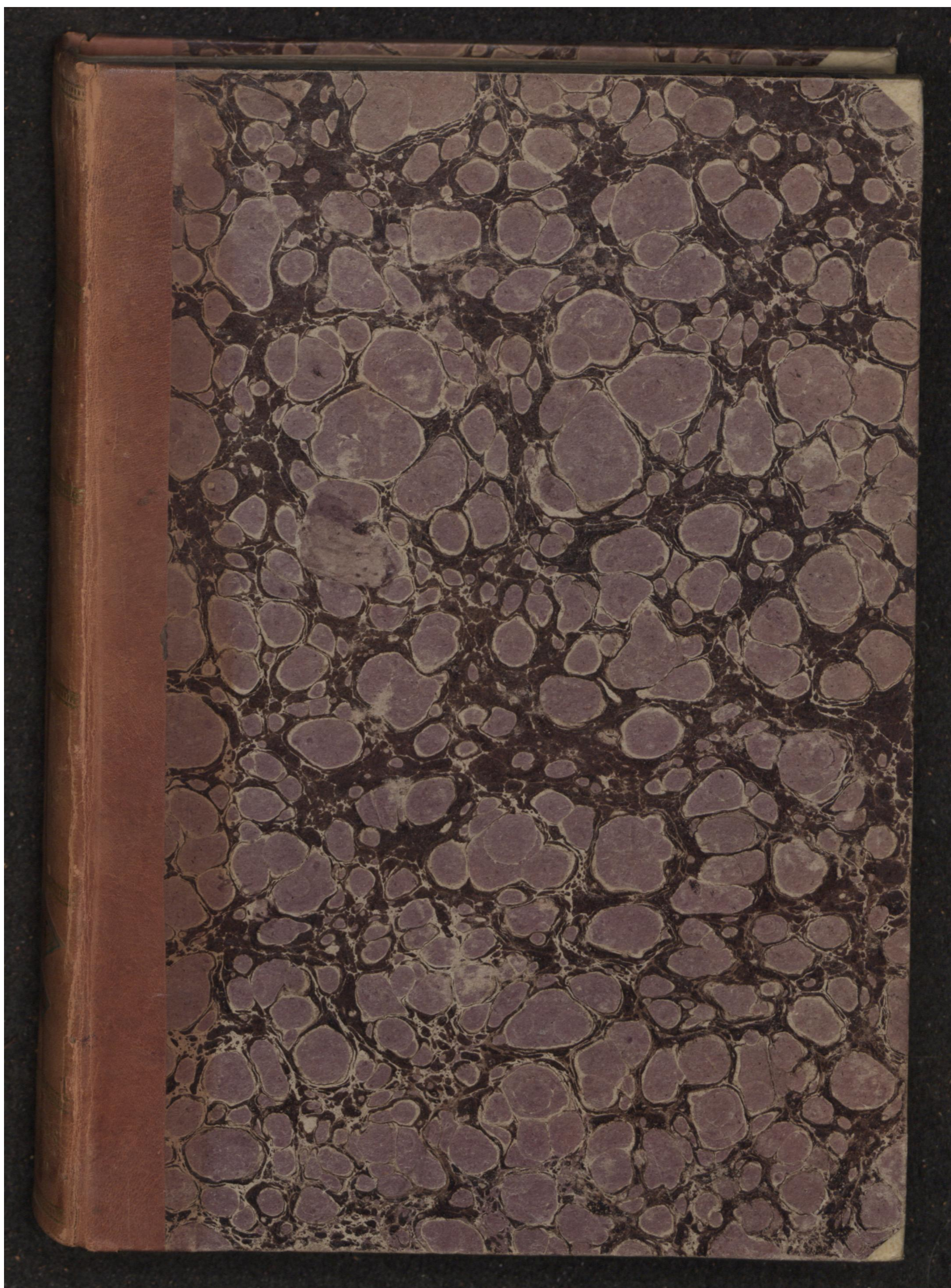
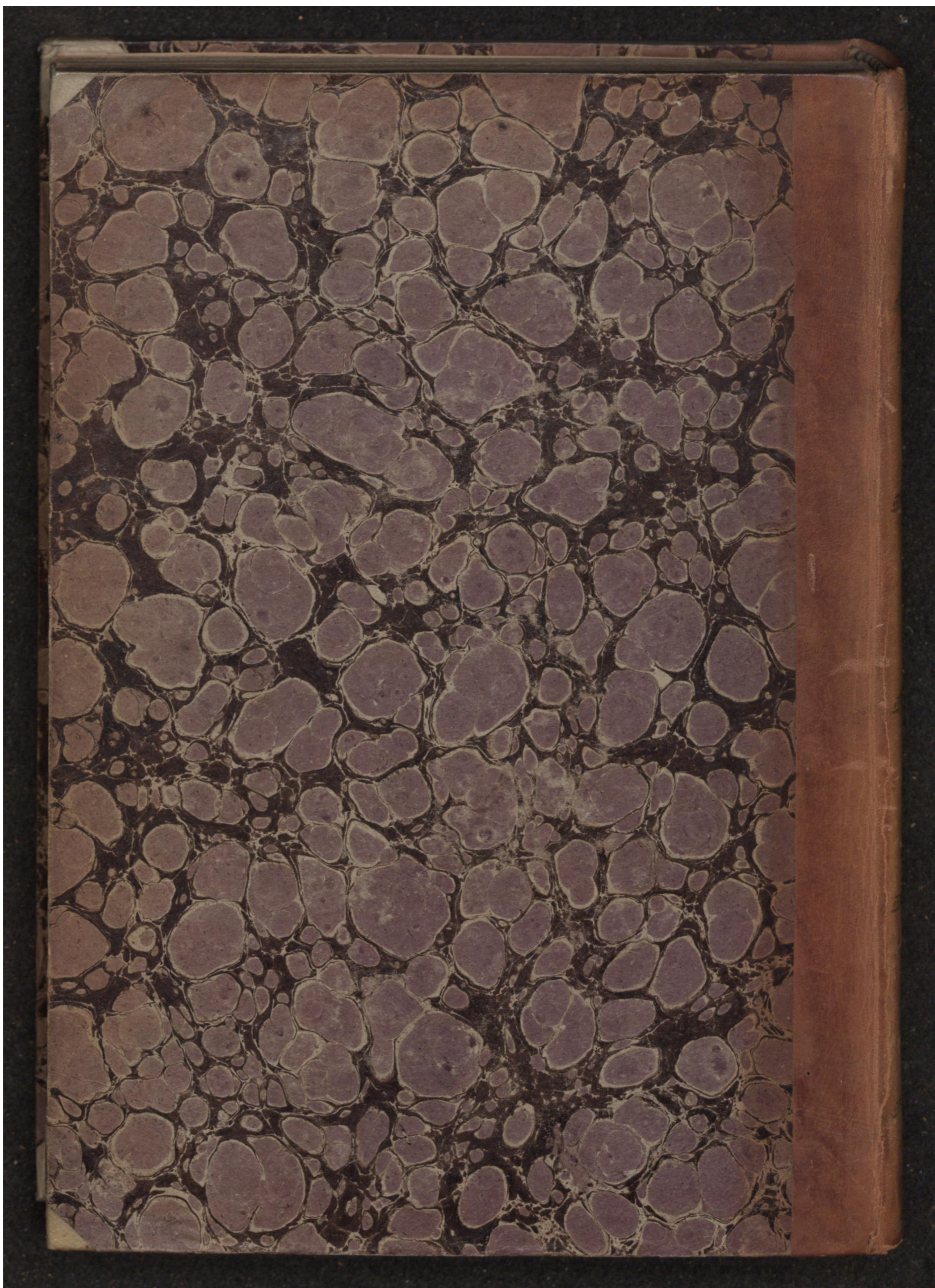

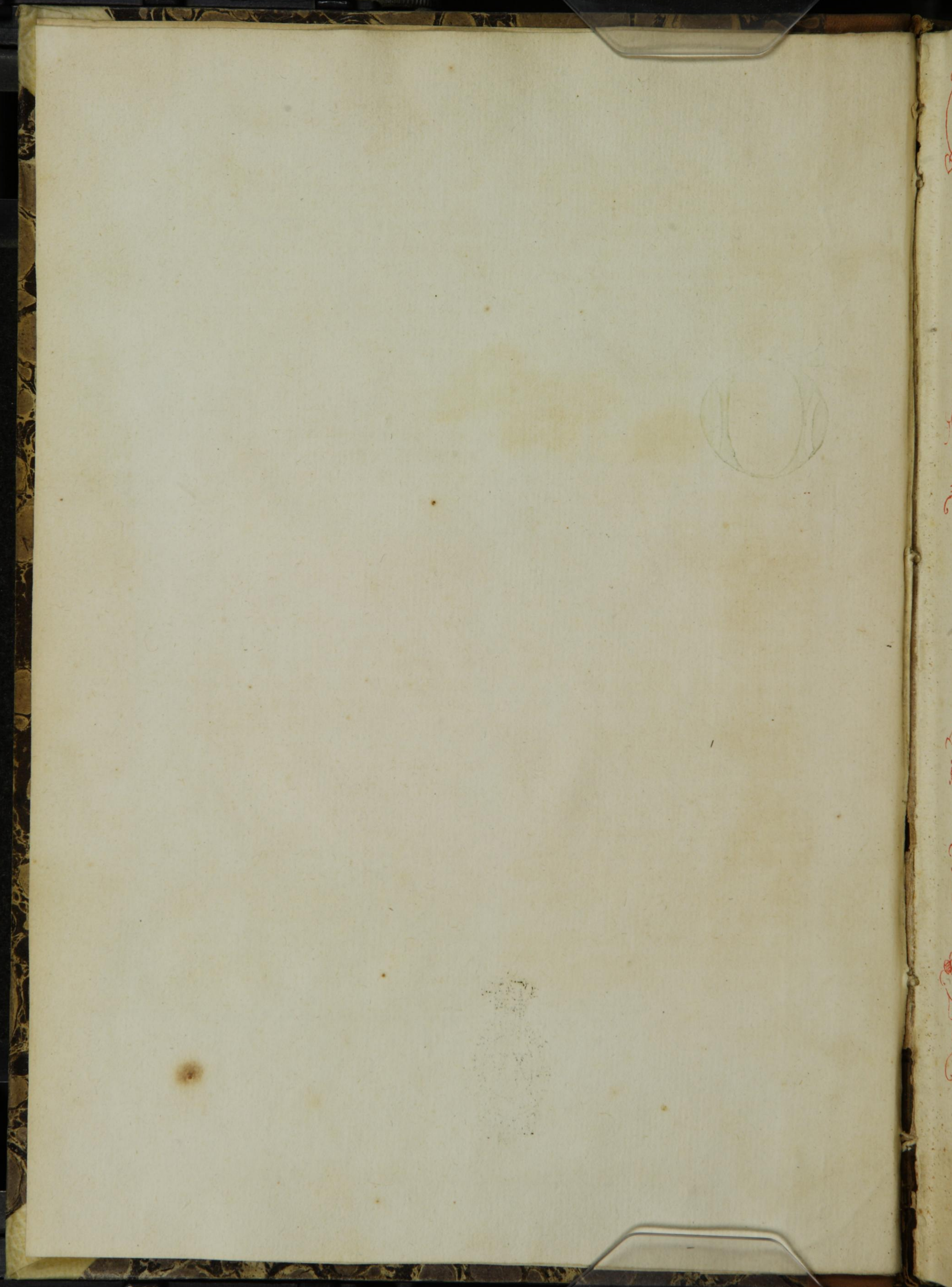

VI
S. ANTONINI
SUMMULA
CONF.
23
K5
22
VENETIIS
1480

Incipit sũmula confessionis vtilissi-
ma: in qua agitur quõ se habere debe-
at confessor erga penitentem in cõfessi
onibus audiendis: quam edidit reuerẽ
dissimus vir: ac in Christo pater domi
nus frater Antonius archieps floreñ.
ordinis fratrũ predicatorum.

Defecerunt scrutantes scrutinio ps. 63. Scrutinium quidem est cõfessio in quo ⁊ penitens scrutatur conscientiam suam: ⁊ cõfessor cum eo. Scrutans ergo est confessor: qui in hoc potest tripliciter deficere. Quia vel per maliciam absoluendo quem scit non posse: vel per ignorantiam nesciendo discernere inter lepram ⁊ lepram: ⁊ quem possit vel non possit absoluere: vel per infirmitatem concupiscentie inde sumendo occasiones malorum ex auditu dum incaute se habet. vnde Aug. de peni. di. 6ª. c. i. Caueat spiritualis iudex vt sicut non cõmisit crimẽ nequitie: ita non careat munere scientie. Ex quibus verbis innuitur: ꝙ confessor siue sacerdos debz habere illa tria ex auctoritate Aug. ꝑ allegata. Primo potestatem in foro cõsciẽtie: vt. s. iudex sit spũalis. Scd̃o cõseruare puritatez vite sue: ne cõmittat crimẽ nequitie. Tertio habere sufficiẽtẽ scientie claritatẽ: vt nõ careat munere scientie.

Capitulũ pmũ de potestate seu auctoritate cõfessoris: ⁊ qs possit vl' n̄ possit audire cõfessiones.

Notandum primo est ꝙ nõ sacerdos: ⁊ si possit audire confessiones in casu mortis nõ tamen absoluere potest: al's si absoluit vt sacerdos indicatiue ꝫm quosdam incurrit irregularitatem: sicut si celebraret. Hoc tamen est dubium: quia nõ ẽ in iure expressum sicut de celebrãte: vnde non videtur irregularis: extra õ sẽ. excõi. c. is qui. li. vi. Ibi enim dicitur ꝙ non incurrit quis irregularitatem propter aliquod delictum: qñ non ẽ in iure expressum: ⁊ confessus tali non sacerdoti tenetur iterum confiteri. rõ est quia solis sacerdotibus dictum ẽ: quorum remiseritis peccata ⁊c. Jo. 20. Nec tñ a quolibet sacerdote potest q̃s absolui: sed a proprio aut altero de licentia eius. Unde dicit' de peni. ⁊ remi. in. c. omnis. ꝙ quilibet semel in anno ꝯfiteat' oĩa peccata sua proprio sacerdoti: ⁊ de pe. di. vi. c. placuit. ratio ẽ quia non potest quis soluere vel ligare eum qui sibi confitetur nisi habeat iurisdictionem super eum. Si autem sit proprius prelatus ⁊ non sacerdos: sicut curatus ⁊ episcopus nõ sacerdos potest absoluere per alium: cõmittendo hoc alteri. Sed nota ꝙ proprius sacerdos aliter intelligitur cum dicitur ꝙ quilibet debet confiteri proprio sacerdoti: ⁊ aliter cum dicitur ꝙ de licentia proprij sacerdotis potest alteri confiteri. Nam primo casu dicitur ꝓprius sacerdos quicunqz habet potestatem absoluendi ordinariam: vel delegatã: siue sit cõmunis: siue sit singularis: q2 actor sequit' for rei: sz ẽ i electione eius quem for de multis sequatur: nisi sit actio realis i qua seqtur for rei

ꝺ qua agit᷑. Et q: in foro penitētie ideꝫ
est actor ⁊ reus: inde est ꝙ idem seipm
potest accusare coram quocunqꝫ con-
fessore de omnibus qui illum possit ab
soluere de crimine vbicunqꝫ cōmisso
q: huiusmodi absolutio nō respicit ter
ritorium: sicut alia ratione rei vel deli
cti. Propter qđ dicit Hosti. ꝙ quilibet
hꝫ tres sacerdotes proprios ordinarie
s. curatum ꝺ cuius parochia est epꝫ su
um ⁊ papā. Sed in secundo casu ꝓpri
us sacerdos ꝺ cuius licentia pōt alteri
confiteri: ītelligitur strictius ille qui ꝺ
iure suo ordinario hoc habet: nō ex cō
missione: ⁊ sic intelligitur. c. oīs equo-
ce loqui de ꝓprio sacerdote ꝭm omēs.
Nam constat ꝙ ad implendum illud
preceptum de confitendo semel in an-
no omnia peccata sua proprio sacēdo
ti: ita sufficit confiteri vicario curati: si
cut ipsimet curato: ⁊ tñ ad ꝯfitēdū al-
teri ñ sufficeret accipē licētiā ab eiꝰ vi
cario sicut sufficēt ab ipsomet curato.
Vñ respectu ꝑmi vicariꝰ ē ꝓpriꝰ sacer
dos: sꝫ nō respectu secūdi: vñ ⁊ si possit
qs ꝯfiteri vicario curati: tñ ipe vicariꝰ
nō pōt dare licētiā illi ꝙ alteri ꝯfiteat᷑
hec Pe. ꝺ pal᷑. in. 4. di. 17.

¶ Capitulū 2m ꝺ ordinario cōfessore
q̄ ad ecclesiasticas ꝑsonas ⁊ clericos.

SCiendū est ꝙ papa q: non hꝫ
superiorem a Christo: nec a cō
cilio quoqꝫ habet ꝓpriū ꝯfesso
rem quē duxerit eligendū ꝗ auctorita
te Christi pōt eū absoluere: vel ligare
in foro penitentiali: nō autē in foro ex
teriori: q: ipse nō pōt ligari vinculo ex
cōicationis a quo indigeat absolui: ⁊
propter hoc nō oportet a Christo sibi
ꝯmitti: q: tñ pōt ligari vinculo peccati
sicut ⁊ alij: ꝑpterea indiget remedio si
cut ⁊ alij: qa nec Christus dimisit eum
sine remedio: ideo hoc concessit: vt si-
cut a principio quilibet poterat quēlꝫ
volenteꝫ se sibi subijcēre absoluere: ita
⁊ nūc quo ad illū qui nulli est subiectus
sicut papa. Si vero excōicatus eligat᷑
in papam anteqꝫ cōsentiat superioreꝫ
habet a quo absolui pōt: sed si priꝰ assē
tiat absolui postea non potest: sed nec
īdiget quia nulli legi subest. Unde lex
positiua que arcet excōicatū a cōmu-
nione fidelium ⁊ perceptione ⁊ collati
one sacramētoꝝ ipsū nō ligat ꝑpt᷑ qđ
excōicatio ñ īpedit electū nec electionē
ipsam.
¶ Qui vero sūt ꝺ familia pape habēt
sūmū penitētiariū ꝓpriū sacerdotē cū
papa: q: nulli alij subsūt. Secꝰ ē aūt ꝺ
capellanis eius ꝗ ꝑ mūdū sūt dispersi:
ꝗ ꝑpt᷑ hoc nō sūt ab alijs exempti.

¶ De cardinalibus.

DE cardinalibus autē qui sunt
epi ipsi non minus habent qꝫ
alij epi: ꝙ. s. libere possunt eli-
gere. Idem si sunt legati: quia sūt pre-
lati vl᷑ exempti. Si vero sint simplices
cardinales nec epi nec legati: dicit Ho
stiē. eos non habere nisi papam ⁊ sum
mū penitentiariuꝫ: ⁊ quāuis īmediate
sūt sub papa: ⁊ percōsequēs exempti ñ
tñ possunt sibi eligere confessorem si-
ne ipius aut sūmi penitentiarij licētia
quia non sunt prelati: sed coadiutores
prelati ⁊ pastores: licet sint presbyteri
cardinales: ⁊ ideo tutius est ꝙ habeāt
licentiam a papa.

familia vero cōmensalis eoꝝ ꝺ licētia eorūdem cardinaliū possūt sibi eligē cōfessorē: quia de consuetudine sit sub diti eis: siue sacerdotes sint: siue non. Uel forte sūmus penitentiarius: qꝛ est quasi curatus respectu omniū mansio narioꝝ curie pape quoꝝ ipse papa est q̄si eps ꝓprius. hec Pe. ꝺ pal. in. 4.

¶ De patriarchis ꝛ alijs.

Patriarche archiepi epi habēt ꝓprios sacerdotes suos īmediate superiores: vt eps archiepm: ille primatē: ille patriarchā: ille papam: ꝛ hoc nisi sint exempti: nihilominus omnes isti possunt sibi eligere confessorem: ex̄ de pe. ꝛ remis. c. fi. qui possunt eos absoluere non solum ꝺ occultis: sed etiam de manifestis: ꝛ notorijs etiam archiepo inuito: ꝛ etiā a vinculo excōicationis maioris ꝛ minoris ꝛ mutare vota: ꝛ relaxare iuramenta: ꝛ omnia alia propter que non esset cōsulenda sedes aplica: licet Hostien. dicat contrarium: ꝛ illud cōtrariū tenet frater Bartho. in pisanella. cōfessio. 3. §. 16. Nec obstat ꝙ in illo. c. fi. ñ fit mētio nisi ꝺ absolutione a peccatis: quia cum intentio pape sit ipsis epis quibꝰ est graue semper ad archiepiscopum recurrere ꝛ grauius ad papā: ita ꝓuidere eis per cōfessorē ab eis electum sicut prouisum est inferioribus epoꝝ ꝑ ipsos epos. Ideo de omni peccato ꝛ vinculo ꝺ quo pōt eps absoluere inferiorē: ꝛ electus ab eo pōt ipsum absoluere ꝛ in omni casu in quo potest episcopꝰ dispensare cū inferiori: ꝛ ille cum epo quia ibi eadem ratio ꝛ idem ius. Et sicut bene dicit Hosti. Istud priuilegiū nō perdit ꝑ hoc ꝙ venit Romā: quia ibi nō distinguit' vbicunq̄ sit. Sꝫ si desinit esse eps: puta quia cedit loco ꝛ dignitati forte perdit priuilegium datū epis: qꝛ ipse nō plus hꝫ epi dignitatem si vēo cedit loco ꝛ nō dignitati nō perdit. Ratio quā aliqui ꝓbant ꝙ ꝯfessor ab epo electus non pōt eū absoluere a vinculo excōicationis est: quia non hꝫ potestatē nisi ex electōe epi. Sed ad hoꝰ respondetur ꝙ nō ab epo eligēte: sꝫ a iure ꝯmittente hꝫ potestatē ille sicut q eliguntur ab illis qui per litteras penitentiarioꝝ habent ꝙ possint sibi eligere cōfessorem ab ipsis pñiarijs: non ab eligentibus habet auctoritatem. Sicut cū eps cōmittit fratribus quos prior eligit: ipsi sunt cōmissarij prelatoꝝ nō eligentium. Et ꝙ etiā dicunt ꝙ si ille electus ab epo in confessorem esset excōicatus minori nunq̄ cum eligeretur ad hoc possit absoluere: quia ligatus minori licet possit conferre sacramēta nō, tñ eligi. Rñdetur ꝙ nō valet istud qꝛ intelligit' ꝺ electione ad dignitatē īmo ꝛ si qñ ab epo eligat' cōfessor: esset tunc ambo ipse ꝛ electus ligati maiori adhuc non impediret factum dummodo electus ille qui absoluit non sit ligatus maiori nec suspensus. hoꝰ Pe. ꝺ pal. i. 4. di. 17ª. q. 3ª. ¶ Prelati exempti habent simile priuilegium cum episcopis in eligēdo libere confessorem: nam exquo sunt exēpti ꝛ prelati: sicut multi sūt abbates: ex hoc ipso habent istud priuilegiū: quia graue esset eis semper adire papam nouū ꝑ licentia confitendi. Si aūt sic sūt exempti ꝙ non prelati ñ habēt istud priuilegium: verbigratia. Omnes subditi collegij exēpti secłares vel regulares: qꝺ est exēptū in capite

τ in mēbris:hi enī īmediate suis prela
tis confiteri pn̄t:nō alijs nisi de licētia
ipsoꝝ.Si aūt sic sī exēpti ꝙ citra pa-
pam nec decanū nec prepositū habent
qui habeat curā ipoꝝ:τ ad hoc n̄ pos-
sunt sibi eligere:ſʒ petūt hoc ipm a pa-
pa:vl' eius penitētiario cuʒ al's nullus
possit eos absoluere.

¶ Abbatissa qd possit ī spūalibus.

Similiter nulla abbatissa q̄ʒuis
iura epalis exerceat ponendo
officiales:nisi in h° habeat spe
ciale priuilegiū: quantūcūqꝫ exempta
non pōt hoc habere:qꝛ non est prelata
cū non habeat claues iurisdictionis:τ
ꝙ eius officialis excōicat ꝙ per se ipa
nō potest:non est auctoritas ipsius:sed
pape.Similiter quicūqꝫ preest qbuscū
qꝫ ex cōmissiōe alteri⁹: τ est delegatus
non pōt dici prelatus : vn̄ quātūcunqꝫ
exēptus:qꝛ tn̄ nō est p̄latus non hʒ hoc
p̄uilegiū:puta supprior in religiōe: vel
prior nō cōuentualis: aut conuentual'
sub abbate:nō per electionē:sed ab ipo
abbate ex consilio senioꝝ positus vel
institutus:nisi forte qn̄ mortuo abbate
vel priore ipsi fuerint quasi ordinarij :
qꝛ tūc actio subrogata hʒ priuilegium
eius in loco cuius subrogat' : ſʒ prior q
p electionē canonicā īstituitur p̄latus
est:τ ideo si ē exēptus hʒ idem priuile
giū.ꝑpter qd nō oportet ꝙ confirmās
det sibi ptātem eligendi cōfessorē:sicut
nec cōfirmās vel cōsecrās epum. Nec
obstat decretalis ne.p dilatiōe.extra d
pe.τ re. Istud.n.priuilegiū d eligendo
confessorem equaliter conceditur epi-
scopis τ minoribus prelatis exemptis.

¶ Vn̄ cū epi licet īmediate subsint ar
chiepis:nihilominus sine eoꝝ licentia
hoc pn̄t etiā qui sunt nō exempti:ergo
τ p̄ores hoc pn̄t: licet subsint abbatib⁹
vel maioribus sine licētia eoꝝ cuʒ sint
ordinarij.Si autem sunt in dignitate
cōstituti:nō tamen prelati:sicut cantor
thezaurarius sacrista τ huiusmodi p-
sone nō habent priuilegiū q̄uis exēpti

¶ Si vero esset p̄lati:ſʒ non esset p̄lati
ī foro penitētiali:sicut sūt archidiaco-
ni d pari ꝯcurrētes cū epis in foro cā
rū: adhuc nō puto eos habere hoc pri
uilegiū:ſʒ solos p̄latos:hoc dico q ha-
bent curā aiaꝝ. Sicut autem dixi de
epis ꝙ q̄ʒdiu sunt epi quo ad dignita-
tē retinent hoc priuilegiū:ita τ de istis
q̄ʒdiu sunt in prelatiōe: τ similiter qui
electus ab eis potest agere cū eis absol
uendo τ dispensādo quicqd pōt epus
si ei subesset.Sic electus ab epo nō pōt
tantū quantū archieps: excepto in sen
tentia lata a superiori contra eos:pu-
ta ab archiepo contra suffraganeū su
um:ab abbate contra priorē cōuentua
lem sibi subditum.ab huiusmodi.n.nō
potest absoluere electus talis cōfessor.

¶ Quicūqꝫ eniʒ pōt eligere vno electo
siue mortuo:siue non mortuo pōt aliū
mutare ad placituʒ.τ eoipo ꝙ talis q
pōt eligere confitetur alicui videt' ipʒ
eligere:qꝛ plus est factis τ mentis iten
tiōe eligere q̄ʒ vbis.iij.q.vi.c.i.τ d ma.
τ obe.c.legebatur.hec Pe.d pal'.vbi.s̄
Inferiores prelati non exempti:si sub-
sunt īmediate epo ipm solū habent cū
superiorib⁹ ꝑ ꝓprio sacerdote: sicut ab
bates decani prepositi τ archiepi rura
les:curati vero decanos rurales τ epʒ
qn̄ ille decanatus est annexus cure.Si
militer priores qui sunt sub abbatibus
illis:subsunt τ episcopis : non prelati

vero subsunt imediate suis curatis: si-
ue abbatibus: siue p̄orib⁹: siue decanis:
qñ sunt ꝺ collegio vel simplicib⁹ cura-
tis qñ ĩ parochijs suis cõmorãtur. Cle
rici vero chorales subsũt ei ꝗ p̄est cho-
ro: siue sit cantor siue succẽtor ĩ exteri
oribus. Sed quãtũ ad foꝝ conscientie
solus decanus videt᷑ curatus eoꝝ. hec
Pe. ꝺ pal᷑. vbi. s̄. di. 17ª.

Capitulũ tertiũ cui debeãt laici or-
dinarie cõfiteri.

IMperator ſm Hostien. de an
tiquissima ꝯsuetudine cõfitet᷑
capellanis suis: sed sicut dicit᷑
ex̄ ꝺ pe. ⁊ re. c. lib. 6. Nulla consuetu-
dine introduci p̄ot: vt preter proprij sa
cerdotis licentiã aliquis possit sibi eli-
gere confessorem nisi ꝺ licentia pape.
Rex hʒ ep̄m siue archiep̄m: in cuius ci
uitate est sedes regni. dicitur autem se
des vel metropolis regni non in qua
plus moratur: sʒ ĩ qua ĩungit᷑ ⁊ coro-
nat᷑. Principes minores si habẽt sub se
ciuitates pluref: sil᷑r a sede p̄ncipali du
catus vel comitatus domiciliũ sortiũt᷑
Sed si habẽt vnã ciuitatẽ alia princi-
paliorem ab vtroqꝫ ep̄o vel metropoli
tano licentiam confitendi capiant ſm
Hosti. Sed hoc nõ est verum quãtum
ad metropolitanum: qꝛ nullus subdit⁹
suffraganeoꝝ est ei subditus ĩmediate
nisi qñ visitat: sed solũ ipsi suffraganei
Vñ cũ dñs illarũ ciuitatũ ĩ tẽporalib⁹
ita subsit ep̄is in spiritualibus: ac si eẽt
seruus sicut domin⁹ castri subest ĩ spi-
ritualibus curato. Ideo sicut metro-
litanus non posset dare licentiam con-
fitendi homini habenti domos in dio-
cesi suffraganeorum ita nec principi.

De illo v̄o p̄ricipe ꝗ habʒ dñium in
diuersis diocesibus: sed nõ sup ciuita-
tes: videtur ꝙ ip̄e multomagis ab ipsis
ep̄is petere debeat hoc. s. in cuius dioce
si hʒ principaliter dominiũ: vl᷑ ab vtro
qꝫ si equaliter in duabus. nam absur-
dũ esset ꝙ a tot curatis haberet petere
quot in suo dominio includuntur.

Dñi vero ꝗ in eadẽ diocesi in diuẽ
sis villis habẽt dominiũ: si ĩ vna habẽt
principale dñium in qua ñ sit nisi vna
parochia tm̄: siue vnus curatus tm̄: illi
videt᷑ subesse. Sed qñ nullũ hʒ dñium
in illa villa q̄ sub se nõ continet plures
parochias: maxĩe si vna nõ ẽ principa
lior altera: tunc nulli curato subest: sed
ĩmediate ep̄o. Si vero in vna villa sit
principale dominium: in qua non ẽ ni
si vna parochia tm̄: vl᷑ sũt multe ⁊ vna
principalis: curatus illius est sibi pro-
prius sacerdos citra episcopũ.

Balliui si nullibi haberent mansionem ni-
si ſm ꝙ assistere requiruntur mõ huc
mõ illuc discurrũt: vbicꝫ cõfiteri pos-
sunt: vel ep̄is ciuitatũ: vel curatis: in q̊-
rum parochijs hospitium eligunt. Si
v̄eo principaliter alicubi degũt: ibi cu
ratum habent illuʒ in cuius parochia
hospitium suum situm est: ⁊ sic ꝺ pre-
positis: licet habeant domos parentuʒ
extra balliuam ⁊ seneschaldiam: vel p̄-
posituram: quia per hoc officium qua
si contrahendo sortiuntur foruʒ.

Ceteri vero burgenses ⁊ alij laici nõ ĩ po
testate constituti illis curatis subsũt in
quoꝝ parochijs degũt p̄ricipalit᷑. Uel
si in duabus equalit᷑: in qua tũc manẽt
qñ confiteri volunt illi⁹ parochie sunt.
Hec Pe. ꝺ pal᷑. Regulariter ergo con
fessio fienda est ꝓprio sacerdoti: vnde
dicit Inno. in. c. omnis. extra de peni. ⁊

remiſ. Si qs alieno ſacerdoti iuſta de cauſa ↄfiteri peccata ſua voluerit: licẽtiam prius poſtulet ⁊ obtineat a ꝓprio ſacerdote: cũ aliter ipſe nõ poſſet ſoluere vel ligare: hec ibi.

¶ Capitulũ quartũ in q̊ nõntur octo caſus in quibus quiſ poteſt alteri confiteri q̃ȝ proprio ſacerdoti ſine eius licentia.

Et nota ſm̃ Pe. de pal. caſus octo in quibus quis poteſt alteri confiteri q̃ȝ proprio ſacerdoti ſine eius licentia quos ponit Hoſtien. in ſumma. ¶ Primus propter indiſcretionem ſacerdotis proprij: ⁊ ſub hoc caſu cõprehenditur quando ipẽ ſacerdos proprius eſt ſolicitator ad malum: vel reuelator confeſſionis: vel eſt talis ꝙ ex cõfeſſiõe ĩminet periculum cõfitẽti vel cõfeſſori. In hoc igit̃ caſu dicit Hoſti. ꝙ eoipſo hȝ licentiaȝ a iure alium adeũdi: d̃ pe. di. 6ª. c. placuit. Sed alij dicunt ꝙ tũc dȝ petere licentiã ab eo vel a ſuperiori: q̃ꝛ. c. omnis dicit ꝙ q̲ ex iuſta cã voluerit alteri confiteri petat licentiã a proprio ſacerdote. Et quãuis quidã hoc intelligãt niſi ex culpa ſua hoc ꝓcedat: videt̃ tñ melius etiã ſi hoc ſit ex culpa ſua: q̃ꝛ culpa ſua nõ debet alteri nocere puta ſuperiori: ſicut ꝓprio ſacerdote mortuo: vel excõicato: nõ eoipſo licet ire ad alium ſed oportet recurrere ad epm̃: ſi ſuperior adiri nõ põt: vel etiã ſi ẽ eque defectuoſus: tum quia ad papam non eſt facilis recurſus: eoipſo ad aliũ ire põt ¶ Nũ ğ ꝓprius ſacerdos oĩno ĩdiſcretus ⁊ ineptus eſt: ⁊ qui tunc non poteſt adiri ſine licentia petita: vl' ſaltem cuȝ licentia petita ⁊ non obtenta poteſt ire ad aliũ. dico aũt petita: quia ⁊ ſi ſit indignus audire nõ eſt tñ impotens cõmittere: ⁊ in hoc. ſ. ꝙ debet petere licẽtiam ab ipſo: vel ire ad ſuperiorẽ concordat Tho. Pe. Alber. Innocen. ⁊ Vul. ꝙ ſi negatur ab eis licẽtia: tũc dicunt predicti ꝙ idem iudiciũ eſt de eo qd̃ ⁊ de illo q̲ non hȝ copiã confeſſorꝫ. Vñ magis debet eligere laico confiteri: nec in hoc tranſgreditur p̃cepta eccleſie: q̃ꝛ precepta iuris nõ ſe extendũt vltra charitatem: nec etiam fit iniuria ſacerdoti: q̃ꝛ priuilegiũ meretur amittere q̲ conceſſa ſibi abutitur poteſtate. Sed Pe. d̃ pal. dicit ꝙ tunc põt libere ire ad aliuȝ vt pȝ. s̃. Et ſi non poſſet alium habere: ⁊ neceſſitas ĩmineat dicũt predicti doctores ꝙ confiteatur peccata ſua in genere ſine eo de q̊ poſſet malum ꝓuenire.

¶ Secundus caſus.

¶ Secũdus caſus eſt qñ parochianuſ trãſtulit domiciliũ ſuum: q̃ꝛ tũc deſinit eſſe parochianus primi ſacerdotꝫ: ⁊ fit parochianus illius ad cuiꝰ parochiam ſe trãſtulit. Sȝ ſi in duabus parochijſ haberet domũ: ⁊ in vna maneret tẽpore eſtiuali: ĩ alia vẽo tp̃e hyemali: vtrobiqȝ ſortit̃ forũ ñ ſimul ſȝ ſucceſſiue ſȝ ꝙ habitat mõ hic modo illic: ⁊ hic tũc recipiat ſacramenta vbi tunc habitat alias ibi.

¶ Tertius caſus.

¶ Tertius caſus eſt cũ eſt vagabũduſ nec habens nec petens domiciliuȝ: tũc iſte poteſt confiteri cuilibet curato vel ep̃o in cuius parochia eſt immo etiaȝ non curato videtur q̃ꝛ nulli ſubditꝰ: ſȝ ſubdit ſe cui vult. Nã omnis ſacerdos

potestatē hꝫ ordinis ⁊ iurisdictionis ex sua ordinatione. Sed subditos hꝫ solū eos qui se ei submittūt: nisi ꝙ ẜm iura qui se semel alicui submisit: factus est eius parochianus: nec pōt se alijs submittē quousqꝫ ꝺ pmo se subtrahat simpliciter nisi ꝺ volūtate illius. vñ dicit ex̄ ꝺ pe. ⁊ re. c. si. permittimus eligere. q. d. iure diuino licebat eis eligere: sed electione eis subtracta permittim⁹ relaxantes retentionem ꝙ possint eligere. Vñ i dicto. c. placuit de pe. di. 6. dicit Sine cōsensu eius cui pmo se cōmisit ⁊ postea cui penitēs cōfessus est.

¶ Quartus casus.

¶ Quartus casus est si querit domiciliū quo se ɔferat quominus se alibi habeat. Et ꝺ peregrinis qdē dictuꝫ est ꝙ si sine licētia curatoꝝ ⁊ epoꝝ profecti sunt: nil priuilegij habent in hoc. ¶ Si aūt ꝺ licētia epoꝝ ⁊ curatorū profecti sunt: eoipso habent licentiam interpretatiuam cōfitendi cum sine cōfessione digne peregrinari nequeant. Si ēt superueniat pascha cōicare pñt propt eādē licentiā implicitam: ⁊ de casu episcopali absolui: qꝛ eps ñ retinēdo sibi auctoritatem licentiando peregrinos: ex h° ipso videtur eis dare licentiam confitendi de casibus episcopalib⁹: sicut curatus de parochialibus. ¶ De mercatoribus autem si nusqꝫ haberent domicilium: nisi semper sequendo nūdinas idem iudicium est quod de vagabundis: ⁊ idem si in loco suo tenent hospitium: sed non declināt illuc in pascha cōiter. Non enim tūc videtur ibi habē domicilium quo ad sacramēta. Et idē ꝺ familia pricipis vel balliui q nunqꝫ ī eodē statu permanēt: ex quo licet ipsi teneant hospitiū alibi: nec tñ illuc declinant nisi ad horā: isti vagabūdi censentur. Idē ꝺ familia epi laica: qꝛ non sic hꝫ ius in ea sicut cardinales. Sed si essent ꝺ diocesi ipsa ꝺ eius licētia confiteantur. Si autē ꝺ alia ex quo eius hospitiū diuiserūt: qꝛ per diocesim vagātur respectu illius diocesis vagabundi reputant: vt de licētia epi illius: vel cuiuslibet curati: ad cuius parochiam veniūt ɔfiteri possūt. Cōcordat in hoc. s. ꝙ peregrini negociatores: ⁊ alij viatores: si nō habent licentiā a suis curatis vel epis: vel sine licētia eoꝝ iter arripiunt non possunt absolui ab alijs. Inn. Ho. ⁊ Vul.

¶ Quintus casus.

¶ Quintus casus est rōne delicti. 6. q. 3. c. placuit. qꝺ qdam dicunt esse veruꝫ tūc solū qñ ppter hoc est excōicat⁹: qa si esset excōicatus a prelato loci illi⁹ ppter illud peccatum sicut consueuit fieri ī furtis: ⁊ huiusmodi qꝝ ignorātur auctores: mittēdus est talis ad excōicatorē absoluendus ab eo: sꝫ si peccatum est occultū: ⁊ ppter hoc nō fit excōicatus potest ꝺ hoc confiteri pprio sacerdoti: vt dr̄ in summa pisana. Fran. zaba. refert Lanꝺ. tenere ꝙ curati: ⁊ etiam fratres admissi ad audiendum cōfessiones ẜm formam clemen. dudum. possunt audire ⁊ absoluere peccata cōmissa: non solum in diocesi: sed etiam extra territorium diocesis: dum tamē cōfitentes se possunt illis confiteri. i. ꝙ sint illi⁹ diocesis: vel parochie quo ad curatos.

¶ Sextus casus.

¶ Sextus rōne studij vt scholares etiam si nō sint moraturi nisi p annuꝫ in

studio:vel quia non habent plus ꝺ spatio:vel ab episcopo:vel capitulo:de cuius licentia ibi sunt:vel quia sic dispo/nunt:vel de parochia in parochiā mutantur. De illis vero secularibus q veniūt de omni parte regni ad parlamētum parisius:cum rex reputet se fiscuꝫ non cognoscens superiorem in toto orbe videtur ꝙ ibi possit cōfiteri episcopo ⁊ curato in quorum parochijs domos conducunt:sicut olim in tempore Imperatoris Rome erat ibi cōmunis patria:⁊ quicūqꝫ illuc veniebat habebat iudicem suum.s.pretoreꝫ peregrinum. Sed contrarium est verum.s. ꝙ non possunt absolui ratione parlamēti si non habent licentiam a suis prelatis:quia rex Parisius non habet potestatem in spiritualib⁹:nec ī ceteris partibus regni. Episcopus autem potest in spiritualibus soli sue diocesi:solum enim rome vbi est sedes pape in spiritualibus omnibus est patria cōmunis:sicut ecclesia cathedralis omnibus ꝺ diocesi:vnde in curia romana sicut curato suo summo penitentiario ꝺ oī loco mundi potest confiteri:⁊ penitentiarijs simplicibus sicut vicarijs sui curati.

¶ Septimus casus.

¶ Septimus casus ē rōne necessitatꝭ: qñ esset in mortis articulo:tunc omnis sacerdos ab eccl'ia ñ precisus auctoritate fit ꝓpri⁹ sacerdos:ex̄ ꝺ offi.or.c.pastoralis.ex hoc qꝺ habetur de cōse.di.4.c.sanctū.videt̄ ꝙ etiā laicus in huiusmodi necessitate possit etiam excommunicatum reconciliare ecclesie:si nō est ipse precisus:non tamen potest absoluere a peccatis audiendo ꝯfessiōes.

¶ Octauus casus quē ponit Hosti.est si sacerdos non proprius ponat spē in ratihabitione proprij sacerdotis:sed vt dr̄ in sūma pisana ⁊ bñ:iste casus communiter nō tenet̄:cuius rōnē assignat Pe.ꝺ pal.nulla enī ratihabitio confirmat sacramentū qꝺ nullū fuit: quia ⁊ si nō in sacramētis ratihabitio saltem pape valere pt̄:qꝛ illā solennitatē mutare pōt:sicut ꝺ eccl'ia ꝑ nō epm dedicata sola ratihabitione pape dedicata vel recōciliata reputat̄:ex̄ ꝺ ꝯse.ec.vel al.c.aqua.tū in sacramētis valere non pōt:quia illa papa mutare non potest qꝛ regula iuris est ꝙ ratihabitio retrotrahit̄:⁊ mādato ꝯparat̄:qñ solo mādato ⁊ a ꝑncipio res agi pōt:ī talibus aūt locū ñ hꝫ qñ.s. essentia sacramenti deficit:quia tunc totum iteranduꝫ est.

¶ De effētia aūt absolutiōis ē ptās iurisdictiōis:quā ptātem erga talē ñ habet ex hoc ponit spem in ratihabitiōe.

¶ Quis possit cōmittē:⁊ qs ñ: audiētiam cōfessionum.

¶ Capitulum quintum.

Nota ſm Pe. de pal.in.4. di. 17. ꝙ omnis sacerdos ꝓprius qui iure ordinario pt audire cōfessionē:pōt hocipsū alteri cōmittē qꝛ hꝫ causā meri imperij:⁊ qꝛ quicūqꝫ per electionē hꝫ curā animaꝝ est ordinari⁹:iō omnis talis pōt licētiare quēlibet subdituꝫ cure sue alteri cōfiteri. Itē ordinari⁹ ē quicūqꝫ ex officio sibi annexo hoc hꝫ:licet non sit ꝑ electiōeꝫ.

¶ Itē gerēs vicē curati per legē vl' cōsuetudinē:sicut factus prior per abbatem:qui viuente abbate erat delegat⁹ non potēs subdelegare:eo mortuo vel amoto eius vices in omnib⁹ obtinēs ē

quasi ordinarius delegatus quãtũ ad hoc: vñ licẽtiare põt sibi subditos ꝺ cõfessione.

¶ De archipresbytero.

¶ Archipresbyter ciuitatis ꝺ quo iura loquũtur: vr̃ ꝙ sit ordinarius sicut si esset prebẽda sacerdotalis cui ex officio esset annexũ officiũ audiẽdi ꝯfessiones illorum de diocesi extra ciuitatem ⁊ multomagis si de ciuitate. Sed si penitentiarius non hꝫ officiũ ex sua ꝑbẽda: sꝫ ex ꝯmissione viue vocis epĩ: q reuocat qñ vult: qꝛ iudiciũ soluit vetante eo q iudicare iussit talis ẽ delegatus ⁊ nõ ordinarius.

¶ De archidiacono.

¶ Archidiaconus lꝫ sit iudex ordinarius ꝺ cõsuetudine: ñ tñ ĩ foro ꝯscie nisi sit sacerdos: ⁊ tũc audit ex cõmissione vñ nõ põt subdelegare.

¶ De legato.

¶ Legatus ẽ ordinarius ĩ vtroqꝫ foro vñ sicut ĩ exterioribꝰ dat iudices delegatos: ⁊ hꝫ suos penitẽtiarios.

¶ Sũmus penitẽtiarius.

¶ Sũmus penitẽtiarius ẽ ordinariꝰ ĩ spũalibus tñ: vñ hꝫ penitẽtiarios suos ⁊ ꝯcedit ẽt licẽtiã eligẽdi confessorem: Sed simplices penitẽtiarij pape quãuis sint delegati pape qui solus eos ponit nõ sũmus penitẽtiarius: possunt qdem oẽs audire ꝺ toto mũdo: sꝫ ñ pñt sumere adiutores: nec ẽt dare licẽtiã eligendi cõfessorem.

¶ Decanus.

¶ Decanꝰ ruralis q etiã archipresbyter vocatur: si iste decanatus est annexus alicui cure speciali reputatur ordinarius in parochijs sui decanatus post episcopum. Supra curatus videtur etiam ordinarius curatorum: ⁊ sic curati de licentia eius: non solum epi possunt confiteri. Si aũt eps seu archidiaconꝰ ꝯfert illũ decanatũ modo huic: modo illi curato videtur delegatio: ⁊ hoc respectu cõmuniũ casuũ. Nam respectu casuum epalium: tam ꝺ curato q̃ꝫ ꝺ decano qbus ꝺ spẽali grã cõmittit absoluere: de illis videtur distinguendũ an sint retenti ꝺ iure vl' ꝯsuetudine: ⁊ tũc in illis nullum ius haberet ꝺ se inferior episcopo. Unde cuicũqꝫ illos ꝯmittit auctoritate delegata illos absoluit.

¶ Itẽ nota ꝙ ptãs iurisdictiõis ẽ vna apud plures: ⁊ non apud quẽlibet in solidũ: tũc nõ põt qlibet per se eam cõmittere sine consensu alioꝝ. Sꝫ quod oẽs tangit ab omnibꝰ debet approbari Unde si capitulũ sede vacãte gerat vices epi in tẽporalibus: nullus de capitulo etiam decanus potest ponere officialem sine consensu aliorum: sed capitulum de consensu maioris partis.

¶ Ptãs aũt absoluẽdi a peccatis vna ⁊ eadẽ põt esse apud plures ⁊ non penes vnũ: sicut penes capitulũ sede vacante qñ hꝫ ptãtem eius ĩ spiritualibꝰ dico quãtũ ad cõmissionẽ non quãtum ad executionem: quia confessio soli est fienda. vnde totum capitulum: nõ vnꝰ canonicus ponet pñiariũ. Sꝫ qñ iurisdictõ ꝑfecte ⁊ ĩsolidũ r̃manet apꝺ quẽlibet: tunc quilibet eorum cui vult potest committere: ⁊ minor sine maiore: multomagis econuerso. ¶ Et quia potestas absoluendi que est apud curatũ papam ⁊ epm non est vna: sed quilibꝫ potest per se audire sine consensu alterius: ita etiam quilibet eorum sine cõsensu alterius potest cõmittere alteri

Vñ vicarius curati sine licẽtia epi potest audire cõfessionez illoꝝ.s. qui sunt subditi curatoꝝ ꝛ nõ alioꝝ: ꝛ mltomagis ecõuẽso.s.ꝺ licẽtia epi audire eoꝝ confessiones qui sunt subditi curatoꝝ sine licentia vel consensu eorum. ¶ De hoc extat bullata declaratio Clementis ꝛ Alexan. post cuius bullationem nullus parisius dixit contrariũ. Qui aũt ex cõmissiõe solũ audit ꝯfessiões ñ p̄t alteri cõmittere audiẽtiã ꝯfessionũ.

¶ Quõ ꝛ qñ curatꝰ vł p̄sbyt̄ parochialis possit dare vł denegare licẽtiã alteri ꝯfitẽdi subdito si petat illam.

¶ Capitulũ sextum.

Nota ꝺm Pe.ꝺ pal.in.4.di.17. ꝙ si parochianus petat licentiam alteri cõfitendi indeterminate nõ det curatus: nisi sit verisilẽ ꝙ penitens nõ eligeret nisi eque bonuz vel meliorẽ. Si vero nominat sibi aliũ de quo verisimile est ꝙ sit eque bonus vel melior ad confessionem audiendã non neget: quia forte habet peccatum quod erubescit confiteri sibi: ꝛ priꝰmo reretur sine cõfessione q̃ꝫ sibi ꝯfiteret̃.

¶ Si vero apparet ꝙ nõ ẽ eque bonꝰ aut per famã: aut per visũ sue p̄sone ꝑ ꝯuersatione͂ personaꝝ sibi ꝯfitentium q̃ minus religiose ꝯuersãtur: ꝛ tũc simpliciter dꝫ negare ĩnotescẽdo ꝙ ille ñ põt eũ absoluere: qꝺ tñ intellige cũ ille ad que͂ vult accedere parochianus nõ hꝫ auctoritate͂ nisi ex cõmissione ipsius curati declarando etiã ꝙ ipse paratus est eũ audire: si tñ est talis ꝙ ad hoͦ sit sufficiẽs: vł etiã ꝙ est paratus sibi dare vnũ alium loco sui: in quo casu bene videat vt det sibi ad hoc sufficiente͂ Nam si insufficientem daret sibi imputaretur detrimentum quod inde sequeretur oui sue: qꝛ ꝺm iura qui parũ diligenti socio suã re͂ custodiendã cõmisit: facilitati sue ĩputari dꝫ si perijt. Si autezille petitus a parochiano: vel diffamatus hꝫ potestate͂ superioris: puta qꝛ est vicarius epi: vel confessor deputatus in ordine minoꝝ vel p̄dicatorũ ꝛ hiꝰ: non ꝓpter hoc prohibendus est simpliciter: qꝛ iudex malus vel delegatus nõ perdit iurisdictionem suam sꝫ dꝫ dicere petẽti nõ expedit tibi vt tu vadas ad illũ: vel ad aliũ: nec ibidem ꝺ voluntate mea: nec assensu: nec licentia: sed ip̄e habes potestate͂ ab alio maiore: vnde nõ possum tibi ꝓhibere: sed paratus sum te audire: vel per vicarium: vel extraneũ idoneũ: ꝛ ꝺm hoc soluitur instantia illius regule.s. ꝙ ñ põt esse pastoris excusatio si lupꝰ oues comedit: ꝛ pastor nescit: quia hoc veruz est qñ pastor scire debet: ꝛ potest: ꝛ licꝫ aliquis semper debeat reputare aliuz meliore͂ se simpliciter: non tñ quantuz ad oĩa: puta quantum ad officiuz hoc vel illud. Ite͂ suspiciões habere possumus non ad iudicandũ p̄rimũ: sed ad cauendũ nobis. Nam si video paupere͂ nõ iudicabo fure͂: tamen ne forte sit fur custodiam rem meam ab eo ꝛ sic ĩ ꝓposito: tñ si contrariuz nõ appareat plus debet homo presume͂ ꝺ his quos papa: vel ep̄s per totã diocesim prefecit: q̃ꝫ de se qui deputat̃ ad vnã paruã parochiam.

¶ De religiosis qui nõ p̄nt audire cõfessiones sine licentia prelati sui.

¶ Capitulum septimum.

S Ota q religiosus nō debet audire confessiones etiam illorū qui habēt licētiā sibi eligendi confessorē quēcūq: etiam si haberēt a papa sine licētia et auctoritate sui supe rioris: q sine suo superiori velle et nolle nō h3: patet hoc p simile ex̄ d elect. c. si religiosus li. 6. ad huiusmodi officiū: vbi dicit q electiōi de se facte non deb3 nec potest assentire sine licētia superioris sui. Sed vbi papa nominatī eligit religiosū ad aliqd offm̄ p̄sumit noscere persone industriā: vnde nō requirit alterius licētia: siue p inquisitōne: siue p predicatiōe: siue p audientia cōfessionū: siue p p̄latiōe: siue alio quocūq officio. Sed ex hoc q papa daret alicui licētiā q posset sibi eligere quē cunq etiā religiosū p audiendo cōfessiones: vel p predicatione ex ista tali licentia non debet religiosus audire cōfessiōes vel predicare sine licētia sui superioris: vel prelati vel abbatis: ar. ad hoc ex̄ de iude. c. qdq sit laudabile. si tñ in dicto casu audiret religiosus sine licentia sui superioris vel p̄lati teneret absolutio ita q nō esset reiteranda talis cōfessio: quāuis malefaceret tal' sic audiēdo. Pe. d pal'. vbi. s. q. 4ª.

¶ De potestate audiēdi ɔfessiōes attributa fratrib' p̄dicatoꝝ: et minōib' a iure p textū cle. dudū. §. z. d sepul. quō fieri possit: et quō exponitur.

¶ Capitulum octauum.

N Ota textū cle. dudum. §. z. d sepul. vbi dicitur: Statuimus et ordinamus vt in singulis ciuitatibus et diocesibus ī quibus loca fratrum ordinis predicatorum et minorū cōsistere dignoscunt: et in ciuitatibus diocesibus et locis ipsis vicinis ī quib' loca huiusmodi ñ habētur: magistri p̄ores puinciales ordinis p̄dicatoꝝ aut eoꝝ vicarij et generales puinciales: ministri et custodes minoꝝ ad p̄ntiā p̄latoꝝ eorūdē locoꝝ se cōferant per se vl' per fratres quos ad h' idoneos forte putauerint humiliter petituri: vt fratres q ad hoc electi fuerint in eorū ciuitatibus et diocesibus confessiōes suorū subditoꝝ confiteri sibi volentium audire libē valeāt: et huiusmodi ɔfitentib' put fm̄ deu3 expedire ɔgnouerint penitētias imponere salutares: atq eis dem absolutionis bñficiū impēdere d licētia grā et bñplacito eoꝝ. Deinde p̄fati magistri puinciales et ministri ordinū predicatoꝝ eligere studeāt personas idoneas et sufficiētes vita probatas discretas honestas atq peritas ad ta3 salubre ministeriū exequendum: quas sic ab ipsis electas representent: vl' faciant represētari prelatis: vt d ipsoꝝ licētia grā et bñplacito in eoꝝ ciuitatibus et diocesib' huiusmodi p̄sone sic electe cōfessiōes audiāt sibi cōfiteri volentiū et imponāt pnīas salutares et beneficiū absolutiōis impēdāt: put superius est expressū extra ciuitates et dioceses in q̄bus fuerint deputate: per quas eas et ñ per prouincias volumus deputari cōfessiōes nullatenus auditure. Numer' aūt p̄sonaꝝ assumēdaꝝ ad huiusmōi officiū exercēdū esse deb3 prout vniuē sitas cleri ac populi multitudo vl' paucitas exigit eorūdem. ¶ Et si idem prelati petitam licentiam confessionu3 audiendarū concesserint illam prefati recipiant cum gratiarum actione: q si forte dicti p̄lati quecūq ex huiusmodi

fratrib⁹ pn̄tatis eiſdē ad huiuſmōi offi
ciū nollēt habere: vel non ducerent ad
mittēdū eſſe: quo amoto vel ſubtracto
loco ipſius ſimiliter eiſdē pn̄tādus poſ
ſit alius ſubrogari. Si vero idē prelati
p̄fatis fratribus ad ꝯfeſſiones vt pre-
mittitur audiendas electis huiuſmodi
exhibere licentiā recuſauerīt. Nos ex-
tūc ipſis vt cōfeſſiōes ſibi ꝯfiteri libe-
re volentiū: liciteq; audire valeāt: ⁊ bn̄
ficiū abſolutionis impendere gratioſe
cōcedimus de apoſtolice plenitudine
ptātis. ¶ Per hi⁹ autē concessionē ne-
quaq; intēdimus perſonis ſeu fratrib⁹
ipſis ad id taliter deputatis ptātem in
hoc impendere ampliorē: q̄ȝ in eo cu-
ratis ſeu parochialibus ſacerdotib⁹ eſt
a iure cōceſſa: niſi forſan eis eccleſiarū
prelati vberiorem in hac parte gratiaȝ
ſpecialem ducerent faciendam. ¶ Pe-
tituri Pau. poteſt peti hec licentia a p̄
latis extra ſuū territoriū: quia eſt vo-
luntarie iuriſdictionis. ¶ Cuſtodes gl.
p̄ores ergo ꝯuētuales quo ad p̄dicato-
res ⁊ guardiani quo ad miores hoc n̄
pn̄t. Humiliter Pau. ſi petat̄ iſta licē
tia aſpere nō videt̄ ſatiſfactū cōſtituti
oni: ⁊ ideo iterū eſſet repetenda propt̄
omiſſionem forme. ¶ Miniſtri glo.
Nō ꝙ d̄ vicarÿs prioꝝ ꝓuincialiuȝ ⁊
d̄ cuſtodibus nō repetit d̄ q̄bus premi
ſit. lȝ ergo illi petitionē poſſint facē: de
qua p̄miſit: nō tn̄ electionē: d̄ qua h̄ lo-
q̄tur. Preſētari gl. ḡ perſonalis pn̄tatō
fieri dȝ. nā dr̄ preſēs q̄ prebetur ſenſib⁹
corporis. Facit de pe. di. i. in prin. Ideȝ
dicit Pau. ſuper verbo repreſētēt. Exi
git glo. Si vero eps̄ contendat cū fra-
tribus dicens minorem numeruȝ ſuffi
cere: recipiat eps̄ numerū q̄ ſibi videt̄
d̄ reliquis recurratur ad arbitriū bo-
ni viri. i. iudicis. ff. de verbo. ob. l. conti-
nuus. Conceſſerunt glo. quam licen-
tiam ſine cauſa reuocare non pn̄t. c. de
cet. d̄ reg. iur. li. vi. ¶ Subrogari gl. ſi
nō recipitur iuſta de cauſa: q̄r. ſ. non ē
talis qualis. ſ̄. deſcribit̄ ſibi imputent
q̄ malū elegerunt: ⁊ ſic poſſet omnes
recuſare: cū non ſunt apti: ſed ſi ſine cā
h⁰ ſuccedit ſine licentia pape. ¶ Recu
ſauerūt glo. ſi nō recuſat expreſſe: ſȝ nō
dat nec negat videt̄ ꝙ locum haberet
hoc priuilegiū poſt trinā monitionem
vl̄ requiſitionē p. c. i. ex̄ de ſup. ne. p̄la.
¶ Volentiū glo. forte non intellexit d̄
religioſis qui ſ̄m ſtatuta ſuoꝝ ordinū
prelatis ſuis cōfiteri debēt. ¶ Libē gl.
denotat ꝙ nō eſt neceſſe habere licenti
am ſacerdotis parochialis: cui⁹ cōtra-
riū dicit Jo. mo. ſȝ ei nō ſtat. ¶ Impar
tiri gl. abſoluti ergo n̄ habēt neceſſe vl
terius ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti. Nec ob
ſtat. c. oīs in prin. de pe. ⁊ re. q̄r illud in
telligitur de eo q̄ alteri nō eſt cōfeſſus
legitime. Jo. mo. dicebat cōtrarium: ſȝ
male dixit. Idē Pau. ſ. ꝙ abſq; licētia
parochialis ſacerdotis p̄t q̄s alteri ꝯfi
teri: nec tn̄ ex h⁰ ſeq̄t̄ ꝙ ſint curati iſti
rō eſt ſ̄m gl. q̄r nec ipſi fratres ſt̄ aſtri
cti ad executionem: vel exercitiuȝ iſto-
rum actuuȝ. nec fideles ſunt aſtricti: vt
in his ad eos recurrant. ¶ Item nota
vt dicitur in ſumma piſana ⁊ bene ꝙ
poteſt eps̄ acceptare fratres ad audiē
tiam confeſſionum: ⁊ hoc ſine ſolēnita
te predicta preſentationiſ: ſi vult cōmit
tendo eis iuriſdictionem ſuā: q̄s etiam
ſine iſto priuilegio poſſet eis dare licē
tiā audiēdi. ¶ De effectib⁹ q̄ ſequūt̄ ex
ꝯmiſſiōe audiētie ꝯfeſſiōis alteri facte

Capitulum nonum.

Ex cōmissiōe aūt alteri facta d̄
audiētia ɔfessionū siue p̄dicto
mō: siue p aliū modū sequūt̄
isti effect⁹: vt dicit Pe. d̄ pal. i. 4. di. 17.
Primus q̄dē: q2 talis ɔmissari⁹ pōt
audire ꝛ absoluere alterius licētia mi
nime req̄sita: nec ille q̄ vult ɔfiteri tene
tur petere licentiā a proprio sacerdote
ar. efficax extra d̄ pcur. c. is qui. lib. vi.
Nec obstat ꝙ curatus d3 ɔgnoscē vul
tum pecoris sui: nā vultum exteriorē
poterit ɔgnoscere sicut ꝛ prius: ꝛ etiā
intueri ꝛ corrigere fraterna correctiōe
ꝛ paterna admonitiōe sicut pus: ꝛ quā
tū ad exteriorē vultū attinet nō minus
honeste viuunt: q̄ ɔfitent̄ fratribus q̄3
qui confitentur secularibus curatis.
Quātū vero ad interiorē vultū me-
lius poterūt reddere rōnē d̄ ɔfessis fra
trib⁹ ꝛ hi⁹: q̄3 d̄ cōfessis sibi vl̄ suo vica
rio: q2 de interiori vultu parochiano-
rū q̄ se respuerūt: ꝛ sine licentia sui vi-
carium pape vel epi elegerunt non ha
bent reddere rōnem: q2 per eum n̄ ste-
tit: quominus eos audiret ꝛ instrueret
sed per superiorē q̄ eis coadiutores de
dit: ꝛ per parochialē qui eū elegit. hec
Pe. d̄ pal. Dicit tū Tho. ꝙ si alicui cō
cedatur potestas a superiori iudice cō
fessiones audiendi parochianoꝝ alic⁹
curati: ex hoc n̄ fit illi p̄iudiciū: q2 po-
testas iurisdictionis nō est cōmissa ali
cui in fauorē sui: sed ad vtilitatē pximi
ꝛ populoꝝ ꝛ dei honorem. Idem etiā
tenet Jo. an. in. c. si eps. d̄ pe. ꝛ re. li. vi.
in prima glo. Idē etiam tenet Jo. an.
in cle. dudū d̄ sepul. vt. s. patuit. s. ꝙ nō
teneatur petere licentiam a suo curato

qui vult ipsis fratribus confiteri. Idē
tenet expresse Pau. vnde glo. Ber. que
hoc dicebat damnata fuit tā q̄3 falsa p
Clementem. 4. in quodam priuilegio
quod incipit Quidam temere. Secū
dus effectus huius cōmissionis fm̄ di-
ctū Pe. est ꝙ cōmissarius pōt audire
cōtra p̄hibitiones alterius plati: ī quo
est differētia īter superiorē ꝛ inferiorē
nā inferior cōtra inhibitionē superio-
ris nō pōt alicui cōmittere: sicut nec p
seipsum audire eum ita ꝙ possit eū su
spendere ab audientia cōfessionū per
aliun sicut potest p semetipsū: ꝛ econ-
uerso aūt contra inhibitionē inferiori
superior pōt ita cōmittere sicut potest
audire eo īuito. Similiter si esset duo
curati d̄ pari: ꝛ vterq3 insolidum vnus
ɔ inhibitionē alterius pōt audire ꝛ cō
mittere: q2 par ī parē nō h3 imperiū.
Quādo ergo inferior p̄hibet ne subdi
tus ɔfiteatur cuicunq3 sine sui licentia
d3 excipē: nisi superiori vel ei⁹ vicario:
al's temere agit: nisi loqueretur talibus
q̄ bn̄ sciūt ꝙ nō intēdit: vel nō pōt pro-
hibere qui ɔfiteātur tales superiori suo
sicut in religionib⁹: cū prior p̄hibet ne
q̄s ɔfiteatur d̄ tali peccato sine licētia
sui. Certū est omnibus ꝙ non intendit
quin possit confiteri magistro ordinis
vel prouinciali: vl̄ eoꝝ vicariis: quia si
p̄hiberet spueremus ei ī faciem: ꝛ mul
tomagis supprior q̄ nō pōt dare licen
tiā alteri ɔfitēdi: cū sit vicari⁹ hominis
q̄3diu prior viuit: si inhiberet neq̄s sine
sui licētia ɔfiteret̄ ꝛc. derideretur. S3
mortuo vel amoto priore vices eius ge
rit p ɔstitutiones: vnde reputat̄ ordia
rius curatus: q̄ p̄hibēs subdito suo: ne
aliis ɔfiteat̄: d3 excipere episcopū papā

legatū sūmū penitentiariū ⁊ archiepꝫ
dum visitat: ⁊ habētes ab eis potestatē
Eps vero nō debet excipere omnes p̄-
dictos nisi seipm: ⁊ sic quilibꝫ excipiat
suos superiores a tali prohibitione.
¶ Tertius effectꝰ huius ꝯmissionis est
ꝙ teneť curatus ei eucharistiā mistra
re: ⁊ etiā alia sacramenta: ex quo dicit
se cōfessū illi q̄ potuit eum absoluere.
nec est absurdū ꝙ det eucharistiā illi
cuius tñ conscientiaꝫ ignorat: sed cum
eque bona ⁊ tuta cōscientia: imo tutio
ri pōt eū cōicare qui confessus est sine
sui licētia habēti potestatē: sicut illuꝫ q̄
confessus est de licentia sua: vel sibi: qꝛ
nec etiā vicarius curati reuelat sibi cō
fessionē: cū idē curatus dat illi cōioneꝫ
vnde equaliter scire dꝫ ꝯscientiā cōfes
si vicario superioris: sicut scit ꝯsciētiaꝫ
talis confessi vicario suo. Et debet cu-
ratus presumere ꝙ melius ꝯfessus ē: q̄
cōfessus est ei quē papa vł eps elegit ī
ꝯfessorē per totū mundū vel diocesim
suaꝫ: q̄ꝫ qui ꝯfessus est illi quem elegit
ipse ꝓuidendo d ipso suis subditis: cuꝫ
eps nō debeat hoc cōmittere nisi virꝭ
potētibus opere ⁊ sermone: vt de offi.
ordi. c. inter cetera. vel etiam q̄ꝫ ei q̄ cō
fessus est illi quem elegit ipse ꝓprio ar
bitrio de licentia curati gñalis: ⁊ hoc
nisi cum esset excōicatus vel notorius
peccator: nam tunc anteq̄ꝫ det euchari
stiam debet ei clare constare d absolu
tiōe ab huiusmodi. ¶ Quartus effectꝰ
est ꝙ peccata confessa habenti talē cō-
missionē nō tenetur iteꝝ confiteri pro
prio sacerdoti: vt declarat Jo. xxii. i ex-
trauagan. que incipit Vas electionis.
¶ Quintus effectus ē ꝙ ꝑ hāc ꝯmissio
nē sit iudex qui prius nō erat. Cum ei

ad absoluendū reqrať potestas ordis
⁊ iurisdictiōis: licet ab habente ordinē
⁊ iurisdictioneꝫ: vel iurisdictionem tm̄
possit hec audiētia ꝯmitti habēti ordi
nē: licet nō habeat iurisdictioneꝫ: puta
simplici sacerdoti: ita non curato sicut
curato: nō tñ ecōuerso. Sacerdos non
curatus potest hoc cōmittere: vł cura
to: vel sacerdoti. ⁊ rō diuersitatis est:
qꝛ nō equaliter he due potestates trās-
fūdunť. Habēs. n. ordinē ex sola ꝯmis-
sione nō trāsfert ordineꝫ: sꝫ solū ordia
tio sacramentalis transfert: siue sit iu-
dex siue non: sed iurisdictio ab haben
te eā ordinarie sola cōmissione trāsfer
tur indifferenter priuato qui nullam
habebat: ⁊ ei qui habebat aliquaꝫ: sed
non istam respectu ipsius. ¶ Sextꝰ ef
fectus est ꝙ qui audit confessionem n̄
iure suo perdit potestatē suam: delegā
te mortuo vel amoto: ⁊ idē forte ē ipso
excōicato vel suspenso: nisi ī cōfessione
iam inchoata quā audiuit: ex tunc q̄si
ex iure suo: sicut etiā perdit ptātē illo
reuocāte: qꝛ soluitur iudicium ꝓhiben
te illo qui iudicare iussit. Vñ sicut epo
mortuo vel translato officialis cessat ī
causis: sic dꝫ cessare penitentiarius in
cōfessionibus audiēdis: nisi ꝙ absoluē
dꝫ d peccatis iam auditis: gl. in. c. gra-
tum. ⁊ relatum d of. ⁊ po. iudi. dele. qꝛ
mandatum expirat per mortem man
datoris. Similiter si dedit confessoreꝫ
monialibus expirat potestas: nisi esset
rector earū cui ex officio quasi priora
tus vel rectorie eēt audientia annexa:
⁊ tūc esset quasi ordinariꝰ. Videreť tñ
ꝙ nō similiter ita expiraret ptās dele-
gati delegāte excōicato: vel suspenso: si
cut mortuo vel amoto: quia in primo

casu retinet delegans iurisdictionem li
cet nõ vsũ: in secũdo autẽ neutrũ reti-
net. Ad hoc autẽ ꝙ delegatus vtatᷣ iu
risdictione requiritur ꝙ delegat⁹ in dele
gando quidẽ habeat iurisdictionem ⁊
vsum eius: qꝛ delegare est vsus iurisdi
ctionis: sꝫ postq̃ꝫ delegauit nõ requiritᷣ
ꝙ habeat vsum: qꝛ vsus ei⁹ nihil facit
ḡ ꝛc. Posset tñ dici ꝓbabiliter ꝙ si eṗs
non exñs excõicatus: vel suspensus in-
stituit officialem vel penitentiarium ⁊
postea excõicetur nihilominus vterqꝫ
põt procedere in officio suo: quia vtitᷣ
vice eius qui iurisdictionem habet li-
cet non vsum per se. Si autẽ iam erat
excõicatus officialis nil agit: quia in-
stitutio vel commissio non tenuit.
¶ De penitentiario ṽo viderᷣ secus: qꝛ
etiã non sacerdos vel non consecratus
qui minus habet q̃ꝫ excõicatus ꝯmittẽ
põt: qꝛ non minus est cõmissio q̃ꝫ ꝑmis
sio: quia iure suo sacerdos audit con-
fessionem: ⁊ comittẽs tñ est causa sine
qua non propter parochiarum diuisi
onem ⁊ ecclesie ꝓhibitionẽ. qñ autẽ cõ
mittens moritur vlᷣ amouetur non est
differentia inter cõmissariũ ĩ foro pe-
nitẽtiali aut iudiciali: qꝛ vtriusqꝫ pote-
stas expirat quãtũ ad negocia ñ ĩcepta

¶ Capitulũ decimũ d dr̃ia ĩter fratres
presentatos ẜm formã cle. dudũ. ⁊ dr̃ia
inter sacerdotes curatos.

FRatres predicatores habent ꝓ
uilegium ꝙ episcopis mortu-
is qui ipsis suam dederunt au
ctoritatem vlᷣ commiserunt possũt vti
ea auctoritate quousqꝫ fuerit prouisum
ecclesie d pastore. ¶ Item nota ꝙ per
istos effectus non habet commissio ef-
fectum in personis ordinum reproba-
toꝝ de quibus dicitur in. c. i. d reli. do.
li. vi. hec Pe. de pal. ¶ Nota vlterius
differentiam inter predictos fratres sic
presentatos ⁊ curatos: naꝫ predicti fra
tres ex tali presentatione ⁊ commissio
ne possũt audire omnes parochianos
omniuꝫ curatorum illius diocesis vbi
sunt presentati sed non aliarum dioce
sum: ⁊ non possũt hoc committere ali
cui. Sed curati non possunt audire in
quantum curati nisi parochianos su-
os tñ: alios non nisi cum licentia epi-
scopi vel curatorum eorum ⁊ possunt
hoc cõmittere alteri. s. audire suos pa-
rochianos. Nota etiam aliam differẽ
tiam ẜm Lan. ⁊ Fran. zaba. ĩ cle. dudũ
Naꝫ curati possunt audire confessio-
nes: ⁊ eorum vicarij sibi subditorum ĩ
diocesi sui epi ⁊ etiam extra diocesim:
sed fratres electi ⁊ presentati ẜm for-
mam cle. dudum. d sepul. d qua. s. non
possunt audire seu absoluẽ extra dio-
cesim: nisi sunt presentati: ⁊ si secus fie-
ret quãuis confessi possent ex ignoran
tia excusari tamen quo ad ecclesiaꝫ ñ
essent absoluti licet si constaret eis de-
berent iterum confiteri eis ⁊ infra dio
cesim absolui a predictis. ¶ Sꝫ si sine
predicta solennitate committeretur fra-
tribus ab episcopo vel a curatis aucto
ritas audiendi confessiones simplicitᷣ
tunc possent etiam extra diocesim au-
dire sicut alij vicarij eorũdeꝫ. ¶ De ca
sibus eṗis reseruatis nec curati nec di
cti fratres presentati possunt absoluere
nisi inquãtũ fuerit a diocesanis ꝯcessũ.

¶ De casib⁹ mlᷣtiplicib⁹ eṗo reseruatꝭ.

ꝺ q̄bus agit̄ ī fi.cle.ꝺudū ꝺ sepul.
¶ Capitulū.ij.

Sciendū ꝙ varie sūt opiniões doctoꝝ in ꝺictis casib⁹. Aliq enim ponunt plures: aliq paucioꝛes. Unde materia ipsoꝝ casuū nō est bene clara. Et in summa pisana ꝺicitur ꝙ Benedictus papa.ij.in extrauagan.inter cunctas.ꝺeclarauit quatuoꝛ esse casus episcopales ꝺe iure. Primus.s.peccatum clerici:per quod incurrisset irregularitatē. Secūdus ꝺe incendiarijs. Tertius ꝺe peccato:ꝑ qꝺ inducenda est solennis penitentia.

¶ Quartus ꝺ excōicatis maioꝛe excōicatione. Item ꝺeclarauit quinqȝ eē casus epis reseruatos ꝺ appꝛobata ꝯsuetudine. Primus est peccatum homicide voluntarij. Secundus est peccatuꝫ falsarioꝝ. Tertius est peccatū violantiū ecclesiasticā libertatē. Quartus est peccatum violantiū ecclesiasticā imunitatē. Quintus est peccatū soꝛtilegoꝝ ꝺiuinatoꝝ ⁊ incantatoꝝ: q̄uis autem ꝺicta extrauagans fuēit reuocata per cle.ꝺudū ex ꝺ sepul.tñ quantum ad ꝺictos casus nil innouatum fuit:⁊ si alia ibi cōtenta sint:⁊ sic videtur ꝙ adhuc illi remaneāt:⁊ additur ī pisanella ꝙ pñt nihilominus epi in suis epatibus casus eis reseruare ꝓut videtur eis expedire:sicut pñt cōstitutiones facere: ⁊ multomagis cōciliū synodale vel ꝓuinciale:a q̄ꝝ sententijs religiosi nō valent absoluere. Jo.an.in.c.si eps ꝺ pe. ⁊ remi.in glo.3ª.li.vi.predictis casib⁹ addit post crimen enoꝛme ⁊ publicum homicidiū:⁊ soꝛtilegiū: oppressionem pueroꝝ etiā ex casu:incestū:coꝛruptionem monialiū:coitū cū bꝛutis:matrimoniū clandestine contractū vl' ꝯ interdictū eccl'ie:periuriū:falsū testimonium blasphemiā ꝺei ⁊ sanctoꝝ. Hostien.vero in summa ponit oēs predictos cas⁹ ⁊ addit peccatū ꝯ natura: ⁊ etiā quodlibet enoꝛme qꝺ particularis vl' gñal' cōsuetudo reseruat ipsis epis: in q̄bus aliqñ epi remittunt peccatoꝛes ad sedem apl'icam ꝓpter enoꝛmitatē criminum:⁊ ad terroꝛē alioꝝ.hec Hostien. Ego tñ nō legi adhuc esse aliqꝺ peccatū pꝛecise ita enoꝛme a quo non possit absoluere eps subditū: ꝺum tñ non habeat aliquā sñiam excōicationis annexam:quāuis autē possint absoluere: si aliqñ ad curiam mittant bene faciunt. Guil.ꝺuran.⁊ Speculatoꝛ in repertorio suo vltra pꝛedictos casus addit alios.s.ꝺefloꝛantes virgines vi oppꝛessas vel seductas. Contrahentes post votū castitatis emissū. Foꝛnicationem cum iudea vel sarracena. Concipientē pleꝫ per adulteriū:quā vir credit suā. Pꝛocurantē aboꝛsū vel sterilitateꝫ in se vel alio. Contrahentes matrimoniū post spōsalia iuramēto firmata. Cognoscētē carnaliter baptizataꝫ ab eo: vl' cui⁹ cōfessionē audiuit. Tenentem ad baptismū vl' cōfirmationē filios vl' filias ex necessitatē. Baptizantē ꝓpꝛios filios extra necessitatē. Uerberātē pr̄em vel matrē:⁊ vsurarios:⁊ tandem sic cōcludit. Tot casus ponere nihil aliud ē q̄ȝ sacerdotū potestatē restrīgere:que eis plenarie ꝺata est a Chꝛisto. Unde bꝛeuiter ꝺico sacerdotes omnia posse quo ad foꝛū spūale q̄ nō sūt spēaliter in iure epis reseruata: ⁊ que non sunt ipsis sacerdotibus ꝺirecte vl' ꝑ aliquā ꝯsequētiā interdicta:arg⁹.c.at si clerici

d iudi.z.c.nup de sen.excõi. Hoc tamẽ fateor ꝙ vbicũqꝫ fuerit aliquod graue delictũ vł enorme superioris ẽ iudiciũ requirẽdũ: ꝛ idẽ dico ĩ omnibꝰ casibus ĩ qbꝰ ẽ genẽalis ꝯsuetudo ecclie ꝙ sint ipsis epis reseruati.

¶ Conclusio Jo. de lignano.

¶ Jo. d lignano in declaratione quaꝫ facit sup. c. oĩs d pe. ꝛ re. probat ꝛ concludit ex dict] immediate per Guil. ꝛ Spe. ꝛ ex cle. dudũ fratres predicatores ꝛ minores pñtatos ꝑ audientia cõfessionũ posse absoluere ab omnibꝰ casibus peccatoꝝ: exceptis precise illis q in iure reseruant epis. Sed a casibꝰ quos epi sibi reseruant: vel de consuetudine sue diocesis: vel ex suo beneplacito vel ꝑ ꝯstitutiones suas synodales vł ꝓuinciales posse absoluere: etiã si epi dictos casus nõ concedant: ꝛ probat sic cle. dudũ d sepul. statuit ꝙ dicti fratres non possunt absoluere: nisi a casibus a quibus possunt curati absoluere: qui eis ꝑmittũtur a iure nisi ipsi epi vellent aliqd plus cõferre eis. Sed ꝛ Guil. dicit ꝙ non obstat ꝙ doctores ponant multos casus epis reseruatos: curati enim pñt absoluere ab oĩbus occultis q non sunt in iure epis reseruata: ꝛ nõ st ipsis sacerdotibus directe vel per aliquam cõsequẽtiã interdicta: licꝫ ergo epi possint reseruare certos casus qui de iure cõpetunt inferioribus: nõ tñ hoc possunt simpliciter: nisi in duobꝰ casibꝰ fꝫ Guil. dupliciter. s. directe. s. cum aliqui fuerint legitime ĩ crimine deprehẽsi ꝙ merito fuerĩt tali potestate ꝑuãdi. Secũdo ĩdirecte. s. ꝑ aliquã ꝯsequẽtiaꝫ: vt cũ aliqs casus euenerit ĩ quo ad vtilitatem cõeꝫ expediat ꝙ talẽ casũ retineat ꝛ nõ aliter. 25. q. 2. c. de ecclesiasticis. Non autem expedit vtilitati cõi reseruare tot casus: sꝫ hoc ẽ ponere laqueos in via salutis. Sed si aliquis pur velit defendere plures casus posse epos rationabiliter reseruare quo ad sacerdotes parochiales: cum sint d foro epoꝝ ꝛ eoꝝ ꝯstitutionibus subiecti: tñ hoc ñ possunt facere epi erga predictos fratres qui exẽpti sunt: nec eoꝝ ordinatõibus subiecti: vt ex̃ d exces. prela. c. nimis praua. Cum ergo non possint dicti fratres absoluere a casibus reseruatis in iure epis: vt dicitur in dicta cle. dudũ g pñt ab oĩbus alijs absoluere: videlicꝫ d consuetudine reseruatis particulari loci vł synodali cõstitutione: vnum negando: aliud tacendo cõsentit. di. 25. c. qualis. nec pñt prelati dictã ꝯcessioneꝫ reuocare: vel defalcare: nec directe negãdo licentiaꝫ audiẽdi: qꝛ nihilominꝰ habẽt eã ꝑ cle. dudũ. nec indirecte prohibẽdo parochianos ne cõfiteãtur eis ex̃ d priuile. c. quanto. nec per retentionẽ multoꝝ casuũ: qꝛ fieret in fraudem legis qd fieri nõ dꝫ: vt. c. constitutus de ꝯces. pbẽ. Sileat ergo Jo. mo. h q dicit ꝙ si eps pt artare potestatẽ ordinariã curatoꝝ: põt multomagis artare potestatẽ extraordinariaꝫ ipsoꝝ fratrũ: qa qd ꝑ superiorẽ ꝯcedit ꝑ ĩferiorẽ artari vel reuocari nõ põt: vt di. 21. c. inferior. Ad cõstitutionẽ aũt cle. d priuił. rligiosi. vbi dr ꝙ a casibus ordinarijs reseruatis queqꝫ absoluere ñ presumãt Respõdendũ ẽ ꝙ hoc ĩtelligẽdũ est de casibus ĩ iure reseruatis sicut intendit cle. dudũ. nõ aũt ꝑ cõsuetudinẽ vł statutaalioꝝ platoꝝ qꝛ illa remouet papa in dicta cle. dudũ. a quibus possunt

dicti fratres absoluere: ⁊ ꝑ cõsequens
videt̃ quicqd dicat̃ ꝑ modernos vel
antiquos ꝺ talib⁹ casibus ꝑ epos reser
uatis totũ reuocat̃: per cle. dudũ. spe
cialiter quantũ ad dictos fratres. si enĩ
constitutio posterior lꝫ non faciat mẽ-
tionẽ ꝺ priori ipsã reuocare noscat̃. c.
licet ꝺ consti li. 6. multomagis reuoca
ri debent dicta doctoꝝ: si in contrariũ
ꝓmulgent̃. hec Jo. de ligna. Sꝫ Frã.
zaba. post Lan. dicit ꝙ de casibus epa
libus nõ potest dari doctrina: cũ depẽ
deat ex cõstitutiõibus ipoꝝ epoꝝ ⁊ do
ctrina: ⁊ quãuis Land. dicat ꝙ habẽs
irregularitatem quam solus pãpa tol
lere pt: ñ pt absolui a peccato añ dispẽ
sationem. Fran. zaba. dicit contrariuꝫ
scilicet ꝙ potest absolui a peccato re-
manente macula irregularitatis.
¶ Quia ġ nõ ẽ clarũ q sunt casus epis
reseruati in iure cõi: ideo tutior via est
ĩ huiusmodi ꝙ fratres si pñt sciãt ab
epo quos casus vult sibi reseruare: ⁊ ꝺ
illis non se impedire. omnes vero ali-
os casus sibi faciant concedere. ¶ Cer
tum est aũt ꝺm oẽs ꝙ absolutio ab ex-
cõicatione maiori reseruatur epis.
Itẽ dispensatio vel ꝯmutatio votorũ.
Itẽ relaxatio quorũdã iuramẽtorum.
Dispẽsatio vero incertorum: an ꝑtine
at ad epm vl̃ ad aliũ: habes. s. in. z. par
te sũme ti. ꝺ resti. c. 4. ⁊ ibi diffuse Frã.
zaba. in cle. dudũ. in gl. super verbo cõ
cessa. dicit glo. Jo. an. Land. Pau. Ste
pha. ⁊ zenze. tenere ꝙ episcopus possit
reseruare casus de quibus curati pote
rant ante hanc constitutioneꝫ dudum
absoluere: ita ꝙ r̃seruatio ꝓiudicet fra
tribus: idest ꝙ etiam non poterũt tũc
ab ipsis reseruatis casibus absoluere:

qꝺ est cõtra hoc qꝺ hic dicit Jo. de li-
gna. Et intelligitur ista reseruatio ca-
suũ epaliũ de actibus exterioribus cuꝫ
effectu: ⁊ nõ ꝺ interioribus: videlicet si
quis desiderauit: vl̃ etiam quesiuit ali
um occidere: istud homicidiuꝫ cordis
non est ꝺ casibus reseruatis episcopis.
¶ Dicit etiã Pe. ꝺ pal. ꝙ incest⁹ q cõ-
mittit̃ a pueris q nõ habẽt vsuꝫ rõnis
ñ ẽ ꝺ reseruatis epis: qꝛ nec ꝑ h⁹. tollit̃
virginitas: nec causatur affinitas.

¶ Capitulũ. iz. ꝺ sacerdote q absoluit
aliquẽ a casu a q̊ ñ pt absoluere.

ET nota ꝙ si cõfessor quicũqꝫ
aliquem absoluerit de aliquo
peccato a quo ñ põt: siue qa ẽ
reseruatus epo: siue qꝛ nullaꝫ habꝫ au
ctoritatẽ: quãuis grauiter peccet: preci
pue quãdo absoluit sciẽter vel ex igno
rantia iuris crassa: tñ ex hoc non ĩcur
rit aliquam censuram: vel excõicatio-
nem: siue sit clericus secularis: siue re-
ligiosus talis absoluens ꝺꝫ Fran. zaba.
⁊ zenze. sed tenetur illum quem sic ab-
soluit auisare ꝺ errore suo: si ꝯgnoscit
vel põt inuenire: ille tamẽ quo ad deuꝫ
excusatur dum hoc ignorat. Et quod
dictum est ꝙ confessor debet illuꝫ aui-
sare quem absoluit: cũ non posset: intel
ligit̃ qñ fieri nõ põt sine scandalo no-
tabili. vñ in concilio Basileeñ. quidaꝫ
multuꝫ periti habita suꝑ hoc collatiõe
dixerũt ꝙ talis ꝯfessor petat auctorita
tem a superiori suꝑ hoc casu a quo nõ
potuit absoluere: ⁊ tamẽ absoluit: qua
habita vocet illum quẽ absoluerat cuꝫ
non posset: ⁊ per aliquem modum co-
opertum interroget de aliquibus que

sibi est confessus quasi volens se meli⁹ informare: ac si plene non intellexisset: ⁊ sique alia criminalia postea ꝯmiserit ⁊ sic ab oibus iterum absoluat: ⁊ tunc alias auditis ⁊ prius. Uel si magnum scandaluz ex hoc timeret: sic ꝙ pdict⁹ modus seruari non possz absoluat ab sentem: si ab vltima confessione credit perseuerasse talez in grã: aut vt alijs placuit: cuz ex hoc timeretur notabile scãdalum eueniri: cõmittat christo sũmo sacerdoti: presertim quãdo multitudo est sic neglecta: vel multum distat a loco vbi est confessor. Sz si religiosus absolueret aliquem ab aliqua sñia excõicationis suspensionis vel interdicti in iure posita incideret in excõicatiõez a qua non possz absolui citra sedẽ apostolicam: cle. religiosi. de priuile. secus si absolueret a sententia hominis: quia tunc non icurreret ẜm Pau. quis grauiter peccaret: sed clerici seculares absoluendo a sententijs iuris: quanuis et ipsi male faciant non tñ aliquam icurrunt censuram.

Capitulum. 13. an in generali ꝯcessione contineatur specialis.

Nota etiã ꝙ vt dicit Jo. an. sup c. tua nobis. in glo. extra de offi. vica. Si eps dedit vicariuz generalem: ⁊ in mãdato aliquid expsſit de his q̃ requirũt spale mandatum secuta generali clausula: ⁊ oĩa alia q̃ p nos possumus: etiam si mandatũ exigãt spale: ẜm Hosti. satis videtur ꝙ talis etiã possit specialia adinstar ꝓcuratoris: secus si aliquid de specialib⁹ non fuisset ibi expressum. hec Jo. an. Nõ videtur intelligendum q̃stum est õ virtute verborum: ⁊ in foro contentioso. nam si in foro conscientie aliter cõstaret de intentione ꝯferentis auctoritatẽ ꝙ ille intenderit: hoc ẽt si non expssisset aliqd in gñali ꝯcessione intelligerẽtur spalia. 22. q. 5. c. humane. ⁊ hoc idẽ dici põt de auctoritate data ab epo cõfessoribus: qr. s. dicendo: Do vobis auctoritatem meã in ꝯfessione: non intelligit ꝓpter hoc cõcessisse casus suos nisi alicui ꝯstaret: ꝙ p hec verba generalia intendit casus suos concedere: sed dicendo istum ⁊ illum ⁊ omnes alios meos casus: tunc intelligitur totum de disse.

Capitulum. 14. quid possint penitentiarij curie Romane.

Et nota ꝙ penitentiarij minores in curia pñt absoluẽ vndecunqz venientes ab omnibus casibus peccatorum: ⁊ sñijs epis reseruatis. hñt. n. auctoritatem quasi epalez ĩ foro pñie ⁊ maiorem quo ad quosdã casus excõicationis ⁊ dispensationis. Sũmus vero penitẽtiarius adhuc hz maiorẽ in plurib⁹ alijs casibus excõicationis ⁊ dispensationis.

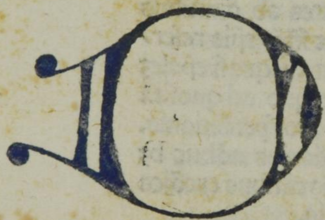
Capitulum. 15. quid fiendum qñ cõfessor non intelligit penitentẽ.

Nota vero ꝙ cũ ꝯfessor non intelligit penitẽtẽ: aut experientia lingue: aut ex dormitõe: aut ex distractione mentis ad alia applicate: vel ex alia cã ẜm Jo. de neapo. ĩ q̃d lib. ꝙ cum sacracramentalis ꝯfessio ꝑexigat ꝯfessionẽ: ꝯfessio vo iportat reuelationẽ q̃ ñ põt eẽ nisi reuelatõe vnius. s. ꝯfitẽtis: ⁊ pceptõe alteri⁹. s. ꝯfessoris: quia si alterum istorum deficit in prefato casu: credo de illo peccato nõ esse factam confessionẽ: ⁊ per ꝯsequẽs

non impendi abſolutionē: hec ille. Si tñ non hoc facit: ⁊ confeſſus quidē de hoc non ꝑpēdit abſolut⁹ eſt coram ꝺo nec tenet̃ iterare quouſqȝ neſciat illuȝ non ꝑcepiſſe: ſeu ītellexiſſe peccata ſua ⁊ hec vera ſunt de peccatis grauibuſ.i. mortalibus: que ſunt de neceſſitate cō fitenda: nō autē de venialibus: ad q̄ qs non tenet̃ de neceſſitate: ⁊ vbi talia mo dica raro obaudiuntur ab eo q alias cognoſcit ꝑſonam.

¶ Explicit ꝓ̄ma pars q̄ fuit ꝺ ꝑtāte ſeu auctoritate confeſſoris.

¶ Incipit ſecunda pars que erit ꝺ ſci entia ipſi⁹: q̄ erit duplex: ꝓ̄mus .§. ſciłȝ ꝙ duplex eſt clauis ordinis ſcilicet ſci entie ⁊ potentie.

Icto de ꝑtāte ꝯfeſ ſorum: nunc viden dum ē de ipſorum ſcīa. Eſt eīȝ duplex clauis ordinis.ſ. cla uis ſcientie: ⁊ clauiſ potentie. Vñ Chri ſtus Petro dixit: Tibi dabo claues re gni celorum. Math.16. Nota tamen ꝙ iſta ſcīa non dicitur clauis: ſed ipſa po teſtas diſcernendi atqȝ examinandi: ſi ue cognoſcēdi in foro ꝯſcīe: ⁊ ꝑtās det̃ minandi: ſeu diffiniendi cām.i. ligandi ⁊ ſoluendi dicitur clauis potentie. Iſta vero duplex ꝑtās eſt vna in eſſentia: ſȝ duplex in effectu. Scientia autem ac qſita non eſt clauis ſed bene iuuat vt claui: ⁊ de his clauibus habes di. 20. ꝑ totum.

¶ Quanta ſcientia requiratur in con feſſione. §.2.

De q̄ntitate ſcīe ꝯfeſſoris: quātā ſ. oporteat eum habere peritiā dicit Aug. de pe. di. 6. c. opor tet. vt ſpūalis iudex ſciat cognoſcere qc quid debet iudicare. Dicit Tho. in. 4. di. 17. in expoſitione littere. Hec ſciētia ⁊ ſi non ſit maior: tñ debet eē tanta: vt ſciat diſcernere inter pcc̄ȝ ⁊ non pcc̄ȝ: ⁊ peccatum mortale ⁊ veniale: ⁊ ſi ī ali quo eēt dubitatio ſciat dubitare: vt poſ ſit ad peritiores recurrere. Alb. autem 4. dicit: ꝙ non tenetur ſacerdos ſcire diſcernere: niſi in cōi que ſunt capitalia ⁊ que mortalia cōīa: ⁊ que venialia ex genere. Sed hec neſciens dicit idem: puto ꝙ peccat mortaliter talis audien do ⁊ eū inſtituens plus peccat q̄ȝ ipſe: ⁊ eū permittēs inſtitutum miniſtrare ſi ſua intereſt talē ꝓhibere. Dicit etiaȝ ꝙ in perplexis caſibus ſacerdos eccle ſie parochialis debet eſſe ita diſcretus: vt talia difficilia eſſe ſciat: nec eſſe pro cedendum in eis ſine ſuperioris conſi lio vel auctoritate. hec Alb. in. 4. Guil. duran. in ſūma ſua dicit: ꝙ quotiēs cō feſſor ſe ingerit ad confeſſiones audiē das: totiens ſe offert ad reſpondēdū ꝺ quolibet: ⁊ interdum de caſibus inopi natis ⁊ alias inauditis: ⁊ queſtiōīb⁹ ſeu caſibus valde perplexis. Dȝ ergo ꝯfeſ ſor ſcire diſcernere īter peccata: ⁊ dif ferentias peccatoꝝ. Unde ſcire dȝ con feſſor ſi ea que exprimit ſibi pēitēs ſint peccata vel non: puta an bella princi pum ⁊ ipſoꝝ exactiones ſint licita: vel ne: ⁊ vtrum ꝯ̄ctus q fiunt ſint liciti vel illiciti: ⁊ qñ ad reſtōnē teneatur: ⁊ quā do non: ⁊ an ei debeat prohibere cōīo nem: vel concedere: qꝛ ſi confeſſor iudi cat licitū qꝺ eſt illicitum: taȝ confeſſor

ꝙ penitens in foueā cadunt:nisi forte
ꝓbabilis ignorantia eū excuset:puta si
hꝫ aliqueꝫ doctorē auctenticū ⁊ famo-
sum:cuius opinioni innititur. Unde si
ꝯfessor non ē exptus in casibus : ita ꝙ
nec nouit dubitare:nec per se iudicare
cum periculo anime sue audit confes-
siones. Hec Guilel. Pe. de pal. in. 4. di.
19. ostendit maiorem scientiam requiri
in eo qui se ingerit:ꝙ in eo qui ponit
ad hoc a superioribus suis ex obediē-
tie iniunctione:⁊ de pͥmo pōt intelligi
dictum rigorosum Guil. duran. de se
cundo dictum Tho. ⁊ Alb. Dicit eniꝫ
ipse Pe. Oīs sacerdos habet clauē sci
entie ⁊ potentie. i. auctoritatem discer-
nendi:⁊ potentiam ligandi ⁊ soluendi:
lꝫ multi non habent scientiā debitam:
⁊ econuerso. Multi non sacerdotes ha
bent sciām qui non habent auctoritatē
discernendi:secundi quidem sine pccō
sed pͥmi cum peccato suo si hoc ꝓcura
rent: alias si inuiti ponerent excusati
sunt:si ꝓposuerunt impedimentū nec
sunt auditi. Munus enī ī iudiciū iudi-
candi necessariū ē:⁊ pōt ad hoc cōpel
li. s. ad officiū iudicādi:⁊ ad prelationē
carens sciā:⁊ tunc non peccat: sicut in
religionibus cōsuetū ē fieri. Et qᵭ dicͭ
Greg. ꝙ si indignus ē non debꝫ obedi
re:⁊ si dignus debet obedire:intelligen
dum ē de illo qui habet defectus : qui
sunt iuris:videlicet irregularitas:⁊ tūc
non debet obedire:nisi ab eo ꝑ dispen
sationem ꝓmoueatur:alias tenetᷣ reli
giosus obedire:alioquin qlibet religio
sus bonus q reputaret se indignum re
fugeret:⁊ sic soli indigni ꝓmouerent:
⁊ ponerent. Qui vͦo non coactꝰ:sꝫ spō
te accipit ptātem siue plationīs:siue au

diendi ꝯfessiones non hn̄s sufficienteꝫ
sciaꝫ peccat. Sed qui inuitus ⁊ coactꝰ
non accipit:sed suscipit:nō peccat. Un̄
sine peccato ab inscio haberi ⁊ suscipi
potest:sed accipi non pōt ptās iudican
di sine peccato. hec Pe. Si tamē in eo
eēt tanta ignorantia:ꝙ oīo impetus es
set:qꝛ nec et scit:que Tho. ⁊ Alb. dicūt
s̄. credo ꝙ non excusaretur a peccato:
ēt si ex obedientia iniuncta poneret se
ad id ad qᵭ oīno ineptus est:cum peri
culo aīarum.

¶ An confessor teneatur scire an pec
cata in confessiōe audita sint mortalia
vel venialia. §. 3.

Utrum aūt ꝯfessor teneatᷣ sci-
re de omnibus que sibi dicūtᷣ
in confessione:an sint mortalia
vel venialia. Henricus in quodlibꝫ.
sic respondendo distiguit. Peccata sͭ
in duplici genere. Quedam sunt pecca
ta:qꝛ ꝓhibita:quia si non essent ꝓhibi
ta non essent peccata:vt sunt omnia q̄
sunt de iure positiuo:vt audire missaꝫ
die dn̄ico:semel in anno confiteri ⁊ cōi
cari ⁊ hꝰ. Et talia tenetur quilibet con
fessor scire:nisi habeat causam rōnabi
lem que eū excuset:vt si forte tꝑe ꝓhi-
bitionis:erat in terra longinqua vel in
carcere. Alia sunt peccata:nō qꝛ ab ho
mine ꝓhibita:sed qꝛ de natura sui ma
la sunt:etiam si non prohibeātur:⁊ ho
rum quedam sunt capitalia: vt sꝑbia
luxuria ⁊c. Hec enim sunt quasi elemē
ta ⁊ principia que de necessitate quen-
libet confessorem scire oportet. ¶ Que
dam vero sunt peccata que sūt species
peccatoꝝ capitaliū:vt illa q̄ recipiunt
hoꝝ p̄dicatiōem:vt fornicatio ⁊ ebrie-
tas ⁊ hꝰmōi. Fornicatio vero luxuria

quedā est:⁊ ebrietas quedā gula. ⁊ ho
rum peccatoꝝ species:quedā sunt que
important malū de sbā sui actus:eo ꝙ
statim noīata habeant annexum malū
vt fornicatio:⁊ de talibus etiaꝫ ꝯfessoꝛ
scire tenetur:vtrum sint moꝛtalia vel
non:vt venialia. Quedā vero de sbstā
tia sui actus non habent deformitatem
sed ex libidine faciēte:sicͭ cognoscē vxo
rem ꝓpriā non ē peccatū de se:tn̄ pos
set qs vxorē cū tanta libidine cognosce
re ꝙ eēt peccatum moꝛtale: vt si eā co
gnosceret:si ēt non esset vxoꝛ eius:⁊ ꝺ
talibus non oꝫ ꝙ confessoꝛ sciat vtruꝫ
sint moꝛtalia vel venialia:quia nec cō
fitentem frequenter scire oꝫ. Alia sunt
peccata que sunt filie peccatoꝛum capi
talium:vt illa peccata quoꝝ fines ter
minantur ⁊ oꝛdinantur ad fines capi
talium: sicut dolus ⁊ acquisitio re iīiu
ste:⁊ de talibus peccatis frequēter opi
niones sunt ꝯtrarie inter doctoꝛes:⁊ ꝺ
talibus non tenetur simplex curatus
non oꝛdinariꝰ scire vtrū sint moꝛtalia
vel non. Curatꝰ aūt oꝛdinariꝰ: vt epūs
⁊ archieps:⁊ ceteri alij supioꝛes pꝛela
ti tenent scire:qꝛ ipsi sīt purgatoꝛes et
tenent alios purgari facere ⁊ illuīare:
⁊ iō tenent scire nouū ⁊ vetꝰ testm̄:hec
ille. Caueat āt ꝯfessoꝛ ne sit pꝛeceps ad
dandū sñiam de moꝛtali:qn̄ non ē cer
tus ⁊ clarus:⁊ vbi in aliqua mā varie
opiniones sūt ꝙꝫ pluriū ⁊ solenniū do
ctoꝝ:vtrū sit licitū vel illicitum: sicͭ de
non soluēdo ꝺcimas:vbi non ē ꝯsuetu
do:parati tn̄ sūt ad dandum si ecclesia
peteret:qꝺ qdam dicūt eos eē in statu
damnationis:vt Inno. Alij vero dicūt
ꝙ non:ut Tho. Jo.an. Archidi.⁊ de
emptione iurium montis floꝛentie:vel

impꝛestitis venetoꝛum qꝺ quidam di
cunt eē vsuram:alij licitum dicūt ⁊ mlͭ
tis biꝰ. Cōsulat tn̄ sēp ꝙ tutius est a ta
libus abstinere:extra de spon.c. iuuēis
non tamen condemnet contrarium fa
cientes:seu ꝯriā opinionē tenentes:nec
ꝓpter hoc deneget absolutionē. Sꝫ vt
dicit Guil.dicat ꝯfessoꝛ ꝙ illud facien
do non ē tutum:sed dubium: ⁊ iꝺo bn̄
sibi ꝓuideat. Si aūt oīo ꝯsciā confesso
ris dictaret illud esse moꝛtale:⁊ nō pos
set ꝯsciam deponere qꝺ tamen dꝫ: ad
consilium sapientum recurrat ⁊ nullo
mō dꝫ facere contra ꝯsciam:qꝛ pecca
ret moꝛtalitͭ.z8.q.i.c.deinceps.§.ex his
iuncta glo. Sed cum illud tale esset cō
tra cōem opinionem doctoꝛum:⁊ cōitͭ
sic seruatur a sapientioꝛibus: quanuis
aliquem doctoꝛem audiret ꝯrium tene
re non dꝫ illi ꝺ leui adherere. Quomō
vero quis debeat deponere ī hoc con
sciam erroneam vel scrupulosam hēs
supꝛa in pꝛima parte titu.z.c.de cōsci
entia.

Q iteranda est confessio in sex casi
bus.§.4.

SCire etiam tenetur cōfessoꝛ q
sunt illi casus in qbus tenetur
qs iterare cōfessiōem:⁊ sūt qͣt
tuoꝛ ſm Pe.de pal.duo vero sunt ex
parte confitentis. Pꝛimus ſm Pe.
Tho. Ray. Hostien.⁊ omnes alios .s.
quando aduertenter tacet aliquod:qꝺ
est moꝛtale:vel credit:vel pꝛobabiliter
dubitat esse moꝛtale ex verecundia vel
alia causa iniusta:tunc etiam moꝛtali
ter peccat committendo fictionem in
sacramento ⁊ notabilem irreuerentiaꝫ
⁊ iterare tenet talem ꝯfessioneꝫ. Si tn̄
talis cōfitetur eidem cui ⁊ pꝛius:et ille

habet in memoria peccata eius sufficit
dicere illud occultatum ⁊ illam fictio-
nem ſm Guil. duran. imo ēt si ñ hr̃et
in memoria: vt pꝫ in fi. 4. casus. Sed si
dimitteret ex aliqua iusta causa: puta
qꝛ probabiliter dubitat eum solicitātẽ
ad malum: de quo confitetur vel reue
latorem confessionis: vel dicendo id cũ
sit confessor manifestaret peccatuꝫ: qḋ
audiuit: puta si iniuste absoluit cũ non
debeat: ⁊ in his casibus non habendo
copiam: nisi talis ꝯfessoris cui confiten
do aliqd predictoꝝ sequeret̃: tũc satis
videt̃: ꝙ sit excusatus. Dicit etiam p̄di
ctus duran. ꝙ si ex ignorãtia crassa: et
supina aliquid retinuit mortale: qꝛ no-
luit cogitare de suis peccatis tenet̃ to
tum iterare. sec⁹ si ex ignorantia ꝓbabi
li: qꝛ tũc solũ illud qḋ dimisit. ¶ Secũ
dus est ſm Tho. ⁊ Pe. quando nõ im
pleuit pñiaꝫ seu satisfactionẽ iniũctã
ꝓ mortalibus ex contemptu vel ex ne
gligentia: ⁊ est oblitus eius. si eniꝫ eius
recordaretur adhuc posset ꝑficere: et
tunc perficiendo iterare non tenet̃: ⁊ p̄
cipue qñ non ẽ sibi p̄fixus termin⁹: quẽ
non possit transgredi: ꝯ̃uis sibi sit de-
claratũ in quo ipsam debeat facere vel
in alio tp̄e ipsam supplere eoipso autẽ
ꝙ facit sibi ꝓpositũꝫ non implendi pe
nitentiam sibi iniunctam ꝓ mortalib⁹
ex negligentia vel ꝯtẽptu peccat morta
liter: qꝛ tenetur ad illam sub precepto
Secus vero ẽ de pñia iniũcta ꝓ venia
libus: ad quã non tenetur de necessita-
te ſm Tho. Idem si pñiam iniunctaꝫ
ꝓ mortalibus dimittẽt ex ĩpossibilitate
puta infirmitate ⁊ hi⁹. Posset tñ peni-
tentia iniuncta ab vno confessore muta
ri ab alio cui confitetur: etiam sine au-
dientia peccatoꝝ illoꝝ ꝓ quibus erat
imposita ſm Pe. de palu. de hoc. j. vi-
de. ¶ Terti⁹ casus ſꝫ Pe. Tho. Ray.
⁊ Hosti. est ex parte confessoris: quan-
do videlicet notabiliter ẽ ignorãs sacer
dos: ita ꝙ nescit discernere inter mor-
tale ⁊ veniale de cõibus peccatis: ⁊ pre
cipue cum penitens habet casus intri-
catos ⁊ difficiles. Concor. duran. ⁊ ad
dit ⁊ hoc nisi penitens sit peritus: ⁊ in-
struat confessorem. Cuꝫ autem vadit
ad eũ quem scit idiotam ⁊ ignorãteꝫ
tenetur iterare: hec duran. Nõ videt̃
intelligendum qñ potest habere alium
sufficientem. nã si alium habere nõ po
test: ⁊ multo magis qñ est in periculo
mortis: põt ⁊ debet ꝯfiteri ei quem hꝫ.
Unde Augu. dicit de pe. di. 6. qui vl't
confiteri vt inueniat gratiam sacerdo
tem querat scientem soluere ⁊ ligare.
¶ Quartus casus est ex parte confes-
soris. Est autem in ĩpotentia absoluen
di ſm Pe. Tho. Ray. ⁊ Hosti. qḋ põt
esse dupliciter ſm Pe. de pal. ⁊ duran.
vel qꝛ habet potestatem artatam absol
uendi: qꝛ scilicet ab aliquibus peccatis
non potest absoluere superiore reser-
uante sibi illos: ⁊ tamen ab illis de fc̃o
absoluit. Et confessus illi cum ei cõstat
tenetur iterũ confiteri: non quideꝫ oĩa
ſm Pe. de pal. sed illa tantũ de quibus
non potuit absoluere: aut hoc est: quia
nullam habuit potestatẽ: ⁊ hoc qꝛ non
erat sacerdos: quanuis reputaretur: l'
quia non subditus: vel qꝛ intrusus: aut
qꝛ excommunicatus vel suspensus ab
officio huiusmodi: ⁊ absolut⁹ a tali cuꝫ
illi hoc constat: tenetur iterum con-
fiteri: quia realiter non est absolutus:
quanuis ignorantia facti excuset eum

in conspectu dei ac si esset absolutus:
dum nescit ſm Tho.in quolibet.Sed
Pe.de pal.in.4.di.17.q.6.sic distinguit
et notabiliter:qꝛ aut impedimentū qđ
habet absoluens est iuris diuini vel hu
mani.Si iuris diuini: videlicet quia
non fuit baptizatus talis:vel non ordi
natꝰ.et in hoc casu absolutus a tali tene
tur iterū ꝯfiteri:hoc scito:nec papa pos
set de iure dispensare.Si vero impe
dimentum ē iuris humani:puta qꝛ sus
pensus ē vel excōicatꝰ et hꝰ:tunc impe
dimentū aut ē notorium:aut occultū.
Si notoriū:puta qꝛ manifeste vł publi
ce verberauit clericum: ꝓpt̄ quod est
excōicatꝰ notorie:aut manifeste intru
sus.s.ꝓpt̄ ꝯcessionem seculariū positꝰ
in ecclesia curata:et non ꝑ canonicā cō
cessionem ꝓpt̄ quod titulū non hꝫ:nec
ptātem sup parochianos illius ecclesie
et talis cōfessus isti tenet̄ iterum ꝯfiteri
hoc scito.Si vero impedimentū est oc
cultum:tunc aut ꝯfitens scit illud īpe
dimentū:aut nescit.Si scit ꝯfitendo illi
tenet̄ iterum confiteri:et peccat morta
liter cōicando illi in diuinis. Sed si ne
scit impedimentū qđ ēt alijs occultū ē
et hoc ignorantia facti: puta ꝑcusserat
clericū nullo vidente: tūc non tenetur
iterare.Argumentū ad hoc đ scia ser
ui:q liber putabat̄ publice q̄ rata ē.Sꝫ
si hoc nesciret ignorātia iuris:puta qꝛ
scit illum ꝑcussisse clericū:sed credit ni
hilominus ipsū posse audire ꝯfessiões
non excusat̄ ꝓpt̄ hoc quin teneat̄ ite
rare confessionem ſm Pe.de pal.
¶ Quintus casus in quo qs tenet̄ ite
rare ꝯfessionē ſm Pe.de pal. vbi.s̄.est
impedimentū ex ꝑte confitentis scituz:
vel oblitū vel ignoratū ꝓbabilit̄: puta
qꝛ erat excōicatꝰ maiori vel minori ex
cōicatione:lꝫ nesciret: et cum postea sci
uit:tenet̄ iterū confiteri absolutꝰ:qꝛ li
gatus excōicatiōe absolui non potuit a
peccatis.et ꝓbabilis ignorātia ꝑseruat
a culpa et a pena irregularitatis:sꝫ non
facit eū non esse excōicatuz:ꝓpt̄ qđ si
tunc eligeret̄:vt sibi beneficium cōfer
retur:ignorātia non faceret:qđ sibi ali
qđ ius acqreret̄.c.aplīce.ex̄ de cle. ex.
mi.Est āt minus capax sacramentoꝝ
a quoꝝ ꝑticipatiōe directe excluditur
q̄ꝫ quorūcunqꝫ alioꝝ:et ideo absolutio
nulla.Et dicit idē Pe.ꝙ in hoc casu ēt
in alijs in quibus quis tenet̄ iterare cō
fessionem si ꝯfiteret̄ eidē:non oporte
ret iterare peccata explicite:sed solum
implicite:dicendo:peccaui in illis que
alias vobis dixi:sicut si nulla fuisset ab
solutio de facto.¶ Dilata enim abso
lutio per multos dies fieri potest:etiaꝫ
si ipse oblitus fuerit:dum tamen pñia
ei prius innotuerit:qꝛ si non taxassꝫ pe
nitentiam:tunc oporteret ad memori
am reducere:vt moderaretur iuste:ꝑ
pter qđ remittens ad epm si non absol
uat:dꝫ penitentiam innotescere:quam
pꝰ reditū absoluens iniūgit dicēs:faci
as qđ tibi dixi:qꝛ ligari n̄ debuit anteq̄ꝫ
absolueret:ita et in ꝓposito.hec Petrꝰ
Guil.ēt dicit ꝙ penitētia non requirit
tantā ꝯtinuitatem agendoꝝ et dicendo
rum sicut alia sacramēta. Sed in vna
die pōt fieri ps ꝯfessionis et in alia die
altera:vel in vna die confessio audiri:
et in alia impendi absolutio et iniungi
penitentia peccatorum.¶ Sextus ca
sus est quando quis facit confessioneꝫ
in mortali:seu sine proposito abstinen
di:sed quia iste casus hꝫ varias opiões

XIII

⁊ satis difficiles: sic declarabitur in sequenti. §.

¶ An valeat confessio ab incōtrito facta: vt eā iterare nō oporteat. §. 5.

Vna ex cōditionibus ꝯfessiōis ē ꝙ sit lachrymabilis. i. cū dolore seu displicentia de pc̄cis saltem ſm rōnem. Unde querunt doctores: vtrum confessio facta a non cōtrito: q̄z. s. non dolet sufficienter: vel nō ꝓponit se abstinere a peccatis: valeat ita ꝙ non teneat̄ eam iterare. Et rn̄dꝫ Pe. de pal. in. 4. di. 17. ꝙ ad arg. hoc est triplex modus dicendi. Primus est ꝙ non valet ad remissionē culpe nec pene: nec tunc nec recedente fictione: vn̄ ⁊ tūc tenet̄ iterare: ⁊ hec opinio Gof. in quolibet. Ray. ⁊. Hosti. in summa. Bonauen. i. 4. Duran. Rob. Olchot. Uincen. in speculo histori. Secūdus modus dicendi est ꝙ talis confessio valeat ad remissionem culpe: qn̄ impenitens confitetur ⁊ absoluit̄: lꝫ tunc non recipiat fructum confessionis: tn̄ recedente fictione recipiet: sicut dicitur de baptismo: ⁊ rō huius forte est: q̄z sicut in baptismo imprimitur character ad quē recedēte fictione seq̄t̄ gr̄a: ita ī penitētia īpmit̄ q̄dam ornatus ad quem recedēte fictōe: seq̄t̄ gr̄a. Et hec ē opīo Pe. Tho. Ricar. in. 4. Jo. ⁊ Ber. ī gl̄. videt̄ ēt esse de pe. di. i. c. mensuram. §. se. Dicit enim ꝙ non est necesse: ꝙ peccata que semel sacerdoti confessi sum⁹ eadem denuo confiteamur. Est ⁊ tertius modus dicendi concordans ambas. Aut enim talis non habet intentionē confitendi sacramentaliter ⁊ absoluendi: sed deridendi: aut habet intentionē confitendi. In primo casu non liberat̄ a precepto diuino de confessione: quia sine intentiōe n̄ pōt suscipi eēntia sacri q̄ꝺ consistit in visu: vnde tenet̄ iteꝝ cōfiteri. Si āt intendit: tunc distinguēdū est: q̄z intendens implere preceptum et suscipere verum sacramentum: quod ecclesia confert: aut nullam hꝫ pn̄iam de suo peccato: aut aliquam. si nullam tunc pn̄ie sacr̄m non suscipit: quia potestas huius sacramenti essentialis que ꝯsistit in actu suscipientis: ē actus interior. vnde sine eo non est: sicut non eēt matrimonium: siq̄s intenderet verum sacramentum suscipere: non tn̄ ꝯsētire nisi in carnalem copulam ⁊ ad tēpus. Sed si aliquam hꝫ pn̄iam de peccatis suis: tunc iteꝝ distinguendum est: quia aut talem habet pn̄iam ꝙ sufficit cū sacramento: puta attritus accedit ad cōfessionē: ex quo fit ibi contritus vi claui uꝫ. vnde fugatur fictio: ⁊ sic non hꝫ dubiū: q̄z ⁊ sacramentū suscipit ⁊ effectuꝫ ei⁹. s. remissionem peccatoꝝ. vnde non tenetur iterare: ⁊ sil'r imo fortius: si accedit ꝯtritus. Si vero habet talem pn̄itentiam: ꝙ non sufficiat cum sacramēto ad gr̄am: q̄z nec etiā attritus accedit tunc est vera opinio Tho. s. ꝙ recedente fictione: tūc incipit valeř ꝯfessio: ⁊ n̄ tenetur confiteri nisi fictionē suā: puta si habuit quendam dolorem impfectū sed non sufficiēter discussisset consciāꝫ suam. putabat āt discussisse quantum sufficiebat: vel si dolebat de peccato p̄terito non ꝓponens cauere in futuro: aut econuerso: vel dolor non erat maxim⁹ sicut debebat: ipse tn̄ ſm consciāꝫ suā non erat fict⁹: lꝫ ſm veritatem eēꝫ ⁊ sic nihil celauit: q̄ꝺ crederet mortale ⁊ per ꝯn̄s ſm suū iudicium ꝯcurrebāt

oīa que erant necessaria: postea autē certificatus de errore sue ɔscie penitet de illo defectu. Potest igitur opinio Tho. multis modis saluari. Uno mō loquendo de eo qui fictus ē priuatiue non positiue: q2. s. hȝ dolorem: sed ita īꝑfectum: ꝙ nec cum sacramento actu suscepto sufficit ad contritionē: nihilo minus tñ hanc imperfectionē que ē fictō non confitet᷑: q2 credit esse sufficienter dispositus: ⁊ sic non scienter celat peccatum qd fuit in hoc: q2. s. non examinauit ɔsciam suā sicut debuit: ⁊ sic ꝙ erat error iuris diuini non tollit fictionem respectu vltimi effectus sacramēti: q2 īprobabilis vnde non excusat: sed tñ eoipso quo error tollit fictionē q̄ excludit essentiam sacramenti: vñ verum sacrm̄ fuit. tali ergo qui verum sacramentum suscipit: ornatus īprimitur: sȝ grā non dat᷑: sȝ postea qñ redit ad cor ⁊ recolit se non bene fecisse debitum suum ex negligentia sua oblitū: tūc īcipit valere cōfessio: ⁊ non tenet᷑ confiteri illa q̄ prius ɔfessus fuit sicut fict᷒: q2 non fuit dimidiata ex intentione: sed solum illam fictionē tenet᷑ iterū ɔfiteri. Si āt fuisset fictio positiue: q2. s. non dolet: ⁊ scienter celat: fuisse confessio nulla: vl᷑ si confessus fuisse: nō debuisset sibi dari absolutio: sed si data ei fuit: dubiuȝ est vtrū ornatus sit īpressus: quo casu Tho. non potest intelligi. ¶ Secundo modo pōt intelligi opi. Tho. qñ est positiua fictio quantum ad hoc ꝙ nō dolet: nec ꝓponit abstinere: tunc ista fictō non occurrit sibi: vt ɔfitenda nec actu cogitauit: ꝙ teneatur eā confiteri: tūc enim sicut de peccato qd occurrit quidem: sed non credit ꝙ sit peccatū: aut ꝙ sit mortale: ⁊ de necessitate ɔfitēdū perinde ē ac si fuisset oblitus per negligentiā: nec fecisset debitum suū ꝺ scrutando ɔsciam suam: in quo casu solum illud ɔfitendum ē: ⁊ est veruȝ sacramētum: lȝ sit hic ignorantia iuris diuini: ⁊ hoc mō pōt sustineri dictuȝ Tho. xx. di. ar. i. in solutione vltimi: ar. vbi dicit ꝙ ignorantia iuris diuini non excusat a fictione: ⁊ sic talem vocat fictum.

¶ Tertio mō pōt sustieri opīo Tho. loquendo de illo qui ɔfitetur eidē cui prius: ⁊ tunc non oȝ iterare cōfessionē ꝑmam factā ei: lȝ fictā ēt si ipse sacerdos non recoleret peccata prius sibi dicta: q2 nec qñ confessio īntegra est: oportet ꝙ recolat actu a principio vsqȝ ad finē: ⁊ maxime q2 hoc sufficit. s. absoluere ab oībus: ⁊ iniungere pñiam ꝓ fictione ⁊ ꝓ alijs: ꝙ tunc faciat pñiam sibi iniunctam. Item paulopost dicit idē ipse Pe. de pal. ꝙ cum confitens exꝓmit fictionē suam: puta dicit se nō posse: vel non velle ꝓponere abstinere ī futurum quem absoluit sacerdos: q̄uis nullo modo debeat absoluere: al's peccaret abutens claui nec valeret sibi tūc illa absolutio: tamen exquo intēdit absoluere: ⁊ sacramentum verum conferre: videt᷑ ꝙ ɔferat. et si tunc ñ habet effectū ꝓpter illius indispositionē: habebit tñ postea qñ ɔteretur vl᷑ ex expectatione vel dispositione ornatu manente Et si dicat᷑ ꝙ q̄uis sit ibi forma nō tñ materia: ğ non est sacramentum. mā enim ē peccator contritus. Dicendum ꝙ qñ sibi sua fictio non occurrit vt cōfitenda: tunc non est cōfessio dimidiata: ⁊ quādo suam dicit fictionem cum alijs peccatis est confessio integra. Et

sic mā perfecta: cui materie pōt impri mi forma: qḋ si fiat verum sacramētū erit: quāuis fieri non debeat: sicut sacerdos habens hostiam sup altare pollutū non deberet quidē celebrare: si tamē celebrando verba pferret eucharistia vera esset. Peccator. n. ē materia: sʒ im mūda: nisi sit saltē attritus: vel ꝯfessio sine attritione ē materia imunda: hec Pe. de pal.

De attritōe ꝛ ꝯtritōe.

Et qꝛ dictū ē de ꝯtritione ꝛ attritione quō penitens sup ipis debeat instrui a ꝯfessore. Iō ḋ ea clarius dicendum est. Nota ꝙ ſm Tho. in. 4. di. 17. ꝙ differentia est inter attritionem ꝛ ꝯtritionem. Nam attritio importat ꝗdam displicentiaʒ ḋ peccatis: sed ipfectā. Unde attritum. i. aliquo modo tritum. sed contritio importat pfectam displicentiam de peccatis. vnde contritum. i. simul totum tritum ꝛ in puluerem redactum. Est autē contritio ſm Pe. in. 4. di. 17. dolor voluntarie assumptus pro peccatis cū ꝓposito confitendi ꝛ satisfaciendi voluntarie: ꝛ ſm eundem ea. di. oportʒ ꝙ cōtritio habeat omni ḋ peccato mortali ꝛ ratio est: qꝛ in omni peccato mortali ē actualis auersio voluntatis a deo. Et qꝛ contraria ꝯrijs curantur: ideo oportet ꝙ in omni remissione peccatorum sit actualis conuersio ad deum ꝛ auersio a peccato: ꝛ hoc dicit contritio.

De peccatis aūt oblitis sufficit cōtritio gn̄alis cū conatu ad recordādum ꝛ dolendū. dolere ēt dʒ de obliuione peccatoꝝ que ꝯtingit ex negligentia. si aūt querat̄ si specialis contritio ḋ quolibʒ peccato requiratur: vl̄ sufficiat vna generalis ꝓ oībus: sic rn̄det Tho. ī. 4. di. 17. ꝙ ꝗtum ad principium contritiōis s. cum quis de peccatis suis cogitās dolet: ꝛ si non dolore contrionis saltē dolore attritionis: oʒ ꝙ sit specialis dolor de peccatis: que quis habet ī memoria sed ꝗtū ad terminū qui ē dolor iā grā informat⁹: sufficit ꝙ sit vna cōis contritio de omnibus. tunc. n. motus ille agit virtute omnium dispositionum precedentiū. ꝛ qꝛ nemo scit vtrum hēat grāʒ que requirit̄ ad ꝯtritionem: iō nemo pōt esse certus de sua contritione: nec ꝑ ꝯn̄s de remissione. Et dicit Ricar. in 4. di. 17. ꝙ si ꝯfitens in peccato mortali est attritus de suo peccato vt ꝓbabiliter possit presumere se esse dispositum non peccat absolutionem recipiendo: immo frequenter virtute clauium per susceptionem absolutionis format̄ sua attritio: ꝛ fit contritio. Item nota ꝙ duplex ē contritionis dolor ſm Tho. ꝛ Pe. in. 4. di. 17. s. intellectualis: qui est quedam pfecta detestatio peccati ſcōʒ rōnem: ꝛ dolor sensibilis: qui est dolor excitatus in parte sensitiua cum altera tione ꝛ afflictione corporis. Primus dolor regritur de necessitate ad remissionem peccati: ꝛ ille etiaʒ solus est sufficiens: qꝛ sicut pcēm mortale sufficienter cōmittitur ꝑ solū actuʒ voluntatis ꝛ ꝑ cōplacentiā deliberatam rōnis: ita sufficienter destrui pōt ꝑ detestationē voluntatis ꝛ displicentiā rōnis: ꝛ hoc ē ēt in potestate nr̄a presupposita grā. Secundus dolor. i. sensibilis etiam valet ad remissionem peccati: sed nō ē necessari⁹: sed de pfectiōe ꝯtritōis: nec est in potestate nr̄a etiam p̄supposita grā. Itē dolor intellectualis non potest eē

nimius: sicut nec charitas a qua procedit pōt eē nimia: sed sensibilis pōt esse nimius: ⁊ ideo oportet ꝙ sumatur pro mensura debita ad conseruationem sb iecti: sicut ex ieiuniis ⁊ aliis corporis afflictionibꝰ. Itē nota ſm Tho. in. 4. di. 17. ꝙ vā ɔtritio semp dꝫ remanere ī habitu. i. ꝙ semper debet hr̄e istā dispositionem: ꝙ qn̄ recordatur ↄ̄ peccatis cōmissis habeat displicentiam: saltem ſꝫ rōnem. Item ſm Pe. in. 4. di. 17. dolor maior intellectualis debet esse de maiori peccato habitualiter non actualiter: si ɔsiderentꝰ peccata in cōi inq̄ntum sunt offensa dei: sed ēt in speciali dolor debet eē maior de maiori pccō: qꝛ maiorem rōnem doloris hēt maius pccm̄. Dolor vero sensibilis conueniens etiā ē vt sit maior de maiori q̄uis non fit ↄ̄ necessitate. Item ſm Tho. in quolibe. ⁊ Inno. Contritus debet magis diligere deum q̄ seipsū. culpa autem ē cōtra deum: pena vero ē contra seipum. Iō debet contritus eligere potius omnem penā sustinere q̄ deum offendere. Descendere autem ad hanc penā vel ad aliā non tenetꝰ: imo faceret fatue descēdendo ad ista pticularia: vel aliuꝫ sup hoc solicitādo.

¶ Sexdeci ɔditōes q̄ regruntꝰ in ōni bona ɔfessiōe.

Sonit aūt Tho. in. 4. di. 17. ꝙ confessio bona debet habere sexdecim ɔditiones que in his ɔtinentꝰ versibus.

Sit simplex humilꝰ cōfessio pura fidelis
Atqꝫ frequens nuda discreta libēs verecunda.
Integra secreta lachrymabilꝰ acceleāta
Fortis ⁊ accusans: ⁊ sit parere parata.

¶ Sit simplex. i. non recitet in ɔfessiōe nisi id quod pertinet ad declarationem sui peccati: ⁊ etiam quantitatem ⁊ non alie historie misceantur.

¶ Sit humilis: vt se miserum ac peccatorem cognoscat sine fictione.

¶ Pura: idest recta intentōne: idest vt non reputetꝰ bonꝰ vel laudetꝰ ab hoībꝰ

¶ Fidelis. i. vera ⁊ sine vlla falsitate: vt non dicat que non fecit: vel etiaꝫ habeat fidem de remissione peccatorum suorum si vere ipsum penitet.

¶ Atqꝫ frequens: idest sepe confiteatꝰ istud tamen est de bene esse confessionis: ⁊ non de necessitate.

¶ Nuda: vt scilicet non inuoluat obscuritatem verborum: sed dicat verba vt intelligatꝰ peccatum suum cum circunstantiis saltem necessariis.

¶ Discreta: vt maiora cum maiori pōdere dicat: vel non plura simul: sed distincte loquendo ⁊ dicendo numerum si fieri vel scire potest: vel etiam vt discreto ⁊ sufficienti ac perito confessori confiteatur peccata sua.

¶ Libēs: volūtaria nō coacta timore verboꝝ: vt pueri: vel timore penaꝝ tēporalium vel infernaliū principaliter.

¶ Verecunda: vt erubescat ⁊ nō se iactet: vel mēte gl'ietꝰ ꝑpter seculi vanitatē aliquā: ⁊ pcipue ibi ɔfūdatꝰ rōne respectu diuine maiestatis offense.

¶ Integra: vt nihil retineat ↄ̄ his que commisit precipue de mortalibus.

¶ Secreta: vt non publice sed occulte sacerdoti dicat peccata sua: qui euꝫ possit absoluere.

¶ Lachrymabilis: vt doleat de peccatis commissis: ⁊ detestetur ea saltem intellectu rationis.

¶ Accelerata: vt q̃ citi⁹ pōt cōmisso pccō confiteat᷑: hoc tñ est de bene esse. ¶ Fortis: vt nihil dimittat pre verecūdia ⁊ accusās se ⁊ non alios: nec in confessione se excuset: ⁊ alios inculpet. ¶ Et sit parere parata. i. adiplē pñiaȝ sibi iniūctā: ⁊ facē ea que hȝ necessario facē: vt aliena restituē si hȝ ⁊ hi⁹. ¶ Explicit scđa ps q̄ ē de scia: que reqrit᷑ in ↄfessore.

¶ Incipit ps tertia de bonitate ↄfessoris. Et p⁹ qlit᷑ cōfessor duo dȝ hr̄e. s. timorem dei: ⁊ zelū aiaꝝ. §. i.

De bonitate confessoris in se: ⁊ in exercitio tã officij. Dicit Augu. d penitē. di. 6. c. qui vult confiteri. Sacerdos dcs ante quē statuit᷑ omnis languor in nullo illorum sit iudicandus: que in alio iudicare est ꝓmptus. Judicans enim alium qui est iudicandus: condemnat seipsum. cognoscat igitur se: ⁊ purget in se: quod videt alios sibi offerre. Curet vt a se proijci at qcqd in alio dānosū reperit. aiaduertat quidē qd dr̄: Qui sine pccō est vestrum ⁊c. ideo enim liberauit peccatricem: q2 nō erat q ꝓijcēt lapidē: quō lapidaret q se lapidandū cognosceret. Nullus eīm erat sine peccato: in quo intelligit᷑ omnes fuisse reos. nam veni alia peccata semper remittebant᷑ p cerimonias. Siqd ergo pccm in eis erat criminale erat. Deteriores ergo ī hoc sunt sacerdotes se prius non edificātes illis qui dominū obseruabant īsidijs. Augu. ꝺm enim Tho. ⁊ Alb. audiens ↄfessionem cum ↄscia mortalis peccati mortaliter peccat: tñ effectum sacramēti confert cum sacr̄o: si non est pcisus vel suspensus q̃tuncunq3 alias malus. Unde Aug. i. q. i. c. dictum est a dño. Numeri ad Aaron: Uos ponite nomen meuȝ super filijs israel: ⁊ ego dominus benedicam eos: vt gratiam traditam per ministerium ordinati transfundāt hoībus: nec voluntas sacerdotis ꝓdesse vel obeē pōt: sed meritū benedictionē poscentis. Q2 autem dicit᷑ ea. q. ꝶ emissioneȝ peccatoꝝ non dant auari ⁊ sil'ia: intelligitur ꝺm gl'. vl' simpliciter de pcisis. vel si intelligatur de toleratis: tales nō dāt ex merito vite. i. non st᷑ digni dare.

¶ Duo que dȝ habere ↄfessor.

Debet aūt ↄfessor pcipue habere duo. s. timorem: vnd fiat circunspectus: ⁊ zelum animaruȝ vñ sit solicitus circa ea que necessaria st᷑. Quātum ad primū considerare dȝ q ipse ē mare eneū in templo domini vbi lauabant sacerdotes ⁊ leuite aialia offerenda in sacrificium: vñ ex imundit ijs a qbus illa abluebant᷑ efficiebāt᷑ īmundi. Uñ Greg. in pastoralibus dicit: q fit plerunq3 vt anim⁹ pastoris audita tētatione ouis: ⁊ ipse tentetur: ⁊ iō cum timore ⁊ tremore debȝ poni: ⁊ nō se ingerere ⁊ cum leuitate ⁊ cum risibus instare. Unde in figuraȝ Moyses vt dr̄ Exod. 38. fecit labium eneum de speculis mulieꝝ in quo lauarentur sacerdotes sancta sanctoꝝ ingressuri: ⁊ significat scripturā: vbi sunt exēpla sāctarum aīarum ad quam debet sepe inspicere ad videndum maculas suas ⁊ intelligendum insidias diaboli. Unđ

subdit Greg. vbi .s. hec nequaquam sunt timenda pastori: quia deo pensante cuncta subtiliter: tanto facilius liberatur quis a sua quanto misericordius tentatione fatigatur. Quantum vero ad zelum dicit Greg. quod nullum sacrificium ita deo acceptum est: vt zelus animarum et fructuum huius ostendit Jaco. c. 5. vbi post promulgationes confessionis dicit: Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue: saluabit animam eius a morte: et charitas operit multitudinem peccatorum. Non autem minus trahuntur ad deum per confessionem anime: quando diligenter fit quam per predicatores moderno tempore: vt experientia docet: debet ergo non tardare qui vocatur ad huiusmodi.

Quomodo se habere debeat confessor erga penitentem: et de quibus interrogandum est in confessione: et ibi versus decem preceptorum decalogi: et versus septem peccatorum mortalium: et quod in confessione tria debet obseruare interrogando confessor. 6. 2.

Dicit Aug. de pe. di. 6. c. i. post medium dicens: Diligens inquisitor: subtilis inuestigator: sapienter et quasi astute interroget a peccatore qui forsitan ignorat: vel pre verecundia vellet occultare: cognito autem crimine varietates eius non inuestigare dubitet et locum et tempus etc. quibus cognitis adsit beniuolus paratus corrigere: et secum onus portare: dulcedinem in afflictione pietatem in alterius crimine: discretionem in varietate: adiuuet confitentem orando et alia pro eo bona faciendo: semper iuuet leniendo consolando: spem promittendo: et cum opus fuerit etiam increpando: doleat loquendo: instruat operando: sit particeps laboris: si vult esse particeps gaudij doceat perseuerantiam. Hec Aug. Ex his verbis Aug. patet quod non sufficit audire confessionem eorum que sibi dicuntur a peccatore et ipsum non interrogare: nisi esset persona in his bene perita et sciata: que sufficienter scit dicere que oportet. Sed cum persone communiter sint grosse in istis: etiam ille que sunt in alijs negocijs mundi vel scientijs acuti. Ideo permittendum est dicere vnicuique id quod vult: et eo ordine quo vult: et de peccatis que per se sufficienter dicit non est iterum interrogandus ne molestes eum in quo non oportet. Sed si aliquid non bene intellexisset precipue de mortalibus: faciat sibi iterum declarare: vt melius intelligat. De his vero que non plene dixit: puta quia non dixit circunstantias necessarias: vel numerum interroga eum de his: vt plene dicat quantum est necessarium. De illis vero peccatis que non dixit: nec scit per se dicere interroga eum.

Quo ordine fieri debeat interrogatio est et de quibus.

Sed Ray. et Hosti. in summa dicunt: quod interrogationes fieri debent de septem vicijs capitalibus et eorum speciebus filiabus: de quibus habes .s. diffuse in 2a parte per totum: non tamen est interrogandum de omnibus: sed plus et minus secundum conditionem personarum. Sicut autem qui confitetur non habet necesse tenere magis vnum ordinem quam alium dicendo peccata sua: ita nec confessor interrogando: tamen ad melius memorie commendandum: de quibus debet interrogare: et de quibus iam interrogauit: ne amplius habeat triplicare congruum est tenere aliquem ordinem: et si placet interrogare de decem peccatis que continet

in istis versibus.
¶ Unuz cole deū: nec iures vana per
ipsū: Sabbata sāctifices: habeas ī hono
re parētes: Non occisoꝛ eris: fur: mec-
chus: testis iniquus. Non vlli nuptam
nec rem cupies alienam. Declaratione̅
horum versuum habes infra. Post ve
ro interrogationem super decē̄ prece-
ptis: ꝯueniens erit interrogare super se
ptem vicijs capitalibus: que in hoc ver
su continentur.
¶ Ut tibi sit vita semper saligia vita.
In ista dictione Saligia sunt septez lit
tere: a quibus incipiunt noīa septez ca
pitalium viciorꝫ. Per S vero intelligi
tur superbia: sub qua cōphendit̄ vana
gl'a. Per A auaricia: Per L fetida lu
xuria. Per I inuidia: Per G Gula.
Per I ira: Per A Acidia. Sz anteq̄ꝫ
interroget de peccatis: prius querat ꝺ
excōicatione maiori: ⁊ si inuenit eum
aliqua sn̄ia irretitū: si hz auctoritatē su
p hoc absoluat pri⁹. Si vero non habet
auctoritatē remittat ad eum qui pōt
eū absoluere.
¶ In interrogatōib⁹ fiendis tria de-
bēt obseruari.

Ho. in. 4. dicit ꝙ cōfessoꝛ tria
dz obseruare in interrogatiōi
bus fiendis. ¶ Primum est ꝙ
non interroget omnes de oībus: sed in
terrogentur persone de peccatis q̄ cō-
sueuerunt reperiri in hominibus illius
conditionis ⁊ status. Ut stipendiarij ꝺ
rapinis ⁊ incendijs. Clerici de simōia
⁊ horis omissis. Adolescentes de luxu
rijs ⁊ huiusmodi. Unde a principio cō
fessionis decens est interrogare confi-
tentem de conditione sua: de exercitio
⁊ statu: an cleric⁹: an laic⁹: an solutus:
vel ꝯiugatus: ⁊ hi⁹ vt prudentius inde
possit formare interrogationes: ⁊ q̄ꝫtū
ē temporis ꝙ fecerit vltimam confessi
onem: ⁊ si fecit pn̄iam sibi iniunctam:
⁊ vtrum in statu gratie vel pcc̄i moꝛ-
talis. Secundum qꝺ debet obseruare
ꝯfessoꝛ ē vt interrogentur ipsi a remo
tis de peccatis ⁊ in gn̄e non in vltima
spe ⁊ modo peccati subito. Ut si nescie
bat tale peccatū cōmittere illud addi-
scat: ⁊ sic inducatur in tentationez. Ubi
gr̄a si fatetur se cōmisisse viciū luxurie
non statim interroget ꝯfessoꝛ si seipsuz
manibus polluit ⁊ hi⁹: sed ita paulatim
interroget de modo ⁊ circūstantijs ta
lis peccati commissi ⁊ huiusmodi.
¶ Tertium ē ꝙ in peccatis carnalib⁹
nō descēdat̄ nimis ad particulares cir
cūstātias nō necessarias: qꝛ hoc ē seipz
in tentationē īducere: ⁊ ad inuentionez
peccatorꝫ docere eos qui ignorāt: ⁊ ali
qn̄ postea talia referuntur in plateis ī
derisum ⁊ scandalū sacerdotū: Ubi gr̄a
si vir fatetur polluisse mulierem extra
vas debitum: non vlterius querant cō
fessores in qua pte corporis ⁊ quō: qꝛ
iam habet vltimam spem peccati: alias
vero turpitudines quas miseri hoīes
inueniunt: ipsimet si volunt exprimant
¶ De circūstātijs pcc̄orꝫ ⁊ ibi versus
earꝫ: ⁊ ꝙ circūstantie sunt in quintupli
ci specie. §. 3.

Ed nota ꝙ cōfessoꝛ non soluz
dz interrogare de moꝛtalibus
sed etiā de circunstantijs q̄ ag
grauant vel alleuiant. Unde Innocē.
in. c. omnis. de pe. ⁊ re. dicit. Sit discre
tus sacerdos ⁊ cautus: vt moꝛe periti
medici supinfundat vinum ⁊ oleū vul
neribus sauciati diligenter inquirens

peccata ⁊ eoꝝ circunstantias ꝗbus diligenter ⁊ prudent̄ inq̄sitis itelligat q̄le ei debeat prebere ꝯsilium: ⁊ cuiusmōi remediū debeat adhibere diuersis vtē do expimentis ad sanandū egrotū. hec ibi. Ad illud facit qđ dicit Aug. de circunstantijs peccatoꝝ: de pe. di. 5. c. consideret qualitatē cris: in loco: in tēpore in pseuerantia: in psone varietate: quali hoc fecerit itentione: ⁊ ipsi⁹ vicij multiplici executiōe. Ōis ista varietas confitenda est ⁊ dicenda. Dolendum est non solū q̄ peccauit: sȝ q̄ se virtute et grā priuauit: doleat alioꝝ vitam in suam fuisse corruptam. s. suo exemplo: ⁊ cōmodū qđ dedisset proximo suo exēplo bono: doleat de tristicia quam intulit bonis peccando: ⁊ de leticia quaȝ eis nō adhibuit: hec Aug. Que oīa itellige ꝫm ꝙ declarantur hic. Illas autē circustantias que trahūt pccm̄ in alteram spēm: oȝ necessario confiteri ꝫm Tho. Alb. ⁊ alios doctores. Alias eiȝ circunstantias confiteri: cuȝ sint peccata vēialia pfectioris est virtutis: non tm̄ ē necessarium. Pe. de pal. i. 4. di. 16. dic̄ ꝙ numer⁹ circunstantiaꝝ ꝯprehendit̄ hoc versu. Quis quid vbi p quos ꝗbus s. auxilijs cur quotiens quō qn̄. Ray. vō addit octauum. s. quotiēs: ⁊ vbi in. v̄su dr̄ ꝗb⁹ auxilijs: ipse dicit per quos. Dicit̄ ḡ q̄s: p varietate psonaꝝ: ⁊ stat⁹ etatis sapientie ⁊ ordinis: ⁊ sic fuit grauissimum peccatum Ade: q̄ q̄to gradus altior tanto casus grauior: ⁊ igratitudo maior. Quid: vtrū malū q̄ phibitum: vel ex ḡn̄e suo. vtrū mortale vel veniale: an occultum vel manifestum: ⁊ quātum ad hanc condictionem grauius fuit peccatum Cain q̄ȝ Ade: q̄titas eīm grauis homicidij: grauior est peccato gule vel supbie. Vbi: q̄ i loco sacro grauius peccatur. Per quos: q̄ traxit alios ad peccandum: qđ est ppriū diaboli: vel quos posuit mediatores ad malū ppetrandū: q̄ pccoꝝ illorum ē pticeps: vel cū quib⁹: p quibus ⁊ ꝯ quos. Quotiens: non solū q̄tuȝ ad ꝯsuetudinē: sed ēt q̄tum ad numerum ꝗ numer⁹ refert̄ ad actionem: non ad obiectū actiōis: verbi grā. Si hō i iniusta ꝯtrectatione accipiat saccū plenum mille florenis est tm̄ vnum furtum. Si aūt tres florenos accipiat diuersis actibus successiue erunt tria furta: q̄ i ipso actu est pccm̄ semper essentialiter: ⁊ ideo non potest vnuȝ in pluribus actibus. Cur: an ex infirmitate vel ignorātia vel elatione: vel quali intentione fecerit: q̄ mortalia peccata trahunt speciem a fine: ideo hoc diligenter est explicandum. Qui. n. furatur vt mechet̄ magis dicendus ē mechus q̄ȝ fur: ⁊ tm̄ vnū peccatū est in vno actu: sed habēs plures deformitates. Quō: naturali vł innaturali: q̄ semp est grauius i eodeȝ genere. s. agēdo q̄ȝ patiendo. Qn̄: si i sacro tpe: puta dieb⁹ festiuis: vel alio tpe ⁊ de pseuerantia i pccō.

¶ Circūstātie pccoꝝ ꝯfitende sunt in multiplici genere.

Ad declarationē hi⁹. s. qn̄ circūstantie peccatoꝝ sunt ꝯfitende sic dicit Pe. de pal. Circunstātie sunt in quintuplici genere. Prime sunt que non alleuiant nec aggrauant. sicut ille que nullā importāt ꝯuenientiam vel disconuenientiam ad rationeȝ nec ex se: nec ex suspicione: vt furari cum manu dextera vel sinistra: et

istas confiteri est superfluum. Secũde
sᷓt que alleuiãt. s. que ĩportant ↄuenien
tiam: vt facere malũ ex bona intẽtione
vel ignorãtia: ⁊ istas ↄfiteri est impfe/
ctum: nisi timeret scandalũ confessoꝝ.
Tertie sᷓt que important disconuenien
tiam ex suspicione: vt furari multuȝ. ⁊
istas ↄfiteri est pfectum: qꝛ aggrauant
peccatũ: nisi ĩmineret periculũ sui vel
ↄfessoris: vel alterius tertiȷ̃. Sed qꝛ nõ
mutant spẽm nec aggrauant in infini/
tum: non ẽ necessariũ eas ↄfiteri scd̃m
Tho. sed Pe. dicit ꝙ q̃uis ista sit cõis
opinio: tutioꝛ tñ ẽ alia. s. vt ↄfiteat᷑ eas
s. cum notabiliter aggrauant: vt furari
centum multo graui⁹ ẽ q̃ȝ furari vnuȝ
Quarte sũt que aggrauant: ⁊ mutant
spem: non tñ in infinitum grauãt: vt qñ
vtrunq̃ȝ ẽ veniale: vel qñ primũ ẽ moꝛ/
tale scd̃m veniale: vt in speciebus gule
quarum vna aduenit alteri: ⁊ sunt qñ/
q̃ȝ veniales ⁊ qñq̃ȝ moꝛtales: ⁊ istas cõ/
fiteri non ẽ necessarium: nec illud est ↄ̃
hoc quod dicit Tho. ⁊ cõiter aliȷ̃. s. ꝙ
que mutant speciem necessario sũt cõ/
fitende: qꝛ loquit᷑ de illis que sᷓt moꝛta
lia. Rõ ãt quare nõ ẽ necessariũ eas cõ
fiteri ẽ ista: quare circunstantia ẽ confi
tenda necessario: non qꝛ mutat specieȝ:
vt pȝ in veniali: sed quia mutat in infi/
nitũ: vt patet in moꝛtali. Sed circunstã
tia non mutans in infinitum: nunq̃ȝ ag
grauat in infinitum: qꝛ intendit penas
⁊ non extendit. Extẽsio. n. ẽ infinita: nec
põt crescere: sed intẽsio ẽ finita: ⁊ semp
põt crescere. Nulla ergo talis que nõ
mutat seu aggrauat in infinitum ẽ ne
cessario confitenda. Quinte mutant ⁊
qñq̃ȝ aggrauãt in infinitũ: vt qñ veni/
ali actui: puta ad gulam studiose pre/
paratam addit᷑ ebrietas: vel notabilis
anticipatio hoꝛe in ieiunio sine causa.
Sed vtrũ ĩ religioso sit moꝛtale: qđ al
teri est veniale: dicendum ꝙ non: puta
dicendo verbũ ociosũ ⁊ hi⁹: nisi speciẽ
mutaret: qꝛ nubere vel velle nubẽ: qđ
secularibus non est pccȝ: si hoc fiat cã
pꝛolis generande: vel veniale ꝓpt᷑ vo/
luptatem: ẽ moꝛtale religioso pꝛofesso
clerico vel oꝛdinato: qꝛ sacrilegium est
non aũt ꝑmi mot⁹ luxurie furti: vel in
uidie: qꝛ nullus vouet se ñ habiturum
ꝑmos motus q non sᷓt ĩ nr̃a ptãte: hec
Pe. de pal.

¶ Circunstantie que trahũt pccm̃ ad
aliud gen⁹ sᷓt ↄfitende.

Et nota sᷓm Tho. in quadam
epl̃a: ꝙ ille circunstãtie dicũt᷑
trahere pccm̃ ad aliud genus
Et ideo de necessitate ↄfitende que ha
bent spãlem repugnantiam ad aliqđ p̄
ceptoꝛum diuine legis. Sicut furtum
simpliciter repugnat huic pꝛecepto: ñ
furtum facies. Si vero fiat furtum in
loco sacro circũstãtie loci: illã repugnã
tiã hȝ ad aliud p̄ceptoꝝ: qđ ẽ de vene/
ratõe sacramentoꝝ: ⁊ addit᷑ noua spes
pcci: ⁊ sic de aliȷ̃s.

¶ Pccm̃ cõmissũ die festo trahit᷑ ad
circunstantiã aliã.

Dicit Nico. de lyra sup Exod.
ꝙ pccm̃ moꝛtale commissum
die festo habȝ spalēȝ repugnã
tiam ad illud de sanctificatione festoꝝ
⁊ sabbati: quia magis est opus seruile
opus peccati q̃ȝ opus manuale. Opus
auteȝ seruile ibi pꝛohibetur: ⁊ sic ẽ moꝛ
tale vltra pꝛopꝛiam defoꝛmitatem sue
mẽ: ex hoc ꝙ committitur in die festo
hȝ aliam defoꝛmitatem quam opoꝛtet

confiteri: et in fine dicit idem Tho. qͥ il lud qͥ dr̃ circunstantias non trahētes peccatum ad aliud genus: siue speciē non eē de necessitate confitendas: non eē referendum ad numerū peccatorū et eiusdē spēi: qz numerū tenetur cfiteri si pōt: qz non est vnum sed multa: et hoc nota diligenter.

Nota tertio qͥ cū cogitatio cū deliberatione rōnis in actum peccati mortalis .s. deliberādi illum actum agere: etiam absq3 ope sit peccatū mortale: ideo ad singulas peccatorum species post peccata opis interroga etiam de peccatis cogitationū illi⁹ peccati tñ: et de peccatis oris: et cū opus alicuius peccati et deliberatō mētis ad illud agendum absq3 opere sit eiusdem speciei specialissime: lʒ differt ꝑm maius et minus: vel perfectum et iꝑfectum: qz .s. maius pcc̄m est in opere q̄ȝ in sola cogitatiōe: iō etiam de circūstātijs hi⁹ cogitationū interrogandū ē: puta si dicit penitens se consensisse cogitationibus luxuriosis: qz hoc pōt eē multipliciter: et in diuersis speciebus: iō interroget̄ de qualitate ipsarū cogitationum: vt si deliberauit tale peccatū committere cum soluta: qz tūc fornicatio ē: si ipse solutus est. aut cū coniugata: qz tunc adulterium est. aut cū cōsāguinea: qz tūc icest⁹ ē: et sic de alijs luxurie spcb⁹ et aliorū viciorū.

Peccatū diuidit̄ in tria.

Pro alīqlī declaratōe p̄dictorū nota qđ dicit Tho .i.z.q.7z. qͥ pcc̄m diuidit̄ per hec tria .s. pcc̄m cordis: oris: et operis: non sic p diuersas species completas: sicut differūt specie bos et leo et capra: sed sic per diuersos gradus peccati: sicut domus in fundamentum diuiditur in parietē et tectum sicut in species incompletas. Consūmatio igitur peccati est in opere: vnde peccatū operis habet speciem completam. Sed p̄ma inchoatio eius est quasi fundatio in corde. Secūd⁹ gradus eius est in ore: ꝑm qͥ habeo ꝓrumpit facile ad manifestandum cōceptū cordis. Tertius gradus est i cōsūmatione operis. Pʒ ergo qͥ hec tria ꝑtinent ad vnā ꝑfectam speciem: cū ab eodem motiuo procedant. Iracūd⁹ .n. ex eo qͥ appetit vindictam p̄us turbatur in corde: secūdo in verba contumeliosa ꝓrūpit: tertio ꝓcedit ad facta iniuriosa: vt percussione et hi⁹: et sic de alijs quibuslibet: vt luxuria. Nec tñ sic intelligendū est peccata cordis esse species icōpletas quasi non sint mortalia: imo qñ in eis est cōsensus deliberatiuus ad actus qui de se sunt peccata mortalia tales cogitationes sunt peccata mortalia: et si nō ita grauia sicut peccata operis: vt dc̄m est. Et qñqͥ simul cogitatio cū locutōe et opere vnū est pcc̄m: vt patet de luxuria et alijs pcc̄is. quando vero quodā tp̄e dliberat fornicari: et alio tp̄e diuerso et distanti fornicat̄: sūt duo peccata mortalia.

De delectatōne vero morosa aliqd dicet̄ suo loco.

Regule quinq3 cognoscendi pcc̄m mortale a veniali.

Ad cognoscendū vero qñ peccatum est mortale vel veniale nota quinq3 regulas.

Prima est qñ amor vel affectio ad aliquam creaturā .s. se vel aliam tñ crescit: vel est tam magn⁹ qͥ i eo cstituit̄

vltimus finis.i.q nec actu nec habitu
ordinat illaz creaturã:aut eius dilecti/
onẽ:aut ẽt seipsũ ſm deũ:⁊ vellet cum
tali creatura ꝯtẽtari:⁊ non curaret de
um offendere:aut eius precepta transf
gredi ꝑpter illam creaturaz:ita q ibi
ẽ aliqualis ꝯtemptus dei: si non ẽ for/
malis:tñ iterptatiuus:⁊ est fruitio cre
ature:qꝛ preponit creatura deo.vñ cũ
aliquis vellet hic cũ creatura sẽp ma
nere non curãdo de eterna beatitudĩe
lz non sint semp rudes de hoc interro
gandi vel tentandi:tñ talis amor crea/
ture semp ẽ peccatũ mortale.Qñ autẽ
aliquis diligit aliquam creaturaz plus
q̃ deum:sed ꝑpter hoc nollet deũ of/
fendere:aut eo carere:nec eius amiciti
am perdere:talis amor creature ẽ pec
catum mortale. Secunda regula sa
tis ꝯcordat cum precedenti.s.cũ notabi
liter ꝯtra dilectionem proximi aliquid
committit:tunc ẽ mortale peccatũ.qñ
vero non:tunc ẽ veniale.qñ vero aliqd
fit ꝯtra dilectionem dei: põt attẽdi pe
nes hoc quod repugnat charitati vel
amicitie:quaz debemꝰ ad deuz habere
super oĩa.quando aũt aliquid fit ꝯtra
dilectionem ꝓximi: põt attendi penes
ista precepta legis nature.s.qd tibi non
vis fieri:alteri ne facias:⁊ qd tibi rõna
biliter:⁊ ex debito vis fieri alteri faci/
as:⁊ põt etiam attendi penes scandalũ
actiuum qd ego infero proximo meo
per mala exempla:sed inq̃tum impor
tat aliquid contra dilectionem:vel q̃/
tum sit illud scandalum: ad hoc q sit
mortale non precise determinatum est
qꝛ in modico facere contra proximum
non est mortale:aut in paruo scandali
zare.vnde quilibet attendat seipsuz qd
sibi vellet fieri:⁊ quod sibi nollet fieri:
⁊ per qd factum ⁊ non factum soluere
iter se ⁊ amicum suum amicitiam quã
simul habent. Tertia regula:quan/
do omittuntur contra preceptum dei
⁊ ecclesie:vel legis nature vel superio/
ris:que precepta sunt de necessitate sa/
lutis:vel ꝯtra votum publicũ:vel ꝑua/
tum:vel ꝯ iuramentũ licitum : et tunc
ẽ mortale peccatum .qñ vero citra:tũc
non ẽ mortale. Quarta regula:cum
aliquid fit vel cõmittitur vel omittitur
ꝯtra ꝯscientiam vere vel false dictantẽ
aliquod peccatum mortale:vel ꝯ ꝯsciẽ
tiam formidantem probabiliter:vl' du
bitatiue:an aliquod peccatum sit mor
tale:tunc semper est mortale si consciẽ
tia non sit sufficienter instructa.
¶ Quinta regula:de actibus intus ma
nentibus quando quidam hz solaz co
gitationem de aliquo q̃tuncunqz tur/
pem:vel malam absqz cõplacentia seu
delectatione vel consensu: tunc nunq̃
est peccatum mortale:vel nullum : vel
veniale.qñ vero est consensus in actuz
qui esset peccatum mortale:tunc semp
ẽ peccatum mortale:qꝛ deus volunta/
tem pro facto acceptat.qñ autem cum
cogitatione aut cõplacentia est delecta
tio morosa in aliquo turpi specialiter
in libidinosis:tunc est mortale ſm dcz
Augu.esto q non sit cõsensus in actũ
ſm hoc dictum Augu.iudicium est d
peccatis interioribus.ad quod etiaz fa
cit distinctio supra posita de sensualita
te ⁊ ratione:⁊ de peccatis preuenienti/
bus ⁊ sequentibus deliberationez.Ap
plicando igitur septem vicia capitalia
que non semper sunt mortalia:sed sũt
male radices ĩ homine:ex quibꝰ oriũt

septē venialia.

¶ Que debeat seruare et scire cōfessor utilia et necessaria in ipso exercitio confessionis. §. 4.

Ultra excōicationē iuris cōis sciat cōfessor si penitens icidisset in sñiam ꝯstitutōis synodalis: ideo dꝫ inuestigare de ꝯstitutōibus illius diocesis: siquas haberet: vel etiā prouincie vel legationis: vt melius possit penitentibus prouidere. Diligenter querat de numero peccati: quotiens īcidit in id vel in illud: quia homiens sepe transeunt illud leuiter: et de circunstantijs necessarijs: et de peccato qḋ alteri iam rite confessus est: non queras cū non teneat nisi in casu in q̄ tenet cōfessionē iterare: de quo plene. s. in titu. prece. et non solū de peccatis opere perpetratis: sed ēt de peccatis cordis et de numero eorꝫ: que persone paruipēdūt interrogandum est. Et qꝛ fꝫ Tho. i. z. peccatum cogitationis et operis in eadē mā sunt vnius et eiusdem speciei: sꝫ differunt fm magis et min⁹: qꝛ. s. pccm̄ operis est grauius peccato cordis. Jō etiam interrogandum est de specie: et circunstantijs necessarijs peccatorum cordis: verbi grā: Si dicit se in mente solum deliberasse mulierē cognoscere interrogādū ē vtrum solutā vel nuptā virginem vel aliam: et qua die: et hoc qꝛ ipsi faciunt illud peccatuꝫ esse diuerse speciei. Et si mulier facias eā ex transuerso stare: nec facieꝫ eius aspicias: qꝛ facies eaꝝ vent⁹ est vrens: ait ꝓpheta. Sed nec viꝝ decet frequenter aspicer̄ in facie: ne eum erubescere facias vltra q̄ꝫ oportet: virosq̄ꝫ graues et sapientes dulcius et vrbanius oportꝫ reꝑhēdere rusticos grossos: ac ideo tas durius: ne peccata sua paruipendāt ex leuitate s̄monis. Stimulatos vero ex dolore et desperatione: quantuncūq̄ꝫ peccata cōmissa sint grauia cōfortare et animare expedit inducēdo exēpla Dauid Magdalene Pauli Petri Latronis et hi⁹ induratos: et se excusantes aggrauare peccata eoꝝ oñdendo eorū pericula: exemplo Ade Saulis Jude et hi⁹: qui seipsos desperauerunt. ¶ Nota fꝫ. m. Uber. li. de of. or. ꝙ illorum confessiones ꝑus sunt audiende et libentius qui magis indigere putant: vel qꝛ raro venire solent: vel qꝛ sūt extranei: vel qꝛ st̄ ī maiori statu: vel de quorum ꝯfessiōe sperat̄ vtilitas futura.

¶ Quomodo se hr̄e debeat confessor audiendo mulieres.

Idem dicit de audientibus mulieres caueāt ne nisi in publico audiāt: et nisi ab aliquo videātur: nec multum immorent̄: nisi q̄ꝫtuꝫ necessitas cōfessionis requirit: et eis q̄ nimis freq̄nter ꝯfiteri volunt assignet certū tps ex qḋ ipsas non audiant: nec alijs colloquijs se eis exponant: et sꝑ duris verbis et rigidis vtāt̄ circa illas poti⁹ q̄ꝫ mollib⁹. Hec ille. Et hoc cōtra illos qui quotidie audiunt mulierc̄las et faciunt eis longas ꝑdicationes: vnde amittūt multū tpis et scādalū seq̄t̄ cōiter in ipsis et in ppl'is.

¶ Qualis et q̄ꝫta debeat̄ iniūgi satisfactio seu pñia a confessore penitētibus et qualiter se habere debeat penitētias iniungendo.

Nota ꝙ pro quolibet peccato mortali erat regl'arit̄ septēnis pñia iniūgēda seu imponenda

vt hētur.zz.q.i.c.predicandū. in glo.& 33.q.z.c.hocipsū.&.§.se.qd seruabatur antiquitus:& ista septennis pñia magis vel minus aspera fm varietatē criminum maioꝝ vel minoꝝ & circunstantiarū & cōpunctiones erat:qꝛ vt dicit Hiero.Apud deū non tm̄ valet tpis mēsura q̄ȝ doloris:nec tm̄ abstinentia ciboꝝ q̄ȝ mortificatio criminum : de pe. di.i. c.mensura.Sed hodie pñie oēs sūt arbitrio ꝯfessoris taxande ꝯsideratis circunstātijs criminū & ꝑsonarū & hꝰ: ex de pe.& re.c.deus qui.Dicit etiam Leo papa.z6.q.7.c.tpa pēitudinis tue moderantis arbitrio sunt constituenda:ꝑ ut ꝯuersorum aīos ꝑspexeris esse deuotos.Ray.& Guil.& Spe. in suo repertorio hoc tenent & generalis consuetudo sic se hȝ:nec est cōtra id quod dicit Grego.de pe.di.5.c.falsas pnias. dicimus que non fm auctoritatē sanctorū patrū ꝓ qualitate criminum ponunt. Hoc enī intellige fm Ray.cū sine necessitate rōnabili dimitterētur pñie antiquitus taxate.Nam vltra illaȝ cōem pñiam septennem ꝓ quolibet peccato mortali in genere ponunt alie penitentie maiores vel minores ꝓ certis pccis ꝓut hētur in diuersis capitulis decretalium & decretoꝝ:que qꝛ cōit non datur hic non pono q̄ pleniꝰ habentur in sūma ꝯfessoꝝ li.3.ti.34.q.iz5.ti. de pēi. & re.vbi ponūtur casus.46.de hꝰ.Est autem satis rōnabilis cā non dādi huiusmodi pñias indispositio penitentiū & etiam aliqñ non sufficeret tpus vite. Nam vt Ray.& Hosti.dicunt:debȝ cōfessor talem dare pñiam quam verisimiliter credat illū implere ne ipsam violando deterius sibi cōtingat:& si magna peccata commisit & dicit se penitere:sed non posse aliquam duram pñiā facere:animet eū ad hoc ꝯfessor ei ostendendo grauitatem peccatoꝝ : & ꝑ ꝯñs pñiam penaꝝ sibi ꝓpter hoc debitaꝝ & sic tandē iniungat ei pñiam quā libēter suscipiat:& si sacerdos non pōt gaudere de oīmoda purgatione eius saltē gaudeat:& liberatum a gehenna transmittit ad purgatorium. Itaqȝ vt dicit Hosti.confessor nullo modo debet ꝑmittere peccatorem desperatū a se recedere:ar.z6.q.6.c.presbyter.sed potiꝰ īponat ei vnū pr̄ nr̄:vel aliḋ leue:& alia bōa que fecerit:vel mala que tolerauerit sint ei in pñiaȝ.Concor. Tho.ī hoc Hoc tamen sane intellige:videlȝ si ipm alias penitet: & dicit se paratū facere qḋ debet:sed hoc onus pñie sufficere non posse tunc ꝓpter hoc q̄ȝtuncunqȝ deliquerit:non debet dimitti sine absolutione ne se desperet.Sed si dicit se non posse dimittere odiū vel caste viuere: vel alienū non velle restituē:vel artē dimittē quā sine mortali pcc̄o exercere nō pōt:vel aliud hꝰ cū possit nullomō dȝ absolui fm Tho.Pe.ḋ pal.Alb.qꝛ vt dicit Grego.ij.q.3.c. Tunc vera est absolutio sacerdotis:cū interim sequitur arbitrium iudicis.z.q.i.c.deus omnipotēs.qui nunq̄ȝ absoluit.de pe.di.i. c.nemini.Sacerdos autē nullam debȝ cōmittere falsitatem in sacramentis veritatis:vnde & de pe.di.5.c.fratres nr̄os amonemus:vt falsis pñijs aīas laicoꝝ decipi non patiantur.falsas penitentias dicit:cum sic agitur de vno: vt non recedat ab altero.Uerum si tale peccatum pur vult confiteri debet audiri eius confessio:vt dicitur extra de pe.et

re.c. q quidã. ꝛ sibi aliquid debet iniũgi nõ tñ absoluẽdo eũ: sꝫ ei declarãdo q ꝑpter hoc non ẽ absolut⁹: sed tñ satisfaciat precepto ecclesie annualis confessionis fiende: ꝛ hortetur eũ q faciat oẽ bonum qḋ põt: vt deus cor eius illustret ad pñiam: vt dr̃ de pe. di. 5. c. falsas. ꝛ sic non ẽ dimittendus sine ꝯfessione ne desperet: q si instet pro absolutõe oñdendo scãdalũ ꝛ desperationeꝫ si nõ absoluat: nullo mõ dꝫ ei assẽtire licet tñ ei declarare: q fieri nõ põt: nec iuuaret eũ. Et si ꝑmanet in scãdalũ ñ ẽ curandũ: qꝛ ẽ scandalũ phariseorũ. z. q. 3. c. inter verba.

¶ Qualr̃ se hr̃e debeat ꝯfessor pñias iniungendo penitentib⁹.

In imponendo pñias: ne vilescat auctoritas ecclesie arbitretur ꝯfessor: ꝛ ne ptãs clauium contemnatur: de pe. di. 1. c. sunt qui arbitrantur. 50. di. c. absit. ꝛ c. siqs ꝑposte ra. nimis malũ ẽ: si pur ꝯtingat errare q erret dando nimis paruã q̃ nimis magnam: vt dicit Chryso. z6. q. 8. c. alligant. qꝛ vt ibi dicitur: Meli⁹ ẽ deo reddere rõnem de nimia misericordia q̃ de nimia seueritate. si enim benignus ẽ deus: vt quid sacerdos vult esse austerus: exemplum habemus a Christo vt dicit Ray. qui nulli nunq̃ graue imposuit pñiam: sed dixit Uade ꝛ amplius noli peccare. ꝛ ad hoc maxime debet attendere confessor excidere ab eo cãs ꝛ occasiones peccatorum: puta si ꝯuersatio eius cũ aliquo vel aliqua est occasio ei alicuius ruine debet ĩponere sibi q dimittat si põt ꝛ hi⁹: de pe. di. 3. c. satisfactio. aliqñ imponere põt ei loci mutationem: qui ei est ad scandaluꝫ si fieri potest: di. 81. c. valet. aliquãdo tñ res sic se habent: q fieri non põt.

¶ Contraria penitentia ðbet imponi delicto.

Item imponẽda est penitẽtia ꝯtria ad malum qḋ cõmisit sꝫ Ray. videlicet superbo opera humilia: guloso ieiuniuꝫ: auaro elemosyne: ꝛ hi⁹: qꝛ contraria contrarijs curantur: de pe. di. z. c. z. Quod intellige si creditur illum velle: ꝛ posse perficere. Hoc enim est ad bene esse imponere magis istam q̃ illam. Item si est negligens ad audiendum verbuꝫ dei sibi potest iniungere sm̃ Jo. q audiat certum numerum predicationum. Debet tñ cauere confessor ne det taleꝫ pñiam per quam fiat alteri preiudicium: puta si seruo iniungatur lõga peregrinatio vel ieiunium prolixum: ita q eius dominus reciperet detrimentum de seruitio suo. si etiam imponeret vxori vt daret multas elemosynas: dabit de bonis viri: si parafrenalia non hꝫ.

¶ Pro peccato occulto non debet dari manifesta pñia.

Item pro peccato occulto nõ est manifesta penitentia iniungenda scilicet talis: vt possit inde oriri aliqua suspicio peccati commissi.

Et nota sm̃ Jo. an. sup cle. dudũ. ð sepul. sup ṽbo audire. q prius dꝫ sacerdos imponere pñiam q̃ facere absolutionem a peccatis: qḋ ꝓbat ex ipso textu cle. que ꝓus loquitur de pñia ĩiungenda: postea de absolutõne: tum ẽt ex rõne: qꝛ cum absolutio sit cõplementũ ꝛ forma in penitentia: prius debet eẽ satisfactio que est ꝓ malis

mālis pn̄ie:saltem in ꝓposito actuali
vt expressa satisfactōe: que dꝫ imponi
per sacerdotē acceptet eam penitens
sicut cōfessus est:⁊ doluit: ⁊ inde seqꝣ
absolutio. Sed contrariū dicitur esse
de censi.c.fi.vbi dicit ꝙ archiepi pn̄t ī
visitatione absoluē:⁊ pn̄ias imponē:
ergo hoc de necessitate n̄ ꝓcedit: qꝛ tn̄
cōiter fit cōtrarium:vt.s.ꝑus absolua
tur ⁊ postea īiūgat pn̄ia.qūocūqꝫ fiat
vel ante vel post sufficit. Presupponit
enim cōfessoꝛ illum habere propositū
eā faciēdi qꝺ sibi īiūget cū ipsum peni
teat. Secūdū Joh.si penitentem absol
uis:cui⁹ generalē cōfessionē audiuisti
absoluas eum:⁊ a penitentijs oblitis ī
iunctis ab alijs sacerdotibus:⁊ si aliq̄
rū pn̄iaꝝ īiūctaꝝ memoꝛ sit ꝙ nō īple
uerit eas:si iudicaueris expediens cō
mittes eas nisi esset in casu a quo non
posses absoluere.

¶ De ꝑmutatōe pn̄ie hēs.s̄.ti.ꝓcedēti
c.fi.vbi ēt multa de satisfactōe. Me
moꝛale dicendum penitenti circa pe
nitentiam fiendam.

Q Autū est etiā sibi declarare ⁊
permittere:ꝙ si aliqua die ex
obliuione vel negligentia di
mitteret penitētiam imposita: puta ie
iunium vel orationes:⁊ huiusmodi:ꝙ
possit alia die communicare.

¶ Et ſꝫ Pe.de pal.ꝯsulēdū ē diuitib⁹
⁊ nobilib⁹ ꝙ querant ꝑticipatōem bo
noꝛū que fiūt in religionibus: in quib⁹
sunt ⁊ plures penalitates qꝫ alibi:⁊ ma
gis deo accepte: ⁊ ꝙ in penitentiam ī
ponatꝣ eis ꝙ non solū que facient per
seipsos:sed etiam que procurabūt ab
alijs:⁊ oīa quoꝝ spēalitꝣ sunt ꝑticipes.
Dicit etiam Pe. de pal.in.4. ꝙ debet

confessoꝛ cum minoꝛem pn̄iam debito
imponit:īnotescere ei ꝙ illa pn̄ia sibi
imposita non est digna: ne decipiatur
putās sufficē:sed ꝙ deberet pro quoli
bet moꝛtali septēnē agere pn̄iam:quaꝫ
si hic nō ꝑficiet in purgatoꝛio luet. Si
tamen per illam declarationem crede
ret eum incidere in desperationeꝫ: nō
debet sibi hoc dicere.

¶ Quid fiendum quando penitens n̄
confitetur peccatum aliquod moꝛtale
quod confessoꝛ scit esse in eo.

D E confitente autem qui non
confitetur aliqꝺ moꝛtale: qꝺ
nouit de eo confessoꝛ ex eo ꝙ
nō reputet illud peccatū. Dicit Hoſt.
in quolibꝫ.9.ꝙ si ē certū illud ec moꝛ
tale:tūc quicūqꝫ cōfessoꝛ debet ei facē
conscientiam de eo:cū confessoꝛ oꝛdi
netꝣ ad vtilitatē eius. Sed vtilitas ei⁹
est ꝙ sciat statum suum: nec debet eū
absoluere: sed reputare eum īdignū
⁊ indispositum ad recipiēdū absolutō
nē dū manet in tali statu. Sed si dubi
um ē vtrū sit moꝛtale:⁊ opiniones sūt
doctoꝝ diuerse:videlicet vtrū sit lici
tū emere reddit⁹ ad vitā:tunc autem
confessoꝛ est oꝛdinari⁹ ei⁹:ita ꝙ tenetꝣ
ꝯfessionē eius audire:⁊ tunc si sit opi
nionis illius ꝙ illud non sit peccatum
debet eum absoluere simpliciter. Si
autem credit ꝙ sit peccatum debet ei
facere conscientiam ꝙ confitens se di
ligenter infoꝛmet de illo facto vtrum
sit peccatū:sed dato ꝙ ille non vellet
recognoscere illud esse peccatum: ni
hilominus ex quo ē oꝛdinarius tenetꝣ
eum absoluere:nec debet eū reputare
inhabilem ad absolutionem:qꝛ hoc ex
erroꝛe ⁊ nō ꝓterua opinione ꝓcedit

Ordinarius autem absoluendo debet sequi cõmune iudiciũ ecclesie nõ suuz. ¶ Si aũt sit confessor delegatus qui i nullo tenet̃ ꝯfitenti nisi velit: si credit illud eẽ mortale non debet eũ absoluẽ q̄a ex mera voluntate dependet vt ab soluat̃: vel dimittat. dz. n. seq ꝓpriũ iu diciũ in absoluendo: ꝛ peccaret si ab solueret. Hec Hoff.

Sacerdos dr̃ soluẽ vel ligare triplicit̃ ꝛ de mõ ꝛ forma absoluendi. §. 6.

Nota tandem ſm Rai. ꝙ sacer dos dicitur soluere vel ligare tripliciter. ¶ Uno° p oñsionẽ idest ostẽdendo solutũ vel ligatũ: dico cũ absoluit̃. lz enĩ sit peccator p contri tionẽ a deo absolut᷒: tñ in facie ecclesie adhuc manet ligatus. ꝛ sic intelligitur c. quãtũlibet. de pe. di. i. ¶ Alio° ligat sacerdos dãdo pñiam ad quam obli gat peccatorem: ꝛ soluit cum penam sibi debitã dimittit: vel ad sacramenta admittit: de pe. di. i. c. mł'tiplex. ¶ Ter tio modo per excõmunicationez ꝛ ab solutionem ab ea. z. q. 3. c. nemo sit. tam̃ fit ſm Pe. absolutio a peccatis realit̃ per mysteriũ sacerdotis: nõ quidẽ pn cipalit̃ ꝛ auctoritatiue: q2 hoc ẽ ꝓpriuz dei: de pe. di. i. c. vbũ. Nec solũ ostensi ue: q2 ꝛ hoc faciebãt sacramẽta veter legis siue testamẽti: nec solũ depcatiue q2 sic magis absolueret bonus laicus: q̃z malus clericus: nec solũ p ꝯtritionẽ ꝯfitẽtis: q2 tũc nũq̃z qs efficeret̃ ibi de attrito contritus. Sed operat̃ instru mẽtalit̃ absolutio ad remissionẽ dispo nẽdo ad gratiã: ꝛ nisi opponat̃ obsta culũ fit de attrito ꝯtritũ: ꝛ iã contritio adauget gratiam. Hec Pe. de pal. cui concor. Tho. ꝛ fit hoc virtute clauiũ q

dicũt̃ plures in effectu: q2 vna ẽ ptãs discercẽdi: alia diffiniẽdi. Una tamen est essentialit̃. s. ptãs iudicandi in foro anime collata a deo ꝛ in anima ipsa delebilit̃ p susceptionẽ sacerdotij: hec Pe. ſm vero Rai. nõ ꝙ triplex est iu dicium: scilicet dei. Petri ꝛ celi. In pri mo absoluit̃ peccator per contritionẽ In secũdo. s. iudicio petri. i. cõfessionis p absolutionẽ: si tñ prius sit absolutus a deo saltem ordine: alioquin nõ. vnde dicitur. z4. q. i. c. manet petri priuilegi um: quãdo ex equitate fertur iudiciuz In tertio. i. iudicio celi. i. curie celestis: absoluit̃ p approbationem: de pe. di. i. Alio modo ꝛ alijs vbis dicit̃ triplex iudiciũ. Primũ dei. Secundum petri in ecclesia militanti. Tertium sursum in eccł'a triumphãti. Primum est quo deus mundat animam in contritione ꝛ hoc precedit: reliqua duo. s. tempore dignitate ꝛ effectu. est enĩ ille q claudit ꝛ nemo aperit. aperit ꝛ nemo claudit. ¶ Secũdũ qd seqt̃ post illũ ẽ iudiciũ sacerdotis: q auctoritate clauium ligat vel soluit eo mõ q̄ paulo añ dictũ est. ¶ Tertiũ qd seqt̃ ẽ iudiciũ approbati onis. s. celestis curie ꝛ angelorum.

¶ Forma vbo2 absoluẽdi penitẽtem

Dicit Pe. de pal. ꝙ homo: quia ignorat vtz vnq̃z fecẽit vnam pfectam confessionez expedit ꝙ in omni cõfessione sacramentali p᷒ oĩa sua peccata specialiter enumerata sequat̃ generalis clausula. s. de oĩbus alijs mortalibus ꝛ venialibus cõfessis ꝛ nõ ꝯfessis ac oblit: dico meaz culpã ꝛ sic seqtur absolutio: ꝛ sic valebit ad remissionẽ culpe ꝛ pene etiam mortal̃ ꝛ scite ac etiã oblite: ad quã tamen nõ

tenebatur al's in spāli confiteri iteruz q.r.s.sufficienter confessus est.

De forma et vi verborum que requirū tur in absolutione.

Forma autem absolutionis fm Abo.in tractatu de forma ab solutōis ē hec q̄ntū ad substan tiā: Absoluo te: et ɔsueuit: addi ego et a peccatis tuis: et si nō diceret subintelli geretur. quia enim in sacramentis ver ba habēt efficaciā et institutionem tenē da sunt determinata verba consonan tia institutioni diuine dicenti. Que cūq; solueritis: et ista verba coueniunt ego te absoluo. Idem Inno. et Hosti. De ista et alijs formis diuersis absolu tionis ab excōicatione et peccatis dice tur ifra ī fine interrogatorij. Solet autē papa aliquādo tantam facere gratiaz qbusdam vt ab oībus censuris et penis simpliciter iuris: et ab hoīe latis possit absolui in foro saltem cōscientie: et tūc confessor potest ista forma vti quam a curia romana habui: et vsus sum.

¶ Forma absolutōis ab oīb' cēsuris et penis: tā a iure q̄ ab homine latis.

De plenitudine ptātis aplice cu ius auctoritatem p p̄nti gero absoluo te ab omnibus cen suris ecclesiasticis sententijs et vinculis excōicationum suspensionū et intdicti tam ab homine q̄ a iure latis: necnon ab omnib' negligētijs et defectibus cō missis in sacramētorū administratōe officijs actibus tuis: vel nomine tuo fa ctis supplendo de solita apostolice se dis clementia omnes defectus eorūdē aboleo et omnem maculam infamie et inhabilitatis vndecunq; contractis: di spensoq; tecum super omni irregula ritate: simonia in ordine et beneficio ac tiue vel passiue quacūq; occasione vel causa: etiā circa te in collatōe ordinuz et alior sacramentor cōtractis seu cō missis. Restituo et habilito te ad statū famā honorem et executionē officiorū ecclesiasticor quorūcūq;: ac ad omnes gradus dignitatum et honor: ad būfi cia ecclesiastica habita et hñda et tibi: et his que habes de nouo puideo relaxā do tibi fructus quos male percepisti seu lesa cōsciētia ex eisdem: ac alia que ī ludo ex successione ac alias ad te per uenerūt q̄ subiacēt restitutioni vage ī forma plenissima. In nomine patris et filij et spūs sancti amē. Si autē aliquis dubitat an pro istis spālis exigat for ma absoluendi necessaria: qui a sede apostolica hñt puilegiū q in articulo mortis dūtaxat semel possunt absolui et habere plenam remissionem oīum suor peccaminū. i. a culpa et a pena: vt alij exp̄mūt regrit fm q a magistris tam in concilio cōstātiēsi q̄ basiliensi dictum fuit q non. Sed sufficit q ea omnia et singula faciat p quib' pfata indulgētia dat: put ī bullis vel priuile gijs talium exprimit. nec putet aliquis q quādo ī articulo mortis fuit semel absolut' plenarie: et vsus ē semel illo puilegio q p'ea ī alio articulo mortis vti illo iter valeat: nisi papa latiorem auctoritatē daret: q̄ dat qñ ponit q in in articulo mortis dūtaxat semel: et ita Censum est in cōcilio cōstātiensi alio a clarissimis viris pluribus de hoc req sitis. Nec mirū: quia priuilegium de ī dulgentijs tātū valet: vel dat quantuz sonat: nō aūt extendi debet vltra.

¶ Quid fiendum quando confessor

absoluit penitentem de quo nō debuit

Sed quid de ɔfessore: qui absol uit cōfitētē: de quo nō debuit aut ex ignorātia vel verecundia vel festinatōe vel hi⁹: ꝛ cōfessor postea expit se errasse: nūqd tenet cōfitēti hoc dicē. Rūdetur ꝫ omnes ꝙ confessus excusatus ē: ꝛ corā deo absolut⁹ interim ꝙ nescit: licet confessor non dicat: quid ergo faciat. Collatio facta fuit de hoc cum multis notabilibus doctoribus theologie in cōcilio basiliensi Nam qdam dixerunt ꝙ confessor dꝫ auctoritatē a supiore īpetrare absoluē di eum: ꝛ si sine magno scandalo fieri potest: vocare non absolutum: ꝛ sibi dicere: ac eum absoluere post auditā cōfessionem. vel si magnuꝫ scādalū timeret absoluat eum absentē: si ab vltima cōfessiōe adhuc speraṫ esse ī grā. Aut ꝛ alijs placuit si notabile scandalum timereṫ summo sacerdoti deo cōmittat ꝛ solam cōdignā pniam pro ei⁹ negligētia peragat confessor: presertim qñ multitudo sic est neglecta: vel multi eorū distant a loco vbi est confessor.

¶ Quid de confessore qui non intelligit penitentem.

Quid etiā sentiēdū est de eo q confitetur ꝛ cōfessor non itelligit eum: aut ex dormitione aut ex impitia vel distractione nimia vel filr cā. Rūdet Jo. de bar. theolog⁹ antiquus doctor in quolibet. suis. Sacramentalis absolutio ideo exigit confessionem. Omnis vero confessio ipor tat reuelatōem que non potest esse siñ relatōe vnius ꝛ perceptōe alteris: cum ergo alteꝝ istoꝝ deficiat. s. pceptio sacerdotis in pfato casu de illo peccato ñ credo eē ɔfessionē: ꝛ ꝑ cōsequēs nec impendi absolutionem. Hec ille. Sed istud videṫ debē itelligi vbi obaudita sūt peccata grauia que sunt de necessitate salutis confitēda: non de alijs que cadūt sub ɔcilio: ꝛ vbi tl'ia modica ob audiūṫ raro ab eo q al's noscit psonā

¶ An penitens teneaṫ iterare pniam ei iiunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte: ꝛ an dicta pnia taliter facta ei valeat in foro militantis ecclesie. §. 7.

Trum vo pniam seu satisfactionem impositam ꝑ absolutionē debitā ī peccato mortali factam: vel in toto vel in pte teneatur homo iterare. Super hoc sunt varie opiniones. In hoc tamen omnes concordāt ꝙ satisfactio facta ī mortali ita non valet sicut nec alia opera facta in mortali valent in foro dei ad tollendū vel minuēdū debitū pene pro peccatis ad qḋ ordinaṫ oīs satisfactio: qꝛ cum non sit in amicitia cum deo nō pōt eē acceptū tale opus ipsi deo sic factum. Sed vtrū valeat in foro eccl'e militantis: ita ꝙ non teneatur eam iterare. In hoc est varietas opinionum: ꝛ aliqui dicūt ꝙ tenetur iterare: qa cū non potuerit satisfacē deo: nec etiā potuit satisfacere sacerdoti: qui in persona dei illud sibi iniūxit. Sed Pe tarā. ꝛ Jo. pi. videṫ simpliciter dicere sine distinctōe ꝙ talis nō teneṫ iterare tales satisfactiones: quia satisfecit ī foro ecclesie militātis in quo date sunt: ꝛ vbi non iudicatur de dispositione interiori. Ideꝫ videnṫ sentire Vincen. in speculo historiali li. 9. ꝛ. d. Anibal. in. 4. Et pro ista opinione videṫ satisfacē impositō

septēnis pnīe que regularit̄ fiebat̄ pro
quolibet mortali antiqt⁹:vt.zz.q.i.c.p̄
dicandum. Et verisimile est ꝙ in tan
to interuallo aliquod mortale cōmitte
bant.vñ si oportuisset iterare fuisset la
queum ipōnē animabus. Tho. vero
cū alb.in.4.distinguūt de satisfactione
dicit enī ꝙ q̄dā sīt satisfactōes in quib⁹
remanet aliqs effectus in satisfaciētib⁹
etiā postq̄z act⁹ satisfactōis transit :vt
in ieiunio remanet corporis maceratō
vel debilitatio:ꝛ ex elemosyna substan
tie diminutio:ꝛ tales satisfactōes ī pec
cato nō oꝫ iterare :quia quantum ad
illud qꝺ ex eis remanet per penitentiā
sequētē accepte sūt. Alie vero satisfa-
ctiones sunt que nō requirūt effectum
in satiffactōe:postq̄z trāsit actus sicut
in orone ꝛ hi⁹. Actus enim interior q
totaliter trāsit nullo mō viuificat̄. vñ
oꝫ ꝙ tales satisfactiōes iterent̄. Eādeꝫ
opinionem tenet Pe.de pal.magis de
clarans.dicit enim ꝙ in satisfactōibus
hñtib⁹ effectū derelictum post opus :
vt elemosyna p̄uationē eris. Ieiuniuꝫ
corpis debilitatōem ꝛ hi⁹: si postea pe
niteat ꝛ perseueret. Sicut baptismalis
character hꝫ effectū recedente fictōne
sic ꝛ istud derelictū ex sacramento qꝺ
opat̄ ex ope opato incipit valere ex se
quēti eius approbatione ꝛ sacerdotis
ratihabitione:cum illum vere penitet
ꝛ nō ex simplici viuificatione:qꝛ opus
opans mortuū nūq̄z viuificat̄:ꝛ sic illa
pnīa satisfacit:nō solum in foro eccl'ie
sꝫ etiā in foro dei q̄ꝫtū ad illud dereli-
ctum:vt ñ oporteat iterare sic ieiuniū
elemosyna ꝛ hi⁹. Sꝫ si nō habent effe
ctum derelictum:vt oro: talis pnīa fa
cta ī mortali nullo mō satisfac̄:gn hic
vel alibi oporteat satisfacē:qꝺ videtur
intelligendū in foro dei:quia nec rōne
ipsius operis cū facit:nec rōe derelicti
cū postea penitet eum cum nō habeat
effectum derelictum:sed in foro eccl'e
satisfac̄:qꝛ non est necesse eam iterare
si vult eē in statu salutis:postea penitē
do:sicut necesse habebat ipsam īplere
cum fuit sibi imposita. Vñ idem Pe.
dicit paulo supius:ꝙ qñ homo est de
omnibus contrit⁹ꝛ cōfessus: ꝛ accipit
pnīam cū absolutione:si recidiuans p
agat eam in mortali:ipse quidem se li-
berat ab īiunctione sacerdotis :nec in
currit peccatū īobediētie:qꝺ īcurrēt si
eam nō perfecisset:quia nō est fortius
vīculū confessionis q̄z dei vel ecclesie.
Sed ī mortali exñs implēdo preceptū
dei.s.de honore parētū:vel preceptum
ecclesie: vt de ieiunio ꝛ de elemosyna
ab illo absolute se liberat:ḡ z̄c.hec Pe
Lū ḡ pnīa īiūcta ordinet̄ ad tollēduꝫ
vel diminuēdū debitū pene tēporalis:
talis q pnīam sibi impositā nō habētē
effectū derelictū:vt orones perfecit in
mortali:si reuertit̄ ad pnīam:ꝛ tādem
morit̄ ī statu gr̄e:ex q̊ illā nō iterauit :
cū p ipsā nil sit solutū de debito pene
temporalis:soluet eā in purgatorio:ni
si per alia bona hic satisfaciat: ꝙ si nō
reuertat̄ ad pnīam:qui pnīam pfecit
in mortali quacūq̄z:siue hñtē effectum
siue nō hñtem derelictum soluet illud
debitum ī īferno semper: sicut ille qui
moritur cum mortalibus ꝛ venialibus
de vtrisq̄z soluet penā et̄nam ī īferno
Quāuis enī ꝓ veniali debeatur pena
temporalis que finē hꝫ:tñ per accidēs
est ꝙ veniale puniatur in īferno pena
eterna:scilicet rōe status:quia ī īferno

nulla est redēptio. Non enim est ille status expiandi culpā ad quā sequitur pena: et ideo semper remanente culpa veniali durat et pena. Ita tenet Tho. in. 4. di. 22. Sed de pena temporali debita pro mortali post contritionē: pe. de pal. sic declarat in quarto: Peccator postquā est deo recōciliatus est debitor pene finite: nō qualitercūque soluēde: sed in statu gartie in quo solum est deo accepta. Aliogn est debitor pene tante: quātā meretur culpa: et illa est infinita. Unde peccatori per se debebatur quidē pena infinita si erat in mortali: sed mutata fuit ī tēporalē supposito quod perseueraret in amicitia. Acceptauit enī deus absolutōem a pena eterna: et impositionē pene finite sub cōditōe si ī grā fieret. Et si queratur quare deus magis acceptauit absolutionem a culpa sine cōditiōe quā absolutionem a pena. dicēdū ē quod culpa transit et macula transit: et grā in momēto aduenit: sed satisfactio futura est. Futuris autē solet cōditio apponi nō autem pūtibus nec preteritis: vel si apponatur: certa est: quia si est in gratia pro tūc non potest esse sine gratia. Ideo remissio culpe fit sine cōtradictione: vel fit simpliciter: quia cōditio existit. Unde sicut per sacramentum nō remitteretur culpa nisi adesset grā: sic nec postea per satisfactionem remittitur pena nisi adsit gratia. Talis quā dimissa culpa punietur in inferno pena infinita: non propter cōmutationem finite in infinitum: sed quia debitor est pene īfinite: ex quo nō soluit penam finitam sub cōditione qua debuit: sicut perdēs priuilegium cleri incidit de foro meriti ad forū sanguinis: sic qui declinat forū ecclesie incidēs ī mortale ad forū iusticie exterminantis luenit penam eternam. Hoc quod dicit Pe. videtur intelligēdū de eo qui pniam iniūctam nō hn̄tē effectū derelictum factam in mortali: scito ab eo: vel de quo dubitabat contēnit iterare: vel etiam credit vel dubitat se debere iterare ex negligentia dimittit: et ex labore recusans hic et in purgatorio facere emendā deo. Sed si quis dimittit iteratōem talem pnie ex impossibilitate: quia ei deficit tempus: vel credit se eam fecisse ī statu gratie: vel si fuerit in mortali cognito ab eo: vel etiā si scit se eam fecisse ī mortali iterare facit per alium quem credit bonum: vel etiam si nec per se: nec per alium iterat credit sibi sufficē ad salutē quod ipleuit sibi iniūctā itēdēs quod hominus fecit satisfacere ī purgatorio: et sic deo facē emēdā pro hius omissionem talis nō dānatur. Unde et ipse Pe. dicit di. 45. q. 2. quod qui facit pniam iniūctam ī mortali pro se pro tāto nō tenetur iterare: quia potest in purgatorio satisfacere. et si dicatur quod videtur icōueniēs quod tātum quis puniatur pro peccato dimisso: sicut pro nō dimisso: quia pena eterna: et sic nō videtur ī aliquo profuisse cōtritio et cōfessio. Rn̄det Pe. quod licet tāte puniatur extēsiue nō tn̄ itēsiue: sicut pro vno peccato ita diu quā pro mille: sed nō tā acerbe. Si etiam ptem pnie fecit. s. ī statu gratie: et vnus dies remāsit pro illa die eternam luet penam: si non penitet: tamē nō tā acerbe: ac si nūquā cōtritus nec cōfessus esset: nec ī aliquo satisfecisset alias peccatum rediret: hec Pe.

Remediū tutius siue cōsilium dādum penitēti qualiter pficē debeat penitētiam sibi iniūctam: et que pnia debeat sibi dari securior.

Nota tamen q̃ dum quis facit pniam sibi iiūctam: si labatur in mortale: quāuis bonum sit quācitius cōfiteri: tamē cū p solam cōtritionē peccatū dimittat᷑ ⁊ gratia restituat᷑ q̃cito ipse cōterit᷑: etiam añq̃ cōfiteat᷑ ꝓsequēdo dictā pniam: etiā si sit talis pnia que non relinquat effectū post se in foro dei realiter satisfacit q꞉ i statu grē ē. vñ i nullo tenet᷑ iterare Ad tollēdum aūt omne dubium tuti⁹ videt᷑ q̃ ꝯfessor: ⁊ si dat penitētias diutinas det pñias ut ieiunioꝝ elemosynarū pegrinationū ⁊ hi⁹ ꝑut requirunt peccata: nō tñ iiūgat diuturnas pnias orōnū: ⁊ pcipue his de qbus pōt dubitari de recidiuo.

¶ De celatōe ꝯfessionis: ⁊ de pnia sacerdotis ꝯfessionē reuelantis. §. 8.

Notat Abo. in. 4. di. zi. q̃ audiens cōfessionem tenet᷑ celare audita i ipsa: q꞉ i sacramentis id qd̓ gerit exteri⁹ est signū eius quod gerit iterius. vñ sicut deus homini cōfitēti tegit peccatum iteri⁹: ita ⁊ sacerdos debet celare exteri⁹: vñ tāquā violator est sacramēti reuelator cōfessionis. Est ⁊ alia rō q꞉ s. p hoc hoīes magis trahūt᷑ ad cōfessionē ⁊ simplicius ꝯfitēt᷑. vñ ⁊ si ex hoc aliqd̓ piculū futurū iminēt: ⁊ hoc solū sciret per ꝯfessionē: vt de hētico qui corrūpit fideles vl̓ de matrimonio illicito: qd̓ aliq volunt ꝯhere: vel de ꝓditione ciuitatis fiēda nō ꝓpt᷑ hoc debet reuelari cōfessio ad impediēdū malū: vt qdam dixerūt: ſꝫ falsum est. Debet autē monē eos qui cōfitēt᷑ vt obuiēt vel desistāt: ⁊ prelato dicē q̃ vigilet sup gregem suum: ⁊ hi⁹ sine vlla reuelatione. Hec Abo.

Quod si iudex ingreret ab aliquo an sciat aliqd de illa mā per ꝯfessiōeꝫ: vel p aliū modū. dicit Guil. q̃ si ñ potest alio modo declinare iniquum iudiceꝫ pōt rñdere nihil inde scio: qd̓ subintelligit᷑ vt homo: vel etiam nihil scio per cōfessiōem: q꞉ subintelligit᷑ tibi reuelādū: sic exponit᷑ illud Matth. z4. c. de die illo ⁊ hora nemo scit: nec filius hominis: ⁊ subītelligitur reuelādū vobis Potest ⁊ hoc variare homo cum non adducitur i testimoniuꝫ nisi vt homo Et ideo absq̧ lesione cōscientie pōt iurare se nescire id qd̓ scit tātum vt de⁹ Sed neq̧ etiam ꝓm Pe. de pal. in. 4. di. zi. p licētiam vel pceptuꝫ cuiuscūq̧ supioris factum etiam pape sub pena excōicatōis nō licet reuelare ꝯfessionē q꞉ sigillū cōfessionis est de iure diuino ⁊ de necessitate sacramenti. Papa aūt licet aliquā do dispēset i preceptis diuinis: vt in votis: quorū redditio est de iure diuino: nō tñ pōt dispensare in sacramētis. s. vt quis ñ baptizet᷑ vel ꝯfirmet᷑. vel nō cōfiteat᷑ ⁊ q̃ dictum est celationē cōfessiōis esse de necessitate sacramēti nō sic intelligitur qn sit verū sacramētū: etiam si ipsa ꝯfessio non celaret᷑: q꞉ vtiq̧ esset sacramētū etiam si sacerdos reuelaret: qa nec sic ē de necessitate q̃ deus tegat: q̃ si non satisfaciat deus ñ tegit: ſꝫ reuelat ad penaꝫ aut si accedat fictus deus non tegit: ⁊ nihilominus sacerdos tenet᷑ celare. ſꝫ dr̄ celatio cōfessiōis de necessitate sacramēti: q꞉ natura sacramti necessitat eum ad celandum. natura dico ⁊ q̃tū ad id qd̓ ē sacramētū: qd̓ fit i occulto solus cum solo: ⁊ quātum ad id qd̓ est sacramētum ⁊ res. s. pnia interior que

etiam est occulta: et quantum ad rē tantū que est remissio peccatorū: per que tecta sunt peccata. Nota secundum Pe. de pal. quod dicit Tho. quod occultatio cōfessionis est de essentia sacramenti: non sic ē intelligendum quod sit eius materia vel forma eius: sed quod est de natura eius obligatio ad occultationem: sicut si diceremus de essentia leuis est ferri sursum vel de essentia matrimonij est reddere debitum idest obligatio ad ipsum. Et autem peccatum mortale reuelare cōfessionem: quia est contra ius diuinum et positiuum: vnde et grauiter punitur ab ecclesia.

Pena confessionis confessionem reuelantis.

Sacerdos reuelans cōfessionē de iure antiquo debet deponi et toto tempore vite sue ignominiosus peregrinari: de pe. di. 6. c. sacerdos. Sed secundum. c. omnis. de pe. et re. debet deponi: et ad agendā perpetuam penitentiam in monasterio arto detrudi: sed secundum Hosti. faciet penitentiam certo tēpore et exinde aliam. Sed hec penitentia imponenda est quando quis in iudicio conuincitur: de hoc vel fatetur de iure. nam aliter in foro penitentie videtur esse arbitraria sicut pro alijs peccatis. Quamuis autē possit cōfessor de licentia penitentis manifestare eius peccatū alteri secundum Tho. et Pe. nō tamē debet vti licentia tali: nisi ad euitandū aliquod malū: tenetur tamen ille cui aliquid reuelatur de licentia penitētis: illud celare nisi forte peccato velit quod ille absolute et libere sciat. Licentia tamen quā dat penitens confessori de reuelatione peccati quantumcumque generalis non intelligitur nisi ad bonū confitentis secundum Pe. de pal.

¶ Sed nota secundum eundē quod si iudex diceret alicui capto pro maleficio da licētiā confessori quod dicat: si tu es cōfessus de hoc vel de illo non tenetur dare: nec ex hoc contra eum debet haberi suspicio de delicto: quia forte hoc facit propter vitandū scādalum: sed et si daret licentiam: sic licentiatus debet dicere peccatum illud si esset cōmissū. Itē si percipit prelatus alicui cōfessori quod diceret sibi peccatū alicuius quod ē omnino occultum: et si confessus dedisset licentiam illi quod diceret non tenetur dicere neque obedire vt reuelet illud: quia prelatus non ē iudex occultorum: imo etiā si confessus esset diffamatus de illo peccato: et per infamiam perduceret illud ad cognitionē iudicis quamuis ipse confessus interrogatus a iudice: siue prelato tenetur se manifestare: tamen confessor eius etiam habita licentia ab eo dicendi: non tenetur dicē iudici sibi percipienti vt dicat ēt si scit nec debet: quia fori non sunt cōmiscendi. s. penitentialis et contētiosus. Sed si confessor scit peccatum alicuius non solum per confessionem: sed etiā per aliū modum puta quia vidit vel audiuit per talem et talem modū pōt dicere quod illud vidit vel audiuit: dūmodo nō dicat se scire illud per confessionē: nec refert vtrū prius per confessionē audiuerit: et postea per alium modū sciuerit et econuerso. In quo casu. s. si prius sciuit peccatū ante confessionem non oportet quod protestetur se nō recipere illud in confessione: quia sine protestatione pōt dicere quantū scit extra confessionē: nec tamen debet hoc dicere sine magna causa et rōabili. Itē secundum eundē Pe. cum cōfessio nō auferat confessori ius suum: nec conferat ei ius nouū in alio foro: quicquid videtur confessori faciendū vel omittendū pro bono ipsius confitentis: vel pro bono

cōi pōt facere vel omittere: dūmō pro
pter hoc non reueletur cōfessio ad qḋ
solū obligatur: lꝫ alias illud non eēt fa
cturus. Unde si ꝑ ꝯfessiōem prioris vł
alterius scit abbas ꝙ nō expedit priori
tenere monasterium: ꝛ sit talis qui ali
as ad libitum potest amoueri: expectet
quousqꝫ sine nota reuelatōis possit eū
amouere: ꝛ tunc statim amoueat: cum
enim ex audientia ꝯfessionis non obli-
getur ad aliquid nisi ad celanduꝫ: ꝛ si
obligaret ad aliqd: hoc esset ad medē
dum aīe penitentis: sicut medicus ab-
sqꝫ tamen reuelatione confessionis. ex
quo aliquem in cura suscipit: tenetur
sibi dare remediū cōtra recidiuū: ꝛ sic
in proposito q̄ꝫcito pōt amouere amo
ueat quem ēt sine hoc amouere pote-
rat. Si aūt talis erat qui nō sine iusta
cā amoueri poterat cū audientia ꝯfes
sionis nulluꝫ ius sibi prebeat in alio fo
ro in quo nō ꝯstet sibi vt iudici amo-
ueri non potest. Idem Tho. ¶ Item
quia prelatus licentiā intrandi ciuita-
tem siue villaꝫ subdito dare potest ad
libitū: vel negare: lꝫ alias non eēt nega
turus ꝓpter periculū qḋ ex sola cōfes-
sione nouit: negare potest: dū tñ ex hoc
suspicio non oriatur. In occulta tamē
semper monere potest illum qui cōfes
sus est: quia hoc non est reuelare cōfes
sionem. Similiter curatus propter cō
fessionem potest negare cōioneꝫ qñ eā
dare alias tenetur: vt in paschate: alias
sic dicens: Tibi non teneor nunc dare
non obijciens de crimine confesso: non
ꝓpter hoc dicitur reuelare ꝯfessioneꝫ.
Sed si alicui conquerenti ꝯ suū paro-
chialem sacerdoteꝫ: quia non vult sibi
dare eucharistiā: ipse sacerdos coram

alijs diceret ꝙ hoc facit: qꝛ hꝫ peccatū
a quo non pōt absoluē: ꝛ ipse non vult
ire ad epm̄: hoc eēt reuelare ꝯfessionē
q̄ꝫuis ipse non intēderet hoc: qꝛ graui
tatem peccati expressit. Hec Pe.
¶ Et idē ē cū dicit se audiuisse quēdā
noīando eum: ꝛ non absoluisse. Silr
de epo qui per confessionem nouit cor
ruptionem monialis que petit benedi-
ctioneꝫ: qꝛ aut est casus in quo tenetur
ꝛ tunc negare non debet: qꝛ si ꝑ ꝯfessio
nē eiusdē sibi ꝯstat: non tamen sibi con
stat vt iudici in illo foro ī quo sicut ab
ordinario monasterij petit mōialis be
nedictionē: ꝛ quelibet pro seipa. Si āt
hoc scit per confessionem eius qui vi-
dit: vel qui eam corrupit: non sufficiēt
ꝯstat: etiam si extra ꝯfessionem dicat:
vnde negare non dꝫ. Si autē aliter scit
non tenetur benedictionem impartiri:
ꝛ potest sine reuelatione ꝯfessionis ne
gare: ita confitenti: sicut non cōfitenti:
Et quod dictū est de benedictione mo
nialium scilꝫ virginum: idem est ḋ be-
nedictione abbatissarum: vbi virgines
cōiter benedicuntur ꝭm quosdam qui
dicūt ꝙ licet aliqua possit esse abbatis-
sa vidua: sicut Paula mat̄ Eustochij
tñ absurdum eis videtur ꝙ monialibꝰ
benedictis possit abbatissa preesse carēs
illa benedictione: sicut etiam ꝭm iura
ꝓfessis non debet nouitia preferri in
abbatissam: immo nec professaꝫ tacite:
nec expresse. de elec. c. indemnitatibus.
in prin. li. 6. quia tamen quod non est ꝓ
hibitum concessum est: ideo videtur ꝙ
benedictio abbatissarum quarūcūqꝫ ñ
requirat virginitatē magis q̄ꝫ abbatū
cū non sit iure cautum: sicut de benedi
ctione virginuꝫ. Pe. de pal. Similiter

q² homo habet liberam electionē per solam ɔfessionem: lȝ per solā ɔfessionē sciat aliquē indignū ad plationem ad quā eligitur quē alias putabat dignuȝ nō dȝ eligere ex ɔſcīa sibi sic dictante: q² eligendo sciēter dignū vel indignuȝ negocium gerit inter ipsū ꝛ deuȝ. Unde potest etiam ex his que scit vt deus iudicare: ita ꝛ in ꝓposito: sed bene putareȝ ꝙ pateretur penas iuris: puta ꝙ ecēt priuatus iure eligendi: ꝛ a fructibꝰ ꝑ trienniū suspēsus: ꝗ eligeret illū quē scit vt deus īdignū: sed nescit vt homo q² de his que scit homo vt deus: soluȝ deum hȝ vltorem: non hoīem ꝛ huiusmodi. Pe. Quāuis autē dimidiādo cō fessionem non sit ibi sacramentū tenet̄ tñ sacerdos celare: quia pars est sacramenti. Pe.

Qui teneantur ad sigillum confessiōis §. 8.

Dicit Pe. de pal. vbi. s. ꝙ ad celandum ɔfessionē tenet̄ is qui ɔfitetur licite: vl' illicite mediate vel īmediate. Unde ꝛ non sacerdos qui in casu necessitatis audit de mortalibus ꝛ venialibus. Itē interpres quē ꝑ se penitens adhibet. Item qui casu audit. Item cui de licentia confitentis reuelatur. Item qui se ɔfessoreȝ fingit. Itē qui latenter abscōdit² confessiōes audit: qȣ ē sacrilegium: ꝛ iniuriā facit sacramento. Itē cōfessor anteꝗ̄ absoluat: ꝛ etiam qñ ñ absoluit tenetur celare. Itē nota ꝙ cuȝ quis recipit aliquid sub sigillo confessionis: ꝗ̄uis ei non fuerit ɔfessus dicens illud: tñ debet ita secretū tenere: ac si hr̄et in ɔfessione: non ꝗdē rōne sacramenti qȣ ibi non est: sȝ rōne ꝓmissi si ꝓmisit illud sic celare. Hec ſm Tho. ꝛ Pe. de pal. Dicunt tñ Tho. ꝛ Pe. ꝙ homo non debet aliqd de facili recipere in confessiōe. Addit quoqȝ Pe. de pal. ꝙ qui tradidit vl' accepit in confessione aliquid qȣ non est confessio: videt̄ facere irreuerentiā sacramento: cū nil sit eque celandum eo ꝙ scit̄ in confessione. Similiter cū qs accepit ab aliquo ɔsilium recōmendāſ vt illud teneat secretum tenet̄ ad celandū: ꝛ frangēs qȣlibet istoꝝ sigilloꝝ siū secreti siue ɔfessionis peccat mortalit̄. Et tñ que quis recipit sub sigillo cōfessionis: ꝛ non in confessione: ñ plus obligant ꝗ̄ si quis iurat tenere secretuȝ aliquid. Unde cū aliquis qñ iurat celare aliquod malum qȣ manifestando cuȝ alijs possit impediri: illud malum aufertur: vt ꝑditō aliqua ꝛ huiusmodi tenetur manifestare non obstante iuramento. zz. q. 4. c. inter cetera. Ita ꝛ qȣ accepit sub sigillo ɔfessiōis: ꝛ non ī cōfessione.

Ad que se extendat sigillum confessionis. §. fi.

Dicit Tho. in. 4. ꝙ directe non nisi ad illa que cadunt sub sacramentali confessione. Indirecte aūt non solū se extendit ad ea q̄ audiuit sub ɔfessione vt peccata: sȝ oīa alia ꝑ que possit peccator vel peccatuȝ deprehendi: vt si diceret ꝙ nō absoluit eū vel talē cuiꝰ impedimētū cognouit ꝑ ɔfessionē solū: non ē talis vxor: nihilominus alia etiam que in confessione dicūt̄ ñ ptinētia ad ɔfessionē sūmopē sunt celanda: tum ꝓpter scādalū: tum ꝓpter ꝓnitatē q̄ ex ɔsuetudine sequit̄ ad dicendū audita in ɔfessione. Tho. Pe. de pal. melius ꝓseqt̄ istam mām

dicens ꝙ directe ⁊ principaliter pecca ta ꝯfessa ⁊ circũstãtie: in q̃tũ huiꝰmõi ⁊ ꝑsona tertia cum qua quis ꝯfitet̃ se peccasse cadunt sub sigillo cõfessionis lꝫ quidã hoc negẽt de ꝑsona cum qua q̃s confitetur se peccasse: qd̕ tñ ipse re probat: ⁊ qñ per locutionẽ de peccatis confessis potest deueniri per se vel ꝑ accidens directe vel indirecte: vel per quencunqꝫ aliũ modũ in aliquam co/ gnitionem vel dubitationeꝫ vel opina tionẽ vel suspicionẽ de ꝯfessione: vel in q̃tum põt ei eueniri detrimentũ in aĩa siue in corpore siue in fama possessiõi/ bꝰ vel amicis: vel põt ꝓpter hoc scãda lũ in ppl̕o generari: vel ꝯfessio magis odiosa vel nimis dilata: vel magis one rosa: vel minꝰ preciosa reputari: dꝫ cõ fessor ab hꝰmodi locutionibꝰ abstinẽ: ⁊ q̃ raro vel nunq̃ põt contingere: qui ex reuelatione peccatoꝝ in confessiõe scitoꝝ: ⁊ non ꝑ aliam viam possit seq aliqd̕ de ꝑdictis incõuenictibus: q̃uis forte nullum ꝯtingat: dꝫ multũ cauere ꝙ non dicat peccata audita in cõfessio ne q̃tũcunqꝫ gñaliter loq̃t̃: vel quõ di cat hec Pe. Et magister vmbertus dic̃ ꝙ cauendum est ne vnq̃ dicat quis in sermone vel alia locutione. Ego audi/ ui hunc casum in ꝯfessione. nec vnq̃ ẽt debet dicere ꝙ in illa abbatia vel ca/ stro vel villa vel ciuitate in quibus au/ diui confessiones fiunt multa peccata ⁊ hꝰmõi: q̃ ꝓpter hoc credunt simpli ces ꝙ hoc sit reuelare ꝯfessionẽ: q̃uis nõ reuelet̃ ꝑ talia v̕ba. Ne ex hꝰmodi locutiõe posset pcc̃m alicuiꝰ depreben di dicẽdo ãt: Iste ẽ mihi confessus sua pcc̃a: non ẽ reuelare: q̃ nil ponit ĩ pa lam: q̃ si dixerimus: quia peccatum ñ

habemus ⁊c. Sed dicẽdo sibi fuisse cõ fessũ de magnis ⁊ multis peccatis hoc est reuelare confessionem s̕m Pe. Bo na autem alicuius opera que quis scit ex confessione: puta q̃ est virgo: vl̕ q̃ nunq̃ peccauit mortaliter: ⁊ hꝰmõi lꝫ dicere: nisi q̃ ex hoc ꝙ vnus laudatur de hꝰmõi: q̃si alteriꝰ peccatũ reuelet̃ cũ nõ laudat̃ de eodẽ: q̃ qd̕ de vno di cit̃ de alio negat̃: di. 25. c. qualis. Un/ de si de duobꝰ confitentibꝰ dicit confes sor ꝙ est virgo eẽt statim suspicio ꝯtra alium si idẽ non diceret. Unde Pe. de pal. ista dicit. ⁊ magister Umbertus di cit simpliciter abstinendum ab hꝰmõi locutionibus: addens etiã ꝙ confessor debet cauẽ ne vnq̃ per aliqd̕ genꝰ pec cati oñdat confitenti minorẽ familiari tatem vel signum minoris dilectionis. Alia que dicunt̃ in ꝯfessione nec pec cata: nec valẽtia ducẽ in manifestatõeꝫ ꝯfitentis: puta ꝙ in tali terra sũt bona vina non cadunt sub sigillo ꝯfessionis. Quid fiendũ qñ ꝯfessor indiget ꝯsilio super vno casu.

Nota etiam ꝙ qñ confessor ĩdi get consilio alterius: nisi habe at licentiam a confitente de ꝑ sona manifestanda debet loqui ita ob scure ⁊ caute ⁊ a remotis: vt nullo mo do ꝯsulens vnq̃ possit imaginari de ꝑ sona. Unde debet considerare ꝑsonaꝫ ⁊ tempus idoneum. naꝫ quis audierit vnum clericum aduenietẽ: si confessor vadat subito ad interrogandũ de aliq̃ simonia ⁊ hꝰmõi: nõne satis probabl̕r ⁊ quasi violenter habebit ille suspicari de illo clerico: ⁊ ideo in huiusmodi magna cautela est adhibenda: ꝙ si cõ/ fessor nesciret: vel non posset casum

exprimere super quo indiget consilio quin ille consultor intelligeret psonam & illa non vult sciri debet ire ad alium p psilio: qr si alium sufficientē habere non pōt non se intromittat. Vñ Pe. d pal. dicit. Si non posset confiteri peccatum ppriū: nisi dicendo aliqd pecca tum p qd manifestat cōfessio alteri⁹: non dz illud pfiteri: et si esset mortale qr sufficit tunc contritio cū pposito cō fitendi qñ ipse habebit copiam talis sacerdotis: cui illud peccatum suum confitendo non manifestetur alterius confessio. Rō est qr fortior est obligatō ad celandum q̄z ad confitendum. Siquis autem reuelat in confessiōe debita sua & credita sua: & huiusmōi. Et quādo: & an sacerdos possit alias reuelare: vide de hac materia plene ī tertia parte sūme.

¶ Explicit tractatus de confessore.
¶ Incipiunt vndecim excōicatiōes reseruate sedi apostolice tam a iure q̄z p pcessum: siue per extrauagātes: & breuiter recollecte. Deinde sequuntur excōicationes reseruate episcopis vniuscuiusqz diocesis.

De iniicientibus man⁹ violētas vel temerariis in clericum vel religiosum: vel monialem: vel alteram religiosam personaz: papalis est absolutio: si iniuria est enormis. huius tñ declarationē vide in. 4. pte in ti. d excōicatiōibus. & 17. q. 4. c. siquis suadente diabolo. in decretis. ¶ De incēdiariis ecclesiarum vel aliorum locorum sacrorum: vel religiosorum: vel cimiterioꝝ ē papalis excōicatio: postq̄z sunt denunciati: sed p epm possunt absolui ante denunciationē: de hac vide in. c. conquesti. & in. c. tua nos. extra de senten. excommuni. ¶ De effractorib⁹ predictoꝝ locorum sacrorum qui etiā postq̄z fuerint denunciati: est absolutio papalis: sed ante denunciationem est episcopalis absolutio: extra de senten. excom. c. conquesti. ¶ De incendiariis aliorum locorum non sacrorum: de cōsulentibus aut fautoribus: qui tales nō sunt excōicati a iure cōi: sed sunt excōicandi. Si tñ fuerit excōicati aliquo iure particulari: puta excōicatione synodali vel ab hoīe: & fuerint denunciati ē papalis absolutio: Uide de hoc in. c. tua. de sententi. excom. ¶ De falsantibus litteras papales: vel falsis scienter vtentibus: extra de crimine falsi. c. dura. ¶ De apponentibus manū ad corrigendum etiam minimam litteraz vl punctum minimum in his litteris: exceptis his quibus est commissum: est papalis absolutio secundum Hostien. per sententiam curie latam. ¶ De fingentibus nouam heresim vel iaz damnatam sequentibus. 4. q. i. c. i. & z. extra de here. c. ad abolendā. & nunc ē casus papalis p extrauagantē Martini qnti vt patet in processu ipsius annuali.
¶ De scismaticis & precipue d sequētibus scisma Petri de luna: & successorū eius & fautorum ipsius scismatis ē papalis absolutio per pcessum curie.
¶ De credentib⁹ receptatoribus desēsoribus & fautoribus hereticorum ē papalis absolutio: & quomō intelligantur ista noīa: vide in summa ti. de excommunicationibus. in. 4. parte summe.
¶ De cōmittentib⁹ simoniam siue p

ordinibus ſiue pro beneficijs vel offici
is:vel p̄laturis eccl'aſticiſ:vel ꝓ igreſſu
in religionem: vel pro alijs ſpualibus
eſt abſolutio papalis ꝑ extrauagantez
Martini quinti.vide de hac in.z.parte
ſumme ti.de ſimonia. De facientib⁹
pactū vel promiſſionem vel recipienti
bus ex pacto vel promiſſione occulta
vel manifeſta aliquid etiam paruum
pro aliqua iuſticia vel gratia ꝓ alio vl'
pro ſe in cauſis iudicialibus ſeu pro lit
teris obtinendis ab apoſtolica ſede eſt
papalis abſolutio ꝑ extrauagantē Bo
nifacij octaui. De ſcienter vtentibuſ
talibus gratijs vel litteris ſic obtentis
eſt abſolutio papalis per extrauagan-
tem Bonifacij. De piratis ⁊ quibuſ
cunqꝫ alios in mari depredantibus eſt
papalis abſolutio per proceſſuz curie.
De impedientibus depredantibus
vel inuadentibus adducenteſ victualia
ſeu alia ad vſum romane curie neceſ-
ſaria:vel ne talia deferantur:aut addu
cantur ad curiam:⁊ de defendentibus
talia facientes eſt abſolutio papalis ꝑ
proceſſum curie. De capientibus d-
tinentibus depredantibus romipetas
⁊ peregrinos ad vrbem romā accedē
tes tam cā dūotōis ꝗ̄ pegrīatōis: ⁊ ſi
militer in ea morantes ⁊ recedētes ab
ipſa eſt abſolutio papalis per proceſ-
ſum annualem qui fit in curia. Et ſimi
liter de dantibus conſilium ⁊ fauorem
ad talia ſupradicta faciendū eſt papa
lis abſolutio per proceſſuz. De por-
tantibus arma equos ⁊ alia neceſſaria
ad impugnandum chriſtianos vel trāſ
mittentibus ſeu galeas ⁊ naues vendē
tibus:vel in piraticis ſaracenorum gu
bernationem exercentibus vel dantib⁹

auxilium conſiliū ⁊ fauorē in diſpēdiū
terre ſancte:extra de iude.c.ad liberan
daz.⁊ eſt caſus papalis per extrauagā
tem Clementis ⁊ per proceſſum curie.
De portantibus ēt victualia ⁊ alia
quacunqꝫ mercimonia in alexandriaz
vel ī alia loca ſaracenoꝝ terre egypti
vel mittētibus ipſa:vel de ſuis portub⁹
vt eis deferāt extrahentib⁹ vel extrahi
ꝑmittentib⁹ aut dātib⁹ auxiliū ⁊ fauo-
rem:⁊ eſt papalis per proceſſuz curie.
De portātib⁹ p̄dicta vel aliquo mō
predictoꝝ:⁊ ad hoc opantibus ad oēs
terras ſoldano ſubiectas ē papalis ab
ſolutio per extrauagantem Clemētis.
De euntibus ad terram ſanctam ēt
cā deuotionis ſeu voti ſine licentia ſe-
dis apoſtolice:⁊ eſt abſolutio papalis
prout reperi in libro penitentiarie ſū-
mi penitentiarij:qui ⁊ ipſe hoc poteſt.
De inſecutoribus cardinalium ho-
ſtiliter ⁊ eſt excommunicatio papalis
per.c.felicis.de penis.libro ſexto.
De bānientib⁹ ep̄os vel capiētib⁹ ⁊
inſecutorib⁹:vel hoc fieri mādantibus
aut facta ab alijs rata hn̄tibus:vel ī hiſ
dantibus conſilium ⁊ fauorem:vel ſci
enter tales defendentibus eſt papalis
abſolutio per.c.ſigs.de penis.in cle.
De exēterātib⁹ vel fruſtra ꝯcidenti
b⁹ ſeu decoquere vel incidere:aut oſſa
de carnibus euellere preſumētibus cu
iuſcunqꝫ defuncti:vt eius oſſa ad par
tes alias ꝺferantur eſt papalis abſolu
tio per extrauagantem Bonifacij.
De occupātib⁹ vel detinentibus vel
hoſtiliter diſcurrētibus per ſe:vel per
aliū directe vel indirecte ſub quocūqꝫ
ti° vel colore ciuitates terras loca vel
iura ad romanā eccleſiā pertinentia:⁊

adherentibus fautoribus ac defensoribus eorum est absolutio papalis per processum curie. ¶ De his qui occasione sententie excommunicationis suspensionis vel interdicti late dant licentiam eos grauādi qui eam tulerūt: vel suos in psonis rebus vel bonis illorū quorū occasione late sūt: vel q eas obseruant vel qui taliter excōicatis cōicare volūt nisi licētiam ipsam integre reuocēt Similit qui dicta licentia vsi fuerint vel etiam sine licentia hoc fecerint suo motu excōicationem incurrūt: ī qua si permanserint per duos menses est papalis absolutio: vide de hac in. c. de dominis in secunda parte. ¶ De his qui cogunt aliquem celebrare in loco interdicto: vel ad audiendum conuocant excommunicatos vel interdictos vel prohibent interdictos: vel prohibēt eis ne moniti exeant: et de his qui moniti non exeunt: cle. grauis. de sententia excom. ¶ De his qui imponūt in terris suis noua pedagia: et est excommunicatio papalis per processum curie.

¶ De laicis recipiētibus ī romana curia litteras dn̄i pape de manu alicuius nisi de manu dn̄i pape vel bullatorum vel nūcij recipiētis de manu pdictorū.

¶ Excommunicationes papales concernentes religiosos religiosasqz.

De clericis et religiosis inducentibus ad vouenduz iurandu3 vel promittendum de eligēdo apud eos sepulturam vel vt eā vlterius nō mutet iā electā excōmunicatio est papalis: per cle. cupientes. de pe.

¶ De religiosis q absqz spāli licētia proprij sacerdotis solēnizarent mr̄imonia aut ministrarēt sacramētū eucharistie vel extreme vnctionis: cle. i. de priuile. est excommunicatio papalis. ¶ De religiosis qui excōmunicatos a canone absoluūt a casibus nō cōcessis: aut qui absoluūt a sententijs per statuta synodalia: vel puicialia pmulgata: aut absoluūt a pena et a culpa est excommunicatio papalis: per cle. i. de priuile.

¶ De inqsitoribus hereticorum q odio gratia vel lucro et amore cōtra iusticiam et osciētiā omiserint cōtra quēpiam pcedē: vel ipsam heresim alienis imponerēt: aut iponerēt qr īpedirēt officium suum est excommunicatio papalis: per cle. multorum. de here. ¶ De mēdicantibus professis: qui transeunt ad aliquam religionē monachalez excepto ordie cartusiensiū: et recipiētibus talis scient est excōicatio papalis p cōstitutionē Martini factam constantie.

¶ De clericis sciēt et spōte cōicantibus excōicatis a papa ī diuinis est excōicatio papalis s̄m Hostieñ. Ista excōicatio tamen habet dubium: extra de sen. excom. c. significasti. ¶ De participantibus in crimine propter quod aliquis est excōicatus aliqua predictarum excōicationum est excōicatio papalis: p c. si concubine. extra de sen. excom.

¶ De his q absoluūt ab aliq̄ pdictarum excōicationū citra sedē aplicā: preterqz in articulo mortis: qui taliter absoluti si nō se repñtēt q̄citius pñt ei a q̄ pñt absolui: vel mittat p absolutione reincidūt in eādē. s. papalem excōicationē per. c. eos. de sen. excom. li. 6.

¶ Excōicatiōes epis ex iure reseruate.

De vberātibus clericos religiosos vel moniales: seu talibus

manus violētas inijciētibus seu teme-
rarias est episcopalis excommunica-
tio: si fiat leuis iniuria talibus: per. c. p
uenit. extra de sentē. excommu. ¶ De
his qui īnituntur ordinationibus: seu
alienationibus a scismaticis factis est
episcopalis: p. c. i. extra de scisma.
¶ De his q vsurpāt de nouo vacātiū
eccl'ar monasterior vel alior pioruz
locor custodiā: seu guardiaz titulum
aduocatōis seu defensiōis: que ꝓprie
sunt nomina patronatus: vel ipsorum
locorū vacātium bona occupāt: vel re
galia. i. collectaz que fit rōne regis vel
imperatorum seu tributum regi debi-
tum: vt. c. generali. de elec. li. 6. ¶ De
clericis vel monachis ipsorum locorū
vacātiū q hoc fieri ꝓcurāt: ⁊ hec excō
municatio cum priori hī: excōicatio ē
epālis: p. c. generali. de elec. in. 6. ¶ De
his qui ab ecclesiis: vel personis eccle-
siasticis p se vel p alium suo noīe vel
alieno ꝓ personis vel rebus quas nī cā
negociatōis deferūt vel deferri faciūt
seu trāsmittūt exigūt aliquod pedagiū
vel guidagium ē excōicatio epālis: per
c. quāqꝫ. de censi. li. 6. ¶ De his qui fe
cerint statuta contra libertatem eccle-
sie: ⁊ qui scripserint ea: ⁊ qui sunt pote
states: consules: rectores ⁊ consiliarij
locorum vbi dicta statuta: seu etiam
consuetudines edite sunt: vel seruate ⁊
qui seruare ea fecerint: ⁊ ꝯm ea iudica
uerint: vel qui in publicam formam re
degerint iudicata est excommunicatō
episcopalis: p. c. nouerit. de sen. excom.
¶ De rectorib⁹ ciuitatū faciētib⁹ exa
ctiōes indebitas clericis religiosis vel
ecclesiis eorū: si postqꝫ fuerit moniti:
nō desistāt est epālis excōicatio: per. c.

non minus. extra de immu. eccle. ⁊. c.
aduersus consules. ¶ De his qui abso
lutionem ab aliqua excommunicatio-
ne: vel reuocationem eius suspensiōis
vel interdicti extorquent per vim vel
per metum: neqꝫ valet absolutio: sed ī
currunt nouam excommunicationem
est episcopalis excommunicatio: p. c. i.
de his q̄ vi metusue cā fiunt. li. 6. ¶ De
his qui p assassinos. i. quosdam infide
les qui ex falsis suis opinionibus de fa
cili mittebātur ad occidenduz christia
nos: ⁊ qui interfici fecerint vel māda
uerint aliquē christianū: etiam si mors
nō fuerit subsecuta: ⁊ de receptatorib⁹
⁊ defensoribus ⁊ occultatoribus eoruz
est excommunicatio episcopalis: per. c
pro humani. de homici. li. 6. ¶ De po
testatibus: capitaneis: rectoribus: con-
sulib⁹: iudicib⁹: ꝯsiliarijs: ⁊ alijs officia
libus qui statuta faciunt scribunt vel
dictant: per q̄ quis compellatur soluē
vsuras vl' solutas non repetē ē epālis
excōicatio: cle. ex graui. de vsuris.
¶ De his q occasiōe snīe excōicatōis
vl' interdicti late dāt licētiam grauādi
illos qui tulerunt eas vel suos in pso-
nis vl' reb⁹: hic tamen casus est episco
palis vsqꝫ ad duos menses ab incursio
ne snīe: abinde vō est papalis excōica-
tio: p. c. quicūqꝫ. de sen. excom. li. 6.
¶ De his q iudicāt statuta edita ī fa
uorem vsurariorū: ⁊ qui habent super
hoc ptātē: nisi statuta ipsa deleuerint
aut si ea permiserint obseruari. Unde
illi qui faciunt capitula cum iudeis: vt
dnī ⁊ cōitates ⁊ cōtinētia ꝙ possint fe
nerari: ⁊ ꝙ nō possint repeti in iudicio
vsure extorte ab eis: ⁊ hi⁹ videntur in
cidere in hāc excōmunicatōez: ⁊ dnī q

ea faciunt:⁊ ciues qui cõsulunt:cle. ex grauI.de vsuris. ¶ De his qui concedunt represalias contra personas ecclesiasticas specialiter aut generaliter ē episcopalis excõmunicatio :p.c.si pignoratiões.de iiur].⁊ dam.da.li.6.

¶ De rectorib⁹ secularib⁹ vl' qbuscũq; officialib⁹ eorum qui cognoscerẽt de crimine heresis:aut captos liberarent vel diocesanorum vel inquisitorum officium impedirent est episcopalis:per c.vt inquisitionis.de here.li.6. ¶ De his qui scienter contrahunt matrimonia in casibus non concessis ⁊ prohibitis consanguinitatis ⁊ affinitatis:⁊ de contrahentibus cum monialibus est ep̄alis:vt cle.eos.de consan.⁊ affi.

¶ De dñis tp̄alib⁹ q subdit] ĩterdicũt ne p̄latis vel psonis ecclesiasticis qcq̃; vẽdant vel emãt ab eis bladum molãt panem coquãt:⁊ huiusmodi obsequia exhibere presumãt est ep̄alis excõicatio:per.c.eos.de ĩmu.eccle.li.6. ¶ De his q impediunt: qn coram iudicibus ecclesiasticis vel legat]: vel ordinarijs in casibus qui ad eos pertinẽt illi qui cõqueruntur iusticiam possint obtinẽ excõicatio est episcopalis:p.c.quoniaz de immu.eccle.li.6. ¶ De his qui compellunt impetratores litterarum apostolicarum:vel alios recurrẽtes ad forum ecclesiasticuz in causis que de iure vel antiqua consuetudine ad ipsum ptinẽt:vel ad desistendũ vel litigãduz de eis in foro suo seculari: grauando iudices ecclesiasticos: vl' imperantes seu litigantes:seu volentes coram eis litigare:vel grauãdo ppinquos eoꝝ vl' capiẽtes res vel ecclesias talium :vel quocũq; alio modo:dicto.c.quoniam est ep̄alis.⁊ silr̄ de dãtibus cõsilium ⁊ fauorem ⁊ auxilium ad omnia p̄dicta in duobus .§. p̄cedentibus. ¶ De his qui prelatos capitula seu alias personas ecclesiasticas compellũt ad submittẽdum laicis:vl' ad alienãdũ bona ĩmobilia seu iura ecclesiaruz.⁊ similit laici qui vsurpãt sibi illicite huiusmõi ⁊ si nõ destiterĩt postq̃; fuerint admoniti est ep̄alis excõicatio :p.c.hoc consultissimo.de re.eccle.non alie.li.6.

¶ De his q fingũt frauduleter aliquẽ casum:p quẽ aliquis iudex mittat ad aliquã mulierem p testimonio ē excõicatio ep̄alis:p.c.mulieres.de iu.li.6.

¶ De his q vocãt' ad dirigẽdas moniales ĩ electõib⁹: nisi abstineãt ab his p q̄ possit discordia nutriri ē excõicatio episcopalis:per.c.indẽnitatibus.de electi.li.6. ¶ De his qui grauant clericos vl' alias personas ecclesiasticas ad quas spectat aliqua electio pro eo q rogati seu alias inducti eum pro quo rogabant seu inducebant noluerunt eligere:vel consanguineos eorum aut ipsas ecclesias :seu loca beneficij : seu alijs bonis spoliando:seu alias iniuste persequendo.c.sciant cuncti.de elec. ⁊ est episcopalis excõmunicatio. ¶ De his qui loquuntur secrete: vel mittunt scripturas vl' nũcium alicui cardinali qñ sũt reclusi occasione electiõis pape est ep̄alis excõicatio :p.c. vbi piculum de elect.lib.6.⁊ de dñis ⁊ rectoribus ⁊ officialibus qui imminente dicta electione non seruant ipsam constitutionez: per.c.vbi periculum.

¶ De his q pcurãt q ɔſuatores dati se intromittant de his que non licent idest de alijs q̃; de manifestis iniurijs

ꝛ violentijs est excōicatio episcopalis
p.c.statuimus.de offi.dele.li.6.
¶ De dn̄is rectoribus ad regimen vr
bis rome ꝛ electis: ꝛ fautoribus qui fe
cerint contra constitutionē super hoc
factam est episcopalis excommunica-
tio :per.c.fundamenta.de elec. ¶ De
electis magistris doctoribus vel scho
laribus tractantibus cum aliquo ciue
Bononiensi de cōducēdo hospitiū ir
reqsitis inquilinis nisi tp̄us conductio
nis fuerit elapsū ē ep̄alis excōicatio p
c.ex rescripto.extra de locato. ¶ De
doctoribus seu magistris qui scienter
illos religiosos qui dimiserūt habitū
docēt litteras:scilicet legē vl' physicā
est excommunicatio episcopalis:per.c
vt periculosa.ne cle.vl' mo.li.6. ¶ De
dn̄is vel rectoribus temporalibus qui
nō fecerit obseruari ea que statuunt
cōtra insecutores cardinaliū: seu alic⁹
de familia eoꝝ vel pape est excōicatō
episcopalis:per.c.felicis.de pe.li.6.
¶ De his q impediunt visitatores mo
nialium vel canonicarū:si moniti non
desistāt est episcopalis excōicatio:per
cle.attendentes.de statu mo. ¶ De im
pugnantibus litteras pape ante coro-
nationem eius:ꝛ est benedicti pape.ij.
¶ De qbusdā mulierib⁹ que beghine
dicūt:ꝛ de religiosis fauētibus eis in
illo statu:ꝛ erant iste certum habitum
assumētes :nulli obedientiam ꝓmitten
tes nec renūciantes ꝓprijs:nec regulā
hn̄tes:lꝫ quibusdā religiosis sp̄aliter ī
hereant:de here.c.ad nostram. Nec in
telligunt' sub nomine ille que etiā be
ghine vel vestite dicunt' de penitentia
beati Dn̄ici:vt pꝫ in declaratione Jo-
hannis.xx.ꝛ idem dr̄ de tertio ordine
beati Francisci:īmo ex illa cle.vident'
dici beghine ille excōicate que habent
illos errores ibi positos qui cū sapiant
heresim:est hodie forte casus papalis
ꝛ est contra tales beghinas. ¶ De his
qui absoluti ab excommunicatione in
articulo mortis: vel propter aliud im
pedimentum non representant se q̄ci
tius commode possunt ei a quo debe
bant absolui:quia reincidunt in eandē
de sen.excom.c.eos. ¶ De participan
tibus cum excommunicato ī crimine:
ꝓpter qđ ē excōicat⁹ dādo ei cōsilium
ꝛ fauorē.c.si ꝯcubine.de sentē.excom.
¶ De his q absoluūt' a sede apostoli-
ca vel legat]:ꝛ īiūgit' eis ꝙ se represen
tēt ordinarijs vl' al's suscepturi pn̄iam
ꝛ passis īiuriā:seu al's obligati eis qui
bus sciēter satisfaciant:si hoc non faci
unt cū p̄mū cōmode poterūt:quia re-
incidunt in eandem sn̄īam.d.c.eos.
¶ De his q ꝯtumacit' asserunt roma
nā ecclesiā nō esse caput oīum ecclesi
arum:nec ei tanq̄ꝫ capiti esse obedien
dum:di.19.c.nulli fas. ¶ De his qui se
peliunt corpora in cimiterijs tempore
interdicti in casibus non concessis a iu
re:cle.eos.de sepul. ¶ De his qui ex-
communicatos publice: aut nomina
tim interdictos vel vsurarios manife
stos scienter sepeliunt in cimiterijs :di
cta cle.eos. ¶ De clericis qui manife
stis vsurarijs ad exercendum fenus
domos locant:vl' alio titulo concedūt
est excommunicatio episcopalis:per.c
vsurarum.de vsuris. ¶ De eo qui nō
est electus a duabus partibus cardina
lium:ꝛ se gerit pro papa.c.licet.de ele-
ctio.
¶ De mōchis ꝛ canonicis reg'larib⁹

archidiaconis decanis ꝑpositis pleba
nis cãtoꝛib⁹ ⁊ aliĳs clericis ꝑsonatum
hñtib⁹: aut etiã qbuſcũqꝫ ꝑſbyteris qui
audiunt leges vel phyſicaꝫ: eſt epiſco
palis excommunicatio per. c. non ma-
gnope ne cleri. vel mo. ¶ De religioſ
qui temerarie vbicũqꝫ habitum ſue re
ligionis dimittunt excommunicatio ē
epiſcopalis: per. c. vt periculoſa. ne cle.
vel mo. li. 6. ¶ De religioſis qui acce
dunt ad ſtudia: niſi a ſuo prelato cum
conſilio maioꝛis partis conuentus licē
tia ſibi ſit conceſſa. d. c. vt periculoſa. li.
6. ¶ De religioſis qui decimas debi-
tas eccleſiis ſibi appropꝛiant vel vſur
pant: ſiue qui non permittunt ſolui ec
cleſiis decimas de animalibus familia
rum ⁊ paſtoꝛum ſuoꝛum vel alioꝛum
immiſcentium ipſa animalia gregib⁹
eoꝛum: tales ſi nõ habent adminiſtrati
ones ⁊ beneficia ſunt excõicati: ſi hñt
ſũt ſuſpenſi: niſi requiſiti deſtiterint in
fra menſem: cle. religioſi. de deci. Et ē
epiſcopalis excõmunicatio. ¶ De mo
nachis ⁊ canonicis regularibus nõ ha
bentibus aliquam adminiſtrationem
q ſe cõferunt ad curias pꝛincipuꝫ ſine
licentia ſuoꝝ ꝑlatoꝝ: vt dãnũ aliquod
inferãt ſuis ꝑlatis aut monaſterĳs: ⁊ q
ſine licentia arma tenent infra ſepta
monaſterĳ eſt epiſcopalis excommu-
nicatio: per cle. ne in agro. de ſta. mo.
¶ De religioſis vel monialib⁹ ꝓfeſſis
⁊ clericis in ſacris oꝛdinib⁹ ꝯſtitutis: q
ꝯtrahũt matrimonium de facto eſt ex
cõicatio epal': cle. eos. de conſan. ⁊ affi.
¶ De inqſitoꝛib⁹ hereticoꝝ: q ꝑtextu
officĳ inqſitõis quibuſuis modis illici
te pecuniã extoꝛquẽt vl' ſcienter bona
eccleſiaruꝫ ob delicta clericoꝛum fiſco
eccleſie applicãt: nec poſſunt abſolui
niſi quibus extoꝛſerĩt plene ſatiſfecerĩt
de pecunia eſt epiſcopalis excommuni
catio: cle. nolentes. de here. ¶ De reli-
gioſis qui nõ ſeruant interdictum qꝺ
ſeruat ſancta mater eccleſia romana:
vt cle. ex frequentibus. de ſen. excõ.
¶ De religioſis q cõfitẽtib⁹ ſibi nõ fa
ciũt cõſciẽtiã ſciẽter de decimis ſoluen
dis: tales ab officio pꝛedicationis ſunt
ſuſpenſi: donec cõmode poſſint faciãt
eis cõſciẽtiam: ⁊ ſi interim pꝛedicant:
ſũt excõicati epali excõicatõe. ⁊ ſimilit
de religioſis qui dicunt aliqua ṽba: vt
retrahãt audiẽtes a ſolutõe decimarũ
ē epalis excõicatio: ꝑ cle. cupiẽtes. ꝺ pe.
¶ De religioſis mẽdicãtib⁹ q domos
ad habitãdũ vel loca de nouo recipe-
rent: aut de nouo recepta mutarent: vl'
alienarent. c. i. de exceſſ. pꝛela. in cle.
¶ De fratrib⁹ minoꝛib⁹ q tpe ĩterdicti
recipiũt ad diuina fratres vel ſoꝛoꝛes
de tertio oꝛdine ſancti Franciſci ē epa
lis excommunicatio. c. cũ ex eo. de ſen.
excõ. in clementinis. ¶ Ingredientes
monaſteria monialium oꝛdinis pꝛedi
catoꝛum extra caſus neceſſarios: qui
declarant' in ꝯſtitutionibus ſuis: puta
ad dandũ ſacramẽta infirmis: ad me
dendũ eis: ad reparandum edificia: ⁊
hi⁹: nõ habita licentia a papa vel a ma
giſtro oꝛdinis ſunt excõmunicati: nec
pñt abſolui: niſi a papa vel a magiſtro
oꝛdinis: vel ab alio cui fuerit conceſſa
talis abſolutio: vt pꝫ in bulla ipſius oꝛ
dinis: cui⁹ bulle trãſumptum vidi ego
¶ Ingrediẽtes monaſteria monialiũ
oꝛdinis minoꝛuꝫ ex' caſus neceſſarios
cõceſſos in cõſtitutõib⁹ ſuis ſine licẽtia
pape vel miniſtri oꝛdinis excõicationẽ

diocesanis reseruatam icurrūt: prout
audiui a quibusdam fide dignis.
¶ Nō ꝙ ab excōicatōibus q̄ fiunt ab
homine siue a iudice regularit̄ non
pōt quis absolui nisi a suo excōicato-
re: vel ab hñte plenariam iurisdictiōez
super eum: vel a superiori suo: nisi ī ar
ticulo mortis.
¶ Itē nō ꝙ fratres p̄dicatores ꝛ vo
lentes ingredi eorū religionē possunt
absolui a prelatis ipsius ordinis a sen
tentijs excōicatōis suspēsiōis ꝛ īterdi-
cti: latis ab hoīe vl' a iure: saltem ab il
lis quorum absolutio reseruatur epō
¶ De materia omnium supradictarū
excōicationū: tam pontifici summo q̄ȝ
epis vniuscuiusqȝ diocesis: tam a iure:
q̄ȝ ꝑ extrauagantes ꝛ processus curie:
vi de pleni⁹ ꝛ clarius ac diffusi⁹ si vis
videˉ ī titulo de cēsuris ecclesiasticis:
in quarta ꝑte mee sūme: siue cōpilate
ꝑ me fratrem Antonium archiepm
Florentinum. Et sic est finis omniū ca
suum tam summo pontifici q̄ȝ epis re
seruatorum.

PRimo notandum est ꝙ sunt
due spēs excōicationis scilicet
maioris ꝛ minoris. Excōicatō
maior semper est peccatum mortale: ꝛ
talis p̄mo est sepatus a deo: ꝛ nō pōt
cōicare ꝓ aliqua vtilitate anime sue.
Secūdo est separat⁹ a sancta eccl'a .i.
a cōione ꝛ ꝑticipatōe fideliū: exceptis
his casib⁹ qui supra specificati sunt.
Et sunt quinqȝ in quibus ipse excom
municatus non potest participare: q
continentur in hoc versu.
Si ꝓ delictis anathema qs efficiatur
Os orare vale cōmunio mēsa negat̄
Qui sic intelliguntur. Os .i. locutio.
Orare .i. oratio cum alijs in ecclesia.
Cōio .i. cōicatio sacramentorū. Uale
i. salutatio. Mensa .i. cibus ꝛ potus.
Excōicatio v̄o minor aliqñ est morta
le peccatum: aliqñ veniale: sed anteq̄ȝ
dicat̄ quādo sit mortale vel veniale:
noto p̄us ꝙ nouem modis homo pōt
incurrere excommunicationē minorē
¶ Primo qñ qs ꝑticipat cum excōica
to excōicatōe maiori aliq̊ illoꝝ modo
rū sup̄i⁹ dictoꝝ. ¶ Secundo qñ quis
cōmittit sacrilegiū: sicut q furatur in
ecclesia: vel in ea illicitum quid facit.
¶ Tertio qñ qs ē publicus cōcubina
rius vel fornicator. ¶ Quarto quādo
quis acceptat aliquam ecclesiā a laico
ꝛ illam sic tenet: vt .26. q. ij. c. siquis.
¶ Quinto quando quis est simoniac⁹
qui est etiam excōicatus excōicatione
maiori. ¶ Sexto ꝺm quosdā quando
in bello iniusto ꝯtra christianos exer-
cet quis artem balistarū aut sagittarū
¶ Septimo opp̄ssores īopū ꝛ paupꝝ
publici p̄dones: publici vsurarij: mere
trices: qui omnes largo mō loquendo
pñt dici excōicati ꝓ quāto talium ob-
lationes non debent admitti ad altare
sanctū dñi. ¶ Octauo illorū qb⁹ dene
gat̄ ecclesiastica sepultura: sic sūt illi q
moriūt̄ ī torneamentis: q dato ꝙ peni
tētes moriāt̄ nō ponunt̄ in cimiterio.
Silr̄ etiā dr̄ de illis qui ñ cōicāt semel
in anno sine necessitate ꝛ cā: vt. c. oīs. ꝺ
pe. ꝛ re. ¶ Nono omnes publici pec-
catores. Omnes autem casus supradi
ctos ponit Inno. Rai. ꝛ Hostień. ꝛ in
q̊libet predictoꝝ casuum pōt absoluē
simplex sacerdos ꝛ epus: p̄terq̄ȝ forte
in simonia ꝛ excommunicatōe maiori

In p̃mo ergo casu.s.in participatione
cū excōicatus maiori excōicatione pōt
homo peccare mortaliter ⁊ venialiter
Mortaliter triplicit̃. Primo quando
ꝑticipat in eodē crimīe ꝓpter qḋ ipse
est excōicatus dando cōsiliū auxiliū ⁊
fauorem: rōe cuius peccatū ꝯmittitur
Secūdo quādo ꝑticipat cū excōicato
in aliq̊ alio crimīe mortali ab illo ꝓpt̃
quod ipse est excōicatus. Sed in p̄mo
casu nota ꝙ participans cum excōica
to in eodē crimīe:vt dictum ē incurrit
excōicationē maiorem:sed in secundo
modo cadit tātū ī minori excōicatiōe
etiā si mortaliter peccat. Tertio q̄ cōi
caret cum excōicato maiori excōicatō
ne in sacramentis puta accipere corpꝰ
christi cum eo:vel sacros ordines īcur
rit excommunicationē minorē:peccat
tn̄ mortal'r. In alijs aūt casibus supra
dictis non peccat quis participādo cū
excōicatis:nisi ꝓ quāto aliq̄s in cōtem
ptū p̃cepti ⁊ ꝓhibitōis facte audacter
cum excōicato:⁊ ad libitū conuersare
tur:aut in salutādo:aut in loquēdo si
ne necessitate:aut in morādo vel cōicā
do. Sed nota ꝙ sacerdos recipiēs ali
quē excōicatū maiori excōicatione ad
officium eccl'e:aut ad sacramenta:aut
ad eccl'asticā sepulturā:nō solum mor
talit̃ peccat:ſꝫ subito ē suspēsus ab ad
mīstratōe:⁊ sibi ē interdictꝰ introitus
ecclesie quousq̄ꝫ sit absolutꝰ:⁊ efficit̃
quasi irregularis:⁊ si talit̃ interdictus
moriat̃ nō debet poni in cimiterio:nec
debet ꝓpter timorē sacerdos desistere
q̄n talē excōicatū expellat de ecclesia
quia non excusat̃ rōne timoris:nisi ta
lis eēt timor q̄ posset cadere ī ꝯstanteꝫ
virum.tūc.n.s̃m quosdam excusatur
ab interdicto. Host. autem dicit ꝙ be
atus erit talis sacerdos si se prepararet
ad martyrium. Nota igitur quomō
habuisti ꝙ in nouem casibus hō cadit
in excōicationē minorem:ratione cuiꝰ
sep̄atus ē ab effectu sacramentorum ⁊
q̄ꝫtum ad deum. Naꝫ peccatū mōtale
animā separat a deo: ⁊ excōicatꝰ qūo
cūq̄ꝫ ē in peccato mortali:preterq̄ꝫ par
ticipādo cū excōicato maiori excōica
tione in loquendo:salutando: orando
cōicādo:⁊ comedēdo:in quibꝰ casibus
s̃m Tho.homo nō peccat mortaliter
nisi ꝓpt̃ cōtēptū dato ꝙ excōicationē
nicurrat:⁊ ideo qui est in peccato mor
tali quocūq̄ꝫ aliter est excōicatus:etiā
q̄ꝫtū ad ecclesiaꝫ est sep̄atus ab effectu
idest a gratia ⁊ sacramentis.quia nul
lus q̄ ē ī peccato mortali:cū sit īdisposi
tus pōt consequi gratiam spūs sancti:
potest tamen intrare in ecclesiaꝫ:stare
in officio diuino:⁊ etiam potest cum
alijs in alijs ꝑticipare:sed nō pōt pacē
in ecclesia recip̄e:cum pax ip̄a sit loco
cōmunionis. Sed hec omnia plenius
habent̃ in decretis ⁊ decretalibꝰ:⁊ in
summis:ideo cum expedit videre que
re diligentius in ipsis.

Ostq̄ꝫ ille qui vult cōfiteri:di
xit ex se ea que voluit de pec
catis suis:si non dixit sufficien
ter:quod quasi semper accidit interro
gandus est plene de his que non dixit
ꝓut videbitur fore expediēs. Si vero
modicum vel minus dixit potes inter
rogare s̃m ordinem infra positum:vꝫ
primo de decem preceptis: postea de
vicijs capitalibus:nō autem omnes de
omnibus:sed de illis que solēt ī talibꝰ
reperiri:⁊ non solum de istis peccatis

interrogandi sunt: sed de omnibus cir cunstātijs peccatorum. put. s. satis ostēsuz est. Non tamen est necesse de quolibet peccato mortali omnes circunstātias predictas cōfiteri: sed solum illas que trahūt peccatuz in aliam speciem: que scz habet speciale deformitatē opposi tā alicui preceptorum. Sz et de numero peccatorum mortaliū. s. quotiēs mortale peccatū cōmissū est ī qualibet peccato rū specie diligēter interrogandū est.

¶ Incipit prima pars de mō interrogā di penitentes a cōfessore scḋm decez pre cepta legis. Primuz preceptū continet tria capitula. ¶ Primum.

Vnum cole deum. Circa hoc primum preceptum: sic potes interrogare et primo de votis.

¶ De votis.

Nota scḋz magistrū sententiaruz di. 18. quod votū est testificatio quē dā promissionis spontanee que fit deo: de his que dei sūt: et fieri debet vel breuius scḋm Tho. Votuz est promis sio deo facta de aliquo quod sit deo ac ceptum: ad quod requiruntur tria. s. deliberatio volūtatis. propositū et promis sio. vltimū orit' ex scḋo. scḋm ex primo.

¶ Si trāsgressus est seu omisit implere aliquod votū licitū: et si aduertenter cuz possit est semper mortale: et totiens quo tiens frangit. Secus si ex obliuiōe vel quia nō poterat vt infirmus ieiunare et huiusmodi.

¶ Si vouit se aliqd mali facturum: vt vin dictā: vel maioris boni impeditiuū: vt nō ingredi religionē hoc est mortale et sine aliq̄ dispēsatiōe dz illud īfringere

¶ Si nimis tardauit implere: propt' quod a memoria excidit omnino: vel venit ad statum nō valendi implere: cū prius potuisset mortale videtur. Idē quādo dimisit propositum īplendi: cum tamen posset: al's mora implēdi votū quādo sibi nō prefuit tempus non videt' mor tale: nisi mora esset valde nimia. et nisi ex hoc ei īmineret periculū nō valēdi īplere: vt de voto ingrediēdi religionē cū tn̄ nō haberet causam legitimaz co gentē dilatiōis: tunc etiam est mortale

¶ Si fecit votū de re licita: vt de elemosy na ieiunio et huiusmodi: sed ob maluz finem: puta vt possit facere vindictam adulterium et huiusmodi mortale pec catū est nec tenetur illud implere.

¶ Si fecit votū abstinētie et huiusmodi et dubitat vtruz possit implere vel non et sine dispēsatione vel cōmutatione su perioris: cū possit faciliter recurrē ad eū: vel ad cōfessorē suū pro consilio fran git mortale videtur.

¶ Nota tn̄ quod viri possunt irritare vota vxorum. s. abstinētie peregrinationis ele mosyne: et accessus ad talē locū: et ma xie votuz elemosynarum si nō habēt nisi dotē absqz alia superiorum dispēsatōe: et si fiat talis irritatio ēt sine cā rōnabili a viro āmō n̄ tenet' vxor implē talia vo ta. Dubiū ē de voto hierosolymitano quia hoc in fauorem fidei emittitur.

¶ De irritatiōe votorum impuberum et filio rūfamilias et religiosorum: vide in secun da parte sūme ti. vltimo.

¶ Si habēs votuz castitatis: vel religio nē intrandi et matrimoniū ↄ̄xit morta le ē: et nō pt cōsūmare illud absqz mor tali peccato: quia adhuc potest illud ī plere: et debet ante consummationem

matrimonij: post cõsumationez vero reddere tenet debitum etiaz interpretatiue petenti. Sed exigendo semper peccat mortaliter: vnde cõsulendũ ect ei petere super hoc dispensationẽ a papa fm Guil. posset ẽt eps dispẽsare nisi ect talis ɔtinens ⁊ obseruans ipsum Si fecit votũ stultũ ⁊ irratiõabile: vt vt ieiunare dñica die: vel nõ pectinare caput: vel lauare ĩ sabbato: ⁊ huiusmodi mortale nõ est: sed ꝓhibendus est illud implere.

¶ De voti transgressione.

Et nota ꝙ a trãsgressione votoꝝ potest de iure cõi ⁊ cõsuetudine confessoꝛ absoluere qꝛ non est de casibus reseruatis: sed de dispensatione ⁊ cõmutatione votorũ nõ potest se intromittere sine spãli ɔmissione diocesanoꝝ: vl' alteri⁹ q possit illã dare. Episcopi aũt in oĩbus possũt cõmutare vel dispensare: nisi in voto castitatis vel religionis ⁊ tribus votis peregrinationis. s. hierosolymitani ad sãctum Jacobum: ⁊ ad limina aplꝛoꝝ idest Romam: in quib⁹ votis papa vl' sũmus penitẽtiarius soli dispẽsant: vl' cõmutant.

¶ De votis habes ĩ scða parte sũme.

¶ De supstitionibus. c. z^m.

Si fecit ipse vl' fieri fecit aliqð maleficiuz: seu iuxta vulgare malias in quibus semper fiũt incantatiões occulte vel manifeste: demonũ ĩuocationes: quod sẽper ẽ mortale: ⁊ dignum morte corporali.

¶ De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit: vl' pcurauit aliquã incatnationem cũ sacramẽtalibus ecclesie: vt aq̃ baptismali vel oleo sancto ⁊ huiusmodi ob sanitatem vel aliam causam est mortale ⁊ grauissimuz.

¶ De adoratione creaturarum.

Si adorauit aliquã creaturaz faciendo orationem ad eã: vt ad lunã solẽ ⁊ stellas cũ p⁹ apparent: ⁊ huiusmodi est mortale pctm

¶ De diuinationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam diuinationem ad inueniẽdũ furta: vl' ad sciendum occulta vel futurum: quod sibi contingere potest est mortale.

¶ De arte notoria.

Si didicit artem notoriam: vl' vsus est ea ad sciendũ aliqua vel si vsus est arte nigromantica mortale est: ⁊ si habet librũ ĩducẽdus est vt eum comburat: al's non est absoluendus sicut est liber Almadel Sexiforas ⁊ alij libri cõburendi sunt: quia mortale est vti eis.

¶ De cõstellationibus.

Si ex cõstellationibus vel planetis sub q̃bus natus ẽ aliqd iudicauit determinate de conuersatione eius. Idẽ si ex phisonomia credere .n. hominẽ ex fato vel cõstellatione vel cõplexione cogi ad bonũ vel ad malum est hereticum.

¶ De sortibus.

Si vsus est sortib⁹ diuinatorijs quod ẽ mortale: ex leuitate autem veniale.

¶ Si dedit aliqð turpe vxoꝛ viro ad comedendum: vel alteri vt amaret eam vel fecit vel dixit aliquid turpe ad huiusmodi est mortale. interrogandũ ẽ quid fuit illud.

De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam incantationē ob sanitatē consequendā: et qñ hoc fit sciendo esse ꝓhibitū est mortale cōiter: quādo vero ex simplicitate fieret putando eē bonas orationes videt̄ veniale. Sȝ si nollet in futurū abstinere negāda ē ei absolutio: quia ex obstinatiōe et malicia videt̄ esse mortale: et interrogādū est de verbis quibus vtuntur: et dē obseruantijs quas addunt.

De breuibus.

Si fecit vel fieri fecit: vel vsus est breuibus: que cōiter sunt superstitiosa ex verbis vł charta in qua fiunt: vel modo imponendi vel portandi vel tpe scribendi: et inuēta superscriptione eaꝝ imponēdū est ꝙ cōburant: et si nollent nō sunt absoluēdi: quia tunc ē mortale. Si vero putabāt talia eē licita tanq̄ orationes: veniale videtur.

De obseruationibus temporuȝ.

Si obseruauit vnā diem magis q̄ aliā: in nō icipiendo aliqd tanq̄ malum: vt dies egyptiacos: vel dieȝ in quo occurrit decapitatio scī Johannis baptiste: vel diem ascensionis in colligēdis herbis et huiusmoī vēiale videt̄: quādo ex simplicitate hoc fit: siue scribēdo aliqua: vel portādo ad suspēdenduȝ in aliquo loco si simplicit̄ credit vēiale est. Si vō hec crederet aīo obstinato tūc mortale esset talia obseruare.

De somnijs.

Si obseruauit sōnia faciēs aliquas orōnes et obseruationes et postea ex his que somniat volēdo de futuris et occultis iudicare et ꝓnunciare mortale est: alias autem sine obseruatōne adiūcta adhibere fidem nimijs somnijs peccatum est: et si ex se ñ sit mortale tñ piculosū ē: qꝛ sic diabolus multos decipit.

Si ex effusione olei de lucerna: vel crassitatione aliquaꝝ auium. vł vlulatu canum. vł magnitudīe et ꝯtinuitate ventorū et huiusmodi estimauit aliqd mali euentuꝝ qd̄ fatuū est.

Si existimauit mulieres ꝯuerti in gattas vł alia animalia et ire de nocte et suggere sanguinem puerorum et hꝰ qd̄ ē impossibile nisi deo: et id̄ fatuum est credere. De hac materia diuinationum incantationum et omnium superstitionum vide luce clarius in decretis. 26. cā. per totum.

De blasphemia multiplici dei et sanctorum. c. 3.

Si blasphemauit deū: videlȝ dicendo eum nō eē iustum et omnia iīuste disponere et eē acceptatorē ꝑsonarum: vel non videre que fiunt: vel nō curare de actibꝰ hominum vel ꝓditorem: vel sine merito punire et flagellare eum: vel non posse istud vł illud facere et huismodi qd̄lȝ horum est mortale: cum aduertit qd̄ dicit et intelligit.

Si blasphemauit deum vł aliquē sanctum que ꝓprie dicitur maledictō vt maledictus sit ꝛc̄. vt fit ex ira semꝑ est mortale: si aduertit ipsa verba.

Secundum preceptum de iuramētis et periurijs: et habet. c. duo.

Primum.

N n Ec iures vana per ipsum.
Primo ꝺ piurio. Si iura-
uit in aliqua curia coraʒ iu
dice mendaciose mortale ē
q̄ʒtūcūqʒ alias haberet iustam causaʒ:
ꝛ qui inducit ad hoc aduertēter vt iu-
dex aduocatus procurator: ꝛ huiusmo
di mortaliter peccat. Si iurauit ēt
extra iudicium in cōmuni sermone q̄-
cunqʒ ex causa vel leuitate vel vtilitate
vel iocositate: vel qualicūqʒ modo: nō
solum ad sancta dei euangelia ꝛ ꝑ cor
pus christi: ꝛ sanctorum: sed etiam per
fidem: per deum: si deus me adiuuet:
per virginem mariaʒ: per crucē ꝑ ani
mam suam ꝛ huiusmodi. hoc semper
est mortale quando aduertit se iurare
ꝛ falsum dicere: ꝛ totiens quotiens sic
iurando aduertit. Si iurauit aliqd
pro certo: de quo dubitat vtrum sic sit
mortale est: ꝛ precipue iurando in iu-
dicio. Si iurauit perpetrare aliqd
quod est mortale: vt facere vindictam
non dimittere ꝯcubinam: seruare iniu
sta statuta: tenere secretam iniquaʒ cō
iurationeʒ mortaliter peccauit: nec de
bet illud seruare. Si iurauit tenere
secretum aliquod quod est tractatum
in consilio: vel aliud quod nulli est no
ciuum: si aduertenter manifestat pec-
cat mortaliter ipse ꝛ qui stimulat eum
ad manifestandum sciens illud esse se
cretum. Si iurauit seruare statuta
alicuius ciuitatis vel vniuersitatis: ali
quod scienter ex illis transgrediendo
statutis peccat mortaliter. Si tamē
aliquod statutum est abrogatum per
contrariam consuetudinem: quia quo
tidie per omnes fit contrarium ꝛ diu:
non videtur periurus si n̄ seruat illud
eo q̄ non habet vim statuti. di. 4ª. §. le
ges. Si iurauit per aliquem mo-
dum opprobriosuʒ per dei membra vl̄
sanctorum: vt faciunt ribaldi mortali
ter peccauit: quia blasphemia reputa-
tur zª. zᵉ. q. i. c. siquis per capillum.
¶ Si ꝓmisit se aliquid factuꝝ licituʒ
in honorem dei vel alioꝝ sanctoꝝ: si n̄
intendebat obseruare mortaliter pec-
cauit. Si autē intendebat obserua-
re sed veniente termino quo dʒ īplere
nō seruat promissum: cum tamē possʒ
lʒ cū īcōmoditate sua peccauit morta
liter: nisi ille cui ꝓmisit an̄ terminuʒ re
laxet iuramentū: q̄ꝺ facē pōt si ꝓmissū
in illius vtilitatem tm̄ cedat: nam si in
vtilitatē alioꝝ vel in honorem dei ꝛ sā
ctoꝝ nō potest ille relaxare: sʒ ad ep̄m
vel papā pertinet relaxatio vel cōmu
tatio: si autem non potest implere ex-
cusatur a pc̄to protūc cū nō pōt. Si
quis etiam promittat cū iuramento se
aliquid factuꝝ q̄ꝺ non est alicuius im
portationis boni vel mali: vt mater de
verberādo filiū: vel de bibendo: vel nō
ꝛ huiusmodi videtur veniale iuratio
ꝛ periuratio. Si iurauit sine cā ra
tionabili ꝑ quibuscūqʒ minimis: dicen
do etiam veritatem veniale est: nisi fa
ceret in cōtemptum ꝛ inducendus est:
vt abstineat ꝓpter periculum periurij.
¶ Si induxit aliquē ad iurandū: quē
oīno credebat falsū iuraturum morta
liter peccauit: nisi eēt iudex hoc faciēs
ex officio suo ꝺm iuris ordinem.

¶ De adiuratione. c. z.

D ꝺ E adiuratōe que est inducere
aliquē ad aliquid faciendum
ob inuocationem alicuius rei
sacre. ꝛ si ē per modū coactiōis ītēdēs

eum obligare per modū iuramēti ad aliquid faciendum: vt ad superiores et alios in quibus nō habet potestatē est mortale: sicut adiuratio caiphe contra dominum Ad sibi subditos vero ē licita eo casu quo liceret eis precipere aliter non: et tunc adiuratus tenetur illud facē vel dicē alias eēt mortale sicut transgressio precepti.

¶ Si adiurauit prelatos vel socios vel inferiores per modū deprecationis intendens reducere ad iuramētū ad aliquid boni faciendū: nō est malū vel veniale.

¶ Si leuiter et sine causa est adiuratus non faciens illud nō peccat. Abo.

¶ Si adiurauit demones per modū precis vel ad fiendum aliquid ab eis: vel aliquid obtinendum auxilij ē mortale: nisi quis faceret ex familiari consilio spiritus sancti: vel nisi ex quadam simplicitate: querens ab obsessis a diabolo: sed per modum coactionis licet eos adiurare ne nobis noceant. ¶ Si adiurauit creaturas irrationabiles ne diabolus eis vtatur in nostrum nocumentū licet. Si autē vt demū operetur in eis mortale est vt incantatores serpētium

¶ Si in cātilenis et turpibus fabulis miscuit deum et sanctos: et in narrationibus turpibus et amatorijs est mortale: alias veniale nisi faceret in cōtēptū dei.

¶ Tertiū preceptū de obseruatione festorum cōtinet duo.c. ¶ Primum.

Sabbata sanctifices. Quia quantum ad determinationem dierum: istud preceptum ē de iure positiuo: ideo hic annectere potes de ieiunijs ecclesie et de auditione misse. ¶ Primo ergo si fecit aliquod manuale opus diebus dominicis et festiuis: vel alias preceptis ab ecclesia extra necessitatem: quia mortaliter peccauit si per notabile spatium secus si fuerit aliqua puncta. ¶ Si vero ex necessitate vt quia hostes expectantur vel veniūt inundationes aquarum et huiusmodi tunc licēt remouē blada et supellectilia et huiusmodi: et debēt obseruari de vespera in vesperā.i.de sero ad sero.de cōse.di.3.c.pnūciandū.et hic requiritur magna prudentia in consulēdo.

¶ Si vendidit vel emit diebus festiuis non comestibilia de die in diem: vt panem vinum caseum carnes et huiusmodi mortaliter peccauit. ¶ Si per modum negociationis non in casu magne necessitatis. In nundinis tamen ex quo prelati ecclesiarum tolerant: si non dimittunt audire missam secundum Pe. de pall. videntur excusari qui mercantur in diebus festiuis scilicet a peccato mōtali.

¶ Si fieri fecit aliquod predictorum a suis filijs discipulis seruis laboratoribus sine necessitate peccat mortaliter mādās et exequens. Si tamen mādās seu magister vel patronus nō habet necessitatē: sed discipulus eius vel seruus vel rusticus habet necessitatē: ita quod aliter nō posset viuere: vel quia discipulus nō obedit aliquādo magistro in his diebus vendēdo vel faciendo aliquod exercitiū eius artis pro aliquo tempore. Et nec iste nec alius de illa arte vult cōducere eū secū et aliud exercitium nescit facē: videtur ipse excusari Nam si in obsequium ecclesiarum paupercularū aliquando licet aliquid laborare diebus festiuis secundum doctores: quanto magis licet pro sustētatiōe vite eius in necessitate tutius tamen esset eligere aliquā artem si posset.

¶ Similiter de scriptoribus pro precio et cōficiētibus instrumenta et indicātibus

⁊ facientibus longas dietas non causa cupiditatis sed necessitatis: quia nõ bene aliter potest fieri. ¶ De barbitonsoribus ⁊ huiusmodi. Medicinalia autem semper licet facere ⁊ medicari ⁊ talia vendere. ¶ Si per totum diem festiuum vacauit ludis venationibus aucupijs choreis ⁊ alijs vanitatibꝰ mũdi. Frequenter enim in his occurrunt mortalia peccata: ⁊ si ꝺ se ista non sint mortalia. Quod etiam mortale peccatum diebus festiuis cõmissum sit grauius patet: ⁊ ideo de huiusmodi confitendum est.

¶ De auditione misse diebus dñicis ⁊ festiuis.

Si non audiuit totam missam diebus illis: sed omisit: vel ex cõtemptu: vel ex cupiditate lucrandi vel cã eundi ad solatiũ: vel ad conuiuia: seu ex negligentia vel ignorantia crassa mortaliter peccauit: ⁊ toties quoties dimisit. Idẽ si audiuit: sꝫ non totam dimittendo notabilem partem. de conse. di. i. c. missas. Secus vero est si modicaꝫ partẽ misse dimisit.

¶ Quod autem quis audiat in parochia sua vel alibi missã ꝓpriã ꝺ die: vl' aliam audiendo: vel non intelligendo verba: vel nõ audiendo: qꝛ submisse dr̃ vel audiat alibi seu a cõcubinario: vel simoniaco ⁊ huiusmodi: vel nõ simoniaco ⁊ concubinario: ex quo prelati ñ prouident super huiusmodi non vidẽtur simplices solicitandi: sed dimittẽdum conscientijs eorum vbi talia abũdant ſm Pe. de pal. ⁊ Guil. durañ.

¶ Dimittens vero auditionem misse ex infirmitate vel ex tali occupatione quam non potest dimittere: vt seruire infirmo: vl' alia iusta causa: puta quis manet in castris excusatur. ¶ Excusantur etiam puelle que dimittũtur a parentibus domi: nõ tamen eũtes ad choreas: vidue etiam que manent ĩ domo clause per menses: nõ excusantur: secus si per dies. 15. vel per mẽsem.

¶ De obseruatione ieiunioꝝ. c. z.

Si quis dimittit ieiunia eccl'ie vel quadragesime: quatuor tẽporum: ⁊ vigilias festorũ christi: ac apl'orum ⁊ sanctorũꝫ post. zi. annuꝫ peccat mortaliter: nisi habeat causam legitime eũ excusantem: vel saltẽ existimet se habere: puta cum est satis debilis: vl' videt' sibi eẽ ꝑpt' qꝺ credit nõ posse ieiunare sine notabili corporis detrimento: lꝫ ſm veritatẽ possit: talis ñ videt' ꝺ facili ꝯdẽnãdus ꝺ mortali: ex quo paratus erat obedire precepto si credidissꝫ se posse: aliter est mortale: ⁊ totiens quotiens dimisit aliquẽ diem ieiunij: quilibet enim dies est sub vno peccato: ⁊ inde post. zi. annum inducendi sunt iuuenes ad ieiunandum sed etiam interrogandũꝫ est de numero dieruꝫ quos dimisit: ⁊ qua ꝺ causa Si vero notabiliter anticipauit horã comedẽdi: puta circa horã tertiam sine causa legitima nõ est ieiunium: vnde ⁊ mortale. hora antẽ congrua ẽ esse nonam. tardare autem post nonam ñ est vicium: nisi fiat ex superstitione.

¶ Si cum ieiunauit ex statuto eccl'ie vel ex voto: vel ex iniunctione confessoris comedit de sero frustrum panis: vel de pluribus fructibus: aut confectionibus: vel de vno genere tm̃: sed in magna quantitate ieiunium fregit.

¶ Si vͦ aliqd cõfectionũ sumit ĩ qua

quantitate non soluit ieiunium: nisi fi
eret in fraudem ad nutriendu3: sed su
mendo aliquid fructuum per modu3
medicine ne sc3 vinu3 lauet stomachū
non videtur esse malum. ¶ Potest au
tem quis in die pluries bibere sumpto
prandio: ꝛ non frangit ieiunu3 nisi fi
at in fraudem vt dictum est. ¶ Debi-
les ꝛ multum laborantes itinerantes
peregrinātes ac nutrientes pauperes
ꝛ huiusmodi: quō ꝛ qn̄ a ieiunio excu
sentur vide plenius ī sūma.

¶ Quartū preceptū ꝺ honore parētū
ꝛ h3 duo. c. ¶ Primum.

Habeas in honore parentes
quere primo. ¶ Si dixit ver
ba cōtumeliosa vel oppro-
briosa parentibus morta-
liter peccauit: ꝛ multo magis si verbe
rauit etiam leuiter. ¶ Idem si paren-
tes irrisit. ¶ Si blasphemauit vel ma
ledixit: ipsis defunctis ꝛ viuis. ¶ Si n̄
obediuit eis in licitis ex contēptu pec-
cauit mortaliter: etiam in paruis reb⁹
secus si ex negligentia in rebus nō mľ
tum ponderis. ¶ Si non prouidit ne
cessitatibus eorum: cum posset morta-
le est. ¶ Si non impleuit legata facta
ab eis ad pias causas. sed multum di-
stulit propter incommoditatem cum
tamē posset peccauit mortaliter. ¶ Si
non reuerenter se habuit: sed cōtēpsit
vel dure locutus est: vľ prouocauit ad
iram vel non supportauit eos: vel dili
genter nō ꝓuidit: veniale est.

¶ De gubernatiōe familie. c. 2.

Si non prouidit magnis neces
sitatib⁹ vict⁹ ꝛ vestitus filiorū
vxoris seruorum: cum posset ex auari
cia: vel crudelitate mortale est. ¶ Ite3
si propter hoc illegitimos filios misit
ad hospitale: vel seruos qui sibi bene
seruierunt. ¶ Si non adhibuit diligē
tiam ad hoc vt boni essent: ꝛ mandata
dei ꝛ ecclesie obseruarent: vt de confes
sione cōmuniōe auditione misse ꝺ ho
nestate ꝛ huiusmodi: ꝛ si notabilem in
hoc cōmisit negligentiam: non curan-
do vel non corrigendo mortale est: vel
veniale graue. ¶ Si dixit vxori ver-
ba contumeliosa vocando scortū ꝛ hu
iusmodi: vel vēberauit aspere sine cau
sa rationabili: sed ex iniuria mortale ē
secus si alias ei dura ꝛ aspera vēba lo
quitur. ¶ Si vxor contendit cum vi-
ro in licitis reb⁹ nolēs obedire ex hoc
prouocans eum ad blasphemandum
deum vel sanctos vľ ad aliud grande
inconueniens mortale est: si est occasio
data ad hoc. ¶ Si vir permittit vxo-
rem facere vanitates aut ornatus: vel
tripudiatus ꝛ huiusmodi: ꝛ alia mul-
tum prouocantia ad lasciuiam morta
le videtur: si vero non videtur multu3
excessus veniale. ¶ Mater que mittit
filias ad choreas ꝛ alias mundi vani-
tates: ꝛ non ducit ad missam confessio
nem communione3 peccat mortaliter
ꝛ nō videtur posse excusari a mortali.
¶ Si dominus vel domina non pro-
uidit necessitatibus corporalibus ser-
uorum ꝛ ancillarum ꝛ infirmos mit-
tit ad hospitale ꝛ non curat de necessi
tate eorum: vel non dat eis habilitate3
ad confitendum cōmunicandum au-
diendum missam cū possit: vel facit in
festis laborare: mortale ē ī quolibet ho
rum.

¶ Si nimis dure vel nimis remisse alias se habuit in gubernatiõe familie in quo oẽs delinquũt ẽt perfecti cõiter veniale est.di.25.c.qualis.

¶ Quintũ pceptũ d homicidio.c.vnuz.

Non occisor eris. ꝛ primo q̃re. Si occidit extra ordinẽ iuris aliquem voluntarie: vel preter intentionez a casu: dando operam rei illicite: vt in ludo noxio: vt ad saxa vel etiam rei licite: sed non adhibendo debitam diligẽtiã vt proijciendo tegulas de tecto mõtale est ꝛ casus episcopis reseruatus.

¶ Item si ex necessitate euitabili ꝛ etiam ineuitabili: ad quã peruenit ex culpa: puta quia adulter est inuẽtus a viro mulieris adultere qui vt mortẽ euaderet eum occidit. interrogandum est de causa homicidij. ¶ Si iudex occidit aliquem innocentẽ ƒm iura: vel aliquem nocentem: sed preter ordinẽ iuris: vel secundum processũ ordinariuz sꝫ nõ habẽs legitimũ dominiũ: vel habens ptãtẽ: sed nõ ex iusticia: sꝫ ex vindicta: vel auaricia: vel crudelitate: ꝛ est casus episcopalis: nisi in vltimo pũcto

¶ Si mulier grauida quesiuit aborsum per medicinas vel labores: vl' per alium modum: etiam si non sequatur effectus est mortale in ea: ꝛ in quocũqꝫ consulente ꝛ operante ad hoc: nõ tamen est casus episcopalis. ¶ Si vero sequitur effectus ꝛ puerperiũ erat formatum in vtero: homicidium ẽ in ea ꝛ ĩ cooperãte ꝛ cõsulente: vñ casus episcopalis est. ¶ In aliquibus etiã locis si nõ seqtur effect⁹ p synodales ↄstões est episcopalis ꝛ alicubi est excõicatõ.

¶ Si occidit mater filium: vel filiam spõte ad occultandũ crimẽ suũ grauissimũ est: ꝛ multo plus si nõ baptizatũ.

¶ Si pater filiam vel frater sororem fornicãtẽ: si vir vxorẽ: si vxor virꝝ ppt odiũ vel amorẽ ad aliquẽ aliũ: si filius patrẽ vel matrẽ ex ira vel auaricia: vl' fratrẽ frater grauissima sunt ꝛ digna magna penitẽtia ꝛ episcopo reseruata. ¶ Et nota ꝙ episcopi solent cõiter eos mittere qui ire possunt ꝑ casu homicidij ad penitentiarios curie ad terrorem incutiendum. Si tamen nolunt possunt absoluere tales per se: vel per alios: ideo pape nõ reseruatus. ¶ Si mater vel nutrix suffocat filium: vl' filiam quem tenet iuxta se inaduertenter opprimens eum mortale est propt̃ negligentiam ꝛ est episcopalis. ¶ Si mulier grauida preter intẽtionẽ abortitur: si cõmisisset ibi notabilem negligentiam: puta quia nimis saltauit: vel quia nimis inordinate laborauit: vl' ꝑpter inordinatas lasciuias nõ esset absqꝫ mortali peccato. ¶ Idem in viro vel alio percutiente eam vnde hoc sequit̃ secus vero si non esset in causa. Si qs etiam non occidit tamen mutilat aliquod membrum: vel reddit inutile: aliter extra ordinem iuris vl' vulnerat vl' alias percutit aliquem ex iniuria peccat mortaliter. ¶ Item si iniuste incarcerat: vel tenet per violentiam ne liber possit abire nisi faceret per pũctum tẽporis ad impediendum malum eius.

¶ Si clericum habentem tantum primam tonsuram est excommunicatus.

¶ Si quis verbo vel mãdato. s. mãdãdo psuadẽdo cõsulẽdo ratificãdo vl' incitãdo coopat̃ aliqd pdictoꝝ vl' mortẽ vl' corporalẽ lesionẽ peccat mõtalit̃

etiā si nō seqnat effectus. ¶ Sz si seqt effectus grauis: ē: & si pcussit: vl' huiusmodi: incarcerat⁹ eēt cleric⁹ vl' religiosus in quolz predictoꝝ casuū pcutiēs: vel includēs ē excōicatus: nisi eēt platus eius qui hec faceret cā correctiōis. Et vbi in pdictis .s. mandato consilio cooperatione vl' facto si esset enormis iniuria facta clerico vel religioso non potest absolui citra sedem apostolicaz vel legatum vel summū penitētiariuz.

¶ Secus vero si non esset enormis iniuria. De huiusmodi materia habes diffuse in .4ª. parte summe. Enormis iniuria dicit quando ad mutilationē membri seu effusionem sanguinis magnam. s. per vulnus illatum pcessū fuerit. Aut si in epm: vel in abbatem proprium manus violenta iniecta sit: vt. c. cum illoꝝ de sen. excō. Aut. n. dicitur enormis arbitrio boni viri ex circunstantijs locorum temporum personarum: vt insti. de iure naturali. §. atrox. Uel si est facta religioso: quia non absoluitur talis citra sedem apostolicaz vel legatum eius: vel eius sūmum penitentiarium: secus vero est si non essz enormis. ¶ Siquis īterfecerit: vl' mādauerit: vl' fecerit interfici aliquē christianū p assassinos: ēt si nō seqtur effectus ē excōicatus & depositus oī gradu ordine & dignitate seculari: vl' ecclesiastica. & silr receptor & defēsor huiusmodi assassinoruz. c. pro humani. de homi. li. 6°. Dicuntur assassini quidaz heretici. vide de hoc ī 4ª. parte sūme ti. i.

¶ Siquis desiderat mortem alterius deliberata rōne in malum alterius: siue ex odio siue īuidia: siue ex auaricia vt habeat eius bona: vl' ex luxuria vt aliā accipiat: vl' ex supbia vt ī platōne succedat: vl' ex accidia ne hēat cām gubernādi eū: vl' vt sit magis liber: & ñ habeat corripiētē: in quolz hoꝝ ē mortale. secus autez si hoc desiderat: ne ipemet vl' ille deū amplius offenderet: vl' ne peior efficeretur: aut ne bonis psonis vl' ecclesie dei noceat sicut tyrāni.

¶ Si vero quis ex impatientia & ira pcutit seipsum iniuriose peccat mortaliter: & si clericus sit est excōmunicatus secus si ex zelo deuotionis ad reprimēdam carnem vel tentationes: nō tamē licet abscīdere aliquod membrum: alias peccaret mortaliter & efficeretur irregularis: & si ē cleric⁹ esset excōmunicatus. ¶ Si occidisset vel vulnerasset aliquem in loco sacro esset sacrilegiuz & ecclesia violata. ¶ Si per violentiā etiam si sit officialis eduxerit malefactorem vel debitorem d loco sacro: vel fecerit capi eum peccauit mortaliter.

¶ Si fecit vl' fieri fecit torneamētū: vl' aliud spectaculum vbi sit periculū vite mortale peccatum est.

¶ Sextum preceptū d luxuria actuali & spēbus ei⁹. c. vnum.

Non mechaberis. Luxuria actualis que ɔmittit extra matrimonium: semper est mortale peccatum in oībus speciebus suis: que omnes hic ponunt qꝛ distincte oportet eas confiteri: vl' interrogare ɔfitētes si a seipsis nō dicūt nullo modo tamen necesse est interrogare de his oībus nisi necessitas cogat ne qs addiscat quod nescit sed ꝑut cōuenit personis q̄ cōfitentur: & cū habetur vltima spēs non ē vltra descēdēdū

ad alias particulares circunstantias nõ necessarias: ꝛ cauto ac honesto modo interrogandum est. ¶ Si cognouit solutus solutam que dicitur fornicatõ. ꝛ si est meretrix vel serua sua vł alterius vel vidua: ꝛ etiam si tales induxit ad peccatum. ¶ Si tenuit cõcubinam ꝛ q̃nto tempore: q2 vltra fornicationem est ibi scandalum proximorũ: quia publicum: licet sit fornicatio.

¶ Si virginem deflorauit extra matrimonium quod dicitur stupruz: ꝛ si seduxit eam promittẽdo ducere ĩ vxorem cogendus est in foro cõsciẽtie: vel ducere eam in vxorem sibi: vel eaz dotare si potest: ꝛ iniuriatus est parentibus eiusdem: si hoc nescierũt. ¶ Si ipe solutus cognouit vxorem alterius: vel ipse vxoratus cognouit solutam quod dicitur adulterium: ꝛ est duplex quando vterqꝫ est cõiugatus. ¶ Si intulit violentiam alicui quod dicitur raptꝰ: ꝛ si contra voluntatem parentum grauiꝰ est. ¶ Si nupte vel virgini vł moniali grauissimum est. ¶ Si cognouit consanguineam suam: vel cõsanguineam vxoris sue vsqꝫ ad quartuz gradũ ꝯsanguinitatꝭ vł affinitatꝭ: ꝛ dr̃ ĩcestꝰ.

¶ Idem de muliere que permittit se cognosci a consanguineo viri sui. ¶ Si cum moniali scelus est operatus: vł cũ habente professionem castitatis: ꝛ dicitur sacrilegium. Idem si mulier cum clerico religioso prelato ordinario: et huiusmodi. ¶ Si cognouit cõmatrez vel quam tenuit ad baptismum filiam spiritualem vel chrisma: vel quam audiuit in confessione: ꝛ dicitur incestus vel sacrilegium. ¶ Idem de muliere que cum compatre se miscuit voluntarie. ¶ Si per semetipsum vigilãs ꝛ voluntarius se polluit: ꝛ dicitur mollicies siue manibus proprijs vel alijs modis. de modo non est interrogandum.

¶ Si cum masculis operatus est turpitudinem: vel femina cum femina: vł vir cum muliere extra vas debitum: ꝛ dicitur viciuz sodomiticum. ¶ Si cũ brutis operatus est nephas: ꝛ cum quibus: ꝛ dicit̃ viciũ bestialitatis. ¶ Si diebus festiuis aliquod horum operatus est: quia grauius est: ſʒ aliquos vero necesse est confiteri huiusmodi circunstantiam: quia mutat speciem peccati. ¶ Si in ecclesia vel in loco sacro aliquod predictorum cõmisit: quia dicitur sacrilegium ꝛ per hoc violat̃ ecclesia: ꝛ si istud esset manifestum esset reconcilianda ecclesia. ¶ De peccatis vero q̃ ꝯmittũt̃ ĩ cõiugio. s. tactibꝰ ꝛ actibus ĩhonestis ꝛ osculis ac verbis ꝛ huiusmodi: dicetur in. c. d luxuria. ¶ Nota tamen ꝙ d iure cõmuni peccata luxurie non sũt reseruata episcopis: nec pro aliquo illoruz est lata sententia excõmunicationis a iure: sed communiter per synodales cõstitutiones episcoporum aliquos ex dictis casibus sibi magis reseruant: vt incestum sacrilegium. s. cum monialibus. aliqui vero episcopi vicium bestialitatis. alij etiaz vicium sodomiticum ꝛ quedam alia ĩ quibus est lata sententia excõmunicationis per synodales constitutiones. Et ideo quere in diocesibus in quibꝰ audis confessiones.

¶ Nonum preceptum de luxuria mẽtali ꝛ eius speciebus. c. i.

Circa nota ꝙ cogitationes ꝯmittẽdi aliquod peccatũ luxurie:

que sunt cum cōsensu rationis semper
sunt peccata mortalia ⁊ contra hoc p̄
ceptum. Non desiderabis vxorem p
ximi tui: ⁊ sunt diuersaꝝ specierum: si
cut sunt opera carnalia: licet nō ita gra
uia mortalia sicut opus exterius ꝯmis
sum. ⁊ cum dicit penitens se habuisse
cogitationes quibus ex ratione consē
sit: interroget confessor erga quas per
sonas: ⁊ cum quibus habuerit: quia si
erga cōiugatam est adulteriu. Si ad
solutā ⁊ ipse sit solutus est fornicatio.
Si cum cōsanguinea est incestus. Si
cum masculo est sodomiticum. Si cū
virgine extra matrimoniū est stuprū.
Si cum religiosa est sacrilegium. Si
per violentiam est raptus. interrogan
dum etiam est quotiens habuit huius
modi cogitationes ad aliq̄: quia toti
ens peccauit mortaliter. Si per inter
ualla temporum hoc fecit videlicz ra
tione desiderat fornicari cum aliqua:
postea vero se occupat in aliquo nego
cio vel cogitat de gubernatione dom⁹
⁊ huiusmodi: ⁊ exinde iterum delibe
rat fornicari peccat denuo mortaliter
⁊ sic deinceps. Sed si continue ver
satur in tali cogitatiōe per horas: vnū
tm̄ peccatum est: sed tanto graui⁹ quā
to diutius perseuerat cogitando. Itē
si mutat cogitationes de vna persona
ad aliam: vel ad diuersam speciē cum
eadē persona deliberās per se de qua
libet semper d̄ nouo peccat mortalit̄.
Unde si centuz mulieres videret vnaz
post aliam: ⁊ ad quālibet specialit̄ ani
mum determinat: centum mortalia cō
mittit. secus si vna cogitatiōe hoc ap
petit: q̄r vnū ē habens deformitatē tot
peccatoꝝ. Interrogandū est si diebus
festiuis discurrit per eccl'ias procādo
mulieres: ⁊ si philocaptus ex aliq̄ secu
tus ē eā: ⁊ q̄nto tpe. qd̄ dicitur de viro
idem dicenduz ē d̄ muliere erga virū.
¶ Delectatione morosa in cogitatio
ne supra dictum est in. c. d̄ luxuria.
¶ Si mulier ꝯtentat̄ habē amatores
⁊ cū perpēdit aliquē vel aliquos pca
ri vel eaz amare carnaliter: pōit se ad
fenestram: vel vadit p aliquē locuz vt
videat̄ ab eo: vl̄ ponit se in ecclesia: vl̄
alio loco publico: vbi discurrunt iuue
nes ad procañ: mortale ē: etiā si nō ap
petat peccare cum talibus quia occa
sionem ruine prestat: extra de iniur.
⁊ dam. da. c. fi.
¶ Septimū preceptū de furto nō faciē
do: ⁊ de vsura que diuer. modis fit: ⁊
hz. 8. c.

Furtum non facies. De vsur
patione rei aliene que ī hoc p̄
cepto phibet̄ nota q̄ in omni
bus infrascript. speciebus est mortale
peccatū: ⁊ tenet̄ ad restōem ei a q̄ res
capta ē. Quod si ille ignorat̄ vel non
inuenitur pauperibus eroganda est: ⁊
nō solū q accipit: sz ēt heres ei⁹ si tm̄ de
bonis eius ad eū puenit. c. michael ex
de vsuris.
¶ Circa vsurā q̄re pmo.
Si mutuauit pecuniam nume
ratā: vel aliquid eoꝝ: que vsu
cōsumuntur: vt frumentuz vi
num oleum ⁊ huiusmodi intētiōe ali
qd recipiēdi vltra suū capitale: ⁊ illud
plus quod accepit tenetur restituere.
¶ Si mutuauit super pignus rei mo
bilis: puta vestis equi ⁊ huiusmodi vl̄
īmobil̄: vt dom⁹ agri ⁊ hi⁹: ⁊ iterī acci
pit vsufructū pignor.: dū alius tenuit

pecuniaz suā vsura ē. Excipitur tamē casus qñ gener accipit possessionem ī pignus a socero suo: quousq3 dat sibi dotez: ⁊ sustinet onera matrimonij nutriendo vxorem suam: extra de vsuris c. salubriter. Si posuit pecuniam penes mercatorem vel artificem cum intentione aliquid ꝑcipiendi vtilitatꝭ licz non fiat pactum ꝺ hoc: sed ponit in discretione eius volens in omni casu capitale suum saluum vsura est: sz si vult ita participāe ꝺ dāno sicut ꝺ lucro: tūc licz etiā cū pacto: ⁊ in hoc solent etiaz offendere mulieres ꝺ dotibus suis: ⁊ dicūtur vulgarit deposita sz ē vsura .c. pleriq3. 14.ª q. 3.ª ī tex. ⁊ glo.

¶ De soccedis animaliuz.

SI in soccedis animaliū pecoꝝ bouū ⁊ huiusmodi: ita paciscitur vt capitale sit saluū ē vsura: sed si nō ē saluū sz nimis grauatur vna pars non est vsura: sz iniusticiā.

¶ Si ī emptiōe fructuū terre vꝉ aliaꝝ reꝝ ex eo ꝙ añ per aliquos menses q3 reciperet fructus: vel alias res soluit ꝓcium: ⁊ ꝓpter hoc emit minus iusto ꝓcio: vel si valebat decē emit ꝓ nouem vsura est. Secus si faceret hoc quia verisimiliter ꝑt etiā minꝰ valere q3 illud quod soluit vz octo.

¶ De venditione ad terminum.

SI vendidit ad credentiaz: seu terminū pānos laneos lineos de serico: vel alia quecūq3 maiori precio q3 ad ɔtātos: qa si vēdidit sic plus iusto precio rōne dilatiōis vsura ē. Si vō nō vēdidit plus iusto ꝓcio sz nō vult facere ita bonū foꝝ ei sicut illi q dat pecuniā numeratā sibi non ē vsura. Tho. ⁊ ex ꝺ vsuris. c. nauiganti ⁊. c. in ciuitate tua.

¶ De cambijs.

SI fecit cambia minuta: puta de vno floreno aureo ad monetam: vel econuerso accipiendo aliquid ꝫm cōmunem cursuz ñ est illicitum. ¶ Si fecit cambia realia per litteras de loco ad locum ⁊ non ficta: est licitum moderatum lucruz.

¶ Si fecit cambia que vulgariter dicunt sicca: vt ꝑ venetos a libre ꝺ grossi vsura est: q2 realiter ē sibi mutuū sz sub spe lucri. hec frequētant florentie.

¶ Si tutor vel curator pupilloꝝ: vel procurator ⁊ factor cuiuscunq3 pecuniam pupillorum vꝉ patronorum dedit ad vsurā in vtilitatem illorū vltra peccatū mortale cōmissuz in casu quo illi nolint vel nequeant restituere: quia illi qui habuerunt vtilitatem principaliter tenentur: sed non restituentibꝰ illis tenetur ꝓcurator tutor ⁊ curator ⁊ huiusmodi. ¶ Siqs emit agrū vꝉ domuz multo maiori ꝓcio q3 valeat: ītēdēs ꝙ vēditor reemat ab eo deducēs hoc ī pactū ⁊ ipe īterī fructꝰ recipiat vsura paliata est.

¶ De mutātibus sub spe.

SIqs ꝓpter pecuniā mutuataz aliqñ petit: vꝉ sperat ꝑncipaliter habē ab eo aliqꝺ obsequz vel vtilitatē q̄ precio possit estimari: vt opēa laboratoꝝ vꝉ bouū ad coleñ. terras: vꝉ mutuatiōem iumētoꝝ: vel aliquod donum: vꝉ vt procuret ei officium vel beneficium ecclesiasticum vel seculare. Uel ꝙ det sibi ꝓpter hoc plꝰ de fructibus terre eius quam colit vsura est. Et quādo ꝓpter hoc ñ ab eo cui

mutuauit: sed ab alio vt a domino vel
a cõitate recipit vtilitatẽ: exinde debȝ
illud pauperibus erogare.

¶ De accipiẽtibus ad vsuram.

Siquis accepit mutuo ad vsu-
rã nõ ad prouidẽdũ sue neces
sitati sed vt det ipse ad vsurã:
vl' ludat: vel al's male vtat' peccat mor
taliter. Idẽ si eũ inducit ꝙ al's ñ erat
feneraturus. Pe. ꝺ pal.

¶ De faciẽtibus statuta ĩ fauorẽ vsu-
rariorum.

Si fieret statutũ in aliqua ciui
tate vel castro vel loco ꝙ vsu
re soluãtur: vl' ꝙ solute ñ pos
sint repeti: aut repetite nõ debeãt resti
tui: excõicati sũt ꝙ faciunt huiusmodi
statuta: ⁊ qui iudicant ẜm ipsa. Unñ il-
li qui faciũt capitula cũ iudeis: vt dñi
⁊ cõitates continentia ꝙ possint feneã
ri: vel ꝙ nõ possint repeti ĩ iudicõ vsu
re extorte ab eis ⁊ huiusmodi videtur
incidere in hanc excõicatiõeȝ. Dñi ve
ro qui hoc faciunt ⁊ ciues ꝙ hoc cõsu
lũt ex ꝺ vsuris clemẽtina. ex graui.

¶ Capitulum. z.

De emptione vero denariorũ
montis vt florentie: vl' impre
stitoꝝ vt venetijs: vel locorũ
vt ianue: qꝛ aliqui ponũt contractum
esse vsurarium: alij v̊o ñ .s. cõtrarium
tenentes. Ideo nemini consulas vt fa
ciat cõtractũ: factũ vero si potes ĩdu-
cere vt post mortẽ ipsius vl' vni⁹ alteri
us finiat vel satisfaciat cõitati: vel det
pauperibus bonũ erit. Si v̊o ñ vult
adherens opinioni ꝯtrarie: non facile
cõdẽnes: qꝛ in huiusmodi ẜȝ doctores
nõ ẽ precipitanda sñia: ꝺ his ⁊ alijs su
pradictis habes in secunda parte sum
me. ti. z°. ꝺ vsuris.

¶ De fraudulẽtia ꝙ multis modis cõ
mittitur. c. 3.

De fraudulentia que fit: vel in
rei substãtia: vendendo vnã rẽ
ꝓ alia: vt vinum limphatuȝ ꝓ
puro: carnes pecudinas ꝓ castrat] ce-
ra ⁊ aromata cum alijs mixturis. vl' ĩ
quãtitate dãdo mẽsuras ⁊ põdera di
minuta: puta vncias nouem ꝓ libra. vl'
in qualitate: vt reȝ prauã pro bona: vt
pannũ ferrũ corium aromata anima-
lia defectuosa fruct⁹ ⁊ huiusmodi: ⁊ in
his si notabiliter dãnificauit proximũ
peccauit mortaliter ⁊ tenet' ad restitu
tionem. Si parum nec plus intendẽs
venialiter ⁊ pauperibus erogetur.

¶ Si vẽdidit rẽ aliquã multo maiori
precio ꝙȝ valebat ẜm cõem estimatõeȝ
illi⁹ tẽporis aduertenter peccauit mor
taliter: ⁊ tenet' ad restitutõeȝ si ꝓxim⁹
notabiliter ledit': secus si paꝝ. Ideȝ si
emit minori precio ꝙȝ valeat ex ignorã
tia venditoris. Si fraudauit iustas
gabellas ⁊ pedagia tenet' comunitati
restituere: si multũ vl' ẽt paꝝ: sȝ tamen
intendens multũ mortale est.

¶ De falsificatione. c. 4.

Siquis falsificauit aliqꝺ ĩstru
mentum vel falso scienter vti-
tur vltra mortale tenetur ad
omne damnum quod inde sequitur.

Siquis falsificauit litteras papales
vel falsificatis scienter vtitur est excõ-
municatus: cuius absolutio pape reẜ-
uat'. Si qs ex falsa cã suggesta qua
expressa nõ obtinuisset bñficiũ qꝺ rece
pit: lȝ ñ sit excõicat⁹ tñ tenet' ad rñõeȝ
ei⁹ qꝺ sic recipit seu ad renũciationem
bñficij vel reassignatiõeȝ ⁊ huiusmodi

¶ Siquis falsificauit monetas vltra peccatum tenetur ad restitutionem. Idem si falsis scienter vtitur ⁊ etiam ipse qui in huiusmodi fuit deceptus.

¶ Siquis falsat mensuras vel pōdera ciuitatis vel cōitatis: vel falsis sciēt' vtitur vltra mortale tenet' ad restōnē ⁊ omniū dānoꝝ inde sequetium. Siqs falsat lr̄as prelatoꝝ vl' sigilla: vl' alioꝝ vltra mortale tenet' ad satisfactionem omniū dānoꝝ inde sequentium. Idē ꝺ falsificāte libros vl' alias scripturas in dānū alioꝝ. Et nota ꝙ ꝯ falsificantes instrumēta vl' cōstōes ꝑ synodales litteras vel alia in aliqbus locis lata ē sniā excōicatōis.

¶ Excōicatio papalis.

SIquis in bullis papalibus apponit: vel remouet vnā lr̄am vel pūctū ſm Hosti. ē excōicatus excōicatione papali que fit ī curia nā in iure cōi nō habetur: ⁊ hoc si bulle habēt vigorē: nam si expirasset eaꝝ valor: puta q2 erat gr̄a ad tp̄s ⁊ expirasset si totū raderetur: n̄ icurreret qs excōicationē: nec in aliquam penam: Ricardus.

¶ Capitulum quintū ꝺ iniusticia que fit in iudicō.

DE iniusticia vero que fit a iudicibus assessorib9 aduocatis ꝓcuratoribus ⁊ notarijs: ⁊ de quibus debēt interrogari dicetur īfra

¶ Si officialis qcūq3 dat īiustā sniā3 sciēter vl' ex ignorātia crassa ⁊ supina tenetur parti lese ad satisfactionē oīs dāni: nisi satisfaciat ille ꝓ quo est lata sniā: ⁊ similiter assessor vel alius q ad hoc cooperat': ⁊ peccant oēs mortalit' aduocatus ⁊ procurator qui sciēter defēdit iniustā causā. ¶ Si obtineāt sil'r tenētur parti lese ad satisfactionē insolidū. ¶ Si non satisfaciat clientulus. Idē si perdidit iustā causam ex ignorantia crassa vel negligentia. ¶ Accusator ⁊ testis scienter procedentes ꝯtra aliquē falso: tenentur de omni damno ipsi accusato: ⁊ peccant mortalit'. Dn̄i qui grauant subditos in collectis iniustis tenentur ad restitutionē: ⁊ ꝺ vicijs eorū ꝺ quibus sunt interrogādi habes in 3ª parte. c. z.

¶ De furto. c. 6m.

SIquis rē aliquam occulte īuito dn̄o: non solum abstulit ab extraneo: sed etiā filius parētibus: vxor viro: seruus domino: discipulus magistro: socius socio: cōsanguineus consanguineo furtum est. Si est quid notabile damnum: vnde ⁊ mortale ⁊ tenetur ad restitutionem. ¶ Sec9 si quid minimum: vt aliquos fruct9: ⁊ quatrinū ⁊ huiusmodi. Si rē sibi mutuata remittit: vel aliā rē alteri9 veniētē ad manus eius nō restituit furtū fecit nisi ille tātūdē haberet ꝺ suo certitudinaliter quod non vult restituere.

¶ Si inuēta q̄ nō habent' ꝓ derelicto nō restituit sed sibi retinuit. Et si p9 inqsitionē nō reperitur cuius sūt īuenta debet pauperibus erogare: alias esset mortale: nisi ipsi vt indigenti darent'.

¶ De thesauris inuentis multū stat' cōsuetudini. ¶ Si vsus est pignore ad sui vtilitatē contra dn̄i rei voluntatē

¶ Si vsus ē re ꝯmodata ad aliū vsū q̄3 fuerat cōmodata: vel re deposita sine licentia deponētis nisi presumat dominum rei esse contentum tenetur huiusmodi de illa vtilitate.

¶ Si relegiosus dedit de bonis monasterij sine licentia superiorum habita vel presumpta. ¶ Idē si aliquid occulte recipit vel retinet quod est mortale ⁊ proprietarius. ¶ Si prelatus expendit bona ecclesie in turpes usus deputata reparationi ecclesie vel pauperibus vel bona monasteriorū peccat mortaliter. ¶ Si aliqs recipit a religiosis aliquid sine causa rationabili: vel pro turpitudine: vel lucri acqsitōe: vel causa amicitie ⁊ parentele sine aliqua indigentia.

¶ De sacrilegio quod cōmittitur circa res sacras. c. vij.

De sacrilegio qđ est circa res sacras. Si imposuit vel dedit super hoc cōsiliū: vt īponerēt collecte clericis: siue ecclesiasticis psonis non habita licentia a romano pōtifice: ⁊ si secutus est effectus vltra mōtale tenetur ad restitutionē: ⁊ nisi post admonitionē desistat ē excōmunicat⁹

¶ Si fecit vel fieri fecit statuta cōtra libertatem ecclesiasticam: vel cōsuluit fieri vltra mortale tenetur de damnis factis: estq; excommunicatus ipse necnon scriptores ⁊ iudicantes ſm ea.

¶ Si vsurpauit patronatum đ nouo alicuius ecclesie vacantis vel monasterij: vel locorum piorum: vel bona ipsorum locorum vacantium est excōmunicatus. ¶ Si abstulit res sacras vt calices ⁊ paramenta đ loco sacro: aut rē sacram de loco non sacro: ⁊ furans in ecclesia res non sacras. ¶ Si effregit locum sacrum vt portas ecclesie vł locum religiosum: vel portas conuentus vltra peccatum ⁊ obligationem ad restitutionē tenetur đ īiuria ⁊ đ dāno: ⁊ est excōicatus: ⁊ ante denunciationem potest absolui a diocesano. Post denūciationem vero solū a papa vel penitentiario. c. cōquesti. extra đ sen. excō.

¶ Si fecit incendiū studiose in loco sacro vel religioso: idem iudicium est sicut de effractore: vt. d. c. peruenit. Incendiarij autem aliorū locorū đ iure cōi non sunt excōicati. In aliquib⁹ autē locis sic per synodales ↄstitutōes.

¶ Si legata facta ecclesijs: vł alijs pijs locis aut pauperibus non soluit integre: ⁊ si nimis differt peccat mortalit̄ nisi impossibilitas eū excuset: ⁊ alicubi est excommunicatio synodalis. ¶ Si clericus recipit beneficiū simoniace vltra viciū simonie oēs fructus illius beneficij furtiue accipit ⁊ tenet̄ ad restitutiōeȝ. ¶ Si plat⁹ eccłie ex dolo vł lata culpa amittit bōa eccłie tenet̄ ad restōeȝ. ¶ Si nō dedit laic⁹ decias vbi ↄsuetū ē dare tenet̄ ad restitutionē.

¶ De rapina violenta. c. 8.

Rapina est quando res iniuste aufertur per violentiam. Si rem alterius rapuit vltra mōtale ⁊ restitutionem ad quam tenetur debet etiam petere veniam si cōmode potest de iniuria violēter illata. ¶ Si quis est pirrata predans in mari quoscūq; indifferēter vltra mortale ⁊ restitutionē ad quam tenetur est excōicat⁹ papali excōicatiōe: vt pȝ per processuȝ qui fit annuatim ī curia ↄ huiusmodi secus vero ē đ illis qui faciūt hoc precise contra illos cum qbus habēt bellū

¶ Si quis est depredatus romipetas vel euntes vel redeuntes ab vrbe rome vel depredatus est portantes necessaria ad vsuȝ curie ē excōicatus a papa

¶ Si in bello iniusto depredat⁹ est ēt inimicos vltra mortale ꝛ restitutionē nō debet absolui: nisi disponat ī illo ꝛ in omni alio iniusto nunq̄ se reperire ¶ Si in bello iusto abstulit ab inimicis sicut faciunt stipendiarij: vł ab ecclesijs inimicorum tenetur restituere. ¶ Si inuasit hostiliter: vł discurrit p terras ecclesie vltra peccatū: ꝛ restitutionē ē excōicatus excōicatiōe papali per pcessuꝫ curie annualē. Nō q̄ oēs dantes cōsilium ad aggrediendū siue sumēdū aliqd bellū iniustū sine quorū cōsilio nō fuisset factū: vel fieri non poterat tenentur insolidum de omnibus damnis inde secutis. hec Rai. ꝛ alij. ¶ Si participauit in crimine rapine: vel furti vel alterius iniuste dānificationis in aliquo infrascriptorum modorum: qui continentur in his versibus. Iussio cōsiliū consensus palpo recursus. Participans mutus non obstans nō manifestans. tenetur insolidū. idest in totum ꝺ omni damno secuto quousq; isti qui passus est satisfactum sit. ¶ Intellige tñ hoc cum distinctiōe: vꝫ ad primū versū de tali iussione. vel cōsilio. vł ꝯsensu cooperatōis. vł palpo i. adulatōe. vel recursu. i. receptiōe latronū vel reꝝ ablataꝝ: tali dico adulatiōe ꝛ recursu q̄ sine huiusmodi ñ fuisset fc̄a rapina vel dānū: alˀs ñ teneret nisi inq̄tū peruenissꝫ ad eū ꝺ re rapta vel de q̄sto damno fecisset cum suis: vł q̄stum plus fuisset factum propter aliquod predictorum ab eo factorum. ¶ Quantū ad secūdū versū nota q̄ ñ obstans: nō manifestans: ꝛ etiā mutus tenētur qñ sūt officiales: ꝛ possūt impedire dānū ꝛ nō faciūt: alˀs non tenētur ad restitutionem licet peccent si possunt impedire damnum ꝛ non faciunt. Thomas in. 4. di. 2ª. 2ᵉ. Pe. ꝛ Alber. ¶ Item etiam plura dicit: vel plura de his referuntur super. c. sicut dignum de homicidio. ¶ Quantum ad participationem istud fieri potest mł tipliciter. Uno modo cooperando cū alijs ad rapieñ: ꝛ tunc ad illud tenetur quod recepit: vł damnificauit si ñ fuit in causa principali vel quasi. Scōo mō recipiēdo per viā doni ꝺ rapiā ꝛ ad illud tenet̄ qd recipit. Tertio mō p cōsūmatione rapine: vt vict⁹ vestit⁹ ꝛ huiusmōi: sic famłi raptoꝝ ꝛ famuli vsurarioꝝ: vł ipoꝝ vsurarioꝝ: q habēt oīa de rapiā vł vsura: ꝛ tenent̄ ad illud qd ꝯsumūt. ¶ 4º. mō p dotatōēꝫ vt marit⁹ q sciebat soceꝝ ñ habere nisi bona rapta ꝛ vsuraria ñ pōt recipere dotē: ꝛ si recipit tenet̄ restituē. Si aūt filia r̄manet vidua tenet̄ restituē dotē qꝛ de alieno ē: sꝫ si nesciebat eē: tē diuē sa est opinio īter doctores. Utrū teneatur marit⁹ eius vł filia: sꝫ filia videt̄ teneri. ¶ 5º. per emptionē rei rapte vł furtiue: ꝛ si scienter fecit ob sui vtilitatem: vltra mortale tenetur ad restitutionē si inuēit dñm rei: si vō nō reperit pauperibus erogare tenet̄: vł pciū ei⁹ ēt si iā ꝯsūpsisset. si vēo ignorāter siue ignorātia iur\| siue fcī a peccato pt excusari. sed qñ scit tenet̄ ad restitutiōēꝫ si nōdū distraxit: ēt sine pcio petito a dño rei: sed repetat a venditore si pōt Idem de omnibus qui successiue emerent rem hanc nisi prius distraxerint illam rem: quia bona fide distraxerūt vendendo non tenentur ipsi: sed emēs eā. De hac mā vide ī 2ª pte sūme.

Qui impedit aliū iniuste a cōsecutiōe alicuius officij vel beneficij: vel officij ecclesiastici vel secularis: vbi sibi erat iam ius acquisitum: tenet ad satisfactō nē talis dāni. Si aūt nōdū erat sibi ius acquisitū: sꝫ erat i via acquirēdi tenet ad arbitriū boni viri q̄stū potest illud dānū in ipso dubio estimari. Similit̄ ꝛ qui deijcit iniuste aliquem ab obtento iuste: vel aliter procurat eijci: sicut cum iuste procedit Thomas in. 4°.

Qui infert dānū quod i spē restitui nō pōt: vt mutilatio mēbri: cū quo ille lucrabatur: vꝫ manū in scribendo: virginitatē alteri auferēdo pcipue p violentiā ꝛ seductionem: mortem inferendo alicui qui solo labore nutriebat familiā sciēter dādo ad vecturā: vel vendēdo equū claudicātē: vel aliter nociuum ꝛ nō illi indicādo: vnde emptori seqtur nocumentum tenet satisfacere ō huiusmodi ad arbitrium boni viri.

Si mulier suppōit sibi alienū partū vel cōcepit ō adulterio nesciente viro tenetur viro de omnibus expēsis factl filio putatiuo ꝛ cōsāguineis ꝛ filijs vl̄ alijs heredibus ō his que peruenerūt ad eā bonis. Nō tamē tenetur mulier illa manifestare factum cum periculo vite sue. Rai. sed qūo ageñ. sit: vide in 2ª parte summe ti. de restitutionibus.

Si existēs camerari⁹ siue thesaurarius comitatus: q vulgariter dr̄ camēlingus seu notarius: seu aliqd hñs officiū p quo ē sufficienter salariatus: ꝛ nihilomin⁹ ab his personis cū qb⁹ exeqtur officiū suū puta faciendo cedulas ꝛ huiusmodi: aliqd exigit vsurpatio ē nec puto ꝙ excuset eū cōsuetudo sicut nec a rapia ppt̄ hoc. n. statuūt salaria ne petat ab illis: vñ ꝛ peccat ꝛ dꝫ pauperib⁹ erogari: hoc dico quia difficile esset dare tale quid pprijs psonis cum quid modicū sit. ar. 14ª. q. 5ª. c. ñ sane.

Si cū pecunijs cōitatis quas hꝫ in deposito negociatur: ꝛ siqd cū eis lucrat per cōtractus vsurarios tenetur restituere vsuras ei a quo accepit. Si vero per cōtractū licitum vr̄ teneri cō munitati saltem pro parte vel partem pauperibus erogare tenetur. Siqs ingressum in religionem educit vel p violentiam: vel per persuasionē: vltra peccatū mortale ꝯmissū est excōmunicatus cū violentiā infert psone: ꝛ tenetur illū vel aliū inducere ad religionē in satisfactionē. Uel tenet ipse igredi si nō habet ipedimētū ſꝫ Pe. ꝛ Jo. De eo vero q oīno intendit ingredi religionē: sed nondū ingressus reuocat p aliquē ab illo pposito. idē dicūt qdā qñ. s. nō ex cā iusta: puta q in illa religione male viuit: sꝫ ex cā rationabili.

Decimū preceptū de desiderio habendi res alienas. c. vnum.

Ultra preceptū opis iiuste vsurpationis diuersaꝝ speciēꝝ ō qbus dictum ē etiaꝫ iterrogandum est ō desiderio habito circa res alienas habendas seu acquirendas iniusto mō: qd desideriū siue cogitatio si ē cū ꝯsēsu ratiōis ꝛ alicuius rei notabilis semper ē peccatū mortale eiusdē spēi cuius est op⁹ illius iniuste acquisitiōis. Sicut verbi grā desiderās habere p vsuras ē spēs vsure. Si per rapinas est rapina. Si per viā occultam est furtum. Si rē sacram est sacrilegiuꝫ: ꝛ sic de alijs. ideo interroganduꝫ est qūo desiderauit rē

alienam vt habeatur spēs peccati que necessaria ē cōfiteri. In his tamē peccatis cordis nō tenet ad restitutionē. Nota ēt cū quis aliquē dānificat pro ximū in minimo si hz ppositū dānificādi in multo si poss peccat mortalit. Unde ementes et vendentes quādocū q parati sunt decipere pximū i multo si possūt cōmode mortaliter peccāt: lz actu in modico decipiant.

¶ Octauum preceptū. Nō eris testis iniquus. ¶ De mendacio. c. i.

De mendacio. Si dixit mēdaciū perniciosū. i. q sit ɔtra honorē dei: vt in his que sunt fidei vl dānū notabile pximi spirituale vt tēporale mortale est ſm Tho. z^a z^e verbigratia. Si dixit fornicationem vel vsuram non esse peccatū mortale. ¶ Si negat q ipse vel alius debet dare proximo suo qd ipse nouit: et huius modi. ¶ Si dixit mēdaciū in iudicio i terrogatus a iudice periurus ē: et mortaliter peccauit ſm beatum Thomā. ¶ Si dixit mēdaciū in cōfessiōe d necessario cōfitēdis mortale est. Idem si in predicatione studiose mortale ē: nisi ex surreptiōe vl subita locutiōe inp mediate. ¶ Si psona que dicit mēdaciū ēt officiosū est psōa auctoritatis et magne reputationis seu pfectōis: posset per accidens tale mendacium esse mortale si inde sequeretur graue scandalum in mentibus hominun. ¶ Si dixit mendacium iocosū. i. causa solacij vel officium. i. ad vtilitatem aliquā consequendam spiritualem vel temporalē sine nocumento alterius semper est veniale peccatum. Tho. z^a. z^e. q. z. ¶ Si dixit falsū testimoniū ɔ aliquē in iudicio: vel accusauit iniuste: vltra mortale peccatū tenetur d omni dāno leso et ēt ad restitutionē fame: vt. s. dicat se falsū dixisse: sed postq̄ ille ē punitus nō tenetur propter periculū qd ei immineret.

¶ De detractione. c. z.

Detractio est per quā aufertur fama alterius et multipliciter. Si quis impōit alteri aliquid falsum qd sit notabile: mortale est: et tenet ad restitutionē fame: nisi ex hoc iminēt ei magnū periculū. Tho. z^a. z^e. Si ad peccatū alterius qd narrat addidit aliquid notabile vltra peccatum testetur ad restitutionem fame: nisi ex ex hoc imineret ei magnū periculum. Tho. z. ^a z^e. ¶ Si ad pctm alteri⁹ qd narrat addidit aliquid notabile vltra peccatum tenetur ad restitutionem fame: si illud dictum importat infamiā. ¶ Si peccatū alterius mortale cū eēt occultum ad diffamandū manifestauit alijs peccauit mortaliter: et tenetur ad restitutionē fame inqt̄ū pōt: nisi illud crimē postea p aliā viā eēt publicatū. ¶ Si peccatū alteri⁹ occultū manifestauit n̄ intēdēs diffamare: vl alr̄s nocere: sed ex quadā loquacitate n̄ videtur mortale: nisi per accidens: videlicet si ex hoc sequeretur diffamatō illius: puta quia audientes publicant. ¶ Si accusauit in iudicio vel denunciauit prelato crimen alterius nō zelo iusticie: sed ex maliuolentia peccauit mortaliter: sed ad restitutionem fame nō tenetur seruato ordine iuris. ¶ Si fecit libellos famosos. i. cedulas sine scripta in detractionē alterius ponēs in loco publico vt legant: aut cātiōes

& huiusmodi mortaliter peccauit & te
netur ad restitutionem fame.
¶ Si peccatū alterius etiā manifestum
narrat ex odio & intentiōe nocēdi pec
cat mortaliter: sed ad restitutionem fa
me nō tenetur. Si autem ex loquacita
te narrat peccat venialiter.
¶ Si defectus aliorum qui sunt pecca-
ta venialia cōiter recitauit ex loquaci
tate: vel aliqua indignatione: nō ē mor
tale peccatū nisi ex hoc intenderet etiā
diffamare. Si significauit peccatum
alterius mortale & occultū plato vel pa
rētibus confessori: vel alijs q sūt psone
mature vt possit meli⁹ puideri: qđ pci
pue h₃ locum cū timetur ð recidiuo: nō
est peccatū s₃ charitas. Nota tamē cū
qs tenet ad restitutionē fame si falsū
dixit: debet dicere his quibus dixit se
falsū dixisse: nec excusatur: q₂ fit ei ve
recūdia magna. Si autē dixit verū nō
debet dicere illis se falsū dixisse: quia
esset mēdaciū: sed iniuste & male dixis
se. Si quis narrat crimen alteri⁹ put
audiuit dicēs se audiuisse sic ab eo di
ci: licet occultum ex loquacitate vel le
uitate nō videtur mortale nec tenet ad
restitutionē fame: vel si est dubiū.
¶ Si quis bōa facta ab alio dixit mala
ītētiōe eē facta: v₃ ppt hypocrisi₃ & su
perbiam & huiusmodi intendens eum
infamare peccat mortaliter. Idē si ne
gat bona facta ab aliquo. Si etia₃ ta
cet bona que scit cum est necessarium
ad liberandum proximum.
¶ Si audiuit infamationes & diffamati
ones alioꝝ. Nā si hoc facit q₂ delecta
tur ð infamia eoꝝ peccat mortaliter.
Si aūt hoc facit q₂ delectat ð loqua
citate: s₃ displicet ei infamatio alioꝝ
nō videtur mortale. In prelatis autē
q possūt huiusmodi phibere & non fa
ciūt mortale videtur. di. 25. §. alias au
tem ea demum in glo.
¶ De auaritia que est primum viciū
capitale.
¶ Incipit secunda pars in qua tracta
tur de modo interrogandi penitentes
a confessore de septe₃ vicijs capitalib⁹
& eorum speciebus. & pmo ð auaritia
& habet. c. 9.
¶ Titulus primus.

Auaritia tripliciter pperta
tur. s. iiuste acqrēdo: tenaci
tur retinēdo: & inordinate
amando: habetq₃ multas
species. Primus modus. s. iniuste ac
quirendi de quo supra dictum est in. c
Non furtum facies. restant tñ alique
de quibus dicetur. Secundus modus
retinendi tenaciter. & tertius. s. amādi
inordinate postea inferius ponentur.
¶ De simonia. c. i.

Simonia q̄ ē circa spiritualia
& est sēper peccatū mortale in
i omni casu. Nota q pecunia
que recipitur simoniace: nō d₃ restitui
ei qui dedit: sed ð necessitate deb₃ pau
peribus erogari: vel illi ecclesie ī cui⁹
iniuria data est. Si dedit pecuniā vel
aliqd aliud qđ precio possit estimari:
p habendo aliquo sacramēto vel bap
tismo eucharistia bñdictiōe nuptiarū
pnia ordinatiōe chrismate: & extrema
vnctiōe quasi pciū h⁹ sacramēti: cui⁹ si
gnū qñ datur vt preciū & fit pactio cū
dāte. Idē presumit quādo negatur sa
cramētū si nō datur pecunia simonia
est nec excusat cōsuetudo. secus vero ē
si dat vt elemosyna₃ & gratis nō coact⁹

sed sponte: et ad seruandū consuetudinem non exactus.

¶ Si cleric⁹ existēs accepit aliqd tpale pro aliquo sacramēto dato vel dando vt preciū eius: vl' quia aliter nō dedisset simonia est.

¶ Si dedit aliqd qd̄ precio possit existimari p aliquo beneficio ecclesiastico simplici: vel curato obtinēdo simoniā cōmisit: sed soluēdo taxaꝫ curie: et bullas nō reputatur simonia.

¶ Si pro aliq̄ beneficio ecclesiastico vel dignitate habēda aliqd̄ tpale dedit simoniā ꝯmisit: et idem d̄ conferentibus bn̄ficia et officia huiusmodi p tpalib⁹

¶ Si emit vel vendidit aliquā capellaꝫ ecclesie simonia est.

¶ Si emit vel vendidit sepulturaꝫ ecclesiasticā: siue sepulchruꝫ vbi ponitur cadauer siue officiū ecclesiasticū simoniam cōmisit. ¶ Si patron⁹ existēs p pecunia elegit vel presentauit instituēdū simoniam cōmisit.

¶ Si emit vel vēdidit aliqd̄ iuspatronatus alicuius capelle: vel ecclesie simonia est.

¶ Si porrexit preces carnales p aliquo idigno ordinando vel beneficiando simonia est. si intendit vt prelatus rōne precum principaliter assentire.

¶ Si fuit mediator ad pcurañ alteī aliqd̄ spūale vt bn̄ficiū ordinem et huiusmodi p aliquo tēporali.

¶ Si ꝯduxit aliquē ad pdicādū pactione pecunie et huiusmodi simoniā ꝯmisit: et similiter predicator q hoc modo acceptauit simoniam cōmisit.

¶ Si filiā vel cōsanguineā vel seruā misit ad monasteriū pactiōe facta d̄ cēta q̄titate pro ingressu monasterij simoniā ꝯmisit: necnon moniales nisi forte mōasteriū eēt adeo tenue q̄ nō sufficēt illi prouidere. De simonijs clericoruꝫ vide i tertia parte. c. d̄ cleric]. De hac vero materia simonie habes plenius i 2ª parte. ti. i. d̄ simonia per totum.

¶ De proditione. c. 2.º

Proditio frequenter ex auaritia fit. Si prodidit ciuitatem vel castrū vel psonā inimicis vltra mortale tenetur d̄ omni damno inde secuto. ¶ Si pdidit res alterius iniuste auferētib⁹ idē. ¶ Si prodidit secreta alteri⁹ iiuste: vltra mortale tenet̄ de damnis inde secutis. Secus si secreta inique vt cōiurationes et tractatus cōtra ciuitatē vel nocumēta personaꝝ manifestat: quia tunc bene facit et facere tenet̄. ¶ Si recepit aliqd sub sigillo cōfessiōis: sꝫ nō i cōfessiōe: si reuelat peccat mortalit̄: nisi illud esset qd iniquū: cui possit obuiare manifestando: et si d̄ hoc perpēdit: q̄ñ pmisit peccauit mortaliter: sꝫ nec dꝫ tenere secretū: q2 etiā tūc peccaret. ¶ Si legit lr̄as alteri⁹ clausas videt̄ mortale: nisi pōeret spem in ratihabitione mittentis vl' eius cui mittitur.

¶ De acceptione personaꝝ. c. 3.º

Si accipit personam i iudicio vꝫ: q2 magis audit vnaꝫ personā q̄ꝫ aliam: vel credit vni magis q̄ꝫ alteri nō seruato ordine iur] vl' magis declinat ad vnam parteꝫ q̄ꝫ ad alteraꝫ ratione amicitie et huiusmodi posset esse mortale.

¶ Si in distribuēdis bn̄ficijs vl' officijs ecclesiasticis: vl' secularibus admittit indignos peccat mortaliter et tenet̄ de dānis inde secutis psonis.

¶ Si in faciendis cedulis que vulgariter dicuntur scrutinia scienter admittit indignum: vel qui prohiberet admitti vel excludi dignum peccat mortalit. ¶ Si i distribuẽdis onerib⁹: vel ipõnẽdis collectis ciuitatis scienter grauat aliquẽ cõtra vel vltra debitū: vel alleuiat peccat mortaliter: et si solū ex ei⁹ determinatione fieret talis distributio tenetur damnificatis de damno. secus vero ẽ si ponūt cū eo plures alij.
¶ Et si cū haberet distribuẽ elemosynas alicui⁹ societatis. vl' testamẽti. et huiusmodi nõ fideliter distribuit: et si dedisset nõ idigẽtib⁹ vltra mortale tenet' ad restitutionem.

¶ De turpi lucro. c. 4.

Si iudex accepit pecuniam vt iudicaret: aut bene iudicaret aut non iudicaret: aut iniuste iudicaret peccat mortaliter: et tenetur illã restituere dãti: nisi dedisset vt male iudicaret: qa tūc tenet' dare pauperibus. Idẽ õ teste p testimonio falso ferẽdo: qz peccat mortaliter et tenet' rsti tuẽ. ¶ Si fecit instrumẽtū i fraudez vsurarum vt notari⁹ peccauit mortaliter et mercedẽ quã accepit dz paupib⁹ erogare. ¶ Si suiuit vsurario i arte vsuraria peccauit mortaliter: et si bõa vsurarij essẽt obligata restõni ñ possz retinere salariū: sz dz restituẽ creditorib⁹ vsurarij: al's aūt posset: sed illud dare debet pauperib⁹ de honestate tamẽ nõ de necessitate nisi ipse esset pauper.
¶ Si recepit pecuniam pro turpitudine: vt meretrix vel mala mulier debet illam pauperibus erogare: non tamen õ necessitate sz de õsilio honesto.
¶ Si qs facit aliquã artẽ vl' artificiū cuius vsus vt plurimum est ad mortale: vt facere taxillos vel chartas et hi⁹ peccat mortaliter: nec debet absolui nisi disponat illud dimittere: lucrum vero ex hoc factum debet pauperibus dare: ex cõsilio nõ precepto. ¶ Si diebus festiuis emit vel vendidit negociãdo: nisi forte in nundinis: vel fecit contractus alias nõ necessarios tẽ: vl' scripsit: vel fecit aliquid manuale pro lucro vltra peccatum fm aliquos debet illud lucrū pauperib⁹ dare: et hoc potius videt' de honestate qz õ necessitate.
¶ Si tpe messiū. vl' vindemiarū emit bladum vel vinū vel fruct⁹: vt alio tpe vendat carius nõ existens talis rei negociator: neqz propter aliquem honestum finem sed propter cupiditatem turpe lucrum est: nõ tamẽ tenet' i aliq.
¶ Si accepit aliquid vt aliquẽ eligẽt ad dignitatez aliquã tẽporalẽ: vl' offm̃ seculare: vel vendidit huiusmodi officia secularia turpe lucrum est: non tamen tenetur ad restitutionem aliquã.
¶ Si mercator vel alius portauit vel portari fecit ferrū ligna et quecūqz mẽcimonia ad terras infideliū nõ habẽs licentiaz apostolicã est excõicat⁹ excõicatione papali: incurritqz alias penas vt habes i quarta parte ti. p totū. Idẽ õ dantibus i hoc auxiliū et consilium.
¶ Si negociator exercet negociatões nõ ad aliquẽ finẽ honestū: vz gubernare familiã vtilitatẽ patrie et huiusmõi sed principaliter ob imensã cupiditatẽ õmittit turpe lucrū. Non tñ tenetur õ necessitate dare lucrū pauperibus: sed vnã partẽ õ cõsilio et honestate.

¶ De ludo multiplici. Rũ⁹. c. 5.

L Udus si lusit ad taxillos vel chartas: vel ad alium ludum fortune. Si vicit per fraudez vel per falsos taxillos: vel mendaciose tenetur illud quod sic vicit restituere amittenti: vltra mortale cōmissum: nisi sit quid parum. ¶ Si vicit ab eo q alienare non potuit: vt seruo r̄ligioso vxore filiofamil' ꝛ huiusmodi: tenetur restituere his qui habent curam illorum: ꝛ est mortale: si est quid notabile ꝛ si ex cupiditate acquirendi ludit.

¶ Si per multam importunitatez traxit alium qui non intendebat ludē: vel retinuit volentem recedere vltra mortale tenetur illi si est quid notabile.

¶ Si acquisiuit seu vicit per ludū huiusmodi ī locis vbi ꝓhibet' lud' ꝛ mandat' fieri restitutio siue legib' īperialibus: siue municipalibus: ꝛ seruatur q̄ꝫ tum ad vtrūq;: debet tunc fieri restitutio illi qui amisit: secus si leges ille sunt abrogate per contrariam ꝯsuetudinē.

¶ Si vicit ꝑ ludū ī alijs casibus: excepti ꝑdicti n̄ tenet' illi restituē q ami sit: q̄ꝫuis possit elemosynalit': si sit pauper elargiri: sed dꝫ pauperib' erogare ꝺ honestate ꝛ cōsilio: ꝯm aliquos tenetur de necessitate qđ tuti' ē: nō oportet tamen tales strīgere ita ad certā restitutionē: sicut ī furtis vsura ꝛ huiusmodi. ꝯm vo R ai. sūt q̄dā persone quib' indistincte tenet' qs restituere quicq̄d ab eis lucratus fuerit ī alee ꝛ taxilloꝝ ludo: videlicet furiosi ꝓdigi minores 25. annorum: ꝛ maxime pupilli. ¶ Itē mētecapti surdi muti ceci: ꝛ q ꝑpetuo morbo laborant: quia tales rebus suis superesse. i. ꝓuidere nō possunt ꝓpt' qđ dandi sunt eis tutores ꝛ curatores.

¶ Idem videt' dicen̄. de seruis monachis ꝛ ceteris claustralib' ꝛ filijsfamilias q n̄ habēt peculiū castrēse vl' quasi: ꝛ de vxore que non habet bona parafrenalia: ꝛ ēt ꝺ administratorib' reruꝫ ecclesiasticaꝝ que sūt pauperū: ꝛ de similibus personis: tamen tales pecunie n̄ sūt restituēde eas ꝑdētib': sed tutori curatori p̄ri monasterio dn̄o marito eccl'ie ꝛ huiusmodi. De restitutiōe talium vide plen' in sūma ī 2ª pte ꝺ r̄stōe ludi. De alijs vo q̄ ꝯtingunt ī ludis: vt fraudes blasphemie amissio tēporis ꝛ huiusmodi habes ī capitulis alijs.

¶ De inquietudine. c. 6.

I Nquietudo circa temporalia acquirenda ꝛ conseruanda. Si habuit' īmensam solicitudinez circa huiusmodi: ꝛ propter hoc dimisit aliquid necessarium ad salutē vt missam ꝛ huiusmodi est mortale.

¶ Si vero nō dimisit necessaria sꝫ remissio fuit q̄ ad spiritualia veniale ē.

¶ Si habuit nimiā solicitudinē circa huiusmodi ex parua ꝯfidētia auxilij dei in se nō ē mortale: sꝫ vl' veniale: ē tñ multū īpeditiuū deuotiōis ꝛ alioꝝ bonoꝝ spiritualiū.

¶ De inhumanitate retinendi tenaciter. c. vij.

a Uaricia in r̄tinēdo tenaciter seu inhumanitas nō faciendi elemosynas corporales īdigētib' q̄n pōt hoc vsu ꝯtinet': scilicꝫ: Uisito poto cibo redimo tego colligo ꝯdo

¶ Si habēs superflua q̄ ad naturaꝫ: ꝛ quo ad decētiā status sui pro se ꝛ familia sua n̄ subuenit necessitatib' aliorū etiā nō extremis: sed magnis quas

nouit mortale est. ¶ Si habens de
superfluo quo ad naturaꝫ: ⁊ si nõ quo
ad decentiam status ꝑ se ⁊ familia sua
non subuenit pauperibus in extrema
necessitate quos nouit mortale cõiter
iudicatur. sed hic oportet multa consi
derare ad bene intelligendũ: vide ꝺ hoᵒ
in secunda parte ti. primo. ¶ Si non
subuenit indigentibus de industria: ⁊
arte sua cum potuit: vt medicus medẽ
do ⁊ visitando infirmos pauperes sine
salario: aduocatus in aduocando: ꝓ-
curator ꝓcurando ⁊ huiusmodi videt̃
mortale. ¶ Siquis non subuenit pau-
peribus necessitates extremas patienti
bus cum posset: vel tardauit dare: ⁊ ex
asperauit pauperes veniale est. ¶ Si
parauit pauperibꝰ nimis sumptuosa
vel nimia questuãtibus sine causa in-
digentibus vel vtentibus male elemo-
synis peccatum est potius q̃ꝫ meritũ.
¶ Si laborãtibus ꝓ eo in quocũq; mi
nisterio nimis distulit dare eis merce-
dẽ vltra cõuẽtiones factas: cum tamẽ
possit soluere: posset esse mortale si in-
curreret graue dãnũ vel scandalũ. idẽ
si aliquid defraudauit.

¶ De auaricia amãdi res inordinate
c. 8.

Nota ꝙ siquis res etiam iuste
acquisitas ita ĩordinate amat
vt inhereat ei vt fini: cuius si-
gnũ est quando ꝓpter eas nõ amitten-
das esset paratus facere contra aliqđ
p̃ceptoꝝ dei: peccat mortaliter qꝛ plus
diligit creaturã q̃ꝫ deum. ¶ Si auteꝫ
nullo modo vellet facere cõtra saluteꝫ
suã ꝓpter huiusmodi tẽporalia: q̃ꝫuis
iordiate efficiat̃ seu amet ea veniale ẽ

¶ De ꝓdigalitate ꝯ̃ria auaricie. c. 9.

Si supflue expẽdit suã substan
tiam: vl' in ecclesijs sũptuosis:
vel ĩ equis: vel in conuiuijs de
litiosis vel frequẽtibꝰ: vel palestr[ ]: vel
ludis vel ornamentis: vel turpitudini-
bus ⁊ precipue mulieꝝ: vel in ensenijs:
vel histrionibus ⁊ huiusmodi peccatũ
est: ⁊ quãdo ẽ notabilis excessus: sꝫ si ẽ
sine cõsensu est veniale: vel nullũ: etiaꝫ
ꝺ re notabili ꝭm ꝓportionẽ sui status:
est mortale: vel in modico est veniale.
Descendere autẽ ad particularia: pu-
ta determinare quãdo ẽ mortale: vel
veniale nõ de facili põt dari iudiciuꝫ
certũ a quo cognoscatur.

¶ De inuidia q̃ ẽ secũdũ viciũ capita
le. ¶ Titulus. z. ꝺ inuidia ⁊ eiꝰ spẽbus
4. ⁊ hꝫ capitula. 4. c. i.

Inuidia est tristicia ꝺe alieno
bono inq̃ꝫtum desideratur. vt
diminutiuũ ꝓprie excellẽtie ⁊
si sit ex ꝯsẽsu rõis mortale ẽ: nisi eẽt ꝺ
aliqua re parua: sicut puer qui inui-
det alteri puero ꝙ habeat plures fru
ctus ⁊ huiusmodi: sꝫ si sit secũdũ motũ
sensualitatis: ⁊ cũ displicẽtia rationis
est veniale: vel nullũ etiã ꝺ re notabili
Interrogãdũ ẽ ꝭꝫ statutũ ꝺ huiusmo
di inuidia: scꝫ si prelatus alteri p̄lato ĩ
uidet ꝺ maiori p̄latiõe vl' dign itate.
Si est officialis de maiori ⁊ digniori
officio. Si doctor ꝺ maiori scientia ⁊
concursu. Si scholaris ꝺ acutiori in-
genio alterius scholaris. Si ciuis de
maiori honore ⁊ reputatione alterius
Si spũalis ꝺ maiori fama alterius.
Si mulier ꝺ alterius marito filijs or
namentis pulchritudine ⁊ huiusmodi
Si artifex ꝺ artificijs artis sue ⁊ lucroᵒ
⁊ sic de alijs. ¶ Siquis cum dolet de

bono proximi sui: nō ex eo q̄ ille habe at: sed ꝺ defectu suo: quia ipse illo ca- ret cōtentus tamen q̄ proximus habe at nō pertinet ad inuidiā: ꝛ similiter si doleat ꝺ bono inimici: ex hoc solū: qꝛ timet inde sibi nocumentū nō pro- prie pertinet ad inuidiā.

¶ De odio ꝛ alijs filiab' inuidie: ꝛ p̄ mo ꝺ odio. c. 2.

Si habuit odium ad deum: qꝛ flagellauit eum: vl' impediuit mala desideria eius: vel alia ꝺ cā mortale est. ¶ Si habuit odiū ad proximū desiderās malū eius vt ma- lū. ꝛ si est malū notabile: qꝺ illi appe tit rōne deliberata mortale ē: siue ma- lū sit i persona: vel fama vl' substātia: vel alio modo: secus aūt si ñ ꝯsēsit rō ne vl' sit quid nō multū damnosum.

¶ Si vero desiderauit malū alteri': vꝫ infirmitatē in bonū ei': vt. s. bonus efficiatur: vel ne peior: vel ne alijs no- ceat nō ē odiū. Interrogādū ꝛ inuesti- gādū ē hoc caute. nā laici omnem di splicentiā solēt appellare odiū: q̄ tñ ñ est nisi modo dicto. Item odiū cōtra vnū reputant tātū vnū peccatū. Sed nō q̄ sicut in alijs sic in isto. Quotiēs reuocando iniuriā mēti de nouo ha- buit odiū ad illū cū ꝯsensu rōnis toti- ens peccauit mortaliter. Interrogādū ē ēt de tempore. s. q̄ztuꝫ perseuerauit ꝛ quo frequēter odiuit. Iteꝫ q̄ dimittat oē odiū: ſꝫ oportet imo nō dꝫ illi petē veniā quē odiuit: si peccatū ē occultū nisi publice cum verbis vel alijs mo- dis offendisset.

¶ De susurratione que est ponere dis sensiones inter amicos ꝑpt malā intē tionem. c. 3.

Si quesiuit ponere discordiaꝫ inter amicos vl' ꝯsanguineos dicens malū vni ꝺ altero: vel ecōtra: vel referēs studiose que possūt causare huiusmodi: qꝛ mortale ē: ꝛ nu rus erga socrū: ꝛ socrus erga nurū so lēt hiſ vacare. Si dixit aliqua v̄ba vñ orta est discordia inter amicos vl' cō- sanguineos: sed nec hoc intendens: sed incaute ꝺ se non est mortale: sed posset esse ratione scādali.

¶ Si q̄s intēdit dissoluē malas ami- citias: vel cōuersationeꝫ alicuius cum alijs ne decipiatur congruis remedijs non est malū.

¶ De exulatiōe i diuersis. c. 4.

Si vidēs dāna euenire: ꝛ mala his quibus inuidit: vel odium hꝫ: letat' deliberato aīo ꝺ ma lo illius mortale est. Secus autē si nō deliberato animo. Letari auteꝫ ꝺ ma- lo inimici: nō inq̄ztuꝫ malum eius: sed inq̄ztū nō poterit nocē: vel al's iniuste eū opprimere pōt eē sine peccato.

¶ De tristicia i ꝓsperis.

Et tristicia in prosperis q̄ hoc differt ab inuidia: qꝛ tristatur de bono ꝓximi: ꝛ propter hoc cogitat q̄uō male habeat ꝛ desiderat sed cōtingit sepe q̄ nō patitur ille dā- na que ei appetit: sed magis ꝓsperatur ꝛ ꝺ hoc tristatur: ꝛ est mortale vbi est cōsensus rationis.

¶ De ira que ē tertiū viciū capitl'e ti tulus tertius. ꝛ hꝫ. c. 2.

Ira est appetitus vīdicte ꝛ vi ciū capitale: ꝛ frequenter mi- scetur cum odio. Si ꝑpt ali- quē defectū i se: vl' i altero ꝯmissū desi derauit vīdictā seu punitōeꝫ q̄uocūq̄ꝫ

vt per se vel a deo: vel ab alio itēdens solū satisfacere animo suo irato: ⁊ est mortale qū.s.solū intēdit punitōꝫ ꝑter ordinē rōnis: si notabile malū ē: ⁊ cuꝫ ꝯsensu rōnis: al's veniale: vt ira quotidiana in gubernatione familie. ¶ Si iratus in seipsū ꝑpter aliquē defectuꝫ turbat̃ cōtra se veniale est cōiter. Si iratus cōtra deū ꝑpter aliqđ flagelluꝫ murmurat in corde vel ore: ipatienter ferēs: ⁊ potest eē mortale ⁊ veniale ꝭm modū ipatientie.

¶ De indignatione ⁊ alijs filiab' ire. c. 2.

Si indignat' cōtra aliquē non valens audire eū: vel vidē reputans euꝫ indignū eo ꝙ sibi displicuerit: cū debuit seruire poti' est veniale cōiter: ⁊ si ꝑpter hoc retinet sibi loquelā: vel aliud signū ostendit displicētie: q̃ auferenda sūt ꝑpter scādalum ꝓximoꝝ ⁊ opinionē odij.

¶ De tumore mentis.

Si excogitauit diuersas vias ⁊ modos ad vindicanduꝫ se de iuria: ⁊ his iplicauit mētē cogitationibus altercatiuis ꝭꝫ ꝓcessū ꝑt eē mortale ⁊ veniale.

¶ De clamore.

Si ex ira clamauit ꝯ aliquem inordinate ⁊ cōfuse ⁊ furiose loquēdo ē veniale cōiter.

¶ De contumelia.

Si dixit alteri v̄ba ꝯtumeliosa vel iniuriosa iportantia vicia vel opprobria aīo iniuriandi notabiliter: vt vocādo eū ꝓditoreꝫ vel inhonestaꝫ personā: ⁊ dicendo mala ð parentib' ⁊ huiusmodi mortale est.

¶ Si dixit v̄ba opprobriosa famile sue: vel discipul' vel sibi subditis cā correctionis: si fit modo debito ⁊ honesto et sine peccato: vl' cōiter est veniale: nisi infamatoria diceret ⁊ sequeret̃ scandalū magnū.

¶ De blasphemia ⁊ maledictiōe creaturarū.

Si blasphemauit animo deliberato aliquem: vt ꝑcuteretur tali maledictione in malum esset mortale: nisi hoc affectaret i emēdationē ei'. Si vero hoc ñ desidēauit ꝭm rōnem: ſꝫ ꝭm subitū motū ire eius cui' signū est: q̃ si hoc cōtingēt valde doleret: sic fit a parētib' cōit̃ vēiale ē.

¶ Si maledixit creaturas irrōabiles q̃ si fecit i detestationē creatoris: vel i dānū dñi eius est mortale. al's veniale ⁊ ociosum. ¶ Si blasphemauit aīas defunctoꝝ suoꝝ parētū: vel alioꝝ hominū videtur mortale: quia v̄r intēdē notabile malū. ¶ Idē cū seipsū male dixerit ex impatiētia. Si blasphemauit diabolū malū ē: quia ociosū saltē.

¶ De maledictiōe dei ⁊ sanctoꝝ dictū ē.s.ꝑmo ꝓcepto.

¶ De rixa.

De rixa ꝑ quā ex ira se inuiceꝫ homines percutiūt.i.cū fit aīo nocendi vel iniuriandi: vt in adult' est mortale in incipiente. Idē i ꝓsequente animo vindicatiuo: secus si animo defendendi se tantum: vel etiam ad exercitium vt pueri.

¶ De seditione.

De seditione que est qñ v̄na ps ciuitatis insurgit contra aliā ex parte eius ꝙ iniuste mouet est mortale cuꝫ omnibus sequacib' ei'

⁊ tenet̃ ꝺ omnibus dãnis inde secutis alteri parti. Ex parte aũt eius q resistit seditioni iniuste mote ꝯtra se: vel bonũ ciuitatis nõ est ẜm se peccatuȝ: nisi misceant̃ odia ⁊ vindicatiões: ꝓut cõiter accidit. Quãdo ex resistẽtia alteri parti sequeret̃ multa pericula ⁊ mala cedẽdũ esset: alias nõ euaderet multa peccata que in ꝯflictu partiũ sequerẽtur.

¶ Siqs ẽt ita partialis est vt guelph⁹ ⁊ Gibelin⁹: seu alit̃ partialis: ita obstinato animo ꝙ appetit exterminiuȝ alterius partis seu exiliũ ꝑ fas ⁊ nephas paratus etiã in malis sequi partẽ suaȝ nõ est sine mortali: ⁊ in malo statu perditionis.

¶ De bello.

Siquis mouet belluȝ iniustum mortalit̃ peccat: ⁊ omnis qui dat auxiliũ consiliũ ⁊ fauoreȝ similiter peccat mortaliter. ¶ De dãnis autem que ibi fiunt: ⁊ ꝺ restitutiõib⁹ ⁊ qd sit iustũ vel iniustũ bellum: vide in tertia parte. ¶ De homicidio dictuȝ ẽ s̃. c. 5.

¶ De accidia que est quartũ capitale viciũ. ti. 4. ⁊ hȝ. c. quiq̃ȝ.

¶ Primum. c. de eadem.

Acidia ĩportat tediũ bñ operandi. Si ita ꝯtristat⁹ ⁊ tediatus ẽ ꝙ habuit ĩ horrorẽ bona diuina: ⁊ in abhominationẽ spũalia: ⁊ opera bõa ad que tenetur: vt precepta dei ⁊ ecclesie: ⁊ huiusmõi: quãdo adest ꝯsensus ratiõis est mortale: sed si habȝ talem motum tantũ ẜm sensualitatem cum displicentia rationis est veniale.

¶ Si aũt ꝯtristat⁹ ẽ ꝺ morte cõsãguinei: vl̃ alio casu ꝙ penitet eũ bñ fecisse vl̃ ꝓponit ampli⁹ nõ bñ facẽ mortale ẽ.

¶ Si ita cõtristatur ꝙ vellet nũq̃ȝ fuisse creat⁹ a deo: seu nõ esse nat⁹ ĩ mundo: vel esse sicut brutum animal: vl̃ mori qũocũq̃ȝ: siue bene: siue male dispositus dummodo hinc exiret talis tristicia cum cõsensu rationis est mortale.

¶ Si etiã ita cõtristat̃ ꝺ aliquo casu aduẽso ꝙ incurrit grandẽ infirmitatẽ ꝓpt̃ nimiã tristiciã perdẽs sõnũ dimittens cibũ ⁊ huiusmodi: videt̃ mortale qñ potest se iuuare contra huiusmodi

¶ Si cõtristat̃ ex ꝯsideratiõe bonorũ q habẽt alij: quibus ip̃e est ꝑuatus vilipendens omnia sibi data a deo: ⁊ inde sumẽs tediũ bñ operandi ẜm consẽsuȝ rõnis: illa accidia ẽ cõiter veniale: ⁊ in ꝑsonis spũalib⁹ reperit̃. ¶ Si ꝯtristatur ex hoc ꝙ bõa proposita q̃ fec̃ sepe frãgit: ex hoc incurrit tediũ bñ operãdi: quasi sibi videat̃ ñ posse ꝑficẽ: accidia ẽ ĩ spũalib⁹ ĩcipiẽtib⁹ deo seruire.

¶ Si ex frequẽtia tẽtationũ attendat̃ ĩ laborãdo ⁊ resistẽdo veniale est: si tñ resistat in incipientibus cõtingit sepe.

¶ Si attediat̃ ĩ bonis operib⁹ vl̃ bene operãdo orãdo audiẽdo legẽdo lectiones vl̃ ꝑdicatiões: aut dicẽdo officiũ: ⁊ huiusmodi: nõ tñ dimittit ꝺ necessitate fienda cõiter est veniale: ⁊ satis etiam in spũalibus reperit̃. ¶ Si tristatur de aliq̃ defectu magis ex eo ꝙ apparet defectuosus corã hominibus q̃ȝ corã deo accidia est: ⁊ frequenter veniale procedens ex superbia.

¶ De filiabus accidie. c. 2.

De filiabus accidie in qbus difficile est cognoscere quãdo ibi sit peccatum mortale: nisi cuȝ miscetur cum aliquo peccato: vt cum

omittit aliqd preceptũ: nisi deprimat
ita mẽtẽ q̄ tollat chãitatẽ dei ⁊ pximi.

¶ De desperatione.

Si desperauit de misericordia
dei existimãs nõ posse: vel nõ
velle ei parcere etiaz reuertẽti
ad pñiam: vel nõ posse abstinere a pec
catis cum adiutorio dei est mortale s3
deliberationem ⁊ consensum: secus si
fm aliquem impulsuz tentationis.

¶ Si desperauit se nõ posse euadẽ ali
quas miserias mũdi: vel pericula ppt
q̄ decreuit se occidẽ ẽ mortale. Et si ali
qd ad hoc fecit multo magis.

¶ De malicia.

Si ɔtẽpsit diuina ⁊ spũalia bo
na ex tristicia aggrauãte men
tẽ mixta cũ acidia mortale ẽ.
Si aũt cõtẽneret ⁊ refugeret ea p que
posset vitare peccatuz: quia tũc ptinet
ad blasphemiã in spirituz sanctũ: vt. j.
dicetur.

¶ De pusillanimitate.

Si subtraxit se ab illis bõis ad
q̄ erat aptus timore deficiẽdi
vt a ieiunijs ab ingressu reli-
giõis a platiõe iniũcta ab officio pdi
catiõis ⁊ audiẽtia cõfessionis iniuncte
⁊ hiꝰ ẽ cõiter veniale: nisi eẽt pceptum
ĩ eo qd dimittit.

¶ De rancore.

Si habuit in displicentiam ⁊ te
diũ corrigẽtes eũ ppter corre-
ctionẽ ẽ veniale: nisi illos odi-
ret: ⁊ tũc odiũ ẽ mixtũ.

¶ De ociositate q̄ pcedit ex tedio.

Si stetit ociosus nihil bõi ope-
rãs corpale vl' spũale: vñ amit
tit tps irrecupabile vr̃ venia-
le: nisi ex ocio addat aliqd vicium qd
frequenter accidit: ⁊ quanto tpe stetit
ociosus.

¶ De torpore seu pigricia bñ opãdi.

Si fuit tardus ad bñ operadũ
l3 illud fecerit tardus ad eccle
siã ad orañ. ad elemosynas dã
dũ ⁊ huiusmodi cõit ẽ veniale: nisi ex
tarditate omitteret pceptuz: vt q2 cito
ñ subuenit patiẽti extremã necessitatez
cũ tenet vt ĩfirmo: vñ seqt mors ⁊ hiꝰ
tunc ẽ mortale.

¶ De euagatione mẽtis.

Si habuit distractionẽ mentis
ĩ oratione: ⁊ fuit in eã: vel cum
voluntate euagat: vl' audiẽdo
predicationez ⁊ diuina mẽte cogitauit
vana ⁊ inutilia est cõmuniter veniale:
nisi addat aliqd speciale peccatũ vl' p
totũ offm̃ ad qd obligat ex pcepto: vl'
audit noua: vl' si loqt inutilia: vl' ex te
dio mutat loca hincinde: vel distrahit
sensus ⁊ membra diuersimode ẽ venia
le cõmuniter.

¶ De negligẽtia seu tepiditate. c. 3.

Que ẽ remissio voluntatl cir-
ca ea que d3 facere. ¶ In hac
quotidie omnes offendunt: s3
venialiter nisi omittatur aliquod ne-
cessariuz. ¶ Si fuit negligẽs circa opa
misericordie spũalia q̄ hoc vsu ɔtinẽtur
Cõsule castiga dimitte solare fer ora.

¶ Nõ q̄ sub ɔsulo ɔprehẽdit doctrĩa
⁊ docere ignorãtẽ precipue ad salutez
vtilia. ¶ Si fuit negligẽs ad addiscẽdũ
necessaria ad salutẽ: vt precepta dei et
eccl'ie gñalia q2 huiusmodi ignorãtia
ñ excusat: vel ad eunduz ad pdicatiõez
⁊ vtile ẽ iniungere idiotis vt pdicatio
nes aliquas audiãt. Si fuit negligens
ad pcurandum sibi sacra ⁊ sue famlie

ꝛ si ex negligẽtia ꝛ dilatiõe mortuus est proles sine baptismo est mortale. ¶ Si ĩfirmus mortuus ẽ sine ꝯfessione. ꝛ cõione: vel extrema vnctione: cum ex negligentia crassa ꝓcedit videtur mortale vel graue veniale ſm ꝙ plꝰ ille ĩdigebat. ¶ Si fuit negligẽs ad ꝓcurãdũ sacrm ꝯfirmatiõis. ¶ Si iterũ fecisset dare sacra baptismi ꝯfirmationis: vel ordinez scienter sacrum est mortale: ꝛ ꝯtrahitur irregularitas in suscipiẽte.

¶ Si fuit negligẽs ad fraternã correctionẽ cũ tenet᷑: vz ꝺ peccato occulto ꝛ mortali: ꝛ inde sperabat emendationem illius: tunc esset mortale dimittendo oĩno illã: veniale vẽo retardando vel de his que non sunt mortalia. ¶ Si nõ seruauit ordinẽ debitũ ĩ frña correctiõe: vlꝫ nimis aspere vlꝫ tpe vlꝫ loco ĩdebito peccatũ est.

¶ De negligẽtia ꝯfessionis. c. 4.

Si omisit ad minus semel ĩ anno cõfiteri vel ex negligentia vlꝫ ignorãtia mortalit᷑ peccauit. Secus si ex ĩpotẽtia: vz qꝛ ñ hz copiã ꝯfessoris. sz si postea cũ hz copiam cõfessoris nõ suppleuit defectũ mortale ẽ. ¶ Si fecit ꝯfessionẽ fictã sciet᷑ dimittẽs aliqđ mortale: vlꝫ qđ dubitabat: vlꝫ credebat esse mortale: etiaz si non esset mortale mortalit᷑ peccat: ꝛ tenet᷑ iterare ꝯfessionẽ. ¶ Si dicit se esse cõtritũ de omnibus peccatis ꝛ dispositum ad abstinẽdũ ꝛ satisfaciẽdũ: cũ hoc ñ intenderet mõtaliter peccauit: ꝛ tenet᷑ itẽare cõfessionẽ. ¶ Si pñiam sibi ĩiũctaz ꝓ mortalibus ex negligẽcia omisit facere peccauit mortaliter: ꝛ tenet᷑ iterãe cõfessionẽ: si est illiꝰ oblitus penitẽtie.

¶ Si scirter ꝯfessus ẽ ei quẽ sciuit excõicatũ vlꝫ suspẽsũ: vlꝫ nõ habẽtẽ auctoritatem: puta quia simoniace accepit bñficiũ: vel quia intrusus est per laicã potestatem peccauit mortaliter: ꝛ tenetur iterare cõfessionem. ¶ Si cõfessus est in excõicatione maiori existẽs: quã nesciuit ipse nec cõfessor eius: absolutꝰ tñ fuit a peccatis oportet iterũ ꝯfitẽi: qꝛ nõ fuit capax absolutiõis tunc ꝓpter excõicationẽ. ¶ Si cõfessus est ei q nõ hz sufficiẽtẽ scientiam peccat: ꝛ si fuit adeo ignorãs ꝙ nesciuit discẽnere peccata eius precipue cõia tenet᷑ iterare cõfessionem.

¶ De negligẽtia circa cõionẽ. c. 5.

Si omisit cõicare semel ĩ anno scz ĩ pascha resurrectiõis post annos discretõis peccauit mõtaliter: nisi fuisset legitime impeditus vt quia alteratus stomaco vel excõicatus querẽs tamen absolutionẽ: vel ꝺ licentia ꝓprij cõfessoris per aliquot dies differret: ꝛ in huiusmodi casibus debet supplere defectum quando potest.

¶ Si nõ cõicauit ieiunus: ita scz ꝙ pꝰ mediã noctẽ aliqd sũpsit ꝑ modũ cibi vel potus peccauit mortaliter: nisi essz grauiter infirmus: quia tunc licet.

¶ Si cõionẽ sũpsit cũ staret cũ ꝓposito alicuius peccati mortalis: vel cũ eẽt excõmunicatus: hoc sciens vel ignorãs ignorantia crassa peccauit mortaliter

¶ Si nõ ꝯfessus ꝺ aliquo mortali peccato cõmisso: vel aduertẽter ex verecũdia: vel inaduertẽter ꝓpt᷑ indiscussiõez ꝯsciẽtie: vlꝫ ex ignorãtia crassa ꝛ supina sumpsit cõionem peccauit mortaliter.

¶ Et nõ ꝙ siqs omittit confessionem vel cõionem in tẽpore statuto conari dz confessor vt ĩducat eũ ad supplẽdũ

defectū nisi sit oīno ſi bene diſpoſitus.
¶ Item cum reperit aliquem deditū
vicijs turpibus ⁊ alijs vſq; ad finē qua
drageſime cautum vr̄ ne ſubito admit
tat eū ad cōionē: ſ3 ꝓlōget ſibi tp̄s per
aliquas ebdomadas. De alijs vero de
fectibus qui cōmittūtur circa cōionē3
⁊ miſſam: vide ī tertia parte ꝺ clericꝭ.
¶ Si exiſtēs excōicatꝰ maiori ſcienter
participauit: audiēdo diuina ī eccl'ijs
aut ſacramēta ꝑcipiēdo peccauit mor
talit̄. ¶ Si participauit ī crīe cū aliq̊
ꝓpt̄ qꝺ ille cū q̊ ꝑticipauit erat excōi
catꝰ: v3 q2 verberauit clericū: vt. c. ſi cō
cubine ꝺ ſn̄ia excōicatiōis. Vel ſi aliqſ
clericus ſubijcit ſe alicui laico v̂beran
dū ad placādū eū ꝺ iniuria ſibi illata
cleric' ille efficit̄ excōicatꝰ: q2 partici
pat ī crīe cū v̂berāte: ꝓpt̄ qꝺ ē excōica
tus ⁊ mōtale ē: vt. c. cōtingit ꝺ ſē. excō.
¶ Si exn̄s excōicatꝰ maiori ſciēt̄ par
ticipauit cū alijs fidelibuſ ēt ex̄ diuina
precipue ī his q̄ continētur hoc verſu.
Os orare vale cōio menſa negatur.
¶ Et ſi fecit ex cōtēptu ꝯtra ꝓhibitōe3
ſuperiorꝝ peccauit mortalit̄: al's venia
liter ⁊ efficit̄ excōicatꝰ minori a q̄ pōt
abſoluere omnis qui habet eu3 audire
in cōfeſſione. ¶ Excipiūtur tn̄ quinq;
caſus in quibꝰ l3 participare cū excōi
catis qui continent̄ in hoc v̂ſu. ¶ Uti
le lex humile res ignōata neceſſe. Hec
anathema qdē faciūt ne poſſint obeſſe
quos vide in 4ª parte ſūme.
¶ Quītus titulus ꝺ inani gloria h3. 3. c.
Primū. c. ꝺ inani gloria.

De inani gloria que eſt quintū
capitale viciū importanſ inor
dinatū appetitū laudis huma
ne ſeu inordinatā cōplacētiam eiꝰ cui
offert̄: ⁊ cui fit aliqꝺ opꝰ principaliter
ꝓpter laudē ꝓpriā amittit̄ eiꝰ merces
⁊ peccatū incurrit̄: ⁊ interrogandū ē
ſm̄ ſtatum hominum ꝺ diuerſis mate
rijs in quibus homines querunt ſibi
laudem: videlicet a doctore de ſcientia
⁊ doctrina: a ſcholari de ingenio ⁊ di
ſputatione: a rectōe de regimine: a mu
lieribus de ornatu ⁊ huiuſmodi. ¶ Si
queſiuit laude3 ⁊ gloriam ꝺ opere pec
cati mortalis mortaliter peccauit. ſi ſ3
rationem deliberatam hoc egit: ſecus
ſi ſm̄ modum ſenſualitatis: vel etiam
ſi de aliquo veniali gloriat̄. ¶ Si ope
ra ſua ꝺ genere bonorum: ⁊ ieiunia ele
moſyne ⁊ huiuſmodi: quaſi oīa ad lau
dē humanā fecit mortale videtur: cu3
ibi cōſtituit finem: ſecus ſi aliquid bo
rū aliqn̄. ¶ Si ita ordinate accepit lau
dē ꝺ aliq̊ opere: ꝙ ꝓpter eā cōſequēdā
paratꝰ erat facē ꝯ̈ aliqꝺ preceptorum
peccauit mortalit̄. In alijs autem caſi
bus vr̄ veniale.
¶ De īmodeſtia ornatꝰ. c. 2.

De īmodeſtia ornatus que ꝓce
dit frequenter ex inani gloria
l3 etia3 ex alijs cauſis poſſit ꝓ
cedere: ⁊ precipue mulieres iuuenes ꝺ
hoc interrogande ſunt: ſc3 ꝺ ornatu ca
pillorꝝ fucorꝝ gēmarꝝ veſtiū precioſarꝝ
⁊ foderaturis ⁊ caudis earu3 ⁊ planel
lis nimis altis ⁊ coronis capitis ⁊ hu
iuſmodi: in quibus aliquando eſt mor
tale aliqn̄ veniale. ¶ Si vſus vel vſa ē
fucis: vel alijs ornamentis ad oſtentati
onem ⁊ inanem gloriam ſi ꝺ huiuſmo
di ſupbiuit: vel gloriata ē: mortale ē. ſi
tantam delectationem habuit ad lau
dem ⁊ gloriam illa3 ꝙ nō curauit trāſ
gredi mandata dei ⁊ eccleſie.

¶ Si visus vel visa est fucis ⁊ alijs ornamentis ad inducendū homines ad sui concupiscentiam extra matrimonium mortale est indubitatum. ¶ Si ita inordinate delectatur ī huiusmodi ita ꝙ etiam si sciret homines ex sui ornatu scandalizari: idem trahi ad sui ꝯcupiscētiā nō curans ꝺ ruina ꝓximi mortale est. ¶ Si ad cōplacendū viro suo vel ad inueniēdū virum si est innupta vel ne despiciat̄ ab alijs: vel ex aliq̄ leuitate visa ē fucis: vel alijs ornamentis superfluis ꝺ se nō est mortale sed potius veniale: nisi hic sit notabilis excessus in huiusmodi: vt possit iudicari de occasione data alioꝝ ruine: ⁊ non tantū accepta quod est difficile iudicare.
¶ Si habuit nimiā diligētiā ⁊ studiū ⁊ tēpus ad ornādū se: vel fecit excessuꝫ ī portatura vestiū vltra suū statuꝫ vel ꝯditionē: vl̄ nō ꝟm morē patrie: vel vestibus nimis delicatis peccatū est.

¶ Capitulū .3. ꝺ filiabus inanis glorie. Et pmo de hypocrisi.

Si simulauit sanctitatē habere ꝑ ieiuniū orōnē ⁊ huiusmodi cū malus esseꝫ: si hoc egit ad cōsequēdam laudē humanā constituens ibi finem mortale est: alias veniale: nisi aliud vicium adiungat̄. ¶ Si simulauit sanctitatē per hypocrisim itēdēs aliquid qꝺ sit contra honorem dei: vel vtilitatem proximi: vt seminare errores: adipisci indignus ecclesiasticam dignitatem: decipere enim proximum temporaliter vel spiritualit̄ mortale ē.
¶ Si simulauit sanctitatē exn̄s malus vt detur ei elemosyne sicut sācto viro: vel ꝓcurationes ecclesiarum: vt cerretani ⁊ similia mortaliter peccauit.

¶ Si simulauit maioreꝫ sanctitatē q̄ꝫ habuit: vel occultauit suū defectuꝫ ad edificationē ꝓximoꝝ non ē peccatum vel leue veniale est: aut si hoc facit ob aliquā vanitatē: vel inanē gloriam est veniale.

¶ De iactantia.

Si laudauit seipm̄ de aliq̄ ope peccati mortalis mortalit̄ peccauit. ¶ Si autē de opere veniali venialiter peccauit q̄ꝫtum ē de se. Si laudauit se ꝺ aliquo opere bono vꝫ de virtute: de scientia: de industria: vl̄ diuitijs: vl̄ potētijs ⁊ huiusmodi ex sup̄bia ⁊ inani gloria mortale ē: vel veniale ꝟm radicem ipsius superbie: vel inanis glorie vn̄ ꝓcedit. ¶ Si laudauit se cōtēnēdo alios: vt phariseus publicanū mortale est. ¶ Si aūt ex aliqua leuitate: vel vtilitate ꝯsequenda veniale vel nullum est.

¶ De ironia.

Si vilificauit se verbis vel factis plus q̄ꝫ sentiat̄ in seipso: in mente: dicens aliqua mala de se que in se non cognoscit veniale est: ⁊ dicitur ironia.

¶ De contentione.

Si quis contēdit aduersus aliū cōtra veritatē scienter ī rebus alicuius īportātie mortale est secus ī rebus paruis ⁊ inaduertenter.
¶ Si cōtēdit ꝓ veritate sed nimis inordinate cōiter ē veniale: sꝫ posset ibi esse tāta inordinatio ꝙ rōne scādali sequētis esset ibi mortale.

¶ De discordia.

Si habens tractare aliqua cuꝫ alijs in cōi nolit cōcordari cū alijs ꝺ his que ordinantur ad

honorē dei vel primorū vtilitatem ex
eo ꝙ male afficit̄ ad eos:vł vt ostēdat
se plus scire ꝙ̄ alij mortale ē:secus aūt
si nō cōcordat:vȝ qꝛ si videt̄ eē magis
ẜm deū ⁊ rōneȝ: qd ipse intendit:quia
tunc vel nō ē peccatū vł leue:nisi sit ni
mis ꝑtinax.

¶ De pertinacia.

Si fuit pertinax in sētētijs suis
discrepās a cōi ceterorꝫ ꝯsilio
vł iudicio cōiter ē veniale pe
riculosū ⁊ īductiuū erroris.

¶ De singularitate nouitatū.

Si fecit singularitates vł noui
tates ī cōuersatiōe vite vel ve
stibus:vel cerimonijs: vł alijs
adinuētionibꝰ peccatū est:⁊ si adinue-
nit aliquā malā cōsuetudinē omnia ei
imputantur.

¶ De inobedientia.

Si nō obediuit superioribꝰ suis
spūalibꝰ vel tēporalibꝰ legibus
canonicis:vel ciuilibꝰ rōnabili
bus:⁊ si qdē trāsgredit̄ superiorꝫ ordi
natiōes habētes vim precepti: vt quā-
do mādat̄ ẜuari v̄bo vł scripto ī vir-
tute sācte obediētie:vł sub pena excōi-
cationis vł carceris:vł alijs penis gra
uibꝰ:⁊ huiusmodi eqpollētijs peccauit
mortalit̄. In alijs v̄o ordīatiōibꝰ sim
plicit̄ factis trāsgrediēdo ē veniale:nisi
fiat̄ ex cōtēptu:qꝛ tūc mortale ꝙ̄tūcun
ꝙ̄ leuibus.

¶ De gula.6.ti.⁊ hȝ.c.3. ¶ Primū.c

Gula ē sextū capitale viciuȝ
⁊ importat inordinatuȝ ap
petitum seu delectationem
circa cibum ⁊ potum.

¶ Nota quinqȝ species seu modos qui
cōtinētur in hoc versu. ¶ Pre propere
laute nimis ardenter studiose. Si co
medit vel bibit extra horam debitam
sine rationabili causa ⁊ vrgente. ¶ Si
est vsus cibis vel potibus laut̄ nimis
⁊ delicatis vltra conditionem sui sta-
tus.aliter enim decet comedere infir-
mum ꝙ̄ sanum ciuem ꝙ̄ rusticum.

¶ Si comedit vel bibit in nimia quā
titate ẜm exigentiam sue cōplexionis
quod enim vni parū est:nimiū ē alteī.
Et plus comedē ī die ieiunij ꝙ̄ altera
die nō est ḋ se malū ꝑ vna comestione.

¶ Si comedit vł bibit cū nimio ardo
re gule:seu cū nimia cōplacētia ꝯtentꝰ
magis satisfacere delectationi gule ꝙ̄
necessitati ꝓuidere. ¶ Si adhibuit vel
adhiberi fecit nimiū studiū ⁊ diligētiā
circa cibaria delicata ꝓparāda:vt cuȝ
varijs saporibꝰ ⁊ diuersis modis:⁊ hu
iusmodi. ¶ In his omnibus spēbus vel
modis gule: tunc est mortale: quando
delectatio gule querit̄ vt finis paratus
facē ꝯ precepta vt satisfaciat delectatō
ni gule. Uel cū comedit vsqȝ ad crapu
lā vł vomitū aduertēter: sicut fit a ple
risqȝ in carnisprīuio: vel vtitur aliquo
cibo:ex quo verisimiliter credit incur
rere magnam lesionem persone. ¶ In
alijs vero casibꝰ cōmuniter ē veniale.

¶ Si comedit carnes in quadragesi-
ma vł in alijs ieiunijs ecclesie:vł ī.6.fe
ria:aut ī sabbato ꝑ totū annū:nisi vr-
gente cā necessitatis vel īfirmitat̄ pec
cauit mortaliter si sine ꝯsilio medici.

¶ Si vsus est lacticinijs tpē q̄dragesi
me sine cā infirmitatis:⁊ de cōsilio me
dicine peccauit mortalit̄. ¶ In alijs v̄o
ieiunijs ecclesie seruari potest mos pa
trie ꝙ̄tum ad vsuȝ lacticiniorꝫ:q mos
si non appareat tutius est abstinere.

¶ De ebrietate.

Si bibit usque ad ebrietatem advertens se nimis bibere: vel potentiam vini sufficientem ad inebriandum: vel de hoc dubitans probabiliter peccavit mortaliter: secus si ignoravit potentiam vini ut Noe. ¶ Si fuit causa in ebriationis alterius advertenter inducendo ad nimium potum: vel ponendo sal in vino: et huiusmodi mortaliter peccavit: secus si fecit causa medicine. ¶ Si induxit aliquem ad frangendum ieiunium ecclesie sine causa legitima suis persuasionibus peccavit mortaliter. ¶ Si induxit pueros et iuvenes ad lambacitates et tabernas et huiusmodi ut pervenirent ad turpia. ¶ Si frequentavit tabernam sine causa rationabili: vel convivia dissoluta peccatum est.

¶ De insensibilitate.

Si abstinuit se nimis a cibo et potu et aliis necessariis vite propter quod incurrit infirmitatem communiter est veniale: nisi fiat notabilis excessus et addatur obstinatio contra admonitiones ex huiusmodi defectu: quia tunc videretur mortale ratione periculi inde sequentis.

¶ De filiabus gule. et primo de ebitudine. c. 3.

Si ex fumositatibus inordinate comestionis: et potus incurrit scurrilitatem seu grossitiem intellectus: et ex hoc ineptitudinem intellectus: vel ineptitudinem legendi orandique est veniale communiter.

¶ De loquacitate.

Si nimis locutus est: seu dixit verba ociosa et sine necessitate: et rationabilitate communiter est veniale.

¶ De scurrilitate.

Si fecit actus seu gestus inordinatos: et si sunt provocantes ad libidinem extra matrimonium est mortale. Si vero ad dissolutionem vel levitatem vel vanitatem et huiusmodi veniale est.

¶ De inepta leticia.

Si habuit ineptam leticiam et vanam in ludis et iocis: communiter veniale est nisi addatur aliquod vicium.

¶ De choreis.

Choree que fiunt cum inordinata leticia sunt mortalia quinque modis. Primo cum fiunt ex libidine. 2° cum fiunt in ecclesiis: quia sacrilegium est. 3° cum fiunt a clericis et religiosis cum mulieribus ratione scandali. ¶ 4° cum fiunt ex inani gloria: vel vana leticia: tam inordinata quod ibi constituatur finis. 5° cum tales chorizantes non curant de scandalo proximi est mortale. In aliis autem casibus communiter est veniale. Posset tamen quandoque esse mortale: nec de facili de huiusmodi potest dari iudicium.

¶ De immundicia.

De immundicia que potest intelligi cum quis immunde comedit: et etiam venialis: precipue si ex hoc conturbat alios: vel quia vomitum facit: et si hoc facit gula nimium comedit: vel quia avidius comedat peccatum est: secus si causa medicine: vel potest intelligi de immundicia pollutionis que cum accidit in somniis non imputatur ad peccatum: sed peccatum potest esse in causa eius. scilicet si processit ex crapula vel turpi cogitatione precedenti vel ex negligentia: vel etiam post vigiliam recolens de ipsa immundicia habita in somniis turpibus delectatur: et si est consensus rationis de huiusmodi turpi delectatione est mortale vel veniale: vel nullum si ex alleviatione nature

¶ De immundicia seu pollutione procurata

Non quod sigis quod agit hac intentione principaliter ut pollutionem habeat: sive vigilando sive dormiendo mortaliter peccat: etiam si facit causa sanitatis. ¶ Si autem ipsa pollutio etiam contingat in vigilia preter voluntatem

ꝛ sine ꝑcuratione ñ est mortale.
¶ De luxuria titulus.vij.ꝛ hꝫ.c.z.
¶ Primum.
L Uxuria ē septimum capitale
viciū:ſꝫ qꝛ.ſ.ī precept] dictum
est satis de ſpēbus eiꝰ in ope:ac etiā in
cogitatione omni:illis omissis vidēdū
ē ꝺ q̄buſdā alijs pertinētibꝰ ad ipſā lu
xuriā ꝛ delectationē moroſam:ꝛ p̄mo
¶ Si tetigit aliquē vel aliquā vł oſcu
latꝰ ē libidinoſe ex̄ ꝯingiū mōtalit̄ pec
cauit:ēt si nō ſeq̄tur turpis actꝰ.nā ta-
lia exercitia in ope ipſo ꝑ vno peccato
habēt cū ope ipſo:ſꝫ tāto grauiꝰ q̄to
ī huiuſmodi ꝯcurrūt plura.si aūt fiāt
diuerſis tēporibꝰ diuerſa ſūt peccata.
¶ Si ſcripſit lr̄as:vel portauit:vł mi-
ſit:vł recepit cōtinētes amatoria ꝛ ꝓuo
cātia ad laſciuiā aduertēter mortalit̄
peccauit. ¶ Si fecit cātatiōes:vł cāta
uit vel legit:vł audiuit v̄ba laſciuie:vł
turpia delectabilit̄ ad ꝓuocādū ſe vel
alios ad laſciuiā mortale ē. ¶ Si aſſo
ciauit aliquē quem ſciuit ire ad ꝑcañ.
vł turpit̄ ageñ:vł ad faciēdū ſerēatas
vel matutinatas peccauit mortaliter.
¶ Si fuit mediator inter aliq̄s ad hꝰ
turpia:vel poſuit aliquos mediatores
inter ſe ꝛ inter alios ꝛ hꝰ peccauit mō
taliter. Item si recepit enſeniuꝫ:vł do
nū q̄ꝺcūqꝫ:vł miſit ex amore libidinis
¶ De delectatione moroſa.
D E delectatione moroſa:q̄ꝺ vi
ciū repit̄ in tepidis ꝛ multuꝫ
negligētibꝰ.naꝫ feruidi ſubito
cogitationes expellūt noxias:ꝛ frigidi
deſiderijs opis acq̄ſcūt. ¶ Si habuit
cogitatiōes īmūdas ꝛ carnales:ī q̄bꝰ
trahit morā poſtq̄ꝫ rōne ꝑpēdit ꝓpter
delectatiōeꝫ ipſā cogitādi hꝰ peccauit
mortaliter. Nō ſolū q̄ñ quis cogitatio
nibus luxurie rōne ꝯſenſit deliberans
facere malū si adeſſet cōmoditas:ſed
ēt nolēdo opus ꝑpetrare:ſꝫ nō curādo
ipſas cogitatōes libidinoſas expellere
poſtq̄ꝫ ꝑpēdit:ſꝫ in eis volūtarie īmo-
rando peccauit mortaliter.
¶ De filiabus luxurie.c.z.
D E filiabus luxurie ꝺ q̄bus nō
oportet multum interrogare:
qꝛ difficile ē intelligere nisi cū
mixtura aliorꝫ viciorꝫ:ꝛ prima ē ceci-
tas mentis.
D E cecitate mētis si fuit ita mē
te occupatus circa mūdana ꝛ
carnalia:q̄ꝓ neſciuit ꝺ deo co
gitare vł ꝺ rebus ſpūalibus.
¶ De precipitatione.
D E p̄cipitatione si fuit p̄ceps:ꝛ
ſubitꝰ ī operibꝰ ſuis ſine ꝯſilio
ꝛ exaīatiōe mēt] debita agēs.
De inconſideratione.
D E incōſideratiōe si fuit īcautꝰ
ī fact] ſuis ñ bñ iudicās circa
occurrētia. ¶ De incōſtantia.
D E incōſtātia:si ī eo q̄ꝺ delibe
rauit boni agē fuit incōſtās ꝛ
mutabilis ex paſſione.
¶ De amore ſui.
D E amore ſui:si nimis ſeipſum
dilexit q̄rēdo corpor] delecta
tiones ꝛ cōmoditatē ꝛ hꝰ.
¶ De odio dei.
D E odio dei:si habuit deū vł le
gē eius ī diſplicētia:qꝛ ꝓhibet
ꝯcupiſcētiā ꝛ huiuſmodi.
¶ De amore vite preſentis.
D E amore vite p̄ſentis:si nimis
amauit vitā iſtā p̄ñtē ꝓpt̄ vo-
luptates carnis q̄bus ē deditꝰ

ita amare vitā pn̄tē ꝙ aliqs vellet hꝰ ꝑ
petuari ſm̄ Pe. ē mortale.

¶ De horrore futuri seculi.

DE horrore futuri seculi si hor-
rorē habuit ad vitā futurā. ꝺ
alijs vero q̄ ꝑtinēt ad viciū lu
xurie circa ꝯiugiuꝫ: vide. j. ꝺ ꝯiugatꝭ.

¶ De ſuꝑbia titulus. 8. ꝛ hꝫ. c. duo.

¶ Primum.

SUperbia ſm̄ Gregoriuꝫ ē
regina omniuꝫ capitalium
vicioꝝ: ꝛ eſt viciuꝫ multuꝫ
ſubtile ꝛ difficile ad cogno-
ſcēduꝫ: ꝛ cōſiſtit ī appetitu inordinato
ꝓprie excellētie: ꝛ hꝫ quatuor ſpēs ſiue
modos de qbus potes īterrogare: ꝓut
videbitꝰ expedire ſi tn̄ penitēs ītelligat
¶ Si bōa nālia ſpūalia vl' tꝑalia q̄ ha
buit ſibi attribuit: ꝛ a deo nō recogno
uit. ¶ Si bōa ipſa a deo recognoſcēs
meritꝭ ſuis p̄ncipalitꝰ ſe accepiſſe eſtīa
uit: vꝫ ꝓpt ſua ieiunia orōnes ꝛ hꝰ. Si
ea bōa q̄ n̄ habuit ſibi attribuit: vel plꝰ
q̄ꝫ habuit cū exiſtīat ſe habē mltuꝫ hu
militatꝭ chāitatꝭ patiētie: ꝛ hꝰ cū n̄ hꝫ.
¶ Si reputauit ſe meliorē eē ceterꝭ ali
oſ ꝯtēnēſ: ī quolꝫ hoꝝ modoꝝ pōt eſſe
mortale vl' veniale ſm̄ ꝙ rōne ꝯſentitꝰ
vel non.

¶ De filiabus ſuꝑbie. c. 2. ꝛ p̄mo ꝺ de-
riſione.

DE deriſione q̄ aliqn̄ ꝓcedit ex
ſuꝑbia. ¶ Si irriſit ſacramēta
ꝛ alia diuina vilipēdēs ea: aut
ſāctos viros: aut p̄latos: aut deo ſuire
volētes: vt ſic r̄trahat eos peccauit mō
talitꝰ. ¶ Si irriſit intēdēs ex hꝰ īiuriaꝫ
ꝛ vilificatōꝫ: vl' nōbilē ꝑturbationē eiꝰ
mortalitꝰ peccauit: ſed ſi ex leuitate: vl'
cā ioci ſecus.

¶ De ambitione.

DE ambitōe q̄ ꝓcedit ex ſuꝑbia
ꝛ īportat īordinatū appetituꝫ
honorꝭ: ꝛ mltū reperitꝰ ī p̄latꝭ
ꝛ dn̄is. ¶ Si deſiderauit aliquā digni
tatē: vl' bn̄ficiū curatū rōne deliberata
principalitꝰ ꝓptꝰ honorē vl' dignitatem
vl' vtilitatē tꝑalem peccauit mortalitꝰ.
¶ Si deſiderauit dignitatē vl' bn̄ficiū
eccleſiaſticū vel ſeculare ad qꝺ ē indi-
gnus vel ineptꝰ: vꝫ qꝛ criminoſus: ꝛ hu
iuſmodi peccauit mortaliter. ¶ Si de
ſiderauit vl' q̄ſiuit ad huiuſmodi ꝑue
nire ēt faciendo ꝯ̄ p̄cepta mortale eſt.
¶ Si q̄ſiuit honorē ꝺ quacūqꝫ re ita ī
ordinate ꝙ ibi ꝯſtituat finē mortale ē:
in alijs vero caſibus vr̄ veniale.

¶ De preſumptione.

PResūptio q̄ ꝓcedit ex ſuꝑbia:
ꝯſiſtit ī hꝰ ꝙ hō pōit ſe ad ea q̄
ſūt. ſ. vires ſuas: vl' nō ꝑtinent
ad ꝯditionē ſuā: vt ſecularꝭ ad iudicā
dū clericos: vl' eos q n̄ ſūt ſibi ſubiecti
vel ꝺ his ꝺ qbꝰ n̄ hꝫ poteſtatē peccauit
mortalitꝰ. ¶ Si poſuit ſe ad faciēdum
ea exercitia ad q̄ nō erat aptus: vn̄ po
teſt ſequi ſpūale vl' tꝑale dān̄ alteī: vt
medicus ignarus medicine: vel aduo-
catꝰ ignarus ad aduocandū: iudex ad
iudicādū: confeſſor ad audiēdū ꝯfeſſi
ones ꝛ huiuſmodi peccauit mortaliter
ſecꝰ aūt ſi ꝯpetēter ī arte illa peritꝰ erat
¶ Si preſumēs ꝺ virtute ſua expoſu-
it ſe periculis peccatoꝝ vt vadēſ ad lo
ca inhoneſta: vl' frequētās ꝯuēſationē
mulieꝝ leuiū ꝛ huiuſmodi: vbi ꝺ faci-
li p̄t labi ī mortali peccato: mortale vr̄
¶ Si nimis ꝺ ſe p̄ſumēs nō ꝓuidet ne
ceſſitatibꝰ vl' periculꝭ occurrētibꝰ ſpūa-
libꝰ vl' tꝑalibꝰ expectās effectuꝫ miracu
loſum a deo. ſ. vt eum ſanet infirmum

sine medico ꝛ medicinis:vel ministret
ei cibuꝫ sine laboꝛe est moꝛtale:ꝛ dicit᷑
tentare deum.

¶ De temeraria iudicatione.

Si facta alterius que dubia sᷓt
quo aīo fiāt ī malā partē īter
pretatus ē:seu iudicauit:ꝛ sine
signis sufficiētibꝰ indicātibꝰ maliciā al
terıꝰ deliberate iudicauit aliquē ꝺ pec
cato moꝛtali moꝛtalit᷑ peccauit. Si v̓o
iudicauit ꝺ veniali venialit᷑ peccauit.
Idē si iudicauit ꝺ moꝛtali:sꝫ n̄ delibe-
rato animo.

¶ De curiositate.

Si fuit curiosus circa cognitio
nē ītellectiuā:vt q̄rēdo scire q̄
sūt.s̄.capacitatē suā.vꝫ ꝺ trini
tate:ꝺ pꝛedestīatiōe:vel q̄rendo scire a
qbus n̄ dꝫ:vt a demonijs:vl᷑ ꝑ soꝛtes: l᷑
querēdo scire paꝝ vtilia: ꝛ dimittēdo
magis necessaria: vel querēdo scire so
lū ad sciēdū ꝛ n̄ ad deū cognoscēdum
vl᷑ ad aliq̄ꝫ vtilitateꝫ peccatum ē: qn̄qꝫ
moꝛtale:qn̄qꝫ veniale. Si fuit curio
sus circa vsus sensuū.s.oculis aspicien
do:auribꝰ audiēdo: naribꝰ ad odoꝛan
dū:gustu ad gustādū:tactu ad tāgēdū
sine necessitate vel vtilitate:sꝫ solū dele
ctatiōe sēsuali:peccatū ē cōiter veniale
ꝛ qn̄qꝫ pōt eē moꝛtale. Si reperit se
in spectaculis ad vidēdū: vt toꝛneamē
ta palestra:currē ad brauiū ꝛ hıꝰ:nā si
ī hᵒ sit periculū moꝛt̄ spūalis:vel tpal᷑
vt qn̄ sūt spectacula repꝛesētatiua tur-
pitudinē:vl᷑ cū reciperet notabilē lesio
nē coꝛpoꝛis ē moꝛtale: ꝛ multo mag̃ ī
exercēte ꝛ p̄bēte occasionē ī hiꝰ specta-
culis:al̓s ē veniale: nisi ꝓpt᷑ hoc aliq̄s
ita delectat᷑ ꝙ mēs eiꝰ auerteret᷑ a deo
ita vꝫ q̄ꝫ paratꝰ eēt trāsgredi mandata
dei ꝛ ecclesie vt illa aspiceret vel facēt

¶ Et hoc idē intell̓o de quocūqꝫ pc̄to
qꝺ de se ē veniale: qꝛ per hūc modū pt̄
effici moꝛtale.

¶ De ingratitudine.

Ingratitudo reperit᷑ in omni
peccato moꝛtali: sꝫ vt circūstā
tia aggrauans ipsū: qꝛ vbi hō
dꝫ semꝑ seruire deo:eū offendit. Est ēt
vnū speciale peccatū ingꝛtū.s.recipiens
bn̄ficia a deo vl᷑ ab hoīe:ea n̄ recogno
scit recogitat ꝛ regratiat᷑ ꝛ recōpēsat᷑
vl᷑ ꝙ peius ē vilipēdit bn̄ficia recepta
vl᷑ murmurat ꝺ eis:vl᷑ iniuriatur bn̄fa
ctiōi:cōiter aūt reperit᷑ mixtū cū aliq̄
gn̄e peccati: qn̄ moꝛtale qn̄ veniale est.

¶ De scandalo.

De scādalo qꝺ qn̄qꝫ nō ē pecca
tū spēale: sꝫ circūstātia aggra
uās pc̄tꝫ:ingꝛtū vꝫ ex dicto vel
facto alterıꝰ n̄ recto dat᷑ alteri occasio
ruine spūal᷑.ꝛ hoc ē scādalū:ꝛ si hᵒ intē
dat ē circūstātia aggrauās peccatū ꝛ
mutās spēm.vn̄ ē necessaria cōfitēi qn̄
ē tale qd verisi̓r trahēs ad ruinā pec
cati moꝛtalis:ꝛ p̄cipue cū hᵒ seq̄t᷑. Si
aūt hoc ītēdat.s.ducē aliqueꝫ ex dicto
vel facto suo ad aliquā ruinā ē moꝛta
le ꝛ spāle peccatū si intēdat inducē ad
moꝛtale:alias veniale.

¶ De adulatione.

Adulatio q̄ cōiter ē scādalizati
ua.ꝛ ꝯsistit ī hoc ꝙ q̄s verbis
vl᷑ factis suis īoꝛdinate querit
placere alijs ad beniuolētiā captādā.ꝛ
si ī malo adulatꝰ ē crīaliter:puta lau-
dās aliquē ꝺ vīdicta facta vl᷑ turpitu-
dine ꝛ huiusmodi ē moꝛtale. Si adu
lat᷑ vl᷑ laudat aliquē intēdēs eū decipe
notabiliter ī tēpoꝛalibꝰ vl᷑ spūalibus ē
moꝛtale:secus si aliq̄d iustū ītendit ab

eo habere vl' qd paruū recipe p mo-
dū doni vt histriōes. Si nimis lauda
uit aliquē ex q̄ ille sūpsit occasiōz sup
bie: vel ianis glorie cōiter ē veniale: ⁊
pōt ēt aliqñ ee mortale. ¶ Si vō lau-
dauit aliquē ad eū excitādū mag] ad
virtutē vel ad cōfortādū eū ī tribula-
tiōib⁹: ⁊ tētationibus ⁊ obseruat] debi
tis circūstātijs ē vtuosū ⁊ meritorium
alias veniale.

¶ De blasphemia ī spiritū sanctum.

De blasphemia ī spūm sāctum
q̄ pcedit ex malicia: vz īq̄tuz
qs nō ptēnit vel refugit ea co-
gitare mēti occurētia p q̄ possz retra-
hi a peccato. ⁊ hz sex spēs. s. Presūptō
Desperatio: Inuidētia frñe grē. Im-
pugnatio virtutis agnite. Obstinatio
Impenitētia. De his vō interrogādū
ē put videt': ⁊ cōiter ñ repit' nisi ī mul
tū scelerat]. Presūptio aūt dr' h cuz qs
psumit ō dei misericordia: existimans
q̄ pareat sibi ad bñplacituz suū: vl' q̄
saluet eū perseuerātē ī peccato. Despe
ratio aūt cū credit deū ñ posse: nec vel
le sibi parcē ēt penitēti vl' volēti salua
ri. Impugnatio vitat] agnite dr' cū qs
pdicit vitati fidei qnā nouit. Inuiden
tia frñe grē ē cū dolet qs de grā dei ⁊
glīa crescēte ī hōib⁹. Obstinatio cōfir
mat volūtatē suam ī peccatis pmissis.
Impenitētia aūt dr' cū qs ppōit firmi
ter ēt ī futurꝫ ñ penitē. ¶ De scismate.

De scismate h⁹ peccatū pmit-
tit' cū qs recedit ab obedictia
romane ecclīe sumēs sibi aliō
caput: vel sequens aliquē canonice nō
electū: ⁊ sēp est mortale: ⁊ excōicatio p
tales: nisi forte cū essent duo q̄rꝫ qlibet
habet' p sūmo pōtifice a suis seq̄cib⁹: ⁊
nescit' clare q̄s sit canōice elect⁹. In h⁹
n. videtur ppl'i excusari si nō sūt perti
naces: sz parati illi adherere quē sciūt
vere eē electū canonice. Si inicit' ordi
natiōib⁹ vl' alienatōib⁹ fact] a scismati
cis excōicatus est: ex̄ ō scisma. c. i.

¶ De īfidelitate paganorꝫ hereticorꝫ.

De infidelitate paganorꝫ here-
ticorꝫ vel iudeorꝫ: quorꝫ qōlz
libet ē grauissimū pctz ducēs
ad dānatōz: ñ oz h⁹ dicē īter hos. Soli
ei heretici sīt' excōicati: sz ⁊ cū alijs pci
pue iudeis ñ dz hrī domestica pversa
tio: ⁊ pcipue idiote. ¶ Potes circa hi⁹
īterrogāe put tibi vr': scz: si habuit ali-
qō dubiū ī his q̄ sūt fidei: vz ō sacramē
to altar] ⁊ hi⁹. ⁊ si ō h⁹ hz displicētiā ñ
ē curañ. Si aūt volūtarie ⁊ sponte du
bitat eēt mōtale. Hētic⁹ qdē ē excōica
tus: ⁊ ñ pt absolui citra sedē aplīcā: vt
pz ī pcessu curie. Itē rceptor credēs vl'
factor hereticorꝫ ē excōicat⁹: ex̄ ō hē. c.
qcūqꝫ li. 6.

¶ Incipit. 3. ⁊ vltima pars ī q̄ tractat'
ō mō interrogādi stat⁹ diuersos pso-
narꝫ. ⁊ pmo ad piugatos. c. i. ⁊ hz. §. 23.

Nunc vō formāde sūt intro
gatōes pertinētes ñ ad oēs
sz solū ad quosdā stat⁹ ho-
minū. ⁊ pmo ad cōiugatos
ītrogādi sūt ñ oēs: sz put videt'. ¶ Si
ō facto pxerūt ī aliquo casu prohibito
mortale ē: q2 p phibitiōez: nisi ignoran
tia facti pbabil' eos excusaret. Sz sciē
dū ē q̄ sūt q̄dā ipedimēta q̄ ipediunt
matrimoniū pbēdū: ⁊ dirimūt iā pctū
q2 nullū ē: qō itelligendū ē qñ dicta im
pedimēta pus īter eos īueniūt' q̄z sit p
ctū mrīmoniū: ⁊ ea ptinēt' ī ist] vsibus
Error cōditio votū cognatio crimen.

Cultus disparitas vis ordo ligamen
honestas. Si sis affinis si forte cohire
neqbis. Hec associanda vetant ꝯnubia
facta retractant. ¶ Pro hoꝝ aliquali
breuissima declaratione nota ꝙ error
intelligit̃ ꝺ persona non ꝺ fortuna vel
bonitate: cū scꝫ quis ꝯhit cuꝫ berta cre
dens esse Catherinā: cū qua scꝫ intēde
bat cōtrahē. ¶ Cōditio intelligitur ꝺ
cōditiōe seruili: scꝫ cū quis ꝯtrahit cuꝫ
serua credēs eā esse liberā. Nā si liber
ꝯhit sciēter cū serua tenꝫ matrimoniū
⁊ similiter si cōtrahit seruus cū libera
credens esse seruā. Idē videtur si ser
uus cuꝫ serua: licet crederet̃ eē libera.
¶ Uotū. s. solēne ꝑ ꝓfessionēꝫ tacitam
vel expressā alicui religiōi approbate:
talis etiā esset excōicatꝰ. ¶ Cognatio q̄
est triplex. s. naturalis spūalis ⁊ legal̃
naturalis dr̃ ꝯsāguinitas: ⁊ hec hꝫ tres
lineas. s. ascendentiū: vt pater ⁊ auus ⁊
huiusmodi. descēdētiū: vt filiꝰ nepos ⁊
hiꝰ collateraliū: vt frēs sorores ⁊ huius
modi: ⁊ hꝫ quelibꝫ linea quatuor gra
dus exclusiue: ꝑcipue collaterales. naꝫ
inter ascēdētes ⁊ descēdētes vr̃ eē ꝑpe
tua ꝓhibitio hic est etiam excōicatio.
¶ Cognatio spūalis hꝫ etiā tres gradꝰ
⁊ ꝯhitur in baptismo ⁊ confirmatiōe.
Primus est inter tenētē ad baptismuꝫ
vel cōfirmationē ⁊ eam que tenetur: q̄
dicit̃ paternitas vel filiatio. ¶ Secūdꝰ
est inter patrē ⁊ matrē carnalem eius
qui tenet̃ ⁊ eū qui tenet cū vxore eiꝰ: ⁊
dr̃ ꝯpaternitas. Tertius ē inter filios
naturales eius q tꝫ ⁊ illā que tenetur:
⁊ dicitur fraternitas. ¶ Cognatio ter
tia. s. legalis que fit per adoptionē hꝫ
tres lineas vel gradus. Primus ē iter
ipsū adoptātē ⁊ filiā quaꝫ adoptauit:

ac etiā filiā ipsius adoptati. Secūdus
est inter vxoreꝫ adoptātis: ⁊ ipsū ado
ptatū: ac etiam vxorem adoptati: ⁊ ipꝫ
adoptantē. Tertius est inter filios nā
les ⁊ legitimos adoptātꝭ ⁊ ipꝫ adopta
tū: ⁊ hoc tm̄ cū ipsi filij sūt ī ꝑtāte p̄ris
Crimē istud qꝺ hꝫ dirimē cōtractum
⁊ implere cōtraheñ. intelligitur tm̄ de
duobus criminibus ī duobus casibꝰ.
¶ Primus est ꝙ cū mulier machinat̃
cū effectu in mortē vxoris alteriꝰ vt ha
beat illū in viꝝ: vel econtra vir ī mōtē
alterius viri vt habeat illā ī vxorē ⁊c.
¶ Secūdus cū qs dat fidē alicui con
iugate ducere eam in vxorem post vi
ri sui mortē: ⁊ cū ista ꝓmissiōe seqtur
adulteriū. Cultꝰ disparitas: vt si fidel̃
ꝯhat cū iudea vel pagana permanēte
in infidelitate: secus si cōtraheret cum
heretica. nam tunc tenet: ſꝫ cohabitare
nō debēt si esset ei periculū incurrēdi
ī heresim: ⁊ peccauit mortaliter ꝯhens
cū tali. Uis violentia. s. absoluta impe
dit ⁊ dirrimit: ⁊ similiter violētia per
metū q potest cadere in constanteꝫ vi
rum: ⁊ continetur in hoc versu. Stu
pri atqꝫ status verberis atqꝫ necis. nisi
postea de inuito efficiatur volūtarius
Ordo ītelligitur de ordine sacro: idest
subdiaconatu: ⁊ supra. ⁊ talis ꝯtrahēs
esset excōicatus. Greci ī sacris vti pos
sunt cōtracto sed nō possunt cōtrahē.
¶ Ligamen. i. si sit alteri ligatus ꝑ cō
iugiū: etiā ꝑ v̄ba ꝺ presenti nondū con
sūmatū. nā talis nullo mō potest altēi
matrimonialiter copulari: nisi ille cū
quo cōtraxerat ꝓfiteatur in aliquā re
ligionem. Et si recederet vnus cōiugū
ita ꝙ per multos annos alter nihil au
diret de eo non liceret alteri ꝯtrahere

nisi sciret de morte eius. ¶ Honestas idest publice honestatis iusticia que oritur ex sponsalibus contractis cum aliqua: cum qua postea non sequitur matrimonium propter mortem vel aliam causam. nam cum nulla consanguinea illius usque ad quartum gradum contrahere potest. ¶ Affinitas est proximitas que contrahitur per eum qui duxit uxorem: et omnes consanguineos uxoris usque ad quartum gradum et uxorem ipsam et omnes consanguineos viri eius usque ad quartum gradum: nec illa mulier potest contrahere cum aliquo. ¶ Et nota quod affinitas contrahitur etiam per fornicarium coitum: ita quod ille qui fornicatur cum aliqua non potest contrahere matrimonium cum consanguinea aliqua eius usque ad quartum gradum: neque illa mulier potest contrahere cum aliquo consanguineo fornicantis cum ipsa usque ad quartum gradum: et scienter contrahens in huiusmodi gradibus affinitatis est excommunicatus. Sic forte coire nequibis.

¶ Impotentia exercendi actum coniugalem que potest prouenire: vel ex frigiditate naturali: vel ex maleficio: vel indispositione membri genitalis viri vel mulieris. ¶ De his omnibus impedimentis habes plene in quarta parte summe ti. ¶ Sed nota quod non oportet nec expedit interrogare omnes coniugatos sigillatim de his impedimentis: sed de illis tantum de quibus possit presumi haberi: et precipue de impedimento criminis vel cognationis vel publice honestatis: sed multo magis de affinitate. Si tamen quis cognosceret consanguineam eius cum qua iam contraxit per verba de presenti: et multomagis si iam consummauit matrimonium: matrimonium quidem tale non diuiditur: sed amittit ius petendi debitum: ita quod petere non potest absque mortali peccato: tenetur tamen reddere exactus. Idem de muliere que permittit se cognosci a consanguineo viri sui. Si vero antequam contraxit per verba de presenti cum aliqua cognouit consanguineam eius: ita quod semen admisit intra claustra pudoris non potest iam habere illam: et si iam consummasset cum illa non tenet matrimonium nec in hoc potest dispensari cum illa nisi per papam. Unde ante dispensationem semper peccat mortaliter exigens et reddens debitum sciens dictum impedimentum. Alter vero coniugum nesciens excusatur de peccato ex ignorantia facti probabilis: de his et omnibus aliis quando casus occurrit: vide plenius in summis.

¶ Si contraxit matrimonium clandestine quod mortale est propter prohibitionem ecclesie. ¶ Si habens votum simplex continentie contraxitque matrimonium peccauit mortaliter: nisi sit dispensatus a papa prius: et tenetur adimplere votum usque ad consummationem matrimonii: nam ipso consummato impotens fit ad implendum: et exactus omnino tenetur reddere expresse vel interpretatiue petenti: sed exigere non potest sine dispensatione alias peccat mortaliter. ¶ Si contraxit cum aliqua: vel mulier cum aliquo per verba de futuro: et post matrimonium cum aliqua contraxit vel de futuro vel de presenti mortaliter peccauit propter fractam fidem: nisi de communi consensu mutuo se absoluerint: quod fieri debet per iudicium ecclesie. Vel nisi aliquis septem casuum superuenerit: quibus solui possunt

sponsalia quos habes in sūmis. Si post matrimonium contractum ꝑ verba de presenti contraxit cū aliqua mortaliter peccauit: nec tenet matrimonium: etiam si esset consummatum: ⁊ filios genuisset: sed oportet redire ad primum: nisi ille cum quo prius contractum est: ingressus esset religionem ibidem professus: vł nisi cum eo papa dispensasset in secundo: in quo tamen secundum theologos dispensare nō potest: sed quia difficile ē disputare ď potestate pape si sine surreptione obtēta est forsitan transire potest. Si contraxit matrimonium: vel filios: vel filias iunxit matrimonio ante etatē legitimam: quia prohibitum est. Etas autem legitima ſm iura est in duodecimo anno: si est femina in quartodecimo: si est masculus. s. ad contrahēď ꝑ vba ď presenti: ⁊ ad ꝯsūmādū mr̄imoniū. Si cōsūmauit matrimoniū añ bñdictionem nuptiaꝝ est mortale: vbi s. ꝯsuetū est bñdici nuptias: qa contra ꝓhibitionē ecclesie. ⁊ hic aduertendū est: ꝙuis sponsi non consūment matrimonium cum sponsis ante benedictionem: in multis tamen locis multas turpitudines ⁊ corruptelas faciunt cū eis illas visitando. vnde interrogandum est de his vbi ista reperiuntur. Si celebrauit nuptias tēpore ꝓhibito ab ecclesia quia mortale est. Tempora autē prohibita sunt ista: scꝫ ab aduētu vsqꝫ ad epiphaniam: ⁊ a septuagesima ad octauā pasche: ⁊ a tribus dieb⁹ ante ascensionem vsqꝫ ad octauam pentecostes exclusiue.

De actu ⁊ peccatis commissis in eodem.

Sciendū est ꝙ in actu hoc coniugali aliqua fiunt: vbi est dubium vtrū sint mortalia an venialia. Aliqua vero sunt que sunt manifeste mortalia. Aliqua in quibus est veniale. Aliqua in quibus nullum peccatum. Primo quidem mortale est: si exerceatur talis actus extra vas debitum: vel etiam si intra vas debitum: tamen nō suscipit semen ad euitandum generatōꝫ

Si ex tactibus impudicis ex̄ actuꝫ matrimonij sequit᷑ pollutio in altero ipsoꝝ. Si exercēs actū cōiugalē habet appetitum deliberatum ad aliam.

Si se habet ad eam ita inordinato affectu in actu coniugali: ac si non esſꝫ vxor eius: ꝙ etiam opus carnale ageret cum illa vel alia: difficile tamen est hoc discernere ⁊ cognoscere. Si alter alteri omnino exigenti denegat debitum sine causa legitima: propter qď exigens incurrit incontinentiam vel graue scandalum. Esset autem causa legitima si notabiliter timeret notabile nocumentū persone: vel coniugis vł prolis in vtero: vł quia ex adultēio cōmisso perdidit ius petendi debitū: vel ēt si ī loco sacro peteret: qꝛ sic loc⁹ violaret᷑: vel ēt ī publico quia cōtra debitā honestatē. Nō est aūt legitiā cā oīno denegādi debitū petēti ī die ieiuniorum vł festoꝝ solēniū: vł ira quā habēt adinuicē ꝑ paꝝ tēpus. Dubium de mortali qñ quidē seruat vas debitū: sꝫ modus īdebitus: puta si lateraliter: vł a parte posteriori accedat ad vas debitū: vł mulier supgrediat᷑ viꝝ ī ꝗbus modis: ⁊ precipue ī vltimo aliꝗ dicūt esse mortale. Alij vo vt Tho. ⁊ Alber.

dicūt ꝙ nō est mortale de se:sed potest
esse signum mortalis cōcupiscētie: nec
ꝑ hoc īpedit̄ generatio:ꝛ si ñ ita apte
ꝓcrectur.vnde ī huiusmodi noli ꝑci-
pitare sententiā:nec denegare absoluti
onē perseueranti in huiusmodi. Sed
detesteris ꝛ prohibeas quātum potes.
quando vero hoc etiam fieret primo
ꝛ secundo modo propter periculum
aborsus forte tunc esset sine peccato.
¶ Dubium etiā de mortali est tēpore
mēstruoꝝ:ꝛ precipue in exigente sciē-
te talem defectum:quem ꝗdam ponūt
esse mortale:precipue quando non est
quasi continuus sed consuetus vt men
satim. Alij dicunt contrariū: vt Pe.
ð pal.ꝛ hec opinio est cōmunior. Un-
de nec propter hoc deneges absolutio-
nem sed prohibeas quātum potes de
exactione exigenti:ꝛ exactum admo-
neas:vt non assentiat exigenti: nisi ex
hoc timeatur de eius incontinentia.
¶ Dubium est etiā de exigente debi-
tū a cōiuge permanente in adulterio:
siue occulto siue manifesto qð ipe no-
uit. Hoc quidā dicūt eē mortale ī exi-
gēte:qꝛ facit cōtra cōstitutionē eccl'ie
vt notat̄.32ª.q.i.c.siquis vxorē.ꝛ hoc
firmatur in sūma pisana. Sed ī sūma
cōfessoꝝ ꝛ archidiaconus in 2°.so.mi-
tigant hūc rigorē excipientes casū: vt
hoc cū faceret exigens ad ꝓuiden̄.incō
tinentie sue. Sꝫ Pe.ð pal.multomagꝭ
mitigat hūc rigorē:vt cū non spēatur
emendatio ex hoc permanēte ī adulte
rio:sꝫ potiꝰ deterioratio nō peccat exi
gēs saltem mortaliter. Ueniale aūt est
cū exigitur actus ꝯiugalis: ꝛ si debito
seruato vase ꝛ mō: tamē principaliter
intētione delectatōis ꝯsequende: ita tñ
ꝙ stet intentio infra limites mr̄imonij
¶ Si exerceatur actus ꝯiugal' ꝓpter
sanitatem corporalem peccatū est: qꝛ
nō ad hunc finē ordinatum est veniale
tamen puto esse peccatum. In solēni-
tatibus ꝛ ieiunijs exigere debitū aliꝗ ī
firmitate:scꝫ cōcupiscentie ductus sine
ꝯtēptu tñ sacri temporis vel ecclēsiasti
ce exhortationis veniale est ꝫꝫ Tho.ꝛ
Rai.sed reddēs nō peccat:cū timet de
incōtinētia vel scādalo cōiugis: pecca
ret autem si negaret omnino. ¶ In tē
pore vero pregnationis exigere venia
le est:si tamen non est periculum abor
sus:reddere vero nullum peccatum ē.
¶ Ante purificationē post partū exi-
gere seruatꝭ alijs circūstātijs ñ vr̄ mō
tale ꝫm Guil. Reddere vero nō volū-
tarie nullum. Exigere etiam vl' reddē
debitū ante ingressū ecclesie pꝰ partū
ð se nō videtur peccatum:ꝛ possūt mu
lieres intrare ecclesiam ante quadra-
gesimū diem absꝗ peccato:in quo tñ
est seruanda ꝯsuetudo patrie. ¶ Actꝰ
īpudici qui ibi exercent̄ ñ ꝑtinētes ad
opꝰ:sꝫ ad exercitiū delectatiōis: vt ta-
ctꝰ ꝛ oscula ꝛ huiusmodi īordīate cōi-
ter sūt venialia:ꝗuis ibi posset eē tāta
actuū īordinatio ꝙ possꝫ eē pctm̄ mō
tale. Sine peccato aūt exercet̄ actꝰ cōiu-
galis cū sit causa prolis suscipiēde: vl'
ēt cū sit causa reddēdi debitū seruatꝭ
tamē alijs debitis circūstantijs. Debet
tamen exactus omnino reddere: ꝛ ꝑci
pue vir vxori:non solum expresse: sed
etiam per signa petenti:nec vir debet
vxorē auertere ne petat ꝓpter pericu
lū. Fit in tertio mō secundū aliquos si
ne peccato:scilicet cum fit causa vitan
de fornicationis ī se: vl' in cōiuge sua.

Interrogationes fiende circa statum matrimonij.

C Irca predicta sic possūt fieri
īterrogationes. ⁊ pmo si vsus
est matrimonio extra vas de-
bitum. Si aliquid fecit ad euitandum
ꝓlem modo indebito licet in vase debi
to ⁊ quō. Si vtēdo matrimonio habu
it ītētionē ad aliā. Si tpe mēstruoꝝ
exegit vel reddidit. Si ī diebꝰ festoꝝ
vel ieiunioꝝ. Si tpe pregnatōnis: preci
pue ꝓpe partū: vl' aāſ purgationē post
partū. Si exegit vel reddidit a perma
nente in adulterio. Si principaliter cā
delectationis: aut alia ⁊ qua cā: ⁊ circa
huiusmōi iudicā duz ē de peccato mor
tali vel veniali iuxta pdicta: vt patet in
sūmis. Si oīno negauit debitū petenti
Si ex act9 ꝯiugij ꝑ tact9 secuta est pol
lutio in altero ipoꝝ. Si excōmunicat9
aliq̊ vinculo ꝯxit mrīmoniū .s. excōica
tione maiori peccauit mortalit': ⁊ preci
pue qū sciuit ⁊ hoc q: ꝑticipauit ī diui
nis .s. sacro mrīmonij. Idem videtur
de minori excōicatōe si eam nouit: qa
sepat a susceptōe sacroꝝ: ⁊ matrimoni
um est vnum ex sacramentis ecclesie.
Si exn̄s ī peccato mortali ꝯxit matri
moniū videt' mortale: quia sacramētū
suscipit in mortali sciēter: pcipue vero
videt' mortale ꝯtrahēdo per verba de
pn̄ti: q: ibi est essentia sacramenti. Si ꝯ
xit cū aliq̄ ꝑsona ꝑ v̄ba de pn̄ti vel de
futuro nō intendēs hr̄e illum: vel illaz
ī ꝯiugē: sz tm̄ copulā carnalē extorq̄re
mortaliter peccauit. ⁊ q̄uis n̄ sit ibi re
alit' mrīmoniū: cogēdus tn̄ est in foro
ꝯsciē illā ducē: vel aliter illi satisfacere
maxime si est secuta copula: in quo tn̄
casu eccl'a iudicaret mrīmonium: ⁊ co
geret illū: cui obedire tenet'. Si vir nō
ꝓuidit vxori ⁊ familie de necessarijs n̄
tn̄ supfluis. Si nimis eam exasperauit
minis v̄bis vel factis. Si zelotypus: ⁊
ex hoc nimis suspectuosus cōtra eā fu
it vel nimis remissus in cura eius.
Si vxor inobediēs: ⁊ ꝯtētiosa ⁊ sui sen
sus fuit erga virum. Si nimis inculta
⁊ negligēs circa gubernatiōem domꝰ
Si irreuerens ⁊ discola ad soceros ⁊
cognatos. Si nimis dedit de rebus vi
ri parētibꝰ suis: vel paupibꝰ plusq̄ꝫ de
buit. Si dedit licētiā viro coeundi cuz
alijs mulieribꝰ cū peregrinaret' ē mor
tale. Si mulier nō vult seq virū trāsse
rētē domicilium ad qd̄ tenet': nisi eam
traheret ad peccatū: aut dubitaret de
morte sua aut eēt vagabūdꝰ. Si vterq̄ꝫ
filios educauit in timore dei: ⁊ in obe-
dientia mandatorum eius.

De pncipibꝰ rectoribꝰ ⁊ baronibꝰ. c. z.

C Irca principes rectores ⁊ ba-
rones seculares sic possunt fi
eri interrogationes: ⁊ ꝓut fu
erit expediens ꝰm conditionem perso
narum. ⁊ primo.

¶ Si ꝑ vsurpatōem ⁊ īiusto titulo ob
tinuit dignitatē regimē vel dn̄iuz ciui
tatis vel castri: q: mortalit' peccauit: ⁊
sp ī ipo manet: dū tenet hiꝰ vsurpatōez
nisi pꝰ modū titulū sibi iustificassz: nec
ibi aāſ iustuz tituluz pōt exercē iudicia
sine mortali. Si ambitiosus fuit ad di
gnitates ⁊ regimen nimis aspirans: ⁊
si intendit negligere iusticiam ad req
rendum amicos: vt sic in dominio per
maneat mortaliter peccat.

¶ Si p̄latis ecclesiasticis: vel alijs superi
oribꝰ suis nō fuit obediēs: ⁊ admoniti
ones ⁊ correctiones ab eis factas non

sustinuit patienter: ⁊ si cōtēpsit mor
taliter peccauit. ¶ Si sententias excō
municationis vel interdicti non cura-
uit: aut sic ligatus diuinis se igessit qd
est mortale. ¶ Si propter crimen eius
ciuitas est interdicta: quod est sibi ad
maius iudicium. ¶ Si propter excō
municationem latam in se iudices vel
actores vel ministros grauauit: quia
vltra mortale est excōmunicat⁹. ¶ Si
de factis aut defectibus ecclesiasticaꝝ
psonarū ad eū nō ptinētib⁹ se intromi
sit: vel trahēdo ad suū iudiciū: ⁊ huius
modi peccauit mortalit. Et si cepit vl
capere fecit vel percutē vel incarcera
re clericos vel religiosos etiam delin
quentes est excommunicatus: si nō ha
buit prius licentiā a prelato suo. ¶ Si
electionem alicuius malitiose īpediuit
vel p violentiam aliquē ītromisit: vel
si grauauit aliqd monasteriū vel colle
gium eo q nolebat eū eligē p q roga
bat est excommunicat⁹ vltra mortale.
¶ Si phibuit subditis ne vēderent cle
ricis necessaria: vel eis panē coqrent:
ex quo non habuit ab eis quod voluit.
¶ Si patronat⁹ eccliaꝝ de nouo sibi
vsurpauit vl bona vacātiū ecclaꝝ aut
mōsterioꝝ vltra mortale ē excōicatus
¶ Si posuit tallias vl collectas vl alia
grauamina clericis vel alijs psonis ec
clesiasticis sine lnīa pape: si nō desistat
post admonitionem est excōicatus
¶ Si fecit statuta vl leges ꝯ libertatē
ecclesiasticam vel iudicauit sm ea: vel
dedit ꝯsiliū ad hi⁹: vel non remouit si
potuit: vltra mōtale peccatū ē excōica
tus. Si noua pedagia īstituit n̄ hñs au
ctoritatē a pncipe sup h⁹: vel atiq seu
noua pedagia augmētauit excōicat⁹ ē
secus si fecit hoc cū licētia pncipis ⁊ cā
rationabili ⁊ non tenuit stratā publicā
securam ut debuit peccauit mortaliter
⁊ tenetur ad restitutionem. Si a cleri
cis ⁊ religiosis thelonium pedagium
seu gabellam accepit pro his que defe
runt: vel deferri faciunt nō causa nego
ciatōis grauiter peccat ⁊ ē excōicatus.
Quamuis aliq ut Jo. cal. hanc nō ad
mittant: qꝫ non est recepta: ⁊ papa scit
⁊ tolerat: immo ipe facit in terris suis
sed tutius est ut obseruetur. Si publi
cos vsurarios alienigenas ⁊ non inde
oriundos ad fenus exercenduꝫ in ciui
tatibus suis admittit: vel admissos ide
īfra certū tps nō expellit ē excōicatus
Et idē si ciuis exñs dedit ad hoc ꝯsiliū
vel fauorē: hoc veꝝ ē si talis ē persona
ecclastica hñs. s. dñium tpale. naꝫ dñs
secularis nō ē excōicat⁹: sꝫ ē excōicād⁹
c. vsuraruꝫ. de vsu. li. 6. nō tñ epi. ⁊. s. in
currunt sed alij. Item si ciuis exñs de
dit ad hoc consilium vel fauorem. Si
nauigantes indistincte depredatus est
vel depredari fecit: vel hoc factū noīe
suo ratū habuit vt pirrata excōmuni
catus est excommunicatione papali.
¶ Si nauigantes expoliauit: vel res
eoꝝ ad port⁹ terrarum suarum a ma
ri delatas sibi appropriauit: quod est
rapina: ⁊ excōicatus est sm aliquos.
¶ Si incēdia fecit vl fieri fecit diruit
vel fregit ecclesias vel loca religiosa ē
excommunicatus: ⁊ si esset denunciat⁹
esset casus papalis. Si emunitatem ec
clesiarum violauit: vꝫ faciendo capere
homines in eis propter debita aut ma
leficia in ecclesia vel locis priuilegiat
sacrilegium committit: ⁊ potest excōi
cari: ⁊ est mortale. sec⁹ eēt si ꝯbustores

ecclaꝝ illuc fugientes: vel violatores ecclesiaruꝫ: quia tunc propter hoc nõ gaudet immunitate ecclesiaruꝫ. Si ecclesias vel personas ecclesiasticas siue priuilegia earum violauit: vt multi tyranni faciunt. Si fecit represalias vel permisit fieri: aut ab antiquo consuetas fieri fecit contra personas ecclesiasticas est excommunicatꝰ: nisi illas reuocauerit ĩfra mẽsẽ. c. ⁊ si pignoratõẽs de iiur] ⁊ dã. da. Utrũ aũt liceat facẽ repsalias ꝯ laicos: vide ĩ 3ª pte sũ. ti. z.

¶ Si ad ecclas ĩ qbꝰ patronꝰ fuit nõ posuit idoneos: vel non repñtauit: sꝫ ĩeptos ⁊ ideotas: vel ꝯcubinarios ⁊ alios malos pſentauit: vel subditos suos ecclaꝝ pronos tales eligere aut suos pñtare persuasit sic mortalit̃ peccauit

¶ Si r̃cepit pecuniã vt aliquẽ pñtarꝫ cũ eẽt pronꝰ: vel supplicaret̃ pape vel epõ ꝑ bñficio alicui ꝯferẽdo simoniaꝫ ꝯmisit: vel ẽt absqꝫ pecunia si porrexit pces ꝑ ĩdigno ẽ mortale: ⁊ simoniacꝰ.

¶ Si fuit fautor: vel defensor hẽticoꝝ aut etiam scismaticoruꝫ peccauit mortaliter: ⁊ est excommunicatus. Si impediuit volentes recurrere ad forum ecclesiasticũ sup cãs q̃ ad ipm foruꝫ ꝑtinent: ne. s. corã ecclesiastico iudice huiꝰ cause agitentur: vel ad hoc dans ꝯsiliũ auxilium vel fauorem est excõicatus.

¶ Si bellũ assũpsit ĩiuste: vl' fuit adiutor ĩiuste bellantis: qꝛ oĩa mala que inde sequũt̃ ei reputãt̃ ad culpã: ⁊ tenetur ad restitutõeꝫ oĩuꝫ dãnoꝝ inde sequẽtiũ: ⁊ hoc nisi ad adiuuãdũ eũ tenẽtur: ⁊ fuiẽdũ: vꝫ qꝛ miles aut eiꝰ vasallus. tal'. n. adiuuãs cũ ẽ dubiũ an bellũ sit iustũ excusat̃. z3. q. i. c. qd culpat̃. ñ aũt excusaret̃ si sciret bellũ eẽ ĩiustum

¶ Si ꝯsuluit exñs ĩ officio cõitat]: qꝫ. s. assumat̃ ĩiustũ bellũ tenet̃ ad oĩa mala ⁊ dãna: nisi ꝓponẽt̃ ĩ ꝯsilio mã mõ falso tãqꝫ eẽt iustũ: tũc enĩ ignorãtes vident̃ excusari. De mã belli: ⁊ quando iustũ dicatur: vide ĩ sum. in 3ª pte. ti. z.

¶ Si ĩdiscretos ⁊ tyrannos officiales fecit seu preposuit terris suis: tenet̃ de dãnis ⁊ malis eorum: si sciebat eos eẽ tales: secus si ignorabat: nisi cũ audissꝫ non remouerit eos si potuit. Si iniustas exactiones seu collectas imposuit rapinam cõmisit: ⁊ que dicat̃ iniusta tallia seu collecta: ⁊ quomodo satisfacẽ debeat: vide in 3ª parte. ti. z. Si posuit iudeos in officijs publicis: quod prohibetur. xvij. q. 4. c. constituit. Si ea que sunt comunitatis appropriauit sibi: vꝫ siluas scilicet ⁊ campos: ⁊ huiꝰ mortaliter peccauit: ⁊ tenetur ad restitutioneꝫ

¶ Si liberos hoĩes ĩ ꝟuos sibi subiecẽ christiani enĩ nõ pñt redigi in ꝟuituteꝫ rõne belli: vel etiam capti nõ pñt licite emi in ꝟuos: vel empti vendi: ⁊ emi ab alijs nõ pñt: sed ĩfideles bñ redigũt̃ in seruitutem: ⁊ emi ⁊ vendi possunt. capti in iusto bello: qui si postea efficiantur christiani: non tamen ex hoc liberãtur a seruitute: quãuis sit piũ hoc facẽ

¶ Si a decedẽtibꝰ sine filijs accepit bona ipoꝝ ñ ꝑmittẽs eos testari ⁊ legare ad placitũ nisi talis patria hr̃et talem subiectõeꝫ a tp̱e cuiꝰ ñ ẽ memoria in ꝯriũ. Si nimis vindicatiuꝰ fuit. Si hõicida: mutilatõẽs: incarceratõẽs: vulnera ⁊ huiꝰ seua sine iusticia: vel cum iusticia sed ex odio ⁊ vindicta fecit ꝓcurauit vel ꝑmisit: ⁊ huiꝰ grauia sunt mortalia.

¶ Si torneamẽta vl' duella fieri fecit vl' ꝑmisit vl' ludos vel spectacula piculosa aĩe vl' corpi: vt ꝓijcere lapides ad ĩuicẽ vel repñtatõẽs turpitudinũ fieri

fecit vel pmisit: ⁊ non ꝓhibuit: si sine graui scandalo potuit remouere mortaliter peccauit: di. 83. c. error. Si leges statuit quas non debuit vel potuit: ga scilicet iniquas mortaliter peccauit. Si nimis durus fuit ad dispensanduz vel parcēdū in quibꝰ potuit: vel ecōtra nimis facilis ad parcēdū delinquētibꝰ ī p iudicium iusticie ⁊ vtilitatis cōis. Si feuda vasallis suis absqꝫ iusticia denegauit: vel seruitium indebitum ab eis exegit aut fidem non seruauit. Si ipse existēs vasallus alteriꝰ non fuit fidelis dn̄o suo vt debuit: ſm ꝙ in iuramēto fidelitatis exꝑmit̄: vel obseqū̄ debituz non pstitit: vel aliq̄ꝫ iniuriā fecit dn̄o. s. alienādo feudū aut diminuendo: vel aliqͦ̄ hiꝰ mortale ē ⁊ tenet̄ ꝺ damnis.

¶ Si tutelā alicuiꝰ sibi ɔmissā n̄ fideliter egit: sꝫ bona illiꝰ cōsūpsit ⁊ dissipauit mortale ē: ⁊ tenet̄ de dānis. Si in terra sue iurisdictionis sustinuit iniustas mensuras: aut iniusta pondera: aut īiusta pcia rez venaliū scient̄ mortale ē: ⁊ teneri vr̄ si ɔmode pōt obuiar̄ Simil'r peccat si īducit: vl' sustinet malas consuetudines aut corruptelas. Si tolerauit aut sustinuit publicos vsurarios inde propter hoc recipiēs certam q̄tā vel sūmā ānuatī:. mortale ē ⁊ tenetur illud sic acceptū restituē non vsurario: sed creditoribus eius a quibus vsure sunt extorte ſm Tho. Si pignꝰ aliquod habuit cuius fructus non cōputauit in sortem vsura est. Et de aliȷ̄s speciebus vsure: si ī aliqua offendit vl' fuit particeps de qbꝰ. s. i. z. pte. ti. ꝺ vs.

¶ Si penas vl' emēdas ī pecuniā ꝑpt cupiditatē vel odiū: n̄ ꝑpt correctōem delinquētiū accepit vel vltra ꝺbitū extorsit: vel penas corporales: aut mort] in pecuniariā propter auaritiam ɔtra iusticiam ɔmutauit mortale est. Si p misit in terris suis latrones inualescē vel maliciose eis fauens: vel ex auaritia nolens expendere ad securandam patriā mortale ē: ⁊ tenet̄ de dānis ⁊ rapinis factis si cōmode poterat obuiare.

¶ Si iusticiā vēdidit vl' munera iniq̄ accepit. s. ꝓ administratōe iusticie: vel alias iniusticiam fecit in iudicādo: vel fieri fecit mortale est. Si fidez promissam violauit etiam inimico: nisi prius ille violasset mortale est. Si obsides suos non liberauit mortale est. Si viduas ⁊ pupillos contra oppressores non defēdit cū potuit. Si treugas non seruauit. Si nimis sūptuosus fuit ⁊ curiosus in vestitu ⁊ apparatu eq̄z ⁊ familie cū canibꝰ ⁊ auibꝰ: edificiȷ̄s cōuiuiȷ̄s nā vt possint facē hiꝰ pōpas emūgūt populos vsqꝫ ad sanguinem facientes mlt̄a iniusta. Si fecit edificari domos suas: vel laborare in agris suis vel vineis vel ligna portari per rusticos vel colonos ⁊ non soluit eis plene de labore suo: nisi ad hoc ex debito tenerent̄ vel si diebus festiuis fecit pro se laborare mortale est: sicut in pmo casu qͦ̄ tamen multi faciunt ⁊ male: nec subditi debent obedire. Si nimis se occupauit in venationibus ⁊ aucupiȷ̄s: vel qͦ̄ peius est subditos in his grauando in ducens ad huiusmōi: ⁊ qͦ̄ pessimum in diebus festiuis: ⁊ non auditis diuis ut missa propter quod dominus peccat mortaliter ⁊ oēs: ⁊ ipe reꝰ ē oīum.

¶ Si ꝑpt discursus ī hiꝰ destruxit segetes alioz tenet̄ eis de dāno: vel permisit accipere: vel fecit de blado ⁊ feno aliorum a suis ꝑpt equos suos tenet̄ de dāno. Idem ⁊ de aliȷ̄s fructibꝰ

¶ Si histrionib⁹ sup̄flue dedit vel ni
mis turpia repn̄tantes ī curia nutriuit
vel concubinam vel ludētes ad aleas:⁊
huiusmodi:que omnia sunt dānabilia
¶ Si ō castitate familie sue n̄ curauit
ſꝫ inhoneste se hn̄tes cū femīs ⁊ mascu
lis retinuit:nec corexit eos cum posset
mortaliter peccauit. Si vero sit coniu
gat⁹ interroga de his q̄ hn̄t̄ i.c. ꝑcedēti
ꝑut videbitur fore expediens.
¶ De iudicib⁹.c.3.

Circa iudices seu quecūq; hn̄
tē ptātē ordīariā vel delegatā
inquirēdū est p̄mo. Si iurisdi
ctōem aut ptātē recepit simoniace: vt
si iudex eccl'astic⁹:aut vsurpatīe: quia
vsurpata ptās n̄ dat auctoritatē. vnde
iudicādo peccaret mortalit̄. Si exces-
sit fines mādati siue ptātis sue peccat
mortalit̄:si sciēt̄:vl' ex ignorātia crassa
¶ Si officialis vel iudex alius timore
odio cupiditate:vel amore vel aliq̄ cā
īiq; tulit sn̄iaꝫ aduertēt̄ mortale ē:⁊ te
net̄ ad oē īteē pti lese.⁊ si ille pro q̄ de
dit sn̄iaꝫ n̄ vult satisfacē:vel nō pōt qm̄
principaliter ipse tenetur:dꝫ.R ai. Si
ꝑ ignorātiā crassam ipse tulit iniquam
sententiam in iudicio anime tenetur:⁊
peccat vt prius. R ai.quia debuit scire
se insufficientem ⁊ non iudicare. Si ꝑ
negligentiam:quia sufficiens erat: ⁊ si
laborasset ad ingrēdū ⁊ legēdū verita
tē īuenissꝫ:ſꝫ neglexit hoc agē tenet̄ ut
p̄us. Miti⁹ tn̄ agit̄ cū eo q ex ignorātia
crassa:q̄ cuꝫ eo q ex malicia: ⁊ hoc hꝫ
locū ī iudice ordinario non delegato.
¶ Si delegat⁹ iudex iudicauit bona fi
de:⁊ de ꝯsilio peritoꝝ tulit iniq; sn̄iam
nō videt̄ peccare aut teneri ad restitu
tionem leso:tū quia necessitate obediē
tie iudicauit:tū q̄ sepe ex certa sciētia
delegātis assūit̄:q̄ ē ignar⁹ iuris:quia
bon⁹ vir: qđ ē veꝝ nisi ī q̄rēdo ꝯsiliuꝫ
fuisset negligens aut culpabilis:tūc.n.
peccat ⁊ tenet̄ ad restitutōeꝫ. Vul. Si
assessor īducit iudicē ad ferēdaꝫ iniq;
sn̄iam excusat̄ qdē iudex si simplex ē
⁊ hꝫ bonā ꝯsciētiā.s.credēs sn̄iam esse
iustā.⁊ si nō fuit in culpa eligēdo asses
sorē:q̄ bon⁹ ⁊ sufficiēs cōiter credeba
tur:sed assessor peccat mōtalit̄:⁊ tenet̄
ad satisfactōnem leso:siue dolose siue
ignorāt̄ īducat iudicē ad iudicādū īiu
ste. R ai. Si iudex ignar⁹ iur]. secū du
cit assessorē:q cōit̄ n̄ r̄putat̄ sufficiens
vel īiqu⁹:si ō ꝯsilio ei⁹ fert īiquā sn̄iaꝫ
lꝫ credat iustā :vt̄q; mortaliter peccat
⁊ tenet̄ ad restitutionē in solidum. Si
accepit pecuniam ī iudicio :quod pōt
eē gnq; modis:⁊ sp videt̄ mortale. p̄
mo si accepit ut male iudicaret ꝯ iusti
ciam ⁊ ꝯ ꝯsciētiā:⁊ tūc illa pecunia dꝫ
dari ei in cui⁹ īiuriā data est.i.q.i.c.iu
bem⁹. 2°. si accepit ut bn̄ iudicaret:vl'
ut iudicaret ⁊ daret sn̄iam: vel si acce
pit ut n̄ iudicaret cū debēt iudicare:vl'
ut nō male iudicaret. In his gnq; casi
bus dꝫ restitui ei q dedit.ij.q.3.c.non lꝫ
R ai.⁊ fm Vul.in foro penitentie pōt
pauperib⁹ erogari:sicut ⁊ alia turpia
lucra:de consilio tamen. Si iudex nul
lo modo voluit ferre sententiam cum
deberet:⁊ propt̄ hoc aliqs amittit ius
suū mortale ē:⁊ tenet̄ illi restituē litis
estiatōꝫ. R ai.23.q.5.c. administratōes
¶ Si iudex accepit aliqd a ptibus.vn̄
nō q̄ ordīari⁹ nihil pōt accipe ēt expē
sas nisi moderata ensenia spōte oblata
vt esculētū ⁊ potulētū:di.18.c.de eulo-
gijs. Delegat⁹ pōt recipe moderatas
expēsas:qn̄.s.ē paup :vl' qn̄ oꝫ eū exire
⁊ egtare ꝑ examinatiōe cause: vel pro

asseſſore ſm gl. Si aūt papa alicui cāz
delegauit: nō vr̄ ꝙ aliqd poſſit petere
nec ēt expenſas: ſi ſua ſibi ſufficiūt: niſi
oporteat eū exire: vel plus ꝙ̄ domi ex
pendere. Rai. ⁊ Uul. Si iudex eccleſi
aſticus ordinarius vel delegatus ꝯtra
conſcientiam ⁊ contra iuſticiam: ⁊ in
grauamē alteri⁹ part] i iudicio quicꝗ̄
facit p gr̄am: vel p pecuniā icurrit ſu-
ſpēſionē ab executiōe officij per annū
condēnandus ad eſtimationem lit]: d
qua vide in quarta parte ti. Si iudex
eccleſiaſticus excommunicationis ſen
tētiā ſuſpēſiōis vel īterdicti nimis de
facili fulminat: aut ſine p̄miſſa admo-
nitōe: vel ſine ſcript]: vel al's ꝯ ordinez
iuris grauiter peccauit: de his i. 4. pte
¶ Si iudex qcūqꝫ dilatōes aliquas ꝯ
ius fecit: ⁊ ſi ordinē iudiciariū nō ſuauit. Si ptē alterā ꝯ iuſticiā grauauit.
¶ Si reo fec̄ qōnes vel poſitōes ſeu i
qſitiones ad quas rn̄dere nō tenebat
¶ Si appellatōes legitiās n̄ admiſit.
¶ Si doloſe locum appellandi dedit.
¶ Si p⁹ appellatōnez legitimā nihilo
min⁹ i cā pceſſit. Si in dubijs magnis
peritos non conſuluit. Si allegatōnes
friuolas admiſit. Si pauperibus vidu
is orphanis non ſubuenit: ⁊ in aduoca
tione nō puidit: in q̄libet iſtoꝝ vr̄ eſſe
mortale cū ſciēt delingt. Si iudex illici
te relaxauit penā debitā reo. qd fit tri
pliciter. Uno⁹ q: non erat ſūm⁹ iudex
ſ. pnceps: nec ei publica ptās eſt plena
rie cōmiſſa: ſꝫ vt iudicet ſm leges ⁊ ſta
tuta ciuitat]. 2⁹ mō q: ⁊ ſi habet plena
riā ptātē is tn̄ q paſſus ē iiuriā non aſ
ſentit ſibi remitti: ſꝫ vult reū puniri. 3⁹
mō qn̄ ⁊ ſi iudex hꝫ plenariā ptātez: ⁊
leſus vult remittē: tn̄ n̄ ē cā iuſta reip.
vtilis ſꝫ nociua. ſ. pbēs icētiuū delinquē
di. Tho. in qōlibet: ⁊ peccat mortaliter
Nō ꝙ q fingit fraudulēt cām aliquā
p quā iudex aliqs vadat vel mittat ad
aliquā mulierē p teſtimonio ferendo
ē excōicat⁹. c. mulieres. de iudi. li. 6. Si
debitam penam auxit vel minuit cum
non poſſit vel deberet: quando poſſit
vel non: vide in tertia parte ſū. ti. 3. Si
etiā mutare poſſet: vide ibi. Si iudica
uit ſm allegata ⁊ probata condēnans
quem nouit inocentem: qui tamē vtꝝ
peccet vel n̄ vl' excuſet: vide i. 3. pte ſū.
ti. 3. Si miſter iudicis exn̄s execut⁹ eſt
iiquā ſnīam ⁊ iniuſtā. ſi p certo ſcit ino
cētē nō excuſat a peccato. Rai. ſec⁹ ſi
dubitat: q: tūc excuſat ppt obediētiā
¶ De penitētib⁹ vero ad iudiciū hēs i
3. pte. ti. 3. c.

De aduocat] pcuratorib⁹ ⁊ nōrijs. c. 4

Circa aduocatos pcuratores
⁊ nōrios itrogādū ē p̄mo. Si
poſuit ſe ad aduocādū cū pro
hibēt i iure ſciēt hoc faciēs vr̄ peccar
Prohibet aūt infidelis ⁊ excōicat⁹ ex
cōicatōe maiori: necnō religioſus niſi
p mōſterio: ⁊ de mādato ſui plati: ſed
⁊ clerici in ſacris: vel ēt i mīorib⁹ ſed ⁊
bn̄ficiati phibēt aduocare i iudicio ſe
culari: niſi in cā propria: ⁊ p eccl'a ſua
vel p ꝯiūctis vel miſerabilibus pſonis
¶ Sūt ⁊ alie pſone phibite: d qb⁹ hr̄. 3.
q. 7. §. tria. Et int alios phibet ſodo-
mita pcipue notori⁹ d iure vel d facto
Judex vel aſſeſſor etiā nō pōt eſſe ad
uocat⁹ i cā i q̄ ē iudex: nec clericus p
exneis ꝯ ecclām ſuā. Rai. ¶ Si aduo
catus vel pcurator ſciēter defendit cāz
iniuſtam peccat mortaliter: ⁊ tenet al
teri pti de oī dāno inde habito. Tho.
niſi ſatiſfaciat cliētul⁹ q pncipal'r tenet
ſi ſcit iniuſticiam: qn̄. ſ. obtinet omnem

victoriā cāe. Si vo ignorāter iiustam cām defendit. s. putās iustā excusat' ſʒ modū ⁊ ɔsuetudinē regiōis: quo igno rātia excusare pōt. Tho. Et si ex igno rātia crassa peccat mortalit'. Si i pn° credebat iustā: sʒ i pcessu cāe videt in iustā dʒ deesse vl' deserē eā: ⁊ nō vlteri us psequi: al's peccaret: ⁊ si obtinet victo riam cause tenet' leso ad satisfactionē nō tñ dʒ eā pdē aduersario: vel secre- ta sue cāe reuelare: sed inducē cliētulū suū ad cedendum vel cōponēdū cū ad uersario suo siñ dāno aduersarij. Th. dū aūt ē ei dubia vsqz ad finē lʒ psequi semper illam sine peccato. Vul. Si aduocando vsus est idebito modo ſʒ Rai. Si pduxit falsos testes vl' produ ci fecit vel corruptos. Si induxit falsas leges seu alias pbatōes falsas iuris vel facti. Si mentitur vel mentiri fecerit: vel docet cliētulū suū in iudicio. Si dilationes nō necessarias querat i gra uamē partium. Si appellat sciēt' ɔtra iustā sniam i qlibet hoꝝ videt' mōtale Si ñ fideli'r cāʒ foueat q̄tū iusticia suadet omittēdo de cōtigētibus ex ne gligētia vel notabili ignorātia: in quo posset esse mortale. Si pcacit aut di- cēdo ɔuicia: vel vociferando. Si prodi dit secreta aduersario suo: ⁊ si p predi ctū modū vicit iiustā cām tenet' leso d oī dāno ide secuto. Si amittit iustam cām ppt' suā ifidelitatē vel negligētiā vel ignorātiā tenet' cliētulo suo de oī dāno. Si aduocatus nō prestauit pro ciniū i iusta cā paupum ⁊ miserabiliū psonaꝝ. nā si nouit talē cām: ⁊ scit illū p se nō posse iuuari: q nō hʒ ad soluen dū: nec aliū videt q velit eū iuuare p- pter qđ amittit cāʒ tenet' grat' iuuare si pōt: al's vr̄ mortale. Tho. ⁊ Rai.

Si imoderatū salariū accipit d sua aduocatōe. nā moderatum petē pōt: ⁊ aduocat' ⁊ iuriscōsult': vt dicit Aug. 14. q. 5. c. nō sane. q̄ moderatū sumit' ex q̄tuor. s. ex q̄titate cāe: ex labore ad uocādi: ex scia: ⁊ facūdia aduocandi: ex ɔsuetudie regionis: ⁊ ſm hoc magl ⁊ min' pōt accipe ſm Rai. vel ab iitio cū facit pactū vel ex postfacto ɔpleto. Sed ex quo cā ē icepta necdum finita nullū dʒ facē pactū cū litigatore quem accepit i propriā fidē: q: posset eē occa sio magni piculi. 3. q. 7. §. pterea. Item ñ lʒ pacisci de q̄ta cū aduocato: vʒ de- cima vel cētesima: sed de quāta lʒ mo derate tñ ſm iura. de hac materia vi- de plene in tertia parte sūme. ti. Si iurispit' exñs i cā quā nouit iniustam cōsuluit quō obtineret' mortale est: ⁊ si vicit' ex ɔsilio ei' tenet' leso de damno Si ex ignorātia crassa male ɔsuluit Si ñ ɔsuluit paupib' nō hñtib' ad soluēdū. Si nimis petijt: idem dicēdū est sicut de aduocato. Si procura- tor existens defendit scienter iiustā cāʒ Si ñ fideliter ⁊ solicite fouet iustā Si paupib' non prestauit pcinū Si nimium petijt salarium idem di cendum quod de aduocato. Si no tarius existens aduertenter falsauit in strumenta peccauit mortaliter: ⁊ tene tur de omni damno secuto. Si ma liciose occultauit iura aliorum seu in- strumenta: ⁊ ñ assignauit: aut destruxit vel alijs dedit vltra mōtale tenet' d oī dāno. Si ex ignorātia nōbili vl' negli- gētia male dictauit istra vel testamta cū defectib': vñ oriūt' litigia vl' pdūt' bona alioꝝ peccat mortaliter: ⁊ tenet' de omni damno leso exinde. Si fu it rogatus in testamentis eorum q nō

erant sui sensus scienter tanq̃ vsũ rõis
liberum habentium: mortale est: ⁊ te-
netur de omni damno lesis. ¶ Si i in
strumentis suis non est vsus solẽnitati
bus legalibus: vñ validat̃ ɔ̃ctus: quia
mortale ẽ: ⁊ tenet̃ d̃ oĩ dãno. Si fecit
instr̃a ĩ fraudẽ vsurarꝝ sciet̃ mortale ẽ
⁊ est periur⁹. Si notari⁹ ĩ officio ẽ sala
riatus sufficiet̃ a cõitate: ⁊ accipit etiã
ab his ꝑ quib⁹ scribit litteras: grãs ⁊
hi⁹. vel nõ salariat⁹ a cõitate accepit d̃
cõsuetudine ꝑ labore suo vltra debitũ
⁊ equitatẽ peccauit ⁊ tenet̃ ad restõez
¶ Si dieb⁹ festiuis sin̄ necessitate: ꝫ ex
cupiditate fecit instr̃a: vel copiauit vel
extẽdit scripturas cum posset differre
mortale vr̃. Si fuit rogat⁹: vel dictauit
vel redegit in script] statuta contra li-
bertatem ecclesiasticaꝫ mortaliter pec
cauit: estq̃ꝫ excommunicatus.
¶ Si nõrius exñs epi ꝑ scribẽdis noĩ
bus ordinãdorꝝ: vel lr̃is ordĩationũ ac
cepit pecuniã ñ salariat⁹ est ab epo si-
moniã ɔmisit. Si vo ñ salariat⁹ satis
accepit: vt de lucro accipet ordinator
simonia ẽ: d̃ q̃ vĩ d̃ pleni⁹ ĩ. z. pte. t. i. c. i.
¶ De doctorib⁹ ⁊ scholarib⁹. c. 5.

Circa doctores ⁊ scholares in
gredũ ẽ ⁊ p̃⁹. Si docẽs publi-
ce leges vel physicam admisit
ad lectõem suã sciet̃ religiosos: vel sa
cerdotes seculares: vel alios clericos
nõ sacerdotes ꝫ ĩ dignitate cõstitutos
qꝛ excõicat⁹ est: quãdo aliquem predi
ctorum aduertenter admittit simul cũ
illis. c. super spe. ex̃ ne cle. vel mo.
¶ Si docẽs aut legẽs ĩ q̃cũqꝫ facl'tate
etiã in sacra theologia admittat religi
osum exeũtẽ de monasterio cũ habitu
ad audiẽdũ sine lnĩa plati sui sciet̃ est
excõicat⁹ cũ eo: qꝛ pticipat in crimine
Itẽ si cũ licẽtia plati sui: sed sine habi
tu ad lectionem recipit. s̃m Lapum.
¶ Si magister vl' scholaris exñs bo-
nonie tractat cũ aliq̃ ciue bononiẽsi d̃
ɔditione hospitij irreq̃sitis inquilinis
nisi tp̃s cõductõnis fuerit elapsum ex
cõicat⁹ ẽ: ex̃ de loca. c. ex rescripto. Et
hec excõicatio ñ hꝫ locũ nisi bononie.
¶ Siqs ex eo pacto recept⁹ ẽ ĩ cano
nicũ vt scholas teneat simoniac⁹ ẽ: vñ
⁊ mortale: ꝫ vacãte p̃bẽda põt ei anne
cti hoc on⁹ docendi licite. Ho. ⁊ Ber.
¶ Si aliq̃d exigat̃ vel ꝑmittat̃ ꝑ lnĩa
docẽdi q̃ꝛuis s̃m Ho. nõ sit simonia: ẽ
tñ ɔ̃ iura. vñ ⁊ mortale: qd̃ patet ex pe
na ꝑpter hoc ĩposita: qꝛ exactũ restitu
itur: ⁊ debent exactores officijs ⁊ bñfi
cijs expoliari: ex̃ eo. c. i. Rai. ¶ Si ma
gister hꝫ bñficiũ vel salarium sufficiẽs
pro docẽdo: si exigit a scholaribus si-
moniam cõmittit precipue a clericis ⁊
pauperibus exigendo: quia vendit do
ctrinã: ⁊ tenet̃ ad restitutõez. Ho. Rai
¶ Si aũt ñ suffic̃ salariũ ei: põt exigẽ
si tñ sit idone⁹ ĩ docendo: al's non. At
pauperib⁹ autem non dꝫ exigere obla
ta vo gratis semꝑ põt accipe: ⁊ multo
magis si nullum habet salarium põt
recipere collectam pro labore. ¶ Si
magister festũ colẽdum de iure vel de
cõsuetudine nõ vult ɔcedẽ nisi pro pe
cunia: vel ecõtra nõ colẽdo ɔcedit co
lẽdũ ꝑ pecunia simoniã ɔmittit. Rai.
¶ Si magisteriũ ĩde querit ineptus ⁊
valde ignorãs vel recipit: videtur esse
mortale ꝑpter periculum quod seq̃t̃
quia rõne magisterij datur fides in q
bus requiritur: vñ nocumẽtũ ꝑmo
seq̃tur ex consilio malo: ⁊ hoc p̃cipue
in theologica facultate: ⁊ admittens
tales scienter ad magisteriũ etiã videt̃

mortaliter peccare.
¶ Si querit gradus: vel magisterium non ad vtilitatem animarum et dei honorem: sed ad sui sustentationem et honorem: pertinet ad ambitionem: ideo vide de ambitione quando mortale est vel veniale. Si inde querit exemptionem vel diuitias vel libertatem: totum est damnabile presertim in religiosis. ¶ Si docuit publice in theologia existens in mortali notorio, peccauit mortaliter. Petrus. Si scientias prohibitas legit vel didicit: vt nigromantiam vel artem notoriam: et huiusmodi mortale est: vel si notabiliter ignorans se ad docendum posuit: et errores notabiles docuit est mortale.
¶ Si non adhibuit diligentiam ad profectum scholarium in scientia et moribus quam debuit faciens nimias vacationes: vel non vtilia sed curiosa docens: vel de moribus eorum non curans: nec compescens in quantum potuit: in huiusmodi negligentiam notabiliter committens mortale est. ¶ Si vniuersitatis iuramenta non impleuit mortale est peccatum.
¶ Si se iactauit de doctrina: vel alijs detraxit se preferendo: vel eis inuidit: vel sectas nutriuit inter scholares: vel scholares alterius doctoris ad se traxit iniuste: vel pompose indutus est: de quibus vide supra de huiusmodi grauitate.
¶ Si scholares non fuerunt obedientes doctori in his in quibus tenentur.
¶ Si rixas inter se fecerunt. ¶ Si minus aptum elegerunt ad legendum ex causa iniusta. Si dimiserunt ieiunia ecclesiastica cum ieiunare possent: vel misse auditionem in festis: vel alia sacra.
¶ Si contendunt in disputatione contra veritatem ne videantur succumbere. Si superbiunt ex scientia. Si aliquem malum finem intendunt ex scientia sua: vel lucra iniusta curiositates ambitiones et huiusmodi.
¶ Si sunt negligentes in studio. Si prodigi in expendendo: et de alijs inquirendi sunt prout videbitur expedire de dictis supra in prima parte et in secunda.
¶ Si nimis ardenter studuit in libris gentilium propter ornatum minus vacans studio vtiliori vel necessario: vel sacre scripture precipue quo ad religiosos: vel in poeticis propter materiam turpem: quia istud est mortale. 37. di. c. ideo prohibetur.
¶ De medicis et aromatarijs. c. 6.

Si posuit se ad practicam in medicina sine sufficienti peritia quia si parum vel nihil studuit vere mortale: quia exposuit se periculo occidendi homines. ¶ Si peritus et sufficiens existens omisit aliquid de continentibus circa infirmos quos habet in cura ex negligentia: quia ex negligentia nobili vnde secutum est magnum nocumentum in infirmum: vel sequi potuit: male potuit excusari a mortali. Si vero parua negligentia: est veniale: vt si non visitat infirmos solicite: et huiusmodi: vbi tamen non est periculum. ¶ Si dedit medicinam vel consilium pro salute corporis in periculum tamen anime: propter que veniat quis ad peccatum. i. contra precepta: puta vt fornicetur quis: vt euitet certas infirmitates: vel medicinam dat pregnanti ad occidendum puerum pro conseruatione matris: vel potum inebriantem: et huiusmodi mortaliter peccat: et hoc prohibetur: in. c. cum infirmitas. extra de pe. et re. ¶ Si seruauit preceptum factum medicis: scilicet quod inducant infirmos quando primo vocantur ad visitandum eos ad confessionem faciendam quia omittendo hoc secundum doctores peccat mortaliter: vt. d. c. cum infirmitas. de pe. et re. ¶ Si pauperes infirmos quos nouit non

valētes soluē nō visitauit gratis: qa ad hoc tenet᷑ ⁊ etiā soluē pro eis medicinas si pōt: al's mortale est: di. 83. c. i. ⁊ in glo. super verbo inferas. ¶ Si nimis largus fuit ad inducendu3 debiles: ad frangendum ieiunia ecclesia sine rōnabili cā: qđ frequēt᷑ faciūt: nō ē sine peccato. Si vō etiā sanis dissuadet ieiunia ecclesie dicens nociua eē: ⁊ sic īducunt ad frangendū ieiuniū sine causa mortale est: de pe. di. i. c. noli. ¶ Si dedit medicinam dubiam sanationis vel mortificationis videtur mortale: ⁊ vt dicit. c. cum infirmitas. extra de pe. ⁊ re. potiꝰ debet dimitti in manibꝰ dei ꝗ̄ exponi periculo medicine. ¶ De emulatione vero ⁊ detractione quam faciunt medici interrogandum est prout habes. ŝ

¶ De aromatarijs.

Si i cōponendis medicinis non ponūt q̄ ordinat medicus cu3 nō hn̄t: vl' ita bona vt ē necesse in q̄ offēdūt medici nō facientes an̄ se cōponi. nā si ex hoc seqt᷑ graue pic'lū īfirmo: vel nō opat᷑ sanitatē quā fecisset si bn̄ fecisset illam mortale est: ⁊ ēt ī medico si hoc dissimulauit. ¶ Si docent vel vendunt ea que procurant aborsum ad illud faciendum: vel vendunt venena his quos credunt abusuras mortale peccatum est. ¶ Si sophisticant aromata: quod frequenter faciunt ponētes ī eis vnum ꝓ alio: vel in electuarijs sirupis spēbꝰ ⁊ cōfectōibꝰ ī cereis faciētes malas mixturas ⁊ vēdentes ꝓ puris: qꝛ vltra peccatū tenēt᷑ ad restitutōē3 illis ad q̄s tales res vendūt: seu erogare paupibꝰ cū īcerti sunt.

¶ De nimijs pcijs piurijs ⁊ mēdacijs ⁊ diminutis pōderibus que faciūt int᷑ rogādū ē pnt. ŝ. i. c. de fraudulentia ⁊ alijs vicijs in pma pte. c. i.

¶ De mercatoribꝰ campsoribꝰ ⁊ ꝑxenetis. c. 7.

A Mercatoribꝰ cāpsoribus ⁊ ꝑxenetis q̄rēdū ē. Si misit non solū arma ⁊ lignamia s3 etiā quecūq3 mercimonia ad Alexādriam vel partes egypti: vel terras saracenorū soldano subiectas excōicatꝰ ē excōicatōe papali: si nō habuit licētia3 a papa dicitur ꝙ Veneti habent. ¶ Si negociātur nō propter aliquē finem honestū puta sustētatione3 familie sue ex lucro moderato: vel ꝑpter sustētatōe3 paupeꝝ: vel ꝓuisione eorum ꝓ ciuitate necessarioꝝ ⁊ hiꝰ: negociāt᷑ propt᷑ auariciā: ⁊ ad thesaurizādum est mortale peccatū si in lucro cōstituūt finē: vel si ītendūt lucrum per fas ⁊ nefas si pn̄t.

¶ Si cōposuit se cū alijs mercatoribꝰ ꝙ nō vendant de aliquo minori precio ꝗ̄ conuentum fuit inter eos: quod est excessiuum: vt sic cogant᷑ persone emere caro precio peccatum est: ⁊ legibus probibitum. Hosti.

¶ Si vendūt merces ꝓ maiori precio ꝗ̄ valeant: ⁊ ex eo ꝙ non soluit fecit ei terminum: sed etiam mutuat ei pecuniam aliquam: vsuram committit.

¶ Si vendendo mercantias suas puta lanam vel pannos recipiēdo pro p̄cio alia mercimonia puta sericum ꝓ aromatibus vel alia: quod vulgariter dicitur barato: multo maiori precio vēdit sic ꝗ̄ si reciperet pecuniam peccatū ē iiusticie ⁊ mortale: nisi ille cui vendit etiam longe maiori precio tradat res suas: tūc potest vnus excessus compensari cū alio: si sunt quasi equales.

¶ Si vēdēdo ad t'minū plꝰ iuſto ꝓcio
vēdit rōe dilatōis tm̄i ⁊ diuerſis ſpēbꝰ
cābioꝝ ⁊ varijs mōis cābiorū vſuraꝝ
⁊ fraudulētiꝰ ī q̄ntitate ⁊ q̄litate ⁊ ſub
ſtātia reꝝ. Interrogādū ē ꝓut hēs. ſ̄. ī
c. de vſurpatōe rei aliene. Si frauda-
uit vel fraudari fecit: vel alius pro eo
iuſta pedagia ſeu gabellas mortale eſt
⁊ tenet' ad reſtitutionē: ſecꝰ ſi de īiuſtl
vl' cū n̄ tenēt' loca illa tuta a latronibꝰ
ꝓpt' qͦ hec ſoluūt' ꝓpt' defectū dn̄oꝝ
¶ Si dedit falſas nonetas vl' diminu
tas ſciēt' ꝓ bonis: vel eas diminuit eſt
peccatū ⁊ tenet'. ſecus ſi accepit mone
tas valētes ī loco ꝓ eo qͦ valent ibi: ⁊
mittēs ad aliū locū vbi plꝰ valēt plus
petit. Si faciēs ſocietatē cū alijs n̄ fide
liter ſe hūit aliq̄ occulta lucra ſibi ſoli
retinēs: tūc ad ſatiſfactōem tenet': niſi
certꝰ eēt q̄ ſocij tātūdē occulte ſubtra
xiſſēt. Si fec̄ ꝓ alijs ſecuritatē cū frau
dibꝰ. nā ſine fraude aſſecurare mer-
ces ꝑ mare vl' ꝑ t'rā: ⁊ īde querē emo
lumētū plꝰ vl' minꝰ ſꝫ q̄ntitatē ꝑicl'i nō
vr̄ illicitū cū ſubſtet periculo magno.
Aſſecuratio v̊o pecūie ꝑ modū ſatiſ-
factōnis q̄ vulgarit' dr̄ ſcripta: vbi nul
lū ē ꝑiculū: ⁊ dānū nō eſt tutū q̄ntū ad
ꝯſcietiam: ſecꝰ ſi ſibi ē ꝑiculū ibi. Si ac
cepit pecuniaꝫ aliq̄ꝫ ſub nomine depo
ſiti rn̄dēs ſex: vel octo pro cētenario: ⁊
cū illis pecunijs lucrat' ipe mutuando
vel alijs illicitis ꝯctibus ad rōem. io. ꝓ
cētenario ⁊ huiuſmōi ꝯmiſit duo mor
talia. vnum eſt accipiendo. aliud mutu
ando ⁊ tenetur de vſura. Si ſe intro-
miſit in barocholis ritrancolis achaſi
nis: que vocabula non declaro ob bre
uitatem: ſed de his vide ī ſūma. li. z. ti.
quid malicie ſit in eis. achaſinū dr̄ qn̄
qs gerit negocia ſtipendiarioꝝ. Idē ſi
dn̄oꝝ laborās ꝓ eis: ⁊ cum mutuat eis
pecunias cū expēdit: recipiēs īde cer-
tū lucꝝ vel ſalariū: ⁊ q̄ntū meret' labor
ꝓ iuſtis cauſis pōt accipē. vn̄ ꝓ bellan
tibus īiuſte nō pōt accipe ratione mu
tui nihil plus: alias vſura ē. ¶ Si vſus
eſt periurijs ⁊ mendacijs emēdo ⁊ vē
dendo que ſolent eſſe his cibis ⁊ potꝰ
Et de his dic vt. ſ̄. ī ꝑ̇ma ꝑte in locis ſu
is: ⁊ cū ſtat in tali ꝓpoſito vtēdo men
dacijs ⁊ periurijs ⁊ dolis qn̄ occurrēt
ſemꝑ eſt in mortali. Vn̄ nō eſt abſoluē
dus niſi diſponat abſtinere ꝯ illis vbi
eſt mortale. Itē ſi emit res raptas vel
furatas per mare vel per terram: dic
vt ſupra in prima parte. c. z. Si emit
vl' vendidit diebus feſtiuis abſq; neceſ
ſitate ſed pro cupiditate: vel fecit rōci
nia libroꝝ: vel fieri fecit ſuis diſcipulis
dic vt hr̄. ſ̄. de obſeruatio nefeſtorum.
¶ Si fuit ꝓxeneta ſeu mediator: q dr̄
ſenſale ꝯctuū fraudulētorum ſcienter
mortale eſt: ⁊ tenet' leſo ſatiſfacere. Si
fuit mediator contractus vſurarij intē
dens vtilitatem vſurarij ⁊ ſuā magl q̄ꝫ
accipiētl ſub vſura mōtale ē: ⁊ ſi ipe in
ducēt ad mutuādū alios ad vſuras q
hoc n̄ cogitabāt vr̄ tenē ad reſtitutiōeꝫ
¶ Si mediator extat ī alijs ꝯctibꝰ: vt
vendendo domos eq̊s ⁊ alia aīalia: ⁊
male ꝯſuluit emptori ī eiꝰ dānū vel ſui
vtilitatē ⁊ vēditoris peccat mortaliter
⁊ tenet' leſo ad oēꝫ ſatiſfactōeꝫ: ⁊ econ
uerſo tenet' ſi ī dānū vēditoris conſu-
luit. Si ī fiēdis mr̄imonijs vtit' mēda
cijs ⁊ huiuſmodi in nōbile dānum cō
trahentium peccat mortaliter.

¶ De artificibus ⁊ mechanicis. c. 8.

SI fecit artē cui⁹ op⁹ est cū pec
cato: vel ad peccatū mortale
vt plurimum sic facē taxillos
ꝑnire vsurarijs ī illa arte. Militi ī bel
lo īiusto: nauigio pirratoꝝ: lenocio ī
tenēdo barattariā ⁊ hi⁹: oꝫ ꝙ dimittat
ex toto artē: al's nō ē absoluendus. Si
artē fecit cui⁹ artificiū potest esse ad
bonū ⁊ malū finē: ⁊ vsū: vt gladios ba
listras lanceas venena: ⁊ hi⁹. si verisil'r
pōt estimari ꝙ emptor velit ad malū
vsum: nō pōt facere vel vēdē facta: vt
puta in iniusto bello: secus si dubitat.

¶ Si ꝗ etiā facit que sunt ad malum
vsum quasi semper: vt facere fucos: ⁊
serta ⁊ huiusmodi debet dimittē. Si
mendacijs vtitur piurijs dolis malis
mensuris vel ponderibus. Si festiuis
diebus laborauit. Si non ieiunauit cū
posset moderando laborem: de quib⁹
dic: vt. s. in prima parte. c. 23. ⁊. 9.

¶ De lanificibus.

SI vendidit pānū lane lanifex
min⁹ pciose ꝓ pāno lane ma-
gis pciose: ⁊ sub isto pcio: vel
vni⁹ tincture ꝓ alia: vel cū aliquē defe
ctū hñte ac si nō hr̄et nil minuēs de p
cio: vel si in festis fecit lanā tendē sine
necessitate. Uel cū non plene soluit la
borantibus ⁊ hi⁹. in his enim maius ⁊
minus peccatum ſm materiam.

¶ De setariolo.

SI textoribus serici pciū sui la
boris dat ñ ī pecūia sꝫ in reb⁹
diuersꝭ: puta panno serico tri
tico ⁊ hi⁹. ⁊ cū ille nō indigeat illis: oꝫ
eū vēdē miori pcio ꝗ̄ ille recepit: pec
cat mortalit': ⁊ tenet' ad restōnem de
dāno nisi a pncipio cū eo sic ꝯuenerit
ꝙ daret de hi⁹ tali precio: tunc autem
non videtur deceptio.

¶ De tabernario ⁊ hospite.

SI vēdit vnā spem vini ꝓ alia
vel liphatū vinum ꝓ puro: vl'
ad clarificādū vinū fecit: aut
misit aliq̄ nociua corporib⁹ vel ñ dedit
plenas mēsuras vel in taberna tenuit
meretrices ⁊ ribaldos: vel lusores ad
taxillos: vel aduertent' dedit his quos
vidit iebriari peccauit ī qbusdā morta
liter. In alijs vero venialit': ⁊ tenet' de
damnis.

¶ De macellario.

SI vēdidit carnes corruptas ꝓ
sanis: qđ est mortale: si vnam
spēm ꝓ alia vt caprā ꝓ castra
to: ⁊ hi⁹. vel diminutum pondus: vt. ij.
vncias ꝓ libra peccauit mortaliter: ⁊
tenet' de dānis.

¶ De pistore.

SI fecit panē nimis pōderosū
ita ꝙ emētes sint decepti: vel
mioris pōderis ꝗ̄ dꝫ: vel fari
nam bonā alteri⁹ accepit cū fecit panē
⁊ posuit min⁹ bonā: vel cuꝫ nimio fur
fure peccauit ⁊ tenet' satisfacere.

¶ De sutore pannorum.

SI qđ restat sibi de serico vel
pāno vel tela: vel alijs sibi da
tis pro fiēdis vestibus sibi fu
rat' illud si sit qđ notabile: nisi ille di
minute dedisset sibi mercedē laboris
⁊ illud capit sibi ad supplendū tantuꝫ
vel vbi esset in pacto. Si noctibus vel
diebus solēnibus absqꝫ magna necessi
tate laborat: vel si faciat nouas inuen
tiones vanitatum.

¶ De aurificibus.

SI vtit' vel si vēdit auꝝ vel ar
gētū archimiatum ꝓ vero: vel
auꝝ min⁹ purū ꝓ magis pu
ro peccat: ⁊ tenet' de damno. Si emit

calices sacros nõ cõflatos ꝑ se qḋ pro
hibetur. ¶ De cerdonibus.
SI vẽdidit vnã spẽm corij pro
alia minus bona ĩ sutularibus
¶ De fabris.
SI ferꝝ ꝑ calibe vel malũ ferꝝ
¶ De locatoribus equorum.
SI sciẽt locauit equũ defectuo
sum vel ꝑiculosũ: ⁊ hiꝰ ꝗlibet
tenet̃ vltra peccatũ ḋ dãnis: ⁊
sic discurrẽdũ ẽ per alias artes.
¶ De histrionibus.
SI histrio fecit repñtationes ⁊
iocos ĩ v̇bis vel factis turpia
ↄtinẽtes vel ĩ eccl̃ijs: vel in di
uinis officijs vel tẽporibꝰ indebitis est
peccatũ plꝰ vel minꝰ graue ẜm q̃ꝫtitatẽ
¶ De citharizantibus.
SI musicꝰ citharizauit ad con
gregatões illicitas: vel in ec
clesia ĩ organis pulsauit balla
tas puto mortale ĩ pulsãte ⁊ ꝓcurante
¶ De seruitoribus ⁊ laboratoribus.
SI ĩfidel̃r laborati sũt. i. ñ bono
mõ ex ĩcuria ⁊ negligẽtia: vel
nõ tãtũ q̃ꝫtũ ↄmode potuerũt
peccatũ ẽ. ¶ De agricolis ⁊ rusticis.
SI credit explicite mysteria q̃
cõit̃ solẽnizat eccl̃a: vt incar-
natõem passionẽ ⁊ resurrecti
onẽ. Si scit dñicã orõnẽ. De obſua
tione festoꝝ ⁊ ieiunioruꝫ si tñ põt. De
auditõe misse ĩ fest̃. De ↄfessiõe ⁊ cõi
one sel̃ ĩ ãno fienda. Si recepit sacr̃m
ↄfirmatõis vel nõ: qꝛ tenet̃ si potest.
¶ Si tenuit ꝓꝓos filios ad baptismũ
vel ↄfirmatõem qḋ ẽ ꝓhibitũ. De men
dacijs vero ⁊ ꝑiurijs ⁊ blasphemijs ⁊
ebrietatibꝰ ĩterroga. Si ad meretrices
accessit: qḋ aliq nõ credũt eẽ mortale.
nec tñ talis ignorãtia excusat eum.
¶ Si decias ñ soluit saltẽ ẜꝫ cõsuetu
dinẽ loci illiꝰ: qꝛ peccauit ⁊ tenet̃ satis
facẽ ḋ p̃terito: si sacerdos ñ remittit vl̃
ẽt oblatões ẜꝫ ↄsuetudinẽ loci ñ dedit
¶ Si ḋ excõicatõe ñ curauit: sꝫ ĩgessit
se diuĩs: vel ↄtẽpsit vitare excõicatos
qḋ ẽ mõtale peccatũ. Si nocuit ꝑ se vl̃
ꝑ familiã suã vel aĩalia: puta discurrẽ
do ꝑ sata alioꝝ vel mittẽdo vel ꝑmit
tẽdo aĩalia ĩtrare ad pascẽdũ: vl̃ si mu
tauit t̃minos possessionũ: vel arãdo
adunat ḋ t̃ra ꝓximi vicini agro suo: ĩ
his peccauit ẜm q̃ꝫtitatẽ dãni qḋ intẽ
dit facẽ: ⁊ tenet̃ satisfacẽ. Si dolum cõ
misit ĩ agricultura vel nõbilẽ negligen
tiã ĩ dãnũ p̃roni: vt ñ fimãdo t̃ras vel
cultiuãdo vel seminãdo vel recolligẽ
do fructꝰ debito tꝑe ꝓpt̃ qḋ deꝑierunt
vel boues nimis fatigãdo: vñ destruũ
tur: ⁊ p̃cipue ad lucꝝ hñdũ suũ peccat
⁊ tenet̃ de dãno. Si tenẽs possessiõem
ad affictũ male tractauit: vel si ꝑtiariꝰ
non rñdet dñis de q̃ꝫtitate tota debita
fingẽs se minꝰ recollegisse tenet̃ dñis ḋ
dãnis. Si aĩalia tenẽs ad soccidã non
rñdet ex ĩtegro dãti ḋ lana caseo ⁊ feti
bꝰ: ⁊ hiꝰ. In his ẽ peccatũ mortale vel
veniale ẜm q̃ꝫtitatẽ dãni: ⁊ tenetur sat̃
facẽ. Si diebꝰ festiuis laborauit ⁊ preci
pue tꝑe messiũ ⁊ vindemiarum absq̃
magna necessitate: vel detulit ligna vel
victualia dñis suis mortale est. Si va-
cauit ludis choreis ⁊ alijs vanitatibus
¶ Si gubernauit familiã ẜꝫ precepta
dei ⁊ eccl̃e. De superstitionibꝰ ⁊ falsis
opinionibꝰ q̃ solẽt abũdare in eis. Si
habet vota que impleuit vel non.
¶ De pueris ⁊ puellis. c. i.
INgrendũ est de mendacijs ⁊

piurijs. De votis nō īpletis: q̄ tñ nō obligāt si irritāt a parētib⁹ añ ānos pubertatis. De missa nō audita in festis. De ꝯfessiōe ⁊ cōione fiēda semel in anno.

¶ De irreuerētia ad parētes vl̓ maiores. De rixis. Si vberauit clericū: quia est doli capax excōicat⁹ est. De furtis factis d̓ reb⁹ parētū vel magistroꝝ suoꝝ

¶ De detractōib⁹ ⁊ turpib⁹ vbis auditis vel dictis libenter. De contumelijs adīuicē. De īuidia ⁊ alijs put videtur pl⁹ ⁊ min⁹ ꝭm etatē ⁊ sensū: p̄cipue de vicijs carnalib⁹ cū masculis ⁊ feminis vel p seipsos cōmissis: vel adinuicez q̄ hodie abūdāt in ipsis propt̓ malas societates ⁊ occultāt. Interrogādi sūt cū magna cautela ⁊ a lōge vt nō addiscāt q̄ ignorāt. Multo magis hoc ꝭuāduz ē erga puellas de oīb⁹ p̄dictis si credunt tūc habuisse vsū rōnis iudicādū est de mortali aut veniali ꝭm regulas in prima ⁊ secunda parte de illis.

¶ De clericis in communi. c. ij.

Circa clericos in cōi: a quolibz clerico pōt introgari cum vr̄ expedire: vt qñ talis clericus ē ignot⁹. Si accepit aliquē ordinē per simoniā: qꝛ p hoc peccauit mortaliter: ⁊ est suspēsus ꝭz iura ātiq̄: nec pōt exeq susceptū vl̓ pmoueri vlteri⁹: nisi p̄us p papā dispēset̓: qd̓ veꝝ ē si ip̄e fuit consci⁹ simonie: qꝛ si ignorāte eo pōt p aliū etiā dispēsari. al̓r enī sp peccaret mortalit̓ exequendo: nec excusat eum iuris ignorātia. Hec Raimund⁹. Si accepit aliquē ordinē: lz non p simoniā: tñ a simoniaco in ordine vel dignitate: siue occulto siue manifesto est suspensus: ⁊ indiget dispēsatōe pape: sz dū ignorat factū. s. eū esse simoniacuz excusatur a peccato exequēdo officia sua: sz cū rectificat̓ ñ pōt exeq sine dispēsatōne. Si suscepit ordinē a simoniaco in ordine cōferēdo: vel bñficio notorio similiter ē suspēsus: sec⁹ si simonia nō ē notoria dū vō nescit excusat̓ mō p̄dicto: sed ñ postea qñ certificat̓: sz īdiget dispensatione pape: alias nō potest exeq. Rai. Si recepit ordinē hñs aliquaz irregularitatē: vt homicidij mutilatōis illegitimatōnis: ⁊ hi⁹: si absq3 dispensatione peccauit mortalit̓: nec pōt exeq absq3 dispēsatōe: alias peccauit mortaliter.

¶ Si recepit ordinē excōicatus vl̓ suspēsus vl̓ itdict⁹ peccauit mōtal̓r: ⁊ nō hz executōem. Si exeqt̓ officiuz alic⁹ ordīs: vt cātādo epl̓az vl̓ legēdo euangeliū: vt diacon⁹ ī aliq̊ p̄dictoꝝ irretit⁹ īnia peccauit mortalit̓ nisi ignorantia facti eū excuset: ⁊ ē irregularis. Rai.

¶ Si accepit ordinē ī aliq̊ peccato mōtali: sciēter peccauit mortal̓r: ⁊ quotiēcūq3 exeqt̓ officiū alicui⁹ ordīs ī mortali vt accolitatū subdiacōatū diaconatū mīstrando aliqd̓ sacr̄m solēniter: vt baptizādo cōicādo ꝯfessiones audiendo: ⁊ hi⁹. Tho. mortale ē. Si extitit public⁹ ꝯcubinari⁹ vel al̓s notori⁹ fornicator ē suspensus ab executōe officioꝝ suoꝝ: precipue a celebratiōe misse: ⁊ si exeqt̓ sic suspēsus efficit̓ irregl̓aris īdigēs dispēsatōe pape: al̓s ñ pōt exequi Ho. Si ñ portauit tōsurā ex leuitate ⁊ lasciuia mortale videtur. Si se exercuit ī negocijs secl̓arib⁹ negociādo: ⁊ hi⁹ vel si tenuit tabernas ibi ministrans. vel si lusit ad aleas ⁊ taxillos: vel se immiscuit enormitatib⁹ vel turpibus vel tripudijs cū femīs. Si visus est offi.º ordinū sine debitis ornamētis: vt faciēdo

ſubdiaconatū ſine manipulo: diacona
tū ſine ſtola: celebrādo miſſam cū defe
ctu alicuiꝰ ſacre veſtis ordiate. ſ. caſula
amictu alba: ꝛ hiꝰ: vel nō etiā ī lapide
ſacrato: aut etiā ſine lumīe vl' ſine ad
iutorio: ꝛ ſine miſſali: ꝛ hiꝰ. quia ī quo
libet horū ē mortale peccatū ſi ſcieter
dimittit: nec excuſat iuris ignorantia.
Si exn̄s in ſacris ī ſubdiaconatu: ꝛ. s
omiſit horas canonicas: qa in quolibꝫ
die q̊ omiſit aliquā horā etiā btē v̂gi
nis cū poſſet peccauit mortalit᷑. ¶ Si
ex negligētia omiſit: ſecus ſi ex obliuio
ne: ꝛ tūc tenet᷑ dicē qn̄ recordat᷑: aut ſi
omiſit ex īpotētia īfirmitat] ꝛ hiꝰ ō cā
Si dicēdo horas aliȷ̄s exercitȷ̄s ſe oc
cupauit manualibꝰ: ut faciendo coqui
nā ꝛ hiꝰ videt᷑ mortale: qa nō ſatiſfac
pcepto eccl'ie. Si mentē circa alia va
gat᷑ volūtarie n̄ curans: ꝛ ſic q̄i p totū
officiū vr̄ mortale: ſecꝰ ſi ꝓponit velle
attendē: ꝛ diſtrabit᷑: ſed cum auertit di
ſplicꝫ ei Petrꝰ. Si r̄cepit ordinē ſacꝛ
an̄ etatē legitimā. ſ. ſubdiacōatū an̄. 18
ānos. Diacōatū an̄. 20. ꝛ ſacerdotium
an̄. 25. ſufficit annꝰ īchoatus peccauit
mortal'r: nec dꝫ exequi an̄ etatē legiti
mā: ſi tn̄ faciat nō efficit᷑ irregular] ſꝫ
cōeꝫ opinionē ſꝫ peccat. Si ſacerdos
exn̄s ꝯmiſit aliq̄ꝫ ſimoniam: puta audi
endo confeſſiōes ꝓ hn̄do pecuniā: al's
n̄ auditurꝰ: baptizādo cōicādo iungē
do vēdēdo ſepulturas ꝛ hiꝰ mōtale ē
Si ī ꝯfeſſiōe cōione vel ī collatione ſa
cramētorū omiſit debitā mām vel for
mā vel ritū in q̊libet horū. eſt mortale
ſiue ex certa ſcīa fac̄: ſiue ex ignorātia
craſſa vel notabili negligētia. naꝫ inde
ſequit᷑ magnū piculū ꝛ irreuerētia dei
Interrogandum eſt. n. de formis. ſ. ba
ptiſmi eucharistie ꝛ alioꝝ ſacr̄orum: q̄
ſunt maioris ponderis: ſi ſciunt eas: q̄s
habes infra. c. vltimo. Si notorȷ̄s pec
catoribus dedit euchariſtiam: vel alia
ſacramenta non penitentibꝰ. Si occul
tis peccatoribus quos ipſe ſciuit dene
gauit publice euchariſtiam: vel alia ſa
cramenta: quia in vtroqꝫ videt᷑ morta
le: lꝫ ēt ipſi peccēt petēdo ꝛ ſumendo.
Si celebrauit cū mortali non cōfeſſo:
lꝫ ꝯtritꝰ mortalit᷑ peccauit: niſi aliq̄ ne
ceſſitate īſtāte: ꝛ ſacerdotis copiaꝫ nō
hn̄te tūc ſufficit ꝯtritio: ſꝫ ſi ſine hac ce
lebrauit mortalit᷑ peccauit Tho. Si
celebrauit nō dc̄is matutinis mortale
eſt. Si dicēdo miſſam nō ꝯſecrauit: pu
tans ex hoc euadē peccatū mortale eſt
ꝛ grauiſſimum. Si celebrauit ad faciē
dū veneficia ſeu maleficia. Si nō dixit
ex īntegro ſꝫ dimiſit nōbiles ptes miſſe:
ex ignorātia ſeu feſtinatōne pcipue ca
nonis. Si dicēs v̂ba n̄ ītēdit cōſecrare
Si nō ſūpſit ſacr̄m. Si nō ieiunus. Si
plures miſſas in vna die dixit in caſu
nō cōceſſo. Si nō in azimo ſꝫ fermēta
to accipit. Si cum hoſtia quaſi corru
pta: vel vino acetoſo: vel q̄ſi putrido.
Si ſemp ī miſſa occupatꝰ in varȷ̄s co
gitationibꝰ volūtarie: vel nō curās fuit
de attētōe. Si nō poſuit aquam cū vi
no ī calice ex ignorātia vl' certa ſciētia
in q̊libet hoꝝ pdictorū eſt mortale. Si
nō diligēter ſeruauit euchariſtiaꝫ ſub
ſera: ꝓpt᷑ qō aliqd pdit᷑: vel a muribꝰ
deuorat᷑. Si nō defert īfirmis aperte
ꝛ cum lumine mō debito. Si euomuit
ſacramētū ꝓpt᷑ ebrietatē vel ex voraci
tate. Si nō renouauit ut dꝫ: ꝓpter qō
efficit᷑ putrida vel marcida vel v̂mes
generantur. Si dedit infirmo patiēti

vomitū scienter. Si stilla sanguinis ca
dit in terrā: ⁊ in his frequēter est mor
tale: licet nō semper. Si nimis raro ce
lebrauit: pcipue si nō celebrauit in ma
gnis solenitatib⁹ videtur mortale fm
Tho. Si pmisit alicui dicē missas re
cipiēs elemosynas: ⁊ nihil ītendit facē
videt mortale. Si hñs pollutionez no
cturnā die pcedenti īmediate ex cā vbi
fuit mortale: vel dubitat fuisse morta
le celebrauit etiaz ꝯfessus videt morta
le fm Tho. vel fm Pe. de pal. qñ sic ī
contrit⁹ accedit ad celebrādūz. veniale
autē si ex cā vbi fuit veniale nisi subsit
necessitas. Si audiuit cōfessionem ali
cui⁹ ñ hñs auctoritatē ab aliq̄: si absol
uit a casib⁹ a qb⁹ non potuit: vt a reser
uatis siue ex certa scietia: siue ex igno
rātia crassa. Si intromisit se de dispen
satiōe votoꝝ: vel absoluit ab excōicati
one maiori absq; spāli commissione.
Si posuit se ad audiēdū confessiones
oīo ignorās ⁊ nesciens discernere iter
mortale ⁊ veniale ⁊ cōia mortalia: est
mortale. Si absoluit quem inuenit ex
cōicatū maiori: ⁊ a peccatis: qꝛ non po
test. Si absoluit eū q non vult a pecca
tis discedere vel satisfacere qbus debz
Si reuelauit peccatū auditum in con
fessione cognoscenti confessū illū sine
licentia illius: in quolibet pdictoꝛūz vi
detur mortale: nec excusat ignorantia.
Si nimis festinauit in audiendo non
sufficienter interrogando. Si in per-
plexis casibus peritiores nō consuluit
Si incaut⁹ in īiungēdis penitētijs: qa
vel nimis graues: uel nimis paruas de
dit. Si interrogauit de his de quibus
non debuit: vz nomē persone cuz qua
peccauit: vel incaute in turpibus.

Si pdicauit ī peccato mortali exñs
peccauit mortaliter: ⁊ totiēs q̄tiens sic
pdicat Tho. Si predicat aduertenter
mendacia mortale ē. Tho. Idē videt
si scandalosa. vñ cōcitat seditōnes ī po
pulo. Si pdicauit indulgētias indiscre
tas. Si predicauit propter pecuniam
sibi pmissaz vel dādā simonia ē: vñ ⁊
mortale. Si pdicat ppt inanē gloriam
ibi ꝯstituēdo finez mortale ē. Si predi
cauit sine licētia. Si dixit nimis curio
sa allegando poetas ⁊ phos frequent
Si fabulosa ⁊ puocantia ad risū: si ab
h⁹mōi se ñ subtraxit cū posset: ⁊ iniun
geret ei peccauit. Si nimis familiaris
est cū mulierib⁹ cōuersando visitando
eas ex necessitatē: ppt qd mlti scādali
zant. ⁊ ipe nouit hoc posset eē mortale
Si visitauit mōsteria: ⁊ qua de cā. Si
cognouit carnalit illā quā audiuit in
ꝯfessione: vl quā suscepit ad baptismū
vel ꝯfirmatōez cōmatrē: qd maximuz
⁊ grauissimū ē scelus cōit reseruatum
epis. De alijs vo īhonestatib⁹ iterroga
put videbitur expedire. Si vestes sa
cras calices extsoria ⁊ alia pertinētia
ad cultū diuinū nō tenuit munda ⁊ de
cent aptata ppter magnā irreuerētiā
posset eē mortale. Si bñdictionē mēse
⁊ graꝝ actōes ñ dixit qd dicere debet
44. di. c. nō licet. Si non fuit bñ mode
stus aspectu aspiciēdo hīcīde mlieres
⁊ vana qd multū scādalizat psonas. si
militer in incessu statu habitu auditu
⁊ h⁹mōi actib⁹. Si non obediuit man-
datis iustis suoꝝ supioꝝ ⁊ sentētijs: ⁊
si ꝯtēpsisset mortale est. De alijs vero
peccatis mortalib⁹ de qb⁹ hēs in pma
⁊ secunda parte. s. interroganduz est
put expedit fm qualitatem psonaruz

¶ De beneficiatis canonicis.c.iz.

A Beneficiatis canonicis. ¶ De omnibus iā dictis i.c. p̄cedēti possunt interrogari put credi potest ipos in illis esse inuolutos:ꝛ eti am de notatis in hoc.c. ¶ Si benefici um simplex siue curatum obtinuit p simoniā cuius ipse fuit ↄscius:non pōt nisi per papā dispēsari ꝙ retineat.
¶ Si vēo ignorāte eo siue sciēte:simo niā ↄmisit talē oꝫ renunciare tali bene ficio:sꝫ nō dispēsat᷑:al' furtiue tenꝫ. vn̄ continue stat talis in peccato mortali postq̄ꝫ hoc sciuit:quousq̄ꝫ renūciet:nec facit fructus suos:sꝫ tenet᷑ restituē de ductis expēsis factis in vtilitatē bn̄ficij ꝛ hoc maxime de simonia per munus a manu. Si autem ignorante eo posset ēt per aliū dispēsari n̄ tn̄ p euꝫ cū quo ↄmissa ē. Sꝫ si simonia est notoria:est etiam suspēsus quo ad executioneꝫ or dinū:sed dispensari pōt p epm si cū eo nō ē ↄmissa simonia:nō autē si ē occul ta ē suspēsus quo ad ordines:sed dum tenet tale beneficiū ē suspensus quo ad se:quia sine mortali peccato n̄ exeq̄ p̄t.
¶ Si recipit bn̄ficiū simplex vel cura tū p p̄ces carnales.i.pro indigno porre ctas cū esset male vite ꝛ huiusmodi:vl' per obsequiū tpale factum epo:vel alij conferenti peccauit mortaliter. ¶ Si bn̄ficiū curatū per p̄ces suas recepit ēt si al's dignus sit:q꞉ tales p̄ces estimant᷑ p indigno tanq̄ꝫ ambitioso:ꝛ p̄sūptuo so cōmisit simoniā:vn̄ mortale est ꝓm Tho.forte tamen tenetur renunciare. Pro bn̄ficio aūt simplici licꝫ porrigere preces p se si al's est dignus: vel etiam p bn̄ficio in generali:ꝛ hoc intendens ad sui sustentationē: non ad curaꝫ nec magis curatum petens q̄ꝫ aliud. ¶ Si querit vel habet bn̄ficiū non intendens clericari sed vxorari:ꝛ intēdens gaudē de fructibus bn̄ficij videtur vsurpatio reꝝ ecclesiaꝝ:ꝛ ↄ intentionem dotātiū ecclesias. Et ideo graue peccatum est.
¶ Si non fuit electus a patronis:vl' a collegio:ꝛ ↄfirmat᷑ p superiorē ad quē spectat siue p epm institut᷑:sed ð man dato:vl' manu dn̄i tpalis: vel per potē tiā accepit:ꝛ dr̄ intrusus:q꞉ fur est ꝛ la tro:nec pōt aliq̄d disponē in tempora libus vel sp̄ūalibus.vn̄ nec absoluē nec sacramenta potest dare parochianis illius ecclesie:sed in quolibet huiusmo di actu peccat mortaliter. ¶ Si renun ciauit alicui beneficio quod habet eo pacto ꝙ detur consanguineo: vel ꝑpt̄ pecuniā sibi ꝑpt̄ hoc datā simonia est ꝛ mortale in vtroq̄ꝫ: nec potest iste sibi retinere tale beneficiū sic sibi collatuꝫ.
¶ Si ꝑmutationē sui bn̄ficij: vl' eccl'ie fecit cū beneficio alterius ↄueniēdo in ter se absq̄ꝫ iudicio superioꝝ ad q̄s spe ctat collatio beneficioꝝ simonia repu tatur.de his vide plenius in summa.
¶ Si recipit beneficiū existēs illegiti mus absq̄ꝫ dispēsatiōe q꞉ contra iura: ideo tenere nō pōt. Pōt autē cū eo di spensare de simplici beneficio eps. De curato vero vel dignitate solus papa.
¶ Si fuit elect᷒ p simoniā n̄ vꝫ electio vel si ipse aliquē elegit per simoniā:vl' ad epatū vel canonicatū vel ad aliam ecclesiā:vt clerici collegiataꝝ eccl'iaꝝ: vel si al's indignū ignorātem ꝛ publice malū elegit ad prelaturaꝫ ex amicitia ꝛ huiusmodi:mortale ꝛ grauissimū est ꝛ oīa mala q̄ sequūtur ei imputantur.
¶ Si male tractauit bn̄ficiū seu eccl'iaꝫ

permittēs ecclesiā vl' edificia ruere: vl' possessiones incultinari: et alias res deperire mortaliter peccauit: et tenet' ad restitutionē seu satisfactionē: si omittit notabilē negligētiā: et dānū sit nōbile.
¶ Si fruct' beneficij nō bn̄ expēdit: vz vltra subuētionē suā subueniēdo pauperibus: sed dilapidauit in cōuiuijs: et turpibus: vel etiaz dedit cōsanguineis nō īdigētibus mortale ē: secus si osanguinei indigent: qz tūc potest dari eis.
¶ Si plura bn̄ficia habētia curā tenz absq3 dispēsatiōe fur ē et latro. nā habēs bn̄ficiū cū cura: si recipit secūdum cū cura ipso iure vacat pm̄ū. c. d mlta d prebē: ex'. et hoc postq3 habuit pacificā possessionem secūdi: vl' habē potuit et fructus ei' pcepit. al' non vacat pm̄ū vz si fructus secūdi bn̄ficij cōceduntur alteri per papā p illo tempore n̄ vacat primū. ex' d prebē. li. 6°. c. si tibi concesso. Si habēs prebēdā habentē dignitatem: et si nō curam aīaz: si recipit secūdā similiter vacat pma: extra d prebē. c. de multa. et in isto casu et in priori tenet' ad restitutionē fructuū si recepit.
¶ Si habēs beneficiū vnū violēter occupat secundū: vel si scienter se ītrudit similiter perdit primū. et siqd habebat ius in secundo etiam perdit: et vacat illud secundum: de preben. c. eū q. li. 6°.
Itē nō potest quis habere dignitatem cum prebēda absq3 dispensatiōe pape.
¶ Quicūq3 recipit personatū: vl' dignitatē vel officiū: vl' bn̄ficiū: cui cura aīarū sit annexa: si ante obtinebat sil'e: cuz sit pūat' pmo vt dictū ē: si nō dimittit pm̄ū absq3 mora in manus ordinarij ī cui' epatu est ipso iure: est ēt priuatus secūdo: et ē īhabilis ad sacros ordines et ad quodcūq3 aliud beneficiū p extrauagātē Johis. xxij. Item absq3 dispēsatione nō pōt quis tenere plures ecclesias vl' prebēdas: que tn̄ nō habeāt curā animaz nisi in qnq3 casibus. Primus qn̄ sunt ita tenues q' neutra illaz sufficiunt ad sustentationē. Secūd' si vna depēdet ab altera. Terti' ppter raritatē clericoz. Quartus si eccl'ia ē annexa prebēde vel dignitati. Quītus si hz vnā intitulatā et aliā cōmēdatā: sed talis cōmēda d parochiali eccl'ia fieri nō pōt nisi ei q attigēit vigesimūqntū annū: et sit sacerdos: et tali nō pōt omitti nisi vna ex euidēti necessitate vl' vtilitate: et durat nisi p sex mēses: extra de elec. c. nemo. li. 6. Si habet plures ecclesias vel prebendas habentes curā animarum absq3 dispensatione pape fur est et latro: et continue in mortali: nec episcopus potest dispensare in hoc.
¶ Si etiā hz per dispensationez pape sz surrepticie: puta qz petendo vnū tacuit de alio qd habebat: vel dixit se habere legitimā etatē cū n̄ haberet: et huiusmodi idē iudiciū ē. Si per dispensationē epi hz plura bn̄ficia sz simplicia: sz ad superfluitatem vel ēt p dispēsationem pape simplicia vel curata cū vnum sibi sufficeret s'm statum suuz n̄ videtur tutus in conscientia sua: quia dissipatio est: et non dispensatio. Si accepit ecclesiam parochialez a quocūq3 cū non attigisset. 25^m. annū absq3 dispēsatiōe pape circa etatē nulla ē dispēsatio: et nulluz ibi ius hz. c. lz canon. d elec. li. 6. Si ifra annū oputādū a die assignatiōis sibi regimīs eccl'ie n̄ fecit se ad sacerdotiū pmoueri: ē ipo iure p̄uat'. e. c. lz canon. Itē tenet' psonaliter

residere in residentia. Pōt tñ epūs cā rationabili dispēsare ad tps tm̄. Sʒ ꝺ ꝓmotione ad sacerdotiuʒ infra annuʒ nō extenditur ad ecclesias collegiatas habētes curā: nec ad assūptos ad earū dem regimē. ꝺ elec. c. statutuʒ. li. 6.

Possūt etiā epī dispēsare cū ipsis q habēt: vel habebūt ecclesias parochiales vt vsqꝫ ad septēniū litterarꝫ studio īsistētes ꝓmoueri nō teneātur nisi ad ordinē subdiaconatꝰ: quē nisi īfra annū suscipiāt sūt ipso facto ꝑuati tali bñficio: ⁊ medio tꝑe per vicarios illis ecclesijs ꝓuideat. ꝺ elect. l. i. 6. c. cuʒ ex eo.

¶ Si habēs qdcūqꝫ bñficiū simplex: ⁊ q̄tūcūqꝫ paruū nisi dicit horas oī die peccat mortalit̄ omittēdo ex negligentia etiā si nō sit in sacris cōstitutus.

¶ Si canonicꝰ vl̄ aliꝰ clericꝰ recipit q̊tidianas distributiones que dantur interessentibus horis cum nō interfuerit furtū cōmittit ⁊ tenet̄ ad restitutionē.

¶ Si cū nō possit per se curā exercere ecclesie non posuit ibi loco sui idoneū q bñ officiāet: sʒ malū ⁊ ignorātē q ex suo malo scandalizat: vt notorius fornicator ⁊ lusor ⁊ huiusmōi: vl̄ q nescit ministrare debite sacramenta ⁊ cōfessiones audire peccat mortaliter: quoniam omnia mala que sequuntur ei īputātur. ¶ Si vere non potest inuenire idoneum per se exerceat: vel si non potest aliter prouidere renūciet. ¶ Itē non licet prelato sub precio vel annuo censu cōcedere vices suas seu iurisdictionē quia spūale est. extra ne prelati vices suas. c. i. 2. ⁊ 3. vʒ si diceret: concedo ꝙ exēceas vices meas: vl̄ talē iurisdictionē: ⁊ totū lucrꝫ sit tuū: ⁊ dabis īde mihi tantū: illicitū est: sʒ ꝯmittēdo pure vices suas lʒ constituere ei salarium. i2. q. 2. c. charitatē tuā. vʒ dicendo dabo tibi tantū ꝑ salario tuo: ⁊ totum lucrū erit meum. Inno. hec. Si alienauit res ecclesiasticas: vʒ mobilia bona vt res sacras vel immobilia: vt possessiones sine necessitate: vel maiori vtilitate: vel non seruata forma iuris ⁊ huiusmodi grauiter peccauit. ¶ Item ꝺ exercitio cure animarum q̄uo se habuit in audientia confessionum: in collatione aliorꝫ sacramentorꝫ: in visitatione infirmorum: precipue ne deficiāt eis sacramenta cuʒ expedit. In admonitione subditorum: in correctione viciorum precipue quo ad notorios peccatores: concubinarios: tenentes inimicitias: ⁊ huiusmodi.

¶ Si ñ amouit nō ꝯfitētes: ⁊ nō communicātes annuatim quantum potuit significando epo cum non potuit: ⁊ huiusmodi. nam oues ex negligentia perdite ab eo requirentur: de quibus ⁊ alijs supradictis ⁊ huiusmodi habes satis in tertia parte summe. ¶ Si alienos parochianos audiuit non habens auctoritatem specialem: ipse vel ipi: qꝛ non potest eos absoluere. ¶ Si emit aliquas res īmortales de fructibus ecclesie: quia tales debent remanere ecclesie. vnde si emit nomine alterius: vt sic possʒ dare ⁊ legare cui vellet fraus est ⁊ furtum: ⁊ ad restitutionē tenet̄.

¶ Si indulgētias per se dedit cuʒ nō posset: vel plures dixit habere ecclesiā suā quam habeat ob questū ē mōtale.

¶ Si reliquias nouas exhibuit pplo honorādas nō approbatas ab eccl̄ia:

¶ Si nimis facilis fuit ad dispēsāduʒ in ieiunijs ecclesie. ¶ Si elemosynas

extorsit a populo ꝛ a subditis ad quas nō tenebātur. Si questores dicere mē dacia in ecclesia sua permisit: ꝛ qđ peius est si fecit pactū cum eis de quota. ¶ Si secūdas nuptias bñdixit. Si permisit christianas nutrices seruire ī domo iudeorum. ¶ Si sustinuit sortilegas: ꝛ diuinatrices ī sua parochia. ¶ Si permisit ludos vel malas ↄsuetudines nō obuiādo quātū potuit. Clerici vēo q manifestis vsurarijs alienigenis aut alias oriundis đ terris ipsoꝝ ad fenus exercendū domos locāt: vł alio titulo cōcedunt ipso facto sūt excomunicati nisi sint epi: de vsuris. c. vsuraꝝ. lib. 6.
¶ Clerici: archidiaconi: plebani: decani: ꝑpositi: cātores: ꝛ alij clerici ꝑsōatū habētes: ac etiam sacerdotes qui audiunt in scholis leges vel physicam: post duos menses si non dimittunt huiusmodi lectiones sunt excōmunicati. c. super specula. extra ne cle. vel mona.
¶ Clerici ꝛ religiosi qui inducūt aliquē ad vouēdū vł iurādū: vł fide īterposita seu alias ꝑmittē dum vt sepulturas apud eos eligāt: vel iā electaꝫ non mutēt sūt excōicati: nec possunt absolui nisi per papam: nisi in mortꝫ articulo: de. cupictes đ penis. idem đ reli.
¶ Clerici q scienter ꝛ sponte participauerunt cū excōicatis a papa: ꝛ ipos in officijs receperunt sunt excōmunicati: ꝛ absolutio pape reseruatur. c. significauit. extra đ sen. exco. ¶ Falsantes litteras pape: vel falsis scienter vtētes: vel remouentes etiā vnā litterā de bullis pape sunt excommunicati: ꝛ absolutio pape reseruat. ¶ Clerici sepeliētes ī eccł'ijs: vł cimiterijs eoꝝ excōicatos a iure: vł vsurarios manifestos vel nominatim interdictos tēpore īterdicti in casibus nō cōcessis sūt excōicati. cle. eos đ sepultu. Sepeliētes vō se occidētes: vł ī torneamētis morientes ꝛ huiusmodi peccāt mortalit: nec sūt excōmunicati.
¶ De religiosis. c. ij.
Circa religiosos ꝛ religiosas. Si sūt clerici vł ordinati: īterrogari possunt de his de quibus supradictū est in. c. de clericis. ī cōmuni prout erit expediens. Si vēo sit beneficiati ī ecclesijs curatꝫ: de his habes in. c. de precedenti. sed etiam vltra predicta etiā đ infra scriptis que sunt propria eorum dicendum est: ꝛ ꝑmo.
¶ Si fuit receptus ad monasteriuꝫ ꝑ simoniā mortale ē: si vēo fuit simonia mētalis tm̄ penitentia aboletur: si vēo pactionalis: qꝛ. s. monasterium exegit tm̄ alł nolebat eū recipere: ꝛ ingrediēs vł ꝑpinqui ei⁹ tm̄ dederūt: vel minus ꝑ ipso ingressu: nisi forte cū monasteriū ē ita tenue ꝙ nō sufficit illi prouidere nā tūc oblatis spūalib⁹ gratis. i. īgressu licꝫ petere: ꝛ paciscí đ tpalib⁹ đ quibus debeat viuē: vel dicere illi porta tecuꝫ si vis comedere mecum: scđm Hostiē. ꝛ aliquos alios: secus si monasterium est pingue: ꝛ potest illi prouidere: non ꝑt fieri aliqua pactio vł exactio absqꝫ vicio simonie: tūc vltra peccatū recipiens vel recept⁹ vł recepta debēt expelli đ illo monasterio: extra de simonia. c. qm̄. Pōt tñ eps in huiusmodi dispēsare. s. vt non expellantur đ monasterio Rai. ꝛ Gul. ꝑcipue reperit̄ talis simonia in monialibus vbiqꝫ terrarum: nō sic vero ē đ viris religiosis. Si ingressus est religionem non pura ītētiōe. s.

ſeruiēdi deo:ſed alia ꝺ cauſa:vꝫ nō la
borandi.vel ſi eſt monialis quia n̄ po/
tuit nubere: ⁊ ꝗa poſuerunt parentes
ipſam inuitā licet malefecerint: tñ pōt
⁊ dꝫ mutare intentionē .ſ. vt ibi manē
velit ad ſeruiēdū deo: ⁊ ſic erit ī bono
ſtatu:al'erit in mortali. Sed ſi reperit
ſe in monaſterio diſſoluto nō viuente
regulariter querat ſi poteſt mutare lo
cum cū diſpenſatione:ſi indiget qꝺ tñ
in moniali erit difficile: qꝺ ſi non pōt
nō ſequat᷑ turbā.i.alios vl'alias ī ma/
lū:ſꝫ ſeruet ipſa ordinē ſuū ſi ad bonū
non poteſt reducere alios vel alias.

¶ Si ingrediēs monaſteriuꝫ reticuit
impedimēta que habuit ad illum ſciē
ter:vꝫ qꝛ erat ſeruꝰ vel habebat occultā
infirmitatē:vel alterius religionis pro
feſſus ꝯiugatus:debitor in multiſ:⁊ hu
iuſmodi peccauit mortalit᷑:precipue ſi
ſciebat tale impedimētū ⁊ per illud nō
poſſe recipi ad religionem. Vel ꝺ his
interrogatus mendacium dixit:⁊ po/
teſt ⁊ debꝫ de monaſterio expelli ſi ali
ter prouidere non poteſt. ¶ Si habet
votum religionis artioris anteq̄ʒ in/
trat laxiorem prius dꝫ querere diſpen
ſationem ſi etiam eſſet bona: ⁊ multo
fortius poſt ꝓfeſſionē in vna religione
nō pōt ad aliā trāſire equalē:vl'laxio
rem:⁊ de mendicante ordine ad mēdi
cantē:vel de mendicantibus ad mona
chalē tranſire nō pōt ſine diſpēſatione
pape niſi ad chartuſiēſes. ¶ Si induxit
aliquē ad religionē per ſimoniam vel
per fraudes:puta aſſerendo ibi obſer/
uari regulā:quod non fit: vel dicendo
ſe ad nihil obligari:⁊ reticēdo ſeueri/
tates religiōis quaſ ille nō intendit ſer
uare ⁊ huiuſmodi peccauit mortaliter

¶ De illis qui etiaꝫ volentes ingredi
religionē aliquā in qua bñ viuit᷑:auer
tūt vt trahāt aquā ad ſuuꝫ molēdinuꝫ
infamantes illos ⁊ crimina imponen/
tes:ſuas aūt vſqꝫ ad tertiū celū extollē
tes nō euadere dānationē certū ē:qꝛ ꝯ
charitatē agūt ꝯ iuſticiā ⁊ ꝯ ſacrā ſcri
pturam agunt.

¶ De voto paupertatis.

Si in religione exñs obſerua/
uit paupertati votū nihil reti
nens vl'retinere deliberans: ē
mortale enim ꝓprium habere: ⁊ totiēs
quotiens illud proponit. ¶ Dicit᷑ aūt
propriuꝫ quod celatur priori ſuo: vt ſi
habeat ⁊ teneat pecuniam vel veſtem
neſciente prelato: vel ſi ſciat tñ contra
voluntatem eius ⁊ abſqꝫ licentia:vel ſi
de licentia eius ⁊ voluntate: tñ non pa
ratus ſibi tradere ad petitionē eiꝰ:ſed
recuſare ſi poſſet de facto: ⁊ multo pe
ius ſi nō ſolū mobilia:ſꝫ ēt immobilia
vt redditus ⁊ poſſeſſiones retinet vt ꝓ
pria danſ vendens ⁊ diſſipans:vt pla/
cet.nec prelatus pōt dare licētiā ſic re/
tinendi: nec papa poteſt in proprio di
ſpenſare:extra de ſtatu monachorum.
c.cum ad mōaſterium. ¶ Si dedit bo
na monaſterij ſiue cōuentus: aut ſupe
rioꝝ licentia habita:vel preſumpta.
Si aliquid occulte recipit vel tꝫ mor/
tale eſt ⁊ proprietas. ¶ Si reperiens ſe
ī loco vbi nō viuitur in cōmuni: ꝓpter
qꝺ oꝫ eū ſibi ꝓuideri de neceſſarijs hꝫ
aliqua veſtimenta:vel pecuniam:⁊ ali
quod huiuſmodi cum bona licētia bñ
placito prelati aduertat diligēter. Pri
mo quidem vt per eum non ſtet quin
omnia velit ponere in cōmuni:ſed alij
vellent:⁊ ad hoc operatur quātuꝫ pōt

¶ Secūdo si hec nō pōt semper sit paratꝰ simpliciť ponere omnia: ꝛ dimittere ī manibꝰ p̄lati. ¶ Tertio vt ō hiꝰ concessis nihil det sine licentia superioris sui generali vel speciali: etiaꝫ ī elemosynis nisi in extrema necessitate.

¶ Quarto vt non thesaurizet nec superflua teneat: nec delitiosa q̄rat: nec multum inquirendo solicitet: nec habeat inordinatū affectū in huiusmodi: ꝛ sic poterit trāsire si ī alijs bn̄ se habeat: secus si agēdo n̄ r̄ligiose: sꝫ laicaľr viuit Sꝫ ꝛ cū p̄dictis si posset locū inuenire vbi ī cōi viuiť melius ei esset.

¶ De voto castitatis.

Si seruauit votū castitatis: nō solū ab omni carnali opere ꝛ cōtactu venereo se abstinēdo sed etiā ab omni locutōe turpi ꝛ amatoria: ꝛ ab omni cogitatione īmunda deliberata: ꝛ delectatione morosa: q̄a in quolibet hoꝝ est mortale: vt dictuꝫ ē. s. circa secūdū ꝛ nonū preceptuꝫ. Est etiā sacrilegiuꝫ qꝺ grauius ē: ꝛ q̄a ad ista deueniť per ꝯuēsationē ꝛ familiaritatē: ideo inquirēdū ē si habet domesticitatē cū aliquo si monialis: vel cuꝫ aliqua si religiosus: ꝛ si hoc reperitur eē ex casū necessitatis ꝓhibendus ē alr̄ nō absoluēdus: quia quasi impossibile est ꝙ talis non incidat in ruinā: di. 3ꝫ. c. hospitiolum. ꝛ di. 8i. per totum. Scādala ēt mlťa ꝛ oblocutiōes sequūtur ī populis ꝛ huiusmodi: ꝛ iō ꝓhibēdus ē ꝛ cōsanguineoꝝ etiam rarus sit accessus.

¶ De voto obedientie

Si fecit ꝯ votuꝫ obedientie qꝺ est semp̄ mortale. ꝛ nō ꝙ non semper quādo quis agit aliq̄d cōtra regulā suā: vel trāsgrediť regulā vľ cōstitutiones facit ꝯ obediētiam sꝫ qn̄ facit ꝯ precepta cōtenta ī regula ꝛ ꝯstitutionibus suoꝝ superioꝝ: vľ qn̄ aliq̄d trāsgrediť ex cōtēptu q̄ntūcūq̄ȝ illud sit minimū. Qn̄ vō prelatus vel prelata iniūgit aliquid fieri p̄cipiēdo vel mandando in virtute sancte obedientie: vel sp̄us sancti vt facias hoc: vel sub pena excōicatiōis ꝛ huiusmodi illud dr̄ preceptū cuiꝰ transgressio ē mōtalis. Idē esset qn̄ p̄latus aliq̄d mādaret subdito q̄nocūq̄ȝ loqueretur declarās sibi ꝙ ītēdit obligare illū sub peccato mortali ad faciēdū illud: ꝛ ītellr̄e si mādat qꝺ non sit illicitum: ꝛ tale q̄d ꝙ teneať subditus ei obedire. Similiter qn̄ in regula: vľ cōstitutionibus est aliquid preceptorie mandatū: vel sub pena excōicatiōis: vel sub pena carceris: vel sub pena grauioris culpe: vľ p̄ similē locutionē cōiter cēseť obligare ad mortale. alr̄s aūt faciēdo ꝯ cerimonialia: vt frangere silentium: tarde venire ad choꝝ ꝛ huiusmodi ē veniale nisi quis faceret ex contēptu: q̄a tunc mortale. Consuetudo auteꝫ q̄uis non sit ipse ꝯtēptus est: tn̄ inductiua contēptꝰ. ꝛ ideo caue ne assuescas alicui trāsgressioni.

¶ De officio diuino.

Si dixit horas canonicas: ꝛ officiū defunctoꝝ qn̄ debet dici. Nā religiosus etiā si n̄ habet ordinē sacrū teneť ex precepto ad officiū: p̄cipue si est ꝓfessus: vn̄ omittēdo aliquā horā peccat mōtaliter: ꝛ omni die qua omittit ex negligētia: nō aūt ex precepto teneť dicere istud: vľ illud q̄uis nec debeat ad placitū suū mutāe

officiū:ſʒ dʒ dicere ſm ordinē ſuū. Si
nō fuit cū alijs in eccl'ia: ⁊ nimis tarda
uit ad dicendū officiuʒ. Si ſōnolenter
vel dormiuit: redicat vel aliquid loco
ei⁹ dicat: ſʒ ſi ꝑ maiori parte dormiuit
totū reiteret. Si ibi incōpoſit⁹ fuit: ⁊
oculis vag|. Si riſit vel ridere fecit: vl'
aliquā leuitatē vel locutionē fecit non
neceſſariā. Si mēte diſtractus ꝓcipue
qñ nō aduertit. Si male legit vel cāta
uit vel inclinauit ex negligentia: ī quo
libet hoꝝ eſt peccatū veniale cōit'. Si
elegit prelatū per ſimoniā: vel etiā ⁊ ſi
nō ſimoniace tñ indignū ſciēter. Si ñ
illū quē iudicauit meliorem ad officiū
illud: ſʒ aliū rōne amicitie: vel alia ītē-
tione mūdane mortale eſt. Si accuſa-
uit calumnioſe prelatū vel ſocium de
aliquo crīali: vel teſtificatus eſt: vl' de-
ſiſtit ab accuſatione īiuſte: vel al' infa-
mauit ꝑlatū vl' ſubditū dicēdo crīalia
ꝺ eis: etiā ſi eſſent vera intentione infa
mandi mortale eſt. Idem ſi ſecreta ſui
ordinis reuelauit ſine cauſa iuſta ⁊ ra
tionali: ⁊ quō qs teneatur ad reſtitutō
nem fame in ſūma in 2ª parte diffuſe
Itē ſi ī viſitatione prelatoꝝ non reue
lauit dicēda que ſūt ꝯ honeſtatē religi
onis de prelatis ⁊ ſocijs: ⁊ precipue qñ
cōiter ſic ſeruat': ⁊ fit ꝓceptū a viſitato
re: vt dicant que indigent correctione:
tunc. n. omittere aduertenter que dicē
da ſunt eſt mortale peccatum: debet tñ
intelligi ꝓceptū ſeruato ordine frater-
ne correctionis. vñ oīno occulta ꝺ qb⁹
pōt preſumi emēdatio dici non debēt.
vbi aūt nō ſperat' emēdatio: ⁊ ꝓſumi-
tur recidiuatio: vel aliqꝺ magnū ſcan
dalū dici dʒ: ñ tñ accuſādo ſi ſufficien-
ter ꝓbari ñ pt: q: tunc grauit' peccaret:

ſʒ ſimpl'r denūciando prelato: vt patri
ſi ſperatur ꝙ inde ꝓuidebitur. Si fecit
vel cooperat⁹ ē ad aliquā ꝯſpiratiōeʒ
ꝯ prelatos vel inuenit: aut ſectatus eſt
partialitates ⁊ ſectas in monaſterio:
aut cōuentu: aut diuiſiones: quia mor
tale eſt: ⁊ crīa mundanoꝝ vel demoni
orum potius ꝗ̃ʒ religioſoꝝ. Interrogā
di etiam ſunt de. 12. abuſionibus clau-
ſtri ſm Rai. que ſm Ugonem ſūt iſte
Prelatus negligens: diſcipulus inobe-
diens: iuuenis ocioſus: ſenex obſtina-
tus: monachus curialis vel cauſidicus
habitus precioſus: cibus exquiſitus: ru
mor in clauſtro: lis in choro: diſſolutio
in dormitorio: irreuerentia circa alta-
re. In his quandoqʒ eſt mortale qñqʒ
veniale ſm qualitatem facti ⁊ intentio
nē. Magna etiam eſt abuſio religioſū
iurare in cōi locutione: etiam ſi dicat
veritatem: ⁊ etiam maledicere: ⁊ bla-
ſphemare: etiaʒ ſi ex leuitate. ¶ Inter
rogādum etiam eſt precipue ꝺ cerimo
nijs principalibus ⁊ ꝺ eſu carnium ex̄
infirmitatem. De lineis nō vtendis ad
carnē: de lectis nō plumeis: de ieiunijs
regule vel cōſtitutionū: de obſeruātia
ſilentij in certis horis ⁊ locis. Ad que
omnia obligantur omnes monachi: ⁊
etiā plures religioſi: ⁊ monachi ſancti
benedicti: ex̄ ꝺ ſtatu mo. c. cū ad mona
ſteriū. ⁊ plures religioſi alioꝝ ordinuʒ
ex cōſtitutionib⁹ ſuis. Et lʒ in his ꝑlat⁹
poſſit diſpenſare: non tñ pōt diſſipare
qꝺ ē ſʒ Ber. qñ fit abſqʒ cā rōnabili ⁊
vrgēte: al' peccatū ē diſpenſāti ⁊ diſpē
ſato plus ⁊ minus ſm tranſgreſſionē.
¶ Si in obediēdo male ſe habuit: vʒ ꝙ
obediuit in malo: puta dicendo men-
dacium: vl' ex negligentia dimiſit cōe

mādatū: vel tardus fuit ad obediēdū
vel nō effectuose s; querulose: vel disso
lute ⁊ nō cū maturitate. Si irreuerēs
circa maiores egre sustinendo repre-
hensores: ⁊ cum indignatione commu
niter veniale.

¶De exercitio.

SI vacauit ocio qd̄ est sentina
omniū maloꝝ: ⁊ quātum. Si
inutiliter expēdit tp̄s faciēdo
ea q̄ sūt nullius valoris. Si fecit exer-
citia mundanorū: vt faciendo bursas
vestes opere polimito recamatiōes vl'
linea reticulata ⁊ huiusmodi: vl' cōfe-
ctiones nimis preciosas: vel alia gulo
sa: q2 magnū peccatū: ⁊ abusio ē ac oc
casio multoꝝ maloꝝ: ⁊ iō ꝓhibēdū est
h°matū ēt repit' ī monalib⁹ modēnis
¶Si ꝯuersando fuit nimis leuis: vel
alios inducēs ad leuitatē: vl' risū vbis
gestib⁹ vl' solacijs: que aliqñ sine pecca
to fieri possunt ad recreationē: vel sub
leuandum se vel alios ab acidia: raro
tamen decet huiusmodi religiosos.
¶Si aliqñ irrisit vel gestiuit: qd̄ simijs
cōgruit ⁊ histriōibus nō r̄ligiosis. Si
murmurauit circa victū ⁊ vestitū. Si
impatiēter tulit graues mores alioꝝ.
¶Si se grauem alijs reddidit. Si singu
laritatem quesiuit in cibo: vestitu: dor
mitu: ⁊ alijs vnde frequenter oritur in
ipsis superbia: ⁊ ī alijs murmuratio ⁊
indignatio. Si fratrem delinquentem
non fraterne admonuit: vl' defect⁹ alio
rū prelato non significauit vt adhibe
ret remediū: seruato tñ ordine fratēne
correctionis: in his cōiter est veniale.
¶Si murmurauit ꝯ sibi cōmittentē tan
quā indiscretū. Si impatiēt' se habuit
dure loquēdo cū qb⁹ se ñ h3 itromittē
Si ñ diligēter tractauit res mōasterij
Si nimis tenax fuit in dando: vl' si ni
mis ꝓdigus: vel acceptor ꝑsonaꝝ sine
cā rōnabili dās magis vni q̄3 alteri de
rebus cōibus. Si dedit qbus nō potu
it: v3 q2 nō habebat licētiā. Si ꝑmisit
res perire ex negligentia: vl' nimis so-
licitus fuit ꝑpter hoc paꝝ vacādo sibi
ꝑpt' multiplicationē tpaliū: qd̄ viciū
hodie multū regnat. Si ñ fuit solicit⁹
ad addiscēdū ea ad q̄ tenet' s3 r̄gulā ⁊
ꝯstitutiōes peccat: ex ignorātia vō etiā
trāsgrediēs ñ excusatur a peccato.
¶Si ē sacerdos debet querere scire que
pertinent ad debite celebrādū. Si con
fessor q̄ pertinent ad illō officium. Si
in his est negligēs precipue cū potest
grauiter peccat: sed v3 etiā frequētare
legere scripturā: vel doctores exponē-
tes: vl' alios libros deuotos ⁊ vtiles: vñ
instruatur ⁊ confortetur ad bonum.
¶Si legit curiosa ⁊ inutilia ꝑpter quod
retrahitur a magis necessarijs: vel do
ctores gētiliū: vl' fictiones poeticas: ⁊
huiusmodi q2 peccatum ē curiositat̄.
De ꝑtinētib⁹ vero ad religionē habes
diffuse ī 3ª parte sūme. ti.

¶De orōne ⁊ cōfessione.

SI nō orauit vltra officiū diui
nū ꝑuati ꝑ se ꝑ alijs consāgui
neis benefactorib⁹ viuis ⁊ de-
fūctis: precipue recōmēdatis vt debet
solicite. Si frequentauit ꝯfessionem ⁊
cōionē s̄m regulā suam ⁊ more3. Mo
nachis vero nigris ꝑceptū ē q2 cōicent
semel in mense: cle. ne in agro. de statu
mona. Si nō vacauit meditatiōi que
q̄ ꝑmaxime indicit deuotionē. Si fuit

tepid⁹ in dilectione dei ⁊ ꝓximi non
ardent̃ affectãs honorẽ dei: ⁊ salutem
animaꝝ vt decet. Si ingrat⁹ ad reco
gitandũ ⁊ cognoscẽdũ sua beneficia: ⁊
recõpensandũ deuote ipi deo ꝓuiẽdo
Si nõ pparauit se ad diuĩa vt debuit:
hec sunt peccata in qb⁹ quotidie offen
ditur de⁹: ⁊ impedit̃ ꝑfect⁹ religiosis.

¶ De amore parentum.

Si nimis carnalit̃ dilexit con
sanguineos: nimis affectans
eoꝝ ꝓspitatẽ: vel gaudens de
ea: aut ꝯtristat̃ nimis de aduersitate.
Si nimis eos visitat vel q̃rit vel gau-
det visitari. Si cum eis loquitur de se
cularibus que non expediunt: vel etiã
cum alijs de guerris ⁊ huiusmodi fre
quenter interrogat ⁊ audit. Si ꝑ eis
procurat beneficia ecclesiastica: vel tẽ
poralia non aptus beneficijs in quib⁹
posset esse mortale. De alijs vero vi-
cijs comunib⁹. s. ira: superbia: inuidia
⁊ huiusmodi: vide. s. in prima parte.
De his vero que pertinent ad regulã
suã ipsemet videat per se ⁊ dicat ¶ Si
penas aut pnĩas taxatas: vel iniun-
ctas a regula vel constitutionibus: vel
a prelato non fecit: peccauit: si ex ne-
gligentia. Si nullo mõ esset paratus
facere etiam prelato precipiente: est
mortale Si nõ ĩtendit perficere in vi
ta: sed que seruat inuitus facit: ⁊ male
contentus est ĩ religione hypocrita ẽ
⁊ in statu damnationis. Tho. Qui vo
cantur ad dirigendas moniales ĩ elec
tionibus: nisi abstineant ab his ꝑ que
posset oriri discordia inter eas sunt ex
cõmunicati. ¶ Religiosi ⁊ clerici in-
ducentes ad vouendum: iurandum:
vel promittendum de eligendo apud

eos sepulturam: vel vt eã vlterius nõ
mutent iam electam: sunt excõmuni-
cati excõmunicacõe papali: cle. cupiẽ
tes. ꝺ penis ¶ Religiosi qui absq̃ spe
ciali licentia ꝓprijsacerdotis solemni
zarent matrimonia: aut ministrarent
sacramentum eucharistie: vel extreme
vnctionis excoĩcati sunt excomunica-
tione papali: cle. p̃ma. de p̃ui. religiosi
Religiosi q excõmunicatos a canone
absoluunt in casibus non ꝯcessis: aut
qui absoluunt a sententijs: per statuta
synodalia: vel ꝓuincialia promulga-
tis: aut absoluunt a pena ⁊ a culpa sũt
excõmunicati excõmunicatiõe papali
per. ꝺ. cle. primam de p̃ui. religiosi.
Inq̃sitores hereticorũ q odio gratia
vel lucro contra iusticiam ⁊ ꝯsciẽtiam
omiserint contra quempiam ꝓcedẽ:
vel ipsam hẽsim alijs imponẽ: aut im
ponerẽt qꝺ officiũ eoꝝ impediret sũt
excoĩcati excoĩcatione papali: cle. mul
torum. de heretic. ¶ Religiosi mendi-
cãtes ꝓfessi transeuntes ad aliquam
religionem monachalem excepto or-
dine cartusieñ: ⁊ similiter recipientes
sũt excõmunicati excoĩcatõe papali ꝑ
ꝯstõnem Martini quinti factam Con
stantie. ¶ Clerici sciẽter ⁊ spõte excoĩ
cantes excõmunicatione a papa in di-
uinis sunt excacõmunicati excõmuni
catiõe papali ꝓm Hosti. ista excõica-
tio hꝫ dubium. ¶ Participãtes in cri
mine ꝓpter quod aliq̃s ẽ excõicatus
aliq̃ p̃dictaꝝ ⁊ aliaꝝ excõicationũ sũt
excõicati ꝑ papã. c. si cõcubine. de sen.
ex. ¶ Absoluẽtes aliquẽ ab aliq̃ p̃di-
ctaꝝ excõicationũ citra sedẽ apostoli
cã pt̃q̃ ĩ mort. artiꝉo q talit̃ absoluti
si nõ se repñtãt ei a quo possũt absolut

q̄ꝫ citius possunt: vel mittāt ꝑ absoluti one reincidūt in eandē. s. excōicationē papalem. c. eos. de sen. exco. in. 6. Sepelientes corpora in cimiterijs tēpore interdicti in casibus nō ꝯcessis a iure sūt excōicati per excōicationeꝫ epalē: cle. eos. de sepul. Sepelientes excōicatos publice aut nominatim īterdictos vel vsurarios manifestos scienter in cimiterijs sūt excōicati: dicta cle. eos. Clerici locātes domos manifestis vsurarijs ad fenus excercēdū ꝫ seu alio ti. cōcedentes sunt excōicati. c. vsurarum de vsuris. li. 6. Non electus a duabus partibus cardinalium: ꝛ se gerēs ꝓ papa est excōicatus. c. licet. de. elec. Monachi ꝛ canonici regulares: archidiaconi: decani: prepositi: plebani: cantores: ꝛ alij clerici personatum habentes: aut quiuis presbyteri qui audiunt leges vel physicam sunt excōmunicati. c. non magnopere ne. cle. vel monachi se reb⁹ secu. immi. Religiosi dimittētes vbicumqꝫ habitum sue religionis ꝛ accedentes ad queuis studia litterarum sine licencia prelati: aut conuentus sui sunt excōmunicati. c. vt periculosa. ne cle. vel monachi. li. 6. Religiosi qui decimas debitas ecclesijs sibi appropriant vel vsurpant: siue qui non permittūt solui ecclesijs decimas de animabus familiarum ꝛ pastorum suorum si non habent administrationem ꝛ beneficia sunt excōmunicati: si habēt sunt suspensi: nisi requisiti destiternit infra mēsem: cle. religiosi. de deci. Monachi ꝛ canonici regulares non habentes administrationem ꝛ se cōferentes ad curias ꝑncipū: vt dānū monasterijs inferant aut prelatis sine licentia suorum p̄latorum siue qui tenent infra septa monasterij sunt excōmunicati: cle. ne in agro. de statu monachoꝝ. Religiosi necnō moniales professi contrahentes matrimonium: ꝛ alij clerici constituti in sacris de facto. s. sunt excōmnicati: cle. eos. de cōsā. ꝛ affi. Inquisitores hereticoꝝ q pretextu officij inquisitionis q̄busuis modis illicite pecuniā extorquēt: vel sciēt bona ecclesiaꝝ ob delicta clericorum fisco ecclesie applicant sunt excōmunicati: nec absolui pn̄t nisi plene satisfecerint illis a q̄bus extorserūt: cle. nolētes extra de hr̄ti. Religiosi n̄ seruātes īterdictuu quod seruat sancta romana ecclesia: cle. ex frequētibus ꝺ sen. exco.

Religiosi qui cōfitētib⁹ sibi nō faciūt cōscīctiā sciēter de decimis soluendis tales ab officio predicationis sūt suspēsi donec ꝯmode possūt faciant eis cōsciētiam: ꝛ si interim predicāt sūt excomunicati. Similiter ꝛ religiosi qui dicunt aliqua verba vt retrahāt audiētes a solutione decimarum sūt excōicati: cle. cupiētes de penis. Religiosi mendicātes qui domos ad habitādū vel loca de nouo reciperent aut mutarent vel alienarēt de nouo recepta: cle. cupientes. de pe. Fratres minores qui tpe interdicti recipiunt ad diuina fratres vel sorores de tertio ordine sancti

Francisci sūt excōmunicati. c. cū ex eo. de sen. exco. in clementinis.

A plat] ī cōi ingrēdū ē ꝑmo. c. 14.

SI legitime assecutus est dignitatem seu p̄lationē: an vꝫ aliq̄ irregularitate vel sn̄ia fuit irretit⁹ cū fuit assūptus ad prelaturam ī qua nō fuit dispensatus vel absolut⁹

vȝ si fuit bigam⁹. Si operat⁹ est in cā sanguinis. Si illegitimus. Si excōicatus vł suspēsus vel notorius cōcubinari⁹: qlibet hoꝝ hoc sciēs tenet platurā furtiue. vnde est cōtinue i mortali. Nō ꝙ illegitimus ad dignitatē vel beneficium curatū vł poratū in religione: ꝗ creat̄ p electionem sine dispensatione pape ꝓmoueri nō pōt. Ex priuilegio tamen magistri ordinis cum his pōt dispēsari ad platuras in ordine predicatorum: de hoc habes in. 4. parte sūme ti. de censuris ecclesiasticis. ¶ Si rite ꝛ absqꝫ vicio simonie fuit electus: cōfirmatus ꝛ ordinatus. Si interposuit preces ꝓ se: vel ꝓcurauit ꝙ alius porrigeret pces simōia ē: ꝛ si fuit simonia pactionis indiget dispensatiōe pape: ꝛ anteqꝫ sit dispensatus tenet furtiue dignitatē: de hoc in. 3. parte sūme ti. de simonia. ꝛ i omnibus que habes š. in. c. de bñficiatis. ꝛ in. c. de clericis. i coī potes interrrogare ꝓut erit expediēs. Et si est prelatus religiosus interrogandū ē de his que sūt i. c. pcedēti ꝛ ò alijs q̄ sequūtur. Si aliquod manifestū peccatū i subditis dissimulauit ꝛ non correxit: aut si non manifesta que tamen ad eius noticiam aliqualiter ꝑuenerunt vlterius non quesiuit. si vero ex negligentia dimitteret puto mortale q̄ ad criminalia. si autē ex aliqua ratione: vt ad maius scandalū vitanduȝ secus. Si i capitulo equus iudex ñ fuit Si ò reb⁹ monasterij dilapidator fuit. Si superioribus suis nō obediuit. Si causas sibi a superioribus ꝯmissas nō fm ꝯsiliū peritoꝝ: sꝫ fm acceptionē ꝑsonaꝝ determinauit. In oib⁹ his ē peccatū mortale: vel veniale fm quantitateȝ excessus ꝛ maliciam ꝛ negligentiam.

¶ Si idignos ꝛ nō idoneos in officijs posuit: ꝛ maxime ad curaȝ animaꝝ: ꝛ male videt̄ talis posse excusari a mortali: si eos quos scit malos: ꝛ i mortali perseuērare ponit ad curā animaꝝ cū potest ꝛpellē: nec credo ꝙ excuset paucitas: scilicet quia non inueniūtur alij: ꝛ etiam si iste al̄ sit industriosus multum ꝛ bene officiet ecclesiam in exterioribus. Idem cuȝ sustinet tales si illos potest iuridice remouere. ¶ Si posuit ad audientiā cōfessionuȝ notabiliter ignorantes ꝛ ineptos: vel criminosos mōtaliter peccauit per regulam: Qui causam damni dat. Idem si talis tolerat cum possit remouere nisi forte a superiori sint ad hoc positi. Sed quam curā de ipsis habebit cum ad sui dampnationem exerceant tales officium audiēdi cōfessiones. qūo aūt dicat̄ iept⁹: vel notabiliter ignorans: habes in sū.

¶ Si fuit nimis pomposus ꝛ curiosus i edificijs ecclesie: vł monasterij: i ornamētis ꝛ huiusmodi qđ ē ꝯ sententiam Hieronymi ꝛ Ambrosij. 12. q. 2. c. aurū. ꝛ. c. glīa epi. ꝛ etiā Bernar. Et tñ a modernis fiunt hodie multe superfluitates ꝛ curiositates: ꝛ palatia cōtra exempla omniuȝ sanctorū: ꝛ in his amittitur multum tempus ꝛ deuotio: ita vt ꝯpletis edificijs exhaustus videat̄ oīs spiritus: ꝛ pauperes iterea moriūt̄ fame: quos ò superfluis eoꝝ tenentur sustentare. 12. q. 1. c. eps ecclesiasticarum.

¶ Si nimis fuit solicitus circa tpalia ex hoc min⁹ debito vacās spūalib⁹ i se ꝛ i subditis vt electiōi: orationi: admonitioni: vtiqꝫ peccatū est plus ꝛ minus fm quantitatem excessus. Principalis

enim eius cura debet esse de spūalibus Si p curias nimis discurrit litigādo cum scādalo hominū cū posset p aliū modū magis pacificū sua repetē: et si non tantū. Si iura et p̄uilegia sue eccle sie nō seruauit et defendit: vt debuit. si i dispensando idiscrete se habuit: vel qr nimis de facili: et sine causa rationabi li i ieiunijs dispēsauit. In esu carniū in retinendis rebus ad vsum. In peni tētijs taxatis sm regulam: vel ɔstituti ones et hm̄: quia peccauit inducēdo re laxationem: et rigorē religionis ener- uando. Vñ beat⁹ Bñdict⁹ in regula dicit q de omni dispensatione habet reddere rationē. Si fuit nimis dur⁹ i dispensando cum debuit p̄cipue cū de bilib⁹ et īfirmis et hm̄odi nō puidēs eis. Si fuit exemplaris ī incessu mode rato: habitu nō p̄cioso: in modestia ge st⁹. In locutōne rara graui et fructuo sa cauēs discordias: pacē nutriēs: oēs patiēt' vidēs et tolerās: singularitates vitās: cōmunia sequēs cū pōt nemini blādus: affabilis cūctis: susurratōnes detractiones: irrisiōes: ɔfabulationes maledictiones: contentiones in se et in suis eliminās: circūspect⁹ in omnibus nō delectatus de p̄sidētia: sz timens de negligentia: cū de singulis habeat red dere ratiōz sibi cōmissis. Ita curā ali oꝝ habeāt q sui nō obliuiscāt': vt do- cet Grego. in pastorali Si in corrigen do fuit nimis remissus vel nimis rigi dus: vtrūqz cauēdū est vt docet Gre. in moralib⁹ et hr̄. 45. di. c. disciplina. nam facilitas venie incētiuū prebet de linquēdi. Ambro. 23. q. 4. c. est iniusta. et asp̄itas nimie increpationis: nec cor rectōez recipit nec salutē. Leo. di. 45.

.c. cum beatus. et .c. lz plerunqz. ea. di. Precipue vo circa seniores debet pre latus in corrigendo se hr̄e humanū: vt dicit' in illo .c. nisi essent habituati in malo: qa tunc duri⁹ sm Gregorium. vt. d. c. disciplina. et .c. licet plerunqz et. c. cum beatus. et .c. penitudinis tp̄a. 26. q. 7. et. c. tanta. 86. di. Si non induxit quantum potuit verbo et exēplo ad obseruādū omnia cerimo nialia ordinis sui. Si malas consuetu dines seu corruptelas regnare pmisit Si ɔtra regulā et decētiam religionis etiam quas īuenit iam inductas non abstulit quātum potuit: vt viciū p̄prie tatis: discursū fratꝝ ad placitū: fami liaritatē cū mulierib⁹ vel viris: si est monacha: collationē reꝝ amicꝫ et ɔsā guineis sine lnīa et rationabili causa: esum carnium vbi nō debent comedi. qd est vniuersale omni monacho: de ɔsecra. di. 5. c. monacho. et p̄cipue que sunt contra essentialia vota religionis nullo modo debet pmitē: nec etiā ad receptionē simonicam monialiū: sicut hodie fit quasi vbiqz. Nō si non pōt talis remouere: nec est spes in futurū dimittat curam exēplo scī Benedicti 7. q. i. c. aduersitas. circa. fi. m. c. fi. ea. q. al' nec quietē suā amittat: et tandez cū eis dānationē incurrat quicūqz sit ille abbas vel abbatissa: por vl' porissa vl' al' quocūqz noīe ceseat'. nec sufficit q prelat⁹ corrigat vicia que iam nosse ɔtigerit: sz debet diligenter agnoscere vultū pecoris sui ɔsiderādo vias eius Caueat aūt ne crimina sibi delata in foro ɔscientie vel in secreto iudicet de illis in foro ɔtentioso: seu in capitulo: vbi. n. tātum manifesta sunt punienda

nec foro miscenda sũt iudiciali. Si hꝫ sub cura monasteriũ monialiũ: ꝺ qua materia dicetur in.c.se. Si idiscrete fecit precepta i quibus multũ ꝺꝫ cauẽ nisi sit res ardua: ꝛ si cogeret per ꝓceptũ vel sententiã ad aliqd faciẽdũ vel dicendũ in quo nõ esset ei subdit⁹: vel nõ deberet ei obedire: vt reuelando peccatum occultum oĩno esset ei mortale. In inquisitione vero criminũ receptõne accusationis vel denũciationis: vel prolatiõe sententie excõicationis: ꝛ huiusmodi nõ sit preceps: nõ procedat ꝑ suspicionem: sed per probatiões ꝛ modos veridicos: alꝰ icurreret graue peccatum: ꝛ aliquando sententiam excõicationis: ꝺ his in.4ª. parte summe.

¶ Si prelat⁹ recipit aliquẽ ad ordinẽ mẽdicãtiũ ad ꝓfessionẽ añ annũ cõpletũ ꝓbationis seu nouiciat⁹: ẽ suspensus a receptiõe alioꝝ ad ꝓfessionẽ: ꝛ debitor pene grauioris culpe: vñ mortalit̃ peccat: ex̃ de regularibus.c.non solum lib°.6°.

¶ De epis ꝓlatis superioribus.c.16.

Circa epos ꝛ alios superiores prelatos sic pñt formari interrogationes. Si non sit talis litterature ꝛ sciẽtie ꝙ per se sciat explicare q̃ ꝺꝫ: ad quod tñ tenetur cũ habeat alios sup his informare ꝛ dirigere. Nã si bon⁹ cõiter ab hõib⁹ reputat̃ ꝛ sufficiẽs nõ esset necessariũ nisi eũ audire: ꝛ si ꝺ aliq̃ negocio ñ itelligit eum cõfessor vel dubitat: põt ꝺ illo loqui ꝑ sua serenitate: ꝛ si tale qd ẽẽt i quo variantur opiniones: vel non potest dari certa sententia relinquẽdũ ẽ sue ꝯscientie. Idem dicendũ cõtra alios clericos religiosos prelatos ꝛ laicos peritos: ꝛ timoratos q sciũt dicere sufficiẽter facta sua. Si vo nõ ẽ talis: ſꝫ indiget ad intorio iterrogãtis inq̃tũ clericus est inquiri ab eo põt ꝓut expedire videt̃ de his que habes.s̃. circa clericos i cõi vt de officio diuino: de celebratione: ꝛ administratione sacramentorum: ꝛ modo: ꝛ huiusmodi. ¶ Si assumptus ad epatum ex religione interrogãduꝫ est de his que habes in.c. circa religiosos quo ad multa: nam adhuc tenetur seruare ordinem suum: nisi in his que non patiuntur officium pastorale: vt silentiũ solitudo ꝛ vigilie ꝛ huiusmodi. Inquãtũ vo bñficiat⁹ seu curat⁹ ẽ: ꝛ ꝓlatus iterrogãdũ ẽ ꝺ his que habes.s̃. in.c. circa bñficiatos. ꝛ si recepit dignitatẽ seu epatũ habẽs aliquã irregularitatẽ: vl̃ per simoniã: vl̃ ꝑ intrusionẽ dic vt in.c. precedẽti in ꝓn. deinde iterroga de his que sequuntur que sũt spiritualia cure ꝛ officij pastoralis. Si contulit ordines sacros idebite quod est vnum in quo multum offendunt. Si cõtulit ꝑ simoniã ſꝫ occulte mõtaliter peccauit: nõ tñ est suspẽsus ex hoc q̃ ad alios: ſꝫ ꝑ simoniã notoriã ẽ suspẽsus etiã quo ad alios. Sed i vtroqꝫ casu ordinatus ab eo est suspensus: ꝛ indiget dispẽsatione. Si cõtulit scienter nõ habentibus legitimã etatem mortale est. nec potest ipe dispensare ꝺ etate. Si cõtulit ordines ꝑ saltũ scienter: vel duos sacros simul: vel quatuor minores cũ subdiaconatu peccat mortalit̃. Si cõtulit ordines sacros ex̃ tempora ordinationũ mortale est: nisi ex dispensatione pape: ꝛ ordinatus est suspẽsus. Minores tamen ordines conferre potest diebus festiuis.

¶ Si in ordinatiõe omisit aliquid faciendū: ⁊ si omisit aliqd ꝺ substātialibꝰ ĩ qbus ĩprimit̃ character: oꝫ totum iterare ĩ alia ordinatiõe q̃tuor tẽpoꝝ si võ ē qꝺ ñ substātiale. Sꝫ de simplici solēnitate ñ oꝫ iterari: sꝫ suppleri tātuꝫ omissum in ordinatione alia: nec ꝓus añ suppletionē iste ordinatꝰ oꝫ exercere officiū. Peccat eṗs in huiusmodi si ex certa scientia: vel crassa ignorantia hoc facit. Idē vr̃ si ex notabili negligētia. Si ordinauit aliqueꝫ sine licentia sui superioris scienter mortale est: ⁊ est suspensus ꝑ annū ab ordinū collatiõe. Si nõ fecit fieri examinationem ꝺ ordinandis: ꝺ scīa: etate: ⁊ moribus: ⁊ huiusmodi ſm iura peccat mortaliter. Idē si fieri fecit examinationem ꝑ ineptos ad huiusmodi ordinandos. Si fieri fecit per tales q̊s estimabat ꝓpter malā eoꝝ ꝯsciam admittere indignos si ad eū spectat ꝓuidere ꝺ talibꝰ: vl̕ remediare. Si scienter admittit ĩdignuꝫ quem iuste repellere potest: vt concubinarium: illitteratum ⁊ huiusmodi.

¶ Si nõ ꝯtulit sacr̃m confirmationis qñ debuit. Soli enim eṗi pñt illud cõferre: ⁊ ex̃ illud tṗs solitum omni tꝑe anni ⁊ hora moritur] pñt concedē: ne sine hoc moriant̃: q̃uis sine hꝰ saluēt̃ Cõmittendo ergo magnā negligētiaꝫ vt ꝑ multos annos credo esse mortale Si nõ dedit sacramentum ſm debitā formā materiam ⁊ locū mortale esset. Quod aūt sit ieiunꝰ ñ ē necesse ⁊ si decens ⁊ de iure. Si bis alicui dedit scienter peccauit mortaliter. vnde in hoc debet esse cautus ne iteret: ⁊ etiam debet aduertere ꝙ aliquis chrismatꝰ teneat chrismandū ñ cõsanguineus sꝫ aliꝰ.

¶ Si in cena domini ñ ꝯsecrauit chrisma ⁊ oleū sanctuꝫ vt debuit quia innouanda sunt talia: ⁊ si nõ seruauit debitam materiam ⁊ formam ⁊ rituꝫ ecclesie mortale est ⁊ huiusmodi. ¶ Si consecrationes ecclesiaꝝ vl̕ altarium ⁊ calicū ⁊ patenaꝝ ⁊ benedictiones vestium sacraꝝ nõ fecit vt debuit ſꝫ formā ⁊ ritū ecclesie: vel siqd hoꝝ fecit ꝑ simoniā mortale est. Idē ꝺ benedictionibꝰ abbatū: ⁊ abbatissaꝝ. Idē ꝺ recõciliatione ecclesie violate. Monialem quā nouit esse corruptam non ꝺ facili oꝫ ꝯsecrare in virginē: nec tñ manifestare crimen si est occultum: sed mutare nomē virginis ĩ castā vt ñ ꝑpēdat̃. Si ꝯtulit beneficia ꝑ simoniā mortale est: ⁊ si ꝑ notoriam est suspensus: etiaꝫ quo ad alios: secus si per occultaꝫ qꝛ ñ ē suspēsus. Si ꝯtulit scienter ĩdignis bñficia siue simplicia: siue curata mortale ē. Idē si acceptauit a patronis p̄sẽtatū ineptū: idē si cõfirmauit indignum. Si cõtulit plura bñficia in casu nõ cõcesso vni: vel plura officia aut ꝓbendas aut dignitates: vel si consanguineis minus aptis contulit ratione consanguinitatis postponēdo aptiores mõtale ē. Si admisit ad beneficia habētia curā animarum seu ipsa contulit non habētibus annum. z4. mortale est. ¶ Si ecclesijs ꝺ iure vacantibus nõ ꝓuidit ꝺ rectõe sicut vacāt curata beneficia data absq̃ dispensatione pape his qui nõ attingunt annum. z5. vel si infra annū non faciunt se ad sacerdotium promoueri: nisi causa studij sit omissū: ꝺ quo in. c. circa beneficiatos supra.

¶ Si enim infra sex menses primo pꝰ hoc non prouidit non potest postea se

intromittere. vel usurparet quod non potest quia mortale est: et non tenet talis collatio: et sic teneretur errorem suum manifestare. Idem quando recepto secundo beneficio vacavit primum vel secunda prebenda vacavit prima: de quo habes. s. sed plene in. 4ª. parte summe. ¶ Si ordinavit aliquem clericum ad ordinem sacrum sine titulo vel beneficio: vel saltem patrimonio sufficienti quia ultra peccatum tenetur ei expensas facere quousque de beneficio sit ei provisum: nisi aliquis episcopus hoc ei commisisset determinando personam: quia tunc ille committens tenetur ad id de huiusmodi: de quibus vide in. 4ª. parte sum. ti.

¶ Si in visitatione non diligenter quesivit de quibus debuit et maxime de vita: et honestate sacerdotum officiantium. et quomodo se habeat in administratione sacramentorum et de forma eorum. Si bene pronunciant precipue baptisma: quod est magis necessarium. De audientia confessionum quomodo se habeant: quomodo populum admoneant: et in rebus ecclesie precipue altaris quod teneant mundas. Si autem invenit in huiusmodi notabiliter excedentes: et periculose si non punit et providet quod illi se emendent: vel de alio si iste est incorrigibilis: et omnino ineptus graviter peccat: et omnia mala et damna animarum que inde sequuntur ei imputantur si potest obviare: et non facit. 83ª. di. pro totum. Si non visitavit episcopatum suum ut debuit. Si in visitatione nimis sumptuosus fuit: et cum nimia familia et equitaturis nimiis ultra prescriptum numerum: vel si ipse vel familia eius munera accepit: super quo est specialis pena: de quibus plene in 3ª. parte sum. Si sustinet in officiis et beneficiis notorios concubinarios: quos debet post admonitionem: si non dimittant etiam beneficio privare graviter peccat. Si pro aliis malis et sceleribus manifestis non punit in usuris ludis tabernis aleis negociis secularibus venationibus proditionibus et huiusmodi. In his enim non puniendo videtur male posse excusari a mortali: nisi ex huiusmodi punitionibus sequeretur scisma vel magnum scandalum. di. i. c. ut constitueretur. Si laicos sibi subditos notorios peccatores quos per se novit: vel sibi per parochianos eorum denunciatos: ut adulteros usurarios inimicitias manifestas exercentes non corrigit per censuras et alios modos graviter peccat nisi omittat: quia non speratur emendatio: sed deterioratio eius. Sed tamen hoc non videtur sufficienter excusare: sed hoc aliud: si timeretur grave scandalum in aliis: di. 44. c. comessationes. Si malas consuetudines quas reperit in sua diocesi non nititur auferre quantum potest: ut vendere laborare et huiusmodi in diebus festivis non communicari semel in anno: et confiteri et huius. tripudiare in ecclesiis: permittere violari ecclesiasticam libertatem: aut quod clerici conveniantur pro delictis vel pro debitis in iudicio seculari: vel ecclesiasticam immunitatem: ut quod extrahantur debitores vel malefactores per violentiam de locis sacris: et huius in casibus non concessis. debet enim prohibere et si post admonitionem nolunt desistere excommunicare: et pro commissis iam punire. alias peccat graviter omittendo ex timore: vel negligentia: di. 43ª. sit rector vel doctor. ¶ Si fructus vel redditus episcopatus sui male expendit dando consanguineis suis: vel aliis non indigentibus peccat graviter: et si distincta sunt ea que deputantur ad mensam eius ab aliis: et si ea que erogare debet clericis: vel ad reparationem

ecclesie: vel pauperibus dat cõsãguine is vel aliis amicis sine ꝓbabili ĩdigentia tenet restituere illa qa rapinã fecit ꝛ similiter recipientes ab eo. ¶ Si vero non sunt distincta hec bona cũ intelligãtur omnia cõmitti fidei sue. ea q̃ superfluũt ad vsũ sui: ꝛ familie sue ꝯueniẽter dz pauperib⁹ erogare: alr̃ non dãdo pauperib⁹ subtrahit. 12. q. 2. c. aurũ ꝛ. c. gloria epi. Abo. ¶ Si grauauit suos subditos in indebitis collectis. ¶ Si fecit clericos suos soluere collectas tallias positas a domino temporali: vel gabellas ad eius instantiaz. ¶ Si spõte ipse dedit absq3 licentia romani põtificis q2 prohibetur. ¶ Si delicta clericoꝝ vl' laicoꝝ: vt blasphemantium deum vel sanctos suffocantiuz paruulos ex inaduertẽtia: ꝛ huiusmodi puniuit magis pena pecuniaria ex auaricia: ꝛ magis propter lucruz q̃ȝ pro salute eorum ad refrenandum. ¶ Si visitauit diocesim vel visitari fecit magis propter lucrũ q̃ȝ propter animaꝝ salutez.

¶ Si alienauit bona episcopatus sui sine licentia pape in casu indebito: in quolibet horum est mortale. ¶ Si iura aliarum ecclesiarum non seruauit

¶ Si bona vacantiũ ecclesiaꝝ sibi vsurpauit cũ debeant successori reseruari.

¶ Si iusta debita a predecessoribus contracta ratione ecclesie non soluit.

¶ Si fruct⁹ alicui⁹ bñficii ad tp̃s accepit vel partẽ ab eo cui dedit vult habẽ in q̃libet hoꝝ ẽ rapina. ¶ Si non seruauit formã iuris circa manifestos vsurarios: sȝ ꝺ certa quãtitate ꝯtẽtus ñ facta debita restitutiõe r̃mittit sibi: ꝛ ad sacr̃a ꝛ ad sepulturã admittit. ¶ Si ĩcerta pauperib⁹ dispẽsanda ĩ vsum suum cõuertit sine necessitate. ¶ Si sententias excõmunicationis ꝺ facili propter lucrum profert vel absolutiones. ¶ Si permisit questuarios vel alios pronũciare indiscretas indulgẽtias ꝛ falsas: quodlibet est mortale ꝛ graue. ¶ Si exẽptos: vt p̃dicatores fratres ꝛ minores: heremitas sãcti Aug. carmelitas seruitas cisterciẽses: ꝛ alios habẽtes p̃uilegia exẽptiõis iniuste molestat nõ seruando eoꝝ p̃uilegia: vel ꝑ audientia ꝯfessionũ: nõ admittẽdo sibi p̃ñtatos idoneos: s̃m cle. dudũ ꝺ sepul. vel sibi retinẽdo nimios casus: vel incõsuetos vt quotidie habeãt ire ad ipȝ vl' ad aliũ cogẽdo: quãtũ ad id ĩ quo sũt p̃uilegiati: vel eos ad iudicium trahendo cũ in nullo possit eos cõuenire nisi ꝑ heresi peccat grauit̃. ¶ Si monasteria monachoꝝ vel monachaꝝ nõ exẽpta nõ diligenter ꝛ honeste visitauit: ꝛ eos vel eas ad seruãdũ regulã induxit: deponẽdo abbates vel abbatissas: ꝑ relaxatiõe cũ expedit habẽdo curam ꝺ honestate eaꝝ: ꝛ ꝙ nõ habeãt familiaritatẽ cũ clericis religiosis vel laicis ꝓuidẽdo ꝺ diligẽti clausura ꝛ ꝺ cõfessore securo doctor bone ꝯsciẽtie: ꝓhibẽdo ingressũ simoniacũ: ꝛ cõuiuia feminarũ q̃ ibi fiũt: ꝛ festa vana in cõsecratione eaꝝ.

¶ In iudicãdo ĩ foro ꝯtẽtioso.

SI nõ tenuit vicariũ perituz ꝛ bonũ: precipue qñ ex se nõ habuit debitã sufficiẽtiam iuris ¶ Si nõ seruauit debitũ ordinẽ iudiciariũ. ¶ Si fuit acceptor p̃sõaꝝ. ¶ Si dedit iniquas sẽtẽtias dic vt. s. in. c. circa iudices. ¶ Si nõ seruauit debitã formã iuris ĩ ferẽdo sentẽtias excõmunicatõis

suspēsionis ꝛ interdicti: qꝛ vltra pecca
tum mortale incurrit certā penaꝫ: de
qua in. 4ᵃ. parte sum. precipue ī causis
mřimonialibꝰ dꝫ esse cautissimū: ꝛ pō
derosū circa diuortia. Si dedit licen-
tiam dn̄o tpali vel iudici verberandi.
vel ponēdi ī patibulo: vel incarcerādi
vel alias puniendi clericos suos nisi in
casu in quo essent incorrigibiles ꝑ euꝫ:
qꝛ efficitur cū predictis excōicatꝰ. c. vt
fame. ꝺ sen. excō. Nemine tn̄ dꝫ verbe-
rare manibus suis: nec tn̄ cū expedit ꝑ
laicū: sꝫ ꝑ clericū dꝫ facere vberare cle
ricū ſm iura: ꝛ a causis sanguinum dꝫ
abstinere ope consilio ꝛ mandato.

¶ Si hereticos diligēter n̄ īquisiuit ī
diocesi sua: ꝛ puniuit ſꝫ iura. Si testa
menta ꝛ vltimas voluntates non fecit
īplē: precipue legata facta ad pias cau
sas. ¶ Si dispēsauit ī votis ꝛ iuramē
tis ī qbus nō potuit: vel si potuit tn̄ in
discrete ꝛ sine cā rōnabili pc̄tm ē gra-
ue. ¶ Si absoluit a sentētijs a qbꝰ n̄ po
tuit: vt pape reseruat]: vel dispensauit
in irregularitate ꝺ qua nō potuit. Si
exēplaris fuit ī habitu nō precioso: vł
pōposo supellectilibus nō argenteis ꝛ
curiosus in apparatu domus: ꝛ orna-
tu non seculari: in victu sobrio non cō
uiuali nisi ꝓ pauperibus: in visitādo
ecclesiam: interessendo diuinis: ꝛ p̄ci-
pue in diebus festiuis: hec dꝫ facere ſꝫ
iura in solēnitatibus precipuis cātan-
do missam: dicendo officiuꝫ deuote n̄
cursim: ordinando ꝙ dicatur ī eccl'ia
sua debite: frequentādo orōnes priua-
tas: vacādo lectōi. di. 36ᵃ. ꝑ totū: predi
cādo si scit: si nescit ꝓuidēdo gregi suo
ꝺ predicatoribus vtilioribus nō curio
sis ꝛ ꝺ cōfessoribus tenendo honsteam
deuotā familiā: solicitus ꝺ eius salute
vitādo mulieꝝ cōuersationē sicut pōt
In exitu ꝺ domo raro nisi ad eccl'iaꝫ:
sepe ꝯferēdo ꝛ querēdo cōsilia a ſuis
dei qn̄o possit suo gregi ꝓuidere: adu-
lationes vt venenū abhorreat: pater vi
duaꝝ paupeꝝ orphanoꝝ ꝛ oppressoꝝ
existat: ꝛ causas eoꝝ sine expensis ex-
pediri faciat. In iniurijs ꝓprijs nō sit
vīdicatiuus: sꝫ patiētissimus: in verbo
ꝛ gusto nō subitus ꝛ iracūdus: nemini
multū familiaris nisi seruis dei: supe-
rioribus obediēs: equalibꝰ n̄ īuidēs: n̄
gaudens ꝺ dignitate ꝛ honore: sed lu-
gens pro exteriori occupatione ꝛ ple-
bis offensione: ꝛ si in omnibus diligē-
ter se habuerit: nil deo acceptabilius.
Si vero perfunctorie ꝛ male: nil mise-
rius ꝛ damnabilius episcopi dignita-
te: vt dicit Aug. di. 40. c. ante omnia.

¶ De prelatis habes multa in 3ᵃ. par-
te summe ti. fi. per totum. ¶ Episcopi
ꝛ supra cōcedētes vnaꝫ domum vsura
rijs manifestis alienigenis ad fenus ex
ercendū sūt ipso facto suspēsi: extra de
vsu. c. quāq̄. li. 6º. Similiter si permit-
tūt ꝙ huiusmōi vsurarij aliēigene ex
erceant fenus in terris eoruꝫ subiectis
iurisdictioni nisi infra tres menses ex
pulerit eos suspensi sunt: vt in dicto. c.
quāq̄ de vsuris li. 6º. ¶ Qui se gerit
pro papa electus a minori parte q̄ a
duabus partibus cardinalium est ip̄o
facto excommunicatus. Et similiter
cardinalis qui presumpserit nomina-
re taleꝫ papam: ꝛ similiter omnes alij
qui talem reciperent pro papa: extra
ꝺ elec. c. licet. li. 6º.

¶ Oēs clerici ꝛ religiosi ac laici siue fa-
miliares curie: siue alij q aliqꝺ pactuꝫ

fecerint: vel aliquid magnū vł paruū̄ ꝑmiserint: vł ꝑmissionē rceperit ex pacto vel ꝑmissione occulta vel manifesta dederint: vel receperint qd magnū vel paruum ꝑ aliqua iusticia vel gratia pro se vel alio in causis iudiciarijs vel litteris apostolicis: ꝛ quibuscunqꝫ modis ab apostolica sede obtinenđ ipso facto sūt excōicati: In extrauaganti Bonifacij octaui: cui⁹ absolutio pape reseruat̄. hec habent locum ī curia romana. Jo. an. ꝛ Anto. đ butrio eaꝫ allegat.

¶ De absolutiōe ꝛ pnīe iniūctōe. c. 16.

Postqꝫ vero penitēs dixit ex se peccata sua siue ex interrogatiōe ꝯfessoris īterrogātis peccata sua vt debuit: tandē cōcludat: In istis peccaui: ꝛ in multis cogitatiōe de lectatione: locutione: opere: ꝛ omissiōe vel aliquo đ huiusmodi: de quibus dico meā culpā. Cōfessor vō interroget eū: si sit talis de quo non dubitetur qꝛ tūc superfluū ꝛ irrisibile. Si ipse dolet de omnibus peccatis venialibus ꝛ mortalibus confessis: ꝛ si ꝓponit firmiter ab illis abstinē: seu ab omnib⁹ mortalib⁹. Si vero talis habet aliqua restituere: vel famā vel res vel pro iniuria satisfacere: ꝛ huiusmodi: si est paratus facē q̄citius pōt absqꝫ dilatiōe aliqua que restitutio quō facienda sit: ꝛ quo ordine quo ad certa ꝛ īcerta: vide ī. 2ª parte summe ti. đ restitut. per totum qꝛ si dicat se nolle istud facere: vel non posse: cū tñ possit non est absoluendus Tho. vt dicit̄. 2ª. q. 3ª. c. tunc vēa pōt tñ sibi dici: Misereatur tui: ꝛc. sed nllō modo: Ego absoluo te. Pōt etiam ei iniūgi aliqđ bonū faciendū nō tamē in penitentiā declarādo sibi hoc qꝛ infructuosa sit talis confessio ei ꝛ sine remissione peccatoꝝ: đ pe. di. 5ª. c. falsas Sed si paratus est facere omnia ad q̄ tenetur: tūc si esset aliqua excōicatiōis sñia ligatus: si nō potes euꝫ absoluere ab illo remitte eum ad epm̄: seu ad alium qui possit absoluere: vel tu vadas ad procurandum absolutionem ꝓ eo ꝛ cū est absolut⁹ ab excōicatiōe postea tu eū absolue a peccat. ꝛ ñ pri⁹. Tho. Si aūt potes eū absoluē habēdo ī hᵒ spēalē auctoritatē: si nō absoluisti euꝫ in pricipio qđ decētius fuit: nec tamē ē multa vis si fiat in fine cōfessiōis dūmō fiat añ absolutionem a peccat.: absolue eum per hunc modum vt infra.

¶ Primo exigēdū est ab eo iuramētū vt sit paratus stare mandatis ecclesie que illi fient ꝓ illa causa: quo iuramēto prestito iniūgat̄ ei hoc. s. si īcidit faciēdo ꝯ aliquē canonē ꝓponat nō amplius facere ꝯ illū. Si vēo ꝓ offensa: vł damno facto in aliū ꝓmittat satisfacē q̄tū pōt: ꝛ hoc facto denudatis humeris cōfessor seu absoluens cum disciplina vel virga percutiat eum dicēdo psal. Miserere mei deus: vel aliū psalmū pnīalem dando ictum ꝓ quolibet v̄su. postea vō gl'ia pr̄i: ꝛ sic erat finit. subiungit. kyriel. christel. kyriel. Pr̄ noster. ꝛ ne nos. v̄. Saluum fac seruuꝫ tuum. ℟. deus meus sperantem in te. v̄. Esto ei dn̄e turris fortitudinis. ℟. a facie inimici. v̄. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. ꝛ fili⁹ iniquitatis ñ apponat nocere ei. v̄. Dn̄e exaudi orationē meā. ℟. ꝛ clamor meus ad te veniat. v̄. Dn̄s vobiscū. ℟. ꝛ cum spiritu tuo. Oremus.

Deus cui ꝓpriũ ē misereri semꝑ ⁊ par
cere suscipe deprecationem nostraꝫ: ⁊
hũc famulũ tuũ quem sñia excõicatio
nis ligatum tenet miseratio tue pieta-
tis absoluat per christum. d. n. auctori-
tate omnipotẽtis dei: ⁊ beatoꝝ aposto
loꝝ Petri ⁊ pauli: ⁊ dñi pape: vel ar-
chiepi vel epi mihi concessa ego absol
uo te ab hoc vinculo excõicatõis quaꝫ
incurristi ꝓpter iniectionẽ manus vio
lente ĩ clericũ vel religiosũ: vl' ꝓpter in
gressũ in monasteriũ monialiũ in casu
nõ cõcesso: ⁊ huiusmodi. Et si plurib⁹
sententijs est ligat⁹: ⁊ est dicendũ totiens
ego absoluo te ab excõicatione quam
incurristi ꝓpter talem ⁊ talem causã. ⁊
si pluries ꝓpter eandẽ causã dicendũ ē
totiens quotiens incurristi: totiẽs ego
absoluo te: ⁊ restituo te sanctis sacra-
mẽtis ecclesie ⁊ cõioni ⁊ vnitati fideli-
um: In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus
sancti amẽ: verberando eũ vsqꝫ amen.
Nõ tñ ꝙ ista forma q̃ꝫuis debeat obs
uari: vt ex̃ d sen. ex. c. nup. nõ tamen est
ita necessaria quin simplici verbo fie
ri posset ƒm Pe. d pal. ⁊ Jo. de lig. Si
cut ergo excõicatio ferri põt simplici
verbo q̃ꝫuis non debeat fieri: sic ⁊ abso
lutio. extra d reg l. iur l. c. omnis res. ſꝫ
quando fieret huiusmodi absolutio in
publico: vt erga mulieres: forte tunc es
set omittenda huiusmodi verberatio:
ne denudetur peccatum. ¶ Si vero q̄s
propter rem ablatam alteri esset excõi
catus q̃ꝫuis restituerit: non tamen est
absolutus: nisi iudex q cõtulit sentẽtiaꝫ
eũ absoluerit: ⁊ hoc declarãduꝫ est per
sonis post absolutioneꝫ ab huiusmodi
vel si nõ ē aliqua sñia ligatus si habet
aliq̊s casus peccatoꝝ epo reseruatorũ

de quibus nõ potes absoluẽ: nihilomi
nus absolue eum ab illis a quibus po
tes sub hac forma. Si teneris aliq̊ vin
culo excõicationis minoris ego absol-
uo te ⁊ restituo sanctis sacramentis ec
clesie: In nomine patris ⁊c. Misereat
tui ⁊c. Filius dei per suam misericõdi
am te absoluat: ⁊ ego auctoritate q̃ fũ
gor absoluo te ab omnibus peccat l tu
is: a qb⁹ possũ te absoluere: In nomĩe
patris ⁊c. Peccata vero a quibus non
põt eũ absoluere exprimat ei imponẽs
vt habeat recursũ ad epm vel ei⁹ vica-
rium ꝓpter huiusmodi absolutionem
⁊ dicat ea sibi in confessione: vl' si esset
simplex ⁊ nesciret ita bene exprimere
factum suum scribat confessor in cedu
la illud: vel illa si sunt plura: vt illã põ
tet penitens episcopo vel eius vica-
rio sub hac forma vl' simili: Latorem
vel latricem pñtiuꝫ pro homicidio vl'
incestu tali gradu ⁊ huiusmodi com-
misso absoluenduꝫ vestre paternitati
transmitto: vt absolutionis beneficiuꝫ
ĩpẽdendo ⁊ ei salutarẽ pñiam ĩiũgẽdo
ipsam sancte ecclesie recõcilietis: ꝙ si
eps vel vicarius remittat eum ad ꝯfes
sorẽ ipm auctoritate illius iteꝝ absol-
uat ab oibus: ⁊ ĩponat pñiam ꝓ illo ꝓ
quo nõdum imposuerat: ⁊ cautuꝫ red
dat illum ne illam cedulam alteri le-
gendam tradat: vel etiam ipse confes-
sor si potest vadat pro eo ad episcopuꝫ
pro auctoritate: si sibi velit dare. ¶ Si
vero ille non habet casũ de reseruatis
vel si habet: ⁊ cõfessor põt de omnibus
absoluere premissa absolutione ab ex-
cõicatione minori: ⁊ alijs vt supra: Mi
sereatur ⁊c. Filius dei ⁊ cetera. Ego
auctoritate qua fungor absoluo te ab

omnibus peccatis tuis. In nomine patris &c. & faciat tunc signum crucis cum dicit in nomine: sup illu͞. nec est necessaria manus impositio super penitentem immo nec decens s͞m tho. precipue super mulieres. magis enim decet signatio crucis: & postea addat: Passio d͞ni n͞ri iesu christi: & merita beate Marie virginis & o͞ium sanctorum & sanctarum dei merita: & quicquid boni feceris: vel pponis facere: & mala que sustinebis sint tibi in r͞missione͞ omniu͞ peccatorum tuorum: que verba no͞ su͞t omitte͞da q2 su͞t magne vtilitatis .s. omnia huiusmodi cu͞ habea͞t vim satisfactio͞is ex virtute clauiu͞. & sic magis vale͞t. Tho.

¶ De p͞nia iniu͞genda penitenti.

IN iniu͞ge͞do v͞o p͞niam penite͞ti hoc maxime attendendu͞ est s͞m omnes: vt scz talem des q͞ credas eu͞ o͞ino pficere qua͞tu͞cunqз sit magnus peccator: & s͞m Chrysimo. melius est i͞ huiusmodi redde͞ ratione͞ de nimia misērico͞dia q͞z d͞ nimia iusticia 26.q.8.c. alligant. Dando etia͞ libertatem q͞ cum vna die omittit .s. oratione͞ iniu͞cta͞: vel ieiunium possit in alia die supplere. Si ve͞o dubitat͞ d͞ aliquo: ne faciat p͞niam: puta ieiunium: dicas q͞ faciat loco ieiunij elemosyna͞ vel aliud Orationes vero personis que de facili solent recidiuare in mortali: raro dande sunt: vel per paucos dies dande su͞t Ieiunia ve͞o elemosyne & peregrinato͞nes & huiusmodi possunt dari per plures dies: q2 huiusmodi etiam si fiant in mortali non sunt reiteranda: q2 valent q͞tu͞ ad effectu͞ quem post se relinqu͞ut post expletionem in satisfaciente cu͞ qs reuertit͞ ad gr͞am. Tho. Querendum est etiam a penite͞te si potest vel dubitat facere penitentiam sibi datam: quia tunc non esset danda: vel commutanda vel remittenda esset. ¶ Declara͞du͞ est etiam peccatoribus magnis s͞z Hosti. q͞ s͞m regulas ecclesie taxatas. 22. q.i.c. predicandum. pro qnolibet mortali esset septe͞nis p͞nia iniu͞genda. & io͞ non credat peccata sua leuia: quia parua datur ei p͞nia: quia hoc fit ne eam dimittat: q͞d esset ei mortale: & oporteret ei co͞fessione͞ iterare si esset oblitus eius. Potest etiam admoneri q͞ faciat aliquod memoriale de penitentia sibi iniuncta vt melius illius recordetur: & si obliuisceretur q͞ ad te reuertat͞: vel si n͞ po͞t bn͞ face͞ illa͞ tu ꝯmutabis ea͞ sibi. Si vero postea recordat͞ d͞ aliq͞ peccato criminali: quo tu͞c fuit oblit͞ si p͞t tui habe͞ copia͞ reuertat͞ ad te q͞uis n͞ sit ei necessariu͞: vel vadat ad alium: nec tenetur nisi t͞m illud dicere. ¶ Si hab͞z vota que no͞ po͞t implere vel dubitat: si tu habes in hoc specialem auctoritate͞ dispensa: vel potius in aliud piu͞ co͞muta. si vero non habes auctoritatem remitte eum ad ep͞m vel eius vicarium.

¶ Caue etia͞ ne iniu͞gas p͞niam p qua͞ fiat preiudiciu͞ alieno iuri: aut p quam detur occasio ruine spu͞alis alicui: aut p qua͞ possit manifestari alteri͞ peccatum occultum. Co͞fessu͞ au͞t q͞tu͞ potes studeas ad co͞tritione͞ inducere verbis siue an͞ siue i͞ processu: siue p͞ co͞fessio͞z vt non dicat peccata sua q͞si fabulas s͞z cu͞ detestatio͞e: & vt ait Augu. Caute & astute aliq͞n interrogando que credit illu͞ ex verecu͞dia occultare. Circa ve͞o turpia & carnalia peccata no͞ desce͞das nimis ad particulares circunstantias

postq̃ȝ habet̃ spes sufficiens peccati: ꝛ huiusmodi a remotis interrogãdo ne addiscãt homines malicias ꝛ peccata que nesciunt. Tho. Admonendũ eum super omnia: vt vitet malas societates frequentet cõfessionẽ: audiat sepe verbũ dei: ꝙrat orationes ꝛ participatões bonoꝝ que fiunt in religionibus: ꝛ indulgentias.

¶ De infirmis. c. 17.

Circa infirmos sic agendum ẽ Aut enim talis est in periculo mortis: aut nõ. dico autẽ periculũ mortis nõ solũ qꝛ in extremis cõstitutus: sed qꝛ frequẽter contingit homines mori ex illa infirmitate: ꝛ medici dubitãt. In tali casu põt qlibȝ absolui a quolibet sacerdote õ quolibȝ peccato: ꝛ a qualibet sñia absqȝ alia licentia cũ periculũ est in mora. Talis ei ĩfirmus aut iam amisit loquelã vł vsũ rõnis: puta qꝛ iam freneticus: aut non ꝛ in pmo casu si bene viuebat: vt bonꝰ fidelis: ꝛ frequentabat ꝯfessionem cõionẽ ꝛ huiusmodi: si petierit sacramenta ꝙuis ex insperato ꝛ talia acciderit. Uel etiaȝ si malus ꝛ obstinatus diu pseuerans in peccatis: ꝛ diu non confessus: si petijt sacerdoteȝ vt confiteretur ꝛ ostẽdit se velle facere omnia que dȝ ꝛ interea factus est mutus vł freneticꝰ ꝛ periculũ ẽ in mora debet presuppõi ꝯtritus: ꝛ faciẽte aliquo ꝯfessionẽ generalem p eo sicut fit in populo sacẽdos faciat absolutionẽ ab omni sñia ꝛ peccato: ꝛ põt iniungere circũstantibꝰ aliqđ p eo faciẽdũ vel heredibus aut ꝯsãguineis pro eius aĩa si volũt acceptare Deinde dȝ dari eucharistia a ꝓprio sacerdote seculari: quanuis ñ sit ꝯfessus qꝛ non potuit: vel ab alio sacerdote seculari: non aũt religioso: si non habuit licentiam a proprio sacerdote vel epo alꝭ ipse religiosus incideret in excõicationẽ papalẽ in hoc casu. ꝛ hoc veꝝ ẽ nisi timeret̃ õ expuitione vł vomitu eius: qꝛ tũc nõ deberet sibi dari eucharistia: sed extrema vnctio tñ: imo etiã si nõ potuit cõicare: qꝛ si ꝓpter freneſiȝ nõ permitteret se vngi: põt ligari: ꝛ sibi violenter dari. Astãtibus aũt infirmo dȝ credi si perhibẽt testimoniũȝ ꝙ petierit confessionem: ꝛ ostenderit signa cõtritionis. Si aũt non est diu cõfessus: vel quia notorius peccator ĩcurrit subito amentiã ꝛ mutitatem: vł ĩfirmitatẽ: nec ꝑus nec pꝰ ostẽdit signa cõtritiõis nil ei dari dȝ nec sacramenta: nec eccłiastica sepultura. Si võ nec loquelam amisit nec amentiã ĩcurrit: dȝ ab eo exigi pura confessio peccatorum plus ꝛ minus sm̃ ꝙ patit̃ tps. Nam si est in extremis õ principalibus ẽ interrogandũ pmaxime ĩducẽdo eũ ad cõtritionẽ cũ spe venie. sed si non est ita ĩ extremis: ꝛ vellet facere gñalem cõfessionem de tota vita sua sicut multi infirmi fecerũt: quãuis nõ sit necessariũȝ õ his ꝙ rite alꝭ cõfessus ẽ iterare ꝯfessionẽ: admittẽda est: ꝛ tandem absolutio impendenda ab omni sñia excõicatiõis ꝛ ab oĩ peccato mõ supradicto ĩ c. precedẽti: ita tñ ꝙ si ligatꝰ eẽt aliqua excõicatiõe a qua ꝯfessor eẽ illud periculum nõ potuisset absoluere: dȝ ei iniungi: ꝙ si euadat infirmitatẽ ꝙcitius cõmode põt pñtet se ei ad quẽ ordinarie spectabat absolutio illius excõicatiõis. alꝭ si nõ faceret reincidẽt ĩ eãdẽ excõcationem: eẽ de sen. ex. c. eos. li. 6.

Sed si erat detentus aliquo peccato d casibus epo reservatis:non oportet q iniungat ei q post sanitatē ad epm vadat p absolutiōe:quia ad illud non tenetur:sed sufficit sibi illa absolutio.

¶ Nota tn̄ q si talis esset vsurarius public⁹ nō pōt talis admitti ad confessioꝫ cōmunionē:ꝛ ad alia sacramenta:nisi facta pus cautiōe d restōne vsuraruꝫ: vel pmissiōe ab heredibus d hi⁹:ꝛ si in casu q amisisset ipse loquelā: vl' vsum rōnis ostēdat p⁹ signa cōtritiōis ḃꝫ formā iur] q̄ habet' i.c.quāq̄ꝫ de vsur.li. 6. His peractis non est pnīa īfirmo iniungenda:qꝛ eam facere nō posset: ſꝫ ī notescēda:vt dicit'.26.q.7.c. ab infirmis.declarando sibi:talem tibi darem pniam si esses sanus:quanuis deberes facere multo maiorem ḃm regulas ecclesie:sed qꝛ nō potes mō:cū eris sanus facies hoc vl' illud:vel venies ad me ꝛ tibi dabo. Istud tn̄ vltimū nō videtur securum:qꝛ raro revertuntur p pnīa. Si vero deus aliter d te disponeret:dimittas pro anima tua tm̄ pro pnīa.

¶ Pōt etiā iniungi amicis vl' ꝯsāguineis aliqd p pnīa: si vterq̄ꝫ acceptat:ꝛ si credatur q satisfaciēs sit ī statu grē super omnia enim advisandus est:vt si dꝫ aliquid alicui:vel rōne maleficij vl' contractus:vel depositi:vel aliter declaret bn̄ vt nō discedat cum alieno ab hoc seculo:ne in eternum damnetur. Et d restitutiōe ꝛ legat] ad pias causas:p aīa sua ita dispōat q cito cogātur executores expedire ꝛ nō plongare sicut sepe ꝛ quotidie faciunt:q si nolet sufficienter disponere de restitutione fienda non est absoluendus. ¶ Exhortandus est autem ad contritionē simul' ꝛ confidentiaꝫ divine misericordie exemplo latronis ꝛ merit] passiōis Christi. Si antē haberi non possit copia sacerdotis quāuis bonum sit haberi in hi⁹ periculis ī mari:vꝫ bello:vl' īfirmitate:vel morte violenta laico confiteri tn̄ nō est necessarium:quod si fiat:ꝛ qs euadat:tenet' talis iterū de illis omnibus peccatis confiteri:qꝛ non habebat ille claues ecclesie. Si vero infirmus non est in periculo mortis si habet casum excōicatiōis:vel peccata reservata epo dꝫ cōfessor ire vel mittē ad epꝫ si pōt p auctoritate hi⁹: tn̄ mō tali q n̄ pdat peccatorē:nisi prius ille sibi dederit licētiā nominādi eū. Si vero infirmus hꝫ indulgētiā in articulo mortis a papa appropīquāte morte sic pt fieri absolutio post oīa supdicta p dicta indulgentia.

¶ Forma absolutiōis ī articulo mōt]

Misereatur tui ꝛc. Auctoritate dn̄i nr̄i iesu Christi: ꝛ beatoꝝ aplorꝫ Petri ꝛ Pauli ꝛ dn̄i nostri pape. N. ꝛ sancte romane ecclesie: in hac parte tibi concessa spēalit' ꝛ mihi commissa:ꝯcedo ꝛ do tibi plenariā indulgentiā ꝛ remissionē omnium peccatoꝝ tuoꝝ: de qbus ore confessus es. ¶ Nota hic an melius sit dicere d qbus mō cōfessus es: an d quibus ore confessus es ꝛ corde cōtritus:q̄ non cōmisisti sub pretextu istius indulgētie ī quantū claues ecclesie se extendūt:que quidem plenaria indulgentia sit tibi ī augmētū virtutis ꝛ grē:ꝛ acqsitiōis vite eterne. In nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti. Amen.

¶ Forma absolutionis ab excōmunicatione minori.

Ego te absoluo a vinculo ex-
cōicatiōis: quā incurristi par
ticipando cū excōicatis i casu
nō cōcesso in loquela: in cibo: vel potu
⁊ hi?: ⁊ restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In nomine patris: ⁊ filij: ⁊ spi
ritus sancti: Amen. Nota vero ꝙ i ab
solutione ab excōicatiōe maiori dꝫ pᵒ
exigi iuramentū: vt. s. iuret stare māda
tis ecclesie: q. s. fient ei ab absoluente ꝑ
tali materia: quo facto imponi ei de-
bent mandata rōnabilia: vt satisfaciat
ei quē lesit: vl' dānificauit si potest: si tñ
ꝑ hi? est excōicatus: precipue ei iniun-
gendū est: ne amplius veniat ꝯtra illuꝫ
canonē: vl' si fuit excōicat? ꝓpter verbe
rationem clerici: nō amplius verberet
Secundo exutis humeris absoluēdus
dꝫ verberari cū virga dicēdo psalmū:
Miserere mei deus: vel aliū psalmum
penitētialē ad quēlibet vsū dādo vnū
ictū. Postea subiūgat Pr nr: Et ne nos
Saluū fac ꝑuū ⁊c. put paulo añ. s. nota
tū ē. Deus cui ꝓpriū ē misereri ⁊c. tādē
habēs auctoritatē absoluat sic dicēdo:
Auctoritate omnipotētis dei ⁊c. put. s
plene dictū est.

Forma absolutiōis a peccatis excō
cationis minoris.

SI teneris aliquo vīculo excōi
catiōis: vl' participationis a q
possū te absoluere: ego absol-
uo te: ⁊ restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In noīe pr̄is ⁊c. Dñs nr̄ Jesus
Christus te absoluat: ⁊ ego auctoritate
q fungor absoluo te a peccatꝭ tuis: In
noīe pr̄is. Omnia bona que feceris vl'
facies: ⁊ quicqd pateris vl' patieris: sit
tibi in remissionē pctōꝝ tuoꝝ oīuꝫ ⁊ i
augmētū grē ⁊ pmiū vite etne. Amen

Forma sacramēti baptismatis.

Ego te baptizo In no. pa. ⁊ fi.
⁊ spi. san. Amen. Tho. in. 4.
ego ⁊ amen nō sūt d̄ substātia
sacramenti: tñ dici debēt ex statuto ⁊
ꝯsuetudine ecclesie. Sꝫ si dubitat' si es
baptizatus non te baptizo. Si non es
baptizatus ego te baptizo In noīe pa
tris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. Amen.

Forma cōsecratiōis seu chrismatis
dade ꝑ epm.

COnsigno te signo cruciꝭ: ⁊ chri
smo chrismate salutis: In no.
pa. ⁊ fi. ⁊ spi. san. amen. In frō
te detur: ⁊ cū chrismate consecrato ab
epo. Tho. in. 4.

Absolutio a peccatis.

EGo absoluo te a peccatis tu-
is In noīe patris ⁊ filij ⁊ spi.
san. amē. oīa vero alia sūt ad
bñ esse. Tho.

Forma extreme vnctiōis: ⁊ pmo ad
oculos.

PEr istā sanctā vnctionem ⁊ su
am piissimā miaꝫ parcat tibi
dñs qcquid ꝑ visuꝫ deliqsti sꝫ
ordinē fratꝝ predicatoꝝ. vl' sic sꝫ cleri
cos seculares: quicqd vicioꝝ oculo de
liquisti. Inungo oculos tuos isto oleo
sanctificato In no. pa. ⁊c. Tho. in. 4. sꝫ
seruāda ē prior. s. Gregoriana ⁊ fien-
da est vnctio in sex locis corporis ad
minus. Primo in vtrisqꝫ oculis dicen
do vt. s. Secūdo in vtrisqꝫ auribus di
cendo per istā ⁊c. vt. s. ad illud: quicqd
⁊ exinde sic deliquisti per auditum vl'
aurium vicio deliquisti. Tertio i nari
bus dicēdo per istaꝫ ⁊c. quicquid deli-
quisti per odoratum: vel nariuꝫ vicio
deliquisti. Quarto i ore clauso dicēdo

per istam ꝛc. quicq̄d per gustū deliquisti: vel quicq̄d oris vicio deliquisti.

¶ Quinto ī vtrisq; manib⁹ ab intro in palmis dicēdo ꝑ istam ꝛc. quicq̄d deliquisti per tactū: vel tactus vicio. Sexto in pedibus ambobus ī parte superiori dicendo ꝑ istā ꝛc. quicq̄d deliq̄sti per gressū: vel incessū: vel recessū: vł taliū vicio deliq̄sti. Clerici seculares addunt septimum ad lūbos: que fieri dꝫ vbi est cōsuetudo: lꝫ nō vtatur ordo p̄dicatorum erga fratres: ꝛ fit ī renibus dicēdo per istā ꝛc. quicq̄d lūboꝝ vel ꝑ carnis viciū deliq̄sti: ꝛ dū fiūt vnctiōes dicātur hec v̄ba semel tm̄.

¶ Forma ꝯsecratiōis corꝑis Christi.

HOc est ſm Tho. in. 4. Hoc est enī corpus meū: enim tamē n̄ ē d̄ substantia ꝯsecrationis: nihilomin⁹ tn̄ nō dꝫ omitti: alⁱs peccaret mortaliter.

¶ Forma cōsecratiōis sāguinis.

HIc est enī calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamenti: mysteriū fidei q̄ ꝓ vobis ꝛ ꝓ multis effūdet̄ ī remissiōem peccatorum. Omnia eī v̄ba hec sūt d̄ substātia cōsecratiōis preter eī ſm Tho.

¶ Forma ordinū ī primo.

QUi cū sint. 7. ſm Tho. quilibꝫ hꝫ formā suā. Sciēdum ē ſm Tho. in. 4. q̄ tc̄ īprimitur character seu recipit̄ ordo cū porrectum instr̄m illius ordinis tanq̄ mā̄ꝫ ab ep̄o dicēte formam illius ordinis tāgit manū ordinātis ad illū ordinē.

¶ Forma ostiarij.

ILlis q ordinātur ad hunc ordinē tradit ep̄s claues ecclesie dicēs: Sic agite q̄si reddituri deo rōnē ꝓ his rebus q̄ his clauib⁹ recludūt̄. Archidiaconus vero ostiū ecclesie facit illos tangere.

¶ Forma lectoratus.

HUic tradit ep̄s codicē de quo lectur⁹ v̄ba: sicut ꝓphe: vt missale: vel epłariū librum dicēs Accipite ꝛ estote v̄bū dei lectores habituri: si fideliter ꝛ deuote īpleueritis offm̄ vestrū: partē cū his q v̄bū dei ab initio ministrauerūt.

¶ Forma exorcistatus.

HUic tradit ep̄s libelluꝫ ī quo scripti sunt exorcismi: vel illuꝫ vbi exorcizat̄ aqua benedicta vel aliū dicens: Accipite ꝛ cōmendate memorie: ꝛ habetote ꝑtātem īponendi manū suꝑ energumenos: siue baptizatos siue cathecuminos.

¶ Forma acolythatus.

HUic tradit ep̄us ceroferariuꝫ i. candelabꝝ dicens: Accipite ceroferariū cū cereo: ꝛ sciatł vos ad accedenda luminaria ecclesie mācipati. Accipiat etiā vrceoluꝫ vacuum ab archidiacono dicēte ep̄o: Accipite vrceolū ad effūdēdū vinū ꝛ aquaꝫ ī eucharistiā sāguinis Christi.

¶ Forma subdiaconatus.

HUic datur calix vacuus cū patena ab ep̄o: ꝛ vrceol⁹ cū aqua ꝛ manilli. i. bacili ꝛ manutergio ab archidiacono dicente: Uidete cuius ministeriuꝫ vobis traditur: ꝛ iō si vsq; nunc fuistis tardi ad ecclesiam amodo debetis esse assidui. Si vsq; nc̄ fuistis somnolenti: amodo vigiles. Si vsq; nūc ebriosi: amodo sobrij. Si vsq; nūc inhonesti: amodo casti. Oblatiōes que veniūt in altari panes ꝓpositiōis

appellant᷑: ꝺ ipsis oblationib⁹ tm̄ de⸗
bet poni in altari quantuȝ possit pp̄lo
sufficē ne aliq̄d putridū ī sacrario re⸗
maneat. Palle vero q̄ sunt in substrato
ria altaris in alio vase debent leuari.
In alio corporales ⁊ palle. Ubi auteȝ
cōporales lote fuerint: nullū aliud lin
teamen ibidē dȝ leuari. Ipsa aūt aqua
dȝ in baptisterio mergi. Ideo admo⸗
neo vt vos exhibeatis ita: vt deo place
re possitis.

¶ Forma diaconatus.

h Uic tradit eps libꝝ euangeli
orū dicēs: Accipite potestateȝ
legendi euangeliū in ecclesia
dei tā ꝑ viuis q̄ȝ ꝑ defūctis: In nomine
dn̄i amen. Itē eps ponit manuȝ super
caput ei⁹ dicēs: Emitte ī eū quesumus
spūm sanctū ⁊c̄. Itē dat ei stolā dicens
Accipite stolā: vt pȝ in pontificali. In
datione tm̄ euāgelioꝝ libri ꝺm Tho.
character īprimit᷑.

¶ Forma presbyteratus.

h Uic eps tradit calicē cū pate⸗
na preparata. i. cū vino in cali
ce ⁊ hostia ī patena: al's nō re
ciperēt characterem ꝫ Tho. Si n̄ eēt
preparata dicens: Accipite ptātem of
ferre sacrificiuȝ deo missāq; celebrare
tam ꝑ viuis q̄ȝ ꝑ defūctis: In nomine
dn̄i amē. Itē ab epo imponitur man⁹
sup ordinandum ⁊ oēs sacerdotes cō
eo ibi pn̄tes dicente ipso epo: Oremus
dilectissimi dn̄i ⁊c̄. vt in pontificali.
Pe. de tarantasio dixit ꝙ in inpositio
ne manuū īprimat᷑ character. Primū
tn̄ verius est: ⁊ cōius ꝺm Tho. s. ī por⸗
rectiōe calicis preparati. itē iungunt᷑
manus sacerdotis: cū ordinat᷑ ab epo:
dicēte: Consecrare ⁊ sanctificare ⁊c̄.

Itē aptat sibi stolā super humeros di
cēs: Accipite iugū dn̄i ⁊c̄. Itē vestit eū
cū casula. i. planeta dicēs: Stola inno⸗
centie ⁊c̄. Nō ḡ ꝙ si pmū fuerit omis⸗
sū. i. porrectio calicis preparati totū dȝ
itērari quasi nihil sit factū. Si vō istud
fuerit obseruatū: ⁊ aliq̄d de predictis
aliȷ̄s fuerit omissū: nullo mō dȝ iterari
ordinatio: sȝ qꝺ omissū est dȝ suppleri
ab epo ī alia ordinatiōe: ⁊ interim non
celebret.

¶ Forma sacramēti matrimonij.

n On est determinata. Est autē
forma illa expressio ꝯsensus ꝑ
v̄ba vnius in alteꝝ ꝯiugum: vt
accipio te in vxorē: vel accipio te ī vi⸗
rū. vl' cū iterrogat᷑: si vult talē ī vxorē
vel viꝝ: ⁊ rn̄det ꝙ sic. vl' si loqui n̄ po⸗
test per scripturā: vl' alia signa expri⸗
mentia consensum.

¶ Explicit tertia pars: ⁊ ꝑ cōsequens
tot⁹ tractat⁹ siue sūmula ꝺ cōfessore: cū
īterrogatiōibus fn̄dis Reuerēdissimi
fr̄is Antonini Florētie archiepi. Eius
dē incipit. c. i. de restitutiōibus in gene
re in quo ponūtur. zo. manus rapien⸗
tiū: quarū q̄libet hȝ quinq; digitos seu
modos: ⁊ sic sunt cētuȝ modi ī quibus
fit restitutio vl' erogatio: vt pȝ ī 2ª par
te summe ti. z.

E pma manu fene
ratoria pōt ītelligi
illud quod habet᷑
Apo. i7. Uidi mu
lierē sedentem sup
bestiaȝ coccineā. i.
diabolum habētē ī manu eius poculū
aureū. Hec mulier est cupiditas que

in manu.i.in opere vsure habet diuitias quas sitit:sed non extinguitur eius sitis:sed solum delectatur in videndo. hec autem quinq3 modos sicut man' habet quinq3 digitos. Et primus est in pignoribus:quando.s.quis pro mutuo alteri facto recipit pign' ab eo rei mobilis:vt vestimentu3:seu luc2 equi: seu huiusmodi:aut imobilis:vt possessio3 ex qua capit fructum seu lucrum non coputans in sortem:quod vsura est: nisi in casu cum gener a socero:quousq3 habeat ab eo dotes sustinēs onera matrimonij accipit possessionem ab eo in pignus:extra d vsuris.c.salubriter. Et d hoc diffuse in 2a parte summe ti.i.c.

¶ Secundus digitus seu modus est i depositionibus:cum.s.quis deponit pecuniam apud mercatorem:vel cāpsorem vt vtatur ea:saluo tamen capitali suo:7 cum intentione principalit' aliquid percipiendi vltra sorte3:nulla tamē facta pactiōe sup hoc:etiā vsura ē 14.q.3.si feneraueris.7 d hoc i 2a parte su.ti.i.c. ¶ Tertius modus i emptōnibus 7 vendit]:cū.s.vendit' merces vltra iustū preciū: rōne dilatiōis tpis in soluēdo pciū:7 hoc i se rē illā itēdebat seruare i futu2 qn tm quātū vēdit vel plus sperabat valiturā. Sil'iter qn rē emit minus iusto: eo q2 anticipat tps solutiōis precij añq3 recipiat mēcē: vt puta tpe ver] triticū recolligēdum. Et h' nisi dubiū esset vtr2 plus minusue sit res illa valitura: d hoc extra d vsuris.c.in ciuitate.7.c.nauiganti. Et d h' diffuse in 2a parte summe ti.i.c.

¶ Quartus in cāpsiōibus:7 fict] assecurationibus:vt in cambijs q dicūt' p venetias:7 cambijs q fiūt i romana curia p bullis:q sunt vere mutua cū vsura:7 cum ipsemet sibi satisdator simulatus 7 verus mutuator est:ar.14.q.3.c plerinq3. Et de hoc in 2a parte sum.ti.i.c. ¶ Quintus i mutuis cū expressis lucri pactionibus siue in pecunia siue in operibus siue i alijs q pcio pñt estiari ar.14.q.3.c.putāt.7 d h' i 2a pte sū.ti.i.c. ¶ Manus raptoria est que manifeste rapit aliēa manu violenta .i.raptoria eripit paupere3.s.deus. Thobi.15. 7 habet.5.digitos seu modos. ¶ Primus consistit in vsurpatis dñijs ciuitatum:castro2: 7 villa2: ex quib' omne emolumētū qd inde percipit rapina ē

¶ Secūdus ē i tallijs iiustis: qn.s.dñs ciuitatis imponit collectas vltra debitum cōsuetudinis vel statuti: s3 vicia i debita opera2 exigit:7 nō soluit eis d labore:vel si ciuitas ē libera qn ñ p rata iponūt ciuib':s3 nimis aliqs grauāt

¶ Tertius ē in pedagijs 7 gabellis illicitis:qn.s.imponūt dñi terra2 vl' ciues noua pedagia sine lnīa pncipis:vl' ēt si antiquata:vel noua cū lnīa nō seruant vias suas cū tñ possent.

¶ Quartus i latrocinijs terrestrib' vl' maritimis:vel piratis:q discurrunt p mare predando ex naufragio etiam i mare projecta sibi accipere ad rapinam pertinet: vel etiam de represalijs illicitis:de quibus in 3a parte ti.2.c.

¶ Quītus i personis capiēdis 7 vēdēdis q libē sūt seu christiane:nā 7 si pagani vel sarraceni capti in bello iusto efficiātur sui capientiū: vñ 7 vēdi pñt vt serui:7 emi:nō tñ christiani.debet g ista restitui si pñt:vt dicit Aug.14.q.6.c.si res.d his habes in 2a parte sum. ti.i.c.

Manus furatoria est cũ qs accipit oc culte aliena nesciente dño. Apo. Qui furabať iã nõ furet: sз magl opet ma nibus suis. Fur videt opari manibus alienis inquãtũ accipit lucꝝ ꝺ manib⁹ alienis: ꝛ hec manus hз.5.digitos.

¶ Primus ẽ ĩ iuentoꝝ ꝺetẽtiõe: qñ.s. qs res alterius inuẽtas q̃ nõ habetur ꝑ derelicto sibi retinet. 14.q.4.c. siqd ꝛ ꝺ hoc habes in.2ª parte ti.i.c. ¶ Secundus est in illicita prescriptiõe: qñ.s. qs prescribit aliena mala fide: sciens.s. illa esse aliena: nec aliquo iusto ti.ha- buisse.c.possessor.ꝺ re.iur l.in.6. ꝺ hoc habes in 2ª parte sum.ti.i. ¶ Terti⁹ est in rei pignorate cõmodate vel de- posite vsu.s.qñ dñs rei non consentit: ꝛ tenetur ꝺ vtilitate ĩde habita: ꝛ si amit teret ex culpa sua tenet reddere. Rai. ꝺ hoc in 2ª parte sum.ti.i. ¶ Quartus ĩn occulta rerum vsurpatione: siue h⁹ fiat a filijs de rebus parentum: siue ab vxore de rebus viri ipso nesciente: siue a seruis ꝺ rebus dominoꝝ suoꝝ: a di- spensatoribus de rebus patronoꝝ suo rum: siue a discipulis ꝺ rebus magr̃o rum suoꝝ: siue ab extraneis ꝺ reb⁹ ali orum: etiam si hoc facerent dando in- de elemosynas pauperibus: nisi in ex trema necessitate ꝯstitutl.14.q.4.c.for te.de hoc in 2ª parte ti.i.per totum.

¶ Quintus in religiosa appropriatio ne: qñ.s.religiosus aliquid recipit: vel nesciente prelato suo: vel alteri dat ꝓ- pinquo: vel extraneo: vel cuз occultat ꝛ vt propria retinet acquisita per eum vel data non paratus superiori libere assignare.12.q.i.c.nõ dicatis.ꝛ ꝺ h⁹ ha bes ĩ.3.parte ti.c. ¶ Manus bellatoria est vbi.s.rapiuntur ꝛ furta ꝛ rapine ꝛ sacrilegia Manum suaз misit hostl: scilicet bellando ad omnia desiderabi lia. Disiderabilia auteз sunt blada pe cunie edificia vasa aurea tẽpli: ꝛ alia ornamenta: ipsũ tẽplũ: ad qꝺ misit ma num exercitus Nabugodonosor bel- lans contra hierosolymam rapiendo incẽdendo ꝛ destruẽdo: ꝛ hec man⁹ hз quinqз digitos.seu modos. ¶ Primus est cũ dñs vel cõitas aliqua assumit in iustum bellum. nã q ad hoc cõcurrũt adiuuando cõsulendo cooperando ꝺ omnibus damnis illatis aduẽsarijs ẽt si nihil proueniret ad eos tenentur sa- tisfacere.14.q.5.c.non sane.in fi. ¶ Se cundus est ꝙ tenetur de omnibus dã- nis ꝛ expeñ.quas patiuntur subditi sui q inuoluntarij sũt: ꝛ coacti.nam vltra expen. quas faciunt aliquando ab ad uersarijs debellantur: ꝛ capiuntur ipsi ꝛ bona eoꝝ. Uarius est enĩ belli euen- tus.vt.c.si culpa extra ꝺ ĩiur.ꝛ dã.da.

¶ Terti⁹ ẽ qꝛ q hз iustũ bellũ ea q̃ ca pit ꝛ destruit: vel hoc facere permittit suis: sicut cõmuniter faciũt: satisfacẽ teneť.23.q.i.c.militare.bõa aũt capta iuste ab ĩimicl q̃ debẽt cõdiuidi occul tãdo: ꝛ retinẽdo sibi furať.23.q.5.c.di cat. ¶ Quartus ẽ cũ iuste bellãs rapit bõa eccliaꝝ ñ ĩcastellataꝝ: aut bõa cle ricoꝝ ꝯrie partis: vľ ẽt viatores pere- grinos: ꝛ alios ĩnocẽtes: di.86.c.singu lis. ¶ Quit⁹ ẽ qñ habẽs iustũ belluз ex sua inertia ꝛ crassa negligẽtia ñ defen dit suos cũ possз: ꝛ ꝑcipue cũ ẽ ꝯduct⁹ mercede ad bellandũ: ꝛ siliter cũ possз debellare inimicos: ꝛ sic finem facere guerre vt plus lucret ex duratiõe pre lij: vel quia corruptus ab aduersarijs ñ fidelit gẽit nego^m teneť: ex ꝺ ĩiur l.ꝛ

dam.da.c.si culpa.et de his oibus habes in 3a parte ti.z.c.de bello. ¶ Manus damnifica vsatoria:dicitur puer. 16.Si manus ad manū fuerit nō erit innocēs manus:et qn vna manus nō sufficit ad vnū opus alia iuuat: sicut aliqn si vnus nō sufficeret ad rapiēdū vel furandū vel dānificādū aliū:et tūc adhibz adiutoriū alter: et hec ē manus ad manū adiūcta:et talis q̄uis non sit principal' vel nil perueniat de rapina vel damno ad eum tamen tenetur. Et quia non ē innocens:sed in causa: et hec habet .5. digitos:qui continentur in hoc versu.

¶ Jussio:consiliū:consēsus:palpo:recursus

¶ Primus ē cū qs mādat fieri rapinā furtū:vsurā:vel aliud damnū: et ex hoc sequit' effectus dāni:qd al's non fuisset factū:talis tenetur insolidū:etiā si nil peruenit ad eum. Sic et tutor curator et procurator:et factor qui pro pupillis:vel p alijs faciunt contractus vsurarios tenentur:si illi pro quibus fecerūt nō satisfaciant cum sint principaliores.

¶ Secūdus qn consulit:ita q ex illo sequtur dānū qd al's nō fuisset factū: tal' ēt tenet' insolidū etiā si nil peruenit ad euz

¶ Si aūt fuisset factum etiaz sine illo consilio et aliquid plus factum est: ad illud plus tenetur. Innocen.et Hostiē.

¶ Tertius ē cōsensus.s.coopatiōis:nō mētis tm̄:puta qn vnus:vel plures faciunt aliqd furtū:vel dānuz simul:ita q vnus nō faceret sine altero:tenet' qlibz insolidū:secus cū etiā sine illo factum fuisset:tn̄ cū al's se reperit ad damnificandū:tūc enim tenetur solū d dāno illato per eum qui etiā est mediator sciēter alicuius cōtractus fraudulenti: vt sensales tenentur tales d damnis.

¶ Quartus ē palpo.s.cū qs adulādo seu laudādo aliquē d furto:vel de dāno.s.q sit strenuus:ex hoc īducit eum ad faciendū malū q al's non fecisset:et idē si detrahendo eū ad hoc inducit.

¶ Quītus ē recursus.i.cū qs receptat fures et dānificātes: et ex hoc sequūtur dāna:vel ēt raptā rē cū qrit':et ipse occultat pp̄ter qd nō pōt recupare. Officialis ēt q pōt sine sue psone periculo obstare ne fiat dānū vel rapina: vel manifestare fures:et ablata:et nō facit:tenet':hoc Tho.Alb.Pe.Ric.i.4.di.15. Inno.Rai.et Vul.d his ī z a parte sū.

Man' participatoria.s.d re furata vel vsuraria:et d hoc pōt itell'i illud Jone 3°.Recedat vnusqsq ab iniquitate que in manu sua est:et hec habet.5.digitos.

¶ Prim' ē participādo d hi' p donatione:talis ei cui donat': cū hoc scit dz reddere dn̄o eius rē ablatā.donū autē datum ab vsurario cum omnia bona sua sint obnoxia restitutioni tenet' etiam reddere vel sibi:vel his potius q bus vsurarius habet restituere. ¶ Secundus est per victiationem. Familia enim raptoris vel vsurarij:vel vxor:vel filij q nō habēt nisi d rapinis: vel vsuris tenētur satisfacere d cōsūptis:sz habēdo etiam alia bona comedendo: vel vtēdo rebus male ablatis in prima specie tenetur de eo quod cōsumit Rai.

¶ Tertius ē p dotationē.filia ei q̄ dotat' p eū q nō hz nisi d vsuris:vel al's male ablatis:marit' q hoc nouit non pōt recipere dotē:et recepta tenet' restituere creditoribus soceri:et ipsa etiaz filia mortuo marito tenetur restituere dotes. Rai.de hoc in z a parte sum. ti.i.c.

¶ Quartus ē participādo d re rapta

vel furata per emptionem: qui ei emit
talia scienter: vel ignorantia facti cras-
sa tenetur restituere cum inuenit dñm
rei: vel pauperib⁹ erogare: si illũ igno
rat. Si etiam talia emit probabiliter
estimans esse venditoris: postea sciens
fuisse ablata tenetur nihilominus do-
mino reddere si ꝯgnoscit: vel pauperi
bus rem vel precium erogare si non i-
uenit. Rai. ꝛ ꝺ hoc in. z. parte sũ. ti. i. c.
¶ Quintus ꝑ legatũ vl' hereditationẽ
Intelligitur ei hereditas deducto ere
alieno. Heres ꝗ vl' legatarius ei⁹ cui⁹
bona sũt obnoxia restõni: vl' ex contra
ctu vl' ex quasi maleficio furti: fraudis
ꝛ vsure: ꝛ huiusmodi: vel quasi omnia
tenentur restituere de tali hereditate:
vel legato: extra ꝺ vsuris. c. michael.
¶ Man⁹ sacrilega: vz vsurpatio circa
sacra ꝛ eccl'iastica. Job. 15. Tendit ad
uersus deuz manus. i. sacrilega. Hec ẽ
manus sacrilegi Nichanoris: quaz ex
tendit cõtra tẽplũ dei ꝯminat⁹ ipm fũ-
ditus destruere: ꝫ ipso occiso suspẽsa ẽ
ꝛ lingua auida Machabeo cõtra tem
plũ z°. Machab. 15. ꝛ hec hꝫ. 5. digitos.
¶ Prim⁹ est cũ auferunt sacra: vt ca
lices ꝛ paramenta: cruces: relige ꝛ alia
huiusmodi. ¶ Secũdus ẽ qñ auferũt
aliqua: ꝛ si nõ sacra: tñ ꝺ loco sacro: vt
in ecclesia: ꝛ de vtroqꝫ. 17. q. 4. c. qsqs.
¶ Tertius ẽ qñ fit incẽdiũ: vl' effractõ
in loco sacro. i. iniuriose: tenet etiaz sa-
tisfacere: vel etiaz inferunt alia damna
ecclesijs vl' ꝑsonis eccl'iasticis: vt exigẽ-
do gabellas ꝛ pedagia: extra ꝺ censi. c.
quãqꝫ in. 6. aut imponentes collectas:
ex̃ ꝺ iniur. ꝛ dã. da. c. aduersus. aut fa-
ciẽdo represalias ꝯ personas ecclesia-
sticas. c. ꝛ si pignorationes. ex̃ ꝺ iniur.

¶ Quartus ẽ cũ clerici male tractant
bona eccl'iaꝝ dilapidãdo idebite: alie-
nãdo i põpas ꝛ lasciuias expendendo
cõsanguineos ditãdo. 12. q. z. c. nullus.
ꝛ bona debita pauperib⁹: vl' clericis: vel
reparationi eccl'ie subtrahẽdo dꝫ resti
tuere. ¶ Quĩtus cũ subtrahũt legata
facta eccl'ijs. 13. q. z. c. q oblatiões. vl' nõ
soluũt decime vbi ꝯsueuerũt solui: vel
cũ nõ ẽ legitime i bñficio ꝯstitutus: sed
ꝑ intrusionẽ vl' ꝑ simoniã: vel hꝫ aliqꝺ
ipedimentum irregularitatis: tenetur
eni fructus ꝑceptos restituere: de reg.
iur. li. 6. de his in z⁴ parte sum. ti. i. c.
¶ Manus iiuste iudicatoria: Beat⁹ q
excutit manus suas ab omni munere
Jsa. 33. s. obsequij pecunie ꝛ laudis. per
muuera enim frequenter peruertitur
iudicium: ꝛ hec manus hꝫ. 5. digitos.
¶ Primus ẽ qñ iudex seu quicuqꝫ offi
cialis dat iniustam sñiam ex certa sciã
quacũqꝫ ꝺ cã: siue odio: siue amõe siue
corruptione pecunie: ꝛ talis tenetur de
omni damno ꝛ iteresse parti lese. Rai.
z. q. 3. c. quatuor. ¶ Secundus est quã
do ex ignorantia crassa profert iiustaz
sententiam. nõ enim debebat se ponere
ad id ad qꝺ nõ erat idone⁹ cũ pericl'o
altertus: sec⁹ si deceptus cõsilio assesso
ris q putabat idone⁹ ex malicia: vl' ex
ignorãtia crassa male ꝯsulẽtis tẽ tene-
bit assessor parti ꝺ expẽsis ꝭm Rai.
¶ Tertius ẽ qñ ex nõ bili negligẽ⁴ ꝓtu
lit iniustaz sñiam: puta quia noluit la-
borare ad legendum in libris qꝺ potu
isset inuenire: ꝛ videtur etiaz teneri: vt
c. si culpa. extra de iniur. ¶ Quartus
quando accipit pecuniã pro iudicãdo
vel ñ iudicãdo aut bñ aut male. Rai.
etiã talez pecuniã sibi retinere nõ põt

sed pauperibus dare: vel reddere dan ti. ¶ Quintus cum non vult iudicare et dare sententiam prout potest et debz ne displiceat habēti iusticia: aut vt dā nificet ius habentem: et talis tenetur si pars postea amittat iustam causaz: vel si remittat penas: vel diminuat iniuste cum non possit tenetur cōmunitati: si auxerit penam iniuste tenetur ei q sol uit. Tho. et Rai. de his in 2ª parte sū. ti. i. c. ¶ Manus in iudicio iniuste assi storia. De hoc ne iūges manū tuam: vt p impio dicas falsuz testimoniū. Exo. 23. et Isa. 21. Eruite oppressum de ma nu calūniātis: et hec hz. 5. digitos fm q gnqꝫ gn̄a hominū ibi ꝯcurrūt. s. aduo catus: iuriscōsultus: actor: et procurator testis et reus. ¶ Primus q̄ ē aduocat⁹ q si sciēter assumit ad defensan̄. iniustaz causā obtinēs victoriā cause ꝺ oī dam no tenet aduersario si cliētulus n̄ satis fecit. Tho. 2ª 2ᵉ. q. ¶ Si vero nō obti net tenetur cliētulo ꝺ expen̄. qn̄ vz di xit sibi causā eē iustā: cū al's ille nō liti gasset: sꝫ si assumit causā iustā et ex cras sa ignorantia: vel notabili negligentia perdit videtur teneri cliētulo ꝺ dāno suo. c. si culpa. extra ꝺ iniur. et dam.

¶ Secūdus iuriscōsult⁹: si sciēter p̄stat malū ꝯsiliū: vel fraudulētū. vn̄ ius ha bēs perdit causā siue sit ille cui ꝯsulit: siue alter tenet ꝺ dānis inde secutis: si vo fideliter ꝯsulit vt scit n̄ tenetur: vt. c. nemo ex cōsilio. de reg. iur. li. 6°.

¶ Tertius ē actor et pcurator: q accu sat aliquē falso crīe: vel petit īdebitū sci ent tenet ꝺ oī dāno qꝺ īde r̄cipit etiā aduersarius de expen̄. Tho. 2ª 2ᵉ. q.

¶ Quartus ē re⁹ si negat veritatē de q̄ iuridice īterrogatur negādo īdebituz pecunie tenet actori: negādo autez cri men vnde sequitur accusatori mors: vel mutilatio: vel alia pena: vel fatigando scienter appellationibus vel dilationi bus tenetur ad arbitrium boni viri.

¶ Quītus testis si ex falso testimonio ei⁹ sciēter facto actor vel re⁹ īcurrūt ali qꝺ dānū īiuste tenet talis insoliduz: ex ꝺ iniur. c. si culpa. et si accipit pecuniaz p testimonio ferēdo etiā vere tenet il lā pauperibus erogare. 14. q. 5. c. nō sa ne. et ꝺ his oībus in 2ª parte sū. ti. i. c.

¶ Manus fraudatoria. Job. 31. ī mani bus meis nō adhesit macula. s. fraudis et hec habet. 5. digitos seu modos.

¶ Primus est in rez q̄ddidtate: dum. s. vna substātia vēdit p alia: vt vinū lip ha tū pro puro: aurū vel argentum ar chimiatum pro puro: et huiusmodi.

¶ Secūdus ē ī quātitate: vt cū dantur diminute mēsure vel pōdera: puta vn cie. ii. p libra: vel ī vasis de vino: oleo: tritico et huiusmodi: vel in cānis ꝺ pā no laneo lineo et huiusmodi. ¶ Terti us est in qualitate: vt cuz venditur res defectuosa: vt vinum: vel caro corru pta pro bona: animal viciosum et clau dicans pro sano: non diminuendo ꝺ p̄ cio: et multo grauius essꝫ vendendo rē nociuam et periculosam homini.

¶ Quartus est in preciꝗ̄ iequalitate: vt cum venditur res plus iusto precio q̄z valeat scienter: vel cum multo min⁹ p̄ cio emit: qꝛ venditor nō ꝯgnoscit rem: vel quia ducitur maxima necessitate.

¶ Quītus ē ī gabelle debite: vel pedagiꝗ̄ subtractiōe: vz qꝛ occulte ītroducit rez ad ciuitatē vel asserit eē p alio: vel mi nori quātitatis: vt min⁹ soluat: hi oēs tenentur satisfacere fm Tho. 2ª 2ᵉ. q.

⁊ Rai.ꝺ his omnibus habes in 2ª par
te sum.ti.i.c. ¶ Manus satisfactoria.
Job.5.Qui dissipat cogitationes ma-
lignorum ne possint manus eorum im
plere quod ceperunt manifestando .s.
falsitates eorum:⁊ hec habet.5.digitos
vel modos. ¶ Primus est in ponderi
bus ⁊ mensuris faciendo falsas mone
tas:vel eis vtendo falsis:⁊ diminutis i
vendendo ⁊ emendo mensuris excessi-
uis:tenetur etiam talis de damnis in-
de secutis illis talibus. ¶ Secundus ē
in falsis monetis fabricando eas falsas
vel incidendo :aut falsatis ⁊ diminu-
tis pro legitimis scienter vtendo vltra
peccatum tenetur ꝺ damnis lesis.
¶ Tertius ē in bullis apostolicis fal-
satis:vel p surreptionē obtētis: cū.s.ex
pressū est falsū in supplicatiōe omissuz
illud ꝺ exprimēdo:quo enarrato ñ ob
tinuisset.Beneficiū eni vl' gr̄a sic obtē
ta non valet:vnde tenetur satisfacere ꝺ
emolumento per ipsas obtento.
¶ Quartus ē īstrumētis ⁊ scripturis
falsificatis:vt testamētis in quibus scri
būtur legata aliter q̄z disponatur a te-
statore:vel scripture vbi apparent de-
bita ⁊ cassantur:⁊ huiusmodi. ¶ Qui-
tus ē in falsis partubus: vt cuz mulier
cōcipit per adulteriū vel supponit sibi
alienū partū:q̄ tenet' ꝺ oībus que cōsu
mit filius putatiuus de bonis mariti:⁊
ꝺ his q̄ vt filio legitimo sibi de heredi
tate relinquerentur.c.si culpa extra de
iniur.⁊ de his in 2ª parte sum.ti.i.c.
¶ Manus ꝓditoria:ꝺ qua Christ' Lu
ce.22. Ecce manus tradentis mecū est
in mensa.Non enim fit proditio nisi p
familiares:⁊ hec habet.5.digitos.
¶ Primus ē i castris:populis:⁊ terris
qñ.s.qs aufert a legitimo dn̄o:⁊ dat ꝓ
ditorie alteri qui ibi ius nō hz:talis te-
netur ꝺ oībus damnis inde secutis.
¶ Secūdus ē i personis:qñ quis tra-
dit dn̄m suū:vel amicū i man' inimici
occidēdū:vl' redimēdū: vl' ipediēdū a
negocijs suis tenet' illis ad oē iteresse.
¶ Tertius i rebus:quando pecunias
vel alia bona sui dn̄i:vel amici procu-
rat deuenire ad manus inimicoꝝ:aut
cum associat se cuz aliquo vt ducat ad
locum vbi spolietur. ¶ Quartus ē: qñ
secreta releuat sui domini vel damnifi
catur:vl' aduocatus secreta cause quā
defendit:aduersario pandit:vt se pos-
sit defendere tenet' ꝺ damnis:extra de
iniur.c.si culpa.⁊ ꝺ his i 2ª parte sum.
ti.i.c. ¶ Quintus.s.cū qs vtitur īsidijs
non seruando pacta ꝓmissa : etiam si
esset hostis:dummodo ⁊ ipse ei seruat
fidem ⁊ non alias:vt.23.q.i.c.noli.
¶ Manus simoniaca.Et ꝺ hac.3.re.13.
Quicunq3 volebat īplebat manum su
am.s.pecunia quam dabat:⁊ fiebat sa-
cerdos:⁊ hec habet.5.digitos. ¶ Pri-
mus est accipere pecuniā:vel alia tem
poralia pro sacramentis aut beneficijs
conferendis: vel collatis per modum
precij non per modum elemosyne:⁊ ta
lem pecuniam retinere non potest:sed
pauperibus debet erogare:vel ecclesie
i cui' iniuriā data ē: Tho.2ª2e.q.100.
¶ Secūdus accipē pecuniā appciati-
ue ꝓ alijs reb' sacris:vt eccl'is:altarib'
cōsecratis:aqua baptismali cōsecrata:
oleo sancto:⁊ reliquijs sanctoꝝ:sepul-
turis loci sacri iure patronat':igressu
religiōis ⁊ hi': talis pecunia nō potest
retineri:sed oz pauperibus eā erogare
vl' ecclesie ꝓ qua ē cōmissa simonia.

¶ Tertiꝰ est ꝓ spiritualibus exercitijs
⁊ ꝓ p̄dicādo:orando:visitando:eligen
do:cōfirmādo:a corruptione desisten
do:curā aīaꝝ exēcēdo:ꝯsecrādo: ⁊ hiꝰ
alia recipiendo pecuniā exactiue:vl' ꝓ
tionaliter:vel appreciatiue: tenet̄ pau
peribus erogare:vel ecclesie in cuius ī
iuriam data est:sed per moduʒ elemo
syne sibi retinere potest sic data.

¶ Quartus ē qn̄ accipit beneficiū sim
plex:vel curatū:aut dignitatē simoni-
ace:qꝛ tenet̄ resignare:⁊ fructꝰ īde ꝓ-
ceptos restituere:etiā ꝯsumptos dedu
ctis expen̄.factis in vtilitatem bn̄ficij il
lius etiam ꝓ fructibus colligendis.

¶ Quītus ē ꝺ mediatoribus ad procu
rādū offm̄: vel beneficiū ecclesiasticuʒ
vl' aliqꝺ spūale:hi tenētur pecuniā ꝓ-
pter hoc receptaʒ pauperibꝰ erogare.
Hec oīa Tho.2ª2ᵉ.q.100.Rai.⁊ In-
no.ꝺ his in 2ª parte sum.ti.i. per totū.

¶ Manꝰ īpeditoria:Ecclesiastici.12.
Ue duplici corde ⁊ manibus malefa-
cientibus.i.impedientibus bona alio-
rum:⁊ hec habet.5.digitos. ¶ Primus
est qn̄ quis impedit aliquem a cōsecu
tione alicuius officij vl' beneficij:⁊ si iā
illud erat cōsecutus:⁊ possidebat: ⁊ in
iuste ꝓcurauit auferre:sibi tenetur sa-
tisfacere in totū. Si vero nōdū erat cō
secutus sed ī via habēdi tenet̄ ad arbi
trium boni viri. Tho.⁊ Ric.in.4.di.

¶ Secūdus ē qn̄ īpedit fructus ꝓuen
turos alicuius agri vel vinee:videlicʒ
offendendo semina:destruēdo vineas
arbores:⁊ hiꝰ:ꝗ tenebitur ad quātum
estimantur fructus in illo dubio vali
turi. Tho.in.4. Tenēdo etiā colūbari
as:⁊ nō sufficiēter pascēdo colūbos:vn̄
damnū inferūt seminibus vel fructibꝰ
tenētur ꝺ damnis. Pe.ꝺ pal'.in.4.

¶ Tertius ē ꝺ his ꝗ faciūt statuta vel
capitula:ne vsure solute possint repeti
vl' ꝙ possint hoīes cogi ad soluenduʒ
⁊ ꝗ iudicāt ꝫʒ ea:vel etiaʒ sine statutis
dāt sn̄iam ꝙ soluant̄ vsure: vel solute
nō repetātur:hi tenētur ad restituēdū
eas si vsurarij nō restituāt. Impediūt
enim restitutionē.2.q.3.c.ꝗ consentit.

¶ Quartus ē ꝺ his ꝗ dāt lr̄as emuni-
torias debitoribus īiuste ne possint co
gi a creditoribus ad soluendū eis cum
possint:hi tenētur illis ꝺ illis damnis.

¶ Quītus est ꝺ iniuste īpediētibus ne
ꝗs possit exequi negocia sua honesta
occultando instr̄a vl' scripturas per q̄
manifestatur ius suū:vl' īpedientes ne
ꝗs accedat ad iudicē eccl'iasticum ī cā
q̄ pōt vbi sibi faciet iusticiā:vl' alit̄ īiu
ste ⁊ maliciose se impediēs iter suū ad
iudiciū vel ad negocia sua:vnde reci-
pit damnum:⁊ de his tenetur. ¶ Ma
nus lusoria: ꝺ qua potest intelligi illud
Job.3. Si.i.nō osculatus sum manum
meam in abscondito. Lusor enim cuʒ
vincit attribuit manus industrie:vnde
aliquando osculatur eam: vt causam
lucri:⁊ hec habet.5.digitos. ¶ Primꝰ
cum decipitur in ludo:vʒ per falsos ta
xillos:aut chartas dicēdo mendaciuʒ
⁊ sic vicit:tenet̄ eī restituere ꝺ p̄cepto.

¶ Secūdus ē qn̄ vincit alijs ꝗ alienāe
n̄ pn̄t:vt sūt serui:filijfamilias: p̄cipue
pupilli:vxores:religiosi:⁊ huiusmodi:
hec oʒ restituē illis ꝗ habēt curā illoꝝ

¶ Tertius qn̄ vincit ei quem induxit
ad ludēdū multa īportunitate:cū non
vellet ludere:vel volentem a ludo rece
dere inuitum detinet:tenet̄ restituere.

¶ Quartꝰ qn̄ vicit in loco vbi ꝓhibet̄

ludis: ꝛ per leges mandatur fieri resti
tutio: que nec per dissuetudinem sunt
abrogate: ꝛ tunc etiam tenetur restitu-
ere perdenti ſm Tho. 2ª 2e. q. ¶ Ric.
in. 4. Rai. Inno. ꝛ alios. ¶ Quintus ē
quando vincit in locis vbi non prohi-
betur ludus: vel si prohibetur: leges sūt
abrogate per contrariam consuetudi-
nem: ꝛ tunc debet pauperibus eroga-
re. Utrum vero non de necessitate vel
de honestate: vide in 2ª parte sum. ti. i.
c. ꝺ ludo. vbi plene. ¶ Manus locatio
nis ꝛ cōductionis viciatoria: ꝺ hac deu
tro. 32. Uidebit ꝙ infirmata sit ma-
nus. i. deficiens opus in locando ꝛ cō-
ducendo: ꝛ hec habet. 5. digitos. ¶ Pri
mus quando quis locat alteri rem vici
osam sciens: vt equum claudicantem:
vel domum ruituram: qui tenetur de
damno inde secuto illi tali. ¶ Secun-
dus est quando nimis notabiliter exi-
git precium de re locata: domo: agro:
veste: ꝛ huiusmodi: vel quando aufert
ab eo rem locatam sine causa rationa
bili ante tempus cōuentum: tenetur ei
ei ꝺ damno. Rai. ¶ Tertius quando
conducit quis alium ad operandū ni-
mis paruo precio notabiliter: vel debi
tam mercedem nimis tardat dare cum
potest: vnde ille recipit damnum: vel lo
co pecunie debite dat sibi res quas oz
eū vendere minori precio ꝙ oz habē.
¶ Quartus si conductus ad operam
ex festinantia vel negligentia non fide
liter est operatus ꝛ bene: vnde sequit
damnum sue rei. ¶ Quintus qñ male
tractauit rem sibi locatam vt domum
vel agrum permittendo destruere: vt
equos boues: ꝛ huiusmodi nimis fati-
gando ꝛ huiusmodi: tenetur talis ꝺ hu
iusmodi damnis ad arbitrium bōi vi-
ri: Rai. in sū. Uasallus aūt qui bona q̄
habet in feudum a dño male tractat ex
malicia vel negligētia tenet ꝺ dānis: ꝛ
ꝺ his i 2ª parte sum. ti. i. c. ¶ Manꝰ tur
piter lucratōia: ꝺ q̄ Isa. i. dñs ait: Ma
nus vestre plene sunt sanguine. i. turpi
bus lucris: ꝛ hec habet. 5. digitos.
¶ Primus ē lucꝝ ex opere carnali: vt
meretricio: lenocinio: ꝯcubinatu: adul
terio ꝛ hiꝰ. ¶ Secundus ē ex arte vel
actu ꝓhibito lucrari: vt ex arte mutuā
di: vel faciendi taxillos: chartas: fucos:
torneamēta: histrionatu turpi: seruiēdo
vsurario ī numerādo pecuniā ad vsu
rā: ꝛ scribēdo: ꝛ hiꝰ: in faciēdo indiui-
nationes incantationes: ꝛ huiusmodi:
ī scribēdo instrumēta ī fraudē vsuraꝝ
¶ Tertius est lucrando tempore pro-
hibito: vt diebus festiuis vēdēdo ꝛ emē
do sine necessitate: scribendo: vel alia
opera ob lucrum faciendo. ¶ Quartꝰ
est negociari in locis prohibitis: vt in
ecclesiis vendendo: vel emendo: vel ēt
mittēdo ad terras sarracenoꝝ vel por
tādo arma: vel ligamina: vel victualia:
ꝛ quecūꝗ mercimonia sine lnīa pape
tenet illud qꝺ lucratus est ꝛ tantūdem
ꝺ suo mittere ī subsidiū terre sancte.
¶ Quītus ē ex intētiōe mere cupidita
tis vacare negociationi: vel intentione
intrudocēdi charistiā: hi oēs debēt ac
qsita pauperibus erogare: magis tñ ex
honestate ꝛ cōsilio ꝙ ex necessitate. i4.
q. i. c. q habetis. ꝛ ꝺ his i. 2. pte sū. ti. i. c.
¶ Manus detractoria ꝑs. Grue. s. deꝰ
ꝺ manu canis. i. detractoris aīam meā
i. vitā. puer. 8. Mors ꝛ vita ī manibus
detractorie lingue: ꝛ hꝫ. 5. digitos.
¶ Primꝰ ē cū qs accusat aliquē ꝺ falso

⁊ conuictus de crimine condemnatur talis ei tenetur satisfacere: non quidē detegendo falsitatem: postq̄ʒ est punitus reus: quia sibi imminet periculum persone: ⁊ illi iam punito non satisfaceret: sʒ aliter ad arbitriū boni viri añ satisfacere dʒ q̄ʒ puniat᷑: debetq̄ʒ detegere falsitatē: vel desistē ab accusatiōe

¶ Secundus est qñ extra iudiciū īfamat aliquē de crimine sciens nō eē verum: vel nesciens si est verū: ⁊ tenet᷑ illis quibus dixit declarare se falsum dixisse: nisi sibi ex hoc immineret magnuʒ periculum vite: ⁊ huiusmodi: nam tūc aliter prout potest debet satisfacere: vl' cum libellos famosos super crimine ꝺ eo cōponit: vel cantilenas: quod peius est. ¶ Tertius qñ aliquod crimen cōmissum vere ab alio auget aliquid aliud notabile: quod est falsum: vt cū dicit se vel alium turpia colloquia: vel gestus habuisse cum aliqua: sed etiam carnalem copulam: vel etiam cum alij dicunt de eo turpitudinem cuʒ aliqua agē tacet studiose: vel aliqua signa facit vt credant verum esse quod non est ⁊ talis tenetur ad declarandum falsuʒ esse. ¶ Quartus est cum dicit aliquod crimen alterius referens se audisse qꝺ occultum est: ⁊ ignoratur si est verum ⁊ talis quomodo satisfacē debeat: habes in. c. se. §. 3. ¶ Quintus est cuʒ dicit crimen alterius vere perpetratum: sʒ occultum: sed talis debet etiam famaʒ restituere prout potest: vel etiam cum dicit cōtumeliam in penitentia alioꝝ: ⁊ talis debet petere veniam: vel alit᷑ se cum eis reconciliare. ¶ Manus persone lesoria. Mich. 7. Uir frēm suū venenatū ad mortē malū manuū suaꝝ dicūt bonū: ⁊ hec habet quinq̄ʒ digitos.

¶ Primus est auferendo vitam occidēdo aliū īiuste. i. extra iudiciuʒ ordīarium: ⁊ talis tenetur prout dicetur in c. se. §. i. de damno inde secuto. ¶ Secūdus est mutilando membrum iniuriose: ⁊ tenetur ꝺ expensa in medicis: ⁊ de lucro perdito: si ex mutilatione ñ pōt laborare. ¶ Tertius est vulnerando: vel percutiendo cum scit tollendo sospitatem: ⁊ tenetur ad damna inde secuta ei. ¶ Quartus incarcerando: ⁊ sic tollendo ei libertatem: qꝺ faciēdo absq̄ʒ rationabili causa tenetur ꝺ damno quod inde sequitur: secus si facit q᷑ ei est debitor: vt sibi citius soluat. ¶ Quintus cū mittit in exilium: vel confinia iniuste: ⁊ p h᷒ aufert ei patriam: ⁊ omne damnum quod inde recipit qꝺ cōmuniter est multum: ⁊ tenet᷑ ei satisfacē.

¶ Man⁹ aīaꝝ p̄datoria: ⁊ ꝺ hac sap. i. impij manibus ⁊ verbis mortē accersiunt: ⁊ habet. 5. digitos seu modos.

¶ Primus ē qñ volētes ingredi religionē ad seruiēdū deo aliq̄s reuocat: vl' iā īgressū persuadēdo educit: tenet᷑ ħ illū reducere quantū in eo est: vl' se: vel aliū ponere in religiōe ƒm ❧e. ꝺ pal'.

¶ Secūd⁹ qñ q̄s psuadet alicui aliqꝺ criminale blandiēdo: vt decipiat: ⁊ ml'tomagis qñ quis aufert alicui virginitatē ex m̄rimoniū: ⁊ dʒ eā ducē ī vxorē: vel eam dotare si pōt: de hoc infra.

¶ Terti⁹ ē qñ q̄s suo sermone trahit ad errorē fidei: vt faciūt hētici dissemināte falsā doctrinā: ⁊ hi tenēt᷑ ꝛuocāe

¶ Quart⁹ ē cuʒ p̄lati vl' p̄ressfamilias ex sua negligētia p̄mittūt suū gregē perire non corrigentes: ⁊ admonentes: ⁊ ml'to plus cū suis malis exemplis eos

ad mala prouocant: tenentur eni3 eos corrigere. z. q. i. c. scelus. Quintus cū homines suis prauis actibus alios scādalizant: vt mulieres suis ornatibus: et alijs tripudijs ac ludis rixis ac blasplemijs: et hi debent satisfacere pnīa et bonis actibus edificādo quos pri⁹ scādalizauerant.

Capitulū z^m ꝺ restitutiōibus ī quo ostēdit̄ qd quātū: et qbus sit restituendū et quo ordine.

Circa aūt ipsa3 restitutionem sunt octo videnda: que ī hoc versu continentur. Quis: qd vbi: per quos: cui: cur: quomodo: quādo. et quia de primo dictum est. s. c. i. § z. et se. ideo primo omisso videndum ē de alijs. Quantum igitur ad z^m. s. qd sit restituendum et quātū. Sciēdu3 ꝙ ablatū si pōt. i4. q. 6. c. si res. et si est aliqd fructuficās etiā fructus ei⁹: vl̄ alit̄ satisfaciendū: qn̄ id restitui nō pōt: sed ꝓ huiusmodi declaratione sciendum ꝙ damnu3 potest quadruplicit̄ īferri. Primo quo ad animam auferēdo ei virtutes infusas et morales. Secūdo quo ad corpus inferendo ei lesiōes corporales. Tertio quo ad honore3 et famam per vituperatiōes verbales. Quarto quo ad substantiam ꝑ actiones criminales. Quantum ad primum notandu3 est ꝙ q̄uis nemo possit esse causa sufficiens peccati alterius nec per consequens ei auferre virtutes directe: et efficaciter: quia voluntas cogi non potest vbi consistit peccatum propter quod dicit Amb. Non est ꝙ cuiq̄ nostram ascribamus erumnam nemo enim tenetur ad culpam: nisi ꝓpria voluntate deflexerit. i5. q. i. c. nō ē. Potest tamē aliquis esse alter̄ occasio magna peccati: et decretalis dicit: Qui occasionē dāni dat dānū quoq3 dedisse videt̄. c. si culpa. ex̄ ꝺ iniur̄. et dam. da. Potest aūt aliqs esse occasio dāni alterius quadruplicit̄. Prīo v̄bo suo īducēdo aliū ad peccatum: et sic q inducit aliū ad malū suadēdo cōsulēdo ꝑcipiendo id qꝺ est mortale: est occasio perditiōis illius: q2 per hoc auferūtur illi grā et virtutes ab aīa. Vn̄ Auḡ. si fratri tuo male persuades: occidis. s. illū q̄ ad aīam: ꝺ pe. di. i. c. noli. Et talis dānificās ꝺm Sco. ī. 4. tenet̄ restituere damnū mō sibi possibili. s. indicendo eū efficaciter ad pnīam: et ad virtutes siue act⁹ virtuosos: et si sola īductio ꝑ verba nō sufficit: q2 facili⁹ est puertē q̄ cōuertere tenet̄ quātū pōt ꝑ orōnes suas et ab alijs procuratas: et per aliorum suasiones efficaces: dum tamen ille non prodat peccatu3 occultū ꝑdicti. Quātū ad z^m. s. reuocādo aliquē a meliori ꝓposito fit hoc dānū alteri cu3 reuocat eū a religiōe ī qua perfecti⁹ viuit̄ q̄ ī seculo: et talis damnificās tenetur ipsū reuocatū ab eo reducē ad ingressū vl̄ reuersiōe3 ad religionē. Nā ꝺ3 Pe. ꝺ pal̄. in. 4. nō solū ille q īducit ꝓfessū ad egressū religiōis tenetur ad indicēdu3 ipsū ad ingressum religiōis vel ad reuertēdū: sed etiā q retrahit illū q volebat ingredi: nec tn̄ intrauerat tenetur īducē ad ingrediēdū: ꝙ si ille nollet intrare: tenet̄ aliū eque idoneu3 ꝓcurare: qꝺ si nō possit: tenetur ip̄e intrare: quod intelligens Rai. ordinis ꝑdi. qui auerterat quēdam ab ingressu

religionis:poſtea ꝑ eo intrauit:ratio ē
q: abſtulit dño ſeruum ſuū nouitiū:vl'
intraturum. Hec Pe. Sed Sco. dicit
hoc eſſe verum de obligato ad religio
nem obligatiōe ꝓfeſſiōis:nō autem de
eo qui erat diſpoſitus ad intrandum:
necduȝ intrauerat. Ratio diuerſitatis
eſt q: intereſt inter habere ⁊ prope eē
habere:vnde nō tenetur ad tantā reſti
tutionem religiōi:ad quātaȝ teneretur
ſi fuiſſet in religiōe:ſȝ tenet̃ ad aliqua
lē reſtitutionē.ſ.aliqualē īductiōeȝ illi⁹
vel alterius equiualētis ad īgreſſū re-
ligionis:hec Sco. Idē videt̃ dicenduȝ
ꝺ eo q auertit nouitium religionē iaȝ
ingreſſum aīo permanēdi ſicut ꝺ ꝓfeſ
ſo. nā talis obligat̃ religiōi ſaltē ī gñe
⁊ hoc intelligendū ē ſi retraxerit illū ī
tentiōe damnificādi religionē:tūc eniȝ
tenet̃ religiōi. Si aūt hoc fecit ītentio
ne conſulendi ꝓprie vtilitati ſine frau-
de ñ tenet̃ religiōi:quo ad eū q nōduȝ
intrauit:ſȝ ipſi perſone quā retraxit ꝑ
ſuaſionibus: ⁊ aliȷs bonis ſpiritualib⁹
ad equiualētiam eoꝝ in quib⁹ damni-
ficauit. Si aūt qs auerteret aliquem a
religiōis īgreſſu ñ ſimpliciter ſȝ ab ea
vbi diſſolute viuit̃ intēdens ꝓuidē ſa-
luti illius ī nullo tenet̃. ar.23.q.5.ꝺ oc-
cidendis. Et ex his pȝ ſm Jo.ꝺ rip.in
quodā tractatu ꝺ ꝯtractib⁹ qd dicēdū
ſit ꝺ his q ſcholareſ retrahūt ⁊ ſubtra
hūt doctoribus cū qbus audiunt:quia
aut hoc faciūt in odiū doctoꝝ:vl' volē
tes ſibi prouidere:vl' aliȷs ꝓuidere vel
volētes ſcholaribus ꝓuidere. Si p°mō
aut ſubtrahit ſcholarē q iam intrabat
ſcholas:⁊ tūc tenetur doctori ad reſtō
nē ſalariȷ ⁊ honoris ſibi ſubtracti. Si
ēt doctor cui talis ſubtrahit̃ ſit melior

q̄ȝ ille cui eū ꝓcurat tenētur tali ꝑ q̄ȝto
vtilitatē ſcīe ſibi ſubtraxit. Si autē nō
dum ſcholas intrauit: ſed intrare di-
ſponebat:ñ tñ tenetur:lȝ obliget̃ ſcho-
larē īducere vt redeat ad p̄mū. Si aūt
hoc facit volēdo ſibi ꝓuidere: puta eſt
doctor:⁊ vult ſibi ꝺ ſcholis ꝓuidere ſi
hoc ſine fraude fecit:⁊ ſcholaris non-
dū ſe dederit alicui doctori nō credo
eum in aliquo obligari:cuȝ cuilibet ſit
licitū mō licito ⁊ debito ꝓcurare vtili
tatē ſuā:aliter nō credo ſibi licere. Si
autē hoc facit volēs aliȷ ꝓuidere ſicut
qñ ſcholaris alicui⁹ doctoris ſubtrahe
re conaretur ſcholares aliȷs doctorib⁹
vt intrent cū doctore ſuo:in hoc ſolum
honorem ⁊ vtilitateȝ ſui doctoris intē
dens:ſi ſubtrahat intranteȝ cū alio do
ctore credo ipſum obligari:niſi forte il
lius doctor] cui ſubtrahit eū īſufficiēˢ
⁊ ſcholaris aliqua ſpēalis cura qua ſi
bi tenet̃ excuſet. Si aūt retrahat ītra-
re volētē cū ex hoc nulluȝ ius doctoris
ſit acquiſitū:⁊ hoc facit ſine fraude nō
credo eum doctori in aliquo obligari.
Obligat̃ aūt ſcholari:ſi eum retrahat
ne audiat meliorem. Si autē hoc facit
vtilitati ſcholaris volens ꝯſulere:⁊ ſu-
ꝑ hoc a ſcholare reqſitus cōſulit ꝙ au
diat aliū doctoreȝ meliorē bñ facit. Et
dicta ī his caſibus ſūt ceteris parib⁹ in
telligēda. iſte enim caſus eſt ita variȷs
modis circunferentialis ꝙ vix poteſt
dari certa regula:hec ille. ¶ Quantuȝ
ad 3^{m}.ſ.damnificando alios ſuo malo
exemplo:ſicut ſcandalizant prelati ſub
ditos ſuos pōpis ⁊ laſciuiȷs:⁊ aliȷs ma
lis moribus ſuis. Mulieres ſuis ſupflu
is ornatib⁹:⁊ fuc]:⁊ tripudiȷs ⁊ aliȷ ma
nifeſte peccātes ⁊ p̄cipue qñ h° ītēdūt

vel cõtemnũt seu paruipēdũt scãdalũ alioꝝ: ꝓpter qđ aliȷ̃ ruũt in diuersa vicia: đ q̄bus in euãgelio. Ue mundo a scandalis ⁊c. tales tenētur ad satisfaciēdũ bonis exēplis manifestis: non autē tenētur ob hoc ad aliquã publicã penitentiã: vt dicit Alb. sed ad edificãdũ alios bonis exemplis manifestis: sicut scandalizauerũt per mala manifesta.

¶ Quãtũ ac 4m. s. de seducēte virginē ⁊ corrũpēte extra matrimoniũ dicitur Exo. zz. Qui seducit virginē ⁊ dormit cũ ea: dotabit eã: ⁊ habebit eam vxorē aut reddet ei iuxta modum dotis quã virgines solēt accipere. Damnificauit enim talis illam in castitate virginali auferendo ei thesauꝝ irrecuperabilez vñ tenet̃ ei saltē ad resti. castitat] ꝯiugalis accipiēdo eã ĩ vxorē: vel dotãdo Et si q̄dez ꝓmisisset eã ducere ĩ vxorē tenet̃ ad hoc: ēt ratiõe ꝓmissiõis: nisi esset nimis disparis cõditõis. Unde fraus potuit deprehēdi: ⁊ tũc satisfaciat ad arbitriũ boni viri: ⁊ idem fortiꝰ qñ violentauit eam. Quãuis aũt preceptũ leg] mosaice allegatũ, sit iudiciale ⁊ inquãtũ hoc nõ obliget: tñ inquãtuz sumptum est ꝑ statuto ab ecclesia: vel aliqua ciuitate obligat: sicut patet extra de iniur. ⁊ dam. da. c. i. ⁊. c. se. ¶ De secũda dãnificatiõe: que. s. fit corpori ꝑ lesionem aduertendum est ꝙ quatuor modis cõtingit. s. per occisionem: per mutilationē: ꝑ percussionē: per incarcerationē. Si ğ fiat damnũ primo mõ ẜm Sco. põt satisfacē sustinēdo penaz talionis a iudice: nõ aũt a se: nec etiam tenetur iudici se offerre: sꝫ captũ ñ licꝫ se defendere: aut carcerē ĩfrīgere: sꝫ iniũcta opportunitate licet fugē ẜꝫ Tho. ⁊ Pen. ⁊ cõdemnatus đebet patienter mortem ferre. Est ⁊ alius modus ẜm Sco. sibi vtilis ad satisfaciēdum q̃uis ad hoc nõ teneat̃ necessario: vt. s. exponat vitam suã in cã iusti belli: vt ꝯ inimicos fidei ⁊ ecclesie ꝑ restõne seu satisfactiõe fiēda illi cuius vitã abstulit. Sꝫ si nec hoc vult facē tenet̃ ad satisfactionē spũalē ꝑ aĩa occisi: vt ad faciēdas elemosynas ꝑ eo: vel ad sumendã aliquã peregrinatõez ad limina apl'orũ vel sancti Jacobi ⁊ hiꝰ ꝑ aĩa eius: ⁊ ꝓcurãdo alioꝝ orõnes inquãtum põt nec hoc sufficit. Sꝫ si ĩterfectꝰ habuissꝫ aliquos: vt patrez ⁊ matrē filios: ⁊ hiꝰ operibꝰ manuũ suarũ tenet̃ ĩterfector omnibus illis ad tñ quãtũ illis abstulit subsidiȷ̃ ꝑ occisionē eiꝰ. Insuꝑ occisor tenet̃ placare lesos quãtũ põt. Hec Sco. Quãtũ ad zm. s. de mutilatiõe dicit idem Sco. ꝙ ꝑ hiꝰ nõ est statuta aliqua pena in ecclesia: nisi pecuniaria: ⁊ ista dꝫ respondere non solum damno qđ quis intulit per mutilationem pro toto tp̃e quo vsurus esset quis mēbro abscisso: sed etiã expēsis appositis ĩ curatiõe: vt habet̃ ex̃ đ iniur. ⁊ dam. da. Et vltra hoc tenet̃ ad placationez lesi quãtũ in ipso est: ⁊ ꝯsolationē ipiꝰ afflicti q̄ afflictio ꝑpetua ē. Plus etiam ponderanda est mutilatio pauperis q̃ꝫ diuitis: si magis egebat parte abscissa ad victuz necessariũ: puta si abscissa eēt manus dextra scriptori: q đ illa arte viuebat: tũc ei magis tenet̃. Quantũ ad 3m videt̃ deuz optime ĩposuisse satisfactionē. s. ĩ lesiõe: vel percussione: vl' vulneratione corporali. Exo. zi. vbi dr̃: Si rixati fuerint viri ⁊ percusserit alter proximũ suum lapide: vl' pugno

⁊ ille mortuus nõ fuerit: sꝫ iacuerit ĩ lecto: si surrexerit ⁊ ambulauerit super baculũ suũ: ĩnocẽs erit q percusserit. s. a mortis pena sustinenda: ita tñ ꝙ operas quas interim. s. neglexerit impeditus percussura: ⁊ impensas in medicos restituat: cui pene addenda est recõciliatio quãtum in eo est. Quantum ad satisfactionem de. 4. lesiõe. s. ĩcarceratione: vel detẽtione: sciendũ ꝙ vltra recõciliationẽ ⁊ veniã petitã leso fiet satisfactio ĩiurie: ꝑut sapiẽs determinabit: ⁊ si lesus plus vellet exigere q̃ꝫ deberet: ad illud plus nõ tenet̃ ledens: vt illũ recõciliet: hec Sco. sed beat⁹ Tho. in sũ. ⁊ in. 4. dicit ꝙ in omnibus damnis vbi nec in se nec ĩ equiualẽti põt fieri restitutio: vt in mutilatiõe mẽbri ⁊ hi⁹ satisfactio fiet per recõpẽsationem ad arbitriũ boni viri. Idẽ Vul. ⁊ q2 tale exiliũ reputat̃ vt qdã carcer ĩ iure: iõ q mittit aliquẽ in exiliũ: vł ad confiniũ qđ est exiliũ ad tps iniuste: taꝫ ipse q̃ꝫ oẽs huiusmodi cã dantes auxilium aut cõsiliũ efficax ad hoc tenẽtur exulanti đ omni damno inde secuto ex h°. ad satisfactionem: ar. extra de homici. c. sicut dignum. ⁊. z. q. 3. c. qui consentit.

¶ De tertia damnificatione. s. ĩ fama: ⁊ honore: sciẽdũ ꝙ. 4. modis ꝑt ꝯtingẽ s. ꝑ cõtumelie illationẽ: ꝑ detractioneꝫ per detractiõis ab alijs facte recitationẽ: per veritatis negationẽ cũ quis accusatur iuste. Quãtũ ad ꝑmũ dr̃ quis ꝯtumeliari alteri: seu cõtumeliã ĩferre cũ priuatiꝫ ei vł corã alijs ĩ faciẽ dicit ꝯtumeliã importantẽ notabilẽ defectũ culpe: vocãdo eũ latronẽ: lenonem: ꝑditorẽ: adulteꝝ: ⁊ hi⁹. vł cũ dicit verba exprimẽtia defectũ nature: vt cuꝫ dicit intendẽs inde iniuriari: vt vocãdo euꝫ strabonẽ: vel illegitimũ: ⁊ hi⁹. qđ proprie dicit̃ cõuiciũ. Qñ igit̃ qs hoc facit aĩo iniuriandi vltra offensam mortalem tenetur satisfacere ꝓximo leso: ⁊ ipm placare quãtũ põt petẽdo veniaꝫ vel alio mõ: ⁊ hoc in priuato: vel publico ẜm ꝙ ipe priuatim vel publice ĩiuriam intulit seu cõtumeliã: nã si in publico cõtumeliã intulit: ⁊ hoc ꝯtumeliatus requirit vt in publico veniam petat tenet̃ ad hoc. Et si in ipa ꝯtumelia aliqđ criminale falso expressit tenetur corã illis q hoc audierũt exprimẽ se falsum dixisse. Aug. vbi peccatũ inortum fuerit ibi moriatur. z. q. i. c. si peccauẽit veꝝ si prelat⁹ subdito pr̃ filio: vir vxori: mgr̃ discipulo: dñs ẜuo dicit ṽba cõtumeliosa: faciẽs hoc ex correctõe non tenetur petere veniã a tali ẜꝫ Augl. in regula dicẽte đ prelatis. Si ipsi modũ vos excessisse sentitis: nõ a vobis exigitur vt a nobis subditis veniã postulet] ⁊c. Sꝫ si hoc faceret multũ iniuriose ⁊ liuore vindicte: tũc teneret̃ ꝑlatus subdito petere veniã: ⁊ reconciliare lesum ẜm Rai. veꝝ si ꝯtumeliam recipiẽs in verbis p⁹ cõtumeliã si domestice ꝯuersatur cũ ꝯtumeliante ⁊ familiariter vr̃ ostẽdere sibi remissã ĩiuriã: ⁊ recõciliatũ fore: ⁊ ꝯsequẽt̃ ñ teneri al' ad peteñ. veniã ẜm Durañ. in sũ. Quãtũ ad z^m damnũ. s. ꝑ detractionẽ: h°. ꝯtingit fieri ꝑncipalit̃ duob⁹ modis. Primo modo imponendo alicui falsũ crimen verbo cantilena: vel famoso libello: ⁊ talis tenet̃ illis corã qbus detraxit declarare se falsuꝫ dixisse: q̃ꝫtũcũqꝫ ei exĩde exurgat erubescẽtia ⁊ cõfusio: nisi ex h°. imineret ei magnum periculum vite: vel

aliquod magnū īcōueniēs seq̄retur: ⁊ si nouerit ꝙ is cuius famā abstulit sciuerit detractorē ipm: tenet̄ detrahens cōponere cū infamato ꝑ eū ꝺ iiuria sibi facta: ⁊ veniā postulare ī propria ꝑsona si audet: vł ꝑ aliū si ꝑ se apte non pōt. Sed si ignorat diffamatus detrahentē reconcilietur ei tacito noīe suo: Secūdo mō cōtigit fieri detractio dicendo aliqꝺ criminale ꝺ alio: sed vere perpetratū occultū tn̄: sed ꝯ debitū ordinē infamie dictū: talis tenet̄ famam restituere infamato quātū pt: sine mēdacio tn̄: vt. s. n̄ dicat mēdaciose se illū infamasse: sed dicat se male dixisse ⁊ ī iuste diffamasse: vel alio congruo mō vt nō credatis ipm esse talē: male dixi ⁊ stulte locutus sū: ⁊ hiꝰ. Addit Hosti. ⁊ dixit hoc seruandū: nisi ex tali publica recognitiōe ille infamatus amplius infamaret̄. Et Vul. hoc ēt addit n̄ tenet̄: qn̄ periculū sibi īminet ex potentia aduersarij. Videt̄ insuꝑ ⁊ hoc ꝯuādū: qn̄ crimē qꝺ prius erat occultū: pꝰ denūciationē factū est manifestuꝫ per aliū modū ꝙ̄ ꝑ verba illius non tenet̄ ad hiꝰ restitutionē: qn̄ etiā nō pōt quis famā restituere ꝯm Tho. in sum. dꝫ ꝑ aliuꝫ modū recōpensare damnū illud Vel ex siqs crimen alicui occultū reuelat non ex odio: vel ex loquacitate: sed ex charitate vel iusticia: vel ex necessitate: puta dicit ecclesie ꝯm ordinē fraterne correctionis: vel accusat eū coraꝫ iudice: vel cōfessore cū nō possit aliter peccatū suū sufficiēter declarare: vł ēt vt cōfessor ore admoneat illū: vel plato vt meliꝰ sibi ꝓuideat: ⁊ gregi suo talis nō tenet̄ ad fame restitutionem ꝯꝫ Pe. Rai. ⁊ Alb. Quātū ad 3m damnū s. recitando detractiones auditas corā alijs nō ex se asserēdo: nec tanq̄ꝫ certū dicendo: sed ꝙ audiuit tale vel tale crimē ꝺ aliquo: qꝺ nescitur ab auditoribus. Dicit Sco. in. 4. ꝙ talis incante sic loquēs ꝺ alio falsū crimē dicēdo forte ille fecit hoc: certe pōt eē ꝙ fecerit aut dicēdo ego audiui ꝙ ille hoc fecit nisi ostēderet aliquā certitudinem maiorē ꝙ̄ ex relatiōe cōi non aufert ex nā actus illi famā ī opiniōe audiētiū: q2 si illi firmiter cōcipiūt: ⁊ credūt illū de quo ē sermo criminosū: leues sūt. q2 q cito credit leuis est corde: ꝓuer. veruꝫ q2 a scandalo pusilloꝝ cauere oportet iuxta illꝺ Matth. 18. Qui scādalizauerit vnū n̄ de pusillis istis q ī me credūt expedit ei vt suspēdat̄ mola asinaria in collo eius ⁊ demergat̄ ī ꝓfundū. Et q2 multi sūt tales pusilli ⁊ leues: iō periculosum ē corā eis talia audita referre: ⁊ si hoc fiat ītētiōe mala .s. ledendi famā eiꝰ: nō facile pōt excusari a mortali. Si aūt fiat corā pusillis ⁊ leuibus ex īcōsideratōe: durū ē dicē ꝙ sit mortale: ⁊ dicūt aliq ꝙ siqs ex tali relatione alicuius notā incurrisset īfamie tenet̄ famā restituere corā illis qbus locutus est ꝺ illo. Sed si nō est secuta infamia nō tenetur. Quātū ad quartum damnū cōtigit hoc qn̄ qs accusat̄ ī iudicio ꝺ crimine qꝺ ꝯmisit: sꝫ occulto: ⁊ nō sufficienter ꝓbabili negat se ꝯmisisse: ⁊ sic īdirecte crimē imponit accusatori ostēdēs eū ī hoc mēdacē ⁊ nōt eū ꝺ calūnia: vbi dicit Sco. in. 4. ꝙ negās sic nō tenetur retractare negatioꝫ suā qn̄ negauit ī publico verum crimē: tenet̄ tn̄ per quedā verba sobria r̄stituē famā illi accusanti: quē īdirecte nōuit

ḋ calūnia dicendo: non habeatis eum ꝑ calūniatore: credo ꝙ habuit bonam intentionē in accusando: ꝛ hiꝰ. Ecōtra cū quis accusatur ab alijs falso de aliquo crimine ex dolore torture ꝯfessus est crimē: qḋ nō cōmisit: cū se īfamauerit: tenetur inquātū pōt declarare se falsum dixisse. magis enim tenetur ꝗs diligere se: ꝛ ꝯñter cōseruationem vite sue: ꝛ fame ꝗ̄ȝ alios. Et si ex hoc sequeretur infamia: īmo etiā mors accusātionis nō ei īputatur: sȝ malicie ipiꝰ accusatoris si aduertēter hoc fecit: vł īsipiēter: si ex errore hoc fecit: sibi ḡ imputet qꝛ ad hoc īdebite se posuit cū periculo alterius. Itē nō ꝺm Pe. ꝙ ex īiurijs illatis quibuscūqȝ modis solēt tria oriri per ordinē ī leso. Primum ē rancor in effectu. secūdū est signum rācoris in effectu. tertiuȝ est actio ꝯ iniuriantem Primū. s. rancorē statim dȝ dimittere iniurianti. i. nunꝗ̄ȝ habere. Secunduȝ dȝ dimittere cū iniurians petit veniaȝ ꝛ ista dimissio exterior nō est aliud ꝗ̄ȝ acceptatio quedā satisfactionis: vel indicatio recōciliationis verbo vł facto expressa: vt cū offensus offendētem eleuat genuflexū añ eum: vel cū dicit: dñs parcat vobis ꝛ hiꝰ. Tertiū aūt. s. actionem de iniuria nō tenetur dimittē nisi facta satisfactione. Sed aduertēduȝ est circa signa rancoris ꝙ quedaȝ sunt remota quedam ꝓpinqua q̄ īgerūt ꝓbabilem suspicionem de rancore: vt cū aliquis nunꝗ̄ȝ vult iniurianti loqui: vł obuiās ei diuertit ab eo: aut toruo vultu semper aspicit eū: ꝛ huiꝰ. Et ista signa nulli licet retinere nec añ nec post satisfactioneȝ sibi factam: qꝛ ab oī specie mali abstinendū est ꝺm aplm. Vñ talis nō dȝ talia signa facē ꝑ que credatur ꝓbabiliter esse in odio. Signa vero remota sūt q̄ nō ingerūt de odio argumētum licȝ odiū sequeret̄: vt sunt subtractio familiaritatis: ꝛ seruitiorū aliquoꝝ ꝛ silia: ꝛ illa lȝ retinere oībus siue post satisfactionem siue añ: dūmō nō fiat malo aīmo: sȝ ꝓ maiori sui ꝛ alterius pace: nō aūt tenet̄ iniuriatus: q̄rere pacē: vel recōciliationē īiurianti ipso nō penitēte: nisi in casu. s. cū crederet ꝓbabiliter ꝙ ꝓpt̄ hoc libēaret aīaȝ eius a mortali odio: ꝛ non esset occasio mali: puta qꝛ ex hoc īiurās superbiret vel audaciā sumeret silia facien di: vł ostēdēt ex hoc iniuriatū offēdisse ꝛ huiusmodi. Hec omnia Vmbertꝰ ī expositiōe regule. dȝ aūt fieri satisfactio vel restitutio fame ꝗ̄ȝcitius pōt: ꝛ adest opportunitas sine alijs periculis

De quarta dānificatione. s. rerū exterioꝝ. notanduȝ ꝓmo ꝙ restituēda ē res rapta vel furta: vł alio mō vsurpatiue habita ī ꝓpria specie īmo in indiuiduo si ipsa habetur: nec pt̄ dari alia pro ea eiusdeȝ bonitatis: nisi forte pecunia ꝯ volūtatē dñi ipsius rei. z. q. i. c. reītegrāda sūt omnia spoliatis. ꝛ hoc veruȝ nisi in casu cū vsurpatio rei aliene eēt occulta: ꝛ ex restōne eius in sua specie detegeretur raptor: vel aliud incōueniēs sequeretur: tūc ei sufficēt dare precium eius. Jtꝫ. notandum ꝙ si ipsa res male ablata perijt morte: vt aīal: vel sibi aufert̄: nihilominus restituere tenet̄ ꝺm Rai. ꝛ alios. Si auteȝ diteriorata est in bonitate vel diminuta in precio supplendū ē pciū: qꝛ dȝ restitui eiusdē bonitatis ꝺm Rai. nam si equus vł bos ablatꝰ ē penes raptorem

debilitat⁹ ita vt estimet̃ .5. florenoꝝ q
prius valebat.10.restituet.10.non.5.Si
militer si furat⁹ ẽ sextariũ frumẽti va/
lẽtẽ tũc solid.40. cũ vẽo restituit̃ valz
20.duo sextaria tenet̃ reddẽ:vl'.40.so
lidos:nec sufficeret reddere sextarium
ẜm Rai.ꝛ alios: immo si illo interme
dio.s.inter vsurpationẽ ꝛ restitutionez
plus valuit q̃ȝ tp̃e vsurpatiõis illo plu/
ri precio restituet̃ ẜm aliquos. Tenet̃
ẽt raptor post restitutionẽ dãni petere
remissionẽ ꝺ iniuria saltẽ per interpo/
sitã psonã:vl' p se expresso noĩe fur]:vl'
tacito ẜm ꝙ qualitas negocij requirit
s.si est manifestũ vl' occultũ. Tertio ve
ro si ẽ res fructificans tenet̃ restituere
rẽ cũ omnib⁹ fructib⁹ inde pceptis ꝛ q
percipi potuissent a diligẽti possessore
puta vsurpauit agrũ alterius:exquo ñ
percipit ꝺ fructib⁹ nisi.20.sextaria fru
menti:quia male fecit cultiuãe vbi.30.
percepisset diligens cultiuator annua/
tim talis restituere tenebit̃ nõ solũ.20.
percepta sȝ.30. Similiter si equũ fura
tus ẽ cũ quo lucratus est mẽsuati flor̃.
vnũ vbi dñs lucratus fuisset vnum cuȝ
dimidio tenebit̃ restituẽ ad rõnẽ vni⁹
floreni cũ dimidio p mẽsẽ: ꝛ ĩtell'r hoc
deductis expensis factis in vtilitatez ꝛ
conseruationezᵃ ipius rei necessarijs ñ
tamen superfluis ꝛ expensis factis gr̃a
colligendorum fructuum. huiusmodi
enim deducuntur taȝ a male fidei q̃ȝ a
bone fidei possessore. Rai.ꝛ Tho.

¶ Dãna ẽt q̃ passus est dñs ex carenᵃ
rei sue tenetur satisfacere:ex̃ de iniu. ꝛ
dã.da.c.si culpa. Tho.ꝛ Rai. Itẽ nota
ꝙ si plures cõcurrerẽt ad furtum: vel
ad dãnũ aliqꝺ faciẽdũ ita ꝙ vnus non
faceret sine altero:qlȝ tenet̃ ĩsolidũ.i.
ad totũ dãnũ restituendũ quousq̃ȝ sit
illi satisfactuȝ integre. Illo autẽ restau
rato p vnũ illoꝝ tenet̃ postea qlȝ eoꝝ
p parte sua satisfacere ei q totũ restitu
it:ẜm Tho.Rai.Inno.Hostiẽ.ꝛ Alb.
ex̃ ꝺ homi.c.sicut dignũ. puta cuȝ duo
vel plures vadũt ad furãduȝ aliqd:ita
ꝙ vnus nõ iret vel faceret sine altero.
seu cum multi stipendiarij bellant iniu
ste:ita ꝙ vnus nõ faceret sine altero p̃/
cipue ĩ pricipalib⁹. Multi ꝯsiliũ p̃stant
ad faciẽdũ extorsiones:vl' expoliãdũ ĩ
iuste aliquẽ ciuẽ:ita ꝙ sicut assẽsu eoꝝ
nõ potuisset fieri:vel posset oẽs tenent̃
ĩsolidũ:ꝺ hoc tñ plene habes ĩ.2. parte
sũ.ti.1.c.3. ¶ Quinto nota ꝙ cum duo
bus vel plurib⁹ existentibus heredibus
vsurarij vel raptoris:si alter factus ẽ ñ
soluẽdo si vnus ẽ tenet̃ insolidũ: si plu
res sunt qlibet tenet̃ p parte sua ad re/
stituẽdũ q̃ vsurarie ꝛ vsurpatiue sũt ac
cepta ab illo.s.vsq̃ȝ ad q̃ȝtitatẽ que p̃ue
nit ad illos ꝺ hereditate:nã oẽs res hẽ
ditarie obligate sunt: extra de vsuris.
Concor. Hosti. Ber.ꝛ Hoff.ꝛ Io.an.
Ad vltra anteq̃ȝ percepit ꝺ hẽditate p̃
dicti vsurarij vel raptor] ñ tenet̃:q̃ȝuis
nõ esset per illa satisfactũ in totum cre
ditoribus vs̃ar].vl' rapine. Sexto nota
ꝙ recipiens a religioso ꝯ voluntatẽ su
perioris sui tenetur illud restituere ni/
si ĩ extrema necessitate illꝺ accepit:ar.
12.q.1.c.nõ dicatis. ꝛ recipiens ab ipso
prelato religioso sine cã rõnabili: sȝ ex
parẽtela vl' turpitudine tenet̃ ad resti
tutionẽ mõasterio. Filia religiosi etiaȝ
abbatis dotata notabiliter ꝺ bonis mo
nasterij tenetur restituere dotes: ꝛ vir
ei⁹ ẽt si scit hoc:nisi p modum elemosy
ne moderate dotasset. Sȝ querit̃ vtrũ

omne lucrũ qꝺ qs fecit ex re rapta fu-
rata:vl' per fenus acquisita teneat' r̃sti
tuere:vl' pauperibꝰ erogare.ad hoͦ rñde
tur ꝑ distictionẽ:aut eĩ talis res ẽ ex se
fructificãs q̃ etiã sui vsu ñ ꝯsumit' nec
distrahit':vt ager vinea plantat] pratũ
domus iumẽtũ:⁊ hiꝰ:⁊ ꝺ hiꝰre debꝫ re
stitui oẽ lucrũ inde perceptũ ſꝫ Tho.
⁊ omnes alios. Aut talis res non est ex
se fructificans:⁊ eius vsus est cõsũptio
vt granũ vinum:oleum ⁊ huiusmodi:
aut distractõ:vt pecunia metalla:⁊ cir
ca huiusmodi res est triplex modus di
cẽdi.nã quidã dicũt ꝙ oẽ lucrum inde
ꝑceptũ dꝫ restitui:vl' pauperibꝰ eroga
ri: qꝛ radice ĩfecta nullus bonꝰ fructus
seq p̃t:vt dicit'.i.q.i.c.fert'. Cũ ergo ra
dix illiꝰ lucri sit vsura vl' rapina: vide
tur ꝙ fructꝰ vl' lucrũ exinde sit ĩfectũ ⁊
obnoxiũ restitutiõi:vl' erogatiõi. Alij
dicũt ꝙ pecuniã raptã vl' fenebrẽ tene
atur indubie restituere ac etiã dãna q̃
passus est is q soluit vsurã ex carentia
ipsius pecunie solute:puta quia opor-
tuit eũ accipere ad vsurã ꝓ suis necessi
tatibꝰ:vl' vẽdere res suas multo mino-
ri precio q̃ꝫ valeret. Lucrũ tñ ꝑceptum
ex pecunia fenebri per licita negocia ñ
tenetur restituere vel erogare pauperi
bus:⁊ hoͦ tenẽt Tho.2ᵃ2ᵉ.q.78.⁊ Ric.
⁊ Pe.de pal'.in.4. ¶ Item querit' vtꝝ
manifesto vsurario prestante cautionẽ
de vsuris restituẽdis: si ad preces eius
aliquis fideiubeat pro eo teneatur ipse
fideiussor creditoribus vsuraꝝ: vl' epo
vl pauperibꝰ ad restitutionẽ oĩum vsu
raꝝ extortaꝝ certaꝝ ⁊ ĩcertaꝝ. Ad qꝺ
rñdet Lau.vbi.s.dicẽs ꝙ Lapus cum
pluribus alijs doctoribus determina-
uit talẽ fideiussorẽ ñ teneri vltra vires

hereditatis principalis ẽt si se pricipa
lẽ ꝯstituisset. Et addit hãc ẽt questionẽ
disputauit Pau.de leaza.⁊ determina
uit ꝙ nõ obligatur fideiussor vltra fa-
cultates vsurarij habito respectu ad tẽ
pus cautiõis:qꝛ si tp̃e cautiõis p̃ncipa
lis erat soluẽdo:dato etiã ꝙ facultates
sint postea exhauste nõ restitutiõe vsu
raꝝ nec eris alieni:sꝫ per alios modos
fideiussor remanebit ad omnia obliga
tus: lꝫ eĩ exceptio inopie prosit princi-
pali:nõ tñ fideiussori:sed si tp̃e p̃ncipa
lis cautionis nõ erat soluẽdo ñ tenetur
vltra vires pricipales. Idem tñ Pau-
lus distinguit ĩter fideiubẽtẽ ꝓ cautiõe
⁊ se obligãtẽ ad restitutionẽ vsuraruꝫ
ex alia cã. In primo eĩ casu non tenet'
fideiussor vltra vires:qꝛ nec vltra vires
restituere vl' cauere tenebat' principal'
In.2ͦ.casu secus:qꝛ principalis est obli
gatus ĩsolidũ lꝫ habeat exceptiones ĩ-
opie vel simile:q̃ exceptio vtpote per-
sonalis nõ dirigitur ad fideiussorem.
Itẽ nõ ſꝫ Ric.ĩ.4.di.15.ꝙ qui damni
ficat aliquẽ iniuste in sua libertate.s.in
iuste ꝓcurando eũ redigi in seruituteꝫ:
tenet' se facere seruũ ꝓ eo:si non potest
euꝫ aliter restituere libertati: nisi forte
talis esset cõditio ꝑsone que hoc dãnũ
intulit:qꝺ notabiliter redũdãet ĩ preiu
diciũ boni cõis:in quo casu nõ tenetur
se facere seruũ: sꝫ tenet' ad oẽ aliud in
teresse ad arbitriũ boni viri Quãtũcũ
q̃ꝫ qs dãnificaret aliquẽ ĩ alijs possessi
onibus nũq̃ꝫ tenet' ꝓ restitutiõe se facẽ
seruũ eiꝰ vl' alterius:qꝛ vt dr̃.ff.ꝺ reg].
iur].libertas inestimabilis res ẽ. Quod
aũt dicitur exo.22. Si aũt non habue
rit vñ reddat venundetur. Iudiciale p̃
ceptum fuit vñ modo non obligat hec

ille. Item si quis ipedit aliquem iniuste ab officio vel beneficio iam obtēto: puta pcurās sibi auferri ex aliq̄ sinistra cā: vel falsa tenet̄ ad satisfactionē ꝺ toto ƒʒ Tho. ꝛ Ric. in. 4. di. 15. secus si iuste hoc pcurat: q2 meretur priuari ex defectu suo. Sʒ si impedit a bn̄ficio ꝯsequēdo nō tn̄ ad tātū q̄ntum est bn̄ficiū: sed ad arbitriū boni viri ƒʒ Tho. ꝛ Ric. qꝺ intelligen̄. videt̄: qn̄ hoc facit ex odio vl' malicia. nā si facit vt sibi vl' amico suo magis pˀuideretur q̄ʒ illi: puta testatoꝛ aliquis vult lagāe ti. c. ꝛ ego rogo q̄ magis leget mihi: vel cuidam persone mihi magis dilecte: ꝛ ille sic facit: talis ƒm Pe. ꝺ pal'. in. 4. nulli tenetur: quia nulli aufert ius suum. nam illi nullum ius erat acquisitum: ꝛ nemini facit iniuriā q̄ vtit̄ iure suo. cuilʒ. n. licet se alteri cōmendare: vt donet sibi vel leget: precipue cum indiget.

Itē querit̄ vtrū clerici teneāt̄ restituere illos fructus q̄s voluptuose cōsumūt nō faciētes seruitiū ī eccl'ia. s. n̄ officiātes vl' officiando. R°. ƒm archi. di. 44. vtiqʒ tenētur: ꝛ hoc tripl'r. Pˀrio rōne dati. 2°. rōne sacrilegij. 3°. rōne odij. Primo ratione dati. nam illa bona tali ecclesie ideo data sunt vt offerant p̄ces: ꝛ sacrificia p ipsis qui dederunt ꝛ ex residuo alentur pauperes: ad qꝺ facit verbū hieronymi dicentis: Tibi O sacerdos de altario viuere non luxuriari permittitur: di. 44. §. i. ꝛ qui hoc n̄ facit infideliter agit. Secūdo rōne sacrilegij: q2 defraudant totam ecclesiaʒ quā suis precibus ꝛ officijs iuuare deberēt ꝛ ei pdesse. Vn̄ Alex. papa: Ipsi sacerdotes p populo interpellāt ꝛ peccata populi comedūt: q2 precibˀ suis ea delent. i. q. i. c. ipsi. Tertio rōne odij: q2 pˀuocāt irā dei ꝯ populū. Greg. Cū is q̄ displicet ad intercedēdū mittitur: irati animˀ pculdubio ad deterioꝛa pˀuocat̄: di. 49. §. i. qꝺ verum est quādo populus est ī causa malicie sacerdot̄. Sʒ q̄d si facit seruitiū eccl'ie ƒʒ ī moꝛtali perseuerans. R°. nō videt̄ teneri de fructibus. ꝛ rō ē q2 ēt mali ministri oꝛationes cōmunes vt officiū ꝛ misse pˀsūt viuis ꝛ defunctis ƒʒ Tho. in. 4. Sʒ q̄d ꝺ bonis omissis nunq̄d tenet̄ restaurare totum. R°. ƒʒ Archi. ex qualitate deberet sibi iniungi in penitentia si posſʒ sed non est necessarium: sed in hoc est penitētia arbitraria sicut in alijs: ꝛ idē videtur sentire Pe. de pal'. in. 4. Quātum ad tertium principale. s. vbi fiēda est restitutio. Circa hoc distīguēdū: q2 aut persona cui fienda ē restitutio scitur: aut inquirendo sciri pōt: aut oīno ignoratur. Si aūt scit̄ aut īquirēdo sciri pōt ipse: vl' heres eiˀ ipo moꝛtuo ī loco vbi facta ē rapina vsura vel dānum si vterqʒ ibi ē: vel vbicunqʒ adinuicem se ꝯueniūt creditoꝛ ꝛ debitoꝛ. Si autē alter ē absēs a loco vbi facta est vsurpatio: vl' dānificatio: mittetur expēsis eius qui se absentauit de loco. Si vero est absens cui fienda est restitutio: puta q2 mutauit domicilium mittet sibi reʒ ablatam: vel pecuniam ipse q̄ abstulit expensis illius qui habet restituere. odij

Si vero absentauit a dicto loco is qui rem vsurpauit ipse suis pˀprijs expēsis trā smittet rē vel pecuniam ƒʒ Hosti. ꝛ Jo. an. ꝛ hoc per talem modum q̄ nō detegat̄ peccatoꝛ si peccatū ē occultuʒ ar. 2. q. i. c. si peccauerit. vel etiā potest creditoꝛi significari pcipue: qn̄ ē mlt'ū

remotus a debitore occulte vel manifeste secundum quod expedit: et secundum quod creditor ordinat: vel ubi mittenda illa res: vel reservanda: vel aliter danda: sic agat debitor et liber erit. Si autem suo proprio motu rem illam destinaret seu pecuniam debitor: et in via periret: vel auferretur sibi: periret ei qui ad hoc teneretur ad satisfaciendum secundum Jo. in glo. Vel etiam si speratur cito venturus ad locum potest sibi rem servare. Et secundum Tho. Hosti. Jo. an. in edem sacram deponere: vel alio tuto loco: aut si res est parvi valoris: et creditor distans multum: et abundans fuerit. Potest etiam secundum Vul. pro anima eius pauperibus erogari. Si vero ignoratur: nec perquirendo inveniri potest cui restitutio fieri debet: tunc eroganda est res ablata: vel precium eius pauperibus pro anima illius in loco illo ubi facta est usura rapina vel damnum: vel in loco in quo habitat is sui fienda est restitutio: et hoc ideo: quia melius est quod vicini inde sentiant commodum quam extranei: tum etiam quia verisimile est ibi reperiri damnum passum: vel heredem eius. Ita notant Hosti. Jo. an. et Jo. de ligna. Vel saltem fiat talis erogatio ad arbitrium diocesani loci ubi factum est damnum vel rapina secundum Rai. Si tamen commode fieri non posset in dicto loco cum hoc non sit necessarium: potest tunc et debet alibi fieri secundum Vul. sed et beatus Tho. in huiusmodi casu nil dicit de loco determinato: sed quod pro anima illius cuius res erat debet pauperibus erogari. Unde et M. Ugo peritus in utroque iure: et frater Clarus dicebant quod cum pauperes sint: ut unum membrum in corpore ecclesie: nec ab hac unitate sequestrentur propter locorum distantiam sufficit si restitutio incertorum detur quibuscumque pauperibus etiam alterius provincie: quam ubi facta est rapina vel damnum: et maxime qui sunt pauperes christi: et utiliores ecclesie dei et saluti animarum: et ex hoc apparet quod locus non est de necessitate restitutionis: sed de congruentia. Idem tenet Fede. de senis. c. 32. operis sui. Usure tamen incerte extorte per manifestos usurarios: quando debeant restitui: et in quo loco: et per quem diocesanum habes in. 2. parte summe ti. 1. c.

Quamvis ei quod habetur in isto. §. non pertineat ad ubi: sed magis ad quid: tamen hic notabiliter queritur utrum fideiussor possit repetere a debitore usuras: quas pro eo solvit creditori penes quem pro ipso debitore intercessit. ad quod respondet Lau. quod Jo. an. in questione super mercuriali: in regula damnum. de reg. iur. li. 6. hanc questionem explanat nobiliter: et ex eius dictis elicit. xij. conclusiones: quarum prima est talis: Non recipit fideiussor a debitore obligationem sciente et contradicente usuras suo solutas debitori: nec etiam sortem: nec quod aliud inutiliter impensum. plus est enim contradicere quam non consentire: extra de simo. c. sicut tuis. Secunda conclusio: est non repetit debitore sciente et patiente: sed non mandante obligationem fideiussor usuras vel in debitum solutas: vel solutum creditori: et sibi imputet quod se obtulit: extra de reg. iur. c. bona fides in. 6. repetit tamen sortem in debitum quod solvit. Tertia conclusio est: non repetit a debitore sciente: et mandante ipsum obligari pro sorte tamen fideiussor solvens usuras. tum quia fines mandati excessit: tum quia ad illas obligatus non erat. Quarta conclusio est: non recipit a debitore fideiussor usuras sciente et mandante ipsum in omnem casum: vel simpliciter obligari sive fideiubere. probatur quia in generali mandato non inclusit in debitum

ð quo verisimiliter in specie ñ mandas set.c.in generali.de regu.iur].in.6.
¶ Quinta conclusio est: repetit a debitore sciẽte et mandãte ipm ꝑ vsur].cum sub noĩe sortis iclusit eas: vt est moris obligari siue fideiubere ipse fideiussor vsuras: quantũ iuste credere potuit illã sortẽ totũ debitũ nec presumere debuit illud debitũ sub noĩe sortis ꝑmittere: ex ð ꝑsũp.c.qꝛ verisilr. Sexta cõclusio est repetit a debitore sciente mãdãte noĩa tim ꝑ vsuris fideiuberi ipse fideiussor creditori solutas si iurauit illas soluere: et ista est cõis opinio: extra ð fideiussio.c.z. et istam opi. approbat Jo.an. habet tamen fideiussor optionem soluẽdi vel absolutionẽ petendi sicut habẽt debitor. Septima conclusio est: repetit a debitore ẽt noĩatim mandante ꝑ vsur] fideiuberi ipse fideiussor vsuras creditori solutas ẽt si non iurauit creditori illas soluere. Si ipsi fideiussori debitor indẽnitatez iurauit: dummodo alias propter pignora data: vel aliã causam debitori fuerit expediens vsuras solui.c.peruenit.ex de fideius. Octaua ꝯclusio ẽ: Nõ repetit a debitore sciẽte et mãdãte noĩati ꝑ vsuris fideiubẽi ipe fideiussor creditori spõte solutas: si nõ iurauit creditori illa soluere: nec debitori indẽnitatẽ: nec expediebat creditori ꝑpt pignora data vl aliã causã ipas vsuras solui: et hoc de iure fori. Sz opinio theologoꝝ q̃ sꝫ Jo.an. mltũ fauet eqtati: est ꝙ vrgeat debitor ad soluendũ ĩ foro ꝯsciẽ: ð re.iur].c.sciente.li. 6. Nona ꝯclusio ẽ: ñ repetit a debitõe sciente et mãdãte noĩati ꝑ vsuris fideiuberi ipse fideiussor vsuras creditori coacte solutas si ñ iurauerit creditori illas soluere: nec debitor iurauit fideiussori indẽnitatem: nec expediebat debitõi ꝑ pter pignora data: vel aliam causã vsuras solui: si fuit ipse fideiussor in culpa vt qꝛ nõ excepit: secus si non fuit in culpa. Decima ꝯclusio ẽ: ꝙ ĩ oĩ casu quo põt a debitore fideiussor vsuras repetere debet intelligi si nõ interuenit fraus persone ad personã .s. ꝯstituẽtis ob hoc fideiussorẽ: ex ð priuile.c.q̃sto. Undecima cõclusio est: ꝙ ĩ omni casu quo põt a debitore vsuras repetere: fideiussor potẽit illas repetere a creditore cui soluit.ff.mãdati.l.si fideiussor.§.in omnibus. Quãtũ ad 4m .s. per quos dꝫ fieri restitutio. ꝑmo diceñ. est ð incertis. 2o ð certis. Queritur ergo vtꝝ restitutio incertoꝝ debeat fieri per eum q habet restituere: vl per aliũ cui ꝯmiserit aut solũ per diocesanum. Rñ circa hoc sũt varie opiniones et cõtrarie. Hosti.sup c.cũ tu.ð vsur].et in.c.cum sit.ð iude. et in sum.sua.de pe.c.si.iuxta finem tenet ꝙ vnus ð casibus pertinentibꝰ ad epm est restitutio male ablatoꝝ incertorũ: qð etiam tenet Jo.an.extra ð pe. et re. in.c.si episcopus.in glo.lib. 6. et ĩ.c.peccatũ.ð re.iur].li.6.ad quod videt facere qð habetur.iz.q.i.c.precipimus. Addũt ẽt aliqui q hic tenẽt hãc rõnez. Cũ huiusmodi bona incerta sint ꝑ aĩabus eoꝝ quoꝝ fuerũt fideliter dispẽsãda ac ꝑ cõsequẽs sint ad diuinũ cultuz eo ipõ: et sustentationẽ pauperꝝ ordinata. Solus aũt eccliasticꝰ platꝰ sit rector et moderator diuini cultus: et pr pauperũ: et dispẽsator reꝝ diuino cultui ordinandaꝝ: vt patet di.86.c.diuine. et ĩ mltis aliĳs.c.iõ ꝭm iudiciũ eius debita incerta sunt per eum dispẽsanda. Archi.

aũt ĩ quadã questiõe disputata p̄ eum ꝛ in rosario.14.q.5.c.non sane.tenet cõ trariũ:ꝛ dicit sententiam Hostië.circa hec supradicta esse veram in casu vbi nullus deputatus est a testatore q̄ hoc exequatur:vt.12.q.2.c.ð laicis.Ubi vero certa persona deputata est a testatore illa persona dꝫ exequi:vt in.d.c.de laicis.ex̄ de testa.c.tua.immo credo ꝙ ipse raptor incerta que debent pauperibus erogari potest ipse pauperibus erogare absqꝫ licentia vel auctoritate epi:vel alterius iudicis ecclesiastici. vt satis colligitur ĩ.d c.cũ tu.Et hoc ĩnuit etiã clare glo.in.c.sicut dignum ð homi.§.eos.Nec ob.c.cum sit ð iude.per quod ꝓbat Hosti.suam opinionẽ.Naꝫ illð.c.loquitur ð iudeo ñ de christiano cuiꝰ actus vl' dispẽsatio merito habet' suspecta ab ecclesia q̄ ad christianos: idõ iuste ꝛ bñ dicit ibi ꝭm ꝓuidẽtiaꝫ dio cesani:q̄ suspicio cessat ĩ christião:ꝛ sic non dubito ꝙ eps non hꝫ se intromittẽ ð talibus.hec Archi.Jo.ð ligna.idem sentit:ꝛ post adducit hãc rõnem. Qui indebitũ extorsit obligatus est ex maleficio:vl' quasi illis qbꝰ extorsit:si extant al' pauperibus.Et regula habet ꝙ debitor põt se per absolutionẽ liberare: ĩ sti.qui.mo.tol.obꝰ.per totum. Tu q̄ dicis cõtrariũ da mihi casũ expressum ꝯ regulã:nec est veꝝ ꝙ sit in.d.c. cum sit qꝛ ñ loqtur ĩ christiano:sed in iudeo:vt dicit Archi.Hãc opinionẽ seqt' Pau. ꝛ Ge.super cle.i.ð ꝓuilegijs.Hoc etiã ꝯsuluerũt Jo.cal.ꝛ Recupꝰ.Sꝫ domi nus Ugo vtriusqꝫ iurisperitꝰ:ꝛ frater Clarus:vt habet' in quadã sũmula cõ cordauerũt in hoc ꝙ nullũ ius expressũ hoc dicit:nec ĩ decretis:nec alibi nisi

ꝙ eps est ꝓcurator paupeꝝ.Illud vẽo adaptat' ꝙ põt ꝓcurare ð suo proprio si habet:vel ð bonis ecclesie.i.ð fructibus vel alijs modis.Sꝫ quia sacerdotes simplices sũt ĩperiti ꝓ maiori parte epi vero reputãtur sufficiẽtes in scientia:hinc inoleuit ꝙ huiusmodi restitutiones remittuntur ad epos.Uñ si confessor peritus sit: ꝛ sciat in huiusmodi sufficiẽter ꝯsulere: nõ ẽ necesse remittẽ ad epos: hec ibi: ꝛ in hac sententia est Jo.mo.Hoc etiam ĩnuit Jnn.extra de immuni.eccle.c.qꝛ pleriqꝫ.ar.12.q.4.c. siquis romipetas.Ad rõnem superiuſ inductã ꝓ alia opinione posset rñderi ꝙ q̃uis epi ꝛ prelati sint dispensatores reꝝ dataꝝ ecclesijs:nõ tñ seqtur ꝙ sint dispensatores omniũ que ꝭm deuꝫ sunt in diuinũ cultũ ꝛ in pauperes erogan da sꝫ solũ in diuinũ cultũ iã ordiata:vt redditꝰ ecclesiaꝝ ꝛ hꝰ. Nã si eẽnt dispẽsatores erogãdoꝝ oĩum ꝭꝫ hꝰ. essent ẽt dispensatores oĩum superfluoꝝ que diuites ex diuino precepto deberẽt pauperibus erogare:quod a nullo ꝯcedit' Sꝫ ꝛ Tho.2ª2ᵉ.q.62.dic̄ ꝙ si ille cui dꝫ fieri restitutio sit omnino ignotus dꝫ ei restitui sicut põt.s.dando in elemosynas pro salute eius siue sit mortuus siue sit viuus:premissa tamen diligẽti inquisitione eius:ꝛ ð auctoritate epi nihil dicit.Scotꝰ in.4.di.15.dicit si queras per cuius manus debeant talia dispensari:si incerta Rꝰ. ꝙ non ĩue ni qui necessario sit determinatus mediator: ista pauperibus dispẽsãdo.videt' aũt mihi ꝙ p̄ seipsum ꝯsilio nihil ominꝰ boni viri p̄t hoc pauperibꝰ erogare:qꝛ tali mediatori ad dispẽsanduꝫ tribui posse ð cuiꝰ fidelitate p̄sumeret

⁊ nõ sibi appropriaret vł in alios vsus
ɔuerteret ꝙ deberet: vnde vbi lex diui
na vel ecclesiastica nõ ligat sequenda
ē rõ naturalis. Illa autē dicta ꝙ q te
netur restituere magis hoc faciat ꝑ se
ꝙ per aliū: nõ excludēdo tñ ꝑ hoc cõsi
liū boni viri: sed includēdo: hec Scot.
Quidā alij faciūt circa hoc distictiõez
vz quātū coꝝ ī qbus cõpetit repetitio
vt furto: rapina: vsura: fraude: ⁊ hiꝰ dis
pensatio incertoꝝ pertineat ad epum.
Sz alioꝝ vbi nõ cõpetit repetitio: ⁊ si
erogatio fiēda ē pauperibus: vt ī ludo
⁊ iniuste acceptis a iudice ꝑ iudicādo
vel a teste ꝑ testimonio: a meretrice ꝑ
fornicatione ⁊ huiusmodi: quilibꝫ per
se possit dispēsare: vel cū cõsilio cõfesso
ris. Ego credo zᵃᵐ opinionem. s. Ar-
chi. ⁊ sequaciū oīno veram: ⁊ simplicit̃
excepto vno casu: vz in incertis publi-
coꝝ vsurarioꝝ: quez casū non dubito
oēs illos excepisse intendē: qꝛ ibi expres
se ⁊ clare ius ꝓuidit: vt. s. per dispositio
nem diocesani talia incerta determinē
tur ⁊ dispēsent̃: ex̃ ꝺ vsuris. c. ꝙꝙ. li. 6.
ibi tradit̃ forma ꝺ hiꝰ: ꝺ qua habes in
z. parte sum. ti. i. c. ¶ In hoc ergo casu
tm̃ põt ītelli illud qꝺ dr̃ per tertiā opi
onem. s. in vsuris publicis īcertis. Et si
quēatur vtꝝ eps possit per sua synoda
lia hoc statuere: vt. s. sibi retineat dispē
sationem incertorum ⁊ alijs non pos-
sit se intromittere. dicit in hoc Jo. ꝺ li
gna. super. c. cum sit de vsuris. ⁊ qcqd
dicit Jo. an. dubiuz ẽst an possit: ⁊ Jo.
cal. in quodaz consilio dicit expresse ꝙ
nõ potest. Ugo ⁊ frater Clarus dicūt
ꝙ non potest episcopus excõmunica-
re de iure sacerdotes: qui se intromit-
tunt de dispensatione incertorum.

¶ Quātū ad zᵐ ꝑ quos dꝫ fieri resti-
tutio certoꝝ bonoꝝ. Ad qꝺ respõdet̃
ꝙ per eum qui abstulit seu recepit vsu
ras seu male ablata potest etiam ⁊ per
ꝙcūqꝫ ꝑsonā aliam facere: in hꝰ eī vēa
est regula iuris. Qui per aliū facit ꝑ
īde ē ac si ꝑ seipsū facere videatur: de
reg. iur. l. li. 6. Si tñ vicium vsure furti
rapine vel alterius damni est occultuz
⁊ restitutio occulto modo per se vel ꝑ
aliū fienda est: vt nõ detegat̃ persona.
z. q. i. si peccauerit. Caueat ēt diligen-
ter qꝺ per alium facit ita caute faciat.
vt recipiat qui debet ⁊ non ille sibi reti
neat: qꝛ non esset per hoc liberatus: nec
cõfidat ꝺ cõfessoribꝰ: nec predicatoribꝰ
nec questuarijs qui querunt pecunias
nõ aīaꝝ salutez. ⁊ si is q rapinā vsuraz
vel fraudē fecit nõ restituat: cuz heres
teneat̃ ad oīa onēa ꝺfūcti inꝙtū suffi
ciat hereditas: tenetur ⁊ ipse facere di
ctaz restitutionem: de vsu. c. michael. ⁊
eadē rõne heres heredis: ⁊ sic in infini
tū: cū scit̃ ab eis hereditas obligata ad
restitutionē ꝑpt̃ vsuras ⁊ rapīas ⁊ dā
na a prioribus facta: ⁊ vbi nõ sufficeret
hereditas ad satisfaciēdū tenēt̃ legata
rij ⁊ donatarij: qꝛ legari nec donari p̃t
alienū: nec excusarentur heredes scien
tes vel dubitantes: vel merito dubitā-
re debentes ex publica fama: vł ex scri
pturis vel ex fideli relatu testatorē illi
citos fecisse ɔctus vł vsurarios: ex hoc
ꝙ nullus ponit querelā sup hoc: vł po
stulat aliqd ab eis vt debitū. Sed de-
bēt diligēter inqrere veritatē quaꝫ pos
sunt: ⁊ si inueniūt sic esse notificent: vel
notificare faciant illis quibus debēt se
offerētes ad restitutionē: ⁊ si ñ inuenirē
tur pauperibus erogañ: alias essꝫ ī eis

ignorãtia crassa que nō excusat.di.37.
§.fi.⁊ ꝗ̃uis defunctis nō ꝓsit illa resti-
tutio si decesserint impenitẽtes: prodest
tñ mō necessaria est ipsis heredibus si
volunt saluari: qꝛ non remittitur pec-
catũ ⁊c.de re.iur.li.6. Si autem licitaȝ
arteȝ exercebat: vel patrimonialia tm̃
habebat testatoꝛ: nec apparet ex fama
vel scriptis de illicitis cõtractibus: seu
alieno presumere debẽt eũ iuste acqsis-
se: qꝛ nemo iudicãdus est immemoꝛ ꝓ-
prie salutis: ⁊ diuini timoꝛis.i.q.7.c.sã
cimus.⁊ precipue in moꝛtis articulo.
Itẽ nō ꝙ dicit Hosti. in sum.ti.de vsu.
ꝙ si aliqua honesta persõa: puta sacer
dos vł eps tractet ĩter debitoꝛẽ ⁊ credi
toꝛem de satisfaciendo: ⁊ dicat credito-
ri talis mediatoꝛ tm̃ faciam tibi reddi
si ex coꝛde residuum remittas: non de
cipias me: quia mediatoꝛ suȝ: nec debi
toꝛẽ cuiꝰ aĩe salutẽ quero: ⁊ rñdet cre-
ditoꝛ se ex toto coꝛde liberare ipm de-
bitoꝛẽ: quare nō dicã ipm liberatũ: nō
video: nec curo qualitercũqȝ sit satisfa-
ctũ dũmō sit satisfactũ ei. Si g mouen
tur ĩ ꝯriũ hoc faciũt in odiũ vsurario
rũ. Sigs.n.ex alia cã aliȷ̃ ĩiuriet' eqdeȝ
hoc admittet qlȝ theologꝰ ꝙ concoꝛdia
ĩter partes possit tractari: ⁊ pars eiꝰ qđ
deberet' ex pacto remitti.ał's titulus de
trñsact.inutilis esset: ⁊ quare non idem
de vsura. Dicẽdũ g̃ ⁊ tenẽdũ ꝙ ꝑcibus
possit vel iussu iudicis: vel pactiõe par
tiũ remissio fieri: ⁊ sic dicã vsurarium
absolutũ.hec Hosti. Que qdẽ ĩtellͦ ve
ra eẽ in foꝛo cõtentioso: non ĩ foꝛo ꝯsci
entie: vel etiam in foꝛo cõsciẽtie ꝗ̃tum
ad ea que dubia essent: vtruȝ deberent
dari vel non qꝛ ratiões sunt ad vtrãqȝ
partem: vel cum dubiũ est ꝗ̃tũ debeat
satisfacere ꝑ dãno dato: ⁊ ad hoc faci-
unt rationes quas facit ipse Hosti. Sȝ
vbi certũ: vel clarũ ẽ debitum: vel rõne
vsurarũ: vel alterius vsurpationis: nisi
debitoꝛ liberaliter remittat illud quod
remittit: etiã si de mille tm̃ decẽ remit
teret: si hoc facit qꝛ putat se aliter resi-
duũ ñ posse habere nil valet illa remis
sio facta etiaȝ publico peccato quo ad
aĩam. Unde cum mercatoꝛ infoꝛtunia
passus fallit ⁊ occultat multa de bonis
suis mobilibus: vt non perueniant ad
manꝰ creditoꝝ: ⁊ q̃rit ꝯpositionẽ cũ eis
de minoꝛi quãtitate ꝗ̃ debeat: puta con
uenit respõdere singulis creditoꝛibꝰ ad
rõnem.15.solidoꝝ ꝑ libꝛa: cum tñ possȝ
totũ dare vel cedere bonis: cui compo
sitioni assentiunt creditoꝛes: ⁊ ita reci
pientes liberant eum de residuo: cũ illi
nō sponte: sȝ coacte fecerint illã remissi
onẽ volẽtes illa parte potius carere ꝗ̃
toto: gnĩmo ⁊ si cederet bonis totalit'
nihil sibi reseruando: ⁊ non sufficiunt
bona illa ad satisfaciẽdũ si postea ꝑue
nerint ad pĩguioꝛeȝ foꝛtunam tenẽtur
de residuo: de solut.c.odoardus. De
damnis datis tpe genere ad inuicem ĩ
ter ciuitates qũo ⁊ per quos potest fie
ri restitutio: qñ faciunt pactũ cum cer-
tis pactis: ⁊ capitulis. Nō ꝙ in quadã
sũmula sic dicitur ꝙ ꝗ̃uis sint pupilli
multi: ⁊ abñtes qui nō assentiunt: ⁊ foꝛ-
te ẽt aliqui cõtradicũt ex pꝛouectis qui
receperũt dãna iniuste: nec eis est satis-
factũ nihilominꝰ tm̃ ẽ bonũ pacis: ꝙ q
habẽt rẽ publicã gerere pñt cũ cõsensu
maioꝛis partis subiectoꝝ sibi pact. pa
cis subdere ⁊ licite relaxare inuicẽ dã-
na data: ⁊ si fiat relaxatio ꝑdicta tenet:
⁊ valet. Nã ⁊ hͦ mō pñt etiã pꝛo bono

reipublice sibi tallias imponere ꝛ hmͦ:
quas gabellas vocant. De bonis vero
clericoꝝ ꝛ religiosoꝝ: nõ pñt laici facere
relaxationẽ: qꝛ nõ sũt eoꝝ foro sbditi: nec
de bonis ecclesiasticis pmittitur eis ali
qua dispõ: vt di. 96. Bene pñt tñ hoc
facere prelati spuales terraꝝ ad inui-
cẽ de ꝯsensu ꝛ ꝯuenientia clericoꝝ ꝛ re
ligiosoꝝ qui dãna receperunt in guer
ra. Hãc aũt relaxationẽ quo ad laicos
vel clericos intelligas de damnis da.
de rebus ꝯsũptis. nam res extantes: vt
equos pannos ꝛ hmͦ qui habent ꝛ sciũt
sua non esse: vtputa qꝛ bellũ iustũ non
fuit ex pte suorum: vl' si iustũ ab his ac
ceperunt a quibus non poterant ipsa
tenere non pñt: vñ si dños ꝑprios inue
nire pñt eis reddere tenent᷑: al's si non
inueniunt pauperibus erogare. Idẽ
videt᷑ dicendũ si ꝺ iusticia belli dubi-
tatur: nã vbi clare bellũ iustum est res
accepte efficiũt᷑ capiẽtiũ. di. i. c. ius mi-
litare. que tñ debẽt ĩter eos ꝑportiona-
biliter distribui per duces belli: vt. 23.
q. 5. c. dicat. nisi per publicũ edictũ da-
tũ sit vnicuiqꝫ qꝺ capit. Pauperꝝ autẽ
innocẽtũ nõ videtur tutũ bõa auferre
cũ sint sine cl'pa: nisi subsit cã: cũ sit ali
quis puniendus. ꝺ reg. iur]. li. 6. Pena
tñ tpali frequenter punitur vnus pro
altero diuẽsis ꝺ causis: vt. i. q. 4. ¶ De
tutoribus curatoribus negociorũ ali-
oꝝ gestoribus filijsfamilias: ꝛ hmͦ: qui
extorserũt vsuras: vl' fecerunt rapinas
fraudes ꝛ dãna noĩe alieno. s. ꝑ pupil-
lis patronis vel' patribꝰ suis: nil tñ eo-
rũ ꝑuenit ad eos: sꝫ ad pupillos dños
vel patres eoꝝ: queritur vtrũ per eos
possit ꝛ debeat fieri restitutio ipis pu-
pillis: vel patribus seu dñis nesciẽtibꝰ
ꝛ inuitis de bonis eoꝝ ad quos perue
nerũt taliter extorta. Rñ. dicũt qdã idi
stincte ꝙ sic in foro ꝯscie: dũmõ nõ imi-
neat inde periculũ vite cõscie vl' fame
si deprehẽderet᷑ aut scãdalũ sequatur:
puta qꝛ aliqs credit᷑ furatus fuisse illa
q ĩnocẽs est ꝛ hmͦ. tales. n. vt dicunt illi
non cõuertunt furtũ occulte illa recipi
entes: cũ pecunia fructus vel per rapi-
nas ꝛ fraudes habita non sint eorũ: ꝛ
rõ ẽ cũ cũ ꝑ efficacẽ causã predictoꝝ. s.
tutoꝝ curatoꝝ: ꝛ hmͦ: ꝛ per intermediũ
illoꝝ tale iniustũ lucrum deuenerit ad
manus pupilloꝝ: patronoꝝ: vl' patrũ:
ꝛ ad restitutionẽ sint obligati isti medi
atores iustũ esse videt᷑: vt que causa il-
loꝝ iniuste ablata sunt: nũc iuste licen-
tiã habeãt illa satisfacere: ne ipi ꝺ pro-
prio satisfacere teneãt᷑: ar. ad hoc ꝺ re.
iur]. vbi dicit Chryso. Oĩs res ꝑ q̃scũ-
qꝫ causas ꝯbit᷑ per easdẽ dissoluitur. ꝑ
pterea ad hoc agẽdũ predicti tenẽt᷑: ꝛ
in hoc gerũt vtilẽ curã sui: ꝛ illoꝝ q in
iuste detinẽt aliena. Alij autẽ perfectiꝰ
ꝛ equs rñdent ꝑ distinctionẽ: vꝫ qa aut
tales adhuc habent in manibꝰ admini
strationem rerum illoꝝ aut nõ: ꝛ ĩ pmo
casu pñt ꝛ debent restituere de bonis il
loꝝ ad quos peruenit lucrũ: qꝺ habẽt
pre manibus si nolũt remanere ipi obli
gati ad satisfacieñ. ꝺ suo. Et hꝰ siue oc-
culte siue manifeste cũ sufficiẽti caute-
la: vt ab ipsis nõ possit postea repeti.
Et ad hoc videtur facere ratio prime
opinionis cum regula illa: Omnis res
Si aũt nõ habẽt amplius administra
tionẽ: tũc subdistinguendũ est: qꝛ aut ꝑ
dicti tutores ꝑcuratores ꝛ huiusmodi
non pñt illa restituere de suo: puta qa
pauperes sunt: aut pñt: ꝛ si non possũt

sufficit q̄ denūciēt pncipalib⁹ p qbus fecerunt vsuras:fraudes ꝛ hi⁹:q igno/rant quō fecerunt p eis talia illicita lucra que ad eos deuenerūt:vnde ꝛ obligati sūt ad restitutionē:ꝛ si non satisfaciunt ipsi principales habeant ppositū satisfaciendi de suo cū poterūt. Ad accipiēdū aūt occulte a pdictis ad hoc nō tenēt:nec debēt:ꝛ rō ē:q: quo ad se excusati sunt a restitutione rōne impotentie:vt.14.q.6.c.si res.quo ad illos p quibus fecerunt vsuras:vl' fraudes auferēdo ab eis occulte: p hoc non prouidetur saluti eorū cū remaneāt obligati in ɔsciā: ex quo sciūt talia forefacta: nec velint satisfacere:ꝛ sic nō dissoluit peccatū:vel obligatio quo ad estimationē eoꝝ.Sꝫ nec pōt qs a priuata psona cogi ad restitutionē male ablatoꝝ: nisi per iudicē ecclesiasticū:vl' ciuilem nec vr̄ bn̄ posse excusari a furto cū contractet rē alienā inuito dn̄o:cū i vsura trāsferat dn̄ium:per hoc ēt se exponit multis periculis.Si aūt talēs mediatores d quibus dictū est pn̄t restituē cuꝫ illi ad quos extorta peruenerūt nolūt restituere q principaliter obligantur: pn̄t petere humiliter non p coactionē vel fraudē a creditoribus vsurarū:vl' fraudum remissionē: cū penes eos n̄ remanserit pecunia fenebris:ꝛ illi q eam habuerūt remaneāt pricipalit' obligati:q: remissione obtenta libere: ꝛ spōte amplius nō tenebūtur: sꝫ tm̄ pncipalis:nisi ꝛ eis fieret remissio:q̄ si remissionē facere non vellent tenet' satisfacē de suo: ꝛ tūc vsq: ad q̄ntitatem solutaꝫ p illis poterūt occulte accipere de bonis eoꝝ:si alias p viā iudicij habē non possūt:ita tm̄ q̄ nō sequat' scandalū vel periculū que semper vitāda sunt. Ubi autē mediator talis sic satisfecit:debet per aliqueꝫ modū cautū declarare illi q sciebat se obligatū ad illud ampli⁹ n̄ teneri: vtputa si dicat se nō curare ab eo illa recuperare quasi ac si donasset vl' declarare heredib⁹ suis:q̄ n̄ recipiant a tali psōa aliqd vt debitū p tali cā ꝛ hi⁹. Bona.n.fides nō patit' vt semel exactum bis exigatur:d re.iur.lib⁹ 6⁹

Quantum ad quintum.s.cui fienda est restitutio seu datio rei ablate vl' alias illicite acquisite. Pro fundamento notanda est distictio quā ponit Tho. 2ª 2ᵉ.q.32.dicens. Tripliciter pōt aliquid esse acquisituꝫ. Uno modo quia id quod acquiritur illicite debetur ei a quo acquisitum extortum est: ꝛ siue non transferatur dn̄ium illius rei in accipienteꝫ:vt in furto ꝛ rapina: siue tn̄sferatur: vt in vsura:tn̄ cōpetit repetitō Scdo modo dicit' aliquid illicite acqsitum:ita q̄ ille q illicite acquisiuit: n̄ potest illud retinere:nec tn̄ debetur illi a quo acqsiuit:q: ille contra iusticiā dedit:ꝛ ille contra iusticiam accepit:vt in simonia ꝛ similibus:in qbus ipa datio ꝛ acceptio est contra legeꝫ. Tertio mō dr̄ illicite acquisitū:nō q̄ ipa acqsitio sit illicita:sed illud ex quo acquiritur est illicitū:ex quo tn̄sfert' dn̄ium nec cōpetit repetitio: vt in meretricio: ꝛ hi⁹:nā meretrix turpiter agit:ꝛ ɔtra legē dei fornicādo:sꝫ ipa acquisitio:vl' datio pecunie p hi⁹ illicitis nō est illicita nec contra legeꝫ dei:ꝛ hoc pprie dr̄ turpe lucrum.De illicitis q̄ isto tertio mō acquisitis ẜm Tho. ꝛ Rai. potest dari elemosyna:ꝛ pōt etiā retineri nisi superfluū p fraudē vel dolū mulier

extorserit:qr illud esset restituendum:ꝛ ad hoc pertinēt lucra facta ex histriōa tu illicito ex duello: ex torneamēto: ex sertis factis de floribus: ꝛ aliis hi⁹: q̄ꝝ vsus est cōiter ad lasciuiaꝫ: ex decijs fa ctis:ex mathematica seu arte diuinato ria:ex lucro negociationis aduocatio nis vel medicine ī casu nō cōcesso quo ad clericos:in his dixerunt aliqui non posse fieri elemosynā:qa vt dr̄ Thobie honora deū d̄ tua substantia: ꝛ iterum honora deum de tuis iustis laboribus ꝛ.14.q.4.c.elemosyna.ꝛ.1.q.1.nō est pu tanda.Sed hoc non est verū ſꝫ Tho. ꝛ Rai.ꝛ alios cōiter. Predicta autem capitula allegata hoc intendunt: ꝙ nō licet dare elemosynā d̄e male acq̄sitis. que.s.debēt certis personis restitui:vel ꝙ non debet aliquis aliquod facere il licitū vt det elemosynā.Et q̄uis q̄dam distinguant vt dicit Uul.ꝙ in his que ꝓhibita sunt:qr mala: ꝛ non puniūtur a iure nisi infamia:vt meretricium du ellum ꝛ huiusmodi: talia p̄nt retineri. Sed que mala sūt quia prohibita a iu re:vt torneamēta:ꝛ negociatio quo ad clericos:ꝛ huiusmodi:ꝛ talia non pos sunt retineri ad vsum suuꝫ: sed debent pauperibus erogari.lꝫ hec distinctō vi deat̄ esse ꝓbabilis:tm̄ qr pene sūt restri gende nō ampliāde:ꝛ qui nimis emū git elicit sanguinem.Ber.Credo ꝙ in predictis oībus casibus ꝛ similibus bo num est: ꝛ salubre ꝙ penitens inducat̄ ad erogañ.pauperibus:nō tm̄ cogēdus ad hoc:nec si nō velit in hoc est iudicā dus nō esse ī statu salutis si n̄ velit hi⁹ penitentiaꝫ agere: vel accipere.s. ꝙ hi⁹ lucra pauperibus eroget:nisi in casib⁹ a iure expressis vt in simonia: ꝛ idem

d̄e eo q̄d datur iudici ad corrūpēdum eū ꝛ huiusmodi vt infra dicet̄. Scd̄m q̄ Tho.Uul Rai. ꝛ Inno.d̄ huiusmo di debet dari elemosyna debito hone statis ꝛ cōsilij:non debito necessitat[is] sa lutis:ꝛ sic intelligitur illud.14.q.4.qui habetis.Nō ē ergo illud acceptū sic re stituendū ei a quo acceptū ē:qr in tur pi causa melior est conditio possiden tis.ff.de conditione ob turpem causaꝫ.

¶ De illicite acq̄sitis 2°mō:vꝫ cū illud sic acquisitum nō debet̄ ei a quo ē sic acquisitum:nec tm̄ acquirēs pōt ꝑ se re tinere.Illud pōt ꝛ dꝫ d̄ necessitate salu tis nō solum d̄ cōsilio ꝛ honestate pau peribus erogari:ꝛ hi⁹ ratō ē ſm̄ Tho. 2ª2ᵉ.q.62. qr ipsa datio ꝛ acceptio est lege prohibita:vt in simonia.Quidam tm̄ extendūt istū 2ᵐ modū ad omne lu crū ī quo cōmittitur peccatuꝫ in dante ꝛ recipiente nō solū in simonia:ſꝫ etiaꝫ in pecunia accepta ex adulterio: ꝛ pro vsura: cuꝫ quis accipit mutuū sine cau sa rationabili:puta vt amplius ditet̄ ꝛ inde soluit vsurā.Illā vsurā vt dicūt q̄ accipit retinere nō pōt: nec tm̄ ei debet reddere q̄ dedit:quia turpiter operat⁹ est:dando mutuum ei quē nouerat nō īdigere.Sed Tho.nō dicit hoc:sed cū datio est cōtra legē.In dicto autē casu datio pecunie ꝑ mutuo non est pecca tū:ſꝫ accipere illo mō vsurario mutuū ē peccatū:qr dat illi occasionem mali. Uñ lꝫ peccet mortaliter sic mutuū ac cipiēdo: dꝫ tm̄ poti⁹ reddē illi a q̄ acce pit q̄ꝫ pauperib⁹ erogare: nisi vbi nō ī ueniret̄ ille a q̄ accepit:vł̄ et̄ si vellet il lā vsuram reddē n̄ vsurario:ſꝫ his a q̄ bus extorsit ipe vsurari⁹ vsuras ꝑ eo sa tisfaciēdo ꝑ illa parte:ꝛ tc̄ dꝫ vsurario

significare ne iterum illi restituat: et preci
pue debet hoc facere cū licētia epi: vt
si dictus vsurari9 vellet ab eo repetere
eps cogat illū desistere a repetitione: et
ex quo vtiliter gestū est negociū ratuz
habere dz: n̄ tn̄ tenet᷑ ad hoc .s. ingrere
vl' dare his qbus debitor est vsurarius
sz sufficit q̄ r̄stituat a quo accepit: pau
peribus aūt erogare nō debz: cū nouit
eum a quo accepit: et pōt ei dare: quod
expresse ostēdit Aug. dicēs: Nolite fa-
cere elemosynas d̄ fenore et vsuris. 14.
q. 5. nā cū dat᷑ pauperibus qd̄ debetur
certe persone nō liberatur a restitutōis
obligatione ad illā personam: vt habe
tur ex̄ de homi. c. sicut dignū. circa finē
sed in simonia ipa datio et acceptio pe
cunie est prohibita. Vn̄ dr̄. i. q. i. c. ana-
thema danti anathema accipienti: et iō
nec sibi retinere valet: nec illi reddere
qui dedit: sed debet de necessitate salu-
tis pauperibus erogare si pōt: vel illi
ecclesie ī cuius iniuriā data est pecunia
applicari: vl' aliter ꝓuideri ꝓut habes
in. z. parte sum. ti. i. c. i. Similiter ī iu-
dicio ꝓhibitum est iudici vel assessori
cū habēt certū salariū accipere alqd a
partibus ꝓ iudicādo: vl' nō iudicando
vel iudicādo bn̄ vel male: et testi est ꝓ-
hibituz accipere ꝓ testimonio ferendo
vn̄ Aug. Ideo nō dz vendere iudex iu
stū iudiciū: aut testis verum testimonium
qz vendit aduocatus iustum patrocini
um: et iurisconsultus verum cōsiliū. Illi eī
ī vtrāqz partē ad examē adhibent᷑: isti
in vna parte cōsistunt. 14. q. 5. c. n̄ sane.
Quod g̃ recipit iudex ꝓ hi9: vl' testis ꝓ
se retinere non pōt: sed debet illi resti-
tui qui dedit: si iuste dedit: puta vt iu-
ste iudicaret intēdēs redimere q̊dāmō
vexationem suam. Unde Augu. in. d. c
non sane. Ille solet male sibi ablatā pe
cuniam repetere: qui iustum iudiciuz
emit: qm̄ venale esse nō debuit. Sed si
pecunia data fuit iudici ad eū corrūpē
dū: vel testi ad falsum testimoniū dicē
dū: vl' alicui ad falso accusādū: vel ad-
uocato ad iniuste aduocādū: illi datōi
reddi nō debet: qz turpiter dedit: nec si
bi retinere dz: sed pauperibus elargiri
vl' illi in cuius iniuriā data ē: et p̄cipue
si ex hoc amisisset iustā causā: habētur
hec ī. d. c. nō sane. ꝓut ibi nōt Jo. and. et
Archi. et. ij. q. 3. c. qui recte. et Inno. ex̄
de īmu. ecc. c. qz pleriqz. Rai. et Hostiē.
in sum. Similiter inferiores officiales
vt nuncij missi et huiusmodi: si aliquid
extorquent per improbitatem: vt dena
riū paruū: et huiusmodi tenēt᷑ paupib9
erogare: et hoc vbi certū salarium reci
piunt: vt dicit glo. in. c. non sane. Nam
cum salariū sufficiēs recipiunt: siq̄ ex
torquent debent restituere: si est qd nō
bile. et idē videt᷑ dicēdū d̄ nōrijs came-
rarijs et hi9: qui officio suo exigunt ali
qd a personis. Si eī habēt sufficiēs sa-
lariū tenent᷑ ad restōem eorū que acci
piunt: nec videt᷑ excusare consuetudo
cū sit irrationabilis: ar. z3. q. i. c. milita
re. vl' pauperibus erogare: si d̄ facili n̄
p̄t īueniri. Si vero salariū nō haberēt
vel non sufficiēs credo q̄ ɔsuetudo ex
cusaret: qz nemo cogit᷑ suis stipendijs
militare: ar. insup de his qui accipiunt
pecuniam ab accusatis: vel incarcera-
tis: anteqz ꝓferat᷑ sn̄ia contra eos vt in
tercedant pro eis et liberent᷑. Sciēdum
q̄ si accusati: vl' incarcerati sūt culpa-
biles vn̄ et merito ɔdēnādi: illā pecuniā
nec reddere debēt datoribus: qz turpit᷑

ꝺederūt:nec ſibi retinere pn̄t:q꞉ turpi-
ter acceperunt īpedietes iuſticiā: ſꝫ ꝺe
bēt pauperibus erogari:ar.14.q.5.qui
habetis.¶ Si vo ſunt innocentes: ⁊ ad
redimēdam ſuam vexationē ꝺederūt
⁊ ꝓcurandā ſui liberationē:ſi interceſ-
ſores eoꝝ ſunt officiales ſalariati al's
pecuniā ꝑ hoc receptā reddere ꝺebent
vl' pauperibuſ erogare:niſi ꝺata fuiſſꝫ
per modū ꝺoni ⁊ libēalitatis: ⁊ ꝓcipue
poſt liberationē: q꞉ tūc retineri poſſet
ar.1.q.2.c.ſicut eps. ⁊ ſimilit' ſi interceſ
ſores nō ſunt officiales ſalariati:ſꝫ pri-
uate pſone laborando ꝑ huiuſmodi iu
ſta liberatione iuſte faciunt:⁊ quod eiſ
dat' iuſte retinere valent. Itē ꝺ pecūia
ꝺata ꝑ adulterio cōmiſſo vl' cōmitten
do q̄uis quidā ꝺicāt ꝙ ꝺebet ꝺari nō
ei qui ꝺedit:nec ſibi retineri: ſꝫ ei ꝺari
in cui' iniuriaꝫ ꝺata ē.ſ.marito:ſi vxoꝛ
eius cōmiſit adulteriū: exquo pecuniā
habuit videt' ꝙ potius ꝺebeat paupe-
ribus erogari:niſi ille marituſ eēt pau
per:q꞉ ꝓpt' paupertatē poſſet ēt ꝯfeſſoꝛ
ipſi mulieri tanq̄ꝫ pauperi ꝺimittere:⁊
ſil'r ꝺ viro cōmittēte adulteriū quo ad
vxoꝛem caſte viuentē: ⁊ videtur eſſe in
huiuſmodi quaſi idem iuſ:ſicut ⁊ ī tur
pi lucro:vt in meretricō:quod etiā pōt
retineri ſic acquiſitum:niſi ꝙ leges ꝓ-
hibent adulteria ⁊ puniunt: non auteꝫ
ſimplicē foꝛnicationē ⁊ meretricia. Ni
hilominus ꝺ pecunia ꝺata ꝑ adulterio
nil ſtatuūt:ſicut ꝺe pecunia ſimoniaca
⁊ aliȷ̄s huiuſmodi:vn̄ pauperib' eroga
ri potius inducēdi ſunt.14.q.5.c.n̄ ſane
De acq̄ſitis ꝑ ludos foꝛtune extra illoſ
caſus in q̄b' ꝺꝫ acq̄ſitū ꝑ huiuſmodi re
ſtitui ꝺebent pauperibus erogari:quā
doq꞉ etiam poſſet ſibi retinere. Sed ꝺ

hoc.ſ.e.li°.ti.1.¶ De illicite acquiſitis
pꝛimo modo.1.cum ꝺebetur illud acq̄
ſitum ei a quo acquiſitum eſt vt ī fur-
to: rapina:vſura:⁊ huiuſmōi. Regula
eſt ꝙ huiuſmodi ſunt r̄ſtituēda ſpolia
tis:ſiue ſint ꝺn̄i illaꝝ reruꝫ:ſiue ad eos
ſpectet rem non fuiſſe ablatam: vt acci
dit in pignoꝛe ꝺepoſito commodato ⁊
huiuſmodi.lꝫ.n.taleſ qui habent pigno
ra ꝺepoſita ⁊ huiuſmodi nō ſint ꝺn̄i il
larū rerum:tamē ex honeſta cauſa illa
tenent:iō his ꝺebēt reſtitui talia ablata
nō ꝺn̄is ipſaꝝ reꝝ: ⁊ ſic intelligo illud
3.q.1.c.reintegranda ſunt omnia ſpolia
tis.extra ꝺ reſtitut].ſpo.per totum. Si
aūt res ablata eſt ab eo qui iniuſte ha-
buerat: puta per furtū vel ꝑ rapinam
reſtituenda eſt ꝺn̄o illius rei: nō illi fu
ratoꝛi q̄uis auteꝫ malefaceret talis re
ſtituendo furatoꝛi a quo ipſe accepēat
⁊ nō ꝺn̄o rei ipſius quem nouit:tn̄ ſm̄
Uber. liberatus ē ab obligatione reſti
tutionis:q꞉ repoſuit reꝫ in pꝛiſtinū ſta
tū ⁊ gradū. Quidam tn̄ ꝺicunt ꝙ illud
qꝺ acq̄rit' ex vſura mentali tm̄:non ꝺꝫ
illi reſtitui q̄ ꝺedit:quia a ſe volūtarie
abdicauit:nec tn̄ ſibi ꝺebet retinere q̄a
ꝯ legē accepit:extra ꝺ vſu.c.conſuluit.
ſꝫ ꝺebet pauperibus erogari:ar.c.ſicut
ꝺignū ex̄ ꝺe homi.ꝺe vſu.c.cū tu. Sed
iſta iura inducta videntur eſſe ꝯ taleꝫ
opinionē.nā ibi ꝺicitur ꝙ ꝺebent abla
ta reſtitui eis quoꝝ fuerūt ſi reperiūt'
vel eoꝝ hēdibus: nec aliqꝺ ius:nec ali
quis ꝺoctoꝛ ſolēniſ facit iſtam ꝺiſtictō
nē īter vſuram mētaleꝫ ⁊ pactionalem
vt pꝛima ꝺebeat r̄ſtitui ei qui ꝺedit.2ª
aūt nō:ſed panperibus erogari. Sꝫ ſi
cut indiſtincte ꝺicit Aug.ꝺe accept].ꝑ
furtū ⁊ rapinaꝫ ꝙ ꝺebent reſtitui: non

dari pauperibus sic inquiens: Qui cō tra ius societatis humane: furtis rapis inuasionibus: oppressionibus aliqua abstulerūt reddenda potius q̄z donanda censemus exēplo zachei.14.q.5.c.nō sane.ita et indistincte dicit idē de vsuris. Nolite elemosynas facē de vsuris.q.ea quasi dicat hec reddenda sunt nō pauperibus danda: cū.s.inueniūtur q dederūt ipsas vsuras. Et cum dr̄ q q dedit vsuras voluntarie illud a se abdicauit. Rn̄. q si dedit ex liberalitate et per modū doni verē eēt: et tūc recipiēs hoc sciens nō tenet̄ restituere: nec pauperibus dare. Sz si dedit rōne mutui principaliter nō abdicauit illud volūtarie: supple sz cōditionate: ne mutuās reputaret se grauatū: et istū ingratū: et sic alia vice nō inueniret mutuū: et ideo sibi debz restitui vsura. Si autē nil accepit vltra sortem q̄uis hoc non intenderet i nullo tenetur nec illi: nec pauperibus.

¶ Pro huiusmodi aūt maiori declaratione sciendū q in re que dz restitui se aliqs tripl'r pt habē: q2 aut est verus dn̄s aut heres eius: aut solū est dispensator circa ipsam rem. et i primo casu cuz.s.ē verus dn̄s rei ablate debet sibi restitui si pōt.3.q.1.c.reintegranda. et fere p totam questionem. Et hoc nisi iusto bello: vel iusto edicto imperiali: vel eccl'iastico ille cui res sublata est priuaretur iure rehabendi simpliciter: vel ad tps. nam cum cōtingeret hoc puta q2 tā q̄z hereticus cōdēnatus est dn̄s rei: vel de crīe lese maiestatis cōuictus. i quibus casibus oīa cōfiscant̄ post sn̄iam super hoc nō sibi sz fisco debent oīa sua applicāri ex̄ de here.c.excōicamus. Insup si dn̄s rei ablate n̄ hz administratiōez bonoꝝ suoꝝ: vt pupillus: dz illud reddi tutori vel curatori. In 2°. vo casu.s.cum legitimus heres est sibi debent ablata restitui: sed cū tali distinctione s̄m Rai. quia si heredes sunt plures vnicuiqz s̄m ꝓportiones sue hereditarie partis restituēdū ē. Si autē heres in aliqua determinata q̄titate cōstitutus sit: puta i.c. vel in domo et nō plus: tūc restitutio n̄ fiet heredi: sed illi vel illis quibus testator cōmisit dispēsatione bonoꝝ suoꝝ. Si vero defūctus i morte sua: oīa bona sua legauit pauperibus et pijs locis quibus illa legata sunt acquirit̄ ius in bonis defuncti p̄ntibus et futuris: vn̄ et eis dz restitui. In tertio casu.s.cum est dispensator rex: vt epi et alij prelati ecclesiaꝝ: et gubernatores hospitalium ē distinguēdū: q2 cū dāt aliqua alijs: aut dāt de rebus suis ꝓprijs: puta patrimonialibus vel per īdustriā acq̄sitis: sicut scripture doctrine et huiusmōi: et de huiusmodi dando quibuscunqz ēt malis vt meretricibus et histrionibus q̄uis grauiter peccent: vt illud.88.di.c.donare.tn̄ nō tenet̄ ad restitutiōez: nec illi q huiusmodi recipiunt ab eis s̄m Rai. et Vlri. aut dant de fructibus ecclesiaruz suaꝝ et locoꝝ pioꝝ ad mensam eorum seu vsū sp̄alit̄ deputatis: et tunc etiam male vtendo et dando male faciūt: non tn̄ tenent̄ ad restitutionē ipsi: nec q recipiūt ab eis nisi reciperēt p extorsiones fraudes: et violentias: et hi tunc tenerent̄: et hoc s3 Tho.2.2.q.185. et s3 Vlri. Aut dant de bonis ecclesie depuatis ad cultum diuinum: vel.c.distruendis aut pauperibus erogandis specialiter vel cum etiam multipliciter cōmittuntur dispensationi sue sine distinctione

ſibi deputatoꝝ ad vitam ab alijs: ⁊ tūc
ſi dant cā neceſſitatiſ ſeu elemoſyne bñ
faciūt: nec ipſi tenent̄: nec qui recipiūt
ad reſtituendū: niſi darent de his que
ſunt diſtincte deputata clericis: q᷑ tunc
tenentur eis ꝺ eo qꝺ abſtulit ab eis: q᷑
non danda eſt elemoſyna ꝺ alieno. 14.
q. 5. c. neq᷑. Si dant perſonis honeſtiſ ꝑ
patrocinio ⁊ labore quem impendunt
eccleſijs etiam laudabiliter faciunt ſm
quantitatem laboris ⁊ induſtrie. Eccle
ſiaſticis eī vtilitatibus ſeruientes eccle
ſiaſtica oꝫ remuneratione gaudere. 12.
q. 2. c. quicūq᷑. Nec ergo ꝑlati dantes:
nec recipiētes ꝑ huiuſmodi tenētur in
aliquo reſtituere. Sꝫ ſi dant rōne parē
tele: cū tñ nō indigeāt: vel cauſa fauo-
ris humani erga principes nō facerēt
ad redimēdam vexationē quo ad tyrā
nos ⁊ ſimiles: vl̓ dant cā turpitudinis
vt meretricibꝰ ⁊ hiꝰ: tenent̄ ad reſtituē
dū: que ſic male dederunt: nō quidē de
bonis eccleſie: ſꝫ ꝺ bonis patrimoniali
bus ſi habēt: vel per induſtriā acq̄ſitis
Illi et q̄ ſic talia que alijs debebantur
male accipiūt: tenēt̄ reſtituere: niſi ipe
q̄ dedit ſatiſfeciſſet. Tho. vbi. ſ. debent
autē dare vel ſucceſſori eius qui dedit
vel in vtilitatē eccleſie ꝯuertere cum li
centia ſuperioris: vel pauperibꝰ eroga-
re: ſi illa pauperibꝰ debebant̄. Qui aūt
recipiūt a religioſis ꝑpt̄ iiuſtā cauſā
vel ſine licētia ſuperioris debēt reſtitu
ere prelato ipſius monaſterij vl̓ ꝯuētꝰ
vel al̓s in vtilitatē monaſterij cōuertē
vel expendere: precipue ſi ipſe prelatus
fuit qui male dedit. In omni auteꝫ ca-
ſu ex ſupradictis debet fieri ita ꝙ pec-
catum quod eſt occultū non manifeſte
tur: ⁊ ita ꝙ nō ſequatur maiꝰ ſcādalum

ar. di. 12. c. duo. Qui autē tenētur alicu
eccleſie vel loco pio debent illud dare
gubernatori ſeu rectori eius loci: niſi il
le rector nō haberet iuſtum tituluꝫ: ſed
vſurpatū vl̓ ꝓbabilit̄ credat̄ male vſu
rum: tunc enī poſſet in vtilitatem illius
loci conuerti vel ſucceſſori reſeruare.

Quātū ad ſextū. ſ. cur ſit fiēda reſti
tutio. Ad hꝰ beatꝰ Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. 62. aſſi
gnat rōnē: vꝫ q᷑ reſtitutio ē actus iuſti
cie: ad iuſticiā aūt habēdā ⁊ exercēdā
q̄lꝫ tenet̄. Conſiſtit aūt iuſticia ī q̄daꝫ
equalitate que tollit̄ per vſurpationeꝫ
⁊ detentionem aliene rei: ⁊ reparari ñ
pōt: niſi per iteratam dationem: ſeu ꝑ
aſſignationē rei ei cuius erat ſi pt: ⁊ iō
tenet̄ reſtituere. Sꝫ nō ꝙ ſicut quilibet
qui ē ſui iuris pōt donare rē ſuam: ita
pōt etiā remittere rem ſibi debitā gra
tis ⁊ relaxare ſuo debitōi: que remiſſio
ſiue donatio libere facta ſine fraude: ⁊
coactione poſtq̄ꝫ facta eſt per peniten-
tiam nō poteſt reuocari: vt dicit Rai.
ar. 7. q. i. c. q̄ꝫpericuloſū. Sꝫ ſcieñ. ꝙ illi
qui ponūt ſe in manibus creditoꝝ ꝑ-
mittēdo ſeu offerēdo ſe ad dādū qꝺ pe
terēt: rogātes tñ ꝙ totū vel partem di
mittāt: ſed nō intēdūt reſtituere: immo
ſperant ꝙ ꝑ nihilo vel modico quieta
buntur: al̓s nō ſe ponerent in manibus
eoꝝ: a peccato quidē rapine vſure ſeu
alterius male vſurpationis non ſūt ab
ſoluti: q᷑ peccatū per pñiaꝫ ⁊ ꝯfeſſiōeꝫ
dimittit̄ quā illi vere ñ habēt. Sꝫ vtꝝ
abſoluti ſint a debito ſeu obligatione
r̄ſtituēdi: diſtigueñ ſꝫ Egi. ī quodlibꝫ.
q᷑ ſi creditor ꝓpria volūtate ⁊ liberali
tate dimiſit ⁊ donauit non curās ꝙ de
bitor ītēderet nō tenet̄ ipſe debitor am
plius reſtituere ſi hoc ei clare conſtat

Sec⁹ aũt si creditor decept⁹: vl' coact⁹ vl' desperatus.i.ꝙ nunq̄ sperabat se illud debitũ ab eo posse habere vl' ñ posse habere totũ: ⁊ iõ potius voluit habẽ partẽ q̄ȝ nihil dubitãs ne nihil habẽt si totũ vellet habẽ. Talis.n.remissio ñ valet: ⁊ adhuc obligat' ad restituẽdũ. Sȝ q: hec materia est multum vtilis ⁊ necessaria sciri: ⁊ in frequenti practica: iõ serosius ⁊ plenius tractanda: ⁊ quid sẽtiant docto. in hoc referendum. Cuȝ ergo q̄rit' vtꝝ vsurario vl' cuilibet alteri q hȝ aliena sufficiat in foro conscientie remissio sibi facta ab his a quibus extorsit vsuras vel alia male ablata: vel ab heredibus eoꝝ si illi nõ viuũt. rñdetur diuersimode a diuersis: vt in.§.sequẽtib⁹. Hirar.ꝺ senis asserit ꝙ habẽs male ablata nisi reddat aut sufficiẽtem faciat cautionẽ ñ pt liberari a sua obligatiõe p aliũ modũ: cũ põt aliquo mõ restituere: nec ei põt debitũ deobligari Et p̄mo p viã remissiõis. 2⁹. nec p viaȝ satisfactionis. 3⁹. nec per viam liberationis. 4⁹. nec per viam translationis. 5⁹. nec per viam donationis. 6⁹. nec per viam renunciationis. 7⁹. nec per viaȝ conueniẽtie ⁊ discretionis. Inducit ad hoc has rationes que non vidẽtur mľtum vrgere: sed sine multa difficultate solui possunt per eos qui tenent ꝙ absq̄ȝ actuali restitutione potest tolli obligatio male ablatoꝝ ab eo cui obligat' per quenlibet horum modorum: dummodo nil fiat in fraudem: vel per metũ vel p desperationẽ.s.non rehabendi sed libere sponte gratis ⁊ scienter. Si ei fraudulenter coacte vel huiusmodi fieret talis deobligatõ locũ hȝ qõ dicit ⁊ ñ alit': ꝙ ñ possit tolli talis obligatio per viã remissionis nisi restituat' ꝓbat sic. Nullus ẽ capax r̃missiõis nisi a peccato prius desistat: sȝ habẽs rem male ablatã q̄ȝdiu remanet obligat⁹ ad reddeñ. ñ dr̃ desistẽ a peccato: ergo ñ ẽ capax remissionis: ⁊ p ꝯñs obligatio illa tolli nõ põt per viã remissionis. ad qõ facit regula peccatuȝ.ꝺ re.iur.in.6. Restitutio enim per quam obligatio tollitur ẽ p̄uia remissioni. vñ non videt' remissio fieri nisi per restitutionẽ tollat' prius obliga⁹. Sȝ ad hoc respõdet maior põt itelligi dupliciť. Uno mõ vt intelligatur ꝺ remissione debiti rei ablate: ⁊ sic videt' falsa: naȝ potest alicui remitti debitum si vult ſm Egi. Scdo mõ vt intelligas de remissione peccati ⁊ tunc ẽ vera maior ⁊ minor falsa: naȝ habẽs male ablata si nõ potest restituẽ vllo mõ: remanet obligatus ad restitutionẽ cum poterit: ex ꝺ solut].c.odoardus. ⁊ tñ desistit a peccato si penitet ⁊ ꝓponit restituere in futuꝝ. Sed si põt restituere sed male: ⁊ hoc itẽdit facere si creditor non remittat: talis ẽt adhuc r̃manet obligatus ad restitueñ: ⁊ tñ desistit a peccato penitẽdo: ⁊ quod pẽdet ex regula augeri peccatuȝ: ꝙ restitutio est preuia remissionis: verũ ẽ ꝺ restitutione non solũ actuali sed ẽt mentali: ⁊ in ꝓposito ⁊ in equiualenti. Q nõ tollat' per viam satisfactionis probat sic. Satisfacere ẽ peccatoꝝ causas excidẽ ⁊ eoꝝ suggestionibus additũ nõ indulgere. ꝺ pe. di. 3. circa p̄n. Cũ ergo ablatio detectio rei.s.peccati qõ fit p oppositũ suũ.s.restitutionẽ. igit' nisi restituat' nõ videtur posse satisfacere. q̄ȝtũcunq̄ȝ acceptet creditor. Insuper cum p satisfactionẽ nõ solũ reparet' amicitia: sȝ ẽt

equalitas iusticie que ablata erant per
vsurpationē ꝛ detentionē alienoꝝ nisi
tollatur cā iniusticie ꝛ inequalitatis: q̄
fit ꝑ restitutionē subtractoꝝ dum cre-
ditori redditur qꝺ min⁹ habebat q̄ȝ de
bebat ab ipso vsurpatore qui plus ha-
bebat q̄ȝ debebat: nō reparabit̄ iusticie
equalitas: ꝛ sic n̄ fiet satisffactio nisi red
dat ablata. Satisffactio ei fieri dȝ ꝑ ipȝ
debitorem qui violauit iusticiam vsur
pando aliena non per creditorem. Ad
h⁰. responderi pōt ꝙ vtiqȝ peccati cā ex
cidi nō pōt nisi ꝑ restitutionē: sȝ restitu
tio nō solū fieri pōt actu sȝ ēt mēte ꝛ ꝓ
posito: al' qui nō pōt restituere cuȝ nil
habeat: sequeret̄ ꝙ nō posset satisfacē
ꝓ peccatis: qꝺ est falsū. Similiter etiaȝ
equalitas iusticie reparari pōt nō solū
ꝑ actualē restitutionē: sed ēt per alium
modū: ꝑ quē sibi creditor vel iniuriaȝ
passus reputat sibi satisffactū. Fit q̊qȝ i
huiusmodi remissione satisffactō ꝑ de-
bitoreȝ qui violauit iusticiaȝ duȝ habȝ
animū paratū: ꝛ se offert ad restituen-
dū si nō remittit. Tertio ꝓbat ꝙ n̄ tol-
lat̄ ꝑ viā liberationis sic Chriso. dicit
ex̄ ꝺ regu. iur l. c. oīs res per quascunqȝ
causas nascit̄ ꝑ easdē dissoluitur. Sed
obligatio talis iniusti detētoris nascit̄
ꝑ solā ei⁹ deꝑuatā volūtatē. s. rapiendo
vel tenēdo vel detinēdo rē alienā: ergo
dissolui nō poterit nisi per voluntateȝ
s. rectificataȝ. s. in restituendo ablata: ꝛ
sic vr̄ ꝙ non sufficiat voluntas eius cui
fieri dȝ restō ad tolleñ. obligationē cuȝ
nō fuerit cā ipsi⁹. Ad qꝺ respōderi p̄t
ꝙ volūtas deprauata vsurpationis re
ctificari pōt nō solū per actualem re-
stitutionē: sȝ per itētionē volūtariā re-
stituēdi si ille spōte noluerit remittere
ꝛ sic n̄ solū volūtas creditoris: sed ꝛ de
bitoris volūtas: que fuit causa obliga-
tionis ꝯcurrit ad liberādū obligatoreȝ
dū se offert ad satisfaciēdum creditori
ad placitū. Quantum ad. 4^m. s. per viā
trāslationis ꝛ acq̄sitiōis dn̄ij ꝓbat ꝙ n̄
possit tolli obligatio sic. Presupposito
ꝙ i vsura nō trāsferat̄ dn̄iuȝ sȝ q̊sdaȝ
tunc assumit̄ talis regula. Nullus pōt
i re detinēda iniustus titulus aduenire
nisi ꝓus iust⁹ auferat̄ titulus. nā iiust⁹
titulus auferri nō pōt absqȝ h⁰. ꝙ iust⁹
titul⁹ acq̄rat̄ ꝛ ecōuerso: ꝛ icci rco erit
alia actio: per quā iniustus titulus tol
lit̄: ꝛ per quā iustus titulus acquiritur
Nullus ergo aduenire poterit iust⁹ ti-
tulus per aliquam actionem nisi ei au
feratur iniust⁹ titulus ꝑ aliā actionem
Sȝ illis q acq̄rūt dn̄iuȝ in re detinēda
aduenit iust⁹ titul⁹ ꝑ dn̄ij acq̄sitōȝ. ergo
si prius habuit iiustū titulū ꝑ rei alie-
ne vsurpatōeȝ ꝛ detētiōeȝ: oȝ ꝙ dictus
titulus iniustus auferat̄ ꝑ eiusdeȝ rei
restitutiōeȝ aut dn̄ij acq̄sitōeȝ: ꝛ sic nō
ē capax dn̄ij an̄ restitutionem: ꝛ multo
fortius in furtis ꝛ rapinis in quib⁹ s̄m
oēs n̄ trāsfert̄ dn̄iuȝ. Sȝ ad hoc r̄ndet̄
ꝙ ad hoc vt dictū ē: restō per quaȝ au
fert̄ iniustus titulus in foro ꝯscie fieri
pōt nō solū manualiter: sȝ etiā mētalit̄
dū. s. ē paratus reddē realiter si n̄ vult
dimittere: ꝛ sic ablato iiusto titulo per
spontaneam ꝛ liberam remissionē cre
ditoris acquiritur dominiū. Quan
tum ad quintū ꝙ nō possit tolli per vi
am donationis ꝓbat sic per has ꝓbati-
ones. Ille cui restitutio fieri dȝ dona-
re n̄ pōt priusq̄ȝ sit restitutus: ꝛ ipse iiu
ste detinēs aliena anteqȝ restituat abla
ta certificari nō pōt de tali donatione

vtꝫ sit vera donatio. primā sic probat. Donatio nisi sit libera non est donatō vera. ff. d adimē. lega. l. rem legatam. Iste autē qui taliter donat. s. anteq̄ꝫ sit restitutus nō libere donat: q꞉ non libē illud hꝫ: cuꝫ non actualiter habeat: ⁊ si dicat᷑ ꝙ libere restituēdus pōt habē: ⁊ per ꝯñs libere pōt donare: q꞉ detentor bonoꝝ suoꝝ paratus est reddere. talis instantia nihil valet: q꞉ restituēdus certificari non potest: ꝙ talis habens sua male ablata sit paratus ad ea restituēda: nisi ea statim cuꝫ potest reddat: vel ꝑ eis reddendis sufficienteꝫ cautioneꝫ faciat: qḋ pertinet ad scđam propositionē. Nā ⁊ si videant᷑ aliqua signa qb⁹ se paratū ad satisfaciendū ostēdat n̄ ꝓbatur eē sufficiētia cū illis vti possit: ita ille q nō hꝫ intentionē restituēdi sicut ille q habet: ⁊ talis alienoꝝ detentor iniustus cui donatio fit añ restitutioneꝫ nō pōt eā vt veram donationem acceptare vel accipē cū bona ꝯsciā. Ad qḋ r̄ndet᷑ ꝙ donari pn̄t nō solū res habite: sꝫ ēt iura ⁊ actiōes ⁊ q̄ sperāt᷑ habēi nec ꝓpterea pōt dici ꝙ non sit donatio libera: q꞉ res actu nō habetur. Et cum hoc negociū agatur ⁊ discutiat᷑ ſm forum ꝯsciē: vbi credēdū est cuilibet ꝓ se ⁊ ꝯ se. Et nemo sit arbitrādus īmemor ꝓprie salutis: vt dicitur. i. q. 7. sanxim⁹ exquo debitor offert se paratum ad restituendū si vult: rogat tñ vt donet nō coactus n̄ decept⁹: sed spontaneus pōt sibi persuadere ⁊ credere libere donaſ se: precipue si nō egeat multū: nec. n. ꝑsumit᷑ d facili qs ꝓijcere sua ⁊ donare

Quātū ad sextū ꝙ n̄ possit tolli per viā renūciatiōis: sꝫ añq̄ꝫ fiat male ablatoꝝ restitutio nō pōt ille cui restitutio fieri dꝫ renunciare: q̄ nō pōt tolli obligatio detinentis aliena iniuste ꝑ viam renūciatiōis. maior ē nota. minor probatur: nā renūciatio illa que fit a spoliato anteq̄ꝫ restituat᷑ ipsa decernit᷑ eē nulla: sicut pꝫ. 3. q. i. c. epis. ⁊ ex̄ de resti. spo. c. solicite. ⁊ iō q꞉ p̄sumit᷑ n̄ libere fieri q꞉ nō ē verisimile ꝙ spōte iuri suo renūciauerit q renūciat spoliatus. Sic i ꝓposito videt᷑ dicēdū ꝙ creditor renuncians nō restitutus nō vr̄ spōte renūciare: sed vt coactus ⁊ hi⁹. Ad quod r̄ndetur ꝙ ea que ꝯtinētur in dictis capitulis habent locū in foro ꝯtētioso vbi ꝓcedit᷑ ꝑ presūptionē: sꝫ i foro ꝯsciē ēt spoliatus potest renūciare iuri suo: vt i proposito. Preterea eo ipso ꝙ offert se ad restitutionem: si vult iaꝫ reuestit ⁊ restituit eum in suo. ¶ Quantuꝫ ad ad septimum ꝙ non possit tolli per viam ꝯuenientie ⁊ discretiōis probat sic Supposito dicte regule peccatū li⁹. 6⁹. Obligatio illa qua iiustus detētor alienoꝝ est obligatus ad restitutioneꝫ necesse ē ꝙ tollat᷑ per viā restitutiōis: vl᷑ aliā equipollētē: ⁊ querēdo que sit via equipollēs restitutiōi. si dicat᷑ ꝙ sit remissionis via vl᷑ donatiōis: sequit᷑ inter alia istud incōueniēs: ꝙ potest dici restitutio: ⁊ tñ in possessione minime positus: qḋ pꝫ esse falsum per illud quod habet᷑. ff. d verbo. signi. l. plus est. dicit᷑ eī ibi ꝙ restituere est non solū pniam rei pbē: sed ēt possessorē facē fructusq̄ꝫ reddere: quapropter null⁹ pōt dici restitutus. Si ḡ remissio que fit ante restitutionē eq̄pollet restitutioni ipsi seqtur hoc icōueniēs: ꝙ etiā nō positus in possessiōe dicet᷑ restitutus. Sꝫ ad hoc respōdetur ꝙ in foro conscientie ⁊ ab

Aug. nõ sumitur ita stricte restitutio
sicut i foro ɔtẽtioso ꝓm iura. Naʒ quõ
cũqʒ impleat̃ volũtas creditoris a de/
bitore dr̃ restitutio facta :⁊ cũ qs cedit
bonis etiã añqʒ ponet eos i possessiõeʒ
nõ restituit quo ad cõscientiã. Querit̃
vtꝝ vsurario vl' cuicũqʒ alteri q̄ hʒ ali
ena sufficiat in foro ɔsciẽtie r̃missio si/
bi facta ab his a quibꝰ extorsit vsuras
vel alias quecunqʒ male ablata.

Hãc questionẽ ƌ vsuris Laurentiꝰ
i tractatu formãs prius recitat opinio
nẽ doctoꝝ. dicit ergo gl. ⁊ i regl'a pec/
catũ. tenet ꝙ sic. Sʒ dicimus ibidẽ ꝫ. s.
ꝙ nõ sufficit nisi pecunia sit restitutõi
parata. Aliquoꝝ võ theologoꝝ opio
fuit ꝙ etiã nõ sufficit ꝙ res sit parata
restitutioni: sed etiaʒ oʒ ꝙ offerat. Jo.
an. ibidẽ sup gl. demum assumit viam
mediã dicẽs ꝙ aut gerit in mente vsu
rarius restituẽ: ⁊ remissio sufficiat aut
non: ⁊ tunc secus. Sed Fede. de senis i
opere suo format indistĩcte opinioneʒ
dicte gl. sic dicens. Si is cui debent re/
stitui pecunie vl' male ablata ñ coactꝰ
vl' deceptus nõ remittit ⁊ omni dolo ⁊
vi ⁊ calliditate: ⁊ metu cessãtibus etiaʒ
precibus vel seruitioꝝ exhibitione idu
ctus debitam sibi pecuniã non oblatã
nec restitutiõi paratã vsurario dimit/
tat liberatus ẽ vsurarius a restitutione
ñ tñ a peccato qȯ ꝯxit exercẽdo vsuras
nisi ⁊ ƌ illo peccato pniaʒ agat. Potest
etiã dici ꝙ plus est ꝙ si vsurario pse/
uerãte i crimine ⁊ nõ disposito ad ali
qͥʒ restitutionẽ is q̄ dʒ recipẽ vsuras re
mittat illas ꝓprio motu: vl' ad petitio/
nẽ vsurarij liberatꝰ ẽ vsurarius a resti
tutiõe rei: ⁊ si nõ a peccato qꝛ de hõ oʒ
satisfacere deo ꝑ penitentiam. hec ille.

Hãc opinionẽ videt̃ firmare Hosti. in
sum. ⁊ Archi. in. c. z. ƌ vsuris. lib. 6. sup
verbo satisfactũ: dicẽs: Satisfactum ac
cipimus qũocũqʒ voluntati creditoris
satisfiat. Idẽ lapus. Ideʒ aũt Lauren.
sic ɔcludit: vt tollat̃ oĩs dubitatio an
sit vel nõ sit liber animus remittẽtis: ⁊
ꝑ ɔñs clara ɔsciã vsurarij. Et vt faciliꝰ
inducãtur homines ad ɔtritionẽ: ⁊ de
cetero a talibꝰ abstineãt: cautũ est pre/
dicare ꝙ ñ sufficit remissio facta qͥʒuis
se disponat ad satisfaciẽdũ: si nõ remit
teret creditor: ⁊ cautiꝰ ꝙ oʒ ꝙ pecunia
sit restitutioni parata : ⁊ cautissime ꝙ
offeratur pecunia: vl' ꝙ plꝰ ẽ ꝙ ponat̃
in manibus creditoris. Sed de iure: et
i foro ɔsciẽ puto illã gl. cuiꝰ opinioneʒ
seqt̃ Fede. vt dictuʒ ẽ esse verissimaʒ: ⁊
ad hoc inducit ipse Fede. plures rõnes
Et prima ẽ talis. In maioribus crimi/
nibꝰ sicut est in crĩe furti vel rapine: vl'
violentie: re furtiua: vl' rapta remanen
te apud furem vl' raptorem de volun/
tate dñi purgatur viciuʒ furti vl' rapi
ne sine aliqua restitutione: vt. l. si fur. ƌ
vsur. l. i pri. ⁊. ff. ƌ p̃cario. l. si certe. ergo
purgatur viciũ vsure remanẽte vsura
apud vsurariũ ƌ volũtate dñi: ⁊ ꝙ illa
sint maiora crĩa pʒ ex maioritate pene
siue agatur ciuiliter siue crĩalit̃. Gra
uius aũt ẽ peccatũ qȯ grauius punit̃:
vt. z4. q. 3. c. nõ offeramus. Secũda ra
tio ẽ qꝛ i crimine vsuraꝝ ⁊ in alijs ma
ioribus sufficit facere ɔdignam satisfa
ctionẽ: vl' emendationẽ: ex̃ ƌ rapto. c. i.
vt sit qs liberatus a peccato. c. quanto
ex̃ ƌ vsur. Sʒ satisfactũ intelligit̃ qũo
cũqʒ desideriũ creditoris ipleat̃ : etiaʒ
si nõ soluat̃. ff. q̄ satisda. co. l. i. Tertia
rõ est q̃ videtur ꝓʒ eũ insolubilis. Sũt

quidaꝫ ſpāles caſus in qbus obligatis ad reſtitutioneꝫ nō ſufficit remiſſio: vt c. exigit ō cenſi. lib. 6. ꝛ ibi ō hoc. ergo in alijs caſibus ſtabit regula ꝙ ſufficit remiſſio. Idem tenet Pe. de pal. in. 4. di. 15. q dicit ꝙ obligatus reſtōi excuſatur ꝑpter remiſſionem creditoris. qꝛ ꝑ acceptationē tollitur: ꝛ hoc niſi ſit taliſ perſona que nō habeat adminiſtratōꝫ vel q̄ nō pōt donare: nec per cōſequenſ remittere: qꝛ remittere eſt dare. Item qñ in iure eſt cautum ꝙ remiſſio ñ valeat: tunc nō excuſat ſicut in iudice delegato qui munera ꝛ expēſas recipiēs vl' extorquēs tenet' reddē nulla partiū remiſſione ſibi ꝓfutura: extra ō reſcriptis. c. ſtatutum. li. 6. Et ō viſitante iure ordinario recipiēte munus ad cui' duplū reſtituendū tenet': ex de cenſi. c. exigit. Hec Pe. ꝙ ſiquis obijceret regula. Nō remittit' peccatū ꝛc. quod eſt vbū Aug. ꝛ reſtituere eſt rē ī priſtinuꝫ ſtatū reponere. vñ ñ videt' ſatiſfacē remiſſio. ad qō rñdēt predicti. Pe. Lau. poſt Gode. ꝙ Aug. in dicta regula nō habuit reſpectū ad ſtrictā ſignificatiōꝫ verbi: ſꝫ eius mēs ē verbis ꝓferēda: ex ō verbo. ſigni. c. intelligēda fuit: ꝙ ſi offendiſti proximum tuum rapiendo iurādo: vſuras extorquēdo: recōcilies tecū ipſo: ꝛ cōiter qꝛ homines non iactāt pecunias ſuas: ſꝫ volūt ſibi reſtitui res ablataſ: ꝑpterea Aug. ſe retulit ad verbū reſtituat': ꝙ aūt ſic ītellexēit Aug. oſtēdit ml'tiplicit'. hec ille. Nō autē dic̄ Lau. ſ. ſ. eſſe predicandū nō ſufficē remiſſionem niſi fiant ea que dicūt diuē ſi nō videt' tutū vel cautū: nā ex tali ꝑdicatiōe ita pōt ſequi periculū aīaruꝫ ſicut cautela. Sicut. n. predicator debet ſibi cauere a predicādo ea q̄ habēt homines inducere ad malū: ꝛ ab allegando mala: ita dꝫ cauere a ꝑdicādo ſcrupuloſa ꝛ ardua: qñ cōis opīo ē ī ꝯ̄riuꝫ h'n. eēt inijcē laqueū animab'. quod fieri non debet. 27. q. i. c. viduas. Audiendo eī talia ꝛ non ſeruando cū ex auditis format ſibi ꝯſciam: hoc ſibi neceſſario fieñ: q habet huiuſmodi remiſſioneꝫ: ꝛ ex difficultate nolit ponere ſe ad faciēdū: erit in malo ſtatu rōne ꝯſcīe ſibi facte ſuper eo ī quo bene potēat trāſire cū bōa ꝯſcīa. Preterea ſi ꝑdicator hoc dicat ī predicatione. ſ. ſibi ñ ſufficē remiſſionem niſi ꝛc. ꝛ poſtea ī audientia cōfeſſionis faciat cōtrariuꝫ ꝛ dicat illi ſufficere: nōne ex hoc poteſt ſeq magnū ſcādalū contra doctrinā predicatiōis. Ex hoc eī poterūt credere hoīes ſic eſſe ō multis alijs que predicatores dicunt. ſ. ꝙ non ſunt ſimpliciter vā: ſed ad terrorem dicta: ꝛ ſic periclitabit' ſi dei doctrina. non video etiā cuꝫ bona ꝯſcīa ꝙ abſqꝫ ſui magno peccato poſſit hoc dicere in predicatione: ſi ſētiat cōtrariū: qꝛ hoc cōiter tenēnt doctores Sed ꝛ ſi teneret aliquam aliaꝫ opinionem cū ille ſint ſcrupuloſe: nō dꝫ velle inducere homines ad ſuos ſcrupulos nō ergo predicādo dicat ꝙ ſufficiat remiſſio: ne inducat occaſionem mali: et aperiat' via vſuris: neqꝫ dicat ꝙ nō ſufficit ne dicat mendacium vl' ſcrupuloſ ꝛ laqueos inijciat auditoribus. Sed dicat qō dicit Aug. ꝙ oꝫ ꝙ r̄ſtituat ſi pt 14 q. 6. c. ſi res. ꝛ in reſtitutione includitur remiſſio. Hoſti. in ſum. ti. ō vſuris dicit ꝙ ſi fenerator partem pecunie fenebris reſtituat ei a quo habuēat vl' heredi ſuo: ꝛ ō volūtate ei' partē retineat

dicunt theologi indistincte ꝙ non ē li
berat⁹ nisi totum offerat. Tu dicas ꝙ
si ex pacto fit non ē liberat⁹: ar. c. veni-
ens. ex̄ de simo. Si āt vsurari⁹ ꝑtē sine
pacto liberaliter soluat: vt offerat ꝛ de
altera parte mīam petat: ꝛ creditor li-
beralit̄ remittat: liberat⁹ ē debitor: nec
tenet̄ vlterius ad restōnē: sicut nec te-
net̄ si grat⁹ accepissꝫ grat⁹ oblatū ꝯm
Hos. Hic tm̄ bonus iudex ex certis cōie
cturis motū sui animi informabit. Nā
si creditor ē pauꝑ ꝛ inops: ꝛ vsurarius
diues ꝛ potens: nō ꝑsumo ꝙ creditor
ipsū vsurariū spōte ex corde liberet: sꝫ
hoc faciat: q2 vltra recuperare non pōt:
vt illō tātillū qō offert recuperaret: ꝛ n̄
amittēt. Si vō creditor sit diues: ꝛ po
tens q ēt ꝯsueuit histrionibus ꝛ iocula
toribus tm̄dem de suo donare vel pl⁹
frequent̄ ꝑsumi pōt: ꝙ ex corde hoc fa
ciat: hec ille. Itē in quadā sūmula dr̄:
ꝙ si vsurari⁹ offert libere totā sūmam
pecūie creditori ondēs plenariā volun
tatē cū non hēat. q2 si crederet ꝙ aliqd
accipet non offerret: creditor nihil pe-
nitus vult accipe: sed liberalit̄ dimitt̄e
totū: iste plenarie satisfecit proximo sꝫ
non deo: ꝛ iō postea sufficit sibi sola cō
tritio: vt satisfaciat deo. Vn̄ ꝯsulenduꝫ
ē nō ꝯtrit⁹ vt haud minus hāc liberaꝫ
satisfactioꝫ faciāt ꝓximo. Itē sīt aliqui
vsurarij qui nitūt̄ decipe deū: q nume
ratā pecūiā ꝛ acceptā tūc exponūt cre
ditorib⁹ credētes ꝙ illā n̄ accipiant: q2
si crederent ꝙ illam recipent: non illā
repn̄tarēt. at ille timore vel verecūdia
duct⁹ nihil vl̄ paꝝ recipit residuū dās
ꝛ sic isti tales dicerent̄ se satisfecisse: qō
n̄ ē veꝝ. Itē nota ꝯm quosdā ꝙ sīt qui
qꝫ modi satisfaciendi. Primus modus
ē cum pecunia libere offert̄. Scōs mo
dus est cū pecuniā non hꝫ ꝛ offert pig
ra. Tertius modus ē cū pecuniā n̄ hꝫ
nec pignora congruētia: facit tm̄ cum i
stris: vt hēdes cōpellant̄ ad satisfactio
nē ꝛ ēt ipsemet. Quart⁹ mod⁹ ē cū me
diante sacerdote vel aliquo alio religi
oso fit voluntaria ꝛ libera ꝯcordia: iste
tm̄ modus dꝫ sēꝑ ondere creditori vel-
le ꝛ posse libeꝝ debitoris. Quint⁹ mo-
dus ē cū ꝯsensu ꝛ mīa creditoris pōit
debitor aliquam possessionē in manu
alicuius honesti viri: ex cuius fructib⁹
soluantur ꝑ tp̄s debita. deinde posses-
sio ad hēdes reuertat̄. vel ita dꝫ ꝑmāe
re ꝓ incertis: hec ibi. Itē Archi. in
rosario. 14. q. 5. c. non sane. dicit ꝙ Ho.
dicebat ꝙ in his in quibus ē ꝓpcc̄ꝫ mor
tale ꝯm legem diuinā: vt in furto vl̄ ra
pina dispēsare non pōt ep̄s: imo nec ēt
papa vt aliq dicūt: quo minus pn̄iam
agat: ꝛ restō fiat si pōt: ex̄ de vsur. c. cū
tu. In his vō i qbus ē pcc̄ꝫ mortale ꝯꝫ
ius positiuum: ꝛ cum ep̄is seu inferiori
bus pape int̄dicta ē dispensatio: nullus
dispēsare vel dilationē ꝑstare pōt nisi
solus papa. 3. q. i. c. reintegranda. vel hi
qbus spaliter cōmiserit. Si vō non ē i
terdicta poterit: hec ibi. Sed ꝙ dr̄ pa-
pā non posse dispensare in his restōni
b⁹: vbi ē pcc̄m mortale ꝑpetratū i vsur
patione ꝯ legem diuinam facta: vt fur
to: rapina: vsura ꝛ hi⁹: quo minus re-
stitutio fiat si pōt: videt̄ intelligenduꝫ
quo ad restōnē certoꝝ si sciunt̄ ꝑsone
vel quo ad incerta: cū dispensaret ab-
sqꝫ cā rōnabili: vel saltē dubia ꝓ libito
voluntatis. Non enim pōt tollere que
sunt ꝓpria hominum ꝛ dare alijs sine
cā. sed cum causa rationabili pōt: puta

ꝑ modũ pene:vt cum aufert regnũ vł
impium alicui ꝓpter demerita sua: qꝛ
ect inimicus ecclesie hetic⁹ vł scismati
c⁹:nec se vellet corrigere:vel cũ faceret
mouere bellũ ꝫ aliquem dñm vel ciui-
tatẽ ꝑsequẽtẽ ecclesiã:vł fauẽtẽ heticis
vel detinentẽ bona ecclesie:⁊ traderet
alijs dignitatẽ iura ⁊ bona illoꝝ: sicͣ fa
ctũ est pluries. Nec põt papa cũ bona
ↄsciã q̃ paupib⁹ debẽt dispensare dare
diuitib⁹ sine cã rõnabili:sed cũ cã rõa
bili põt talibus obligatis remittẽ:seu vt
paupibus dare ea que acqsierũt ꝑ fur
ta rapinas ⁊ vsuras: cũ sꝫ incerta ſm
ões:alꝭ cũ sit supmus ⁊ vł̃is pat pau-
peꝝ magis q̃ȝ epi:qui hi⁹ solent dispen
sare:vt.87.di.c.eps.ex de ¶ Quia hẽt
ẽt plenitudinem potestatis ĩ dispensa-
tione bonoꝝ ecclesiasticoꝝ: ⁊ plenã iu
risdictĩ in terris ecclesie forte õ hi⁹ bo
nis .s.ecclesiaꝝ:⁊ hoꝝ qui hitant ĩ ter-
ris ecclesie posset remittere debita ex
furtis rapina:⁊ vsura ẽt cum sciunt ꝑ
sone sine eoꝝ ↄsensu: ⁊ ex aliqua cã rõ
nabili.nã quotidie hoc fit vt iura vni⁹
ecclesie ⁊ fructus auferat:⁊ det alteri
q̃ȝ curato illius ecclesie cũ cã tñ: vt cre
dit rõnabili.⁊ sic multo magis in hi⁹:
põt dare dilationem:qꝛ plus ẽ remitte
re debitum q̃ȝ dilationem dare ad sol-
uendum. ¶ Querit vtrum sup incer-
tis cũ epo qui ẽ pr̃ pauperꝝ possit fieri
cõpositio vel transactio. Rñdet Lau.
Sciendũ ꝙ Pau.in cle.de pe.⁊ re.hũc
passum examinat:⁊ finaliter determi-
nat ꝙ non:ꝑ illum tex.⁊ ꝑ.c.fi.de of.vi
ca.li.6.vult eĩm ꝙ sine mandato aplĩ
co id facere nequeant epi:nisi cõpone-
rent de tanta q̃ȝtitate quanta est illa ad
quam ascendunt:⁊ non de minori. Cõ
tra seruat:lꝫ fcã tacita cõpositione fe-
rat demũ sñia taxatiua ipsoꝝ incerto-
rũ:⁊ si vera sunt q̃ fatus ẽ Pau.qꝺ vi-
det de iure:nec videt ꝫria cõsuetudo
valere:alias multoꝝ aĩe illaquearent.
Tex.tñ illi videre meo nõ ꝓbãt ita cla
re. Vñ forte posset rñderi ꝙ non ẽ cre
dendũ:ꝙ papa qui ꝑficit epos patres
pauperꝝ indistincte non ↄcessisset eis ĩ
spe:ꝙ ex cã posset cũ talib⁹ trãsigere.
⁊ isti hñt maiorẽ ptãtẽ q̃ȝ illi quib⁹ libe
ra admĩstratio ↄcessa ẽ. Item non sim
pliciter donant. Itẽ papa scit hãc ↄsue
tudinẽ ⁊ diu tolerauit. Fiũt tñ taxatio
nes ꝑ sñiam:hec Lau. Forte posset di-
ci ꝙ ex q̊ ad ecclesiã militãtẽ vꝫ dictuꝫ
Lau.⁊ ẽt quo ad deũ ⁊ ecclesiã trium
phãtẽ cũ ex cã rõnabili fac cõpositiõꝫ
de minori q̃ȝtitate q̃ȝ sint incerta :puta
qꝛ residuum dimittit ei vt paupi: cum
alias non posset viuere sine indecentia
sui stat⁹ notablr̃. Sꝫ vbi absq̃ȝ cã epus
sciẽter cõponat de minori q̃ȝtitate nota
biliter vꝫ dictum Pau.in foro dei.non
n.credendum ẽ papã fecisse epos dis-
pensatores bonoꝝ pauperꝝ: vt possent
ꝓ libito voluntatis remittẽ vel cõpone
re sup incertĩ.vt de his postmodũ põ
pose viuant. Nec ipse papa posset cuꝫ
bona ↄscia absq̃ȝ aliq̃ rõnabili cã facer
ht⁹ taxationes longe min⁹ q̃ȝ sit debitũ
incertoꝝ ⁊ residuũ scient illis debitori
bus dare:cũ oĩa hñ ⁊ plene possit resti
tuẽ. Secus cũ dubitat vtrũ sit debitor
ꝓ incertis.nã in dubio ẽ semper inter-
ꝑtandũ fcm pape ꝑmaxime ĩ bonum
vt di.40.c.non nos.cũ gl. Papa eĩm ⁊
si hẽat plenitudineꝫ ptãtis errare põt
vt hõ.⁊ inter cetera sue ptãtis non au-
fert sibi ↄdi⁰ ista cõis hoĩuꝫ gn possit

peccare mortalit᷑:⁊ descendere ad infe
ros grauius ceteris puniendus si deli
q̄rit:vt dr̄ di.40.c.si papa.⁊ in glo. In
sup cū restitutio certoꝝ debeat p̄cede
re restōnem incertoꝝ:ꝙ epi circa vsu-
rarios publicos:vt licentient ad sacr̄a
ecclesie ⁊ sepulturā prius cōponāt sup
certa q̄ꝫtitate ꝓ incertis quā sibi solent
ībursare magis q̄ꝫ paupibus dare:⁊ ꝺ
ceteris n̄ ꝓuideāt sufficient᷑:vt reddāt᷑
integralit᷑ min⁹ bn̄ faciūt:quimo si nō
sufficerēt bona q̄ remanent vsurarijs
vel heredib⁹ eoꝝ tenent᷑ q̄ acceperunt
ꝓ incertis ꝯtribuere ꝓ restōne certoꝝ
alias fures sꝫ ⁊ latrones auferentes q̄
debent᷑ certis ꝑsonis:ex̄ de vsu.c. cum
tu.14.q.6.si res.Sed consuetudo ī hoc
non excusat:que potius dicenda ē cor
ruptela:quia contra ius diuinum di.8.
c.que contra mores.32.q.7.c. flagitia.
¶ Quantum ad septimum.s.ꝺ modo
restituendi seu ordine circa qꝺ cōside-
randa sunt tria.Primū est ꝙ restitutō
certorum preponenda ē restōni incer-
toꝝ.Sciēdum igr̄ ꝙ certa oīa obligat
restōni.i.cum sciuntur persone quibus
ē facienda prius integraliter soluenda
sunt q̄ꝫ soluant᷑ incerta.qn̄.s.scitur: vel
dubitat᷑ bona restituentis non sufficē
ad vtrunq̄ꝫ.nā tunc restituenda sūt ple
ne prius ⁊ integralit᷑ certa:⁊ hoc tripli
ci rōne.Primo rōne successionis.Se-
cundo rōne obligationis.Tertio rōne
silr̄itudinis.Quantum ad p̄mam rōnē
s.successionis aduertēdū diligent᷑ ꝙ n̄
succedit in paupib⁹ ipse xp̄s:nisi qn̄ nō
repiūt᷑ ꝑsōe certe qb⁹ restitui ꝺbēt cer
ta:ut q̄si ꝑ substitutiōem succedē vide
ant᷑:ac si diceret testator dimitto me-
os hēdes tales ⁊ tales qb⁹ debeo:vel ēt
si non ꝺbeo.Sed si eos non repiri cō
tingat:substituo mihi xp̄m cū paupib⁹
suis.Quantū ad scꝺam rōnē obligatio
nis ꝓbat᷑ hoc sic.nā paupibus non te
nent᷑ hēdes dare.s.ꝓ restōne dictoꝝ ī
certoꝝ nisi vnica rōne.s.in foro dei:sed
creditorib⁹ certis tenent᷑ duplici rōne
s.in foro dei ⁊ foro mūdi.qꝛ hēdes pn̄t
a creditoribus ī iudicio ꝯueniri.Quā-
tū ad tertiā rōnē.s. silr̄itudinis ꝓbatur
idē a silr̄i de voto simplici ⁊ soleni.Nā
votū simplex non ita obligat sic̄ id qꝺ
ē solēne.nā q̊ ad deū simplex obligat:
⁊ solēne quo ad deū ⁊ mundū.i.forum
mundi.vn̄ simplex votum īpedit mr̄i-
moniū ꝯhēdū:sed non dirimit ꝯctum.
Solēne aūt ⁊ īpedit ꝯhendū ⁊ ꝯctum
dirimit:vt pꝫ di.27.ꝑ totum.⁊ rō hui⁹
ē:qꝛ in voto simplici ē vnum vinculuꝫ
ligans:in solēni duplex.¶ De restōne
vero certoꝝ sciendū ꝙ restitutio ēt fie
ri dꝫ cum quodam ordine:ꝓ cuius de
claratione sciendū:ꝙ ꝭm triplicem vo
luntatē creditoris ꝯtingit debitorē hr̄e
sꝺam eius.Prima ē violenta.Scꝺa est
ꝯditiōata.Tertia ꝯformata.Prima re
pit᷑ in furto ⁊ silr̄ibus.Scꝺa in vsura.
Tertia in ꝯctib⁹ licitis:siue iustis: ⁊ ꝭꝫ
hunc triplicem voluntatis graduꝫ va
rie p̄us ⁊ posteri⁹ homo restituere ob
ligatur.Cū igr̄ prima voluntate.s.vio-
lenta debitor tenetur:vtputa qꝛ abstulit
ꝑ furtum ⁊ rapinas ⁊ hi⁹ violentias:ta
lia prius restituenda sꝫ q̄ꝫ vsura ⁊ alia
debita.⁊ hoc ꝓpter tria.s.ꝓpter offen
sionem:ꝓpter expropriationeꝫ:⁊ ꝓpt᷑
cōpulsionem.Propter offensionē qui
dem.nā maior in eis fert᷑ iniuria:quia
illa penitus sunt inuolūtaria.s.rapina
furtum ⁊ hi⁹.vsura vero aliquo modo

est voluntaria.s.voluntate ꝯditionata
ꝑpterea de sui nã minorẽ iniuriam in
ꝑximum sapit.alia vo debita sine iniu
ria fiunt:qꝛ sũt voluntaria: puta id qꝺ
debet᷑ rõne emptiõis facte alicuius rei
vel rõne mutui liciti ⁊ hiꝰ:⁊ iõ rapina
⁊ furtũ prius restitui debẽt ꝙ̃ ipsa vsu
ra ⁊ alia debita licito modo ꝯ̃cta:⁊ ea-
dẽ rõne ṗus rapina:qꝛ grauior ĩ ea fit
violentia ⁊ iniuria ꝙ̃ in furto.2º. dꝫ ẜ-
uari talis ordo ꝑpter expropriationẽ.
Nã in rapĩa ⁊ furto ẜm oẽs dñium ñ
trãsfert᷑:⁊ iõ talia nũꝙ̃ total'r fiũt pos
sidẽtiũ. In vsura vo dñiũ trãsferri vr̃.
Tertio ẜuãdus ẽ talis ordo ꝑpter cõ
pulsionẽ.magis.n.debitor cõpellitur ⁊
artat᷑ a iure restituẽ que extorsit ꝑ fur
tum ⁊ rapinã ꝙ̃ que hũit ꝑ vsurã.naꝫ
ad restõem vsure cõpellitur diuino et
ecclesiastico iure:sed ad restituẽdũ ra-
pinam cõpellitur vel artat᷑ iure diuĩo
eccl'astico ⁊ ciuili.Ex quibꝰ seq᷑t ꝙ de
bitor si non põt ĩsolidũ restituẽ qꝺ ex
torsit ꝑ rapinã ⁊ furtũ: ⁊ ẽt qꝺ habuit
ꝑ vsurã.⁊ hoc cũ rõne voluntatis con
currẽtis:qꝛ in soluente vsurã aliq̊ mõ
volũtas eiꝰ ꝯcurrit ad illã expoliatõm
vẜe.Sꝫ expoliat' ꝑ furtũ seu rapinã ꝯ̃
oẽꝫ suã volũtatẽ expoliat᷑:tũ ẽt rõe iu
ris coartãtis.nã a iure ciuili hõ cõpel
litur ad restõem rapine ⁊ furti ĩsolidũ
ẽt si non hẽat ad restituẽdũ vsuras.hiꝰ
sñie ẽ Hir.or.heremitaꝝ:q̃ vident᷑ rõa
biliter dicta.hoc excepto.s.ꝙ debẽt pꝰ
restitui rapina furtũ ⁊ vsura ꝙ̃ alia de
bita mõ licito ꝯ̃cta.hoc.n.esset offerre
holocaustum ꝺ rapina.Sicut eĩm iniu-
ste acciperet ab aliquo diuite vt daretur
elemosyna paupi: vt dicit Aug.14.q.
5.c.forte.ita ⁊ iniustum videtur vt ꝺ eo
qꝺ iuste debetur alteri puta hõesti mu
tui vel emptionis vel alicuius liciti ꝯ̃-
ctus restituat aliena.hoc eniꝫ eẽt rape
re alienum vt reddat alienũ:⁊ non sũt
facienda mala vt euẽiãt bõa ait Apl's
ad Ro.Ad hoc.14.q.5.c.neqꝫ enim.
Quantum ad secundam voluntatẽ
que dr̃ ꝯditionata:que.s.cadit in vsura
dicit Ale.lombardus ꝙ ṗus tenet᷑ qs
restituẽ que hũit ꝑ vsurã ꝙ̃ que habu
it ꝑ alios ꝯ̃ctus factos voluntarie.Et
huius rõ est:qꝛ in restõne debitoꝝ so-
lum seruatur iusticia:sꝫ in restõne vsu
re ⁊ male ablatoꝝ non solũ iusticia ser
uatur:sed ẽt iniuria deo facta ⁊ ꝑxĩo
admouetur ⁊ iõ restõ vsure preferen-
da ẽ.Si tñ ꝯ̃rium obseruetur:qꝛ.s.talia
iusta debita in satisfactione ꝑ̄ponentur
male ablatis:aduertẽdũ ꝙ duplici ca-
suꝰ hoc fieri põt.s.qñ debita st᷑ clare ma
nifesta:⁊ restitutio male ablatoꝝ non
sic:sed obscure sic ingrendo. Secũdo
qñ res que debetur ẽ determĩata.naꝫ
claꝝ semꝑ precedit obscuꝝ in iure:⁊ ꝺ
terminata rõ indeterminatã: sed illud
cõiter nõ obseruatur ẽt in ꝑ̄dictos du
os casus:qꝺ ẽt vr̃ rõnabl'r fieri:qꝛ ide
cens videtur vsurã debere restitui ꝺ re
iuste alteri obligata. Nam ꝑ hoc non
tollitur iniuria facta proximo ⁊ deo
sed additur noua qꝛ alienũ aufertur.
nec.n.tenetur deo ⁊ ꝑximo rõne vsure
ꝑpetrate:vel alteriꝰ male ablati:nisi in
ꝙ̃tum põt de iure:ar.ex̃ de re.iur.nẽo
ad impossibile obligatur.Si g̃ non po
test restituẽ vsurã nisi sbtrahendo ius
alterius ꝑ tunc excusatur a restitutõe
ꝑpterea hoc magis erit violentũ seu ꝯ̃
voluntatem eius cui ꝺbetur aliq̃d rõe
ꝯ̃ctus iusti siue liciti.s.subtrahere suũ

creditur ꝙ̃ꝫ fuerit accipe vſurã ab alio
ꝓpterea non videt̃ rõnabile vt de iu-
ſto obſego qđ fecit ꝓximo.ſ.ei mutuã
do ſeu expectando p̄ciũ rei vendite re
portet incõmodũ ⁊ dãnũ:qđ ꝯtingeret
hoc ſeruãdo cũ q dedit vſurã recepit
iã cõmodũ magnũ ex mutuo ſibi fc̄o
⁊ ið dꝫ ſibi ſufficere ut vſurari⁹ reſtitu
at ſibi vſurã cũ poterit de ſuo:⁊ nõ ali
eno:qꝛ ſm regulã nemo dꝫ locupleta-
ri cũ alti⁹ iactura vel dãno:de reg.iu.
li.6.⁊ hoc niſi iura cõia vel municipa-
lia aliter diſponerẽt:qꝛ in hi⁹ ſeruanda
ſunt.nam iure humano poſſeſſiones ⁊
alia vt ꝓpria poſſident̃:vt pꝫ di.8.c.q̊
iure Quantũ ad tertiam voluntateꝫ
que dr̃ ꝯformata hec reperit̃ in ꝯctib⁹
licitis vbi voluntas ꝯhentium ꝯforma
tur inſimul.In reſtitutione etiam tali
um aliqua prius reſtituẽda ſunt. nã p̄
us reſtitui debent oĩcunqꝫ certa debi-
ta ꝙ̃ꝫ quecũqꝫ ad pias cãs relicta atqꝫ
donata.cuius rõ eſt qꝛ donatõ ⁊ ad pi
as cãs largitõ ſunt ex ſuperogantis cõ
ſilio:vel ſunt forte bona incerta.Reſti
tutio aũt male ablatorum ſeu alioꝝ de
bitoꝝ certorum ſunt ex obligatõis pre
cepto.Prius enim reſtitui debent que
ſunt ſm neceſſitateꝫ precepti ꝙ̃ꝫ que ſt̃
ſuper erogationem ꝯſilij.huic ſñie con
cordat̃ Archi.in.c.non ſane.i.q.5. Hic
ẽt Ray.ait ꝙ ſi creditores vel legato-
tores ſimul venerant ad heredem pri-
mo ſatiſfaciendũ ẽ creditoribus: ſed ſi
veniũt ſeꝑati liberabit̃ heres ſoluendo
ꝑ ordinẽ cuilibet venienti ſiue credito
ribus ſiue legatario:dũ tñ nil in dolo
vel in fraude opet̃.verũtñ ſi legatarij
p̄ueniãt creditores ⁊ accipiũt:vel poſte
riores creditore:priores ⁊ potiores in
iure p̄ueniunt.Creditores poſtmoduꝫ
veniẽtes hẽdẽ igetare non debent:ſi tñ
ð hẽditate remã ſit ei:vñ poſſit adhuc
ſatiſfacẽ illis:ſed hñt tanqꝫ potiores iuſ
ſuũ ſaluum ꝯ legatarios q p̄mo acce-
perunt. Silr̃ ⁊ creditores anteriores
ꝯ poſteriores qui acceperunt. Idem qꝫ
Vul.ait ⁊ addit ꝙ ſi heres ſcit vel cre
dit hẽditatẽ vltra debita non extendi
ſiue ex ꝯctu vel q̃ſi:ſeu ex maleficio vl̃
q̃ſi nihil legatarijs dꝫ dare. Si v̊o ꝙ̃ꝫ
titatem debitoꝝ neſcit dꝫ creditoribus
ſatiſfacẽ primo .⁊ ſi legatarij prius vel
ſimul cũ creditoribus legata petant ẽt
creditoribus potiorib⁹ p̄mo ſoluẽdũ ẽ
Si ãt de hereditate nihil remanet pri-
mo ſolutis debitis legatarijs nõ tenet̃.
Si vero hũc ordinẽ mutauerit heres
p̄mo.ſ.ſoluẽdo legatarijs ſeu ſcðarijs
creditorib⁹ p̊orib⁹ in foro ꝯſcie mime
liberat̃:niſi hoc faciat ignorãt̃ reputãſ
ſ.hẽditatẽ ſufficẽ ad oĩa ſoluenda. vel
neſciẽs hũc creditorẽ eẽ potiorem. his
aũt ꝯcor. Hoſti. Itẽ nota ꝙ ceteris
ꝑibus ſeruanda ẽ regula:Qui p̊or eſt
tꝑe potior ẽ in iure:de reg.iu.li.6.Ubi
aũt ſunt priuilegia paria. ſ.ꝑſonarum
⁊ actionum inſimul:⁊ equalit̃ ſatiſfaci
endũ ẽ:niſi de aliquo illoꝝ ꝓbet̃ ꝙ al
teri p̄ferendus ſit ſm legem pacti vel
ſcripti l̃ vſus ꝓbati. Hec aũt notari ſo
lent.C.de bo.auc.iudi.poſſi.l.pro debi
to.Cũ g̃ mercator vel alius frangit.vl̃
ut vulgariter dr̃ fallit non ſufficiens ſa
tiſfacere creditorib⁹ oĩbus ex integro
veniẽtibus cũctis vt ſibi ſatiſfaciat.hic
ordo ſeruat̃ ſm Bal.i.l.ꝓ debito .C.
de bo.auctoritate iudi.poſ. p̄mo dꝫ ſa-
tiſfieri dñis reꝝ.vbi gr̃a ðponentibus
ſi depoſita erãt ſibi facta ut.ff.de p̄uil

credi.l.fi.ꝛ.l.veteri. Scđo satisfit mercium venditori si extāt merces: hoc est ipse merces restituunt̄ tanꝗ̄ singulariter ꝑ p̄cio obligate. Si āt plus valerēt id plus reddit̄ ad cōmodū creditoꝛuꝫ vt.ff.de ac.ven.l.iulianus. ¶ Si āt ipse merces non extāt sed vēdite sīt: ꝛ loco eaꝝ alie subꝛogate tales sb̄ꝛogate non reddūt̄ loco eaꝝ: qꝛ non sūt ꝑ p̄cio obligate: vt.ff.de in rē v̄so.l.qdā. Huiꝰ rō assignat̄: qꝛ preciū ex illa re redactum obligatū non erat: ḡ nec ēt res que emitur ꝛ hētur ex eo. Idē q̊ꝫ in ꝑmutatiōe dictū ē: qꝛ vbi sp̄es in obligatione ē nō succedit loco alterius altera: vt nota.ff de v̄.sig.l.labeo. Tertio ceteris ꝑibus p̄fert̄ vxoꝛ: qꝛ hypothecam hr̄e cēsetur ꝛ iō p̄fertur: nedū p̄tendētibꝰ ꝑsonalē obligationē: sed ēt pretendētibꝰ tacitā hypothecā: ut.l.assiduis. C.qui pot. in pi.ha.non tn̄ p̄fert̄ creditoꝛibꝰ hn̄tibus hypothecas expꝛessas. Fiscꝰ q̊ꝫ sil'e hꝫ p̄uilegium cū muliere. C.de p̄ui.fisci.l.q̄uis.ꝛ de hoc ēt hēs ex̄ de pig.c.ex lr̄is. in glo.qm̄.4º post hypothecas veniunt deponentes.s.si non extat depositū.ff.depositi.l.si hoīs.§.fi. hoc enim p̄uilegium dat̄ cause depositi: ꝑpter frequentiā ꝯctuum depositoꝝ: tn̄ sicut in l.p̄dicta pꝫ tali priuilegio non gaudent q sub noīe depositi mutuant ad vsurā hypotheca āt est potioꝛ: qꝛ ꝑtinet ad ipsam rem.ff.de pac.l.rescriptū. 5º veniunt simplices p̄uilegiati.i.hn̄tes p̄uilegia ꝑsonalia nō realia. Sexto ꝛ vltimo veniūt chirographarij ꝑ rata non attenta p̄oꝛitate ꝯctuum: qꝛ licitum ē debitoꝛi ꝑ cumulo creditoꝝ facere deterioꝛē cā incrediroꝝ p̄oꝝ non hn̄tium dn̄ium nec hypothecā: nec p̄uilegium hn̄tiū: vt.ff.de sepa.bo.l.i.§.ꝯrio. Et ista ē rō: qꝛ ī chirographarijs creditoꝛibꝰ non attēditur tp̄s: hec ille. Uerum vbi lex municipalis seu statutū ciuitatis aliter disponeret: illi ē stādū ēt in foꝛo cōscie si non sit expꝛesse ꝯ deum: qđ non de facili iudicandū est: qꝛ nemo ē arbitrandus īmemoꝛ diuini timoꝛis ꝛ sue salutis.i.q.7.c.sancimus.nihil euidēter appareret ꝯrium. Unde ī aliq̄bus ciuitatibꝰ vt floꝛentie fallente mercatoꝛe ꝑ sindicos īstitutos a cōitate sup hiꝰ: vbi non sufficiunt bona debitoꝛis fallentis ad plene restituendum oībus satisfacit vnicuiq̄ ꝑ rata s̄m facultatē bonoꝝ illius ꝛ non p̄us vni q̄ꝫ alteri nisi aliq̄bꝰ ꝑsonis p̄uilegiatis in hoc: vt in mulieribꝰ ꝑ dotibus rehn̄dis ꝛ hiꝰ: quibus plene satisfacit anteq̄ꝫ cuiq̄ꝫ alioꝝ. Itē primo nota ꝙ hi qui tenent̄ restituē: si oīno non pn̄t soluere vel restituē sufficit ꝯtritio ꝛ ꝑpositū restituendi: qn̄ ꝛ cōmode poterunt.14.q.6.c.si res.qđ veꝝ ē cū nota sit pauꝑtas.talis.n.non dꝫ excōicari: vt dr̄ ex̄ de solu.c.odoardꝰ.nec aliq̄ pena mulctari: ex̄ de vsu.c.cuꝫ tu. ꝛ dr̄ nota pauꝑtas qn̄ cedit bonis: iō qꝫ tali dꝫ ꝯsulere sacerdos: si de paupertate dubitat: ꝙ cedat bonis. nota tn̄ ꝙ non sufficit hec cessio ita ꝙ nō sit ei aliq̄ pn̄ia iniūgēda.qꝛ nec solutio nec satisfactio plenaria sufficeret. Nā lꝫ cessio seu solutio quo ad satisfactionē hoī sufficiat: adhuc tn̄ non ē eccl'e satisfactum ḡ iudex eccl'asticꝰ seu sacerdos ꝑ vsurpatione rei aliene iniungat sibi pn̄iam. ꝛ in hoc ofn̄dunt plurimi pc̄toꝛes delīquentes q putant sufficere ꝙ satisfaciant: nec trāsgressionē quā fecerūt postmodū ꝯfitēt̄. hec Hosti.in sū.ti.đ peni.

⁊ re. Scđo nota ꝙ ſi talis ꝑuenerit
pꝰ ad pinguiorē fortunā tenetur ſatiſ-
facere etiam ſi ceſſerat bonis: qꝛ ꝑ hoc
nō ſunt liberati. ſed talis ceſſio ad hoc
eis ꝓdeſt ne iudicati trahentur in car
cere. C. qui bonis ce. poſ. vbi etiam dič
glo. ꝙ ceſſio in hoc etiam ꝓdeſt ꝙ po-
ſtea non poterūt ꝯuenire: niſi inq̄ſtum
facē pñt. ⁊ ſic habeť rō ne egeat ⁊ pre
terea ꝯueniri nō dꝫ: niſi tm̄ ſit id quod
acqſiuit: ꝙ merito videať debere ꝯuēi
ri: hic in glo. Sed q hñt reſtituē ſi ꝯuēi
anť ex maleficio ſi non ſunt ſoluendo
verberandi ſunt ꝓ debito. Sed ſi non
ꝯueniunť ex maleficio non debēt taleſ
verberari: ſꝫ ſufficit ꝙ cedāt bōis: Ar
chi. 14. q. 4. c. ſi res. Nota tertio ꝙ ſi
is q aliena abſtulit pōt reſtituere: ⁊ nō
reſtituit non ē in ſtatu ſalutis. 14. q. 6.
c. ſi res. Dicit autē Ray. in ſumma ſua
ꝙ dñs alicuius terre teneť reſtituē ide
bite exacta a ſe uel a ſuis directe vel in
directe. glo. ſuper indirecte: vt qñ dene
gat eis iuſticiaꝫ vel non defēdit eos vt
dꝫ: ⁊ ſic extorq̄t aliqua. Si tali dño ex
aliquibus circunſtantijs appareat mlꝰ-
tū difficile vel īpoſſibile talis reſtō ſat
videtur ꝙ poſſit ꝯſuli hiꝰ ꝙ in cōpēſa-
tione vel remittat eis cōiter cum eorū
ꝯſenſu ⁊ libera voluntate aliquam ſer-
uitutē vel annuā ꝑſtantiam in ꝑpetuū
vel ad tpˢ: ita ꝙ pleniſſime videať eis
ſatiſfactū: vel ēt faciat ī remiſſionē pec
catoꝝ illoꝝ quibus teneť aliqđ hoſpi-
tale vel aliqđ ſilē opus pietatis: cū ꝯſē
ſu tū eoꝝ dꝫ ſi pōt regri: hec ibi. Quar
to nota ꝙ is q hꝫ aliena reſtituē ⁊ cer-
tis ꝑſonis ſi pōt in totum vel in ꝑtē: ſꝫ
non cōmode: ſed cū multa ſui incōmo
ditate: tunc cōponat vel ꝯueniat cū īpo
teſo vel ſpoliato amicabiliter de reddi
tibus ſuis moderate: ita ꝙ victꝰ ſibi re
maneat aſſignando ſibi quouſqꝫ fuerit
plenarie ſatiſfactū: vel paulatim ſingu
lis annis vel mēſibꝰ: vel alijs tꝑibꝰ emē
det qđ pōt: ⁊ hoc cū voluntate illiꝰ cui
dꝫ ſatiſfacē. qꝛ ſi nullam inueniret maꝫ
apud eū abſqꝫ dilatione teneť ſatiſfacē
vel bonis cedē: qꝛ talis pcc̄oꝛ ſeꝑ eſt in
mora. Hoſti. ⁊ Ray. Sed hoc meliꝰ de
clarabiť in vltimo. §. ſe. Si āt predictuſ
inuēiat grām apud creditores ſuos fa
cientes ſibi remiſſionem vel dilationeꝫ
tūc pōt ea vti: ⁊ ī ē bono ſtatu aīe: ſi tm̄
hꝫ in ꝓpoſito faciendi qđ debuiſſet: ſi
non potuiſſet obtinere ipſā remiſſionē
vel dilationem. Quinto nota ꝙ vbi
eēnt plures creditores alicuiꝰ: ⁊ debito
ri petenti dilationem aliqui creditoreſ
volunt dare: aliq non: ſed ꝙ cedat bo-
nis ſtabiť maiori parti creditoꝝ: ⁊ itel
lige maiorē ꝑtem: vbi ē maiꝰ ⁊ fortius
debitū: ēt ſi vnus eſſet cui plus q̄ꝫ oībꝰ
debeatur. Si vero par ſit debitū ſtādū
eſt maiori numero creditorum. Si ve
ro ſunt paria eligenda ē clementioꝛ ſē
tentia. ſ. dilatio danda. C. de ceſſi. bono
rum. l. fi. Ray. Nota hic ꝙ Ioh. an.
ſuper. c. q̄ꝫq̄ꝫ. de vſu. li. 6. mouet queſtio
nē an heres vſurarij qñ hereditas non
ſufficit oībus debeat ſatiſfacere pᵒ. ucie
tibus: ⁊ refert ſe dixiſſe ꝙ non. imo fi-
et eis ⁊ alijs ſatiſfactio ꝓ rata vnūquē-
qꝫ ꝯtigente: ar. ſ̄. de teſta. c. relatuꝫ. ī fi.
Sed dicit ipſe ſatis videtur hoc caſu
hñi debere ꝯſideratio tꝑis: vt ille q priꝰ
ſoluit vſuraſ recipiat qđ ſuū ē ītegralꝛ
⁊ ſic de ſingulis ſm regulam. i. de reg.
iur. qui poꝛ. cum iſtoꝝ ꝑs ſit ca vt dixi
ibi. ⁊ in hypotheca hoc ꝯſideramuſ. C.

qui pot.i pig.ha.l.sed si fūdus. r bona vsurarÿ videt̄ eē hypothecata.de vsu. c.cū tu.multi tñ doctores tenent ↄ̄triuȝ i hoc.s.ꝙ bōa vsurarioꝝ sint hypothecata:vt Ho.Archi.Fede.Hof.r Joh. ēt dicit ꝙ de hac hypotheca non hēm⁹ textum expressū. ¶ Sexto nota ꝙ vbi aliquis ē institutus heres:r non suffīc hereditas ad soluendū oīa legata r debita.dicit Ray.ꝙ credit in iudicio aīe ꝙ non teneat:nisi inq̄ītū hereditas se extendit:vel sufficit ēt si non fecit iuentariū.Idē Jo.r Fede.secus in iudicio ↄ̄tentioso:si non fecisset iuentariū:sȝ si fecisset non teneret nisi durante hēditate.Distinguit tñ inter legata r debita:qꝛ debita sine diminutione dȝ psoluere durāte.s.ad hoc hereditate. d legatis vero si tot sunt ꝙ non remaneat legitima pōt detrahē suaȝ legitimam: r iteꝝ quartā fm quosdā si fuit īstitutus hēs.Et nota ꝙ hēs pōt deducē añ oīa expēsas funeris r aliās necessarias q̄s fecit cā hēditatis vt ī testō r hi⁹.Expensas tñ q̄s fecisset supfluas ad honorem r pōpā mundi:non posset cū tuta ↄ̄scia trahē de ere alieno:sed facē ītelligeret de suo.Pe.de pal.in.4.Si autē sūt plures hēdes ad debita vel legata regulariter tenet̄ qlibet ꝑ hereditaria pte.C. l.3.Sed dȝ Ray.Excipiunt̄.v.casus fm ipsū Ray.Primus ē si aliqđ indiuiduū ē in obligatōe faciendi vel non faciendi.tunc.n.qlibet tenet̄ insolidū.ff.de ver.ob.l.in executiōibus.§.z.glo.ponit h̄ ex̄:vt si testator ꝑmittit se aliqđ opus facturum r ꝑmisit p se vel heredē suū nō fieri q̄minus p fūdū suum tibi ire liceat.hic qlibȝ hēdū erit insolidū obligatus. z⁹ casus ē si res que dȝ restitui ab vno insolidum possideat̄.C.de acgrē.hē.l.z.§.nemo. Terti⁹ ē in alimentis legat] q̄ ꝑ volūtate defuncti vel iudicis vel ab vno insolidū vel a plurib⁹ ꝑ ptibus designat] petunt̄.ff.de alimen.le.l.3.Quartus ē si testator ab vno heredum legauerit creditori hereditario aīo cōpensandi: tūc.n.heres ille vsq̄ ad q̄ītitatem legati on⁹ illius debiti sustinebit.ff. de le.3. l.cum ab vno.Quint⁹ in expēsis funeris vxoris:non tñ abstrinxit hēdes pro hēditarÿs portōibus:sed ēt viꝝ ꝑ portione q̄ puenit ad eum de dote vxoris sue:puta si ad eū puenerīt.100.r in hēditate sint.z00.ipse vir tenebit̄ ꝑ tertia r hēdes ꝑ duab⁹ ptibus.ff.de reli.r sumpti.fune.l.quotiens.r.l. veluti. hec oīa etiam Hosti. ¶ Quō debeat fieri restō vxoris concipientis p adulteriuȝ quem vir reputat suū de his que ↄ̄suit ipse filius spurius de bonis pr̄is putatiui:r hereditate tota vel pte ad euȝ p ueniente.Primo videndū ē d ipsa vxore adultera quō teneat̄ r ad qd. z⁹. d ipso filio spurio si tenet̄ r quō.3⁹. vero de ipso patre qui ex adulterio talē filium habuit quō r ad q̄ītum tenet̄. Similis casus videt̄ q ponit̄ ex̄ de peni. r re.c.officÿ.s.de muliere supponente sibi alienū ptū quē vir eius reputās suum nutrit r heredē instituit.Unde idē videtur dicendū q̄ītū ad restōem d ipsa mlr̄iere r filio supposito:r huic fraudi dantibus opam efficacē. r de muliere adultera q̄rit ꝑmo si debeat reuelare marito.Ad hoc dicēdū ꝙ aliq̄ñ nō aliq̄ñ sic.Nā vbi īmineat aliqđ eorum piculoꝝ non dȝ reuelare marito.ꝑmū periculū est infamie.s. mulieris qꝛ hec

talit̃ reuelãdo cũ eẽt ãtea bõe fãe seip
sam pessime ac turpissime diffamaret:
q̇ͦ quidẽ magnũ periculũ est mulieri.
Nã q̇ͦ ꝓuer.zz.scriptũ ẽ. Meli⁹ ẽ bo
nũ nomen q̃ꝫ diuitie multe: lꝫ intelliga-
tur de viris: tñ ꝛ ꝑiculosius in hõestis
infamia mulierib⁹ ingerit notã. Scõm
ẽ periculũ scandali. s. viri ꝯsanguineoꝝ
ꝛ amicoꝝ eius si illis hoc innotesceret
malũ. nã non solũ apud se turbaretur
ex eo: sed vix extunc possẽt cũ ea amici
tiã ꝛ pacẽ ac ꝯcordiã ꝛ societatẽ hr̃e: i-
mo forte eã marit⁹ dimitteret: ꝛ iõ non
valẽtes forsitan ꝯtinere vterqꝫ adulte-
rium ꝑpetraret: ꝛ sic innumerabilia et
irrecuꝑabilia int̃ eos oriret̃ mala. Ter
tiũ ẽ ꝑiculũ mortꝉ. s. ꝛ vxoris ꝛ sue spu
rie ꝓlis atqꝫ adulteri sui. nã ꝓbabiliter
timẽ posset: q̴ eius marit⁹ seu quicũqꝫ
alius dũ occidẽ alium q̄reret necaret̃
fm̃ Sco. in. 4. Cõcurrẽtib⁹ predictꝉ ꝑi
cul̃: q̄ vident̃ valõ ꝓbabilia: ꝛ ĩ plurib⁹
eueniẽtia: non dꝫ talis mulier suo cõiu
gi reuelare ꝓpter bonũ incertũ restitu
endi hẽditatẽ talib⁹ ꝑiculis se exponẽ
manifeste. Quartũ ꝓpter ꝑiculũ ĩpro-
babilitatis. nã nec vir nec fili⁹: nec etiã
publicus iudex hoc mulieri reuelanti
credẽ obligant̃: nisi ꝓbet dicta sua ꝑ ĩ-
fallibilia signa aut per violentas ꝓba-
tiones: siue ꝑ testes idoneos. Nam ex
ex solo eius dicto non põt exhereditа-
re talẽ filiũ: maxime in terris in qb⁹ pͦ
genita ex ꝯsuetudine in toto vel in ꝑte
succedunt. Insuper fm̃ Sco. in talib⁹
terris: si pater credẽt vxori sue in hoc
non posset tñ a spurio auferre heredi-
tatẽ: nisi ĩ publico foro: cũ ꝓbaret talẽ:
ꝛ tũc oportẽt mulierẽ non tm̃ apõ ma
ritum: sed apud totã patriã diffamari

ꝛ isto p̃supposito. s. q̴ nõ debeat reue-
lare rõe maloꝝ grauioꝝ exinde ꝯtigẽ
tiũ. Quõ debeat talis mulier satisfacẽ
dicetur. j. vbi tñ non ĩminẽt aliõ ꝑicl̃m
vel malũ: nisi infamie ipsi⁹ adultere vl̃
mortis sue. videt̃ q̴ si ꝑmoriatur viro
suo debeat añ mortẽ ordinare cum cõ
fessore suo vel alia ꝑsona matura: q̴ si
moriat̃ postea reuelet ex ꝑte sua viro
qñ. s. ex hoc põt obuiari ne putatiu⁹ fi
lius hẽat hẽditatẽ totã vel ꝑtẽ. Aliqñ
vero hoc marito vel aliꝭs ꝑsonis ex̃ cõ
fessionẽ tenet̃ ml̃ier reuelare: vꝫ si hec
tria ꝯcurrant sil̃. Primo si apud mari
tũ ꝛ alios fortis ꝛ grauis suspicio ĩpsa
eẽt ꝛ occasio suspicãdi taliter. Scõo
si ex certis ꝛ sufficientib⁹ cãis põt ꝛ dꝫ
vehementer ꝛ valde ꝓbabiliter credi:
q̴ nihil de ꝑmis ꝑiculis supradictis h̃
sbseq̄ret̃: aut crescẽt sꝫ poti⁹ minueret̃
Tertio si firmiter p̃sumat̃ q̴ fili⁹ bõis
mariti voluntarie cedet: sed si ꝑuul⁹ ẽ
fili⁹ cessat ista rõ: qꝛ mittere põt illũ ad
hospitale cũ non teneat̃ alẽ alienos ni
si in extrema necessitate cũ aliꝭ desunt
q ꝓuideãt. His ãt trib⁹ ꝯcurrentib⁹ re
uelari debẽt ꝛ posset. Sed vix ista con
currũt ꝛ rarissime p̃sumendũ ẽ q̴ con
currant. Insuꝑ dici posset fm̃ Vul. q̴
ẽt reuelare posset si non timẽt maritũ:
vel aliud ĩmineret ꝑiculũ. Sunt quidã
vtiqꝫ viri scienter vxoꝝ adulteriũ susti
nentes vel etiam ꝯsentientes: ĩmo qñqꝫ
vxores suas ad hoc hortantes: vel qꝛ ꝓ
prios filios non pñt habere: vel alia q̄-
cunqꝫ pudenda occasione. Facta etiaꝫ
hac notificatiõe añqꝫ vir ei⁹ ꝓ edifica
tõe talis filiꝭ expẽdat: videt̃ õobligari
a restõne aliq̄ fienda: qꝛ fec̃ q̇ͦ ĩ se fuit
vt dãnum euitaret viri expensarum in

educãdo: ⁊ hereditatõis quo ad alios
ar.ex̃ ꝺ iniu.⁊ ꝺã.ꝺa.c.ſi culpa. Nec tñ
ꝺꝫ manifeſtare adulteꝝ ꝓpter piculuꝫ
pſone ⁊ infamie ꝺetrimentũ:⁊ odium
ad eũ euitandũ.⁊ ſi añ manifeſtationẽ
iam aliq̃ ꝯſũpſiſſet hiꝰ putatiuus filius
tenebit ipſa mr̃ inq̄tũ põt ſatiſfacere ſi
aliquid vt ſuũ poſſidet:⁊ ſi magnꝰ exi
ſtens:qñ notificat nollet ipſe filius cre
dere hoc:nec cedere bonis putatiui pa
tris petens ſalteꝫ legitimã que ſine cau
ſis expreſſis a iure auferri non ꝺꝫ vt le
gitimus filius.nec ꝯ̃rium põt ꝓbari te
nebit nihilominus ipſa mulier heredi
bus de portione illa ablata ſibi:ꝺ eo tñ
qꝺ põt ⁊ non plus:ex̃ de re.iur. li.6 .c.
nemo.⁊ hoc qꝛ fuit in mora notificãdi:
qñ potuit ꝓuideri. Sed nũquid mlier
talis ꝺꝫ reuelare crimen ſuũ filio ſuo
ſpurio:⁊ inducere eũ ad ꝺimittendum
hereditatẽ vero hẽdi. Ad hoc ꝺicẽdũ
ſm Sco.vbi.ſ̃.ꝙ aut filius credẽt ma
tri aut nõ. Si aũt credẽt: non aũt ꝓba
bile ẽ ꝙ ꝓpt hoc dcm ꝺimittẽt hẽdita
tẽ. Nã paucos repire ꝯtingit ꝙ ita pfe
cti ſint:ꝙ ꝓpter ꝯſuãdã iuſticiã ĩ foro
ꝺei ꝺimittat magnas poſſeſſiões q̃s re
tinẽ pñt iure exteriori:⁊ vellẽt ſpurij re
putari:nec hoc mr̃ pſumẽ põt:niſi an-
tea multũ fuiſſet expta de bona volun
tate filij ſui. Nõ ğ ꝺꝫ ſe exponere picu
lo certo ꝺiffamationis apud filiũ ꝓpt
ĩcertã correptionẽ illius. Si vᷓo nõ cre
deret:tũc ſeq̃ret inde ꝺuplex malum.
Primũ qꝛ ipſa ꝺiffamaret . Secundũ
qꝛ ab illo ſicut antea hẽditas poſſidẽt
Siquis aũt obſtet ꝙ tali filio ꝺbeat re
uelari:ne ſi ignoranter forte copulare-
tur p mr̃imoniũ ſue ſorori aut alt̃i ſue
ꝓpinque:ſeu alia faceret q̃ a iure ſpu-
rijs ꝓhibita ſunt.ꝺicendũ ꝙ talis igno
rantia dũ pſeuerat oĩo excuſat cum ſit
ignorãtia facti. Siqñ tñ factũ veniret
ad lucẽ tale matrimoniũ ꝺirimendum
eẽt. Si vᷓo querat an ꝺato ꝙ talis filiꝰ
ex verbis mr̃is ſe ſpuriũ credat: tenea
tur reddere bõa que hũit a marito ma
tris ceteris filijs atqꝫ heredibꝰ alijs pre
dicti mariti.ꝺicendũ ꝙ ſi hoc indubi-
tãter credit:⁊ rõnem illud credẽdi hꝫ
tenet ſm ꝺeũ nõ tñ humano iure. Si
tñ non hꝫ ſufficientẽ cãm ⁊ rõnẽ credẽ
di illud:tũc reddẽ non tenet exq̊ p ſe
vel p alteꝝ ſibi claret ꝙ non hꝫ ſuffici
entẽ cãꝫ ſeu ꝯdignã rõnẽ credẽdi. Et
aũt inter cetera q̃tuor ſigna que red-
dunt ſuſpectũ talẽ mr̃em:ita ꝙ ei ꝺ fa
cili non ꝺꝫ credi. Primũ ẽ amor.i. ſi p̄
diligit aliã ꝓlẽ viri ſui. Scꝺm eſt odiũ
vꝫ ſi p̄ſumit matrẽ ipſũ vel eius vxorẽ
odire. Tertiũ ẽ ſtulticia:qꝛ mulier fa-
tua ⁊ leuis eſt ⁊ ptinacis ſenſus. Quar
tũ ẽ incertitudo cũ nõ ꝯſtat ipſam eſſe
vel fuiſſe certã ꝙ hunc ꝯcepit de adul
terio vel de viro.non.n. hoc põt oĩ ad
ultere eẽ certum. Sed qꝺ remediũ ta-
li mulieri ꝺꝫ adhiberi.ꝺicẽdũ ꝙ ei ſm
Sco.vbi.ſ̃.triplex remediũ ꝺari põt.
Primũ ẽ ꝙ inducat filiũ intrare religi
onẽ:⁊ tñ talẽ ꝙ poſſit ꝓfeſſionẽ ſuã ſ-
uare:ne.ſ.incidat ĩ ſillã volẽs vitare ca
ribdim. Scꝺm ẽ ꝙ clericꝰ fiat.vñ valꝫ
tñ ſm ꝺeum eccleſiaſtica beneficia ac-
ceptare:⁊ his q̃ſi ſufficiẽtibꝰ merito iã
ꝯtẽtꝰ ꝺimittat hereditatẽ alteri fratri
laico in ſeculo remanẽti. Si tñ p nullã
pſuaſionẽ honeſtã cor talis filij mr̃ fle
ctẽ non põt vt hereditatẽ ꝺimittat:nõ
videt ꝙ ꝺebeat ſe ꝓdere illi cũ certa ñ
ſit ꝙ talis ab ea ĩpſuaſibilis in alijs taꝫ

licitis ꝛ honestis flecteret ex illo: imo forte tenacius retinēt: ne spuriꝰ putaretur: cū talē notā multi caueāt male nati. Tūc demum tertiū remediū addendū ē. s. ꝙ saluo iure humano: ꝛ absqꝫ īfamia sua pōt ꝛ dꝫ de sua dote cū eaꝫ hēbit in ptāte vel de parafrenalibus si hꝫ: ꝛ certis bonis ꝛ laboribus ꝛ sudoribꝰ suis indemnē facē virū ꝛ legitimam eiꝰ ꝓlē. Obligat eīm satisfacē viro de ꝯsūptis ab illegitimo filio. Sed tal' filius non tenet satisfacē q̄ ꝯsūpsit q̄diu bone fidei fuit. De hereditate aūt mulier obligat heredibꝰ viri ab intestato vel heredibꝰ scriptis. vl' qbus vīsil'r credit ꝙ religsset hereditatē: qḋ si nescit dꝫ paupibꝰ erogari: tenet inq̄ ſm correspondētiā iusticie. non. n. dico ꝙ teneat ad restituendū equalēs hereditati: qꝛ supiꝰ dcm ē. Plurimū qdē differt int' hr̄e ꝛ ꝓprie eē. Sed qꝛ iste legitimꝰ heres vtranqꝫ hūit hereditatē: lꝫ ſm iusticiā fuerit ꝓprie. ꝓpterea minꝰ q̄ equalens hereditati sufficit sibi ꝓ hereditate fienda. illud aūt minus determiet ſm arbitrium boni viri. Qḋ si nec hoc fieri pōt ꝓtunc non obligat: tenebitur tn̄ cū puenerit ad pinguiorē fortunam ex̄ de solu. c. odoardus. Si vero talis mulier nunq̄ hꝫ vn̄ possit restituē: tūc ex īpotentia excusat: si hēat satisfaciēdi ꝓpositūꝫ. 14. q. 6. si res. ¶ De adulterio autem cuius ē filius dicendū vr̄ si scit vel credit vīsil'r illum eē suū: vbi mater ipsa satisfacē n̄ valeat: videt ꝙ teneat de expensis pr̄i putatiuo: qꝛ cāꝫ efficacē dedit tali dāno: ex̄ de iniuri. et dā. da. c. si culpa. ſm tn̄ possibilitatem suā. ꝛ si mittēt ipsa adult'a ad hospitale: vel qꝛ finxit mortuum peperisse. vel

qꝛ notificauit sine sui periculo nō eē filiuꝫ suū: tenebit hospitali de nutrimēto ꝛ aliis expen̄. nisi notabil' pauptas excuset eā: cū de iure nāli ad hoc teneatur: di. i. c. ius nāle. ꝛ hospitalia ꝓpter paupes nutriēdos sint facta: nō ꝓpter diuites. Sed ꝛ de hereditate vl' dote si dotaret a patre putatiuo: teneri videtur ad arbitriū boni viri: attenta sua facultate: q̄ tn̄ satisfactio occulte fieri dꝫ: cū sine periculo manifestari non possit ar. z. q. i. c. si peccauerit. Si auteꝫ dubitat adulter ex eo ꝙ mulier leuis ē ꝛ cū aliis adulteratur. vel ēt qꝛ ipsa adultera dubitat: vtrum sit eius vel mariti relinquat iudicio dei cui oīa nuda sunt ꝛ aperta: ꝛ grauari non videt de restōne. Indecēs ē eīm vt in re dubia certa det sn̄ia ait Greg. z. q. z. ꝛ di. 34. hūisse. In nullo tamen casu ad obuiandū hiꝰ periculis vel malis debet adultera vel adulter querere aborsum vel mortem paruuli. zz. q. z. c. faciant.

¶ Capitulū septimū. s. qn̄ debeat fieri restō: qḋ ꝯtinet in se magnā difficultatē. ¶ Quantū ad octauū. s. qn̄ dꝫ fieri restō. dic Tho. z. z. q. 6z. ꝙ statim qa sic accipere rē alienā ē ꝯ iusticiam: ita ꝛ remittē eā. qꝛ ꝑ hoc ꝙ aliqs detinet rē alienā inuito dn̄o īpedit euꝫ ab vsu rei sue: ꝛ sic facit ei iniuriā. Manifestū ē aūt ꝙ nec per modicū tps lꝫ alicui in pcc̄o morari: sed quilibet tenetur statī pcc̄m dimittē vel deserere. Unde dr̄ q̄si a facie colubri fuge peccatum. ¶ Et iō quilibet tenet statim restituere: vel dilationem petere ab eo q pōt vsū rei ꝯcedere. ꝛ siqdem teneant de incertis cū illud eēt erogandū in pias cās cum ꝯsilio ecclesie: si huiusmōi ꝑsone hn̄tes

restituere remaneant ita paupes cũ fi lijs ꝛ familia: ꝙ non hẽant vñ viuant: fiat dicit Ray. vt dixi in casu sil'i. §. in ti. de dcimis. Ibi aũt sic dicit: Siquis re tinuit decimas longo tpe: ꝛ nunc veni at ad satisfactionem: ꝛ postulat intuitu dei ꝛ ecclesie: ꝛ qꝛ hꝫ puam sbaꝫ sibi re mitti qd accepit tpe preterito: cũ aliter oporteret cũ sua familia mẽdicare: qꝫ uis ecclesia oẽs decimas posset petere si viderit istũ ɔtritũ: ꝛ pces eius initi vi tati: dꝫ ei tanqꝫ paupi dimittere: vnde viuat: cum hoc eẽt ei datura postea. 16 . q. i. c. qm̃. hec Ray. qd intelligendũ vi det': vbi dant' decime de more ꝑut est de iure cõi. Nã secus vbi de more non dãt': vel valde diminute vident' excusa ri: d hoc tñ plene hẽs in pª pte ti. i. ꝛ di cit ibi gl'. Vul. ꝙ illi q resignãt in mãu pñiarij: qui hoc ñ facerẽt: nisi pñiarij restituerent eis ꝑ pte vel ꝑ toto: qñ ne scit' cui fienda ẽ restitutio: ꝙ non cre dit eos esse in statu salutis. dicit etiam paulopost ꝙ nõ ẽ necesse: ꝙ fiat hiꝰ re stitutio in manu pñiarij: dummõ tamẽ sit paratus ad arbitrium eius vel alte rius boni viri satisfacere. dicit ẽt ꝙ in hoc casu eps qui ẽ dispensatoꝛ paupe rum: põt dilationẽ dare vel pteꝫ dimit tere vel etiam totũ si viderit ei expedi re ad necessariam sustentationẽ illiꝰ tã qꝫ alicius alteriꝰ pauperis: ita tñ ꝙ qꝫ to vtilius põt gerat negociũ illius cui faciẽda eẽt restõ: si psona eius essꝫ no ta: vꝫ exponendo illa q̃ eẽnt restituẽda in vsus tales qui magis ei possent ꝑfi cere q̃ ad deũ. hec ibi. Si tenet' certis psonis q̃ nolunt dare dilationẽ: dꝫ ad petitionẽ ipsoꝝ absqꝫ dilatione satisfa cere vel cedere bonis: qꝛ fur ꝛ raptoꝛ

sẽper ẽ in moꝛa: ꝛ iõ semper augẽt pec catum. ff. de cõdi. fur. l. in re fur. vbi le si egent ꝛ fame pereunt: ne interueniẽ te paululum moꝛa inueniri non vale ant qui redimant' di. 5. Semp enim ẽ vitanda moꝛa vbi ẽ periculũ: di. 28. c. d siracusane. ꝛ hoc etiã si oꝫ ipsũ mendi care. Vñ non dico habito respectu ne egeat. Nã ɔ hoc nota. ex̃ de vsur. c. cũ tu. tñ Vul. addit sine culpa põt accipe vite necessaria. s. extreme. Ray. mode rate sibi vita retẽta q̃usqꝫ plene sibi sa tisfaciat. Hosti. vo sic dicit. Sed quid si non imineat tale periculũ necessitat] ꝛ is qui tenet' restituere non põt indu ci ad restõneꝫ statim faciendã: puto ꝙ discretus sacerdos põt ɔsciam suã in foꝛmare: ex eo ꝙ intendit vtiliter gerẽ negociũ creditoꝛis. Nã si videt ꝙ alit' non põt recupare ĩ ꝑpetuũ: vl' non ita cito: vel ita cõmode: põt recepto iura mẽto vel alia sufficiẽti cautõe si hr̃e pt dilationẽ ɔcedere. ꝛ sub hac conditiõe si hec adĩpleuerit in talẽ diẽ peccatoꝛẽ absoluere: ꝛ sic creditoꝛ qd ei debet' re cupet: ꝛ peccatoꝛ non recedat a psbro desperatus: hec ille. Sed ꝙ ĩ fine huiꝰ . §. i. ꝙ absoluat sub ɔdit]. ɔriuꝫ asserit Vul. dicens ꝙ absolutio a peccatis nũ qꝫ dꝫ fieri sub ɔdit]. ꝛ iõ põt dici ꝙ ab soluat simplicit' si est soluendo: sed de claret ꝙ non valebit absolutio: nisi ad impleat pꝛomissum. Vul. ¶ Archi. ve ro super. c. si res. 14. q. 6. querit vtrum habenti restituere debeat hr̃i respectus ne egeat. Et dicit videt' ꝙ sic. ff. de reg. iu. l. in comdemnati. ff. de cessi. bo. l. 2. ꝛ sic nota. ꝑ B. de solu. c. odoardus. ꝛ fa cit ad hoc qd habet'. 16. q. 2. quicunqꝫ Sed Inno. ꝑ nota. i. c. cũ tu. ex̃ d vsur.

secus credit ꝯm canones: vbi ibi notāt
Ala. B. ⁊ Hosti. ꝙ insolidū tenēt' ðtē
tores vsurarꝝ: ⁊ non solū inq̄tū facere
pn̄t. qui Hosti. in sū. dicit ꝙ qui habent
restituere paulatim singulis mensibus
soluāt creditoribus: si aliter non pn̄t si
ne magno sui detrimēto ꝓut poterūt:
vel cōponāt se cū expoliatis: ꝙ si nullā
pn̄t inuenire miām apud eos absq̄ di
latione: tūc tenent' satisfacē vel bōis ce
dere: q: peccator semper ē in mora. ff. ð
condit. furt. l. in re furtiua. ex̄ de si. c. cū
in ecclesia. Multi tenēt dictū precedēs
tanq̄ equum. s. ꝙ tenent' soluere q̄tuʒ
pn̄t retenta sibi vita cōmoda: ar. de cō.
di. 5. c. discipulos. ex̄ de fur. c. siquis. sed
ar. ꝯ super verbo reddere. eiusdem. c. ⁊
ibi dicit ꝙ statiʒ dʒ reddē totuʒ qð pōt
allegās Tho. 2. 2. q. 62. qui dicit ꝙ sta
tim est fienda restitutio. dictū tn̄ Tho.
pōt dici non esse ꝯ si sane intelligatur
vt. j. dicetur. ¶ Sed in quadā sūma di
citur ꝙ q̄ hn̄t restituere vsuras ⁊ male
ablata: ⁊ ꝓponunt firmiter reddere: et
non possunt statim: q: nolunt cū fami-
lia egere vel mendicare: ⁊ tn̄ incipiunt
iuxta posse satisfacere: vtrum tales pos
sūt absolui ⁊ cōicare. Rn̄o. aut sciūt ꝑso
nas certas aut non: ⁊ si sciūt ipsi hn̄tes
male ablata: ⁊ ipsi ēt quibus debentur
huiusmodi nolunt: tutū est: ꝙ de ꝯscia
eorꝝ stent ad terminū ipsorꝝ ⁊ volunta
tem. Si vō tales nesciūt dāna sibi da-
ta: ⁊ reuelatio posset eē ꝑiculosa illis q̄
volunt restituere: tunc non ē reuelādū
illis: sed ꝑsumēdū ꝙ ꝯfessor cām illorꝝ
vtiliter agat: ⁊ ꝯfitēs intēdat ⁊ ꝓmittat
q̄cito satisfacere pōt: q: hʒ locū ratiha
bitō de bono ⁊ equo: ⁊ tunc confitens
absolui ⁊ cōicare pōt: q: ē in via salut'.

Si vō oīo nesciant' ꝑsone quib' ē restō
fienda: tunc ē libere in ꝑtāte prelati vl'
discreti confessoris dare ⁊ constituere
terminum ꝯfitēti: sicut viderit necessi-
tatē ⁊ ꝯtritionē ei' ⁊ volūtatē ꝓmptā
restituendi: ⁊ infra istū terminū tal' po
test absolui ⁊ cōicare. Itē vbi maior est
ꝯtritio: ibi maior mīa ⁊ venia est fiēda
⁊ remissio. ⁊ q: totus mundus fere est
inuolutus in rapinis: sic pro posse tuo
curre ꝑ mediuʒ ne nimia securitas vl'
remissio perire faciat: quos discreta eq̄
tas poterat reuocare. Itē semꝑ iniuri
ans ⁊ spoliās vel cōplices eorꝝ debent
humiliter postulare veniā ab eis quos
offenderunt: ne illi remaneāt in rācore
⁊ mala voluntate. ¶ Quid autem ðbe
at facere vxor ⁊ familia raptoris ⁊ vsu
rarū ⁊ huiusmodi qui non habent nisi
de obligatis restitutioni: habes. s̄. in. c.
de rapina. §. 12. in fi. ¶ Nota ꝙ Ray.
⁊ Hosti. circa istam materiam restitu-
tionis dicunt. Hoc notent sacerdotes
⁊ retineant ꝙ ꝯm ꝙ maior vel minor
fuerit fraus vel dolus vel violētia ma
ior: vel minor debet esse discretio iudi
cantis: ⁊ ꝯm hoc in vsuris que fiūt ī de
positis vt dictum ē. s̄. in. c. ð vsura. que
oīo sunt restituende: tn̄ ibi q: minor vi
olentia q̄ in ceteris poterit confessor
ēt cū scitur ꝑsona cui fienda ē restitutō
magis moderare tp̄s restituendi reten
ta sibi vita commoda ⁊ familie sue.
¶ Quidā circa mām istā dicūt ⁊ meo
iudicio satis rōnabiliter ꝙ ī certis casi
b' non tenet' q̄s ad statim restituendū
actualiter ēt si hʒ modū aliqualē ad re
stituēdum: ⁊ ab eo cui tenet' inuenire n̄
possit nec dilationē nec remissiōem: sʒ
s̄bitā velit fieri sibi restitutionem: qn̄ vʒ

ex restitutione statim vel statim restitu
endo sequeret͂ iñ euidens vel ꝓbabile
dãnũ sp̄uale vel tp̄ale notabile ipsi⁹ re
stituentis vel alioꝝ:qđ p̄pōderaret dã
no ei⁹ qui dꝫ hr̄e ex carētia illi⁹ rei.pōt
aũt tale dãnũ ec̄ triplex :seu scandaluꝫ
notabile vel dãnũ:periculum mort̄l:in
famia grauis:periculuꝫ notabile mor-
talis culpe. Rō autem hi⁹ est ꝙ.s.talis
restitutio possit differri:qꝛ ſꝫ Sco.cre
ditoꝛ qui dꝫ hr̄e magis : debet velle in
huiusmodi casibus vt maximum incō
modũ seu dãnũ eius qui hēt restituere
euitetur in modica restitutionis dilati
one:q̄ꝫ suũ modicũ incōmodũ vel dã
nũ ex carentia ad tp̄s sue rei. Et si obij
ciatur ꝙ restituere ē act⁹ negatiui p̄ce-
pti:qꝛ reducit͂ seu explicat͂ p̄ hoc qđ ē
non retinere alienũ:sed p̄ceptũ negati
uũ obligat semp̄ ⁊ ad semp. Rñdet͂ ſꝫ
Sco. ꝙ alienũ iniuste ⁊ inuito dño reti
nere simpliciter ꝓhibet͂:p̄pterea sem
per ⁊ ad semper isto mō necesse ē salu
ti alienũ non retinere. Sed qñ quis hꝫ
voluntatē ⁊ ꝓpositũ restituendi alienũ
p̄ tp̄e opportuno extunc tenet͂ dño rei
volente.i.velle debēte. Uult autē hoc
dñs rei ⁊ si non actu elicito:tñ actu de
bito ⁊ honesto:qꝛ velle debet ꝙ q̄ suuꝫ
hꝫ retineat quousq̄ potuerit opportu-
ne. Et si dicat dñs rei hoc agit inuite:⁊
qꝛ ñ vult ꝙ p̄ q̄ꝫtuncunq̄ꝫ tp̄s suũ retie
atur. Dicendũ ſm Sco. ꝙ dño ēt inoꝛ
dinate volente statim rehr̄e suũ : ⁊ per
ꝯñs ꝫ rectā rōnem nolente ꝓximũ re-
tinere suũ:tũc tenēs nō ē detētoꝛ iniu-
stus.nã ⁊ depositũ debet redditōe stri
ctissima reddi cũ repetit͂:vt.C. deposi
ti.l.fi. ⁊ tñ inuito dño voluntate inoꝛdi
nata cũ repetit:vt cũ eo malũ faciat si-
bi vel alteri pōt retineri. Et Aug.dicit
ꝙ multa bona sunt p̄stāda inuitis dñ
eoꝝ potius vtilitati q̄ꝫ voluntati ꝯsulit͂
di.45.c.⁊ qui emendat.⁊ exemplũ po-
nit.23.q.4.c.ipsa pietas.de eo.s. qui cō
tra volũtatē suā extrahit͂ đ domo rui
tura:qđ laudabiliter fit. ¶ Est ḡ vnus
casus cũ imminet ex eius restōne subi
ta periculũ dãni incōparabiliter p̄ua
lentis dãno qđ inde hēt creditoꝛ ex ca
rentia rei sue:puta cum ipse creditoꝛ ī
pugnaret bonũ cōe: ⁊ hñdo illā rem
seu pecuniā quā quis đ suo retinet ma
gis posset īpugnare ⁊ p̄ualere. Naꝫ
tunc ſm Ric.in.4.non tenet͂ illđ resti-
tuere illi:sed fidel'r reseruare vt restitu
at sibi vl' heredib⁹ suis:qñ hoc fieri po
terit sine p̄iudicio boni cōis:vel depo-
sitare illđ oꝛdinādo ⁊ ꝓuidēdo ꝙ tp̄e
suo restituat͂. Idē videt͂ dicēdũ cũ qs
vteret͂ re sua rehabita:puta gladio ad
occidendũ se vel aliũ vel hi⁹. Idem vi
det͂ dicēdũ cũ ex subita restōne ille q̄
restitueret rem ablatā p̄ furtũ vel aliđ
viciũ detegeret͂ ⁊ inde infamaret͂ : cuꝫ
fama sit qd notabili⁹ s̄ba tp̄ali.vñ gra-
uius reputat͂ peccatũ detractionis q̄ꝫ
furti ceter̄l paribus ſꝫ Tho.2.2.q.73.
⁊.5.q.i.c.deterioꝛes. Cum ḡ quilibet de
beat ꝓuidere ꝯseruationi fame sue:ar.
12.q.i.c.nolo.pōt talis differre restōnē
vsq̄ꝫ ad tp̄s quo non dep̄hendat͂ ī cri
mine ⁊ infamet͂ si aliter ꝓuideri ñ pōt
Idē dicendũ ē cum id qđ dꝫ restitui ñ
possit restitui:nisi faciendo magnas ex
pensas ad mittēdũ sibi:qꝛ in remotis ē
creditoꝛ. Tunc eim̄ qd agendũ hēs.s.
ēt eo.ti.c.3. Et idē dicenduꝫ qñ mulier
hꝫ filium p̄ adulteriũ nesciente viro : l'
supposuit sibi alienũ partum q̄ nutrit͂

de bonis viri:vel etiam heres dimittit
vt ꝓprius filius cũ teneat mr̃ talis de
oĩbus q̃ ꝑcipit talis filius bonis.s. puta
tiui patris:non tñ dȝ reuelare factũ:qñ
ex hoc sequeret vel seq ꝓbabiliter pos
set mors sua vel ꝓlis talis:vel etiaȝ no
tabilis infamia seu alia grauia scãdala
fm̃ Ray.⁊ Jo.neapo.in quolibet.de q̃
habes.s̃.plene eo.li.ti.i.c.ð furto.ibi vi
de. ¶ Alius casus qñ ex huiusmodi re
stitut].posset sequi mors subita spiritu
alis seu peccatum mortale ꝓbabiliter
in restitutione vel familia eius:puta re
stituendo que habet aliena ad tantam
venit paupertatem vel miseriã:ꝙ non
põt viuere vel ꝓuidere filijs suis de vi
ctu ⁊ vestitu:⁊ cũ sint alicuius nobilis
ꝯditõis mẽdicare nimis erubescũt:ab
amicis ad sufficientiã non inueniunt:la
borare nesciunt vel non pñt:qȝ paruu
li vel infirmi.⁊ sic restituendo exponi
tur ꝑiculo ipse cũ familia sua furãdi:l'
ꝓstituẽdi filias:vel despatiõis vbi reti
nendo qð hȝ alienũ cũ ipso ⁊ industria
sua ꝓuidet:⁊ parce sibi ⁊ familie sue:⁊
disponit ad satisfaciẽdũ paulatĩ. Hoc
sentire videt Sco.in.4. Hen.in quolȝ.
6.q.24.⁊ idẽ videt dicẽdũ cũ quis hȝ
instrã artis sue:vnde ex labore suo gu
bernat se ⁊ suos:⁊ vẽdẽdo vel traden-
do ea vt restituat suis creditorib⁹ non
potit laborare ⁊ iñ lucrari:puta libros
quo ad iurispitos ⁊ medicos:ferramẽ
ta quo ad artifices. Laborando ãt cũ
ꝑdictis vltra sustẽtationẽ suã poterit ĩ
futuꝝ paulatim satisfacere. Nec credo
esse ꝯ hoc quod dicit Tho.2.2.q.62.s.
ꝙ statim restituendũ ẽ alienũ simplici
ter. Non enim ita amare verba accipi
enda st̃.dicit lex sed ciuiliter:⁊ in sacra
scriptura statim dr̃ fieri qð ĩ ꝓlixo tꝑe
vt patet Malachi.3. Statim veniet ad
templum ⁊c.⁊ precipue cũ ex causa ita
vrgenti differt vt dictum ẽ. Põt etiaȝ
multipliciter capi in iure:⁊ non solum
ꝑ potentia facti sed iuris ⁊ cõmodita-
tis vt pȝ.22.q.3.c.faciat.in glo. Hec tñ
non sunt ꝑdicanda ne apiret via detẽ
tioni alienoꝝ ad qð nimis ꝑsone sũt in
clinate:sed cũ magna discretione in cõ
fessione ⁊ ꝯsilijs tractanda:⁊ cũ mł'tis
circũstãtijs ꝯsideranda que honestent
factũ. Ad hoc etiã facit quod dicit Jo.
neapol.in quolibet.9.q.22.⁊ Ric.i.4.
⁊ Pe.de pa. ¶ Item potenti restitue-
re male ablata statim vtruȝ sufficiat re
linquere in testamento vel in instrumẽ
to ꝙ heredes restituãt. Rñdet ad hoc
Jo.neapol.in.9.quolibet.q.22. ꝙ hoc
sufficit in duobus casibus tantum.

¶ Prim⁹ ẽ qñ hñs male ablata credit
vere ⁊ ꝓ certo vel quasi ꝓ certo ꝙ tal'
retentio non sit ꝯ voluntateȝ dñi. talis
eĩm retẽtio non ẽ iniuriosa vel iniusta
nullus eĩm patit iniusticiã volens:vt
dr̃.5.ethicoruȝ. ¶ Scðs casus qñ talis
retentio rei aliene ẽ contra voluntateȝ
dñi sed inordinatam:puta cũ non red-
ditur gladius furioso cum repetit ipsũ
in furia.hoc enim iuste fit:vt.22.q.2.c.
ne quis. Et similiter hoc est qñ vult rẽ
suam statim habere quam retinens nõ
põt dare sine notabili damno suo:⁊ eꝯ
ille cuius est potest sine damno ⁊ incõ
modo carere ad tempus. Extra istos
casus non sufficit ad salutem nisi statiȝ
restituat. Ratio est:quia de necessitate
salutis est vitare peccatum mortale:sȝ
nõ solũ auferre alienũ:sȝ ẽt detẽtio rei
aliene ex̃ ꝑdictos casus ẽ mortale:quia

ꝯ iusticiam: qꝛ cum faciat iniuriã ꝓxi-
mo ⁊ hoc cũ pōt restituē. Vñ nō suffic̄
ad salutē tali relinquē in instr̄o: vl' per
testm̄ ꝙ hēdes restituant: sed ꝺ necessi
tate salutis ē statī restituē si pōt. Sed
si ille cuius ē res vel cui obligatur non
pōt illa re carere sine icōmodo suo ēt
ad tp̄s: oportet ꝙ restituat ēt cum ma
gno incōmodo suo: nec sufficēt dimit-
tere p testamentũ. ¶ Tertius casus ex
cusans a restitutione subita est cum ex
hoc imineret periculũ mortis corpora
lis. Et nota ſm Ricar. in. 4. di. 15. ꝙ si
ille qui dãnũ itulit habet aliquid vltra
necessitatem sustentationis nature q̄ꝫ
uis sibi necessarium ad victum ſm de-
cētiam sue persone restituere tenetur.
Non enim licitum est de alieno viuere
cum seculari honore. Si aũt nō hēt ni
si necessaria ad sustentationē nature:
tunc ſb distinguēdũ ē: quia aut iste qui
ē passus dãnũ non indiget ad sustenta
tionē nature: eo qꝺ ab eo ablatũ ē: ⁊ il-
le q abstulit pōt retinere: ⁊ restituē nō
tenetur: qꝛ ex iure nature licitus ē vni-
cuiqꝫ vsus possessionis necessarie ad su
stentationē nature. Extrema enim ne-
cessitas facit oïa communia. ff. ad legē
rhodiã. ꝺ iactu. l. z. §. cũ in eadē. in tex.
⁊ glo. Aut indiget ad sustentationē na
ture eo qꝺ ablatũ ē: ⁊ tũc subdistinguo
qꝛ aut primus. i. dñs ipsius rei indiget
ista re ad sustentationē sue nature ꝑus
q̄ꝫ fuit necessaria ad sustentationē natu
re illius q abstulit: aut eodem tp̄e vter
qꝫ indigēs factus ē ista re ad sustentati
oneꝫ sue nature: aut iste qui abstulit fa
ctus est indigens re iste ad sustentati
onem sue nature priusq̄ꝫ ista a quo ab-
lata ē. Primo modo ⁊ secundo potest
dici sine preiudicio: ꝙ iste qui abstulit
rē istã teneat' restituere illi a quo abstu
lit: qꝛ nunq̄ꝫ facta fuit res illius qui eaꝫ
abstulit: sed sēper remansit illi⁹ de iure
postq̄ꝫ enim sũ in statu in quo res mea
necessaria ē mihi ad sustentationē na-
ture: non pōt fieri alterius me ꝯdicēte.
Si tertio modo: tunc ille qui abstulit
restituere non tenet': qꝛ ab isto tempo
re quo facta ē necessaria sibi acq̄situm
fuit, ius in illa re illi qui abstulit. Et iꝺo
q̄ꝫuis dãnum passus veniat postea ad
statũ in quo res sibi ablata esset sibi ne
cessaria ad sustentationem nature: non
ꝓpter hoc habet mai⁹ ius in ista re q̄ꝫ
iste qui eam abstulit: nisi iste qui eã ab
stulit: deuenisset ad statũ in quo ãplius
res ista non eēt sibi necessaria ad sustē
tationē nature. Idē p totũ Pe. de pal.
in. 4. ⁊ Sco. Ex predictis horum patet
ꝙ tales qui habent restituere ⁊ si retie
ant sibi quodãmō necessaria ad susten
tationē sui ⁊ familie ad vitãdũ multa
pic'la aïe ⁊ corporis q̄ v̄isil'r seq possēt
bonis suis cedendo ⁊ omnibus expoli
ando ꝓ restitutione fienda: qꝺ forte tu
tius esset restituere ⁊ in deo ꝯfidere: ēt
si oporteret mendicare ſm Ray. Ad
hoc non videntur teneri de necessitate
salutis: tñ non debent tales laute viuē
⁊ pompose vestiri cum familijs: ⁊ fili
as suas cũ magnis dotibus nuptui tra
dere: sicut si non essent obligati restitu
tioni: sed parce viuē ⁊ ꝑuas dotes tra
dere. ⁊ si non possunt nobili vel mer-
catori nuptui dare: debent artifici ⁊ ple
beo tradere: ⁊ alia superflua resecare.
Cũ multa ğ prudentia hoc negocium
agendũ ē: cum efficaciter videtur facē
qꝺ possunt ad restituendũ ⁊ in alijs se

bene hr̃e cũ timore: dei credo ꝙ possũt
absolui ⁊ communicari. Qui autem ⁊
ꝺ eo qꝺ possunt semper procrastinant
⁊ annuati reperiuntur ꝓmittere cõfes
soribus restitutionem facere: ⁊ postea
non faciũt non videntꝰ absoluendi: nisi
ꝑus faciãt vel disponant efficaciter ne
gociũ vt hẽat executionẽ: ⁊ multo mi-
nus ei ꝑmitti ꝺꝫ cõio sumi: q̃ꝫtum di-
co spectat ad ꝯsiliũ ꝯfessoris. Nã q̃ꝫtuꝫ
ad sacerdotem qui habet cõicare cum
ille se in manifesto ad hoc ĩgerit: quid
iuris hẽs in tertia parte ti.e. ¶ De vsu
rarijs autem manifestis quomodo sit
agendum cum eis in restitutione ⁊ col
latione sacramentorum: habes. s̃. e. c. ꝺ
vsur. Possent etiam tales petere remis
sionẽ a creditoribus: quam si sine frau
de ⁊ sponte obtinent: non ipsis amplꝰ
obligantur: nec etiam pauperibus illa
remissa eis dare tenentꝰ. Non tñ decẽs
eẽt vt diues a paupere: ⁊ indigẽs parũ
a multum indigẽte petẽt remissionem.

¶ Queritꝰ vtrũ eṕs elapsis tribꝰ vl'. 4.
30. vel. 40. annis possit agere ꝯ heredes
vel possessores bonorum quondam il-
lius qui ĩ testõ reliquit mille libras sol
nendas noĩe vsuraꝝ incertaꝝ cũ de ex
torsione dictaꝝ vsuraꝝ non appareat
nisi ꝑ ꝯfessionẽ dicti testatoris. Rñdet
Lau. pꝰ Fede. ꝙ cũ actio que cõpetit
ex testõ vel ꝯditio que cõpetit eṕo ꝑ. l.
nulli. sit personalis ⁊ spacio. 30. annoꝝ
claudatꝰ ꝑ ꝯñs. C. de prescrip. 30. l'. 40.
annoꝝ. ideo contra heredes bona fide
possidentes: que semꝑ p̃sumitur nõ cõ
petit actio ad dictas mille libras: nisi ꝓ
baretꝰ heredem malã fidẽ habuisse: et
sciuisse vicium ⁊ crimen defuncti: quo
casu debet intelligi. c. tua nos. cuꝫ si. Et
idem si de extorsione appareat ꝑ aliꝺ
q̃ꝫ per testm̃. Quo autẽ ad possessores
bonoꝝ in quos ꝑ testatorẽ vel eiꝰ hẽdẽ
bona sunt alienata: non est aliquod du
bium si possederunt spacio. 10. annorũ:
qꝛ actio ꝑsonalis ñ cõpetit ꝯ successorẽ
singularẽ: vt. l. i. §. hẽs. ff. ad trebell. nec
ob. pº. dicta. s. ꝙ actiones eṕo cõpeten-
tes duran. 40. annis: qꝛ intelligitur hoc
de actionibꝰ cõpetentibus eṕatui vl' ec
clesijs collegiatis: sed hic non competit
actio eṕo vt eṕo: sed vt iconomo ⁊ ad
ministratori bonorum pauperum.

¶ Queritꝰ qd si p̃misso generali edc̃o
ꝙ quicũqꝫ dederit vsuraꝝ noĩe aliqd
tali vẽiat ĩfra tot dies ⁊c̃. Si nẽo veniat
nec ẽt aliq̃s vsuras certas vsurarius as
signauerit infra terminũ sibi ad id sta
tutum: lataqꝫ ẽ sñia ꝑ eṕm declarans il
las eẽ certas: vtrũ vsurarius sit tutꝰ: si
postea appareant ꝑsone certe quibꝰ est
restitutio fienda. Federicus de senis sẽ
tit ꝙ sic: ẽt quo ad illos qui tunc erant
extra diocesim. fatetur tñ ꝙ talibus cõ
petit remediũ ꝯ eṕm vel paupes. Sed
cogita dicit Lau. an sit veꝝ: ⁊ ꝯriũ pra
cticatur qñ non ẽ determinatũ ꝙ oĩa
veniãt sꝫ noĩe incertoꝝ: hoc est qñ nõ
fit taxatio veꝝ: ⁊ ꝭm q̃ꝫtitateꝫ ad quã
ascendunt: sed minor: ⁊ ꝭm ꝙ inter eos
ꝯuẽtum ẽ: ⁊ de hoc iudici ꝓ cuius sñia
alio non dato p̃sumitꝰ ꝙ stat legitime.
An aũt talis practica sit iuri ꝯsona: tu
ipse vide. Prompti sunt tñ eṕi ad eius
obseruationẽ: qꝛ ꝓ seipsis incerta bur-
sant: nec ad illoꝝ volunt restitutionem
venire vel teneri: sꝫ fit certa taxatio ꝭꝫ
ꝯuentionẽ ꝭm ꝙ moris est: que tamen
an possit de iure fieri videndum est.

¶ Querit ẽt Archi. ꝙ siquis decedẽs

relinquat sibi hĕdem ex testō vel ab i-
testato:ꝛ ordinauit quedā executorem
tm̄ ad emēdā suoꝝ forefactoꝝ q dece
dēs tpe mortis sue creditoribus teneba
tur ꝛ iā termi solutiōis fluxerāt. Dicit
rn̄dēdo ꝙ iste executor debita hi⁹ sol-
uere tenet̄:ꝛ pōt ꝯueniri:qꝛ elapsis ter
mis solutionis cepit īiuriari credito-
bus in non soluēdo defunctis. Ex pce-
pto aūt dn̄i est solutio faciēda:ar .2.q.
i.c.magnū.23.q.vi.c.tributū.qꝛ peccat
in termino non soluēdo:tum qꝛ frāgit
pmissum:ex̄ de pact.c.i.ꝛ.2. tum qꝛ il-
lo elapso iuito dn̄o detinet alienum.ff.
de excep.doli.l.2.§.circa.ꝛ hoc tenent
quidā .s. vt noīe forefactorum:hoc ca
su veniant debita quoꝝ terminus solu
tionis tpe mortis elapsus erat ꝛ p illis
agi posset. Secus de debitis quoꝝ ter
minus nō aduenerat. Et ita notat spe.
in rubrica qlit̄ scripta in iudicio pfer-
ri.§.nunc vero. De eo vero demū
cui datū ē aliquid p errorem dicit Jo.
de rip.in tractatu de ꝯtibus: ꝙ ī tali
datione aut est error persone vel fortu
ne vel alterius conditiōis apposite. Si
primo modo:puta ītendo dare Petro
ꝛ do Martino:tunc Martinus tenet̄
acceptum restituere vel dāti vel illi cui
intendebat dare:ar.29.q.i.§.i. Si vero
error fortune:puta intēdo tibi dare vt
pauperi:ꝛ tu es diues. dicitur ꝙ sic ac
ceptum tenet̄ restituere dāti vel alicui
pauperi:nisi recipiens interim effectus
fuisset pauper. Si vero sit error alicu-
ius alteri⁹ ꝯditiōis:puta credo te sc̄m
cū tu non sis:ꝛ iō dono tibi : vel credo
te celebraturū missas:iō do tibi . dr̄ ꝙ
si receptori constat de precisa itentiōe
dantis.s.qꝛ alias non daret nisi ista ꝯdi
tio subesset:talis error obligat ad resti
tuēdū receptū:aut ad sufficient̄ supplē
dū p se vel p aliū intētionē dātis:quoꝝ
rō ē:qꝛ cū res ī istū nō transeat nisi eo
mō q̊ vult dās trāsferre si n̄ existat cō
ditio ī ipsū res nō trāsfert̄. Alij āt di-
cūt ꝙ ad talē restōnē talis error n̄ ob-
ligat:nisi ipsa ꝯditio circa quā erratur
esset cā motiua ꝛ finalis talis dationis
qd̄ pbant p sile. Do tibi libras centum
qꝛ credo te eē amicum meum :dato ꝙ
accipiens non sit amicus meus non ob
ligatur ad restōnem. Si autem amici-
tia sit cā ppter quam do tibi centum
libras.s.si sis amicus me⁹ ꝛ non amic⁹
fueris:obligaris ad restōnē. Ex his pꝫ
ꝙ q̄stores sancti Antonij:vel alij ꝗcun
ꝗ nullo mō pn̄t sibi retinere ea que ill̄
paupib⁹ vel locis p quib⁹ petūt dant̄
qꝛ hic ē error persone. Veruntn̄ qꝛ nul
lus tenetur pprijs stipendijs militare
nec cās alioꝝ agere ad suas expensas
dico ꝙ tales pn̄t viuere sup quest⁹ q̊s
faciunt:ꝛ pōt eis moderatum salariū
dari:hec ille. Illa vero que dāt̄ eis ex
mendacijs eoꝝ questoꝝ: vꝫ quia asse-
runt ꝙ dicentur multe misse p danti-
bus :vel hĕbūt talē indulgentiā:vel ab
soluent̄ a votis eoꝝ:vel a casib⁹ reserua
tis:vel ꝙ fiēt lectisternia ī hospitali de
hi⁹:pro quibus illi dāt alias non datu
ri:cū nec talia fiunt:vel vera sūt.totū ē
rapina:ꝛ restitui debēt dantib⁹ ea vel
pauperibus erogari:ar.14.q.5.c.non
sane.

¶ Explicit titulus de restōnibus fra-
tris Antonini archiepiscopi florentini
in quo diffuse tractatur de hac mā.

Incipit tabula materiarum q̄ in hoc libro ꝯtinent̄. Tractatus de ꝯfessore qui hic primo ponitur: diuidit̄ in.3.ptes: quaꝝ prima ē de potestate seu auctoritate ꝯfessoris ⁊ habet.15.capitula.

Expliciūt capitula prime partis huius operis.

Incipit tabula secunde partis hui⁹ operis: que erit de scientia confessoris et habet.§.5. c.10.

Expliciunt.§.secunde partis huius operis.

Incipit tabula tertie partis huius operis: que erit ex bonitate confessoris ⁊ habet.§.decem.

Explicit tabula super prima parte interrogatorij.

Incipit tabula secunde partis interrogatorij:que est de septem vicijs capitalibus et distinguitur in octo titulos.

¶ Explicit tabula ſecunde partis Interrogatorij.

¶ Incipit tabula tertie partis interrogatorij: que eſt de ſtatibus que cõtinet capitula.i7. c.47.

Explicit tabula super tertia parte Interrogatorij.

Incipit tabula sup tractatus ꝺ restitutionibus: qui in hoc libro seu opere tertio loco ponitur: ut patet in secũda pte summe de vicijs capitalib⁹ eiusdẽ fratris Antonini.

Explicit vtilissima ꝯfessiōis summula a Reuerendissimo in christo patre fratre Antonino archiepo florentino edita: cui⁹ vtilitatis ꝑtextu Impendio Johānis colonie Agrippineꝰ Johānisqꝫ manthen Gherretzen sociorū Venetijs eadem impressioni dedita est: 3°. cal' april'. anno salutis dn̄ice. M.cccclxxx.

Registrum chartarum.

a
primum vacat
Incipit summula
familia
vero subsūt
potestatem
b
sibi est
quam penitens
habet in
ꝛ satis
sic materia
c
materialis phīa
tenebatur
septennis

nota tamen
cōi potest
d
interrogandi
de incantationib⁹
eum obligare
quantitate
etiā si non
e
si in faciendis
nouit mortale
vt per se
committitur
defectum
f
interrogationes
ecclesiaꝝ
si histrionibus
victoriam.

g
de beneficiatis
residere
seruiendi
officium
tepidus
h
postq̄
ego te absoluo
appellantur
manus
vel furata
i
debilitatus
ille item
de quo
ꝛ non
reipublice

k
dicunt theo.
peccare
creditur
l
secus credit
de bonis
bene habere
incipit tabula

Finis laus deo

Hec est forma absoluendi eos qui hn̄t licentiā a dn̄o papa qd' possint absolui absolutiōe plenaria. Siue ī uita. Siue ī morte: In primis sacerdos dicat. Misereatur tui. et. Indulgentiā. Vt moris est. deinde sacerdos dicat.

Dns nr yhs xps te absoluat . et ego auctoritate eius qua fugor .
et auctoritate dni nri . pp . michi i hac pte conmissa et tibi cocessa .
Ego absoluo te abomni uinculo excois maioris . et minoris . Suspesi -
onis . et interdicti si teneris . et restituo te unitati fideliu . et scis sacra -
metis eccie si indiges . znnoie . p . et . f . et spus sci amen . zte dispeso
tecu sup oi inregularitate siqua cotraxisti .
Iterum auctoritate dni nri yhu xpi qua fungor &

